

Latvijas Republikas Finanšu ministrija

2018. gada 6. jūlijā

Noslēguma izvērtējums "Eiropas Savienības fondu ieguldījumu izvērtēšana uzņēmējdarbības atbalstam 2007. – 2013. gada plānošanas periodā un šo ieguldījumu ietekmes noteikšana"

ZIŅOJUMS

Pakalpojuma līgums Nr. FM2017/31 (TP IZV)

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA

Eiropas Savienības
struktūrfondi un
Kohēzijas fonds

I E G U L D Ī J U M S T A V Ā N Ā K O T N Ē

Saturs

Izmantotie saīsinājumi un termini.....	4
Anotācija.....	6
Annotation	8
1. Ierobežojumi un pieņēmumi.....	10
2. Izvērtējumā analizēto atbalsta aktivitāšu saturs un mērķi.....	12
3. Metodoloģija	18
3.1. Darba uzdevumi un izvērtēšanas jautājumi	18
3.1.1. Analītiskie griezumumi	19
3.1.2. Aktivitāšu un apakšaktivitāšu tvērums katrā no izvērtēšanas jautājumiem	19
3.2. Pirmā darba uzdevuma metodoloģija	22
3.3. Otrā darba uzdevuma metodoloģija.....	25
4. Datu ieguve un atlase	31
5. Pirmā darba uzdevuma izvērtējuma rezultāti.....	38
5.1. Pirmais izvērtēšanas jautājums	38
5.1.1. ES fondu atbalsta instrumentu atbilstība nozares galveno problēmu un attīstības šķēršļu risināšanā.....	52
5.1.2. Kopējās ES fondu finanšu plūsmas plānošana perioda ietvaros.....	57
5.1.3. Politikas veidotāja rīcības atbilstība	59
5.1.4. ES fondu ieguldījumi virzībā uz Stratēģija “Eiropa 2020” mērķa pētniecībā un attīstībā sasniegšanu	60
5.1.5. Atbalsta instrumentu ilgtspējas novērtējums	63
5.2. Otrais izvērtēšanas jautājums	72
5.2.2. Iznākuma un rezultātu rādītāju sasniegšana	75
5.2.2. ES fondu aktivitāšu papildinātība.....	96
5.3. Trešais izvērtēšanas jautājums.....	99
5.3.1. Normatīvā regulējuma izstrādes laiks	99
5.3.2. Projektu iesniegumu atlases īstenošanas laiks	101
5.3.3. Pieprasījuma un piedāvājuma balanss	103
5.3.4. Projektu veiksmīga pabeigšana.....	105
5.3.5. Projektu pagarinājumi	105
5.3.6. Ieviešanas mehānisma stiprās un vājās puses	106
5.4. Ceturtais izvērtēšanas jautājums	109
5.4.1. 1.3.1.2. Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai	111
5.4.2. 2.1.2.1. Zinātnes komercializācija un tehnoloģiju pārnese	112
5.4.3. 2.1.2.2. Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde	113
5.4.4. 2.1.2.4. Augstas pievienotās vērtības investīcijas	115
5.4.5. 2.2.1.1. Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos	116
5.4.6. 2.2.1.3. Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai	117

5.4.7. 2.2.1.4. Aizdevumi komersantu konkurētspējas uzlabošanai	118
5.4.8. 2.3.1.1. Ārējo tirgu apgūšana	119
5.4.9. 2.3.1.2. Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai	119
5.4.10. 2.3.2.1. Biznesa inkubatori	120
5.4.11. 2.3.2.2. Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem	121
5.4.12. 2.3.2.3. Klasteru programma	122
6. Otrā darba uzdevuma izvērtējuma rezultāti	124
6.1. Piektais izvērtēšanas jautājums	124
6.2. Sestais izvērtēšanas jautājums	193
6.2.1. Sviras efekts finanšu instrumentu līmenī	194
6.2.2. Sviras efekts finansējuma saņēmēju līmenī	201
6.3. Septītais izvērtēšanas jautājums	207
6.4. Astotais izvērtēšanas jautājums	210
6.4.1. Uzņēmumu ilgtspēja	213
6.4.2. Reģionālais griezumš	215
6.4.3. ES fondu atbalstīto jaundibināto uzņēmumu dzīves cikls dalījumā pa aktivitātēm	220
6.5. Devītais izvērtēšanas jautājums	224
7. Secinājumi un rekomendācijas	240
8. Literatūras un datu avoti	245
9. Pielikums Nr.1 Datu kvalitātes pārbaudes un konstatējumi	248
10. Pielikums Nr.2 Projektu iesniegumu vērtēšanas kritērija par nozaru tehnoloģisko ietilpību piemērošana	252

Izmantotie saīsinājumi un termini

Tabula 1 Izmantotie termini un saīsinājumi

Saīsinājums	Skaidrojums
Altum	AS "Attīstības finanšu institūcija Altum"
Atbalsta aktivitātes	ES fondu 2007. – 2013.gadu plānošanas perioda aktivitātes (numuri 1.3.1.2., 2.1.2.1., 2.1.2.2., 2.1.2.4., 2.2.1.1., 2.2.1.3., 2.2.1.4., 2.3.1.1., 2.3.1.2., 2.3.2.1., 2.3.2.2., 2.3.2.3.) un to apakšaktivitātes
AS	Akciju sabiedrība
CFLA	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DP	Darbības programma
DPP	Darbības programmas papildinājums
DPCN	Darbības programma „Cilvēkresursi un nodarbinātība”
DPUI	Darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas”
DPPUI	Darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājums
DU	Darba uzdevums
EIF	Eiropas Investīciju fonds
EK	Eiropas Komisija
EM	Ekonomikas ministrija
ES	Eiropas Savienība
Eurostat	Eiropas Komisijas Statistikas birojs
FI	Finanšu instrumenti: aizdevumi, garantijas, riska kapitāla fondi, utml., atbilstoši aktivitātēm nr. 1.3.1.2. , 2.2.1.1. , 2.2.1.3. un apakšaktivitātēm 2.2.1.4.1. un 2.2.1.4.2.
FM	Finanšu ministrija
Grants	Finansējuma piešķirums bez prasības to atmaksāt sekmīgas projekta īstenošanas rezultātā
ID	Identifikācija: analīzes būtisks secinājums, kas apkopo sadaļas ietvaros analizēto un aprakstīto
IIN	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IK	Individuālais komersants
IKP	Iekšzemes kopprodukts
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
Izpildītājs	SIA „Ernst & Young Baltic”
Izvērtējums	Noslēguma izvērtējums “Eiropas Savienības fondu ieguldījumu izvērtēšana uzņēmējdarbības atbalstam 2007. – 2013. gada plānošanas periodā un šo ieguldījumu ietekmes noteikšana”
Izvērtēšanas ziņojums	Gala nodevums, ziņojums “Eiropas Savienības fondu ieguldījumu izvērtēšana uzņēmējdarbības atbalstam 2007. – 2013. gada plānošanas periodā un šo ieguldījumu ietekmes noteikšana”, kas sagatavots noslēguma izvērtējuma izstrādes rezultātā
ĪAT	Īpaši atbalstāmās teritorijas

Saīsinājums	Skaidrojums
LHZB	Latvijas Hipotēku un zemes banka, uz kā bāzes tika izveidots Altum
LIAA	Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra
Līgums	Līgums Nr. FM2017/31 (TP IZV), kas 2017.gada 12.oktobrī noslēgts starp Latvijas Republikas Finanšu ministriju un sabiedrību ar ierobežotu atbildību "Ernst & Young Baltic" atbilstoši atklāta konkursa "Noslēguma izvērtējums "Eiropas Savienības fondu ieguldījumu izvērtēšana uzņēmējdarbības atbalstam 2007. – 2013. gada plānošanas periodā un šo ieguldījumu ietekmes noteikšana"", iepirkuma identifikācijas nr. FM2017/31 (TP IZV), rezultātiem
LGA	Latvijas Garantiju aģentūra
LTRK	Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera
MK	Ministru kabinets
MVK	Mazie un vidējie komersanti
P&A	Pētniecība un attīstība
Primārais sektors	Tautsaimniecības nozares, ka atbilst NACE kodiem A „Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība” un B „Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde”
PPP	Privātās-publiskās partnerība
	ES fondu, Latvijas valsts budžeta un publisko iestāžu finansējums
RIS3	Viedās specializācijas stratēģija
Sadarbības partneri	Ekonomikas ministrija, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra un Attīstības finanšu institūcija "Altum"
SAM	Specifiskā atbalsta mērķis
SIA	Sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SKDS	Pētījumu centrs SKDS
TAVA	Tūrisma attīstības valsts aģentūra
UGP	Uzņēmuma gada pārskats
UIN	Uzņēmuma ienākuma nodoklis
UR	Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs
VI	ES fondu vadošā iestāde, LR Finanšu ministrija
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VIS	ES fondu vadošās iestādes uzturētā Vadības informācijas sistēma
VSAOI	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas
VSID	Valsts stratēģiskais ietvardokuments 2007.-2013. gadu periodam

Anotācija

Noslēguma izvērtējums „Eiropas Savienības fondu ieguldījumu izvērtēšana uzņēmējdarbības atbalstam 2007. – 2013. gada plānošanas periodā un šo ieguldījumu ietekmes noteikšana” sagatavots atbilstoši 2017. gada 12. oktobrī noslēgtajam līgumam starp Finanšu ministriju un SIA “Ernst & Young Baltic”. Tā mērķis ir izvērtēt ES fondu 2007. – 2013. gada plānošanas perioda atbalsta aktivitāšu ieguldījumu tautsaimniecības transformācijā uz augstāku pievienoto vērtību, produktivitāti, resursu izmantošanas lietderību un efektivitāti, kā arī novērtēt ieguldījumu ietekmi uz komersantu konkurētspēju un inovāciju veicināšanu. Mērķa sasniegšanai veikta padziļināta atbalsta aktivitāšu analīze, tai skaitā novērtējot ietekmi uz komersantu darbību raksturojošajiem rādītājiem, kā apgrozījums, bruto un neto peļņa, nodarbināto skaits, nomaksāto nodokļu apjoms, radītā pievienotā vērtība u.c.

Noslēguma izvērtējuma tvērumā ietilpst darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” 11 aktivitātes un darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” viena aktivitāte¹. Darbības programmas Eiropas Komisijā tika apstiprinātas 2007. gadā, un to ieviešana ir notikusi laika periodā no 2008. līdz 2015. gadam, kas šobrīd ļauj vērtēt īstermiņa ietekmi aktivitātēm, kuru ieviešana noslēgusies plānošanas perioda otrajā pusē, un vidēja termiņa ietekmi tām aktivitātēm, kuru ieviešana noslēgusies plānošanas perioda pirmajā pusē.

Noslēguma izvērtējumā izmantotas pētniecības metodes, kas piemērotas katram no darba uzdevumu izvērtēšanas jautājumiem, tās ir:

1. Pirmajā darba uzdevumā:

- ▶ Literatūras (politikas plānošanas un citu saistīto dokumentu) izpēte un analīze;
- ▶ Kvantitatīvās un kvalitatīvās datu analīzes metodes, t.sk. attīstības problēmu un šķēršļu, ieguldījumu pētniecībā un attīstībā un citu mērķu, rezultātu un iznākuma rādītāju, sniegtā atbalsta ietekmes, atbalsta pieprasījuma un piedāvājuma atbilstības u.c. datu analīze;
- ▶ Veiksmes un neveiksmes cēloņu analīze, t.sk. aktivitāšu, apakšaktivitāšu, un projektu īstenošanas novērtējums.

2. Otrajā darba uzdevumā:

- ▶ Kvantitatīvās un ekonometriskās datu analīzes metodes, t.sk., kontrafaktuālā analīzes metode “Atšķirība-atšķirībā”, ražošanas funkcija, sviras efekts, Kaplana-Meiera izdzīvošanas novērtējums un korelāciju analīze,
- ▶ ES fondu ieguldījumu efektivitātes novērtējums uz kontrafaktuālajā analīzē gūtajiem rezultātiem.

Noslēguma izvērtējuma galvenie secinājumi ir:

1. Iepriekšējā ES fondu plānošanas periodā efektīvi ir risināta zemā uzņēmējdarbības aktivitātes problēma, kā arī Stratēģijas “Eiropas 2020” mērķis veicināt jaunu darba vietu izveidi – lielākajā daļā aktivitāšu pozitīva ietekme no ES fondu ieguldījumiem novērojama tieši uz vidējo darbinieku skaita pieaugumu. Taču vairākkārtēju finanšu līdzekļu pārdales starp aktivitātēm un apakšaktivitātēm rezultātā, faktiski tika ierobežota tādu politikas mērķu kā investīcijas P&A sasniegšana. Kamēr sākotnējās līdzekļu pārdales ir iespējams skaidrot ar ekonomiskās krīzes radītajiem apstākļiem un nepieciešamību veicināt ātrāku finanšu līdzekļu nonākšanu līdz uzņēmējiem, vēlākā plānošanas perioda posmā finansējuma izmaiņas starp aktivitātēm visticamāk bija balstītas uz nepieciešamību īstenot plānoto ES fondu atbalstu pilnā apmērā.
2. Nacionāli vadīto finanšu instrumentu līdzekļus atbildīgās iestādes spēja ātri ieviest tirgū, kas bija nozīmīgs atbalsts uzņēmējdarbības kreditēšanai, īpaši ekonomiskās krīzes un tai sekojošos gados. Turklāt kontrafaktuālās ietekmes izvērtējums norāda, ka finanšu instrumentu atbalsts uzskatāms par ilgtspējīgāku uzņēmējdarbības konkurētspējas veicināšanai vidējā termiņā.
3. Neskatoties uz to, ka augsta līmeņa plānošanas dokumenti nosaka Latvijas tautsaimniecības virzību uz uzņēmējdarbību augsto tehnoloģiju nozarēs un nozarēs ar augstu pievienoto vērtību, ir pamats uzskatīt, ka inovāciju un augstas pievienotās vērtības aktivitātēs atbalsts nebija mērķtiecīgi vērsts uz šiem uzņēmumiem. ES fondu investīciju ietekme uz uzņēmumu konkurētspēju novērota uzņēmumiem, kas darbojas citās, nevis OECD klasifikācijas, nozarēs, ko daļēji skaidro nepietiekams

¹ Aktivitātes 1.3.1.2., 2.1.2.1, 2.1.2.2., 2.1.2.4., 2.2.1.1., 2.2.1.3., 2.2.1.4., 2.3.1.1., 2.3.1.2., 2.3.2.1., 2.3.2.2., 2.3.2.3. un to apakšaktivitātes.

vai neliels novērojumu skaits – Latvijas tautsaimniecībā kopumā ir liels uzņēmumu īpatsvars, kas veic saimniecisko darbību OECD klasifikatorā neiekļautajās nozarēs, ko attēlo arī atbalsta saņēmēju sadalījums.

4. Uz uzņēmējdarbības attīstību reģionos vērsto aktivitāšu ietekme ir vērtējama kā nepietiekama reģionālo attīstības problēmu risināšanā. Aktivitātē 2.3.2.2.1. "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās" kontrafaktuālo analīzi nav iespējams veikt par ietekmi uz uzņēmumiem reģionos ārpus Rīgas un Pierīgas, ņemot vērā nepietiekamu novērojumu skaitu. Vienlaikus šīs aktivitātes atbalsta ietekme uz uzņēmumiem, kas reģistrēti novados (t.sk. Pierīgā) kopumā, nav statistiski nozīmīga. Rezultāti norāda, ka ar pozitīvu intervences ietekmi projekti īpaši atbalstāmajās teritorijās ir bijuši uzņēmumiem, kuru juridiskā adrese ir tieši Rīgā, taču no analīzes nav izdarāmi secinājumi par projektu izdošanās padziļinātiem iemesliem. Vienlaikus 2007. – 2013. gada plānošanas periodā tika plānota reģionālās politikas virzība no atbalsta īpaši atbalstāmajās teritorijās uz izaugsmes centru pieejamību, taču faktiski izaugsmes centros bāzēto uzņēmēju atbalsta apakšaktivitāte netika izveidota.
5. 2007. – 2013. gada plānošanas periodā konstatēta nepietiekami savlaicīga publiskās informācijas par atbalstu pieejamību, kas apgrūtināja uzņēmējdarbības plānošanu attiecībā uz ES fondu atbalsta piesaisti, īpaši vidējā termiņā. Kamēr daļa aktivitāšu bija atvērtas pastāvīgi, citas tika organizētas vienā vai vairākās kārtās bez caurskatāmas pieejas sadalījumam pa gadiem vai plānošanas periodā kopumā. Uzņēmējiem tika sniegta iespēja iepazīties ar plānošanas dokumentiem un informatīviem materiāliem, taču ierobežota bija informācija par atbalsta plānošanas laiku nākotnē. Konstatēta arī nevienmērīga finansējuma izlietošana.

Annotation

Ex-post evaluation "Evaluation of the contribution of European Union funds to entrepreneurship support in 2007 – 2013 programming period and impact assessment of these investments" is prepared in accordance with the agreement signed on October 12, 2017 between the Ministry of Finance of the Republic of Latvia and Ernst & Young Baltic Ltd. The aim of the evaluation is to assess the contribution of the EU funds during the 2007 – 2013 programming period to the transformation of the economy towards higher added value, productivity and resource efficiency, as well as to assess the impact of investments on the competitiveness of enterprises and the promotion of innovations. An in-depth analysis of support activities was carried out to achieve the objective, including assessing the impact on such indicators characterizing competitiveness of entrepreneurs as turnover, gross and net profit, number of employees, amount of taxes paid, added value created, etc.

Ex-post evaluation covers 11 activities of the Operational Program "Entrepreneurship and Innovations" and one activity of the Operational Program "Human Resources and Employment".² Operational programs were approved in 2007 in the European Commission and were implemented during the period from 2008 to 2015, which now allows assessing the short term impact of the performed activities that were implemented in the second half of the programming period, and the medium term impact for those activities that were implemented in the first half of the planning period.

Specific research methodologies were used for each of the tasks performed and research questions answered within the ex-post evaluation , i.e.:

1. Task one:

- ▶ Literature and documentation analysis (policy planning documents and other related documents);
- ▶ Quantitative and qualitative data analysis methods, including analysis of development challenges, investment in research and development (R&D) and other objectives, result and outcome indicators, impact of support provided, balance of support supply and demand, etc.;
- ▶ Analysis of the causes of failure and success, including evaluation of activities, sub-activities and project implementation.

2. Task two:

- ▶ Quantitative and econometric data analysis methods, including counter-factual analysis method "Difference-in-difference", production function, leverage effect, Kaplan-Meier's survival assessment and correlation analysis;
- ▶ Evaluation of the effectiveness of EU funds' investment on the results obtained in the counterfactual analysis.

The main conclusion of the ex-post evaluation are:

1. During the previous programming period, the problem of low entrepreneurial activity has been effectively addressed, as well as the goal of the Strategy "Europe 2020" to promote job creation. In most of the activities, there was a significant positive impact of EU funds' investments on the average number of employees in beneficiaries. However, the redistribution of recurring financial resources between activities and sub-activities has in fact limited the achievement of other important policy objectives such as investments in R&D. It is possible to explain the initial redistribution of funds with the circumstances caused by the economic crisis and the need to facilitate a faster transfer of funds to entrepreneurs. However, at the later stage of the programming period the changes in distribution of financing among the activities were most likely initiated by the need to implement the planned support of EU funds fully.
2. In the financial market EU funds were quickly transferred by nationally managed financial instruments, which was a significant support for lending to businesses, especially in the years of the economic crisis and subsequent years. An assessment of the counterfactual impact indicates that support by financial instruments is considered to be more sustainable than support in a form of grants to foster business competitiveness in the medium term.

² Activities 1.3.1.2., 2.1.2.1, 2.1.2.2., 2.1.2.4., 2.2.1.1., 2.2.1.3., 2.2.1.4., 2.3.1.1., 2.3.1.2., 2.3.2.1., 2.3.2.2., 2.3.2.3. and their sub-activities.

3. Despite that planning documents intend to promote the progress of the Latvian economy towards the businesses in high-technology sectors and high value-added industries, in fact the support for innovations and high value-added activities was not well targeted in the previous programming period. A large share of enterprises in Latvia are operating in sectors outside the classification of the OECD, which is also reflected in the distribution of beneficiaries. Therefore, the impact of EU funds' investments on the competitiveness has been observed in enterprises operating in sectors not included in the OECD classification; as there is insufficient number of observations in the four OECD classification groups to have significant results of counterfactual analysis.
4. The impact of activities focused on business development in the regions is considered to be insufficient to solve the regional development problems. Due to insufficient number of observations, the counterfactual analysis cannot be performed for beneficiaries that have received fund in activity 2.3.2.2.1. "Support for investments in micro, small and medium-sized enterprises in specially supported territories" and were registered in the regions outside Riga and Riga district. At the same time, the impact of this activity on enterprises registered in the counties together (including Riga district) is not statistically significant. The results indicate that projects with positive impact on the competitiveness in the supported territories were, in fact, implemented by companies that were registered in capital Riga. However, based on the analysis no further conclusions can be drawn on the reasons for the success of these projects. In addition, during the 2007 – 2013 programming period, the regional policy was planned to be shifted from the investments in the specially supported territories to the growth centres, but in reality, an activity supporting entrepreneurs in growth centres was not established.
5. There was lack of timely available public information on planned funding during the 2007 – 2013 programming period, which limited the ability of enterprises to organize their operations by taking into account the opportunities of EU funds in future, especially in the medium term. While some of the activities were open on a permanent basis, others were organized in one or more rounds without a transparent approach of planned funding split by years or during the programming period. Entrepreneurs had an opportunity to get acquainted with planning documents and informative materials in time, but there was limited information on the planned timing for real activities' implementation. There has also been a tendency of uneven use of funding during the programming period.

1. Ierobežojumi un pieņēmumi

1. Izvērtējuma izstrādē ņemts vērā, ka pozitīva (vai negatīva) ietekme uz uzņēmumu konkurētspēju, programmu un aktivitāšu mērķu sasniegšanu un citiem izvērtēšanas jautājumu pētījuma priekšmetiem var būt saistīta ar apstākļiem, kas ir ārpus Izvērtējumā analizētajiem apstākļiem, kas nozīmē rezultāta pārvērtēšanu vai nepietiekamu novērtēšanu.

Līdz ar to, interpretējot Izvērtējuma rezultātus, jāņem vērā, ka relatīvi zemas ES fondu atbalsta ietekmes rādītāji var nebūt burtiski izrietoši no neatbilstošas ES fondu atbalsta aktivitāšu ieviešanas, bet var tikt skaidroti ar vispārējiem uzņēmējdarbības aktivitāti kavējošiem faktoriem (t.sk. globālo ekonomisko krīzi 2007. – 2013. gada plānošanas perioda pirmajā pusē).

2. Izvērtējuma izstrādei nepieciešamie dati tika pieprasīti Pasūtītājam, kas nodrošina datu saņemšanu arī no citiem datu avotiem (kā VID, Altum, Uzņēmumu reģists, LIAA u.c.).

No Pasūtītāja saņemto datu kvalitāte un atbilstība pieņemta kā optimāla, Izpildītājam nepārbaudot datu saturu. Taču Izpildītājs ir atbildīgs par datu kvalitātes novērtēšanu to izmantošanai analīzē un attiecīgi nepieciešamo datu atlasī, izslēdzot nepietiekamas datu kvalitātes rezultātā iespējamus neatbilstošus novērojumus un datus no analizējamās datu kopas.

Veicot saņemto datu kvalitātes pārbaudi, ir konstatēti datu pieejamības ierobežojumi, kas attiecas gan uz aktivitāšu tvērumu, gan kontrafaktuālās analīzes veikšanas metodēm. Kā, piemēram, datu nepieejamība par uzņēmumiem, kas guvuši atbalstu 2.3.1.2. aktivitātes "Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai" ietvaros, izslēdz šo aktivitāti no kontrafaktuālās analīzes, unkonstatēti datu ierobežojumi par 2.3.2.1. aktivitātes "Biznesa inkubatori" atbalstīto uzņēmumu finanšu atbalsta apjomu, laiku un veidu izslēdz šo aktivitāti no analīzes devītā izvērtēšanas jautājuma ietvaros.

Detalizēts datu kvalitātes novērtēšanas izklāsts sniegts 4. nodaļā. Izmaiņas Izvērtējuma izstrādes metodoloģijā, kas saistītas ar datu pieejamības ierobežojumiem, ir saskaņotas ar Pasūtītāju, t.i., Izpildītājs Izvērtējumu izstrādājis, balstoties uz Pasūtītāja iesniegtajiem datiem, un kādu pieprasīto datu lauku nepieejamības gadījumā Izvērtējuma izstrādes ietvaros ir izmantota alternatīva, ar Pasūtītāju saskaņota metodoloģija attiecībā uz konkrēto izvērtēšanas jautājumu.

3. Kontrafaktuālās analīzes veikšanai tika izveidota kontroles grupa, kurā iekļauti tādi uzņēmumi, kas neguva ES fondu atbalstu.

Veidojot kontroles grupu tika konstatēts, ka nav pieejama pilnvērtīga informācija par kontroles grupā iekļaujamo uzņēmumu NACE kodiem. Nepilnīgas informācijas rezultātā par NACE, pēc kā tiek atlasīta kontroles grupa, likvidēto uzņēmumu īpatsvars kontroles grupā atšķiras no faktiskā ģenerālās kopas, kas izmantota izlases veidošanā, raksturojuma, kā rezultātā kontroles grupas kopas rezultātiem varētu būt tendence būt labākiem (zemāks likvidēto uzņēmumu īpatsvars pozitīvi ietekmē vidējo grupas rādītāju, jo retāk novērojamas nulles vērtības) par tiem, kas novērojami ģenerālajā kopā. Tas vienlaikus paredz, ka ir iespējams analīzes rezultātā iegūt zemāku novērtējumu par faktisko "Atšķirība-atšķirībā" kontrafaktuālo novērtējumu, jo kontroles grupas vērtība, pret kuru atšķirība tiek novērtēta, ir augstāka.

4. Uzņēmumu vidū pastāv tendence gada pārskatos atsevišķi neuzrādīt pētniecības un attīstības izdevumus (t.i., kapitalizētās attīstības izmaksas, kas uzrādāmas bilancē, un pētniecības izmaksas, kas uzrādāmas peļņas vai zaudējuma aprēķinā).

Tas ierobežo spēju objektīvi novērtēt faktiskos ieguldījumus P&A un izsekot laikā šo ieguldījumu atdevi uz uzņēmējdarbību raksturojošiem rādītājiem. Šis ierobežojums attiecas ne tikai uz maziem komersantiem, bet tiek novērots arī vidēju un lielu komersantu vidū. Vienlaikus, piedāvātā metodoloģija neparedz vispārēju tirgus izpēti rezultātu izmantošanu par vidējo ieguldījumu P&A tendenci, jo to nav iespējams attiecināt uz pētāmo izlasi, t.i., to uzņēmumu kopu, kas ir ieguvuši ES fondu atbalstu, un caurmērā nav uzskatāma par reprezentatīvu ģenerālās kopas izlasi.

Tāpat ieguldījumu P&A līmenis var būtiski atšķirties starp uzņēmumiem, kas saņēmuši atbalstu dažādu atbalsta aktivitāšu ietvaros. Šis ierobežojums būtiski sašaurina spēju sniegt kvalitatīvus secinājumus par pirmajā izvērtēšanas jautājumā paredzēto virzības uz stratēģijas "Eiropa 2020" mērķi P&A jomā analīzi.

5. Izvērtējuma izstrādes laikā konstatēts, ka nav pieejami dati par 2.3.1.2. aktivitātes atbalsta gala saņēmējiem (t.i., 2.3.1.2. aktivitātē "Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības

uzsākšanai” atbalstītiem uzņēmumiem un fiziskām personām – to nosaukumiem un reģistrācijas numuriem, atbalsta veidu un intensitāti), kas būtiski ierobežo šīs atbalsta aktivitātes analīzes iespējas.

6. Informācija par uzņēmuma NACE kodu VID datu bāzēs ir pieejama uz 2015. gada 1. janvāri, izņemot par likvidētajiem uzņēmumiem, par ko dati pieejami tikai daļēji un, ja tie ir pieejami, tad pieejams pēdējais aktuālais NACE kods. Ņemot vērā, ka NACE kods laikā kopš ES fondu finansējuma saņemšanas līdz 2015. gada 1. janvārim var būt mainīts, kā arī uzņēmuma NACE pamatkods var nesakrist ar projekta darbības jomu, pastāv ierobežojumi rezultātu dalījumā pēc NACE koda interpretēšanā, t.i., rezultāti attiecināmi uz pamatdarbības veida dalījumu atbilstoši VID uzņēmumu uzskaiti uz doto brīdi, taču ne uz projekta uzsākšanas brīdi, kā arī, neņemot vērā projekta NACE kodu, kas var atšķirties no uzņēmuma pamatdarbības veida.
7. Datu ieguve no UR un VID datubāzēm, kā arī no iesaistītajām pusēm pieprasīta / veikta laika periodā no 2017. gada oktobra līdz 2018. gada aprīlim. Papildus jāņem vērā, ka atsevišķu aktivitāšu datu uzskaitē veikta uz 2016. gada 31. decembri, piemēram, finanšu instrumentu aizdevumu atmaksām u.c., citu aktivitāšu dati uzkrāti uz aktivitātes slēgšanas brīdi (lielākajā daļā grantu programmu), taču citu aktivitāšu dati precizēti un pārskatīti arī 2017. gadā (piemēram, biznesa inkubatoru uzraudzības un atbalsta attiecināmības pārbaužu laikā).
8. Izvērtējums katrā no izvērtēšanas jautājumiem balstīts uz metodoloģiju, kas vienlīdz piemērota visām aktivitātēm / apakšaktivitātēm. Izvērtējuma tvērums neparedz papildu alternatīvu metožu pielietošanu, kas būtu izstrādājamās specifiski atsevišķu aktivitāšu / apakšaktivitāšu izvērtēšanai. Līdz ar to secinājumi un ieteikumi interpretējami vienīgi Izvērtējuma metodoloģijas kontekstā, kā arī nav izslēgts, ka tie var atšķirties no secinājumiem un / vai ieteikumiem, kas izdarīti citos izvērtējumos, balstoties uz atšķirīgām analīzes metodēm.
9. Izvērtējuma tvērums neiekļauj analīzi par jau veiktajām izmaiņām 2014. – 2020.gada plānošanas perioda aktivitātēs / apakšaktivitātēs attiecībā pret šī Izvērtējuma secinājumiem un ieteikumiem. Līdz ar to nav izslēdzams, ka vēlamās izmaiņas, kas izriet no Izvērtējuma analīzes, ir jau ieviestas.
10. Ņemot vērā Izvērtējuma saturu, mērķus un tajā pielietotās metodes pēc to sarežģītības pakāpes, par Izvērtējuma mērķa auditoriju uzskatāma Izvērtējuma lietotāju grupa ar zināšanām datu statistiskajā un ekonometriskajā analīzē. Izvērtējuma lietotāji ir ES fondu vadošā iestāde, Ekonomikas ministrija, Izglītības un zinātnes ministrija, kā arī citu sadarbības partneru, ieinteresēto pušu un sabiedrības kopumā pārstāvji.

2. Izvērtējumā analizēto atbalsta aktivitāšu saturs un mērķi

Atbilstoši Valsts stratēģiskajā ietvardokumentā 2007. – 2013. gadu periodam (turpmāk – VSID) noteiktajam, ES fondu atbalsta uzdevums 2007. – 2013. gadu periodā bija veicināt ātrāku valsts ekonomisko izaugsmi un tuvošanos ES dalībvalstu vidējam labklājības līmenim. Šis mērķis ir mērāms kā vēlme sasniegt ES dalībvalstu vidējo iekšzemes kopprodukta līmeni (turpmāk – IKP) uz vienu iedzīvotāju. Lai to sasniegtu, 2007. – 2013. gads ES fondu plānošanas periodā tika izvirzīti šādi sasniedzamie rezultāti:

- ▶ ikgadēji saglabāt stabilu IKP pieauguma tempu 6 – 8% līmenī,
- ▶ paaugstināt nodarbinātības līmeni līdz 70%, tajā skaitā sieviešu nodarbinātības līmeni – līdz 66% un vecāku cilvēku nodarbinātības līmeni – līdz 55%,
- ▶ samazināt bezdarba līmeni zem 6%,
- ▶ sasniegt vismaz 53% no ES vidējā produktivitātes rādītāja.

Turklāt Latvija noteica arī šādus ietekmes rādītājus ES fondu intervences izvērtēšanai:

- ▶ samazināt ilgstošā bezdarba rādītāju līdz 2,0% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita,
- ▶ sasniegt 1,5% no IKP līmeni iekšzemes P&A izdevumiem,
- ▶ paaugstināt ekonomiski aktīvo komersantu skaitu uz 1000 iedzīvotājiem līdz 32,
- ▶ noteikt izveidoto darba vietu skaitu darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ietvaros – 5000 darba vietas (t.sk. sievietes – 2500, vīrieši – 2500).

Izvērtējums kopumā aptver darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” 11 aktivitātes un to apakšaktivitātes, kuras tiešā veidā vērstas uz uzņēmējdarbības un inovāciju attīstību, kā arī darbības programmas „Cilvēkresursi un nodarbinātība” aktivitāti uzņēmējdarbības uzsākšanai, t.i., aktivitātes 1.3.1.2., 2.1.2.1., 2.1.2.2., 2.1.2.4., 2.2.1.1., 2.2.1.3., 2.2.1.4., 2.3.1.1., 2.3.1.2., 2.3.2.1., 2.3.2.2., 2.3.2.3. un to apakšaktivitātes.

Tabulā Tabula 2 iekļauta apkopojoša informācija par atbalsta aktivitāšu (kas aptver darbības programmu papildinājumu aktivitātes un apakšaktivitātes atbilstoši to analītiskajam līmenim, ko nosaka Pasūtītājs) saturu un rādītājiem.

Tabula 2 Izvērtējumā analizēto atbalsta aktivitāšu saturs un to mērķa rādītāji

Aktivitāte	Aktivitātes saturs	Aktivitātes uzraudzības rādītāji (mērķi 2013.g.)
1.3.1.2 Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai	Jaunizveidotiem uzņēmumiem un pašnodarbinātām personām tika piedāvātas konsultācijas saimnieciskās darbības sākuma posmā un finansiāls atbalsts (grants, aizdevums) saimnieciskās darbības uzsākšanai.	▶ Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai piešķirto aizdevumu skaits – 1450; ▶ Pašnodarbināto un komercdarbību uzsākušo personu īpatsvars ir 25% no konsultāciju saņēmēju personu skaita.
2.1.2.1 Zinātnes komercializācija un tehnoloģiju pārnese	Komersanti, to apvienības (biedrības, nodibinājumi), zinātniskās institūcijas izveido nozares kompetences centru, kuram tiek sniegts atbalsts rūpnieciskiem pētījumiem un eksperimentālajām izstrādēm, tādējādi veicinot komersantu ilgtermiņa konkurētspējas celšanu.	▶ Finansēto kompetences centru skaits – 6; ▶ Projektu skaits, kas ietver sadarbību (piemēram, pētījumu pasūtīšana) starp komersantiem un zinātniskajām institūcijām – 50;
▶ 2.1.2.1.1 Kompetences centri		
▶ 2.1.2.1.2 Tehnoloģiju pārnese kontaktpunkti	Tehnoloģiju pārnese kontaktpunktu aktivitātes ietvaros atbalstīta tehnoloģiju pārnese kontaktpunktu izveide un darbība augstskolās un valsts zinātnes institūtos, kuru uzdevums ir sekmēt zinātnieku un komercsabiedrību sadarbību, intelektuālā īpašuma aizsardzību un attīstību.	▶ Tehnoloģiju pārnese centru sagatavoto komercializācijas piedāvājumu skaits – 360; ▶ Atbalstīto augstas pievienotās vērtības projektu skaits – 95; ▶ Iesniegto starptautisko patentu pieteikumu skaits (2.1.2.1.2. un 2.1.2.2. apakšaktivitāte kopā) – 43; ▶ Radīto P&A darbavietu skaits – 50.
▶ 2.1.2.1.3 Tehnoloģiju pārnese centri	Tehnoloģiju pārnese centru aktivitātes ietvaros atbalstīta: ▶ tehnoloģiju pārnese centru izveide un darbība, kuru uzdevums ir tehnoloģiju pārnese veicināšana starptautiskā mērogā, ▶ finansējuma piešķiršana intelektuālā īpašuma aizsardzībai (licencēšanai) konkrētām komercializējamām idejām, kas ir augstskolu vai pētniecības institūtu pētījumu rezultāts.	
2.1.2.2 Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde	Atbalsta programma aptver jaunu produktu izstrādes stadijā finansēšanu:	▶ Komersantu skaits, kas ievieš jaunus produktus vai tehnoloģijas – 200; ▶ Iesniegto starptautisko patentu pieteikumu skaits (2.1.2.1.2. un 2.1.2.2. apakšaktivitāte kopā) – 43.
▶ 2.1.2.2.1 Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde	▶ pētījumu veikšana, ▶ rūpnieciskie pētījumi, ▶ eksperimentālās izstrādes.	
▶ 2.1.2.2.2 Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un	Programmas mērķis ir atbalstīt veiksmīgi izstrādāto jauno produktu (tajā skaitā preču vai pakalpojumu) vai tehnoloģiju (tajā skaitā tehnoloģisko procesu) ieviešanu ražošanā. Programma sniedz līdzfinansējumu P&A projektu īstenošanai.	

Aktivitāte	Aktivitātes saturs	Aktivitātes uzraudzības rādītāji (mērķi 2013.g.)
tehnoloģiju ieviešanai ražošanā		
▶ 2.1.2.2.3 Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai	Programma atbalsta veiksmīgi izstrādāto jauno produktu (tajā skaitā preču vai pakalpojumu) vai tehnoloģiju (tajā skaitā tehnoloģisko procesu) rūpniecisko īpašuma tiesību nostiprināšanu.	
▶ 2.1.2.2.4 MVK jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma	Programma atbalsta MVK inovāciju un jaunu produktu vai tehnoloģiju attīstībā, tehnoloģiju pārnēsē un konkurētspējas stiprināšanā.	
2.1.2.4 Augstas pievienotās vērtības investīcijas	Aktivitātes mērķis ir stimulēt vietējos komersantus ieguldīt zināšanu vai tehnoloģiju intensīvajos projektos, kā arī piesaistīt ārvalstu investīcijas jomās ar augstu pievienoto vērtību, tādējādi veicinot jaunāko tehnoloģiju pārnēsi no ārvalstīm. Programmas atbalsts dažādās atlases kārtās būtiski atšķirās. Pirmajā projektu iesniegumu atlases kārtā: ▶ ēku būvniecība un rekonstrukcija, ▶ pieslēgumu (piemēram, ceļa, dzelzceļa, elektrības, kanalizācijas, komunikāciju) būvniecība un rekonstrukcija, ▶ teritorijas darbi (piemēram, teritorijas zemes darbi, pretplūdu pasākumi, lietuvu ūdens kanalizācijas izbūve un rekonstrukcija, apgaismojuma konstrukciju rekonstrukcija un izbūve, nožogojumu izbūve), ▶ modernu tehnoloģisko iekārtu iegāde, ▶ palīgiekārtu, citu iekārtu, materiālu, instrumentu un informācijas un telekomunikāciju tehnoloģiju izmaksas. Otrajā projektu iesniegumu atlases kārtā: ▶ ēku un būvju būvniecība, rekonstrukcija un renovācija, ▶ modernu tehnoloģisko iekārtu un aprīkojuma iegāde. Trešajā kārtā un turpmākajās projektu iesniegumu atlases kārtās: ▶ modernu tehnoloģisko iekārtu un aprīkojuma iegāde, ▶ kredītiestādes garantiju izmaksu segšana.	▶ Atbalstīto augstas pievienotās vērtības projektu skaits – 95; ▶ Piesaistītā privātā finansējuma apjoms komercdarbības attīstībai –210 milj.EUR; ▶ Apgrozījuma pieaugums atbalstītajos komersantos divus gadus pēc investīcijas saņemšanas – 20%.

Aktivitāte	Aktivitātes saturs	Aktivitātes uzraudzības rādītāji (mērķi 2013.g.)
2.2.1.1 Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos	Aktivitātes mērķis ir nodrošināt MVK pieeju finansējumam komercdarbības uzsākšanai un attīstībai, saņemot aizdevumu vai riska kapitālu situācijās, kad paša nodrošinājums nav pietiekošs kredītresursu piesaistei nepieciešamajā apjomā.	▶ Komersanti, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus (2.2.1. pasākums) – 750; ▶ Riska kapitāla finansējumu saņēmušo MVK skaits – 65; ▶ Piesaistīts privātais finansējums aizdevumu un līzinga finansētiem pasākumiem (2.2.1. pasākums) – 321,16 milj. EUR; ▶ MVK ieguldītā riska kapitāla finansējuma apjoms - 65 milj. EUR; ▶ Sēklas stadijas investīciju skaits, kas tiek finansētas tālākās attīstības stadijās – 45; ▶ Jaunradītie komersanti augsto un vidējo tehnoloģiju nozarēs (2.2.1. pasākums) – 53; ▶ Apgrozījuma pieaugums atbalstītajos komersantos divus gadus pēc investīcijas/aizdevuma saņemšanas (2.2.1. pasākums) – 20%.
2.2.1.3 Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai	Aktivitātes mērķis ir sniegt atbalstu saimnieciskās darbības uzsākšanai garantijas veidā, kad saimnieciskās darbības veicēja rīcībā esošais nodrošinājums nav pietiekams kredītresursu piesaistei nepieciešamajā apjomā un bankas komersanta darbību novērtē kā pārāk riskantu.	▶ Komersanti, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus (2.2.1. pasākums) – 750; ▶ Komersanti, kas saņēmuši īstermiņa eksporta garantijas – 100; ▶ Piesaistīts privātais finansējums aizdevumu un līzinga finansētiem pasākumiem (2.2.1. pasākums) - 321,16 milj. EUR; ▶ Jaunradītie komersanti augsto un vidējo tehnoloģiju nozarēs (2.2.1. pasākums) – 53; ▶ Apgrozījuma pieaugums atbalstītajos komersantos divus gadus pēc investīcijas/aizdevuma saņemšanas (2.2.1. pasākums) – 20%.
2.2.1.4 Aizdevumi komersantu konkurētspējas uzlabošanai ▶ 2.2.1.4.1 Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai	Aktivitāte mērķis ir sniegt atbalstu aizdevuma veidā situācijās, kad komersanta rīcībā esošais nodrošinājums nav pietiekams kredītresursu piesaistei nepieciešamajā apjomā un bankas komersanta darbību novērtē kā pārāk riskantu. Aizdevumi ietvēra aizdevumus investīcijām, aizdevumus apgrozāmajiem līdzekļiem, mikroaizdevumus.	▶ Komersanti, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus – 750 (2.2.1. pasākums) ▶ Piesaistīts privātais finansējums aizdevumu un līzinga finansētiem pasākumiem (2.2.1. pasākums) – 321,16 milj. EUR; ▶ Jaunradītie komersanti augsto un vidējo tehnoloģiju nozarēs (2.2.1. pasākums) – 53;
▶ 2.2.1.4.2 Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās	Aktivitāte sniedza mezanīna aizdevumus investīcijām un apgrozāmajiem līdzekļiem un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības uzsākšanai un attīstībai.	

Aktivitāte	Aktivitātes saturs	Aktivitātes uzraudzības rādītāji (mērķi 2013.g.)
darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai		▶ Apgrozījuma pieaugums atbalstītajos komersantos divus gadus pēc investīcijas/aizdevuma saņemšanas (2.2.1. pasākums) – 20%.
2.3.1.1 Ārējo tirgu apgūšana ▶ 2.3.1.1.1 Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketinga	Apakšaktivitātes ietvaros atbalstīja: ▶ dalību starptautiskajās izstādēs, ▶ dalību tirdzniecības misijās un kontaktbiržās, ▶ semināru organizēšanu, ▶ LIAA organizētas komersantu tiešās vizītes pie sadarbības partnera, ▶ Latvijas ražotņu un produktu atbilstības novērtēšanu.	▶ Uz ārējo tirgu apgūšanu vērsto atbalstīto projektu skaits – 330; ▶ Ekonomiski aktīvo komersantu skaits uz 1000 iedzīvotājiem (2.3.prioritāte) – 32; ▶ Piesaistītā privātā finansējuma apjoms komercdarbības attīstībai (2.3.prioritāte) - 15 milj. EUR.
▶ 2.3.1.1.2 Ārējo tirgu apgūšana – nozaru starptautiskās konkurētspējas stiprināšana	Apakšaktivitātes ietvaros atbalstīja: ▶ nacionālo stendu organizēšanu starptautiskajās izstādēs ārvalstīs, ▶ reklāmas kampaņu organizēšanu ārvalstīs, ▶ konsultāciju pakalpojumu sniegšanu komersantiem, pašvaldībām un ostu pārvaldēm par ārvalstu tirgiem, ▶ Latvijas ekonomisko pārstāvniecību darbības nodrošināšanu ārvalstīs, ▶ ārvalstu investīciju piesaisti (dalību starptautiskās investīciju piesaistes izstādēs un mārketinga kampaņu organizēšanu).	
2.3.1.2 Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai	Aktivitāte mērķis ir informēt un iedrošināt pēc iespējas plašāku sabiedrības daļu uzsākt uzņēmējdarbību (tai skaitā ar tieša finansiāla atbalsta, t.i., grantu piešķiršanu), celt uzņēmējdarbības prestižu sabiedrībā, kā arī sekmēt sabiedrības izpratni par inovāciju lomu konkurētspējas veicināšanā. Atbalstītas tika apmācības, biznesa plānu un ideju konkursi, tai skaitā grantu piešķiršana biznesa plānu un ideju konkursu uzvarētājiem, ekspertu konsultācijas, inovāciju un uzņēmējdarbības mārketinga aktivitātes.	▶ Motivācijas programmās iesaistīto personu skaits – 2250; ▶ Ekonomiski aktīvo komersantu skaits uz 1000 iedzīvotājiem (2.3.prioritāte) – 32; ▶ Piesaistītā privātā finansējuma apjoms komercdarbības attīstībai (2.3.prioritāte) - 15 milj. EUR.
2.3.2.1 Biznesa inkubatori	Aktivitātes īstenošana tieši vērsta uz tirgus nelīdzsvarotās attīstības problēmu risināšanu, stimulējot komersantu skaita un komercdarbības aktivitātes pieaugumu Latvijas reģionos (netika atbalstīta biznesa inkubatoru darbība Rīgā, Rīgas rajonā un	▶ Izveidoto biznesa inkubatoru, klasteru skaits – 18; ▶ Attīstīto inkubatoru platība - 18 000 m²; ▶ Ekonomiski aktīvie komersanti, kas saņēmuši atbalstu biznesa inkubatoros – 82;

Aktivitāte	Aktivitātes saturs	Aktivitātes uzraudzības rādītāji (mērķi 2013.g.)
	Jūrmalā, izņemot atbalstu vienam radošās industrijas biznesa inkubatoram Rīgā) caur biznesa inkubatoru izveidi.	▶ Ekonomiski aktīvo komersantu skaits uz 1000 iedzīvotājiem (2.3.prioritāte) – 32; ▶ Piesaistītā privātā finansējuma apjoms komercdarbības attīstībai (2.3.prioritāte) - 15 milj. EUR.
2.3.2.2 Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem	Aktivitāte ietvaros sniegts atbalsts komercdarbības attīstībai īpaši atbalstāmajās teritorijās, finansējot uzņēmējdarbības infrastruktūru mikro, maziem un vidējiem komersantiem, kas plāno īstenot projektu ĪAT un kuru pamatkapitālā ir vairāk nekā 75% privātā kapitāla.	▶ Komersantu skaits, kas nomā jaunuzceltas, renovētas vai rekonstruētas ražošanas ēkas – 27; ▶ Atbalstu saņēmušie vidējie komersanti ĪAT – 17; ▶ Atbalstu saņēmušie mikro un mazie komersanti ĪAT – 360; ▶ Projektu skaits, kas veicina uzņēmējdarbības attīstībai būtiskās infrastruktūras sakārtošanu, vienlaicīgi sekmējot komersantu konkurētspējas celšanos, t.sk. tehnoloģiju attīstību – 16; ▶ Ekonomiski aktīvo komersantu skaits uz 1000 iedzīvotājiem (2.3.prioritāte) – 32; ▶ Piesaistītā privātā finansējuma apjoms komercdarbības attīstībai (2.3.prioritāte) - 15 milj. EUR.
▶ 2.3.2.2.1 Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās	Atbalsts vērsts uz komersantu darbības paplašināšanu vai jaunu komersantu veidošanos, attīstot industriālo telpu izveidi reģionos.	
▶ 2.3.2.2.2 Atbalsts ieguldījumiem ražošanas telpu izveidei un rekonstrukcijai	Atbalsta mērķis ir finansēt ieguldījumus uzņēmējdarbības attīstībā un konkurētspēju sekmējošā publiskā infrastruktūrā saskaņā ar integrētām pašvaldību attīstības programmām.	
▶ 2.3.2.2.3 Atbalsts ieguldījumiem infrastruktūrā uzņēmējdarbības attīstībai		
2.3.2.3 Klasteru programma	Atbalsta mērķis ir veicināt nozares savstarpēji nesaistītu komersantu, pētniecības, izglītības un citu institūciju sadarbību, tādējādi veicinot nozaru un komersantu konkurētspējas celšanu, eksporta apjomu palielināšanu, inovācijas un jaunu produktu veidošanos. Atbalsts paredzēja klastera darbības aktivitātes finansēšanu un klastera pakalpojumu nodrošināšanas sadarbības partneriem finansēšanu.	▶ Izveidoto biznesa inkubatoru, klasteru skaits – 18; ▶ Ekonomiski aktīvo komersantu skaits uz 1000 iedzīvotājiem (2.3.prioritāte) – 32; ▶ Piesaistītā privātā finansējuma apjoms komercdarbības attīstībai (2.3.prioritāte) - 15 milj. EUR.

3. Metodoloģija

Noslēguma izvērtējums ir balstīts uz metodoloģiju, kas izstrādāta katram darba uzdevuma izvērtēšanas jautājumam, ņemot vērā izvērtēšanas jautājumu atšķirīgo tvērumu un visos izvērtēšanas jautājumos paredzēto detalizācijas līmeni. Vienlaikus tiek ņemti vērā identificētie datu ierobežojumi, kas aprakstīti nodaļā “4. Datu ieguve un kvalitātes pārbaude” un nodaļā “1. Ierobežojumi un pieņēmumi”.

3.1. Darba uzdevumi un izvērtēšanas jautājumi

Izvērtējuma ietvaros veicamie darba uzdevumi attiecināmi uz visām otrajā sadaļā norādītajām aktivitātēm (atsevišķi analizējot atbalstu katrai aktivitātei un apakšaktivitātei).

Darba uzdevumu ietvaros veicama dalījuma un salīdzinājuma pa Latvijas statistiskajiem reģioniem, atsevišķi izdalot arī ieguldījumus 9 nacionālās nozīmes centru pilsētās (kopā un katrā atsevišķi) un pārējā Latvijā, dalījuma pa uzņēmumu darbības jomām pēc NACE2 un OECD klasifikācijas, uzņēmumu izmēra un RIS3 specializācijas jomām, kā arī papildu dalījuma, atsevišķi vērtējot atbalstu grantu un finanšu atbalstu, kas nav granti, formā.

Izvērtējuma ietvaros definēti šādi darba uzdevumi un to ietvaros analizējamie izvērtēšanas jautājumi:

Darba uzdevums I “Veikt ES fondu ieguldījumu uzņēmējdarbības un inovāciju atbalsta aktivitāšu (ieviešanas) lietderības izvērtējumu, analizēt sasniegtos rezultātus”, atbildot uz šādiem izvērtēšanas jautājumiem:

1. Cik lielā mērā ES fondu atbalsts ļāvis risināt nozares galvenās problēmas un attīstības šķēršļus? Vai izvēlētais ES fondu atbalsta instruments bijis atbilstošs nozares galveno problēmu un attīstības šķēršļu risināšanai? Kā ES fondu ieguldījumi veicināja Latvijas virzību uz stratēģijas “Eiropas 2020” mērķa R&D jomā sasniegšanu? Kurš atbalsta veids un kuras aktivitātes to ļāvušas darīt vislietderīgāk? Sniegt atbalsta instrumentu ilgtspējas izvērtējumu.

2. Kādi ir galvenie sasniegtie rezultāti gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi katrā no atbalsta aktivitātēm, dalījumā pa atbalsta veidiem, uzņēmumu darbības jomām pēc NACE2, OECD klasifikācijas un RIS3 specializācijas jomām un kopā? Vai ES fondu atbalsta aktivitātes papildinājušas viena otru un citus finansējuma avotus?

3. Vai ieviešanas mehānisms nodrošinājis aktivitāšu mērķu un iznākuma un rezultāta rādītāju sasniegšanu? Kādas ir ieviešanas mehānisma stiprās un vājās puses un nepieciešamie uzlabojumi 2014. – 2020. gada plānošanas perioda atbalsta pasākumiem, salīdzinājumā ar 2007. – 2013. gada plānošanas periodu?

4. Kādi ir galvenie aktivitāšu un realizēto projektu veiksmes un neveiksmes cēloņi katrā no aktivitātēm un dalījumā granti un finanšu atbalsts, kas nav granti?

Darba uzdevums II “Veikt ES fondu ieguldījumu uzņēmējdarbības un inovāciju atbalsta aktivitāšu efektivitātes un ietekmes, t.sk. kontradiktuālās ietekmes izvērtējumu”, atbildot uz šādiem jautājumiem:

5. Kāda ir ES fondu atbalsta ietekme uz komersantu konkurētspējas pieaugumu (analizējot vismaz šādus uzņēmumu darbību raksturojošos rādītājus – uzņēmuma apgrozījums, darbinieku skaits, peļņa, produktivitāte, nomaksāto nodokļu apjoms, kā arī citus manīgos, kas atbilst konkrētas aktivitātes mērķim)? Kādas ir atšķirības starp jaunuzņēmumiem un esošajiem komersantiem, kas saņēmuši ES fondu atbalstu?

6. Cik lielā apmērā finanšu instrumenti spējuši piesaistīt privāto finansējumu (noteikt sviras efektu) finanšu instrumenta un finansējuma saņēmēju līmenī (ALTUM, LGA, riska kapitāla fondu pārvaldnieki)?

7. Kāda ir ES fondu atbalsta ietekme uz jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādes un ražošanas veicināšanu atbalstītajos komersantos, kā arī sadarbības veicināšanu starp pētniecības un uzņēmējdarbības sektoriem? Kas raksturo šo sadarbību un vai tā ir ilgtspējīga?

8. Cik lielā mērā ES fondu atbalsts veicinājis jaunu komersantu veidošanos? Kāds ir jaunuzņēmumu dzīves cikls un vai tas ir atšķirīgs no vispārējiem komersantu darbības rādītājiem dalījumā pa nozarēm un reģioniem?

9. Cik efektīvs ir bijis ES fondu ieguldījums (aprēķinot finansiālo ieguldījumu apjomu pret novērojamajām izmaiņām 5. punktā norādītajiem uzņēmumu darbības rādītājiem)?

3.1.1. Analītiskie griezumi

Atbilstoši virsuzdevumam, noslēguma izvērtējums paredz vairāku līmeņu analītiskos griezumus:

1. Finanšu instrumentu un grantu atbalsta analīzi;
2. Aktivitātes vai apakšaktivitātes līmenī veiktu analīzi;
3. Analīzi pa uzņēmumu grupām pēc iepriekš noteiktiem kritērijiem (skatīti tabulu zemāk).

Tabula 3 **Kritēriji uzņēmumu grupēšanai**

Kritērijs	Apakškritērijs
NACE klasifikācija	Uzņēmumi, kuru pamatdarbība ir kodēta kā A (lauksaimniecība, mežsaimniecība) vai B (ieguves rūpniecība)
	Uzņēmumi, kuru pamatdarbība ir kodēta C (apstrādes rūpniecība) vai F (būvniecība)
	Citi uzņēmumi
OECD klasifikācija par nozaru zināšanu ietilpību	Augsto tehnoloģiju industrijas
	Vidēji augsto tehnoloģiju industrijas
	Vidēji zemo tehnoloģiju industrijas
	Zemo tehnoloģiju industrijas
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga
	Pierīga
	Kurzeme
	Zemgale
	Vidzeme
	Latgale
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Rīga, Liepāja, Daugavpils, Jelgava, Ventspils, Jēkabpils, Rēzekne, Jūrmala, Valmiera
	Novads
Uzņēmuma lielums	Lieli uzņēmumi ar apgrozījumu virs 2 miljoniem EUR pirmajā references gadā
	Nelieli uzņēmumi
Uzņēmumu darbības ilgums	Jauni uzņēmumi, kas ir reģistrēti UR kopš 2007. gada 1. janvāra
	Senāk reģistrēti uzņēmumi

Noslēguma izvērtējuma izstrādes prasībās ir noteikts arī RIS3 specializācijas jomas kritērijs, taču šis kritērijs nav piemērojams, ņemot vērā, ka:

- ▶ dalījums tika ieviests pēc iepriekšējā ES fondu atbalsta plānošanas perioda sākuma, līdz ar to ES fondu vadības informācijas sistēmā nav izdarīta atzīme par projekta atbilstību konkrētai RIS3 specializācijas jomai,
- ▶ katrs no pamatdarbības viediem pēc NACE2 klasifikatora ietilpst vairāk kā vienā RIS3 specializācijas jomā, līdz ar to pamatdarbības veids nevar būt par pamatu uzņēmumu grupēšanai RIS3 grupās.

RIS3 dalījums ir aplūkots vienīgi otrajā izvērtēšanas jautājumā, analizējot sasniegtos rezultātus dalījumā pa pamatdarbības veidiem un to atbilstību vismaz vienai no RIS3 specializācijas jomām.

3.1.2. Aktivitāšu un apakšaktivitāšu tvērums katrā no izvērtēšanas jautājumiem

Ņemot vērā datu pieejamību, kvalitāti un ar to saistītos ierobežojumus, kā arī gadījumus, kad ir neliels novērojumu skaits, ne visos izvērtēšanas jautājumos ir iespējams analizēt visas aktivitātes vai apakšaktivitātes (skatīt tabulu zemāk), kā piemēram, kontrafaktuālajā analīzē netiek analizētas šādas aktivitātes:

- ▶ 2.1.2.1.2. apakšaktivitāte „Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti” – atbalsta saņēmēji ir universitātes un zinātniskie institūti, kuriem nav iespējams atlasīt reprezentatīvu kontroles grupu kontrafaktuālās analīzes veikšanai,
- ▶ 2.3.1.1.2. apakšaktivitāte „Ārējo tirgu apgūšana – nozaru starptautiskās konkurētspējas stiprināšana” – aktivitātes ietvaros saņemts salīdzinoši neliels atbalsts (2011. gadā vidējais viena komersanta saņemtais atbalsts bija zem 15 000 eiro un turpmākajos gados tas samazinājies), lai izdarītu pieņēmumu, ka atbalstam ir bijusi vērtējama ietekme uz komersantu konkurētspēju,
- ▶ 2.3.1.2. aktivitāte “Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai” – aktivitātes ietvaros pasākumi vērsti uz lielu dalībnieku, tai skaitā, fizisko personu, skaitu, par kuriem nav uzkrāti dati pietiekamā apjomā,
- ▶ 2.3.2.2.3. apakšaktivitāte „Atbalsts ieguldījumiem infrastruktūrā uzņēmējdarbības attīstībai” – atbalsta saņēmēji ir pašvaldības, līdz ar to nav iespējams visaptveroši identificēt komersantus, kas bijuši gala labuma guvēji no pašvaldību īstenotajiem pasākumiem.

Tabula 4 **Kopsavilkums par aktivitāšu analīzi izvērtēšanas jautājumu ietvaros**

Aktivitātes un apakšaktivitātes nr.		Aktivitātes un apakšaktivitātes nosaukums	Pirmais darba uzdevums				Otrais darba uzdevums				
			J1	J2	J3	J4	J5	J6	J7	J8	J9
1.3.1.2.		Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.1.2.1.	2.1.2.1.1.	Kompetences centri	+	+	+	+	+	-	+	+	+
	2.1.2.1.2.	Tehnoloģiju pārnese kontaktpunkti	+	-	+	+	-	-	-	-	-
2.1.2.2.	2.1.2.2.1.	Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde	+	+	+	+	+	-	+	+	+
	2.1.2.2.2.	Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā	+	+	+	+	+	-	+	+	+
	2.1.2.2.3.	Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde - atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai	+	+	+	+	*	-	*	*	*
	2.1.2.2.4.	Mikro, mazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma	+	+	+	+	+	-	+	+	+
2.1.2.4.		Augstas pievienotās vērtības investīcijas	+	+	+	+	+	-	+	-	+
2.2.1.1.		Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos	+	+	+	+	+	+	+	-	+
2.2.1.3.		Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai	+	+	+	+	+	+	+	-	+
2.2.1.4.	2.2.1.4.1.	Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	2.2.1.4.2.	Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.3.1.1.	2.3.1.1.1.	Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketinga	+	+	+	+	+	-	+	+	+
	2.3.1.1.2.	Ārējo tirgu apgūšana – nozaru starptautiskās konkurētspējas stiprināšana	+	-	+	+	-	-	-	-	-
2.3.1.2.		Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai	+	-	+	+	-	-	-	-	-
2.3.2.1.		Biznesa inkubatori	+	+	+	+	+	-	+	+	-
2.3.2.2.	2.3.2.2.1.	Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās (IĀT)	+	+	+	+	+	-	+	+	+
	2.3.2.2.2.	Atbalsts ieguldījumiem ražošanas telpu izveidei vai rekonstrukcijai	+	+	+	+	*	-	*	*	*
	2.3.2.2.3.	Atbalsts ieguldījumiem infrastruktūrā uzņēmējdarbības attīstībai	+	-	-	+	-	-	-	-	-
2.3.2.3.		Klasteru programma	+	+	+	+	+	-	+	+	+

+ Analīze ir veikta atbilstoši turpmāk aprakstītajai metodoloģijai.

- Analīze nav piemērojama aktivitātei pēc būtības, piemēram, atbalsta saņēmēji nav SIA un AS, vai aktivitāte neatbilst izvērtēšanas jautājumā paredzētajam, piemēram, analīzē par finanšu instrumentiem.

* Analīze tika plānota, taču nav veikta, ņemot vērā datu ierobežojumus, piemēram, nepietiekamu novērojumu skaitu.

3.2. Pirmā darba uzdevuma metodoloģija

Pirmā darba uzdevuma ietvaros ES fondu ieguldījumu lietderība tiek saprasta kā investīciju spēja sasniegt noteiktus mērķus vai vajadzības, kas izvirzītas stratēģiskā vai operacionālā līmeņa plānošanas dokumentos.

3.2.1. Pirmais izvērtēšanas jautājums

Pirmajā izvērtēšanas jautājumā analīze veikta par katru no DP "Uzņēmējdarbība un inovācijas" minētajām attīstības problēmām un šķēršļiem uzņēmējdarbības veicināšanas un inovāciju jomā, t.i.:

1. Zema uzņēmējdarbības aktivitāte;
2. Nepietiekamas investīcijas inovācijās, P&A un pievienotās vērtības celšanā, nepietiekama tehnoloģiju pārnese un apgūšana;
3. Tirgus nenodrošina pietiekamu pieejamību finanšu resursiem un dažādiem finanšu instrumentiem;
4. Esošie valsts atbalsta risinājumi ir fragmentēti un nenodrošina kompleksu risinājumu konkurētspējas palielināšanai;
5. Vāja privātā – publiskā sektora sadarbība (privātās – publiskās partnerības veicināšanas nepieciešamība);
6. Kvalificēta, darba tirgus prasībām atbilstoša darbaspēka trūkums;
7. Nelīdzsvarota uzņēmējdarbības aktivitāte reģionos.

Analīzes līmenis, pret kuru veikts salīdzinājums, definēts, balstoties uz DP "Uzņēmējdarbība un inovācijas" iekļauto aprakstu un/vai statistikas datiem, kas raksturo katru no šķēršļiem.

ES fondu devums attiecībā pret katru no identificētajām attīstības problēmām un šķēršļiem, noslēdzoties DP "Uzņēmējdarbība un inovācijas" attiecināmības periodam, kvalitatīvi aprakstotā veidā vērtēts, balstoties uz CSP un/vai Eurostat datiem par 2016. gadu un informāciju par tautsaimniecības analīzi no sekundārajiem informācijas avotiem (piemēram, valsts institūciju ziņojumiem un publikācijām), kā arī ņemot vērā sasniegtos DP "Uzņēmējdarbība un inovācijas" iznākuma, rezultāta un ietekmes rādītājus.

ES fondu atbalsta ietekme uz ieguldījumu problēmu un attīstības šķēršļu risināšanu vērtēta, izmantojot vairākus kritērijus:

- ▶ specifisku atbalsta aktivitāšu esamība konkrēto problēmu un attīstības šķēršļu mazināšanai,
- ▶ finansējuma izmantošanas nosacījumu piemērotība,
- ▶ projektu īstenošanas sekmīgums,
- ▶ kopējās finanšu plūsmas plānošana perioda ietvaros,
- ▶ politikas veidotāja rīcības atbilstība ekonomiskas lejupslīdes cikla laikā konkrēto problēmu un attīstības šķēršļu mazināšanai,
- ▶ politikas veidotāja rīcības atbilstība, ņemot vērā vispārējās demogrāfijas un tautsaimniecības tendences u.c.

Veicot P&A novērtēšanu, jāņem vērā P&A loma virzībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" mērķiem. Viens no stratēģijas mērķiem ir līdz 2020. gadam sasniegt ieguldījumu līmeni P&A 3% no Eiropas Savienības IKP. Latvijā ieguldījumu P&A mērķa līmenis 2020. gadam atbilstoši Latvijas Nacionālajam attīstības plānam 2014. – 2020.gadam ir 1,5% no IKP, bet 3% ieguldījumu līmeni paredzēts sasniegt līdz 2030. gadam. P&A mērķa sasniegšanas izpēte paredz statistisko datu analīzi, raksturojot P&A ieguldījumu izmaiņas pa gadiem, kā arī likumsakarību koku analīzes pielietošanu politikas izmaiņu un finansiālā atbalsta ietekmes novērtēšanai.

Būtisks nosacījums Kohēzijas politikas investīcijām ir ES fondu atbalsta ilgtspējas nodrošināšana ar mērķi sasniegt ilgtspējīgus attīstības rezultātus, ne tikai risināt neatliekamas (no angļu val. *ad hoc*) problēmas tautsaimniecības jomās. Izvērtēšanas jautājuma ietvaros ES fondu atbalsta ilgtspēja apskatīta kontekstā ar:

- ▶ būtiskākajām pārmaiņām saistītajās nozarēs (uzņēmējdarbība, nodarbinātība u.c.),

- ▶ ES fondu investīcijām pēctecīga finansējuma esamību.

Pirmā izvērtēšanas jautājuma analīze balstīta uz šādu datu un to avotu izpēti:

1. Dati no ES fondu VIS, kas ietver:
 - ▶ aktivitātes / apakšaktivitātes iznākuma un rezultāta rādītājus, t.i., sākotnējos mērķus un to izpildi,
 - ▶ sākotnējo ES fondu piešķirumu aktivitātei / apakšaktivitātei,
 - ▶ grozījumu rezultātā precizēto ES fonda finansējumu aktivitātei / apakšaktivitātei,
 - ▶ programmas slēgšanas brīdī izmaksāto ES fondu finansējumu aktivitātes īstenošanai,
 - ▶ finansējuma saņēmējiem izmaksātā finansējuma dinamiku aktivitātēm / apakšaktivitātēm katra 2007. – 2015. gada beigās.
2. Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013. gadam (informācija par stratēģiskiem Latvijas attīstības mērķiem un virzieniem);
3. DP „Uzņēmējdarbība un inovācijas” un tās DPP;
4. DP „Cilvēkresursi un nodarbinātība” un tās DPP;
5. MK noteikumi par aktivitāšu ieviešanu;
6. ES fondu vadošās iestādes ziņojumi par ES fondu ieviešanu;
7. Ekonomikas ministrijas informatīvie ziņojumi (dati par uzņēmējdarbības vides attīstību) u.c.

3.2.2. Otrais izvērtēšanas jautājums

Analīzē pielietotas kvantitatīvās datu analīzes metodes, izmantojot informāciju no VIS un Altum par uzņēmumu sniegumu un statistisko informāciju par atbalsta saņēmējiem, tos kategorizējot atbalsta aktivitātes grupās un pēc uzņēmumu darbības nozares. Rezultāta un iznākuma rādītāji analizēti atbalsta aktivitāšu un apakšaktivitāšu līmenī, salīdzinot tos pret DPP izvirzītajiem sasniedzamajiem rādītāju mērķiem un vērtējot mērķu sasniegšanu sekmējošos un kavējošos faktorus.

Izvēlēta metode ļauj elastīgi salīdzināt uzstādītos mērķus ar faktiski sasniegtajiem rezultātiem, kā arī ietver nepieciešamo finansējuma saņēmēju dalījumu pēc NACE2, OECD klasifikācijas, kā arī norāda uz piederību kādai no RIS3 jomām.

Otrā izvērtēšanas jautājuma analīze balstīta uz šādu datu un to avotu izpēti:

1. Dati no ES fondu VIS, kas ietver:
 - ▶ aktivitātes / apakšaktivitātes iznākuma rādītājus (sākotnēji plānotie un sasniegtie),
 - ▶ aktivitātes / apakšaktivitātes rezultāta rādītājus (sākotnēji plānotie un sasniegtie),
 - ▶ projektu iznākuma rādītājus,
 - ▶ projektu rezultāta rādītājus;
2. Informācija par mērķiem, mērķa (rezultātu un iznākumu) rādītājiem un to plānotām sasniedzamām vērtībām atbilstoši DP „Uzņēmējdarbība un inovācijas” un tās DPP un DP „Cilvēkresursi un nodarbinātība” un tās DPP;
3. Dati par Altum (t.sk. EIF un LGA) sniegto atbalstu finanšu instrumentu ietvaros darījumu līmenī dalījumā pa finanšu instrumentiem;
4. Dati no VID informācijas sistēmām par uzņēmumu pārstāvētajām nozarēm atbilstoši NACE2 klasifikatoram;
5. Citi aprakstošie un snieguma novērtējuma veikšanai nepieciešamie dati.

3.2.3. Trešais izvērtēšanas jautājums

Izvērtējumā analizētās atbalsta aktivitātes pēc to ieviešanas veida (t.i., granti un finanšu instrumenti), kas līdz ar saistītajiem nosacījumiem (piemēram, par administratīvā procesa piemērošanu vai finanšu starpnieka organizācijas iekšējo procedūru piemērošanu) rada priekšnoteikumus ieviešanas mehānisma analīzei. Analīzei izstrādāta kritēriju kopa, kas iekļauj galvenās efektīvas ieviešanas nosacījumu pazīmes, ieskaitot kvantitatīvus un kvalitatīvus rādītājus, analizējot:

- ▶ plānošanas un ieviešanas lēmumu sagatavošanas un pieņemšanas laiku,
- ▶ pieprasījuma un piedāvājuma atbilstību,
- ▶ projektu īstenošanas sekmīgumu.

Balstoties uz atbalsta aktivitāšu analīzi, vērtēts izvēlētais ieviešanas mehānisms atbilstoši aktivitātes sasniedzamajiem rādītāju mērķiem, tādējādi veicot padziļinātu analīzi par ieviešanas mehānisma piemērotību un iespējām ieviešanas mehānismu pilnveidot 2014. – 2020. gada vai turpmākajos plānošanas periodos.

Trešā izvērtēšanas jautājuma analīze balstīta uz šādu datu un to avotu izpēti:

1. Dati no ES fondu VIS, kas ietver:
 - ▶ aktivitātes / apakšaktivitātes iznākuma rādītājus (sasniegtos),
 - ▶ aktivitātes / apakšaktivitātes rezultāta rādītājus (sasniegtos),
 - ▶ projektu iesniegumu pieņemšanas beigu datumus,
 - ▶ līgumu par projektu īstenošanu vai darījumu finanšu instrumentu ietvaros noslēgšanas datumus,
 - ▶ projektu kopējo pagarinājumu skaitu,
 - ▶ iesniegto projektu iesniegumu skaitu aktivitātē vai apakšaktivitātē,
 - ▶ atbalstīto projektu skaitu aktivitātē vai apakšaktivitātē,
 - ▶ noraidīto projektu skaitu aktivitātē vai apakšaktivitātē;
2. MK noteikumu par aktivitātes īstenošanu pieņemšanas laiks;
3. DP un DPP apstiprināšanas un grozījumu apstiprināšanas laiks;
4. ES fondu vadības likums 2007. – 2013. gada plānošanas periodam un horizontālie valdības noteikumi par ES fondu vadības procesiem;
5. Ekonomikas ministrijas uzraudzības ziņojumi;
6. Intervijas ar Ekonomikas ministrijas un Altum personālu.

3.2.4. Ceturtais izvērtēšanas jautājums

Ceturtajā izvērtēšanas jautājumā aktivitāšu un realizēto projektu veiksmes un neveiksmes cēloņi analizēti grantu un finanšu instrumentu, kā arī aktivitāšu līmenī. Analīze ietver mērķa grupu novērtējumu, projektu atlases un īstenošanas novērtējumu, rādītāju sasniegšanas un atbilstības ekonomiskajai situācijai vērtējumu.

Ņemot vērā pirmajā, otrajā un trešajā izvērtēšanas jautājumā gūtos analīzes rezultātus, secināts, kādi ietekmējošie faktori ir saistīti ar aktivitāšu un īstenoto projektu veiksmes un neveiksmes cēloņiem, galvenokārt pievēršoties sistēmiska rakstura faktoriem.

Ceturajā izvērtēšanas jautājuma analīze balstīta uz šādu datu un to avotu izpēti:

1. Dati no ES fondu VIS, kas ietver:
 - ▶ aktivitātes / apakšaktivitātes iznākuma un rezultāta rādītājus (plānotos un sasniegtos),
 - ▶ izdzīvojušo komersantu īpatsvaru atbalstītajos komersantos,
 - ▶ sākotnējo ES fondu finansējuma piešķirumu aktivitātei / apakšaktivitātei,
 - ▶ grozījumu rezultātā precizēto ES fonda finansējuma piešķirumu aktivitātei / apakšaktivitātei,
 - ▶ programmas slēgšanas brīdī ES fonda piešķirumu aktivitātei.
2. Ekonomikas ministrijas kā starpniek institūcijas ziņojumi ES fondu vadošajai iestādei;
3. ES fondu vadošās iestādes ziņojumi u.c.

3.3. Otrā darba uzdevuma metodoloģija

Otrā darba uzdevuma mērķis ir veikt ES fondu ieguldījumu efektivitātes un ietekmes novērtējumu, salīdzinot atbalstu saņēmušos uzņēmumus³ ar uzņēmumiem, kas raksturo ģenerālo kopu (Latvijā darbojušos uzņēmumus), bet nav saņēmuši atbalstu noslēguma izvērtējumā analizētajās aktivitātēs⁴.

3.3.1. Piektais izvērtēšanas jautājums

3.3.1.1. Kontrafaktuālais izvērtējums

Kontrafaktuālās izvērtēšanas būtība ir nodrošināt empīrisku politikas ieviešanas ietekmes vai efekta aplēsi salīdzinājumā ar situāciju, ja konkrētie politikas atbalsta instrumenti (turpmāk - intervence) netiktu īstenoti. Noslēguma izvērtējuma kontekstā intervence ir ES fondu atbalsta programmas ietvaros piešķirtais ES fondu atbalsts, kura mērķis ir sekmēt uzņēmumu konkurētspēju.

Konkurētspējas izmaiņas bez ES fondu ietekmes ekonomikā būtu novērojamas jebkurā gadījumā, taču to pieauguma (vai krīzes laikā samazinājuma) temps visticamāk atšķirtos. Līdz ar to kontrafaktuālās analīzes mērķis ir salīdzināt intervences grupas konkurētspējas izmaiņas ar kontroles grupas (kas tiek veidota no ģenerālās kopas, kura nav bijusi pakļauta intervencei) konkurētspējas izmaiņām, pielietojot atbilstošas ekonometriskās datu analīzes metodes.

Kontrafaktuālā analīzes metode paredz salīdzināt intervences grupas uzņēmumus ar uzņēmumiem, kas ES fondu finansējumu nav saņēmuši, taču atbilst tiem atlases kritērijiem, kas tiek izmantoti ES fondu atbalsta programmās, atbalstu piešķirot⁵.

Izvērtējumā izmantota "Atšķirība-atšķirībā" kontrafaktuālā analīzes metode, kas vērsta uz snieguma (turpmāk – analītiskā rādītāja) atšķirību novērtēšanu starp intervences un kontroles grupām, aprēķinot radušos izmaiņu (atšķirību) laikā sākotnējai atšķirībai starp grupām.

Tabula 5 Analītiskā rādītāja vidējo vērtību savstarpējais salīdzinājums

Analītiskā rādītāja vidējo vērtību savstarpējais salīdzinājums	T=1	T=2
Intervences grupa	$\bar{Y}_{I1}$	$\bar{Y}_{I2}$
Kontroles grupa	$\bar{Y}_{K1}$	$\bar{Y}_{K2}$

$$\text{Atšķirība atšķirībā} = (\bar{Y}_{I2} - \bar{Y}_{I1}) - (\bar{Y}_{K2} - \bar{Y}_{K1}) \quad (1)$$

Lai novērtētu "Atšķirību-atšķirībā", kas tiek aprēķināta pēc formulas 1, statistisko nozīmību, tiek izmantota lineārā regresija (skatīt formulu 2) un norādīti regresijas koeficientu statistiskās nozīmības līmeņi (skatīt tabulu 6).⁶

$$y = \beta_0 + \beta_1 D^2 + \beta_2 D^I + \beta_3 D^2 D^I + \varepsilon, \quad \text{kur} \quad (2)$$

y ir analītiskais rādītājs (piemēram, apgrozījums, darbinieku skaits u.c.),

D^2 ir fiktīvais mainīgais, kas identificē, vai analītiskais rādītājs atbilst novērojumam pēc intervences perioda (otrais vai trešais references gads, skatīt tabulu Tabula 8),

D^I ir fiktīvais mainīgais, kas identificē intervences grupu (I),

$D^2 D^I$ ir abu fiktīvo mainīgo reizinājums, kas pieņem vērtību 1, kad rādītājs ir intervences grupas komersants un novērojums veikts pēc intervences perioda,

β_i ir koeficienti, kas raksturo fiktīvo mainīgo nozīmīgumu, konkrētāk:

³ Nemot vērā nelielu skaitu atbalstu saņēmušo individuālo komersantu, kā arī iespēju individuālajiem komersantiem kārtot grāmatvedību vienkāršajā uzskaites sistēmā, kas ir būtisks datu pieejamības ierobežojums, kontrafaktuālā analīze otrā darba uzdevuma ietvaros tiek veikta sabiedrībām ar ierobežotu atbildību un akciju sabiedrībām.

⁴ Noslēguma izvērtējums neparedz no analīzes izslēgt uzņēmumus, kas saņēmuši ES fondu atbalstu citās darbības programmās vai aktivitātēs, kam arī var būt ietekme uz komersantu konkurētspēju, piemēram, atbalsts lauksaimniekiem, ieguldījumi atjaunojamos energoresursos un energoefektivitātē, investīcijas tūrismā u.c.

⁵ Atlases kritēriji starp izvērtējumā iekļautajām aktivitātēm un apakšaktivitātēm atšķiras, un daļa no tiem nav kontrolējami, veicot kontroles grupas atlasi, kā piemēram, nodokļu parāda neesamība uz projekta iesniegšanas brīdi u.c. Pēc visu atlases kritēriju analīzes tika izvirzīti trīs, kas izmantoti kontroles grupas veidošanā: visās aktivitātēs un apakšaktivitātēs atbalstāmās darbības nozares (NACE), atbilstība MVK statusam un dibināšanas gads aktivitātēs vai apakšaktivitātēs, kur tas piemērojams. Skatīt nodaļu "4.2.1. Kontroles grupas atlase".

⁶ Šis vienādojums atbilst leveda ziņojumā prezentētajai logaritmiskajai regresijai, izmantojot paneļa datus. Šīs regresijas priekšrocība ir novērtēt ne tikai intervences efektu, bet arī statistisko nozīmīgumu atšķirībām starp grupām pirms intervences, kā arī laika ietekmi uz kontroles grupas analītiskā rādītāja izmaiņām. Skatīt 12.lpp profesoru P. Jakiela un O. Ozier mācību materiālā: http://economics.ozier.com/econ626/lecture3_handout.pdf

- ▶ β_1 ir atšķirība starp grupām pirms intervences ($T=1$, skatīt tabulu Tabula 8) jeb $\bar{Y}_{K1} - \bar{Y}_{I1}$;
- ▶ β_2 ir atšķirība laikā kontroles grupai jeb $(\bar{Y}_{I2} - \bar{Y}_{I1})$, kas raksturo konkurētspējas izmaiņas apstākļos bez intervences jeb konkurētspējas bāzes pieauguma tempu;
- ▶ β_3 ir "Atšķirība-atšķirībā" koeficients, kas raksturo intervences ietekmi uz konkurētspēju.

Tabula 6 Kontrafaktuālajā analīzē turpmāk izmantotie statistiskās nozīmības līmeņi un to apzīmējumi

Statistiskās nozīmības līmenis	Apzīmējums
$p < 0,10$	*
$p < 0,05$	**
$p < 0,01$	***

Saskaņā ar izvērtējuma izstrādes prasībām kontrafaktuālais novērtējums veikts šādiem analītiskajiem rādītājiem:

1. Apgrozījums – tiek sagaidīts, ka ES fondu investīcijas kā ieguldījums jaunos ražošanas līdzekļos, apmācībās, mārketingā u.c. veicina uzņēmuma apgrozījuma pieaugumu, taču jāņem vērā, ka ietekmi uz šo rādītāju nosaka arī citi, t.sk. ārēji faktori, piemēram, ekonomiskais cikls, izmaiņas ārējā pieprasījumā u.c.
2. Darbinieku skaits – kontrafaktuālās analīzes mērķis ir novērtēt ES fondu investīciju ietekmi uz jaunu darbavietu radīšanu.
3. Peļņa – uzņēmuma peļņa kā investīciju ietekmes rezultāts būtu vērtējams salīdzinoši piesardzīgi, ņemot vērā pastāvošo tendenci peļņas nodokļu samazināšanas nolūkos ar grāmatvedības metodēm samazināt patieso peļņas apjomu. Kontrafaktuālajā analīzē vērtētas izmaiņas gan uzņēmuma bruto, gan neto peļņas (t.i., pēc UIN nomaksas) rādītājos.
4. Nomaksāto nodokļu apjoms, kas raksturo publiskos ieņēmumus no īstenotās uzņēmējdarbības noteiktā laika periodā. ES fondu investīciju kontekstā nomaksāto nodokļu apjoma kāpums vērtējams kā pieaugums valsts ieņēmumos, pateicoties atdevei no ES fondu (t.i., publiskajām) investīcijām.

Papildus konkurētspējas izmaiņas vērtētas, izmantojot vairāku analītisko rādītāju savstarpējo attiecību:

5. Apgrozījuma – aktīvu attiecība (no angļu val. Turnover-Assets Ratio) demonstrē, cik efektīvi ieņēmumu radīšanai uzņēmums izmanto tā rīcībā esošos galvenos aktīvus.
6. Pamatkapitāla rentabilitāte (no angļu val. Return on Equity (ROE)) ir investētā kapitāla atdeves rādītājs (neto peļņas attiecība pret kapitālu), kas raksturo kapitāla izmantošanas efektivitāti.
7. Pievienotā vērtība tiek interpretēta kā iegūtās peļņas pēc nodokļiem, darbaspēka nodokļu un izmaksātās neto darba algas summa uz vienu strādājošo. Attiecība pret darbinieku skaitu norāda uz cilvēkietilpību ražošanas procesā. ES fondu investīciju ietekmes uz konkurētspēju novērtēšanai, rādītāja piemērotību iespējams skaidrot caur investīciju ietekmi uz apgrozījuma pieaugumu, kas atspoguļojas gan uzņēmuma peļņā, gan darba samaksā. Aprēķiniem izmantoti rādītāji: peļņa pēc nodokļiem, nomaksātais IIN, VSAOI, UIN, PVN un darbinieku skaits. Darbinieku algas aprēķinātas, nomaksātajam IIN apmēram piemērojot IIN standarta likmi attiecīgajā gadā (neņemot vērā atvieglojumus vai citas algu fonda korekcijas, ko no datu pieejamības viedokļa nav iespējams iekļaut analīzē).

$$\text{Pievienotā vērtība} = \frac{\text{Peļņa} + \text{Nodokļi} + \text{Algas}}{\text{Darbinieku skaits}} \quad (3)$$

Datu salīdzināmībai laikā finanšu rādītāji, t.sk. nodokļu ieņēmumi, ir koriģēti, izmantojot IKP deflatoru⁷, kas izteikts 2010. gada vidējās cenās (skatīt tabulu zemāk).

⁷ Kopējās pievienotās vērtības bāzes cenās visām nozarēm no A līdz T deflators, pieejams: http://data.csb.gov.lv/pxweb/lv/ekfin/ekfin_ikgad_ikp/IK10_0100.px

Tabula 7 IKP deklators finanšu rādītāju koriģēšanai

IKP deflators	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Koeficients	1,035	1,154	1,013	1,000	1,063	1,105	1,125	1,148	1,150	1,151

Uzņēmumu finanšu rādītāji, kas no VID saņemti uzskaitīti latos, konvertēti atbilstoši oficiālajam pārejas uz eiro kursam 1 EUR = 0,702804 LVL.

Kontrafaktuālā analīze ietver arī ES fondu vidēja termiņa ietekmes izvērtējumu, līdz ar to tā ir balstīta uz trim atskaites periodiem (skatīt tabulu zemāk).

Tabula 8 Kontrafaktuālās analīzes atskaites periodi

Pirmais references gads T=1	Gads pirms projekta apstiprināšanas (vai atbalsta sniegšanas finanšu instrumentu un biznesa inkubatoru ietvaros) vai projekta apstiprināšanas (atbalsta saņemšanas) gads gadījumos, kad tas ir vienāds ar komersanta reģistrācijas gadu.
Otrais references gads T=2	Pilns gads pēc projekta pabeigšanas (vai, kontroles grupas gadījumā, intervences grupai atbilstošs pabeigto projektu īpatsvars katrā no gadiem), neatkarīgi no iepriekšējā gada mēneša, kurā noslēgusies projekta īstenošana. Finanšu instrumentu gadījumā otrais references gads ir nosakāms šādi: ▶ darījumiem zem 100 000 eiro – nākamais gads pēc finansējuma piešķiršanas, ▶ darījumiem robežās no 100 000 eiro – 1 miljonam eiro – otrais gads pēc finansējuma piešķiršanas, ▶ darījumiem virs 1 miliona eiro – trešais gads pēc finansējuma piešķiršanas. Aktivitātēm 1.3.1.2. „Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai” un 2.3.2.1. „Biznesa inkubatori” trešais gads pēc atbalsta pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai saņemšanas vai iestāšanās biznesa inkubatorā (vai reģistrācijas gada, ja tas ir vienāds ar atbalsta saņemšanas gadu).⁸ Izslēgti tiek tie atbalsta saņēmēji, kuru T=2 ir pēc 2016. gada.
Trešais references gads T=3	Piektais gads pēc projekta beigām (vai, kontroles grupas gadījumā, intervences grupai atbilstošs noslēgto projektu īpatsvars katrā no gadiem), kas demonstrētu ieguvumus no projekta īstenošanas vidējā termiņā. Šis periods ir noteikts atbilstoši EK regulas 1083/2006 prasībām, kas nosaka, ka piecu gadu laikā projekta rezultāti nedrīkst būt pakļauti būtiskām izmaiņām. Finanšu instrumentu gadījumā trešais references gads ir nosakāms: ▶ darījumiem zem 100 000 eiro – piektais gads pēc finansējuma piešķiršanas; ▶ darījumiem robežās no 100 000 eiro – 1 miljonam eiro - sestais gads pēc finansējuma piešķiršanas, ▶ darījumiem virs 1 miliona eiro – septītais gads pēc finansējuma piešķiršanas. Aktivitātēm 1.3.1.2. „Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai” un 2.3.2.1. „Biznesa inkubatori” septītais gads pēc atbalsta pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai saņemšanas vai ieiešanas biznesa inkubatorā (vai reģistrācijas gada, ja tas ir vienāds ar atbalsta saņemšanas gadu). Jāņem vērā, ka lielai daļai atbalsta saņēmēju trešais references gads būs ārpus pētāmā perioda (t.i., pēc 2016. gada, kas ir pēdējais gads, par kuru pieejami komersantu gada pārskatu dati). Šajos gadījumos par trešo references gadu tiks izmantots pēdējais pieejamais, t.i., 2016. gads, vienlaikus izslēdzot uzņēmumus, kuru otrais references gads ir 2016. gads, jo tie ir iepriekš analizēti īstermiņa ietekmes novērtējumā.

Ņemot vērā darbības specifiku un darbības mērķus, no intervences grupas kontrafaktuālās analīzes vajadzībām izslēgti subjekti, kas bijuši finansējuma saņēmēji atbalsta aktivitāšu ietvaros, bet nav sabiedrības ar ierobežotu atbildību vai akciju sabiedrības, piemēram:

- ▶ pilsētu un novadu domes un pašvaldības,

⁸ Tika veikta priekšizpēte par uzņēmumu vidējo biznesa inkubatorā pavadīto laiku, kas ir divi gadi (maksimālais inkubatora pavadāmais laiks pieļaujams četri gadi). Turpmāk pieņemts, ka visiem komersantiem, kas iestājušies biznesa inkubatorā, būtu vērojama ietekme uz konkurētspējas pieaugumu trešajā gadā no atbalsta saņemšanas uzsākšanas (tātad projekta laiks šī izvērtējuma izpratnē ir divi gadi). Ņemot vērā, ka aktivitātes 1.3.1.2. „Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai” ir līdzīgs pēc tā ekonomiskās būtības, projekta laiks – divi gadi – pieņemts analogi.

- ▶ universitātes, akadēmijas un augstskolas, valsts zinātniskie institūti,
- ▶ valsts un pašvaldību aģentūras un kapitālsabiedrības,
- ▶ ostas un speciālo zonu pārvaldes,
- ▶ biedrības un nodibinājumi,
- ▶ individuālie komersanti⁹.

3.3.1.2. Ražošanas funkcija konkurētspējas izmaiņu noteikšanai

Konkurētspējas un tās izmaiņu mērīšanai kā viena no tradicionālajām metodēm tiek izmantota Koba-Duglasi ražošanas funkcija (no angļu val. Cobb-Douglas production function), vērtējot ražošanas faktorus – darbaspēku un kapitālu – caur kopējo produktivitātes konstanti (no angļu val. Total Factor Productivity (TFP)), kas skaidro citus konkurētspēju ietekmējošos faktorus, galvenokārt, tehnoloģiju sniegto produktivitātes ieguvumu, mārketinga ietekmi u.c.

ES fondu investīciju kontekstā ražošanas funkcijas piemērotība konkurētspējas mērījumiem var tikt skaidrota šādi: iegādājoties jaunu un modernizētu aprīkojumu, tas būs efektīvāks nekā līdzšinējās ražošanas iekārtas, kas attiecīgi veicinās uzņēmuma izmantotā kapitāla efektivitāti. Līdz ar to ražošanas funkcija tiek atsevišķi vērtēta pirms ES fondu ieguldījumiem (pirmajā references gadā) un pēc projektu īstenošanas (otrajā references gadā).

Ražošanas funkcijas vienādojums ir:

$$Q_{it} = A_{it} L^{\alpha_{it}} K^{\beta_{it}}, \text{ kur} \quad (4)$$

Q_{it} ir konkrēta uzņēmuma kopējā izlaide noteiktā laika periodā, aprēķiniem izmantojot datus par uzņēmuma apgrozījumu noteiktā gadā,

A_{it} ir kopējā faktoru produktivitāte (no angļu val. total factor productivity),

L ir darbaspēka komponente ražošanas procesā, aprēķiniem izmantojot datus par darba devēja VSAOI un darba algu (kas aprēķināta, uzņēmuma nomaksāto iedzīvotāju ienākuma nodokli dalot ar standarta nodokļa likmi attiecīgajā gadā),

K ir fiziskā kapitāla komponente ražošanas procesā, aprēķiniem izmantojot datus par pamatlīdzekļiem, un attiecīgi koeficients α norāda uz darbaspēka produktivitāti un koeficients β norāda uz ražošanas kapitāla produktivitāti.

Jāņem vērā, ka kapitāla efektivitāte attēlojama caur diviem kanāliem – kapitāla produktivitātes koeficientu β un A_{it} . Ne visa kapitāla efektivitātes ietekme var tikt ekonometriski attēlota ar β , jo kapitāla nozīmi A_{it} veidošanā nav iespējams nodalīt.

Ražošanas funkcija izteikta, un rezultāti aprēķināmi, izmantojot logaritmiski-lineāro regresiju.

Ražošanas funkcijas sagatavotas aktivitāšu/apakšaktivitāšu līmenī, nepiemērojot papildu datu griezumus, ņemot vērā, ka novērojumu skaits samazinās (salīdzinājumā ar kontrafaktuālajā analizē esošo intervences grupu novērojumu skaitu), izslēdzot novērojumus, kuru apgrozījuma, darbaspēka vai kapitāla vērtība bijusi nulle (matemātiski - logaritmam no nulles nav vērtības).

3.3.2. Sestais izvērtēšanas jautājums

Viena no finanšu instrumentu būtiskākajām priekšrocībām salīdzinājumā ar grantiem ir iespēja piesaistīt privāto finansējumu publisko mērķu, kā, piemēram, uzņēmējdarbības veicināšanas, sasniegšanai. Finanšu instrumentam vai instrumentu kopai piesaistītā privātā finansējuma nozīmi mērķu sasniegšanā novērtē, aprēķinot sviras efektu, t.i., attiecību starp kopējo kredītu / finanšu tirgū nonākušo finansējuma apjomu no konkrētā finanšu instrumenta un finanšu instrumentā ieguldīto publisko finansējumu.

Sviras efekts pieaug, ja finanšu līdzekļi tiek izmantoti atkārtoti finanšu instrumenta ietvaros – līdz ar kāda no darījuma (aizdevuma, riska kapitāla, utml.) saņēmēja saistību izpildi, atgūtie finanšu līdzekļi var tikt atkārtoti ieguldīti tā paša vai līdzīga instrumenta darījumos. Atkārtota finanšu līdzekļu izmantošana turpinās arī pēc programmas slēgšanas, šajā gadījumā – pēc plānošanas perioda beigām, jo finansējums, kas atgūts pēc 2007. – 2013. gada plānošanas perioda finanšu instrumentu slēgšanas

⁹ Individuālie komersanti netiek iekļauti kontrafaktuālajā izvērtējumā, ņemot vērā, pirmkārt, salīdzinoši nelielu komersantu skaitu, kas nav pietiekams analīzes veikšanai un, otrkārt, ļoti ierobežotu datu pieejamību par individuālo komersantu darbību, kas saistīts ar iespējām individuālajiem komersantiem iesniegt arī vienkāršotus gadu pārskatus, kas neietver nepieciešamo informāciju kontrafaktuālās analīzes veikšanai.

(daļa instrumentu joprojām darbojas, kā, piemēram, riska kapitāla fondi), ir atkārtoti pieejams līdzīgu politikas mērķu sasniegšanai.

Pastāv vairāki finanšu instrumentu parametri, piemēram, riska pakāpe, publiskā atbalsta intensitāte, finanšu instrumenta atbalstītais uzņēmējdarbības posms, mērķa grupas īpašības u.c., kas nosaka gan privātā resursa piesaistes nosacījumus, gan sagaidāmo zaudējumu apjomu. Šie nosacījumi pamato sviras (privātā līdzfinansējuma) prasību programmu izstrādē. Atsevišķos finanšu instrumentu ieviešanas konkursos (kā, piemēram, riska kapitāla fonda atlasē), piesakoties par finanšu starpnieku, pretendenti varēja piedāvāt sviras līmeni, kas būtu augstāka nekā konkursa minimālā prasība.

3.3.3. Septītais izvērtēšanas jautājums

Sadarbības veicināšana starp pētniecības un uzņēmējdarbības sektoriem tiek aplūkota, analizējot uzņēmumu gada pārskatu datus – attīstības izmaksas un nemateriālos ieguldījumus kopā. Kā būtiskākais ierobežojums jāņem vērā uzņēmumu tendence neizdalīt grāmatvedībā P&A izdevumus, kas ierobežo spēju objektīvi konstatēt faktiskos P&A ieguldījumus un izsekot P&A ieguldījumu atdevei laikā. Tieši datu ierobežojumu dēļ, uzņēmumu līdzdalība pētniecībā nav vērtējama ar kontrafaktuālās analīzes metodēm.

Līdz ar to, sadarbība starp pētniecības un uzņēmējdarbības sektoriem pētīta, analizējot P&A ieguldījumus (vidējās attīstības izmaksas un nemateriālie ieguldījumi) attiecībā pret uzņēmuma lielākā sadarbības partnera īpatsvaru ar PVN apliekamos darījumos, t.i., ņemot vērā, vai atbalstu saņēmušajam uzņēmumam ar lielāko tā klientu kopējā darījumu vērtība pārsniedz 50% no kopējās ar PVN apliekamo darījumu vērtības (grupās jā / nē). Šīs analīzes mērķis ir izprast, vai uzņēmēja tieša atkarība no liela pasūtītāja vai sadarbības partnera motivē vai gluži pretēji – ierobežo – uzņēmumu veikt P&A investīcijas.

Pētāmā jautājuma ietvaros novērtēta arī uzņēmuma eksportspējas sakarība ar uzņēmēja veiktajām investīcijām inovācijās (pieņemot, ka tās ir sadarbības ar pētniecības sektoru rezultāts). Analizēta ir visu atbalstu saņēmušo uzņēmumu eksporta-apgrozījuma attiecība salīdzinājumā pret uzņēmuma veiktajiem P&A ieguldījumiem (korelācijas rādītājs).

3.3.4. Astotais izvērtēšanas jautājums

ES fondu atbalstīto jaundibināto¹⁰ uzņēmumu dzīves cikls analizēts, vērtējot to izdzīvošanas tieksmi (no angļu val. propensity to survive) salīdzinājumā pret visiem ES fondu atbalsta saņēmējiem un pret Latvijā jaundibinātiem uzņēmumiem kopumā. Jaundibinātā uzņēmuma dibināšanas gads astotajā izvērtēšanas jautājumā ir izvēlēts kopš 2006. gada, ņemot vērā, ka tas ir agrākais iespējamais uzņēmuma, kas vēlas pieteikties uz atbalstu jauniem uzņēmumiem (ne vecākiem par trim gadiem), dibināšanas gads.

Izdzīvošanas tieksme starp uzņēmumu grupām salīdzināta aktivitāšu līmenī un katrā no statistikas reģioniem. Analīzes vajadzībām aplūkotas tiek SIA, AS un IK, izslēdzot citas juridiskās saimnieciskās darbības formas, piemēram, biedrības un nodibinājumus, pašvaldību aģentūras, valsts kapitālsabiedrības u.c., kuru skaits kopējo atbalsta saņēmēju vidū ir salīdzinoši nenoīmīgs, kā arī kuru dzīves cikls nav vērtējams vienkopus ar visizplatītākajām komercdarbības formām. Kopējā jaundibināto uzņēmumu skaits Latvijā analīzei izmantoti UR dati par SIA, AS un IK reģistrāciju un likvidāciju laika periodā no 2006. gada 1. janvāra līdz 2015. gada 31. decembrim.

Uzņēmuma neizdzīvošana tiek definēta līdz ar uzņēmuma likvidācijas datumu, neņemot vērā agrāku saimnieciskās darbības apturēšanas vai maksātnespējas procesa uzsākšanas faktu.

Analīzei izmantots Kaplana-Meiera izdzīvošanas novērtējums, kas paredz noteiktos intervālos (viens gads) novērtēt izdzīvojušo jaundibināto uzņēmumu īpatsvaru un šos katra gada īpatsvarus savstarpēji reizināt, lai aprēķinātu kopējo izdzīvošanas varbūtību garākā laika periodā (skatīt formulu zemāk).

$$\hat{S}(t) = \prod_{ti < t} 1 - \frac{d_i}{n_i} = \left(1 - \frac{d_1}{n_1}\right) \left(1 - \frac{d_2}{n_2}\right) \left(1 - \frac{d_3}{n_3}\right) \dots, \text{ kur} \quad (5)$$

$\hat{S}(t)$ apzīmē varbūtību jaundibinātam uzņēmumam izdzīvot noteiktā laika intervālā t ,

n_i apzīmē izdzīvojušo uzņēmumu skaitu laika intervālā i ;

¹⁰ Jaundibinātu uzņēmumu definīcija astotajā izvērtēšanas jautājumā atšķiras no jauna uzņēmuma kritērija analītiskajos griezumos citos izvērtēšanas jautājumos, t.i., astotajā izvērtēšanas jautājumā jaundibināts uzņēmums ir uzņēmums, kas dibināts kopš 2006. gada 1. janvāra, savukārt citos izvērtēšanas jautājumos analīze jauno uzņēmumu grupā aptver uzņēmumus, kas dibināti kopš 2007. gada 1. janvāra.

d_i apzīmē uzņēmējdarbību pārtraukušo (t.i., likvidācijas) gadījumu skaitu laika intervālā i , un attiecīgi, izdzīvojušo uzņēmumu skaits vienā no laika periodiem ir starpība starp izdzīvojušo un likvidēto uzņēmumu skaitu iepriekšējā laika periodā, t.i., piemēram, $n_2 = n_1 - d_1$.

3.3.5. Devītais izvērtēšanas jautājums

ES fondu ieguldījumu efektivitāte novērtēta, salīdzinot katrā no aktivitātēm / apakšaktivitātēm ieguldītos ES fondu līdzekļus ar kontrafaktuālajā analīzē iegūtajiem rezultātiem par intervences ietekmi. Kontrafaktuālās analīzes rezultāts – “Atšķirība-atšķirībā” koeficients, ne tikai norāda uz intervences ietekmes virzienu (pozitīva vai negatīva) un statistisko nozīmīgumu, bet arī ietekmes izmēru analītiskā rādītāja vienībās.

$$\text{ES fondu ieguldījumu efektivitāte} = \frac{\text{Kopējais ieguldīto fondu apjoms } \text{€}}{\beta_3}, \text{ kur} \quad (6)$$

β_3 ir kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” koeficients, kas raksturo intervences tiešo ietekmi uz konkurētspēju ārpus atšķirībām starp intervences grupu un kontroles grupu pirms intervences un ārpus kontroles grupas atšķirībām laikā, kas raksturo izmaiņas ekonomikā bez intervences.

ES fondu ieguldījumu efektivitāte vērtēta visiem atbalsta saņēmējiem atbalsta aktivitāšu un apakšaktivitāšu līmenī un katrā no analītiskajiem griezumiem, atbilstoši kontrafaktuālās analīzes rezultātiem, t.i., apakšgrupu līmenī, kur bijušas pieteikama izmēra izlases intervences efekta novērtēšanai.

4. Datu ieguve un atlase

Noslēguma izvērtējums paredz vairāku atbalsta aktivitāšu izpēti, par kurām dati uzkrāti dažādās datu bāzēs, tādēļ būtiska ir šo datu apkopošana un kvalitātes pārbaude. Dati tika apkopoti no šādiem datu avotiem:

- ▶ Eiropas Savienības fondu vadības informācijas sistēmas (VIS), ko uztur Finanšu ministrija. Jāņem vērā, ka VIS dati iepriekšējā plānošanas periodā tika importēti no vairāku citu iestāžu datu bāzēm, piemēram, LIAA;
- ▶ Finanšu instrumentu atbalsta saņēmēju dati tika iegūti no Altum;
- ▶ Biznesa inkubatoru, kompetences centru, klasteru aktivitāšu un 2.3.1.1.2.apakšaktivitātes "Ārējo tirgu apgūšana – nozaru starptautiskās konkurētspējas stiprināšana" atbalsta saņēmēju dati tika iegūti no LIAA;
- ▶ Dati par atbalsta saņēmējiem no to gadu pārskatiem, pievienotās vērtības deklarācijām un citiem dokumentiem tika iegūti no Valsts ieņēmumu dienesta (VID);
- ▶ Dati par uzņēmumu pamatdarbības veidu (NACE), gadījumos, kad šī informācija dzēsta no VID datubāzēm, saņemti no Lursoft;
- ▶ Uzņēmumu dibināšanas, likvidācijas dati un informācija par dibināšanas adresi iegūti no Uzņēmumu reģistra (UR) atvērto datu bāzes.

Dati no UR un VID datubāzēm un informācija no iesaistītajām pusēm tika iegūta laika periodā no 2017.gada oktobra līdz 2018.gada aprīlim. Papildus jāņem vērā, ka atsevišķu aktivitāšu datu uzskaitē veikta uz 2016. gada 31. decembri, piemēram, finanšu instrumentu aizdevumu atmaksām u.c., citu aktivitāšu dati uzkrāti uz aktivitātes slēgšanas brīdi (lielākajā daļā grantu programmu), taču citu aktivitāšu dati precizēti un pārskatīti arī 2017.gadā (piemēram, biznesa inkubatoru uzraudzība un atbalsta attiecināmības pārbaudes).

Datu kvalitātes pārbaude ietvēra:

- ▶ Datu, kas uzkrāti VIS, salīdzināšanu ar citiem datu avotiem, ja tādi pieejami (piemēram, individuālā līmenī piešķirtā finansējuma summas atbilstību VIS reģistrētajai kopējai aktivitātes summai, finanšu instrumentu atbalstīto komersantu skaita salīdzinājumu starp VIS un Altum datiem, biznesa inkubatoru atbalstīto komersantu skaita salīdzinājumu starp DPUI noslēguma ziņojumu un LIAA datiem);
- ▶ Saņemtā atbalsta finansējuma analīzi, izslēdzot no turpmākās analīzes komersantus, kas uzrādīti atbalsta saņēmēju vidū, taču par kuriem nav pieejama informācija par faktiski saņemto atbalsta apjomu eiro (izņemot biznesa inkubatoros, kur saņemtā atbalsta apjomu eiro nav iespējams konstatēt joprojām notiekošo atbalsta attiecināmības kontroļu rezultātā);
- ▶ Pārbaudes par gadu pārskatu iesniegšanu komersantu vidū, izslēdzot uzņēmumus (gan no intervences, gan kontroles grupām), kuru neto apgrozījums visā pētāmajā periodā nav bijis norādīts vai tas norādīts nulle eiro, pieņemot, ka šāds uzņēmums faktiski neveic saimniecisko darbību vai veic to neatbilstoši Latvijas Republikas normatīvajām prasībām;
- ▶ Datu salīdzināšanu starp UR un VID datubāzēm par uzņēmumu likvidāciju, kā arī UR un LIAA datubāzēm par uzņēmējdarbības tipu (SIA vai AS).

Izvērstā veidā datu kvalitātes pārbaudes un konstatējumi aprakstīti šī ziņojuma pielikumā.

Kontrafaktuālās analīzes intervences un kontroles grupu datu atlase

No kontrafaktuālās analīzes (gan intervences, gan kontroles grupām) izslēdzami komersanti, kuru pamatdarbības veids atbilst kādai no zemāk uzskaitītajām darbības nozarēm.

Tabula 9 **NACE ierobežojums 2 ciparu līmenī**

NACE ierobežojums 2 ciparu līmenī	NACE ierobežojums (paskaidrojums)
01	Augkopība un lopkopība
03	Zivsaimniecība un akvakultūra
05	Ogļu rūpniecības nozare
12	Tabakas izstrādājumu ražošana
24	Metālu ražošana
64	Finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu
65	Apdrošināšana, pārāpdrošināšana un pensiju uzkrāšana, izņemot obligāto sociālo apdrošināšanu
66	Finanšu pakalpojumu un apdrošināšanas darbības papildinošas darbības
68	Operācijas ar nekustamo īpašumu
77	Iznomāšana un ekspluatācijas līzings
92	Azartspēles un derības
94	Sabiedrisko, politisko un citu organizāciju darbība
97	Mājsaimniecību kā darba devēju darbība ar algotā darbā nodarbinātām personām
98	Pašpatēriņa preču ražošana un pakalpojumu sniegšana individuālajās mājsaimniecībās

Tabula 10 **NACE ierobežojums 4 ciparu līmenī**

NACE ierobežojums 4 ciparu līmenī	NACE ierobežojums (paskaidrojums)
11.01	Spirtu destilēšana, rektificēšana un maisīšana
11.02	Vīnu ražošana no vīnogām
11.03	Sidra un citu augļu vīnu ražošana
11.04	Citu nededstīlētu dzērienu ražošana no raudzētām izejvielām
11.05	Alus ražošana
20.60	Sintētisko šķiedru ražošana
25.40	Ieroču un munīcijas ražošana
30.11	Kuģu un peldošo iekārtu būve
30.12	Atpūtas un sporta laivu būve
30.40	Militāro kaujas transportlīdzekļu ražošana
38.21	Atkritumu apstrāde un izvietošana (izņemot bīstamos atkritumus)
70.10	Centrālo biroju darbība
70.22	Konsultēšana komercdarbībā un vadībzinībās

Intervences grupas izveide tika balstīta, veicot datu atlasīšanu pēc šādiem kritērijiem:

- ▶ Uzņēmējdarbība netiek veikta kāda no neatbalstāmajām pamatdarbības nozarēm (skatīt tabulu iepriekš),
- ▶ Uzņēmuma gada pārskatos par pētāmo periodu ir norādīts neto apgrozījums vismaz vienā no gadiem,
- ▶ Uzņēmējdarbības veids ir SIA vai AS,
- ▶ Citi ar datu kvalitāti vērā ņemami ierobežojumi (skatīt pielikumā).

Pēdējais no atlasē kritērijiem izslēdz iespēju veikt kontrafaktuālo izvērtējumu individuālajiem komersantiem, taču šis kritērijs ir piemērojams, ņemot vērā, ka individuālo komersantu skaits ir salīdzinoši neliels, turklāt lielākajā daļā gadījumu izpildās datu atlasē kritērijs par neto apgrozījuma uzrādīšanu, t.i., no 203 individuālajiem komersantiem, kas saņēmuši atbalstu biznesa inkubatorā, finanšu instrumenta vai granta veidā, tikai par 20 uzņēmumiem ir pieejami gada pārskatu dati (skatīt tabulu zemāk). Tas skaidrojams arī ar regulējumu, kas pieļauj individuālajam komersantam veikt grāmatvedības uzskaiti vienkāršajā uzskaites sistēmā. Attiecīgi šāds intervences grupas izmērs ir nepietiekams turpmākai kontrafaktuālajai analīzei, atbilstoši izvērtējuma mērķim.

Tabula 11 Atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaits, tai skaitā to uzņēmumu skaits, kuru apgrozījums nav norādīts vai bijis 0 eiro visā pētāmajā laika periodā (2007. – 2016.g.)

Uzņēmuma veids	Biznesa inkubatoros atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaits	Finanšu instrumentu atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaits	Grantu atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaits	Kopā: 5207*
AS	2	54	86	142
IK	23 [22]	168 [149]	12 [12]	203
SIA	1159 [96]	2104 [95]	1415 [13]	4678
Cits	1 [1]	85 [83]	98 [89]	184

* Uzņēmumu skaits neizslēdz uzņēmumus, kas saņēmuši vairāk kā vienu atbalsta veidu

Kontroles grupas izlase ir veidota, izmantojot UR atvērto datu bāzi par dibinātajiem komersantiem un saimnieciskās darbības veicējiem kopš 1991. gada.

Vienlaikus, ne visi reģistrētie (un līdz likvidācijas brīdim aktīvie) uzņēmumi ir faktiski veikuši saimniecisko darbību, kā rezultātā VID reģistros nav informācija par visiem uzņēmumiem. Lielākā daļa datu iztrūkst par uzņēmumiem, kas dibināti pirms 2000. gada, ko iespējams skaidrot arī ar iespējamām datu uzskaites problēmām.

No 1991. gada līdz 2015. gada 31.decembrim (uz Uzņēmuma reģistra atvērto datu izgūšanas brīdi 2018.gada 26.janvārī) Latvijas Republikā dibināti 243 610 SIA un AS (skatīt tabulu zemāk). Valsts ieņēmumu dienestā nav informācijas par 25 099 uzņēmumiem (netiek atpazīts šo uzņēmumu reģistrācijas numurs – skatīt tabulā rindu “#N/A”), savukārt par 71 145 reģistrētajiem uzņēmumiem VID datu bāzēs nav pieejama vai ir dzēsta informācija par tā pamatdarbības veidu (skatīt tabulā rindu “n/d”).

Tabula 12 **Dibinātie uzņēmumi NACE griezumā**

NACE 2.cip.	AS	SIA	Kopā
01	22	2252	2274
02	11	2394	2405
03	3	215	218
05		5	5
06	1	1	2
08	5	323	328
09		20	20
10	55	1182	1237
11	6	181	187
12		12	12
13		362	362
14	11	969	980
15	2	72	74
16	18	2652	2670
17	4	150	154
18	4	578	582
19	2	23	25
20	12	337	349
21	3	33	36
22	6	325	331
23	9	564	573
24	7	51	58
25	8	1324	1332
26	7	213	220
27	7	173	180
28	6	268	274
29	3	70	73
30	6	130	136
31	1	934	935
32	6	519	525

NACE 2.cip.	AS	SIA	Kopā
33	4	1189	1193
35	24	774	798
36	3	149	152
37		47	47
38	5	332	337
39	1	43	44
41	21	5156	5177
42	8	1260	1268
43	11	7297	7308
45	7	5457	5464
46	103	16905	17008
47	53	17746	17799
49	21	5403	5424
50	5	150	155
51	2	35	37
52	32	2709	2741
53	1	138	139
55	8	1035	1043
56	4	4598	4602
58	7	687	694
59		525	525
60	4	130	134
61	5	649	654
62	9	3765	3774
63	8	1737	1745
64	214	1504	1718
65	14	24	38
66	41	697	738
68	157	10481	10638
69	12	5519	5531

NACE 2.cip.	AS	SIA	Kopā
70	20	3244	3264
71	13	2225	2238
72	5	326	331
73	12	3324	3336
74	6	2822	2828
75		138	138
77	18	1712	1730
78	1	501	502
79	3	948	951
80	4	831	835
81	4	2030	2034
82	5	1036	1041
84	6	98	104
85	4	1566	1570
86	8	1723	1731
87		35	35
88	1	72	73
90	1	734	735
91	1	40	41
92	2	51	53
93	4	1845	1849
94	1	106	107
95	1	843	844
96	7	4481	4488
97		4	4
98		15	15
99		7	7
n/d	869	73276	74145
#N/A	208	24891	25099
Kopā	2213	241397	243610

Kontroles grupas atlase tiek balstīta uz trim atlases kritērijiem:

1. Pamatdarbības veids (NACE) – kritērijs tiek piemērots vienlīdz visām aktivitātēm un apakšaktivitātēm, ņemot vērā īpašu aktivitāšu vai apakšaktivitāšu līmenī konstatētu uzņēmumu gadījumus, kas visbiežāk attiecināmi uz projekta darbības veidu vai projekta mērķa atbilstību, tai skaitā, ja pamatdarbība tiek īstenota neatbalstāmajā nozarē;
2. Dibināšanas gads – kritērijs tiek piemērots aktivitātēm 1.3.1.2. "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" un 2.3.2.1. "Biznesa inkubatori";
3. Atbilstība MVU – kritērijs tiek piemērots aktivitātēm 1.3.1.2. "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai", 2.1.2.2.4. „Mikro, mazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma”, 2.1.2.1.1. „Kompetences centri”, 2.3.2.1. "Biznesa inkubatori" un 2.3.2.2.1. "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās (IĀT)".

Pamatdarbības veida (NACE) kritērijs tiek izmantots uzņēmumu atlasīšanai, izslēdzot neatbalstāmās darbības nozares, vienlaikus jāņem vērā, ka lielā daļā aktivitāšu un apakšaktivitāšu tika pieļauts projektu īstenot uzņēmumam, kura pamatdarbības veids netiek atbalstīts, taču projekts tiek īstenots citā atbalstāmā darbības nozarē ar nosacījumu, ka tā īstenošana tiks nodalīta grāmatvedības un finanšu uzskaitē. Uzņēmuma izslēgšana, ņemot vērā pamatdarbības veidu kritēriju veikta, ne tikai kontroles grupu atlasot, bet arī definējot intervences grupu, lai nodrošinātu abu grupu uzticamāku salīdzināmību. Pamatdarbības veids tika izgūts no VID datubāzēm par uzņēmumu iesniegtajiem gada pārskatiem, taču, ņemot vērā uzskaites sistēmas specifiku, izgūts pēdējais aktuālākais NACE kods, neskatoties uz projekta sākuma gadu. Datu pieejamības ierobežojumu dēļ nav veikta kontrole par NACE koda izmaiņām pētāmajā laikā periodā.

Kontroles grupas atlases laikā kontroles grupā ne tikai nedrīkst būt intervences grupas uzņēmumi, bet no tās izslēdzamas arī citi SIA un AS, kas bijušas atbalsta saņēmēju sarakstos, taču pēc datu kvalitātes pārbaudes ir izslēgti no intervences grupas, tai skaitā:

1. Atbalsta saņēmēji, kas ir faktiski atbalsta īstenotāji un tālāki finansējuma piešķirēji, kā SIA "Latvijas Garantiju aģentūra", LIAA, Altum u.c.;
2. Kompetences centri, kuru komercdarbības veids ir SIA, bet faktiski atbalsta saņēmēji ir šo kompetences centru sadarbības partneri jeb dalībnieki;
3. Uzņēmumi, kuri norādīti kā biznesa inkubatoros atbalstu saņēmušie uzņēmumi no biznesa inkubatoru noslēguma atskaitēm, taču nav bijuši iekļauti LIAA kopsavilkumos¹¹;
4. Tie atbalsta saņēmēji, kuru komercdarbības veids ir bijis SIA, bet neto apgrozījums visā pētāmajā periodā bijis 0 eiro vai nav bijis norādīts, un šī iemesla dēļ atbalsta saņēmēji turpmāk netiek iekļauti intervences grupas sastāvā;
5. Komersanti, kuru neto apgrozījums visā pētāmajā periodā bijis 0 eiro vai nav bijis norādīts;
6. 2.3.1.1.2. "Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketinga" atbalsta saņēmēji, kas saņēmuši atbalstu no LIAA un Tūrisma attīstības valsts aģentūras, bet, ņemot vērā, ka šīs atbalsta summas uzskatāmas par salīdzinoši nelielām, lai tās tiešā veidā un viennozīmīgi ietekmētu turpmāko komercdarbību (piemēram, caur apgrozījuma pieaugumu), turpmāk tie netiek iekļauti kontrafaktuālajā analizē.

Pēc nejaušas gadījumu izlases izveides principiem tika atlasīti nepilni 30 tūkstoši uzņēmumu, par kuriem tika saņemta šāda informācija:

- ▶ Par 67,5% pieprasīto uzņēmumu bija pieejama informācija par nodokļu maksājumiem;
- ▶ Par 62,3% pieprasīto uzņēmumu bija pieejama informācija par PVN darījumu vērtību;
- ▶ Par 38,8% pieprasīto uzņēmumu bija pieejama informācija no iesniegtajiem uzņēmumu gada pārskatiem.

¹¹ Kontroles grupā nav iekļaujami tie uzņēmumi, kas ir uzskaitīti Biznesa inkubatoru gala atskaitēs, taču nav apstiprināti LIAA kopsavilkumos. Šai komersantu grupai visticamāk atbalsts ir sniegts, taču, iespējams, ka pārbaužu laikā tas nav attiecināts. Vienlaikus tas nenozīmē, ka atbalsta apjoms ir atgriezts jeb piedzīts un nav ietekmējis uzņēmējdarbības turpmāko attīstību (tai skaitā attīstību līdz pārbaudes laikā konstatētiem pārkāpumiem), tādēļ šie uzņēmumi nav iekļauti arī kontroles grupā.

Tabula 13 Kontroles grupas atlases kritēriji

Aktivitātes un apakšaktivitātes Nr.	Aktivitātes un apakšaktivitātes nosaukums	Atlases kritēriji		
		MVK	Projekta NACE	Dibināšanas gads
1.3.1.2.	Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai	x	x	x
2.1.2.1.	2.1.2.1.1. Kompetences centri		x	
	2.1.2.1.2. Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti	Netiek iekļauts kontrafaktuālajā analīzē		
2.1.2.2.	2.1.2.2.1. Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde		x	
	2.1.2.2.2. Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā		x	
	2.1.2.2.3. Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde - atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai		x	
	2.1.2.2.4. Mikro, mazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma	x	x	
2.1.2.4.	Augstas pievienotās vērtības investīcijas		x	
2.2.1.1.	Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos	x	x	
2.2.1.3.	Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai		x	
2.2.1.4.	2.2.1.4.1. Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai		x	
	2.2.1.4.2. Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai		x	
2.3.1.1.	2.3.1.1.1. Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketings		x	
	2.3.1.1.2. Ārējo tirgu apgūšana – nozaru starptautiskās konkurētspējas stiprināšana	Netiek iekļauts kontrafaktuālajā analīzē		
2.3.1.2.	Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai	Netiek iekļauts kontrafaktuālajā analīzē		
2.3.2.1.	Biznesa inkubatori	x	x	x
2.3.2.2.	2.3.2.2.1. Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmās teritorijās (IĀT)	x	x	
	2.3.2.2.2. Atbalsts ieguldījumiem ražošanas telpu izveidei vai rekonstrukcijai		x	
	2.3.2.2.3. Atbalsts ieguldījumiem infrastruktūrā uzņēmējdarbības attīstībai	Netiek iekļauts kontrafaktuālajā analīzē		
2.3.2.3.	Klasteru programma		x	

Nemot vērā, ka kontrafaktuālās analīzes mērķis ir salīdzināt tādu rādītāju izmaiņas, kuru noteikšanai dati izgūstami no uzņēmumu gada pārskatiem, kontroles grupu turpmāk veido 9 842 uzņēmumi aktivitātēm un apakšaktivitātēm, kur vienīgais atlases kritērijs ir pamatdarbības veids (NACE), attiecīgi kontroles grupai sašaurinoties, piemērojot MVK un dibināšanas gadu kritērijus.

Jāņem vērā, ka datu pieejamības ierobežojumu rezultātā veidojas atšķirības likvidēto uzņēmumu īpatsvarā kontroles grupā, t.i., pirms jebkādas (tai skaitā pamatdarbības veida) atlases no 243 610 uzņēmumiem likvidēti 99 815 (saskaņā ar UR datiem) vai 79 756 (saskaņā ar VID datiem), bet vienlaikus par 25 099 uzņēmumiem VID nav nekādas informācijas.

Attiecīgi likvidēto uzņēmumu īpatsvars ir no 33% līdz 43% to SIA un AS vidū, kas dibināti kopš 1991. gada līdz 2015. gada 31. decembrim. Savukārt likvidēto uzņēmumu īpatsvars kontroles grupā pēc datu kvalitātes pārbaudes un uzņēmumu, par kuriem ir pieejami dati no uzņēmumu gada pārskatiem, atlases ir 24% (saskaņā ar UR datiem) un 25% (saskaņā ar VID datiem).

Šo datu ierobežojumu dēļ, kontrafaktuālās analīzes rezultāti interpretējami ar piesardzību īpaši tajos gadījumos, kad intervences ietekme novērtēta kā negatīva – kontroles grupas rezultāti zemāka likvidēto uzņēmumu īpatsvara apstākļos tiks novērtēti augstāk kā faktiskie kontroles grupas rezultāti, kas tiktu novēroti, ja būtu pieejama pilnīga informācija par komersantu pamatdarbības veidu kontroles grupas atlases laikā.

5. Pirmā darba uzdevuma izvērtējuma rezultāti

Darba uzdevums I: Veikt ES fondu ieguldījumu uzņēmējdarbības un inovāciju atbalsta aktivitāšu (ieviešanas) lietderības izvērtējumu, analizēt sasniegtos rezultātus

5.1. Pirmais izvērtēšanas jautājums

Pirmais izvērtēšanas jautājums: Cik lielā mērā ES fondu atbalsts ļāvis risināt nozares galvenās problēmas un attīstības šķēršļus? Vai izvēlētais ES fondu atbalsta instruments bijis atbilstošs nozares galveno problēmu un attīstības šķēršļu risināšanai? Kā ES fondu ieguldījumi veicināja Latvijas virzību uz stratēģijas "Eiropas 2020" mērķa R&D jomā sasniegšanu? Kurš atbalsta veids un kuras aktivitātes to ļāvušas darīt vislietderīgāk? Sniegt atbalsta instrumentu ilgtspējas izvērtējumu.

1. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi (1)

ID.1.1.1. Darbības programma „Uzņēmējdarbība un inovācijas” identificē septiņas attīstības problēmas. Četras no septiņām problēmām DPUI ir detalizēti pamatotas ar statistikas datiem un citu informāciju:

- ▶ P1: Zema uzņēmējdarbības aktivitāte;
- ▶ P2: Nepietiekamas investīcijas inovācijās, P&A un pievienotās vērtības celšanā, nepietiekama tehnoloģiju pārnese un apgūšana;
- ▶ P3: Tirgus nenodrošina pietiekamu pieejamību finanšu resursiem un dažādiem finanšu instrumentiem;
- ▶ P7: Nelīdzsvarota uzņēmējdarbības aktivitāte reģionos).

Savukārt trīs pārējās problēmas ir deklarētas bez pienācīga pamatojošo datu atbalsta:

- ▶ P4: Esošie valsts atbalsta risinājumi ir fragmentēti un nenodrošina kompleksu risinājumu konkurētspējas palielināšanai
- ▶ P5: Vāja privātā–publiskā sektora sadarbība (privātās-publiskās partnerības veicināšanas nepieciešamība);
- ▶ P6: Kvalificēta, darba tirgus prasībām atbilstīga darbaspēka trūkums).

ID.1.1.2. DPUI un DPCN tiešā veidā risina trīs identificētās problēmas (P1, P2, un P3) un netiešā veidā iegulda divu problēmu (P4 un P7) risināšanā, taču nerisina divas problēmas (P5 un P6), kas bija arī visvājāk pamatotas DPUI analizē.

ID.1.1.3. Pēc plānošanas perioda beigām var konstatēt būtiskus uzlabojumus divās problēmās:

- ▶ (P1) Komeršsabiedrību īpatsvars uz 1000 iedzīvotājiem piedzīvojis izaugsmi – no 20 komeršsabiedrībām 2004.gadā līdz 52 komeršsabiedrībām 2016.gadā. Šī rādītāja uzlabošanās notikusi, pateicoties gan aktīvo komeršsabiedrību skaita pieaugumam, gan arī iedzīvotāju skaita kritumam. Sākot ar 2013.gadu, komeršsabiedrību īpatsvars uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā pārsniedzis ES vidējo rādītāju. Vienlaikus, ņemot vērā ES fondu atbalstīto jaundibināto uzņēmumu skaitu un ik gadu no jauna reģistrētos komersantus (t.sk., mikrouzņēmuma nodokļa maksātājus), ES fondu pieejamība nav konstatējama kā dominējošs faktors uzņēmumu dibināšanai.
- ▶ (P3) Kaut kredītu resursu pieejamība pārsvarā tiek veicināta ar globālo finanšu tirgus attīstību, plānošanas perioda laikā saskatāma pozitīva ES fondu ietekme uz finanšu resursu pieejamību tirgū. Finanšu instrumentiem nonākot tirgū ekonomiskās lejupslīdes brīdī, gadā veikto darījumu apjoms auga, vienlaikus samazinoties komercbanku kreditēšanas apjomiem. Tas norāda uz finanšu instrumentu pieprasījumu un to nosacījumu atbilstību attiecīgā brīža ekonomiskajai videi.

ID.1.1.4. Divu problēmu risināšana nav bijusi pietiekama un raksturojošo rādītāju izmaiņas nav ilgtspējīgas:

- ▶ (P2) Laikā no 2006. - 2016. gadam ES vidējais P&A izdevumu līmenis no IKP audzis par 0,27 procentpunktiem, sasniedzot 2,03% no IKP. Latvijas gadījumā rādītājs piedzīvojis kritumu – no 0,65% līdz 0,44% no IKP, tam nosacīti paliekot 2004.gada līmenī. Uzņēmumu P&A izdevumi Latvijā veido aptuveni ceturtdaļu no kopējiem P&A izdevumiem, proporcijai

esot mazākajai starp ES valstīm. ES fondu atbalsta esamība ļāvusi uzturēt kopējo P&A pret IKP līmeni Latvijā 0,6 - 0,7% robežās, uzņēmumu P&A līmenim saglabājoties 0,15 - 0,25% robežās. Taču atbalsts nav tuvinājis Latviju ES vidējam rādītājam. Faktiski, noslēdzoties ES fondu finansējuma plūsmai, nav radīti priekšnoteikumi uzņēmumiem patstāvīgi veikt P&A investīcijas.

- ▶ (P7) IKP izaugsmes posmos Rīgas reģionā IKP uz vienu iedzīvotāju ir audzis salīdzinoši straujāk nekā vidēji Latvijā, kamēr pārējos statistikas reģionos izaugsmes temps ir mērenāks. Taču arī IKP krituma laikā IKP uz vienu iedzīvotāju samazināšanās temps Rīgas reģionā ir bijis straujāks nekā vidēji Latvijā. Uzņēmumu skaits laikā no 2004. gada visos reģionos ir audzis, caurmērā ievērojot Latvijas vidējo uzņēmumu skaita pieauguma tendenci. Vērtējot aktivitāšu ietvaros izmaksātā finansējuma sadalījumu pa reģioniem, lielākais finansējums izmaksāts komersantiem Rīgas statistiskajā reģionā, mazākais – Latgalē. Komersantiem izmaksātā finansējuma apjoms pret IKP ir robežās no 0,12% Kurzemes reģionā līdz 1,48% Rīgā. Tas norāda uz dažādo ES fondu finansējuma nozīmīgumu reģionu ekonomikās, tam lielākam esot Rīgas un Pierīgas reģionos.

ID.1.1.5. Vienas problēmas risināšanā (P4) ir sasniegts salīdzinoši nozīmīgs progress, par ko liecina gan programmas struktūra un īstenošanas nosacījumi, gan politikas veidotāja rīcība, mainoties ekonomiskā cikla fāzēm. Piedāvājums aktivitāšu klāsta ziņā ir salīdzinoši plašāks, lai arī programmas ieviešanas laikā korigēts, atsakoties no mazāk akūtiem un iedarbīgiem risinājumiem par labu tādiem ieguldījumiem Latvijas ekonomikā, infrastruktūrā un cilvēkkapitālā, kas dotu lielāku atdevi īstermiņā un novērstu krīzes sekas. No atbalsta instrumentu savstarpējās kumulācijas viedokļa, iespējams secināt, ka 2007. - 2013. gada plānošanas periodā lielāks uzsvars tika likts uz grantu un aizdevumu instrumentu papildinātību; finanšu instrumenti pēc EK negatīvā audita atzinuma tika finansēti no valsts budžeta līdzekļiem. Finanšu instrumentu atbalsts 2007. - 2013. gada periodā bija pieejams faktiski viscaur paralēli grantu finansējumam.

ID.1.1.6. Divas problēmas (P5 un P6) joprojām ir vienlīdz aktuālas. Iespējams, ka tās neiederas DPUI kompetencē, kā arī tika iekļautas dokumentā publiskās politikas konteksta raksturošanas nolūkos:

- ▶ Vāja privātā-publiskā sektora sadarbība tika nepietiekami detalizēti pamatota, un problēmas kā tādas negatīvā ietekme uz uzņēmējdarbības attīstību nav konstatējama. Būtiski ciešāka saikne ir novērojama starp privāto-publiisko partnerību (PPP) un publisko infrastruktūru, kur PPP var palīdzēt būtiski sekmēt investīciju pieaugumu, attīstot publisko infrastruktūru, t.sk. uzņēmējdarbību atbalstošo infrastruktūru
- ▶ Kvalificēta, darba tirgus prasībām atbilstoša darbaspēka trūkums viennozīmīgi ierobežo uzņēmējdarbības attīstību un traucē palielināt ražošanas apjomus, un pat atvērt jaunus uzņēmumus. Vienlaicīgi cilvēkkapitāla attīstībai bijusi paredzēta cita darbības programma, DPCN, kur līdzfinansēti nozīmīgi ieguldījumi izglītības sistēmas pilnveidošanā, t.sk. pieaugušo izglītībā un pārkvalifikācijā (kas atrodas ārpus šī izvērtējuma tvēruma).

DPUI ir galvenais uzņēmējdarbības jomas publisko investīciju finansējums Latvijā laikā no 2008. - 2015. gadam, līdz ar to būtiski ir vērtēt, vai un kā programma kopumā bijusi vērsta uz nozares pamatproblēmām un kā intervences efektivitāte ietekmējusi izmaiņas nozares pamatproblēmās. DPUI identificē septiņas attīstības problēmas un šķēršļus¹²:

1. Zema uzņēmējdarbības aktivitāte;
2. Nepietiekamas investīcijas inovācijās, P&A un pievienotās vērtības celšanā, nepietiekama tehnoloģiju pārnese un apgūšana;
3. Tirgus nenodrošina pietiekamu pieejamību finanšu resursiem un dažādiem finanšu instrumentiem;
4. Esošie valsts atbalsta risinājumi ir fragmentēti un nenodrošina kompleksu risinājumu konkurētspējas palielināšanai;
5. Vāja privātā–publiskā sektora sadarbība (privātās-publiskās partnerības veicināšanas nepieciešamība);
6. Kvalificēta, darba tirgus prasībām atbilstīga darbaspēka trūkums;

¹² DPUI 52.rindkopa

7. Nelīdzsvarota uzņēmējdarbības aktivitāte reģionos.

Turpmāk analizēta katra identificētā problēma – tās galvenie vai būtiskākie rādītāji un šo rādītāju izmaiņas plānošanas perioda laikā. Analīze papildināta ar publiskajos ziņojumos izteikto novērtējumu par konstatētām izmaiņām problēmu un šķēršļu risināšanā un ES fondu atbalsta īstenošanā.

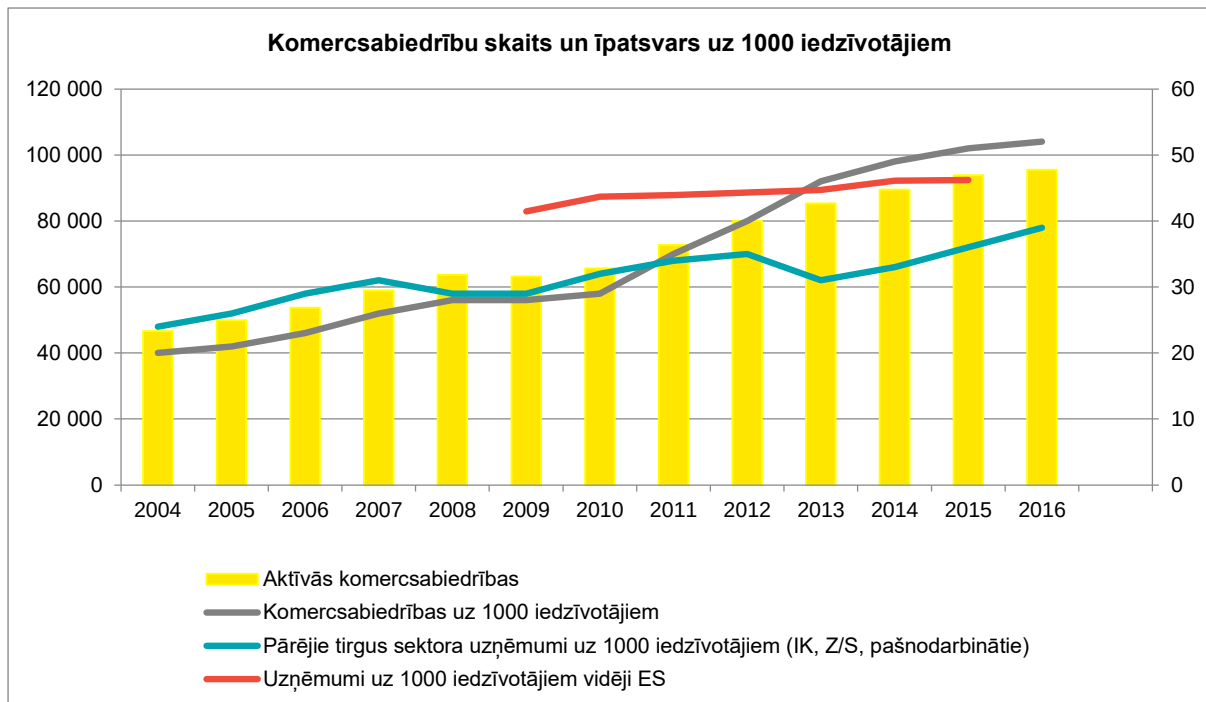
1. Zema uzņēmējdarbības aktivitāte

DPUI konstatē problēmu saistībā ar salīdzinoši mazo skaitu komersantu, uzsverot, ka pēc komersantu skaita Latvija joprojām ir vienā no pēdējām vietām ES. Latvijā 2004. gadā bija 20 mazie un vidējie komersanti uz 1000 iedzīvotājiem, kas nosaka atpazīstamu no ES vidējā rādītāja (aptuveni 50). Vienlaicīgi arī jaunu uzņēmumu veidošanās tika uzskatīta par nepietiekošu un nestabilu, jaundibināto uzņēmumu pieauguma tempam esot nestabilam, bet šo uzņēmumu dzīvotspējai salīdzinoši zemi¹³.

Aktīvo komercsabiedrību skaits Latvijā laikā no 2004. gada līdz 2016. gadam ir pieaudzis vairāk nekā divas reizes, vidējam gada pieauguma tempam esot 6% robežās. Neliels kritums vērojams 2009. gadā, salīdzot ar 2008. gadu, kas skaidrojams ar ekonomiskās krīzes ietekmi. Laikā no 2013. gada aktīvo komercsabiedrību pieauguma temps stabilizējies 2 – 4%/gadā robežās.

Arī komercsabiedrību īpatsvars uz 1000 iedzīvotājiem piedzīvojis izaugsmi – no 20 komercsabiedrībām 2004. gadā līdz 52 komercsabiedrībām 2016. gadā. Šī rādītāja uzlabošanās notikusi, pateicoties gan aktīvo komercsabiedrību skaita pieaugumam, gan arī iedzīvotāju skaita kritumam. Sākot ar 2013. gadu, komercsabiedrību īpatsvars uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā pārsniedzis ES vidējo rādītāju gan dēļ salīdzinoši straujāka komersantu skaita pieauguma (pieaugums Latvijā laikā no 2009. – 2015. gadam – 48,5%, kamēr vidēji ES – 13,9%), gan dēļ iedzīvotāju skaita krituma (par 8,2% laikā no 2009. – 2015. gadam) pretstatā iedzīvotāju skaita pieaugumam ES kopumā (par 2%).

Laikā kopš 2011. gada komercsabiedrību īpatsvars uz 1000 iedzīvotājiem ir pārsniedzis pārējo tirgus sektora vienību skaitu uz 1000 iedzīvotājiem, kurā lielāko īpatsvaru veido pašnodarbinātie. To iespējams skaidrot ar mikrouzņēmuma nodokļa regulējuma ieviešanu, daļai esošo un potenciālo pašnodarbināto izvēloties reģistrēties kā mikrouzņēmuma režīmā strādājošām komercsabiedrībām.

Attēls 1 **Komercsabiedrību skaits un īpatsvars uz 1000 iedzīvotājiem**

Avots: CSP, Eurostat

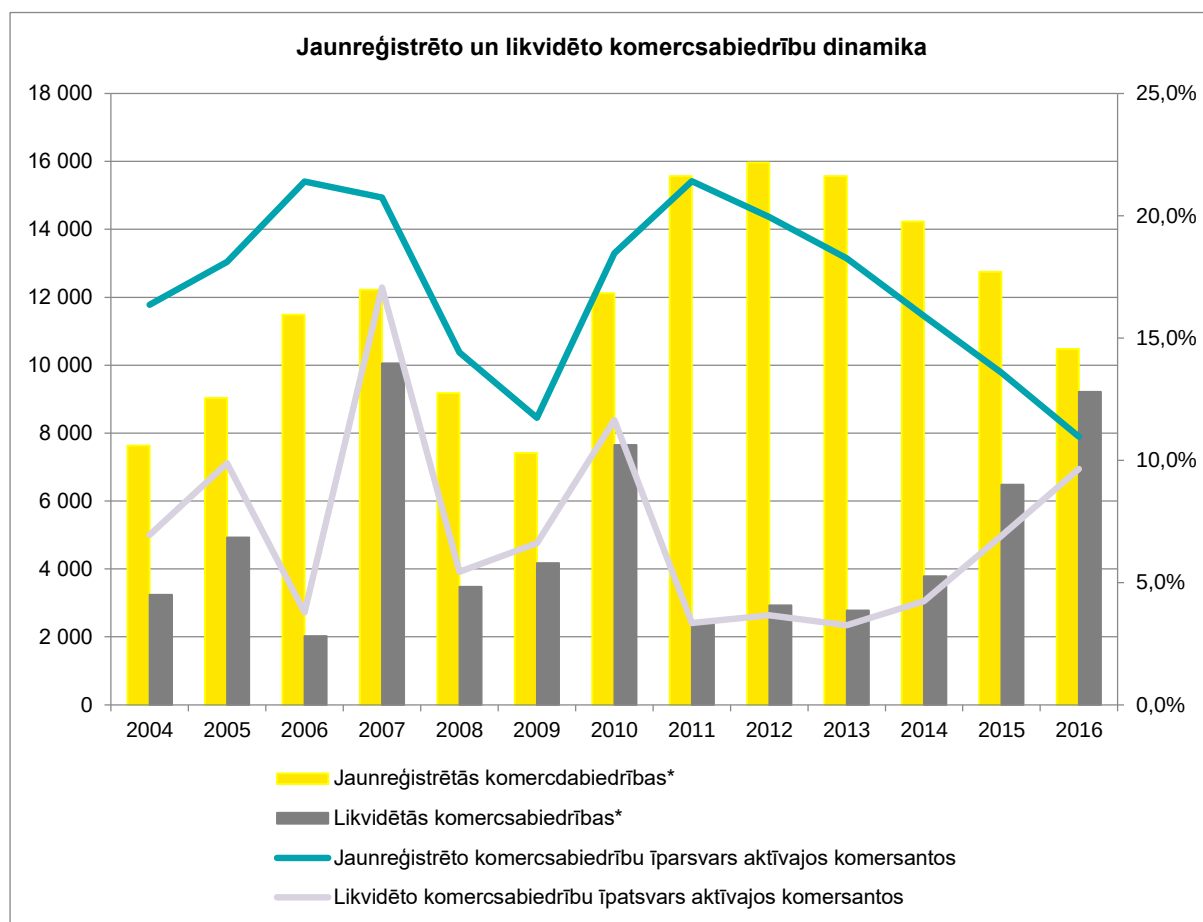
Laika posmā no 2004. - 2007. gadam ir pieaudzis jaunreģistrēto uzņēmumu¹⁴ skaits, turpmāk sekojot 2 gadu kritumam, kas skaidrojams ar ekonomiskās krīzes sekām un uzņēmējdarbības vides

¹³ DPUI 53.rindkopa

¹⁴ Uzņēmumi, kas ir komercsabiedrības

nestabilitāti. Attiecīgajā gadā reģistrēto uzņēmumu skaits atsācis augt laikā no 2010. – 2012. gadam, ko iespējams saistīt ar ekonomiskās situācijas stabilizāciju, arī mikrouzņēmuma nodokļa regulējuma ieviešanu, pēc kā novērojama pakāpeniska ikgadēja jaunreģistrēto uzņēmumu skaita samazināšanās. Uzņēmumu likvidācijā laikā no 2004. – 2013. gadam viennozīmīgā tendence nepastāv, taču laikā kopš 2013. gada likvidēto uzņēmumu skaits pieaug un tuvojas jaunreģistrēto uzņēmumu skaitam.

Tāpat atzīmējams, ka jaunreģistrēto uzņēmumu īpatsvars aktīvo komersantu kopskaitā atsevišķos gados ir pārsniedzis 20% robežu, taču laikā kopš 2011. gada rādītājs pakāpeniski samazinās, 2016. gadā tam tuvojoties 10% atzīmei, kas ir tuvu ES vidējam rādītājam (9,5 – 10%)¹⁵. Likvidēto komercsabiedrību īpatsvars kopējā aktīvo komersantu skaitā augstāko līmeni ir sasniedzis 2007. gadā, savukārt laikā no 2013. gada tas no salīdzinoši zemām vērtībām tuvojas 10% atzīmei, pietuvojoties ES vidējam rādītājam (8-9%)¹⁶.

Attēls 2 Jaunreģistrēto un likvidēto komercsabiedrību dinamika

Avots: Lursoft dati

ES fondu aktivitātes, kuru primārais mērķis bija atbalsts jauniem komersantiem, ir 1.3.1.2. aktivitāte "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" un 2.3.2.1. aktivitāte "Biznesa inkubatori", kā arī 2.2.1.1. aktivitāte "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos" ietvaros sniegtais finanšu instrumentu atbalsts. Bez tam uz uzņēmējdarbības aktivitātes veidošanu vērsta arī 2.3.1.2. aktivitāte "Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai", atšķirībā no iepriekšminētajām aktivitātēm uzņēmējdarbības zemās aktivitātes problēmu piedāvājot risināt agrīnākā stadijā, bieži vien vēl pirms komersants ir nodibināts.

Analizējot motivācijas programmas iznākuma rādītājus gadu griezumā, kā arī vērtējot to attīstības tendences pret komersantu reģistrācijas dinamiku, nav konstatējama sakarība starp programmā

¹⁵[http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Enterprise_birth_rates_business_economy_2014_-_2015_\(%25\).png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Enterprise_birth_rates_business_economy_2014_-_2015_(%25).png)

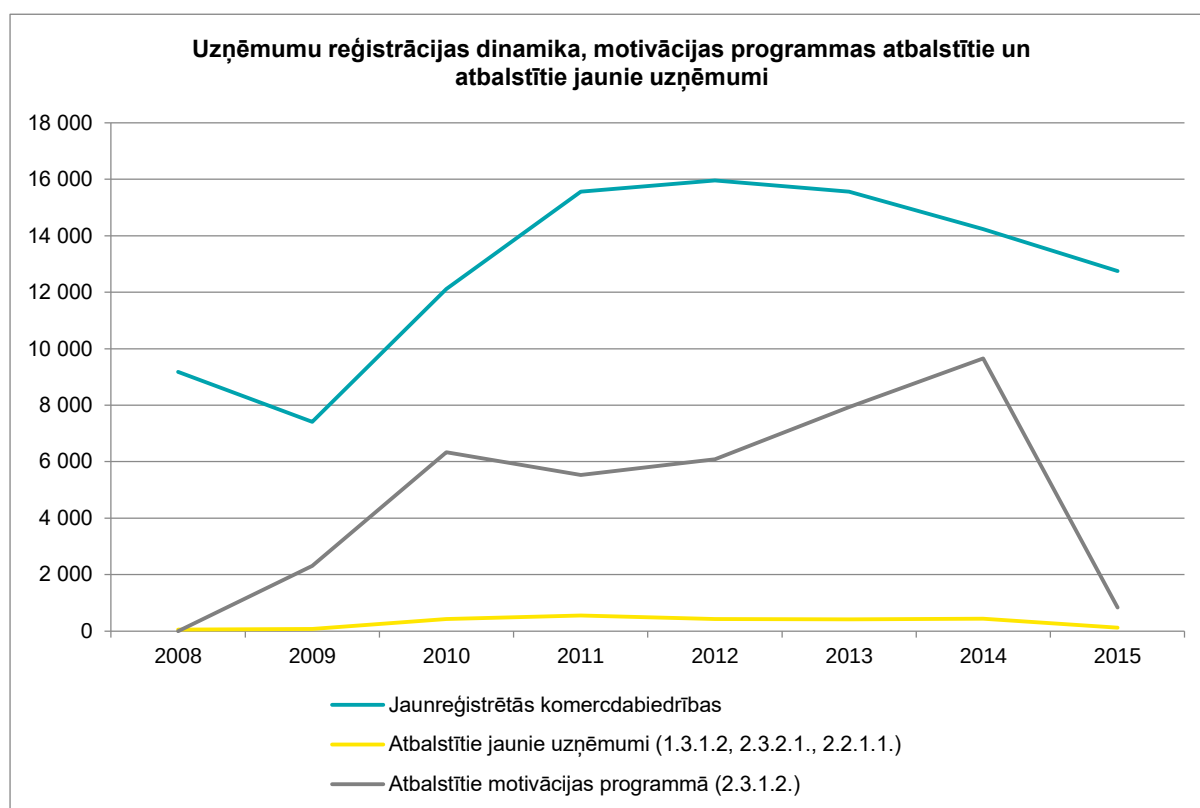
¹⁶[http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Figure6_Trend_of_enterprise_death_rates_business_economy_2014-2015_\(%25\).png](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Figure6_Trend_of_enterprise_death_rates_business_economy_2014-2015_(%25).png)

atbalstīto personu skaita izmaiņām un līdzīgu tendenci uzņēmumu reģistrācijas statistikā, kaut būtu sagaidāms, ka motivācijas programmas ietekmei efekts būtu jāsasniedz tūlītēji, t.i., ar minimālu laika nobīdi no intervences brīža. Laika posmā no 2008. – 2015. gadam tikai 3 gadu periodos novērojama vienādi vērsta rādītāju izmaiņa starp motivācijas programmā atbalstīto personu skaitu un reģistrēto uzņēmumu skaitu.

Tā kā nav iespējama sakarību analīze starp motivācijas programmu apmeklējušajiem un personām, kuras reģistrējušas uzņēmumus atbilstošajā laikā posmā, no aktivitātes iznākuma rādītāju un uzņēmumu reģistrācijas dinamikas savstarpējās sakarības viennozīmīgi secināms, ka motivācijas programma nav bijusi ar noteicošu ietekmi uzņēmumu reģistrācijas dinamikas izmaiņās.

1.3.1.2. aktivitāte "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" un 2.3.2.1. aktivitāte "Biznesa inkubatori" 2.3.2.1.un 2.2.1.1. aktivitāte "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos" atbalstīto jauno komersantu¹⁷ kopējais skaits pa gadiem ir salīdzinoši neliels pret no jauna reģistrēto uzņēmumu skaitu – laikā no 2010. līdz 2014. gadam tam esot vidēji 2,6-3,6% robežās, bet samazinoties līdz 1% robežai aktivitāšu ieviešanas uzsākšanas un noslēguma gados. Tādējādi caurmērā 3 no 100 jaundibinātiem uzņēmumiem ir saņēmuši atbalstu aktivitātēs, kur tie bijuši definēti kā mērķa grupa.

Kopumā secināms, ka ES fondu atbalsta saņemšana nevar būt starp dominējošiem faktoriem uzņēmumu reģistrācijas dinamikas izmaiņās.

Attēls 3 Uzņēmumu reģistrācijas dinamika, motivācijas programmas atbalstītie un atbalstītie jaunie uzņēmumi

Avots: Lursoft, Altum, LIAA

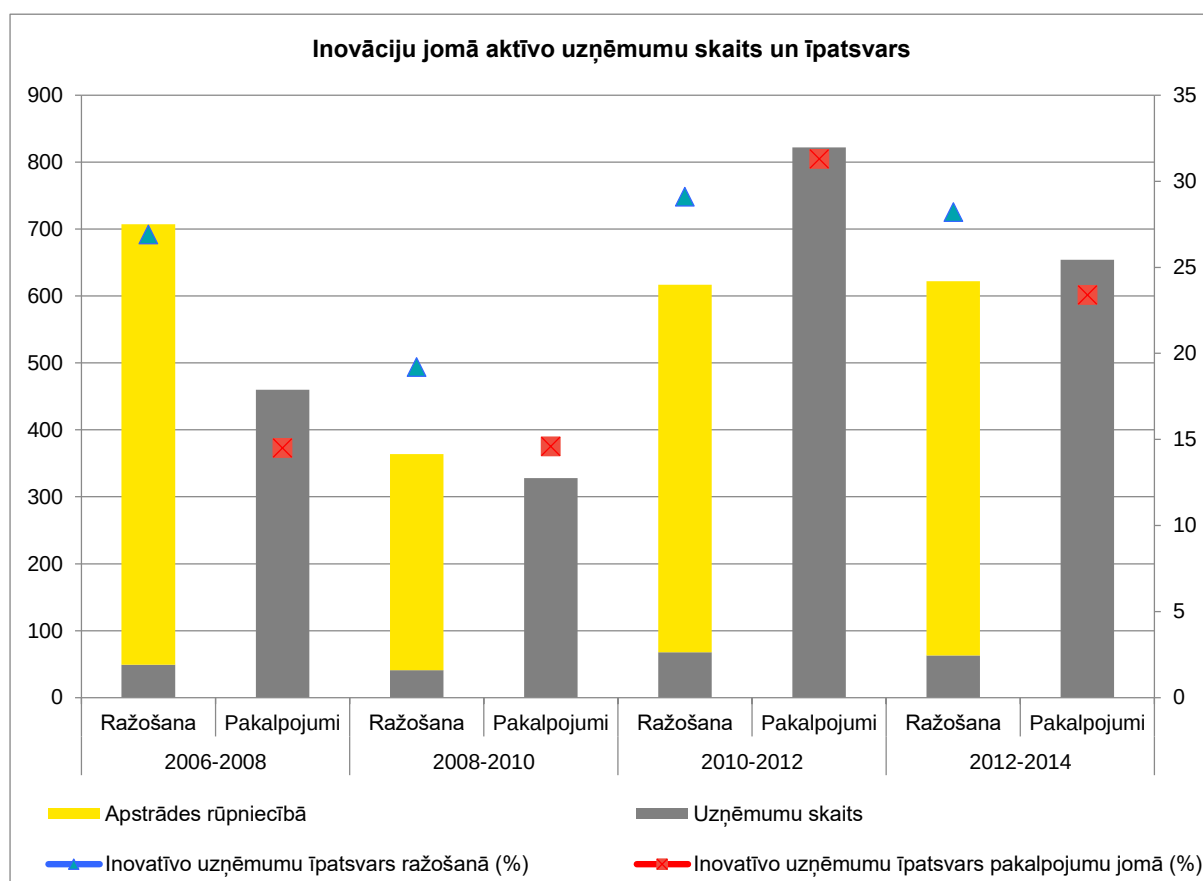
¹⁷ Komersanti, kuru vecums nepārsniedz 3 gadus, pretendējot uz atbalstu

2. Nepietiekamas investīcijas inovācijās, P&A un pievienotās vērtības celšanā, nepietiekama tehnoloģiju pārnese un apgūšana

DPUI uzsver, ka viens no galvenajiem faktoriem zināšanām balstītā ekonomikā ir sekmīga inovāciju attīstība visās tautsaimniecības nozarēs, vienlaikus atzīstot, ka Latvijas nacionālā inovāciju sistēma ir vāji attīstīta un būtiski atpaliek no ES valstu vidējā līmeņa¹⁸.

2004. gadā Latvija ieņēma 23. vietu starp 25 ES dalībvalstīm¹⁹ inovāciju ziņā, kas DPUI tika atzīmēts kā nepietiekošs attīstības līmenis. DPUI arī norāda, ka saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes 2004. gadā veikto inovāciju apsekojumu Latvijā vidēji tikai 18,6% no visiem komersantiem ir inovatīvi, kamēr ES valstīs šis rādītājs vidēji ir 45%²⁰.

Vērtējot rādītāja attīstību, inovatīvo uzņēmumu skaits ražošanas sektorā 2012. – 2014.gadā ir samazinājies, salīdzinot ar 2006. – 2008.gadu, taču pakalpojumu jomā – palielinājies²¹. Savukārt inovatīvo uzņēmumu īpatsvaram kopējā uzņēmumu skaitā nav novērojama viennozīmīga tendence.

Attēls 4 Inovāciju jomā aktīvo uzņēmumu skaits un īpatsvars

Avots: CSP dati

2017. gadā ES Inovāciju rezultātu pārskats (*European Innovation ScoreBoard*)²² norāda, ka Latvija ir 24. vietā starp 28 ES dalībvalstīm, tai ietilpstot vidēji zemu novatoru (modest inovators) grupā. Lai arī tas ir relatīvs uzlabojums, salīdzinot ar 2010. gadu, izmaiņa nav vērtējama kā nozīmīgs izrāviens – četros no 10 rādītājiem Latvijas pozīcija ir pasliktinājusies, tostarp uzņēmumu P&A investīciju apjoma vērtējumā un intelektuālo aktīvu vērtējumā.

¹⁸ DPUI 72.rindkopa

¹⁹ Eiropas Komisija, COMMISSION STAFF WORKING PAPER. EUROPEAN INNOVATION SCOREBOARD 2004: COMPARATIVE ANALYSIS OF INNOVATION PERFORMANCE, Brussels, 19.11.2004. SEC(2004) 1475, 10.lpp.

²⁰ DPUI 72.rindkopa

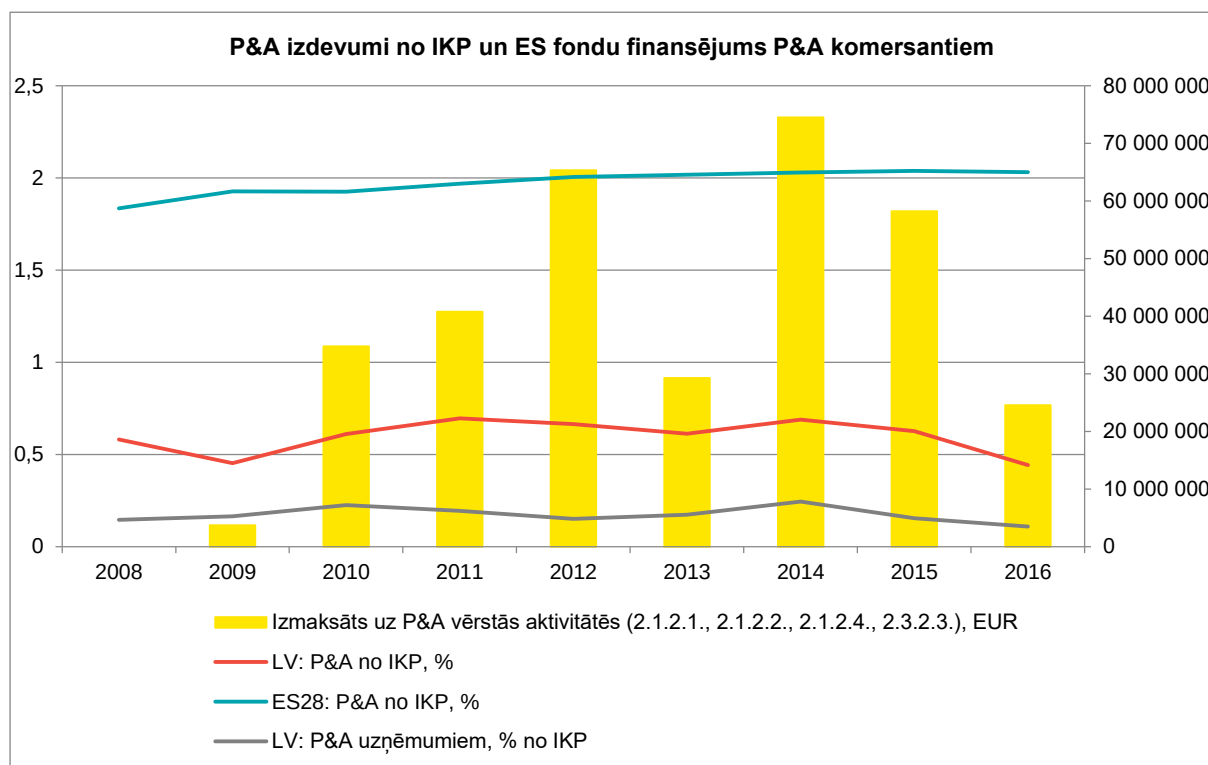
²¹ CSP dati

²² http://ec.europa.eu/growth/industry/innovation/facts-figures/scoreboards_en

Privāto un publisko investīciju P&A līmenis ir viens no būtiskiem un starptautiski pieņemtiem rādītājiem, kam ir ietekme uz ekonomikas pārstrukturizāciju. DPUI norāda uz kopumā zemo P&A izdevumu līmeni (0,42% no IKP 2004. gadā), kā arī uz P&A izdevumu struktūru, kur privātais sektors finansē tikai piekto daļu no visiem P&A izdevumiem. DPUI atzīmē, ka P&A izdevumi kā prakse ir sastopama atsevišķos farmācijas un IKT komersantos, taču pārējie komersanti sniedz tikai niecīgu daļu kopējā P&A izdevumu apjomā, turklāt šīs investīcijas galvenokārt ir vērstas uz tehnoloģiju pārnesi no ārvalstīm.²³

Laikā no 2006. – 2016. gadam ES vidējais P&A izdevumu līmenis no IKP audzis par 0,27 procentpunktiem, sasniedzot 2,03% no IKP²⁴. Latvijas gadījumā laikā no 2006. – 2016. gadam rādītājs piedzīvojis kritumu – no 0,65% no IKP līdz 0,44 % no IKP, tam nosacīti paliekot 2004. gada līmenī.

Attiecībā uz P&A izdevumu struktūru, vidēji ES uzņēmumu P&A ieguldījumi veido 64 – 65% no kopējiem P&A ieguldījumiem, sekojot augstākās izglītības iestāžu ieguldījumiem 23% robežās un publiskā sektora ieguldījumiem 12% robežās. Turpretim Latvijā uzņēmumu P&A izdevumi veido tikai aptuveni ceturtdaļu no kopējiem P&A izdevumiem, kopējā izdevumu struktūrā dominējot augstākās izglītības sektoram (43%). Latvijas uzņēmumu P&A izdevumu proporcija, kaut arī nedaudz augusi, salīdzinot ar 2004.gadu, pret kopējiem P&A izdevumiem ir zemākā ES.

Attēls 5 P&A izdevumi no IKP un ES fondu finansējums P&A komersantiem

Avots: Eurostat, VIS

Vērtējot komersantiem izmaksāto finansējumu DPUI ar pētniecību un attīstību tieši saistītās aktivitātēs²⁵ gadu griezumā, novērojama sakarība, ka, pieaugot finansējuma saņēmējiem izmaksātā finansējuma apjomam, pieaug gan kopējais P&A izdevumu apjoms, gan uzņēmumu veiktais P&A izdevumu apjoms pret IKP, un otrādi. 2016. gadā, noslēdzoties ES fondu maksājumiem, uzņēmumu P&A izdevumu apjoms atgriežas 2008. – 2009. gada līmenī, kas liecina, ka ES fondu investīciju esamība (vai to trūkums) ir starp nozīmīgākajiem faktoriem P&A pret IKP izdevumu līmenī uzņēmumiem.

ES fondu atbalsta esamība ļāvusi uzturēt kopējo P&A pret IKP līmeni Latvijā 0,6 – 0,7% robežās, uzņēmumu P&A pret IKP līmeni 0,15 – 0,25% robežās, taču nav tuvinājusi Latviju ES vidējam rādītājam. Faktiski, noslēdzoties ES fondu finansējuma plūsmām, nav radīta noturīga prakse uzņēmumiem patstāvīgi veikt P&A izdevumus.

²³ DPUI 73.rindkopa

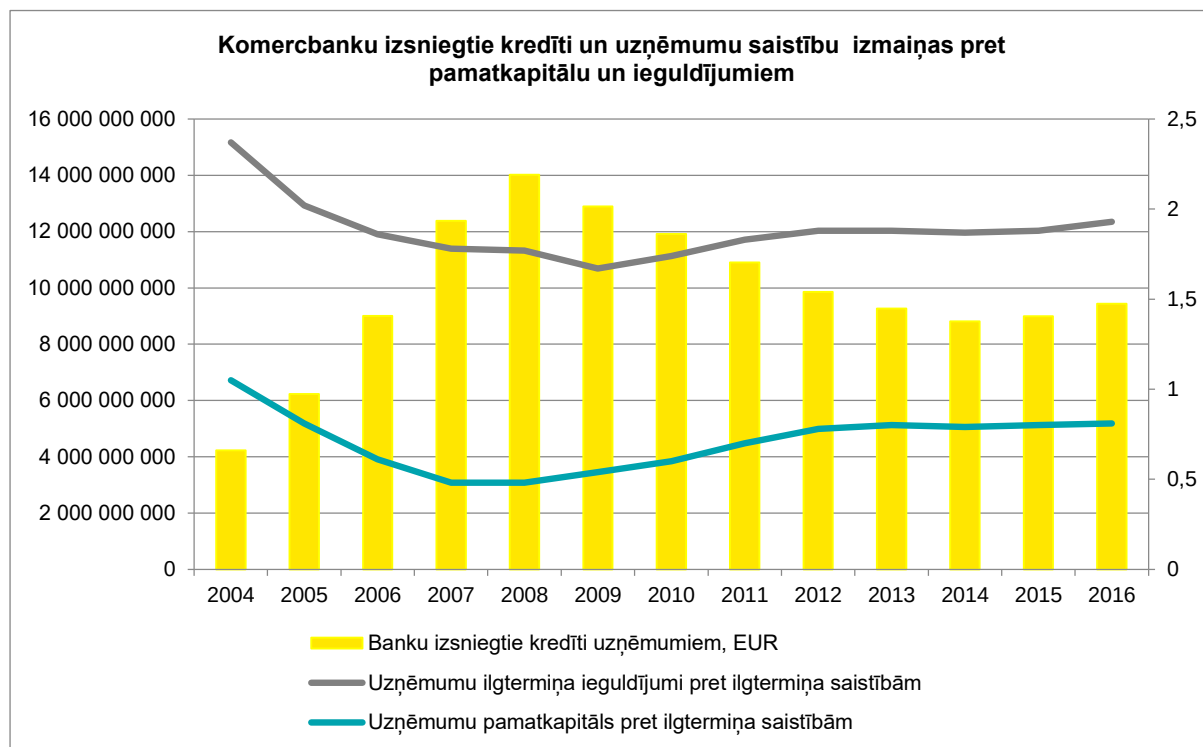
²⁴ Eurostat

²⁵ Atbilstoši aktivitāšu un apakšaktivitāšu mērķiem – 2.1.2.1., 2.1.2.2., 2.1.2.4., 2.3.2.3.

3. Tirgus nenodrošina pietiekamu pieejamību finanšu resursiem un dažādiem finanšu instrumentiem

DPUI par būtiskiem finanšu pieejamības indikatoriem uzskata Latvijas komersantiem izsniegto ilgtermiņa kredītu svērtās procentu likmes un kredītu apjomu. DPUI atzīmē, ka laikā no 2000. – 2003. gadam vidējā svērtā gada likme komersantiem latos izsniegtajiem ilgtermiņa kredītiem ir samazinājusies no 10,3% līdz 7,5%, savukārt uzņēmējiem izsniegto kredītu atlikums attiecīgajā laika posmā pieaudzis 2,9 reizes.²⁶ Tāpat tiek atzīts, ka riska kapitāla finansējuma zema pieejamība ir ierobežojums strauji augošu uzņēmumu attīstībai.

Laikā līdz 2008. gadam ir strauji augusi uzņēmumu kredītēšana, uzņēmumiem izsniegto aizdevumu atlikumam 2008. gadā sasniedzot vēsturiski augstāko vērtību. Tas saistāms ar ekonomikas izaugsmes cikla virsotnes sasniegšanu. Laikā kopš 2009. gada seko pakāpeniska uzņēmumu kredītportfeļa samazināšanās.

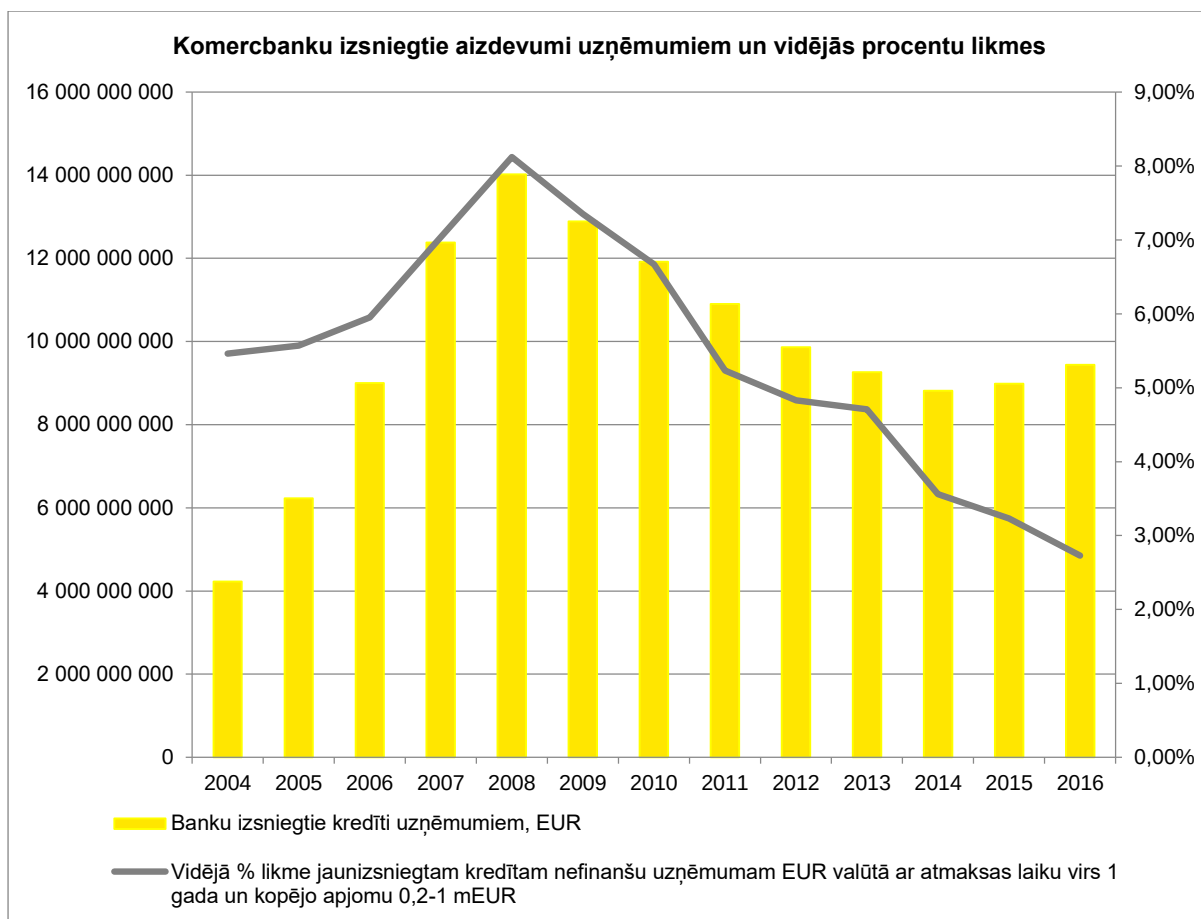
Attēls 6 Komercbanku izsniegtie kredīti un uzņēmumu saistību izmaiņas pret pamatkapitālu un ieguldījumiem

Avots: Latvijas Komercbanku asociācija, CSP

Aizdevumu procentu likmes EUR valūtā laikā no 2004. – 2008. gadam piedzīvoja kāpumu par vidēji vairāk nekā 2%, pārsniedzot 8% robežu. Savukārt laikā pēc 2008. gada sekojis vidējo aizdevumu procentu likmju kritums, kas saistāms gan ar ekonomisko stabilizāciju, pretendēšanu uz dalību eirozonā, gan starpbanku aizdevumu likmju būtisku samazinājumu.

Vērtējot uzņēmumu finanšu rādītājus, kas raksturo maksātspēju, secināms, ka, pieaugot finansējuma pieejamībai un uzņēmumiem piesaistot ārējo finansējumu, tie ir pasliktinājušies pret 2004. gada rādītājiem. Taču gan uzņēmuma pamatkapitāls pret ilgtermiņa saistībām, gan ilgtermiņa ieguldījumi pret ilgtermiņa saistībām laikā kopš 2009. gada demonstrē pozitīvu tendenci.

²⁶ DPUI 87.rindkopa

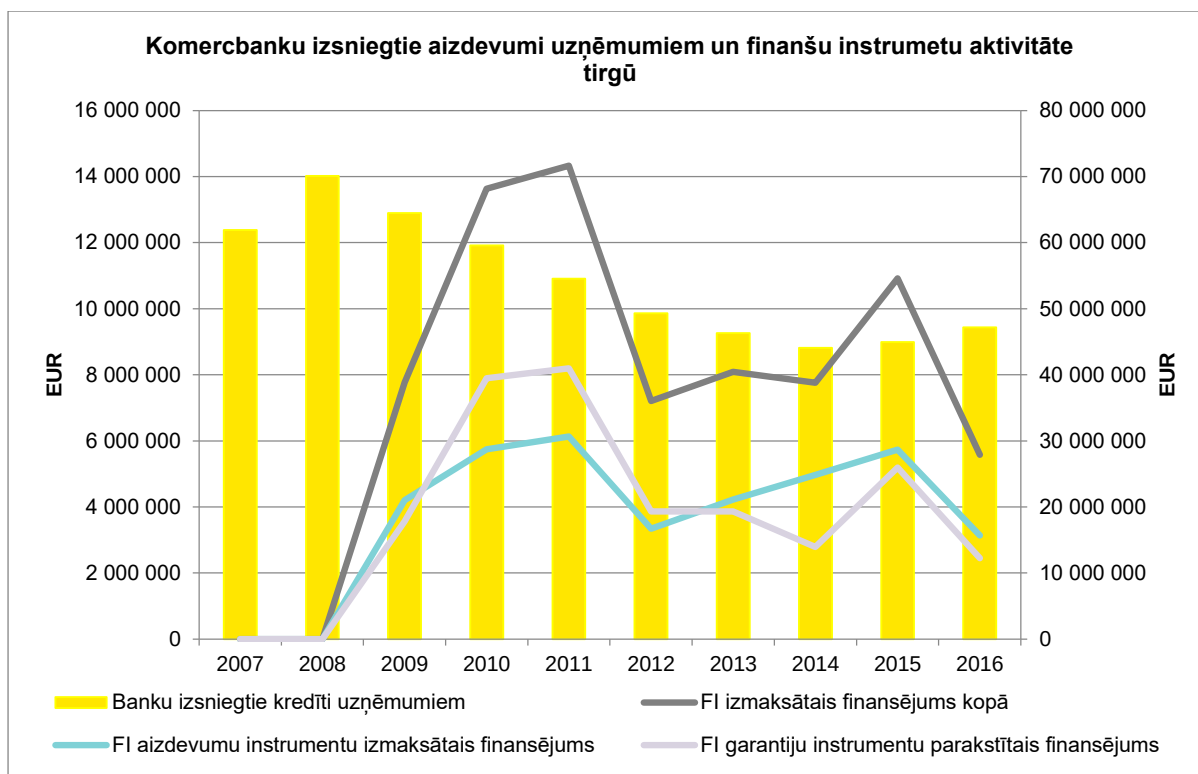
Attēls 7 Komercbanku aizdevumu portfelis uzņēmumiem un vidējās procentu likmes

Avots: Latvijas Komercbanku asociācija, Latvijas Banka

Eurostat dati liecina, ka 2010. gadā Latvijā 41,2% uzņēmumu lūkojas pēc aizdevumu finansējuma, kas ir ceturtais augstākais rādītājs ES aiz Slovērijas, Grieķijas un Beļģijas. Savukārt riska finansējuma piesaistē 2010. gadā ir ieinteresēti 7,8% Latvijas uzņēmumu, tam esot piektajam augstākajam rādītājam starp ES dalībvalstīm. Garantiju instrumenta pieprasījuma novērtējums 2010. gadā bijis 11. augstākais ES. Visu finanšu instrumentu gadījumā to nepieciešamība Latvijas uzņēmumiem 2010. gadā novērtēta salīdzinoši zemāk nekā 2007. gadā.

ES fondu aizdevuma instrumentu pieejamība tirgū apskatāma kopš 2009. gada. 2009. gadā bija pieejami kredīti, 2010. gadā pievienojoties arī riska kapitāla instrumentam. Tie ieņēma nišu, kas bija vērsta uz tirgus nepilnību problēmām saistībā ar kredītu nodrošinājumu un riskiem gan aizdevumiem biznesa uzsācējiem, gan investīciju un apgrozāmo līdzekļu aizdevumiem. ES fondu aizdevumu instrumentu kopējais komersantiem izsniegtais apjoms veido 187,4 milj. EUR.

Garantiju instrumenti tirgū pieejami kopš 2009. gada, piedāvājot uzņēmējiem eksporta garantijas un kredītu garantijas. Kopumā finanšu instrumentu izsniegto garantiju apjoms ir 189,1 milj. EUR, portfeli dominējot kredītu garantijām.

Attēls 8 Komercbanku aizdevumu kredītportfelis uzņēmumiem un finanšu instrumentu aktivitātē tirgū

Avots: Latvijas komercbanku asociācija, Altum

Finanšu instrumentiem nonākot tirgū ekonomiskās lejupslīdes brīdī, gadā veikto darījumu apjoms auga līdz pat 2011. gadam, galvenokārt pateicoties kredītu garantiju finansējumam. Paralēli vērojama komercbanku kredītu portfeļa samazināšanās par vidēji 8 – 9% gadā. Tas norāda uz finanšu instrumentu pieprasījumu un to nosacījumu atbilstību attiecīgā brīža ekonomiskajai videi.

Sākot ar 2013. gadu, finanšu instrumentu finansējumā pārsvaru gūst aizdevumu finanšu instrumenti, aktivizējoties riska kapitāla instrumentam un līdz perioda noslēgumam tam sasniedzot 30% no kopējā finanšu instrumentu darījumu apjoma.

Jaunu darījumu finansējums finanšu instrumentu ietvaros ik gadu veido ap 0,4 – 0,7% no banku kopējā kredītportfeļa, rādītājam esot 0,3% robežās finanšu instrumentu ieviešanas uzsākšanas brīdī un perioda noslēgumā. Tādējādi ar finanšu instrumentiem saistīto aizdevumu darījumu apjoms veido aptuveni 2 – 3% banku kredītportfelī.

4. Esošie valsts atbalsta risinājumi ir fragmentēti un nenodrošina kompleksu risinājumu konkurētspējas palielināšanai

DPUI konstatē valsts atbalsta risinājumu fragmentāciju, kas nenodrošina kompleksu risinājumu uzņēmumu konkurētspējas palielināšanai, taču tuvāk šo problēmu neapskata. Arī fakti, kas pamatotu šādu secinājumu, nav iztirzāti DPUI tekstā.

Apsvērumi, kas varēja pamatot šādu viedokli, varētu būt vairāki. Turpmāk izklāstīti ekspertu pieņēmumi par problēmas pamatojumu un risinājumiem.

Uzņēmumu konkurētspēju iespējams analizēt caur ražošanas funkciju, ko veido ražošanas faktori – darbaspēks un kapitāls – produktivitātes konstante, kas skaidro pārējos konkurētspējas ietekmējošos faktorus, galvenokārt tehnoloģiju sniegto produktivitātes ieguvumu, bet arī citus faktorus, piemēram, mārketinga ietekmi. Tādējādi uzņēmumu konkurētspējas palielināšanai ir būtisks atbalsts visiem minētajiem faktoriem – atsevišķu faktoru risināšana visdrīzāk nedos labāko rezultātu.

Analizējot aktivitāšu mērķus pret konkurētspējas faktoriem, lielākā daļa uz tiem vērstu aktivitāšu sastopamas gan 2004. – 2006.gada programmā, gan 2007. – 2013.gada programmā.

Tabula 14 **Aktivitāšu konkurētspējas komponentes**

Konkurētspējas komponente	2004. – 2006. gads	2007. – 2013. gads
Darbaspēks	3.1.1.	1.3.1.1.1., 1.4.1.1.1.
Kapitāls (pamatlīdzekļi)	2.2.1.1., 2.2.1.2., 2.4.1, 2.4.2., 2.4.3, 2.4.4.	2.1.2.2., 2.1.2.4., 2.2.1.1., 2.2.1.3., 2.2.1.4., 2.2.3.2.
Produktivitāte – tehnoloģiju attīstība	2.2.1.1., 2.2.2., 2.4.1, 2.4.2., 2.4.3, 2.4.4.	2.1.2.1., 2.1.2.2., 2.1.2.4., 2.2.1.1., 2.2.1.3., 2.2.1.4., 2.3.2.3.
Produktivitāte – mārketingss	2.3.1.	2.2.3.1.
Produktivitāte – biznesa vadības pakalpojumi	2.3.2.	2.3.2.1.

Salīdzinot aktivitāšu klāstu starp 2004. – 2006. gada un 2007. – 2013. gada plānošanas periodiem kopumā, sākotnēji iecerētais aktivitāšu klāsts uzņēmējdarbības problemātikas risināšanai ir bijis plašāks 2007. – 2013. gada plānošanas periodā, tomēr 2008. – 2009. gada ekonomiskā krīze lika pārskatīt atbalsta aktivitātes un pēc DPUI grozījumiem vienīgā principiālā atšķirība DPUI ar iepriekšējā perioda atbalstu bija jaunizveidotā 2.1.2.4. aktivitāte “Augstas pievienotās vērtības investīcijas”, kas paredzēja liela apjoma investīciju projektu atbalstu.

Vērtējot valsts atbalsta risinājumu fragmentācijas samazināšanai no atbalsta instrumentu savstarpējās kumulācijas viedokļa iespējams secināt, ka 2007. – 2013. gada plānošanas periodā lielāks uzsvars tika likts uz grantu un aizdevumu instrumentu papildinātību: grantu shēmas paredzēja pazeminātu maksimālo publisko līdzfinansējumu, lai to rezervētu valsts atbalsta intensitāti papildinošam finanšu instrumenta atbalstam (garantijai vai aizdevumam). Sākotnēji abi atbalsta veidi (grants un finanšu instruments) tika finansēti no ERAF, taču pēc Eiropas Komisijas audita finanšu instrumentu finansējuma avots tika nomainīts uz nacionālo finansējumu.

Tāpat var atzīmēt, ka finanšu instrumentu atbalsts 2007. – 2013. gada periodā bija pieejams faktiski viscaur paralēli grantu finansējumam, t.i., aizdevums projekta finansēšanai vai garantija aizdevumam, kas finansē projekta īstenošanu, ir bijuši pieejami visā plānošanas perioda laikā.

Lielākās daļas grantu aktivitāšu īstenošana uzsākta 2008. vai 2009. gadā. Vairāku grantu aktivitāšu finansējums ir bijis pieejams komersantiem gandrīz visā plānošanas perioda laikā – 2.3.1.1.1. apakšaktivitāte „Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketingss”, 2.3.1.1.2. apakšaktivitāte „Ārējo tirgu apgūšana – nozaru starptautiskās konkurētspējas stiprināšana”, 2.3.2.1. aktivitāte “Biznesa inkubatori”. Attiecībā uz tām aktivitātēm, kur projektu īstenošana organizēta vienā vai nedaudzās kārtās, plānošanas perioda laikā salīdzinoši līdzsvarotākais kārtu izvietojums ir 2.1.2.4. aktivitātei “Augstas pievienotās vērtības investīcijas”. Perioda sākumā projektu atlase organizēta 2.1.2.2. un 2.3.2.2. Laikā pēc 2013. gada jaunu projektu atlases kārtas sastopamas salīdzinoši reti, kas skaidrojams ar finansējuma faktisku piesaisti projektiem un sākotnējām gaidām par ātrāku 2014. – 2020. gada finansējuma pieejamību, kas realitātē neapstiprinājās, radot finansējuma pārrāvumu valsts atbalsta sniegšanā.

Vēl viens būtisks valsts atbalsta politikas aspekts ir saskaņotība ar tautsaimniecības cikliem: intensīvāks atbalsts ekonomiskās lejupslīdes laikā un mērenāka iekļaušanās izaugsmes fāzē. No maksājumu viedokļa finansējuma saņēmējiem būtiskākais grantu atbalsta apjoms attiecas uz 2014. un 2015. gadu – kas drīzāk saistāms ar n+2 nosacījuma izpildes ievērošanu un projektu īstenošanas pagarinājumiem. Finanšu instrumentu gadījumā lielākais finansējuma apjoms darījumos attiecas uz 2010. un 2011. gadu, ko tiešāk iespējams saistīt ar ekonomiskās krīzes faktoriem.

Atbalsta risinājumu fragmentētu pieeju vērtējot no ieviešanas sistēmas ietvara viedokļa, kas ir svarīgs jebkuras politikas elements, īpaši tādas politikas, kas ir tiešā veidā atkarīga no privāto uzņēmumu ieinteresētības un iesaistes, atzīstams, ka, lai arī grantu atbalstam saikne ar komersantiem 2007. – 2013. gada periodā tika nodrošināta ar vienas institūcijas – LIAA – starpniecību (salīdzinājumā ar divām 2004. – 2006. gada periodā), tomēr finanšu instrumentu ieviešanā bija iesaistīts liels finanšu starpnieku skaits, kas nenozīmē ieviešanas sistēmas vienkāršošanu.

Vienlaicīgi ir acīmredzams, ka trīs darbības programmu saskaņota ieviešana nodrošināja kompleksu pieeju un samazināja atbalsta fragmentāciju. Tas vēl jo vairāk ir raksturīgi finanšu un ekonomiskajai krīzei 2007. – 2009. gadā, kad ES fondi bija vienīgais publiskais attīstības finansējuma avots, un to sniegtais atbalsts tika būtiski pārplānots, lai labāk atbilstu jauniem tautsaimniecības un uzņēmējdarbības izaicinājumiem.

5. Vāja privātā–publiskā sektora sadarbība (privātās-publiskās partnerības veicināšanas nepieciešamība)

DPUI uzsver, ka viens no ES fondu investīciju stratēģijas pamatprincipiem ir privātās-publiskās partnerības izmantošana, īpaši to izceļot publiskās infrastruktūras attīstības kontekstā²⁷.

2009. gadā Saeima ir pieņēmusi Publiskās un privātās partnerības likumu, kura mērķis ir (1) veicināt publiskā un privātā sektora sadarbību, efektīvi izmantojot publiskā partnera un privātā partnera resursus sabiedrības vajadzību apmierināšanai, nodrošināt koncesijas procedūras atklātumu, privāto partneru brīvu konkurenci, kā arī vienlīdzīgu un taisnīgu attieksmi pret tiem, un (2) nodrošināt noslēgtā publiskās un privātās partnerības līguma izpildes pārredzamību un sekmēt tā saistību izpildi līdz attiecīgā līguma darbības termiņa beigām, veicinot šajā līgumā paredzēto būvdarbu vai pakalpojumu nepārtrauktību.

DPUI aktivitāšu ieviešanas noteikumi nav paredzējuši izcelt PPP mehānisma izmantošanu kā nosacījumu vai priekšrocību projektu īstenošanai. Arī starptautiskā aizdevuma programma, kas no 2008. gada 23. decembra līdz 2011. gada 22. decembrim sniedza finanšu un konsultatīvu atbalstu Latvijai krīzes pārvarēšanā, neparedzēja aktīvu PPP un citu ar valsts parādu instrumentu aktīvu izmantošanu. Saskaņā ar FM informāciju par noslēgto PPP līgumu reģistrāciju²⁸, lielākā daļa no līgumiem attiecas uz sabiedriskā transporta pārvadājumu organizēšanu pašvaldībās. Sarakstā nav konstatējami līgumi, kas būtu saistīti ar ES fondu projektu īstenošanu un ES fondu investīciju piesaisti kādā no 2007. - 2013. gada darbības programmām. Tādējādi, nav vērojama saikne starp PPP mehānisma izmantošanas pieaugumu, pateicoties ES fondu finansējumam.

6. Kvalificēta, darba tirgus prasībām atbilstīga darbaspēka trūkums

DPUI norāda, ka izjūtams kvalificēta darbaspēka trūkums ražošanā, kas būtiski kavē straujāku eksporta apjomu kāpumu, trūkst kvalificētu mārketinga speciālistu komersantos²⁹, taču nepiedāvā konkrētus indikatorus, kas varētu raksturot šo problēmu. Arī DPCN neapskata darbaspēka trūkuma problemātiku kontekstā ar darbaspēka kvalitāti, vien norāda uz arodskolu absolventu neatbilstību darba tirgus prasībām, kā arī uz kopējo darbaspēka neatbilstību prasībām.

LTRK un SKDS 2017. gada beigās veiktajā aptaujā³⁰ konstatēts, ka vairāk nekā 60% aptaujāto uzņēmēju LTRK biedru 2017. gadā sastapās ar darbinieku trūkumu, kas var kalpot par salīdzināmu indikatoru. Taču salīdzināmus datus par 2006. vai 2007. gadu nav izdevies identificēt.

Arī 2018. gada 27. aprīlī notikušajās LTRK organizētajās „Uzņēmēju dienās Zemgalē 2018” par vienu no divām būtiskākām uzņēmēju attīstības problēmām tika atzīts darbinieku trūkums³¹. Tas ļauj secināt, ka DPUI identificētā problēma ir aktuāla arī pašlaik.

DPUI nerisināja šo izaicinājumu tiešā vai netiešā veidā. Virkne DPCN aktivitāšu, kas atrodas ārpus šī pētījuma kompetences, risināja šo problēmu. Vienlaicīgi iespējams pieņemt, ka aktīva DPUI un DPCN uzņēmējdarbības motivācijas un uzsākšanas aktivitāšu darbība pat veicināja darbinieku trūkumu – bijušie un potenciāli nodarbinātie ar ESF un ERAF atbalstu dibināja savus uzņēmumus, tādējādi izejot no darba tirgus un samazinot darba spēka piedāvājumu citiem Latvijas komersantiem.

7. Nelīdzsvarota uzņēmējdarbības aktivitāte reģionos

Lai raksturotu nelīdzsvarotu reģionu attīstību, DPUI norāda, ka IKP uz vienu iedzīvotāju Rīgas plānošanas reģionā 2004. gadā 3,1 reizes pārsniedza Latgales reģiona rādītāju³². Papildus DPUI uzsver, ka Rīgas plānošanas reģionā koncentrējas 76% no visām nefinanšu investīcijām³³ un 70,2% no ekonomiski aktīvajiem komersantiem un uzņēmējdarbībām³⁴.

Laikā no 2004. līdz 2015. gadam IKP Latvijā piedzīvojis gan būtiskus kāpumus, gan straujus kritumus. Laikā kopš 2010. gada IKP izaugsmes temps iegājis vienmērīgākā pieauguma fāzē. Vērtējot IKP uz vienu iedzīvotāju izmaiņas statistikas reģionu griezumā, tendences visos statistikas reģionos ir

²⁷ DPIU 166.rindkopa

²⁸ http://www.fm.gov.lv/lv/sadalas/ppp/ppp_ligumi/

²⁹ DPUI 86.rindkopa

³⁰ <http://nra.lv/latvija/231270-sobrid-ar-darbaspeka-trukumu-saskaras-iau-60-latvijas-uznemeju.htm> un <https://www.chamber.lv/lv/content/jaunumi/1867>

³¹ <https://www.chamber.lv/lv/content/jaunumi/2312>

³² DPUI 98.rindkopa

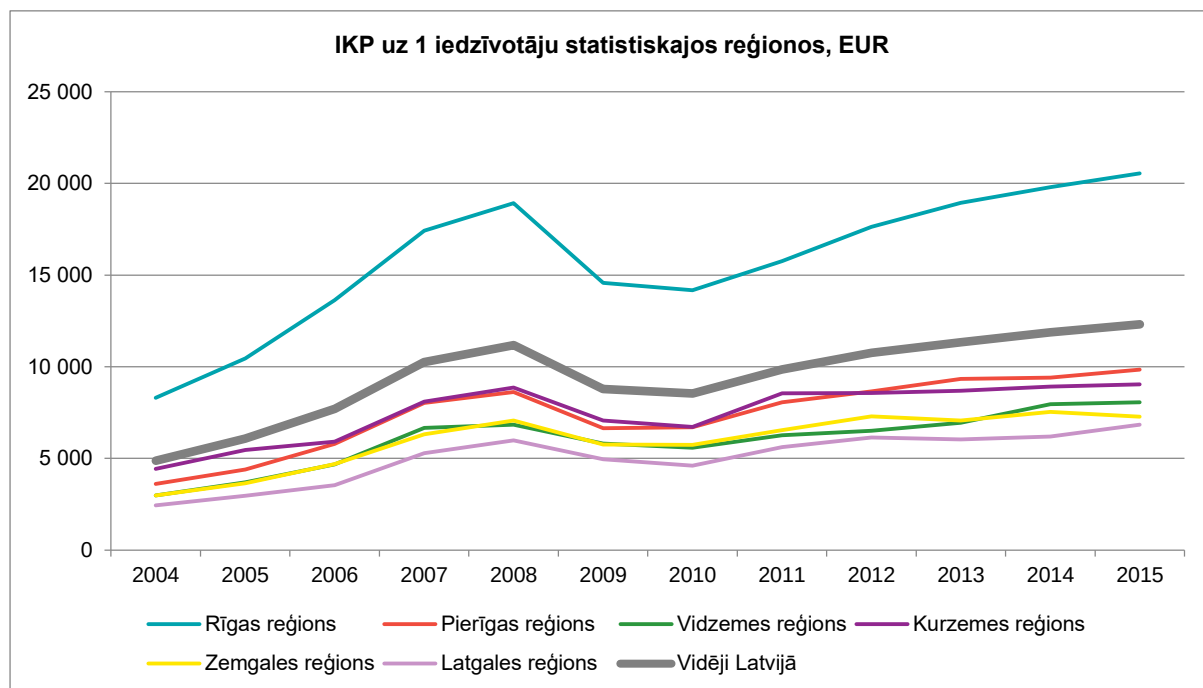
³³ DPUI 99.rindkopa

³⁴ DPUI 102.rindkopa

sekojušas Latvijas kopējai tendencei – pieaugot Latvijas vidējam rādītājam, analoga tendence novērojama katrā no statistikas reģioniem, un otrādi.

IKP izaugsmes posmos Rīgas reģionā IKP uz vienu iedzīvotāju ir audzis salīdzinoši straujāk nekā vidēji Latvijā. Taču arī IKP krituma laikā IKP uz vienu iedzīvotāju samazināšanās temps Rīgas reģionā ir bijis straujāks nekā vidēji Latvijā, kamēr pārējos statistikas reģionos tas bijis mērenāks.

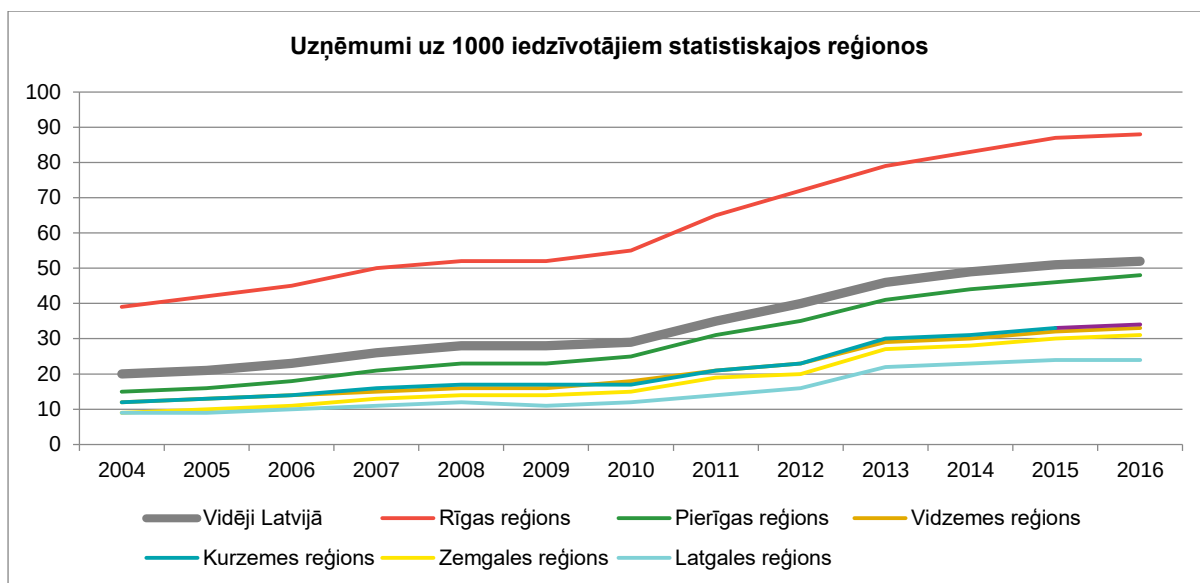
Visā periodā tikai Rīgas plānošanas reģiona IKP uz vienu iedzīvotāju ir pārsniedzis Latvijas vidējo rādītāju, savukārt Latgales statistikas reģiona rādītājs bijis zemākais starp visiem reģioniem. To savstarpējā atšķirība saglabājusies 3 reizes. 2015. gadā, salīdzinot ar 2004. gadu, Pierīgas reģions ir apsteidzis Kurzemes reģionu, bet Vidzemes reģions apsteidzis Zemgales reģionu pēc IKP uz 1 iedzīvotāju.

Attēls 9 IKP uz 1 iedzīvotāju statistiskajos reģionos, EUR

Avots: CSP

Uzņēmumu skaits laikā no 2004. gada visos reģionos ir audzis, ievērojot Latvijas vidējo uzņēmumu skaita pieauguma tendenci. Visā periodā tikai Rīgas statistiskajā reģionā uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem pārsniedzis Latvijas vidējo rādītāju. Zemākā uzņēmējdarbības aktivitāte saglabājusies Latgales reģionā.

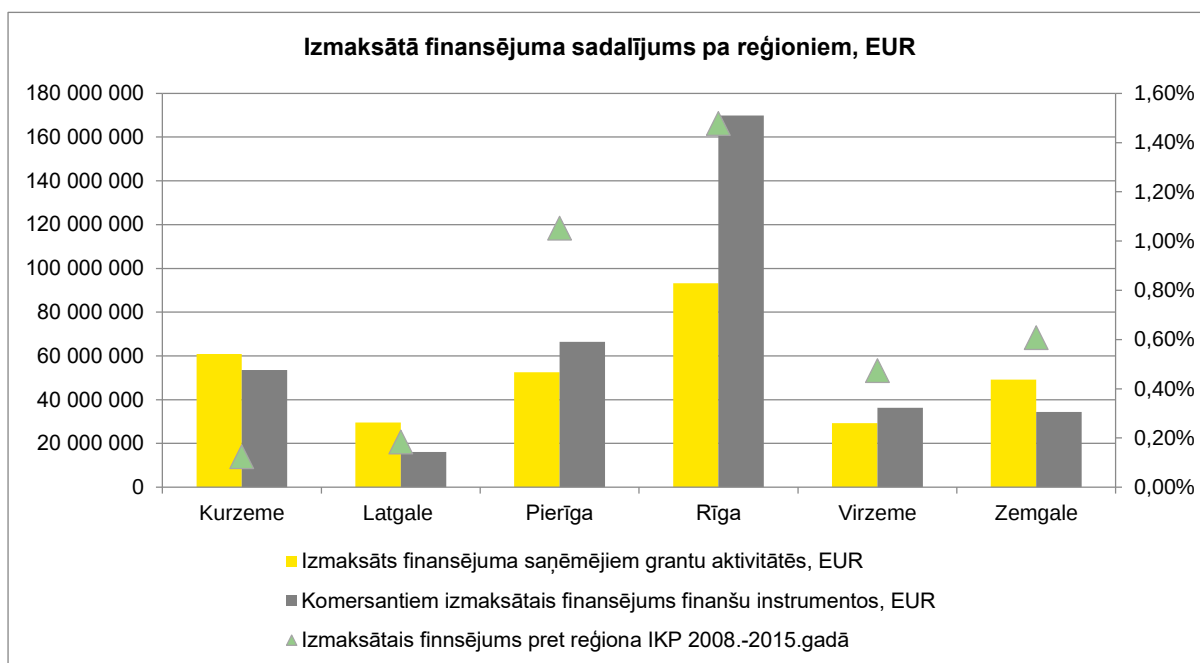

Attēls 10 Uzņēmumi uz 1000 iedzīvotājiem statistiskajos reģionos

Avots: CSP

Vērtējot aktivitāšu ietvaros³⁵ izmaksātā finansējuma sadalījumu pa reģioniem, gan grantu gadījumā, gan finanšu instrumentu gadījumā lielākais finansējums izmaksāts atbalsta guvējiem Rīgas statistiskajā reģionā. Grantu gadījumā mazākais finansējuma apjoms izmaksāts Vidzemes reģionā, finanšu instrumentos – Latgalē.

Komersantiem izmaksātā finansējuma apjoms pret IKP attiecīgajā laika periodā ir robežās no 0,12% Kurzemes reģionā līdz 1,48% Rīgā. Tas norāda uz dažādo ES fondu finansējuma nozīmīgumu reģionu ekonomikās, tam lielākam esot Rīgas un Pierīgas reģionos. Rīgas gadījumā daļēji tas var skaidrot straujāku attīstības tempu, salīdzinot ar Latvijas vidējo rādītāju. Vienlaicīgi salīdzinoši zems ES fondu finansējuma nozīmīgums Kurzemes reģionā kā atsevišķs faktors nerada negatīvu IKP uz 1 iedzīvotāju atpalicību no Vidzemes, Zemgales vai Latgales reģiona.

Attēls 11 Izmaksātā finansējuma sadalījums pa reģioniem, EUR

Avots: VIS, Altum

³⁵ Aktivitātēs, kur iespējams identificēt ES fondu finansējuma summu pret komersantu. Datus neietilpst 2.1.2.1.1., 2.3.1.1.2., 2.3.1.2., 2.3.2.1., 2.3.2.3.

5.1.1. ES fondu atbalsta instrumentu atbilstība nozares galveno problēmu un attīstības šķēršļu risināšanā

1. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi (2)

ID.1.2.1. DPUI aktivitātes / apakšaktivitātes no to saturiskā viedokļa pamatā risina četras identificētās problēmas: P1: Zema uzņēmējdarbības aktivitāte, P2: Nepietiekamas investīcijas inovācijās, P&A un pievienotās vērtības celšanā, nepietiekama tehnoloģiju pārnese un apgūšana, P3: Tirgus nenodrošina pietiekamu pieejamību finanšu resursiem un dažādiem finanšu instrumentiem, P4: Nelīdzsvarotas uzņēmējdarbības aktivitāte reģionos.

ID.1.2.2. DPUI plānošanas perioda ietvaros veiktas būtiskas izmaiņas, vērtējot to no finanšu plānošanas viedokļa. Kopumā finansējuma pārdales DPUI un / vai DPPUI veiktas 25 reizes. Analizējamo aktivitāšu / apakšaktivitāšu lokā tikai divām aktivitātēm / apakšaktivitātēm ERAF finansējuma izmaiņa plānošanas perioda ietvaros nepārsniedz 10% robežu, un vēl divām aktivitātēm atrodas 15% robežās.

ID.1.2.3. Vērtējot finansējuma izmantošanas nosacījumus, politikas veidotāja lēmumus un finanšu plūsmas plānošanas aspektus, veiksmīgāk ir risināti jautājumi saistībā ar finanšu instrumentu pieejamības problemātiku un zemu uzņēmējdarbības aktivitāti. Investīcijām inovācijās un P&A galvenokārt izmantoti īstermiņa risinājumi, atbalstu vēršot uz investīcijām tuvāk ražošanas ciklam, nevis sekmējot uzņēmumu kultūru inovēt jēdziena plašākā izpratnē.

ID.1.2.4. Nelīdzsvarotas uzņēmējdarbības aktivitātes reģionos problēmu DPUI piedāvā risināt ar specifisku vertikālu aktivitāšu palīdzību, kas nenosdēz reģionu ekonomiskās atpazīstības iemeslus kompleksi, t.sk. nerada priekšnosacījumus publiskās infrastruktūras atbalsta politikas virzieniem, cilvēkresursu un nodarbinātības politiku virzieniem.

ID.1.2.5. Aktivitātes / apakšaktivitātes no to mērķu un uzbūves viedokļa nerisina problēmu saistībā ar vāju privātā–publiskā sektora sadarbību.

ID.1.2.6. Kvalificēta un darba tirgus prasībām atbilstīga darbaspēka trūkuma jautājumi primāri atrodas DPCN kompetencē.

ID.1.2.7. 2.3.1.1.aktivitātes “Ārējo tirgu apgūšana” saturs tiešā veidā nerisina nevienu no DPUI identificētām uzņēmējdarbības attīstības problēmām, ņemot vērā, ka šī apakšaktivitāte bija vērsta uz Latvijas ārējās tirdzniecības politikas (eksporta) mērķa sekmēšanu, kas nav starp septiņām DP “Uzņēmējdarbība un inovācijas” minētajām attīstības problēmām un šķēršļiem.

Analizējot ES fondu atbalsta instrumentu atbilstību identificēto nozares problēmu risināšanai, DPUI identificētās problēmas un attīstības šķēršļi analizēti no vairāku aspektu viedokļa:

- ▶ Specifisku atbalsta aktivitāšu esamība, kas liecina par politikas veidotāja mērķtiecību konkrētās apzinātās problēmas risināšanā;
- ▶ Finansējuma izmantošanas nosacījumu piemērotība, kas niansētāk sekmē problēmu vai šķēršļu risinājumus;
- ▶ Kopējās finanšu plūsmas plānošana perioda ietvaros, kas liecina par problēmu tām atbilstošā laikā, finansējuma iztrūkuma situāciju risinājumu, ekonomikas cikla sabalansētības problemātikas risināšanu;
- ▶ Politikas veidotāja rīcības atbilstību, kas apskata būtiskākos valdības lēmumus saistībā ar DPUI izmaiņām programmas ieviešanas laikā kontekstā ar to atbilstību definētajām nozares pamatproblēmām un šķēršļiem, kā arī finanšu un tautsaimniecības vides izmaiņām.

Specifisku atbalsta aktivitāšu esamība

Specifisku atbalsta aktivitāšu esamība, kas tiešā vai pastarpinātā veidā risina DPUI definētās nozares problēmas un attīstības šķēršļus, noteikta, balstoties uz DPP ietverto attiecībā par aktivitātes / apakšaktivitātes mērķi, vērtējot tā atbilstību pret problēmu vai šķēršli, kā arī (atsevišķos gadījumos) pret DPUI identificētajiem iemesliem problēmu un šķēršļu esamībai.

DPUI zemu uzņēmējdarbības aktivitāti (P1) primāri asociē ar zemu uzņēmumu skaitu uz 1000 iedzīvotājiem. Vienlaikus DPUI identificē divus galvenos zemas uzņēmējdarbības aktivitātes iemeslus³⁶

³⁶ DPUI 55.rindkopa

– tie ir zināšanu trūkums sekmīgai uzņēmējdarbības veikšanai un nepietiekama finansējuma pieejamība. Kopumā 5 aktivitātes / apakšaktivitātes tiešā veidā risina uzņēmumu skaita pieaugumu, netiešā veidā – kā atbalstu, kas vērsts uz finansējuma pieejamību – sniedz 3 aktivitātes / apakšaktivitātes.

Nepietiekamas investīcijas inovācijās, P&A un pievienotās vērtības celšanā, nepietiekamu tehnoloģiju pārnesi un apgūšanu (P2) tiešā veidā risina 7 aktivitātes / apakšaktivitātes. Tās galvenokārt vērstas uz zinātnes komercializāciju un jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādi. Netiešā veidā problēmu risina arī finanšu instrumentu atbalsts, sniedzot atbalstu labi strukturētām inovāciju idejām – 5 aktivitātes / apakšaktivitātes.

Problēma, ka tirgus nenodrošina pietiekamu pieejamību finanšu resursiem un dažādiem finanšu instrumentiem (P3), primāri saistīta ar konkurētspējas palielināšanu maziem un vidējiem komersantiem, uzņēmējdarbības uzsācējiem, un it sevišķi inovatīviem un strauji augošiem komersantiem. DPUI pamato, ka finanšu instrumenti var veicināt pieeju finansējumam komercdarbības attīstībai, izvairoties no grantu negatīvās ietekmes uz tirgus konkurenci un efektīvāk izlietojot valsts atbalsta līdzekļus, tos izmantojot atkārtoti. Problēmu bijis paredzēts risināt ar finanšu instrumentu aktivitātēm, izveidojot salīdzinoši plaša klāsta finanšu instrumentu piedāvājumu – aizdevumus, garantijas, riska kapitālu, mezanīnu, u.c. Tiešā veidā problēmu risina 4 aktivitātes / apakšaktivitātes.

DPUI identificē, ka esošie valsts atbalsta risinājumi ir fragmentēti un nenodrošina kompleksu risinājumu konkurētspējas palielināšanai (P4). Lielā mērā var uzskatīt, ka visas uzņēmējdarbības atbalsta aktivitātes kopumā risināja identificēto problēmu. It īpaši tas ir raksturīgi 2008.-2009.gada apjomīgiem DPUI grozījumiem, kas atteicās no sarežģītākiem atbalsta veidiem (piemēram, inovāciju centri, biznesa eņģeļu tīkls un MVK birža) un lika uzsvartu uz aizdevumu resursu pieejamību jauniem uzņēmumiem (piemēram, riska kapitāla fondi, iesācēju kredīti, un motivācijas celšanas aktivitāte).

P4 kontekstā iespējams norādīt, ka būtisks atbalsta instrumentus papildinošas pieejas aspekts ir tas, ka visos uzņēmējdarbības grantos ir bijusi paredzēta valsts atbalsta intensitātes rezerve, kas ļāvuši kombinēt grantus ar finanšu instrumentiem, t.i. viens un tas pats uzņēmējdarbības projekts varēja saņemt grantu un finanšu instrumenta atbalstu (aizdevumu, garantiju, riska kapitāla investīciju u.c.), lai abu atbalsta veidu kopējā intensitāte iekļautos valsts atbalsta regulējumā robežās.

Vāja privātā–publiskā sektora sadarbība (privātās–publiskās partnerības veicināšanas nepieciešamība) (P5) kā uzņēmējdarbības attīstības izaicinājums netiek tieši risināts DPUI ietvaros. Neviena no DPUI aktivitātēm / apakšaktivitātēm nav izstrādāta šī PPP ieviešanas mērķa sasniegšanai ne tiešā, ne netiešā veidā. Skatot šo problēmu ne tikai no PPP kā mehānisma viedokļa, bet arī no pušu sadarbības viedokļa, par publiskā sektora atbalstu uzņēmējdarbībai iespējams runāt 2.3.2.2.3.apakšaktivitātes „Atbalsts ieguldījumiem infrastruktūrā uzņēmējdarbības attīstībai” kontekstā, kas tika pārcelta no DPIIP un atbalstīja investīcijas uzņēmējiem nepieciešamā publiskajā infrastruktūrā.

Kvalificēta, darba tirgus prasībām atbilstīga darbaspēka trūkums (P6) līdzīgi kā iepriekšējā attīstības problēma, netiek tiešā vai netiešā veidā risināta analizējamā aktivitāšu / apakšaktivitāšu ietvaros. Taču jāatzīmē, ka vienlaicīgi ieguldījumi izglītības programmu pilnveidei, kā arī bezdarbnieku un nodarbināto kvalifikācijas celšanai deva vairākas ārpus šīs analīzes esošās DPCN aktivitātes.

Nelīdzsvarotu uzņēmējdarbības aktivitāti reģionos (P7), to vērtējot pēc uzņēmumu skaita uz 1000 iedzīvotājiem un IKP uz vienu iedzīvotāju, pēc to mērķa tiešā veidā risina aktivitātes, kas specifiski vērstas uz komersantu atbalstu ārpus Rīgas. Tādas ir 3 aktivitātes / apakšaktivitātes. Netiešā veidā problēmu piedāvā risināt arī finanšu instrumentu atbalsts, motivācijas programma, arī publiskās infrastruktūras uzlabošanas finansējums.

Tabula 15 **Specifisku atbalsta aktivitāšu esamība nozares problēmu un šķēršļu risināšanai**³⁷

Aktivitāte / Problēma	P1: Zema uzņēmējdarbības aktivitāte	P2: Nepietiekamas investīcijas inovācijās	P3: Nepieejami finanšu resursi	P4: Atbalsta risinājumu fragmentācija	P5: Publiskā privātā sadarbība	P6: Darbaspēka trūkums	P7: Līdzsvarota u/d aktivitāte reģionos
1.3.1.2.	Tieši			Problēma risināta kā aktivitāšu kompleks piedāvājums uzņēmējiem	Problēma nav risināta DPUI ietvaros	Problēma nav risināta DPUI, bet gan DPCN ietavos	Netieši
2.1.2.1.1.		Tieši					
2.1.2.1.2.		Tieši					
2.1.2.2.1.		Tieši					
2.1.2.2.2.		Tieši					
2.1.2.2.3.		Netieši					
2.1.2.2.4.		Tieši					
2.1.2.4.		Tieši					
2.2.1.1.	Tieši	Netieši	Tieši				
2.2.1.3.	Netieši	Netieši	Tieši				
2.2.1.4.1.	Netieši	Netieši	Tieši				
2.2.1.4.2.	Netieši	Netieši	Tieši				
2.3.1.1.1.	Nav tieši vai netieši saistīta ar DPUI definēto nozares problēmu un šķēršļu risināšanu						
2.3.1.1.2.	Nav tieši vai netieši saistīta ar DPUI definēto nozares problēmu un šķēršļu risināšanu						
2.3.1.2.	Tieši						Netieši
2.3.2.1.	Tieši		Netieši				Tieši
2.3.2.2.1.			Netieši				Tieši
2.3.2.2.2.	Tieši						Tieši
2.3.2.2.3.							Netieši
2.3.2.3.		Tieši					

Finansējuma izmantošanas nosacījumu piemērotība

Finansējuma izmantošanas nosacījumu piemērotība apskatīta gan no prasībām, kādas izvirzīta projektiem un finansējuma saņēmējiem, gan no ieviešanas mehānisma viedokļa.

Aktivitāšu atbalsts P1: Zema uzņēmējdarbības aktivitāte risinājumiem

- ▶ 1.3.1.2. aktivitāte "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai". Šī DPCN aktivitāte paredzēja uzņēmējdarbības iesācēju apmācības par uzņēmējdarbībai būtiskiem tematiem, biznesa plānu izstrādi un uzlabošanu, kā arī atbalstīja uzņēmējdarbības iesācēju kreditēšanu uz nosacījumiem, kas ir labvēlīgāki nekā privātajā tirgū.
- ▶ 2.3.2.1. aktivitāte "Biznesa inkubatori" bija mērķēta uz uzņēmējdarbības iesācējiem; tā sniedza jaunu uzņēmumu inkubēšanas pakalpojumus vienpadsmit pilsētās visā Latvijas teritorijā. Pakalpojumi iekļāva sevī mārketinga un biznesa vadības, finanšu vadības un grāmatvedības konsultācijas, kā arī nodrošināja telpas uzņēmējdarbības uzsākšanai, sanāksmju ar klientiem un piegādātājiem telpas, kā arī iespēju uzņēmējdarbības iesācējiem apmainīties ar idejām ar līdzīgi domājošiem.
- ▶ DPUI nedefinē motivācijas trūkumu kā zemas uzņēmējdarbības iemeslu, taču paredz 2.3.1.2.aktivitāti "Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības

³⁷ Atbilstoši aktivitātes mērķim

uzsākšanai", kas ar informācijas kampaņas un informējošo semināru palīdzību motivēja iedzīvotājus uzsākt uzņēmējdarbību un sniedza informatīvu atbalstu par uzņēmējdarbības uzsākšanai vajadzīgām prasmēm un iemaņām. Šī aktivitāte arī sniedza ieguldījumu Latvijas Investīciju attīstības aģentūras atpazīstamībā.

Analizējot uz P1 tieši vērsto aktivitāšu ieviešanas nosacījumus, konstatējams, ka atbalsts jaundibinātiem uzņēmumiem piedāvāts gan grantu veidā, gan kā informatīvi pasākumi un apmācības, gan kā subsidēts atbalsts uzņēmējdarbības funkciju nodrošināšanai biznesa inkubatorā, gan arī finanšu instrumentu veidā. Atbalsts nav specifiski mērķēts kā atbalsts straujas izaugsmes uzņēmumiem (*start-up*), drīzāk kā salīdzinoši plaša spektra piedāvājums uzņēmējdarbības attīstībai. Tāpat šim atbalstam ir salīdzinoši nelieli nozaru ierobežojumi. Atbalstam kvalificējas uzņēmumi, kas nav vecāki par 3 gadiem, kas norāda uz salīdzinoši liberālu pieeju uzņēmumu vecumam. Finansēšanas izmantošanas nosacījumi pamatā atbilst P1 uzstādījumam, taču vienlaikus riskē ar faktu, ka atbalsts primāri būs vērsts uz nodarbinātības problēmu risināšanu, nevis ekonomikas izaugsmes sekmējošanu.

Aktivitāšu atbalsts P2: Nepietiekamas investīcijas inovācijās risinājumiem

- ▶ 2.1.2.1.1. apakšaktivitāte „Kompetences centri” veicināja pētniecības un rūpniecības sektoru sadarbību rūpniecisko lietišķo pētījumu īstenošanā un jaunu produktu un tehnoloģiju attīstībā.
- ▶ 2.1.2.1.2. apakšaktivitāte „Tehnoloģiju pārneses kontaktpunkti” atbalstīja tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu izveidi un darbība augstskolās un valsts zinātnes institūtos, kas sekmēja zinātnieku un komercsabiedrību sadarbību un intelektuālā īpašuma aizsardzību un attīstību.
- ▶ 2.1.2.2.1. apakšaktivitāte „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde” veicināja komersantu investīcijas pētniecībā un attīstībā, sniedzot līdzfinansējumu P&A projektu īstenošanai.
- ▶ 2.1.2.2.2. apakšaktivitāte „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā” atbalstīja veiksmīgi izstrādāto jauno produktu un tehnoloģiju ieviešanu ražošanā.
- ▶ 2.1.2.2.3. apakšaktivitāte „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai” līdzfinansēja jauno produktu un tehnoloģiju rūpniecisko īpašuma tiesību nostiprināšanu.
- ▶ 2.1.2.4. aktivitāte "Augstas pievienotās vērtības investīcijas" stimulēja komersantu ieguldījumus zināšanu vai tehnoloģiju intensīvajos projektos, līdzfinansējot modernu tehnoloģisko iekārtu un aprīkojuma iegādi. Atkarībā no projektu iesniegumu atlases kārtas, arī citas atbalstošās investīcijas bija vai nebija attiecināmas.
- ▶ 2.3.2.3. aktivitāte „Klasteru programma” sniedza atbalstu nozaru klasteru veidošanai, lai apvienotu vienā vai saistītajās nozarēs strādājošos komersantus un veicinātu informācijas apmaiņu un sadarbību kopīgu mērķu sasniegšanai P&A un inovāciju jomā.

P2 atbalstošo DPUI aktivitāšu īstenošanas nosacījumos iespējams saskatīt 3 virzienus – zinātnes institūciju kapacitātes veicināšanu; nozaru, komersantu un zinātnes sektora sadarbību; kā arī tiešu atbalstu komersantiem jaunu produktu ieviešana ražošanā. Šis pētījums neapskata pirmo atbalsta veidu, t.i. zinātnes institūciju kapacitātes celšanu. Attiecībā par pārējiem diviem, uzņēmumiem bija nepārprotami lielāka interese par atbalstu ražošanai – un politikas veidotājs sekoja uzņēmēju signāliem, pārdaļot finansējumu par labu produktīvām investīcijām, nevis inovāciju attīstībai. Tādējādi, savā ziņā ir notikusi atteikšanās no laikietilpīgākiem un tālejošākiem inovāciju procesiem par labu īstermiņa rezultātam, nerodot noturīgus risinājumus investīcijām inovācijās, P&A un tehnoloģiju pārnesē.

Finansējuma ietilpības ziņā lielākā grantu aktivitāte (2.1.2.4. aktivitāte "Augstas pievienotās vērtības investīcijas") saskaņā ar tās mērķi ir vērsta, lai stimulētu vietējos komersantus veikt ieguldījumus zināšanu vai tehnoloģiju intensīvos projektos, kā arī piesaistītu ārvalstu investīcijas jomās ar augstu pievienoto vērtību, tādējādi veicinot jaunāko tehnoloģiju pārnesi no ārvalstīm. Vienlaikus, aktivitātes nosacījumi neierobežo atbalstāmo projektu loku pēc nozares zināšanu intensitātes (piemēram, tikai augstas un/vai vidēji augstas zināšanu ietilpības ražošanas nozares), tādējādi raisot pretrunu ar aktivitātes mērķi.

Aktivitāšu atbalsts P3: Nepieejami finanšu resursi risinājumiem

- ▶ DPCN 1.3.1.2.aktivitāte "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" sniedza ne tikai atbalstu uzņēmējdarbības iesācēju apmācībām, bet arī uzņēmējdarbības iesācēju kreditēšanu uz nosacījumiem, kas ir labvēlīgāki nekā privātajā tirgū.
- ▶ 2.2.1.1.aktivitāte "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos" izveidoja šādus finanšu instrumentus:
 - Sagatavošanas kapitāla fonds izsniedza nenodrošinātos aizdevumus augsto tehnoloģiju biznesa projektiem biznesa idejas koncepcijas un produkta sākotnējai izstrādei, kā arī veica investīcijas šādos uzņēmumos.
 - Sākuma kapitāla fonda ietvaros komersantiem bija pieejamas agrīnās stadijas investīcijas biznesa idejas un produkta tālākai attīstībai.
 - Riska kapitāla fonds nodrošināja investīcijas eksportu orientētos uzņēmumu ar straujas izaugsmes potenciālu komercdarbības izaugsmei un paplašināšanai.
 - Trīs izaugsmes kapitāla fondi veica investīcijas jaunu, inovatīvu uzņēmumu radīšanā un arī esošos uz eksportu orientētos un augošos uzņēmumos.
 - Mikroaizdevumu atbalsta programma nodrošināja pieejamību mikroaizdevumiem saimnieciskās darbības uzsācējiem un esošiem saimnieciskās darbības veicējiem to attīstībai.
 - Divi dalītā riska aizdevumu instrumenti ekonomiskās lejupslīdes apstākļos komercbankas samazināja kreditēšanas aktivitāti, no 2010.gada līdz 2012.gadam nodrošināja paaugstināta riska aizdevumus prioritāri apstrādes nozarē strādājošiem komersantiem.
- ▶ 2.2.1.3.aktivitāte "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai" sniedza uzņēmējdarbības kredītu garantijas, kas ļāva samazināt riska novērtējumu un sasniegt zemākus kredīta procentus, vai kopumā padarīja šādu atbalstīto aizdevumu par iespējamu; tāpat tika sniegtas eksporta darījumu garantijas.
- ▶ 2.2.1.4.aktivitāte "Aizdevumi komersantu konkurētspējas uzlabošanai" tika īstenota caur divām apakšaktivitātēm: 2.2.1.4.1. „Atbalsts aizdevuma veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai” sniedza aizdevumu resursus komersantiem ar nepietiekamu nodrošinājumu vai bankas vērtējumā pārāk riskantu uzņēmējdarbību; 2.2.1.4.2. „Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai” nodrošināja mezanīna aizdevumi investīcijām un apgrozāmajiem līdzekļiem un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības uzsākšanai komersantiem un kooperatīviem ar nepietiekamu pašu kapitālu.

P3 problēmas vadība uzticēta finanšu instrumentiem, kur daļu finanšu instrumentu nepastarpināti vadīja LHZB un LGA (vēlāk Altum), daļai ir piesaistīts finanšu starpnieks, Eiropas Investīciju fonds. EIF tika uzskatīta par organizāciju ar plašu praktisko pieredzi uzņēmējdarbības finanšu instrumentu izstrādē un vadībā. Tomēr fakts, ka Latvija bija spiesta daļu līdzekļu pārdalīt no ieguldījuma fonda, par iemeslu izvirzot nepietiekami ātru finanšu produktu izstrādi, liek apšaubīt EIF iesaistes pamatotību un to kā piemērotāko risinājumu DPUI identificētajai P3 problēmai. Nacionāli vadītu finanšu instrumentu finansējums tirgū nonāca 2009.gadā, kamēr EIF finansējums komersantiem bija pieejams, sākot ar 2010.gadu, kaut arī kā DPUI aktivitāte tas bija iekļauts programmā jau sākotnēji.

Aktivitāšu atbalsts P7: Nelīdzsvarota uzņēmējdarbības aktivitāte reģionos risinājumiem

- ▶ 2.3.2.2.aktivitāte "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem" tiešā veidā vērsās uz mazāk attīstīto teritoriju attīstību, sniedzot atbalstu pašvaldībām, kas, balstoties uz to attīstības plāniem, ieguldīja savus resursus un ERAF līdzfinansējumu, uzņēmējdarbībai nozīmīgās infrastruktūras attīstībā.
- ▶ Arī 2.3.2.1.aktivitāte "Biznesa inkubatori" tika teritoriāli mērķēta, lai sniegtu atbalstu uzņēmējdarbības iesācējiem reģionālajos attīstības centros.
- ▶ Virkne citu aktivitāšu dažos uzsaukumos piemēroja pozitīvās diskriminācijas kritērijus uzņēmēju projektiem, kas tika īstenoti reģionos vai mazāk attīstītajās teritorijās: 2.1.2.2.

aktivitāte "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde" un 2.1.2.4. aktivitāte "Augstas pievienotās vērtības investīcijas".

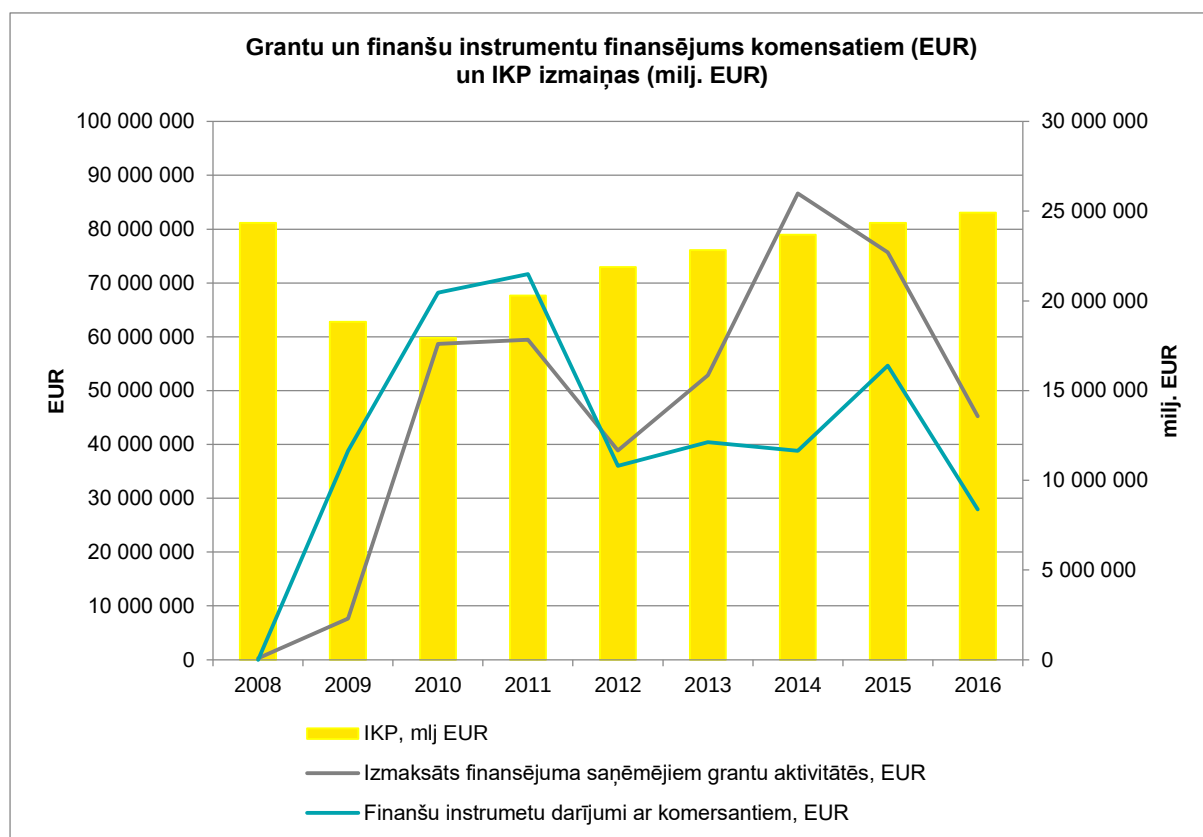
P7 pamatā tiek risināta ar vertikāli strukturēta atbalsta piedāvāšanu komersantiem ārpus Rīgas reģiona. Uzņēmumi ir demonstrējuši interesi par šāda veida atbalsta izmantošanu gan 2004.-2006.gada, gan 2007.-2013.gada plānošanas periodos. Vienaļcīgi šo investīciju un ar to saistīto ražošanas jaudu ilgtspēja nav viennozīmīgi vērtējama, jo vertikāli risinājumi (grantu uzņēmējiem vai atbalsts pašvaldībām infrastruktūras uzlabojumiem) nerisina reģionu ekonomiskās atpalicības iemeslus kompleksī.

5.1.2. Kopējās ES fondu finanšu plūsmas plānošana perioda ietvaros

DPUI apstiprināta ar kopējo ERAF finansējumu 715 miljoni EUR, savukārt tās ERAF finansējums slēgšanas brīdī ir 696 miljoni EUR.

Kopējā analizējamo aktivitāšu finanšu plūsma plānošanas perioda ietvaros vērtējama kā salīdzinoši neizlīdzināta – ignorējot programmas uzsākšanas un slēgšanas gadus, finansējuma apjoms, kas izmaksāts komersantiem, gadu starpā variē līdz pat 43%, kas liecina par nevienmērīgu finansējuma sabalansētību perioda ietvaros.

Laikā līdz 2011.gadam aug gan finanšu instrumentu ieguldījums komersantos, gan arī grantu atbalsta apjoms, finanšu instrumentiem apsteidzot grantu finansējuma apjomu. Tas norāda uz ātrāku finansējuma pieejamību finanšu instrumentu gadījumā. Komersantu izmantotā finansējuma pieaugums atsākas ar 2013.gadu, grantu finansējumam apsteidzot finanšu instrumentu devumu.

Attēls 12 IKP izmaiņas (mEUR) un grantu un finanšu instrumentu finansējums komersantiem (EUR)

Avots: VIS, Altum, CSP

Vērtējot grantu aktivitāšu finanšu plūsmu un finanšu instrumentu darījumus kontekstā ar IKP izmaiņām, 2008.-2010.gada periodā, kad strauji samazinājās IKP, ir pieaudzis ES fondu maksājumu apjoms komersantiem, tādējādi publiskais finanšu piedāvājums ir darbojies, amortizējot finanšu un ekonomikas krīzes šokus.

DPUI identificēto problēmu būtiskuma pakāpe nemainījās DP ieviešanas laikā nevienai no konstatētām problēmām, izņemot P1: Zema uzņēmējdarbības aktivitāte. Jaunu uzņēmumu veidošana būtiski paātrinājās un palīdzēja Latvijai pārsniegt ES vidējo uzņēmumu skaitu uz 1000 iedzīvotājiem. Tas

nozīmē, ka programmas prioritātes, pasākumi un aktivitātes nezaudēja savu aktualitāti visā programmēšanas perioda ilgumā.

DPUI plānošanas perioda ietvaros piedzīvojusi būtiskas izmaiņas, vērtējot tās no finanšu plānošanas viedokļa. Kopumā finansējuma pārdales DPUI un / vai DPPUI veiktas 25 reizes. Analizējamo aktivitāšu / apakšaktivitāšu lokā tikai divām aktivitātēm / apakšaktivitātēm ERAF finansējuma izmaiņa plānošanas perioda ietvaros nepārsniedz 10% robežu, un vēl divām aktivitātēm atrodas 15% robežās.

No uzņēmējdarbības atbalsta strukturētības viedokļa DPUI izmaiņu grozījumi ir vērtējami kā ļoti būtiski, taču noteiktos gadījumos piesardzīgi vērtējama grozījumu atbilstība DPUI definētajām nozares problēmām un attīstības šķēršļiem:

- ▶ Izveidotas desmit jaunas aktivitātes un apakšaktivitātes, t.sk. no divām sākotnēji iepļānotām aktivitātēm izveidotas četras apakšaktivitātes (2.3.1.1.1. „Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketinga” un 2.3.1.1.2. „Ārējo tirgu apgūšana – nozaru starptautiskās konkurētspējas stiprināšana”, kā arī 2.3.2.2.1. „Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās” un 2.3.2.2.2. „Atbalsts ieguldījumiem ražošanas telpu izveidei vai rekonstrukcijai”), kas, no vienas puses, palīdzēja Latvijas uzņēmējiem meklēt jaunus noieta tirgus krītoša pašmāju pieprasījuma apstākļos, bet, no otras puses, atbalstīja ieguldījumus salīdzinoši zemākās tehnoloģijās, lai absorbētu augošo bezdarbu. Tātad var secināt, ka šis pasākumu komplekss bija reaģējošs un vāji saistīts ar darbības programmā identificētiem attīstības šķēršļiem.
- ▶ Viena aktivitāte ar īstenošanā esošiem projektiem pārcelta no citas darbības programmas (2.3.2.2.3. „Atbalsts ieguldījumiem infrastruktūrā uzņēmējdarbības attīstībai”), kur rezultātā tās saistība ar DPUI nozares pamatproblēmām un šķēršļiem ir vāja.
- ▶ DPUI slēgtas četras aktivitātes (2.1.2.1.3. „Tehnoloģiju pārneses centri”, 2.2.3.1. „Rīgas zinātnes un tehnoloģiju parka attīstība”, 2.2.1.2. „Biznesa eņģeļu tīkls”, un 2.2.1.2.2. „Vērtspapīru birža MVK”), kas attiecībā pret DPUI uzstādītajām problēmām ietekmē pamatā P2 un P3. Atteikšanās no šiem risinājumiem notikusi 2009.gadā, finanšu un ekonomiskās krīzes ietekmē pārstrukturējot DPUI atbalstu. Tādējādi sekmēts P3 risinājums attiecībā par pieeju finanšu instrumentiem, atsakoties no P3 problēmā ietvertās daļas par finanšu instrumentu dažādību. Savukārt P2 problēmas risinājuma akcents pārliekts uz tiešu atbalstu ražošanai, apejot inovāciju agrīnākas stadijas.

Tabula 16 Finansējuma izpilde un pārdales aktivitāšu ietvaros

Aktivitāte	ES fondu finansējums 24.09.2007, EUR	ES fondu finansējums 23.03.2016, EUR	Finansējums, slēdzot DP, pret plānoto	Pārdaļu skaits
2.1.2.1.	57 720 000	55 861 590	96.8%	
2.1.2.1.1.	51 680 000	53 178 020	100,03%	5
2.1.2.1.2.	3 020 000	2 683 570	88,8%	5
2.1.2.2.	125 190 000	46 183 628	36.9%	
2.1.2.2.1.	61 468 062	7 176 611	11.7%	9
2.1.2.2.2.	61 468 062	38 184 326	62.1%	9
2.1.2.2.3.	2 253 876	76 947	3.4%	5
2.1.2.2.4.	0	745 744	jauna apakšaktivitāte	5
2.1.2.4.	0	150 970 153	jauna apakšaktivitāte	11
2.2.1.1.	166 730 000	60 173 796	36.1%	9
2.2.1.3.	0	15 440 673	jauna apakšaktivitāte	10
2.2.1.4.	0	71 900 917	jauna aktivitāte	
2.2.1.4.1.	0	56 301 708	jauna apakšaktivitāte	5
2.2.1.4.2.	0	15 599 209	jauna apakšaktivitāte	6
2.3.1.1.	10 000 000	25 387 177	253,8%	

Aktivitāte	ES fondu finansējums 24.09.2007, EUR	ES fondu finansējums 23.03.2016, EUR	Finansējums, slēdzot DP, pret plānoto	Pārdaļu skaits
2.3.1.1.1.	0	16 979 382	jauna apakšaktivitāte	7
2.3.1.1.2.	0	8 407 795	jauna apakšaktivitāte	8
2.3.1.2.	2 440 000	2 439 374	99.9%	1
2.3.2.1.	22 000 000	24 444 11	111,1%	1
2.3.2.2.	36 480 000	17 019 470	46.6%	
2.3.2.2.1.	0	7 606 415	jauna apakšaktivitāte	5
2.3.2.2.2.	0	9 413 045	jauna apakšaktivitāte	3
2.3.2.2.3.	0	10	jauna apakšaktivitāte	1
2.3.2.3.	8 560 000	4 607 022	53.8%	6

5.1.3. Politikas veidotāja rīcības atbilstība

Politikas veidotāja rīcības atbilstība definētajām nozares pamatproblēmām un šķēršļiem skatāma saistībā ar būtiskākajām DPUI izmaiņām programmas ieviešanas laikā.

Stratēģiska rakstura DPUI izmaiņas saistāmas ar šādiem grozījumiem:

- ▶ 2.1.2.4. aktivitātes „Augstas pievienotās vērtības investīcijas” izveide 2008.gadā, laika gaitā (kopumā ar 11 grozījumu palīdzību turpmākajos gados) tai kļūstot par lielāko grantu aktivitāti.

Tādējādi, būtiski programmas grozījumi tika ieviesti vienu gadu pēc DPUI apstiprināšanas. Tas ir saistīts ar ekonomiskās krīzes iestāšanos un būtiskām politikas izmaiņām. Šīs aktivitātes mērķis ir risināt zemu inovāciju līmeni tuvu ražošanas ciklam. Finansējuma pārdales šim mērķim notikušas pārsvarā no aktivitātes 2.1.2.2. „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde” un tās apakšaktivitātēm. Secināms, ka politikas veidotāja ieskatā jaunizveidotās aktivitātes atbalsta mehānisms bija vairāk piemērots tā brīža ekonomiskajai situācijai, jo sniedza lielāka apjoma atbalstu un atbalstīja uzņēmumu investīcijas ar īsāku atmaksāšanās termiņu. Rezultātā netika nodrošināts pietiekams atbalsts inovāciju un P&A procesiem ar ilgtermiņā sasniedzamu rezultātu.

- ▶ Nacionāli vadītu finanšu instrumentu izveide 2009.gadā (2.2.1.3., 2.2.1.4. aktivitātes).

Kredītu un eksporta garantijas un aizdevumu atbalsts, t.sk. mezanīna instruments, tika finansēti, pārdaļot finansējumu no Eiropas Investīciju fonda vadītā ieguldījumu fonda. Gan ieguldījumu fonds, gan jaunizveidotās aktivitātes un apakšaktivitātes ir īstenotas ar vienu un to pašu mērķi: nodrošināt Latvijas uzņēmējiem pieeju finanšu resursiem darbības attīstībai paaugstināta riska situācijās vai situācijās ar nepietiekamu nodrošinājumu. Galvenais iemesls šādām izmaiņām ir finanšu instrumentu ātrā pieejamība uzņēmējiem, kas finanšu krīzes un kredītu pieejamības pasliktināšanās apstākļos bija ļoti būtiska tautsaimniecības attīstībai.

- ▶ Virknes inovāciju atbalsta un finanšu instrumentu aktivitāšu / apakšaktivitāšu slēgšana 2009.gadā (2.1.2.1.3. „Tehnoloģiju pārneses centri”, 2.2.3.1. „Rīgas zinātnes un tehnoloģiju parka attīstība”, 2.2.1.2. „Biznesa eņģeļu tīkls”, un 2.2.1.2.2. „Vērtspapīru birža MVK”).

Finansējuma pārdaļu rezultātā četras aktivitātes zaudēja visu tām ieplānoto finansējumu, kas tika novirzīts jaunām aktivitātēm / apakšaktivitātēm, kā arī sākotnēji ieplānoto aktivitāšu finansējuma palielināšanai. Liela daļa šo finansējuma izmaiņu notika nelielos apjomos, kas norāda uz piepūli ieviest kārtību un padarīt DPUI kompaktāku, nevis uz stratēģijas maiņu tikai vienu gadu pēc būtiskām stratēģijas izmaiņām.

- ▶ Apakšaktivitātes 2.3.2.2.3. „Atbalsts ieguldījumiem infrastruktūrā uzņēmējdarbības attīstībai” projektu pārcelšana no DPIP uz DPUI 2014.gadā.

Apakšaktivitāte 2.3.2.2.3. „Atbalsts ieguldījumiem infrastruktūrā uzņēmējdarbības attīstībai” tika izveidota un finansēja 21 īstenošanā esošu pašvaldību projektu, lai nodrošinātu n+2 principa ievērošanu DPUI. Regula nosaka konkrētu programmu un prioritāšu līmenī piemērojamu ES fondu finansējuma izmantošanas tempu, kur DPIP apsteidza tai noteikto finansējuma deklarēšanas līmeni,

savukārt DPUI - atpalika. Tā rezultātā tika pieņemts lēmums veikt projektu pārcelšanu. Projekti nemainīja savu mērķi un saturu – tika veikta to pārvērtēšana, lai pamatotu projektu atbilstību DPUI. Šāds politikas veidotāja solis drīzāk skaidrojams ar operacionāla rakstura problēmu risināšanu, ne DPUI noteikto attīstības problēmu un šķēršļu mērķtiecīgu risināšanu.

Tabula 17 Politikas veidotāja lēmumu ietekme

Politikas veidotāja lēmums	Problēma / šķērslis, kuru skar lēmums	Ietekme īstermiņā uz problēmas risinājumu / šķēršļa novēršanu	Vidējā un ilgtermiņa ietekme uz problēmas risinājumu / šķēršļa novēršanu
Izveidota 2.1.2.4. aktivitāte „Augstas pievienotās vērtības investīcijas”	P2	Mēreni pozitīva: uz jauno iekārtu iegādi orientēti uzņēmumi nekonkurēja ar inovāciju ieviešējiem tiem īpaši atvēlētajās aktivitātēs	Negatīva: neveicina noturīgu inovāciju kultūru un P&A investīcijas, jo liels līdzekļu apjoms novirzīts ne augsto tehnoloģiju iekārtām
Nacionāli vadītu finanšu instrumentu izveide	P3	Pozitīva: finanšu instrumentu ātrāka pieejamība komersantiem	Pozitīva: Visu FI konsolidēšana vienā attīstības institūcijā
Virsmas inovāciju atbalsta un finanšu instrumentu aktivitāšu / apakšaktivitāšu slēgšana	P3	Neitrāla: samazināts finanšu instrumentu klāsts (pretēji P3 uzstādījumam) par labu ātrākai finanšu instrumentu pieejamībai	Pozitīva: Izvairoties no finanšu instrumentu uzsākšanas, kas visdrīzāk būtu neveiksmīgi konkrētajā ekonomiskajā situācijā, paliek iespējas izmantot šos risinājumus vēlāk
Apakšaktivitātes 2.3.2.2.3. „Atbalsts ieguldījumiem infrastruktūrā uzņēmējdarbības attīstībai” pārcelšana starp DP	-	Pozitīva: palīdzēja izpildīt N+2 principu un nezaudēt uzņēmējdarbībai paredzēto ERAF līdzfinansējumu	Neitrāla: pašvaldības – finansējumu saņēmēji saprata šo soli kā tehnisku risinājumu

5.1.4. ES fondu ieguldījumi virzībā uz Stratēģija “Eiropa 2020” mērķa pētniecībā un attīstībā sasniegšanu

1. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi (3)

ID.1.3.1. “Eiropa 2020” ir ES stratēģija, kas nosaka ES attīstību piecu savstarpēji saistītu mērķu sasniegšanā. Viens no mērķiem ir līdz 2020.gadam sasniegt ikgadēju ieguldījumu P&A 3% apmērā no IKP. Latvija ir viens no zemākajiem P&A ieguldījumu līmeņiem ES dalībvalstu vidū. Laikā no 2008. - 2016. gadam Latvijas ikgadējais P&A izdevumu līmenis nav pārsniedzis 0,7% no IKP. 2016. gadā Latvijai ir zemākais P&A izdevumu rādītājs ES dalībvalstu vidū – 0,44% no IKP.

ID.1.3.3. ES fondu atbalsts uzņēmējdarbībai un inovācijām deva pienesumu P&A mērķa izpildē, taču uzņēmēju privātie ieguldījumi pētāmajā laika periodā ir saglabājušies zemi.

ID.1.3.4. Uz P&A tieši vērstās ES fondu aktivitātēs mazāk nekā trešdaļa atbalstīto komersantu gada pārskatos uzrāda attīstības izmaksas. Līdz ar to zemo investīciju līmeni iespējams skaidrot arī ar komersantu grāmatvedības praksi, kas ierobežo iespējas konstatēt faktiski veiktos uzņēmumu P&A ieguldījumus.

Stratēģija “Eiropa 2020” ir ES izaugsmes un nodarbinātības programma, kas pieņemta 2010.gadā. Tajā uzsvars ir likts uz gudru, ilgtspējīgu un integrējošu izaugsmi, lai pārvarētu Eiropas ekonomikas strukturālās nepilnības, uzlabotu tās konkurētspēju un ražīgumu, un liktu pamatus ilgtspējīgai sociālajai tirgus ekonomikai.

Viens no stratēģijas “Eiropa 2020” mērķiem saistās ar izdevumu kāpināšanu P&A – proti, līdz 2020.gadam sasniegt 3% no ES IKP līmeņa.

Stratēģijas mērķi ir izvirzīti ES līmenī, un katra dalībvalsts iedzīvina tos nacionālajos plānošanas dokumentos. Stratēģija “Eiropa 2020” kalpo kā kopēja ES atskaites sistēma, pēc kuras vērtē darbības ES, valstu un reģionu līmenī.

Stratēģijas “Eiropa 2020” mērķi:

- ▶ Nodarbinātība: jāstrādā 75% cilvēku vecumā no 20 līdz 64 gadiem.
- ▶ Pētniecība un izpēte: 3% no ES IKP jāiegulda pētniecībā un izstrādē.
- ▶ Klimata pārmaiņas un enerģētika: siltumnīcefekta gāzu emisijām jābūt par 20% zemākām nekā 1990.gadā; 20% enerģijas jāiegūst no atjaunojamiem energoresursiem; par 20% jāuzlabo energoefektivitāte.
- ▶ Izglītība: nepieļaut, lai izglītību priekšlaikus pamestu vairāk nekā 10% skolēnu; vismaz 40% cilvēku vecumā no 30 līdz 34 gadiem jāiegūst augstākā izglītība.
- ▶ Nabadzība un sociālā atstumtība: vismaz par 20 miljoniem jāsamazina to cilvēku skaits, kuri dzīvo nabadzībā vai ir sociāli atstumti vai pakļauti šādam riskam.

Stratēģijas mērķi ir savstarpēji saistīti un papildinoši, proti:

- ▶ Uzlabojumi izglītības sistēmā vairo nodarbinātības iespējas un mazina nabadzību,
- ▶ Pētniecība un izstrāde, inovācijas un energoefektivitāte paaugstina dalībvalstu un ES konkurētspēju un rada jaunas darbvietas,
- ▶ Ieguldījumi ekoloģiski tīrākās tehnoloģijās palīdz cīnīties pret klimata pārmaiņām, vienlaikus veidojot jaunas uzņēmējdarbības un darba iespējas.

Vēl 2005.gadā apstiprinātā Latvijas nacionālā Lisabonas programma 2005.-2008.gadam paredzēja, ka kopējiem iekšzemes izdevumiem pētniecībai un attīstībai laikā līdz 2008.gadam jāpieaug līdz 1,1% no IKP.

2011.gadā sagatavotajā Latvijas Nacionālajā reformu programmā, kas ir stratēģijas „Eiropa 2020” vadības instruments valstī, definēts mērķis 2020.gadā sasniegt 1,5% no IKP ieguldījumu līmeni P&A. Tādējādi Latvijas nacionālais mērķis noteikts kā puse no „Eiropa 2020” noteiktā ES līmeņa mērķa.

Laikā no 2006.-2016.gadam ES P&A izdevumu līmenis no IKP audzis par 0,27 procentpunktiem, sasniedzot 2,03% no IKP³⁸. Šajā laika posmā 23 ES valstīm novērota P&A rādītāja kā % pret IKP izaugsme, 5 valstīs, tostarp Latvijai – kritums. 2016.gadā P&A ieguldījumi 3% no IKP sliekšni pārsniedz 2 valstīs – Zviedrijā un Austrijā. Vēl septiņām valstīm P&A ieguldījumi ir 2-3% no IKP robežās. Latvijai ir zemākais rādītājs ES valstu vidū – 0,44 % no IKP.

Vidēji ES valstīs uzņēmumu P&A ieguldījumi veido 64-65% no kopējiem P&A ieguldījumiem, savukārt Latvijā – tikai aptuveni ceturtdaļu no kopējiem P&A izdevumiem, kur Latvijas uzņēmumu P&A izdevumu proporcija pret kopējiem P&A izdevumiem ir mazākā ES.

Augstākā uzņēmumu ieguldījumu proporcija P&A izdevumiem Latvijā novērota 2010.gadā – 37%, kad bijis arī absolūti augstākais P&A izdevumu līmenis uzņēmumiem – 40,2 miljoni EUR. Zemākā uzņēmumu ieguldījumu proporcija novērota 2012.gadā – 22,6%, taču absolūti zemākais ieguldījumu līmenis bijis 2017.gadā – 27 miljoni EUR.

Atbilstoši regulējumam grāmatvedības jomā, attīstības izmaksas ir izmaksas, kuras tieši attiecināmas uz attīstības pasākumiem vai kuras var pamatoti saistīt ar šiem pasākumiem³⁹. Savukārt pētniecības izmaksas ir izmaksas, kuras ir tieši attiecināmas uz pētniecības pasākumiem, kā arī tādas izmaksas, kuras radušās konkrēta nemateriālo ieguldījumu objekta veidošanas projekta attīstības posmā, ja sabiedrība nevar nošķirt šā projekta pētniecības posmu no tā attīstības posma.⁴⁰ Attīstības izmaksas kā nemateriālos ieguldījumus var kapitalizēt, savukārt pētniecības izmaksas nedrīkst iekļaut bilancē. Tos noraksta izdevumos tajā pārskata gadā, kurā tie radušies. Līdz ar to, no finanšu pārskatu pieejamo pozīciju viedokļa iespējams vērtēt uzņēmumu attīstības izmaksu kapitalizācijas līmeni, kas ir viena no divām komponentēm P&A izmaksās.

223 komersanti, kas saņēmuši ES fondu atbalstu izvērtējumā analizējamo aktivitāšu ietvaros (gan grantu, gan finanšu instrumentu atbalstu), savos gada pārskatos laikā no 2008.-2016.gadam vismaz vienā gadā ir norādījuši attīstības izmaksu pozīciju, kas ir mazāk nekā 10% no kopējā unikālo komersantu skaita. To iespējams skaidrot ar salīdzinoši komplekso P&A izdevumu uzskaiti un līdz ar

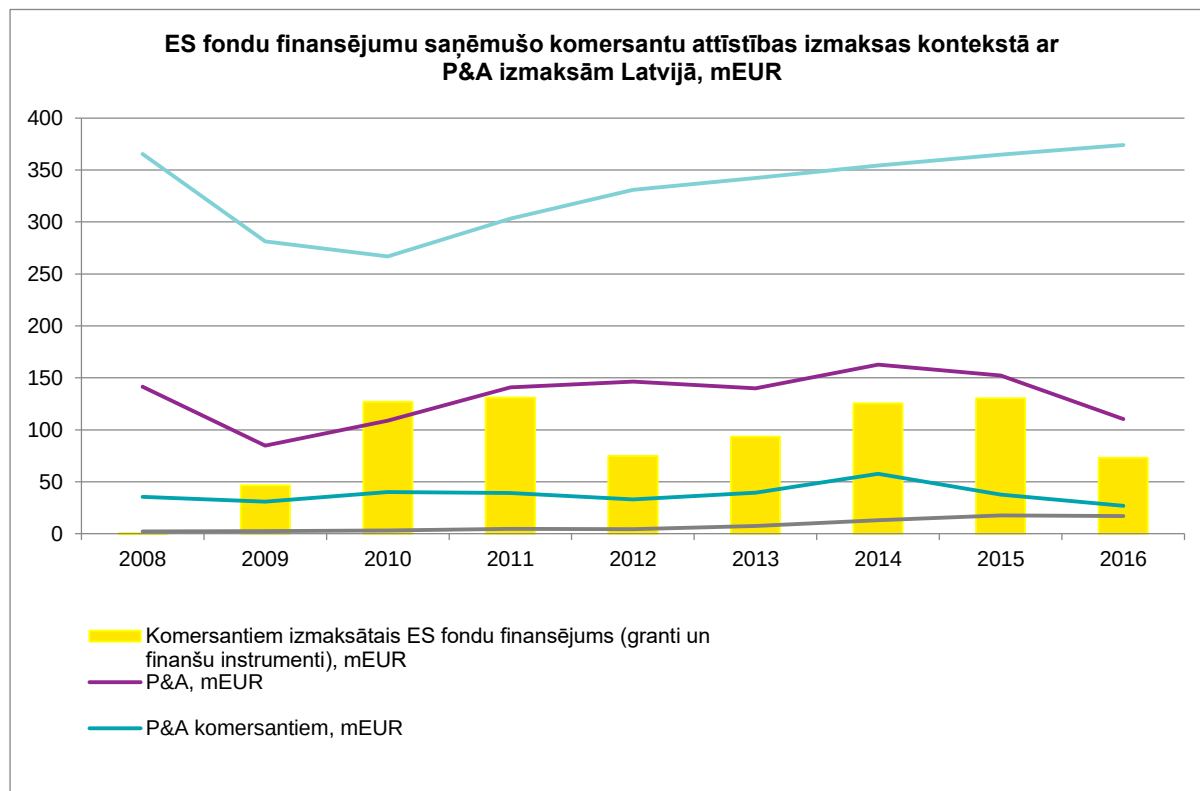
³⁸ Eurostat

³⁹ Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma 1.panta 1.daļas 2.punkts

⁴⁰ Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma 1.panta 1.daļas 19.punkts

to atspoguļošanu gada pārskatā. Balstoties uz ES fondu finansējuma plūsmu ar P&A tieši saistītās aktivitātēs, ticams, ka faktiskais P&A izdevumu apjoms komersantiem ir lielāks.

Vērtējot komersantu veiktās attīstības izmaksas Latvijā kopumā 2008.-2016.gada laikā un komersantu, kuri saņēmuši ES fondu finansējumu, gada pārskatos norādītās attīstības izmaksas, secināms, ka ES fondu finansējumu guvušo komersantu proporcija kopējās komersantu P&A izmaksās laikā kopš 2008.gada ir augusi un 2016.gadā pārsniedz 60%. Komersantu kopējam P&A izdevumu līmenim kopš 2014.gada samazinoties, ES fondu atbalstu saņēmušo komersantu P&A līmenim novērojama augoša tendence. Tas norāda ir ES fondu finansējuma nozīmīgumu uzņēmumu P&A izdevumu esamībā.

Attēls 13 ES fondu finansējumu saņēmušo komersantu attīstības izmaksas kontekstā ar P&A izmaksām Latvijā, milj.EUR

Avots: VIS, Altum, VID, Eurostat

Lielākais komersantu skaits, kuri gada pārskatos norādījuši attīstības izmaksas, un attīstības izmaksu kopējais apjoms, novērojams 2.3.1.1. aktivitātē "Ārējo tirgu apgūšana" – 98 komersanti 41 mln EUR attīstības izmaksas. Taču, ņemot vērā lielo finansējuma saņēmēju skaitu aktivitātē, attīstības izmaksas norādījušo komersantu īpatsvars ir salīdzinoši zems – 7,5%.

Aktivitātes, kuru mērķis tiešā veidā saistīts ar P&A, komersantu īpatsvars, kuri norādījuši attīstības izmaksas gada pārskatos, ir salīdzinoši augstāks – 20-30% robežās no kopējā komersantu skaita.

Tabula 18 **Attīstības izmaksu apjoms aktivitāšu griezumā**

Aktivitāte	Attīstības izmaksas 2008.-2016.gadā komersantiem, kas atbalstīti aktivitātes ietvaros, EUR	Komersantu skaits, kuri gada pārskatā norādījuši attīstības izmaksas	Attīstības izmaksas norādījušo komersantu īpatsvars, %
1.3.1.2.	512 220	16	1,2%
2.1.2.1.	28 295 147	32	28,3%
2.1.2.2.	16 733 166	45	23,9%
2.1.2.4.	23 952 576	30	19,2%
2.2.1.1.	12 818 735	25	11,1%
2.2.1.3.	4 204 480	27	9,8%
2.2.1.4.	9 531 540	26	3,7%
2.3.1.1.	41 274 011	98	7,5%
2.3.2.1.	16 032 329	36	3,0%
2.3.2.2.	222 223	5	4,1%
2.3.2.3.	18 703 006	49	10,5%

Pieņemot IKP izaugsmes tempu 3% gadā, 1,5% IKP sliekšnis 2020.gadā veido 420 mln EUR. Salīdzinot ar 2014.gadu, kad bija vērojams augstākais P&A pret IKP izdevumu apjoms, 1,5% no IKP mērķa sasniegšanai būtu nepieciešami papildu 257 mln EUR jeb 61% no mērķa.

ES fondi nevar kalpot kā vienīgais avots P&A izdevumu uzturēšanai, un tie arī netika iecerēti kā tādi. Ņemot vērā programmas mērķu un prioritāšu kompleksumu, ES fondu ieguldījumam jākalpo kā katalizatoram: jādemonstrē uzņēmēju un zinātnieku lietišķās sadarbības iespējas un pienesumu un jāmotivē uzņēmējus paredzēt P&A darbībai privātās investīcijas. Arī matemātiski saskaitot visu uzņēmējdarbībai un inovācijām paredzēto ESF un ERAF finansējumu, konstatējams, ka tā visa ieguldīšana tikai P&A nenodrošinātu Latvijai stratēģijas "Eiropa2020" mērķim atbilstošu P&A īpatsvaru pret IKP.

5.1.5. Atbalsta instrumentu ilgspējas novērtējums

1. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi (4)

ID.1.4.1. Gandrīz visi 2007.-2013.gada plānošanas perioda īstenotie uzņēmējdarbības atbalsta veidi tiek turpināti arī 2014.-2020.gada programmā. Vienīgais izņēmums ir 2.1.2.1. „Augstas pievienotās vērtības investīcijas“, kuras analoga šajā plānošanas periodā nav. Tas ir saistīts ar ES konkurences un valsts atbalsta politikas izmaiņām, Latvijas valdības politisko lēmumu saturu un ekonomisko izaugsmi, kuras apstākļos nevar pamatot nepieciešamību pēc liela mēroga publiskā atbalsta privātām investīcijām ārpus inovāciju veicināšanas un sociālo jautājumu risināšanas.

ID.1.4.3. Stabīlā līmenī saglabāties ES līdzfinansēts publiskās uzņēmējdarbības infrastruktūras uzlabošanas atbalsts, kas arī iepriekš īstenots kā līdzfinansējuma nodrošināšana pašvaldību īstenotiem projektiem, bieži sadarbībā ar komersantiem. Atbalstīto pašvaldību saraksts ir atbilstošs jaunajam reģionālās politikas virzienam un sastāv no nacionālās, reģionālās un vietējās nozīmes attīstības centriem.

ID.1.4.4. Lai arī uzņēmējdarbības aktivitātes rādītājs ir būtiski uzlabojies un pašlaik pārsniedz ES vidējo, ESF un ERAF arī 2014. - 2020. gada plānošanas periodā turpina atbalstīt jaunu uzņēmumu veidošanos un attīstību ar biznesa inkubatoros sniegtajiem pakalpojumiem (konsultācijas, citi pamatpakalpojumi un telpas) un aizdevumiem uzņēmējdarbības uzsācējiem, ar uzsvāru uz inovatīviem jauniem uzņēmumiem.

ID.1.4.5. Inovāciju atbalsts 2014.-2020.gada plānošanas periodā kļuva finansiāli lielāks un satura ziņā daudzveidīgāks. Bez klasteru, sadarbības ar zinātniekiem un jaunu produktu atbalsta ir pieejama arī inovāciju vaučeru programma, tehnoloģiju akselerators un inovāciju motivācijas

pasākumi. Šī vietējo zinātnes resursu iespējami maksimālas izmantošanas pieeja ir balstīta uz Viedās specializācijas stratēģiju.

ID.1.4.6. Finanšu instrumentiem atvēlētais ES fondu apjoms ir samazināts. Taču tas nav ierobežojis atbalsta sniegšanu, jo ieviesta ir vienota finanšu instrumentu vadība un nodrošināts tiek pietiekami plašs finanšu instrumentu klāsts. Turklāt 2007. - 2013. gada riska kapitāla un aizdevumu pagarinātie projekti un atgrieztā līdzekļu apjoms, kas nonācis Altum rīcībā, nodrošina pietiekamu atbalstu Latvijas uzņēmējiem.

ID.1.4.7. Starptautiskai sadarbībai jeb eksporta veicināšanai 2014. - 2020. gada plānošanas periodā ir pieejams lielāks finansējuma apjoms. Ir izveidoti un aktīvi darbojas Latvijas eksporta un investīciju informācijas sistēma un Ārējās ekonomiskās politikas koordinācijas padome. Jāatzīmē, ka 2018. gada sākumā ieguldījumi ir īstenoti gandrīz pilnā apmērā un Ekonomikas ministrija meklē risinājumus, lai turpinātu sniegt atbalstu komersantu dalībai izstādēs un starptautiskajās tirdzniecības misijās.

2007.-2013.gada ES fondu atbalsta ilgtspēju iespējams aplūkot gan caur tā pēctecību 2014.-2020.gada plānošanas periodā, kas norāda uz mērķtiecību un nepārtrauktību tautsaimniecības problēmu risināšanā, gan saistībā ar būtiskākajām reformām saistītajās nozarēs, apskatot atbalsta saskaņu ar īstenoto politiku nozaru reformēšanā, gan arī analizējot investīciju uzbūvi un nosacījumus, kas paredz nākotnē uzņēmējiem mazināt publiskā finansējuma nozīmīgumu (nevis rada nepieciešamību cikliski tuvā nākotnē atkārtot analoģu investīciju ieviešanu).

5.1.5.1. Ilgtspēja kā atbalsta pēctecība

2007.-2013.gada plānošanas perioda uzņēmējdarbības atbalsts guva turpinājumu arī 2014.-2020.gada plānošanas periodā. Ar salīdzinoši nebūtiskām izmaiņām tika turpināti visi atbalsta virzieni, pārskatot īstenošanas nosacījumus un finansējuma apjomus. Lielā mērā tas atbilst gan tautsaimniecības attīstības un uzņēmējdarbības vides uzlabošanas politikas virzieniem, gan uzņēmēju gaidām. 2005.gadā identificētie attīstības šķēršļi lielākoties ir aktuāli arī pašlaik, kas rada paļāvību uz publiskā atbalsta turpināšanu un attīstību. Turpmāk analizēta ES fondu atbalsta pēctecība dalījumā pa galvenajiem DPUI atbalsta virzieniem.

Jaunu uzņēmumu atbalsts

2007.-2013.gada plānošanas periodā ES fondi sniedza informatīvu atbalstu jaunu uzņēmumu dibināšanai un darbības uzsākšanai ar motivācijas pasākumiem (2.3.1.2. aktivitāte "Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai"), potenciālo uzņēmēju konsultēšanai (1.3.1.2. aktivitāte "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai") un biznesa administrēšanas pamatpakalpojumu konsultācijām un atbalstam (2.3.2.1. aktivitāte "Biznesa inkubatori"), ar kredītresursu piešķiršanu (1.3.1.2. aktivitāte "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai"), un ar darba telpu nodrošināšanu (2.3.2.1. aktivitāte "Biznesa inkubatori"). 2014.-2020.gada plānošanas periodā ar ES fondu atbalstu turpinās aizdevumu piešķiršana (3.1.1.4. Mikrokreditēšana un aizdevumi biznesa uzsācējiem) un konsultācijas apvienojumā ar darba telpu nodrošināšanu (3.1.1.6. Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators); informācijas un motivācijas kampaņa uzņēmējdarbības uzsākšanai pārtapa par politiskā līmeņa komunikāciju, kā arī to daļēji pārņēma Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera.

Tabula 19 Jaunu uzņēmumu atbalsta veidi un aktivitātes

Atbalsta veids	2007.-2013.gada periods	2014.-2020.gada periods
Informatīvi pasākumi	2.3.1.2.	LTRK darbība
Konsultēšana	1.3.1.2.	3.1.1.6.
Uzņēmējdarbības pamatpakalpojumi	2.3.2.1.	3.1.1.6.
Telpu nodrošinājums	2.3.2.1.	3.1.1.6.
Mikrokredīti	1.3.1.2.	3.1.1.4.

Šī atbalsta virziena finansējuma kopējais apjoms samazinājās gandrīz uz pusi no 57 miljoniem EUR uz 31 miljoniem EUR, salīdzinot divus plānošanas periodus. Acīmredzami 2014. – 2020. gada perioda plānošanas dokumentu autori turpina uzskatīt jaunu uzņēmumu veidošanos par pietiekami būtisku uzņēmējdarbības attīstības instrumentu, neskatoties uz to, ka rādītāja neizpilde ir novērsta: Latvijā

reģistrēto uzņēmumu skaits uz 1 000 iedzīvotājiem pārsniedza ES vidējo 2013. gadā un turpina augt. 2014. – 2020. gada plānošanas periodā, atbilstoši finanšu instrumentu tirgus nepilnību sākotnējā izvērtējuma ieteikumam, Altum sniedz atbalstu, koncentrējoties uz tehnoloģiski inovatīviem jauniem uzņēmumiem.

Tabula 20 Jaunu uzņēmumu atbalsta aktivitātes un finansējums

Atbalsta virziens	2007.-2013. perioda aktivitātes	2014.-2020. perioda specifiskie atbalsta mērķi
Jaunu uzņēmumu atbalsts	1.3.1.2. aktivitāte "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" (25 806 681 EUR)	3.1.1.4. Mikrokreditēšana un aizdevumi uzsācējiem (31 500 000 EUR)
	2.3.1.2. aktivitāte "Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai" (2 869 962 EUR)	3.1.1.6. Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators (27 900 000 EUR)
	2.3.2.1. aktivitāte "Biznesa inkubatori" (28 754 249 EUR)	
	Kopā: 57 430 892 EUR	Kopā: 31 900 000 EUR

Inovāciju veicināšana

Izglītības un zinātnes ministrijas vadībā tika īstenotas vairākas aktivitātes ar nolūku celt zinātnes potenciālu Latvijā, savukārt Ekonomikas ministrijas atbildībā atradās aktivitātes, kas nodrošināja saikni starp zinātniekiem un uzņēmējiem (2.1.2.1. aktivitāte "Zinātnes komercializācija un tehnoloģiju pārnese"), uz inovāciju vērstā sadarbība nozaru komersantu starpā (2.3.2.3. aktivitāte "Klasteru programma") un jaunu produktu izstrāde (2.1.2.2. aktivitāte "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde") un ieviešana ražošanā (2.1.2.2. aktivitāte "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde"). Arī 2014.-2020.gada periodā šo jomu atbalsts turpinās ES fondu darbības programmā. Sadarbību ar zinātniekiem veicina SAM 1.2.2.2. „Inovāciju motivācijas programma”, SAM 1.2.1.2. „Atbalsts tehnoloģiju pārnese sistēmas pilnveidošanai un inovāciju vaučeriem MVK”; sadarbību nozares ietvaros turpina veicināt SAM 3.2.1.1. „Klasteru programma”; jaunu produktu izstrādi veicina SAM 1.2.1.1. „Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros”.

Tabula 21 Inovāciju atbalsta veidi un aktivitātes

Atbalsta veids	2007.-2013.gada periods	2014.-2020.gada periods
Sadarbība starp zinātniekiem un uzņēmējiem	2.1.2.1.	1.2.1.2.; 3.1.2.2.
Uzņēmēju kooperācija	2.3.2.3.	1.2.1.1.; 3.2.1.1.
Jaunu produktu izstrāde	2.1.2.2.	1.2.1.4.; 3.2.1.1.
Jaunu produktu ieviešana ražošanā	2.1.2.2.	1.2.1.4.

Inovāciju veicināšana un P&A investīciju apjoms aizvien ir uzņēmējdarbības izaugsmes izaicinājums Latvijā. Tas pamato 17% finansējuma pieaugumu, ko pavadījis atbalsta veidu skaita pieaugums šajā jomā 2014.-2020.gada plānošanas periodā.

Tabula 22 Inovāciju atbalsta aktivitātes un finansējums

Atbalsta virziens	2007.-2013. perioda aktivitātes	2014.-2020. perioda specifiskie atbalsta mērķi
Inovāciju veicināšana, sekmējot biznesa un zinātnes sektoru sadarbību	2.1.2.1. aktivitāte "Zinātnes komercializācija un tehnoloģiju pārnese" (79 269 590 EUR) 2.1.2.2. aktivitāte "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde" (60 739 168 EUR) 2.3.2.3. aktivitāte "Klasteru programma" (5 424 411 EUR)	1.2.1.1. Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros (64 314 892 EUR) 1.2.1.2. Atbalsts tehnoloģiju pārneses sistēmas pilnveidošanai un inovāciju vaučeriem MVK (34 500 000 EUR) 1.2.1.4. Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā (60 000 000 EUR) 1.2.2.2. Inovāciju motivācijas programma (4 801 192 EUR) 3.2.1.1. Klasteru programma (6 200 001 EUR)
	Kopā: 145 433 169 EUR	Kopā: 169 816 085 EUR

Ražošanas jaudu izveide

2007.-2013.gada plānošanas periodā tika sniegts ļoti ievērojams atbalsts ražošanas jaudu izveidei, galvenokārt finansiāli visietilpīgākās DPUI 2.1.2.4. aktivitātes "Augstas pievienotās vērtības investīcijas" ietvaros. Arī aktivitāte 2.1.2.2. "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde" daļēji sniedza atbalstu ražošanas pamatlīdzekļu atbalstam, tomēr tās mērķis koncentrējās uz inovāciju atbalstu. Ražošanas modernizācijas un jaudu palielināšanas granti bez inovatīvās komponentes nav pieejami 2014. – 2020. gada periodā daļēji to augsto izmaksu un daļēji valsts atbalsta politikas maiņas rezultātā, jaunā perioda ES fondu regulu satura un Latvijas politikas lēmumu ietekmē.

Savukārt cita ražošanas jaudu atbalsta jomā tirgus nepilnība joprojām ir identificējama, t.i. publiskā infrastruktūra bieži ir ļoti nozīmīga uzņēmējdarbības vides sastāvdaļa. 2007.-2013.gada periodā DPUI sniedza atbalstu pašvaldībām uzņēmējdarbībai svarīgas infrastruktūras pilnveidošanai aktivitātes 2.3.2.2. "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem" ietvaros. Arī DPIIP daļēji sniedza līdzīgu atbalstu prioritātes 3.6. „Policentriska attīstība” ietvaros. 2014.-2020.gada plānošanas periodā atkal ir paredzēts ļoti būtisks atbalsts uzņēmējdarbībai svarīgās publiskās infrastruktūras pilnveidei ar trīs specifiskiem atbalsta mērķiem: 3.1.1.5. „Atbalsts ieguldījumiem ražošanas telpu un infrastruktūras izveidei vai rekonstrukcijai”, 3.3.1. „Palielināt privāto investīciju apjomu reģionos, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības attīstībai atbilstoši pašvaldību attīstības programmās noteiktajai teritoriju ekonomiskajai specializācijai un balstoties uz vietējo uzņēmēju vajadzībām” un 5.6.2. „Teritoriju revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām”.

Tabula 23 Ražošanas jaudu izveides atbalsta veidi un aktivitātes

Atbalsta veids	2007.-2013.gada periods	2014.-2020.gada periods
Uzņēmumu pamatlīdzekļu iegāde	2.1.2.4.; 2.3.2.2.	-
Uzņēmējdarbības publiskās infrastruktūras pilnveidošana	2.3.2.2.; 3.6.1.1.; 3.6.2.1.	3.1.1.5.; 3.3.1.; 5.6.2.

Apskatot visus šai jomai paredzētos līdzekļus, secināms, ka finansējuma apjoms ir būtiski sarucis (par 43%). Tomēr, ja analizē publisko investīciju mērķi un patur prātā, ka aktivitātei 2.1.2.4. "Augstas pievienotās vērtības investīcijas" līdzīgs atbalsts nav paredzēts 2014.-2020.gada plānošanas periodā, tad var pamatoti atskaitīt tās finansējumu no aprēķiniem – un gūt pārliecību, ka finansējuma apjoms šim virzienam nedaudz ir pieaudzis (par 6%).

Tabula 24 **Ražošanas jaudu izveides atbalsta aktivitātes un finansējums**

Atbalsta virziens	2007.-2013. perioda aktivitātes	2014.-2020. perioda specifiskie atbalsta mērķi
Ražošanas jaudu izveide	2.1.2.4. aktivitāte "Augstas pievienotās vērtības investīcijas" (314 239 299 EUR) 2.3.2.2. aktivitāte "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem" (40 159 176 EUR) + 3.6.1.1. Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšana līdzsvarotai valsts attīstībai (293 015 825 EUR) + 3.6.2.1. Atbalsts novadu pašvaldību kompleksai attīstībai (18 167 833 EUR)	3.1.1.5. Atbalsts ieguldījumiem ražošanas telpu un infrastruktūras izveidei vai rekonstrukcijai (25 130 687 EUR) 3.3.1. Palielināt privāto investīciju apjomu reģionos, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības attīstībai atbilstoši pašvaldību attīstības programmās noteiktajai teritoriju ekonomiskajai specializācijai un balstoties uz vietējo uzņēmēju vajadzībām (69 431 462 EUR) 5.6.2. Teritoriju revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām (278 263 968 EUR)
	Kopā DPUI: 354 398 405 EUR Kopā DPUI un DPIP: 665 582 063 EUR Kopā, bez 2.1.2.4.: 351 342 834 EUR	Kopā: 372 826 117 EUR

Finanšu tirgus instrumenti

Finanšu instrumenti spēlēja būtisku lomu ERAF uzņēmējdarbības atbalsta ieviešanā 2007.-2013.gada plānošanas periodā, jo finanšu krīzes ietekmē aizdevumu resursu pieejamība vairāku gadu garumā (2008.-2010.gads) ievērojami pasliktinājās. Tas pamatoja jaunu instrumentu ieviešanu, t.sk. subordinētus aizdevumus komercbankām un mezanīna instrumenta ieviešanu (2.2.1.4. aktivitāte "Aizdevumi komersantu konkurētspējas uzlabošanai"). Tika ieviesti arī tradicionālie instrumenti: aizdevumu un darījumu garantijas (2.2.1.3. aktivitāte "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai") un sēklas kapitāla un riska kapitāla investīcijas (2.2.1.1. aktivitāte "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos"). 2014.-2020.gada plānošanas periodā finanšu instrumentu atbalsts kļuva vēl daudzveidīgāks. Papildu kredītu garantijām (SAM 3.1.1.1. „Aizdevumu garantijas”), mezanīna finanšu instrumentam (SAM 3.1.1.2. „Mezanīna aizdevumi”) un riska kapitāla fondu darba veicināšanai (SAM 3.1.2.1. „Riska kapitāls”).

Tabula 25 **Finanšu instrumentu atbalsta veidi un aktivitātes**

Atbalsta veids	2007.-2013.gada periods	2014.-2020.gada periods
Garantijas	2.2.1.3.	3.1.1.1.
Riska investīcijas	2.2.1.1.;	3.1.2.1.
Aizdevumu veicināšana	2.2.1.1.; 2.2.1.4.	3.1.1.2.

Finanšu tirgus instrumentu atbalsta virziens piedzīvojis 49% kritumu finansējuma apjoma ziņā 2014.-2020.gada periodā. Tas ir saistīts ar atbalsta veidu skaita samazinājumu un balstīts uz 2007.-2013.gada plānošanas perioda pieredzi: no vienas puses, vājā puse (nepieciešamība pagarināt finanšu instrumentu attiecināmības termiņu, lai nodrošinātu pilnīgu ES fondu izmantošanu un atskatīšanos⁴¹) un, no otras puses, pozitīvais (visu instrumentu vadība tika apvienota vienā finanšu attīstības institūcijā).

Vienlaicīgi ar 2007. - 2013. gada plānošanas perioda ieviešanu, ieviesti arī citu finanšu avotu finansēti finanšu instrumenti, kas atrodas ārpus šī izvērtējuma tvēruma.

⁴¹ Latvija izmantoja Eiropas Komisijas Programmu Slēgšanas vadlīniju grozījumu sniegto iespēju pagarināt finanšu instrumentu attiecināmības termiņu, līdzīgi kā to darīja virkne citu ES dalībvalstu.

Tabula 26 Finanšu instrumentu aktivitātes un finansējums

Atbalsta virziens	2007.-2013. perioda aktivitātes	2014.-2020. perioda specifiskie atbalsta mērķi
Finansējuma pieejamības veicināšana	2.2.1.1. aktivitāte "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos" (70 939 550 EUR)	3.1.1.1. Aizdevumu garantijas (44 800 000 EUR)
	2.2.1.3. aktivitāte "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai" (15 440 673 EUR)	3.1.1.2. Mezanīna aizdevumi (7 000 000 EUR)
	2.2.1.4. aktivitāte "Aizdevumi komersantu konkurētspējas uzlabošanai" (103 722 715 EUR)	3.1.2.1. Riska kapitāls (32 200 000 EUR)
	Kopā: 190 102 938 EUR	Kopā: 97 000 000 EUR

Eksporta veicināšana

Jaunu noieta tirgu atrašana Latvijā ražotajai produkcijai un pakalpojumiem kļuva īpaši svarīga 2007.gada krīzes veidotajos apstākļos. Tas lika pastiprināt eksporta veicināšanu un paredzēt šai funkcijai lielāku finansējumu nekā sākotnēji bija ielānots. 2.3.1.1. aktivitāte "Ārējo tirgu apgūšana" sniedza atbalstu komersantu dalībai starptautiskajās preču un pakalpojumu izstādēs, atbalstīja LIAA un TAVA (kopš 2016.gada pievienota LIAA) organizētās tirdzniecības misijas, līdzfinansēja LIAA starptautisko pārstāvju tīklu. Līdzīgu atbalstu pēc 2014.gada turpina arī SAM 3.2.1.2. „Starptautiskās konkurētspējas veicināšana”.

Tabula 27 Eksporta veicināšanas atbalsta veidi un aktivitātes

Atbalsta veids	2007.-2013.gada periods	2014.-2020.gada periods
Eksporta tirgu atvēršana	2.3.1.1.	3.2.1.2.

Starptautiskās sadarbības un konkurētspējas veicināšanas jomai atvēlētais finansējuma apjoms pieauga par 12%, kas ir ļoti pamatoti nelielajai atvērtai ekonomikai, kāda ir Latvija. Jāatzīmē arī, ka šāda veida atbalsts ir ļoti pieprasīts un atzinīgi novērtēts uzņēmēju vidū –2018. gada aprīlī SAM pieejamais finansējums ir tikpat kā iztērtēts, un EM meklē iespējas papildināt šo SAM resursu caur finansējuma pārdalēm.

Tabula 28 Eksporta veicināšanas atbalsta aktivitātes un finansējums

Atbalsta virziens	2007.-2013. perioda aktivitātes	2014.-2020. perioda specifiskie atbalsta mērķi
Eksporta veicināšana	2.3.1.1. aktivitāte "Ārējo tirgu apgūšana" (46 094 919 EUR)	3.2.1.2. Starptautiskās konkurētspējas veicināšana (51 527 355 EUR)
	Kopā: 46 094 919 EUR	Kopā: 51 527 355 EUR

Uzņēmumu darbinieku apmācības

Būtisks komercsabiedrības veiksmes faktors ir cilvēku kapitāls. Abu plānošanas periodu ietvaros ir paredzēts atbalsts nodarbināto apmācībām. 2007.-2013.gada periodā tāds tika sniegts ESF ietvaros: DPCN 1.3.1.1.1.apakšaktivitāte „Atbalsts nodarbināto apmācībām komersantu konkurētspējas veicināšanai – atbalsts partnerībās organizētām apmācībām” atbalstīja nozaru asociāciju projektus asociāciju biedru darbinieku kvalifikācijas celšanai un 1.3.1.1.4.apakšaktivitāte „Atbalsts nodarbināto apmācībām komersantu konkurētspējas veicināšanai – atbalsts komersantu individuāli organizētām apmācībām” līdzfinansēja konkrēto uzņēmumu darbinieku mācības. Abas minētās apakšaktivitātes atrodas ārpus šīm pētījumam noteiktā apjoma, bet tās ir daļa no sistēmiskā risinājuma uzņēmējdarbības atbalstam. 2014.-2020.gada periodā šo darbību paplašināja: SAM 1.2.2.1. „Atbalsts nodarbināto apmācībām” paredz nozarei specifisko mācību atbalstu un SAM 1.2.2.3. „Atbalsts IKT un

netehnoloģiskām apmācībām, kā arī apmācībā, lai sekmētu investoru piesaisti” atbalsta mūsdienu tehnoloģiju lietošanā un sadarbībā ar investoriem.

Jāatzīmē, ka 1.3.1.1.1.apakšaktivitāte, lai arī pēc būtības ir uzņēmējdarbības atbalsta komponente, neietilpst šī pētījumā apjomā.

5.1.5.2. Ilgtspēja kā atbalsta saskaņa ar īstenotajām reformām nozarē

Īstenotā valsts atbalsta ilgtspēja, ņemot vērā būtisko ES fondu finansējuma apjomu, vērtējama kontekstā ar pēcāk īstenotām reformām nozarē – ļaujot konstatēt atbalsta virzienu saskanīgumu ar pieņemtajiem nozaru politiku lēmumiem.

Jaunu uzņēmumu atbalsts

Būtiskākās politikas izmaiņas laikā pēc 2007.gada jaunu uzņēmumu veidošanas kontekstā saistās ar mikrouzņēmuma nodokļa regulējuma pieņemšanu un jaunuzņēmumu regulējuma ieviešanu.

Mikrouzņēmumu nodokļa likums, kas stājies spēkā 01.09.2010. un piedzīvo grozījumus ar katru gadskārtējo budžeta izstrādes procesu, ir bijis nozīmīgs politikas instruments uzņēmējdarbības aktivitātes veicināšanai. Tas gan veido plašāku bāzi jaunu uzņēmumu veidošanai un izaugsmei, gan risina nodarbinātības izaicinājumus, ļaujot Latvijas iedzīvotājiem rast alternatīvu algotā darbinieka statusam.

Šis atbalsts ir rezultējies, sekmējot, ka Latvija ir pārsniegusi ES vidējo uzņēmumu uz 1000 iedzīvotājiem rādītāju. Vienlaicīgi ir pamats uzskatīt, ka mikrouzņēmuma regulējums atsevišķos gadījumos tiek izmantots kā alternatīva darba līgumam vai autoratlīdzības līgumam, kas var pēc būtības nekalpot likuma pamatojošās „Konceptijas par mikrouzņēmumu atbalsta pasākumiem” mērķim: radīt nepieciešamos priekšnoteikumus, lai bez darba palikušos iedzīvotājus mudinātu uzsākt komercdarbību; izveidot mikrouzņēmumu darbību veicinošu komercdarbības vidi, samazinot bezdarba līmeni; kā arī attīstīt uzņēmēja spējas, tādējādi palielinot uzņēmēju īpatsvaru kopējo nodarbināto skaitā.

Jaunuzņēmumu darbības atbalsta likuma, kas stājies spēkā 2017.gada 1.janvārī, mērķis ir ieviest atbalsta programmas jaunuzņēmumiem, lai veicinātu jaunuzņēmumu veidošanos Latvijā, tādējādi sekmējot pētniecību, kā arī inovatīvu ideju, produktu vai procesu izmantošanu saimnieciskajā darbībā (pētniecības produktu komercializāciju). Tādējādi izstrādātais regulējums izceļ uzņēmumus ar augstu izaugsmes potenciālu citu jaundibinātu uzņēmumu vidū.

2007.-2013.gadu periodā ES fondu sniegtais atbalsts no tā struktūras viedokļa nav bijis pretrunā ar abām politikas iniciatīvām. Ņemot vērā pietiekamas uzņēmumu skaita bāzes esamību, nākotnes izaicinājumi saistās ar ekonomikas struktūras pārmaiņām un virzību uz zināšanām ietilpīgāku ekonomiku. Tam sekmējoša ir fokusētāka politika attiecībā par straujas izaugsmes uzņēmumiem.

Inovāciju veicināšana

17.12.2013. apstiprinātās „Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam” ietver sevī Viedās specializācijas stratēģiju. Dokumenta politikas mērķis ir palielināt inovācijas kapacitāti un veidot inovācijas sistēmu, kas veicina un atbalsta tehnoloģisko progresu tautsaimniecībā. Pamatnostādnes un to uzraudzības sistēma ir izveidotas, lai izpildītu „Partnerības līguma Eiropas Savienības fondu 2014.–2020.gada plānošanas periodam” ex-ante nosacījumu, un pamatnostādņu galvenais ieviešanas instruments ir ES fondi.

Papildu devumu inovāciju ieviešanai deva arī Jaunuzņēmumu darbības atbalsta likums, kas paredz īpaši labvēlīgus darbības apstākļus strauji augošiem jauniem uzņēmumiem Latvijā, lai sekmētu pētniecības attīstību un pētniecības produktu komercializāciju.

Ražošanas jaudu izveide

08.05.2012. Eiropas Komisija uzsāka valsts atbalsta reformu, publicējot „Komunikāciju par valsts atbalsta modernizāciju” ar trīs savstarpēji saistītiem mērķiem: 1. Veicināt izaugsmi stiprākajā, dinamiskajā un konkurences pilnajā tirgū; 2. Koncentrēt uzraudzību uz lietām ar vislielāko ietekmi uz iekšējo tirgu; 3. Vienkāršot noteikumus un paātrināt lēmumu pieņemšanu. 2013.gada 17.janvārī Eiropas Parlaments atbalstīja šo reformu un tālāku normatīvo aktu virzību. Tas ietekmēja arī inovāciju un reģionālo valsts atbalstu, kas ir divi biežāk izmantotie ES fondu uzņēmējdarbības atbalsta regulējumi. ES fondu regulas 2014. – 2020. gada periodā nepieļāva APV līdzīgu atbalstu finansēšanu no ES fondiem. Arī Latvijas valdības politiskie lēmumi paredzēja samazināt grantu īpatsvaru uzņēmējdarbības atbalstam. Līdz ar to grantu atbalsts ražošanas jaudu modernizācijai nav pieejams 2014. – 2020. gada ES fondu plānošanas periodā.

Vienlaicīgi atbilstoši Reģionālās politikas pamatnostādņēm 2013.–2019.gadam, kas tika apstiprinātas valdībā 08.10.2013., reģionālā attīstība jābalsta uz nacionāliem, reģionāliem un vietējiem attīstības centriem. Šiem centriem ir uzticēta uzņēmējdarbības veicināšana, sakārtojot publisko infrastruktūru. ERAF līdzfinansējums kā pamata finanšu avots šādam investīcijām tika nedaudz palielināts, salīdzinot abus plānošanas periodus.

Finanšu tirgus instrumenti

Pēc Latvijas iestāšanās ES tā aktīvi izmantoja ESF un ERAF līdzfinansējumu uzņēmējdarbības atbalsta finanšu instrumentu attīstībai: Latvija pirmā no t.s. jaunajām ES dalībvalstīm īstenoja finanšu instrumentus 2004.-2006.gada plānošanas periodā, pirmā parakstīja līgumu ar EIF par leguldījuma fonda izveidi 2007.-2013.gada periodā, un 2014.-2020.gada plānošanas periodu uzsāka ar apvienotu attīstības finanšu institūciju „Altum”.

07.04.2015. valdība aptīrināja rīkojumu "Par akciju sabiedrības "Attīstības finanšu institūcija Altum" statūtu apstiprināšanu", kas noslēdza vairāk nekā dekādi ilgo finanšu tirgus publisko institūciju apvienošanas procesu. Jaunajā attīstības finanšu institūcijā tika apvienoti "Latvijas Attīstības finanšu institūcija Altum" (Latvijas Hipotēku un zemes bankas publisko funkciju pārmantotājs), sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Latvijas Garantiju aģentūra", valsts akciju sabiedrība "Lauku attīstības fonds" un akciju sabiedrības "Attīstības finanšu institūcija". Tādējādi Latvijā ir izveidota vienota institūcija, kas ievieš visu publisko politiku finanšu tirgus attīstībā, t.sk. arī veicina uzņēmējdarbības attīstību ar finanšu tirgus instrumentiem: garantijām, riska kapitāla fondiem, komercdarbības un uzsācēju aizdevumu nodrošināšanu, un citiem.

No ES fondu finanšu instrumentu viedokļa, to ieviešanas vadības izmaiņas ir sekojušas procesiem saistībā ar Altum izveidi.

Eksporta veicināšana

Starptautiskās tirdzniecības veicināšana joprojām tiek uzskatīta par vienu no būtiskākām tautsaimniecības izaugsmes risinājumiem. 2012.gada 15.maijā Ministru kabinets apstiprināja Ārējās ekonomiskās politikas koordinācijas padomes izveidi, kas ir augsta līmeņa politisks forums. Padomes galvenais mērķis ir nodrošināt saskaņotu valsts pārvaldes iestāžu un uzņēmēju organizāciju sadarbību sekmīgas ārējās ekonomiskās politikas veidošanā un īstenošanā Latvijas tautsaimniecības konkurētspējas celšanai un eksportspējas stiprināšanai. Padomes izveidi pamato Valdības rīcības plāns, kas paredz izslēgt sadrumstalotību ārējās ekonomiskās politikas atbalsta pasākumos informācijas apmaiņas, kā arī lēmumu pieņemšanas un īstenošanas procesā.

05.12.2017. tika pieņemts lēmums par Latvijas eksporta un investīciju informācijas sistēmas izveidi, kas uzlabo potenciālo un esošo eksportētāju un investoru informētību par eksporta un investīciju jomas aktualitātēm, palielina LIAA darbinieku produktivitāti, un pilnveido klientu apkalpošanas procesus, kā arī samazina eksportētāju un investoru administratīvo slogu informācijas iegūšanas procesā un saziņā ar LIAA.

Praktisku atbalstu eksporta veicināšanā un investoru piesaistē gan 2007.-2013.gada periodā, gan 2014.-2020.g.ada periodā līdzfinansē ERAF.

Tabula 29 ES fondu atbalsta jomas 2007.-2013.g. un 2014.-2020.g. plānošanas periodos

Atbalsta virziens	2007.-2013. perioda aktivitātes	2014.-2020. perioda specifiskie atbalsta mērķi
Atbalsts biznesa uzsācējiem, jaundibinātiem uzņēmumiem	1.3.1.2. aktivitāte "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" (25 806 681 EUR)	3.1.1.4. Mikrokreditēšana un aizdevumi biznesa uzsācējiem (4 000 000 EUR)
	2.3.1.2. aktivitāte "Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai" (2 869 962 EUR)	3.1.1.6. Reģionālie biznesa inkubatori un radošo industriju inkubators (27 900 000 EUR)
	2.3.2.1. aktivitāte "Biznesa inkubatori" (28 754 249 EUR)	
	Kopā: 57 430 892 EUR	Kopā: 31 900 000 EUR

Atbalsta virziens	2007.-2013. perioda aktivitātes	2014.-2020. perioda specifiskie atbalsta mērķi
Inovāciju veicināšana, sekmējot biznesa un zinātnes sektoru sadarbību	2.1.2.1. aktivitāte "Zinātnes komercializācija un tehnoloģiju pārnese" (79 269 590 EUR) 2.1.2.2. aktivitāte "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde" (60 739 168 EUR) 2.3.2.3. aktivitāte "Klasteru programma" (5 424 411 EUR)	1.2.1.1. Atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādei kompetences centru ietvaros (64 314 892 EUR) 1.2.1.2. Atbalsts tehnoloģiju pārnese sistēmas pilnveidošanai un inovāciju vaučeriem MVK (34 500 000 EUR) 1.2.1.4. Atbalsts jaunu produktu ieviešanai ražošanā (60 000 000 EUR) 1.2.2.2. Inovāciju motivācijas programma (4 801 192 EUR) 3.2.1.1. Klasteru programma (6 200 001 EUR)
	Kopā: 145 433 169 EUR	Kopā: 169 816 085 EUR
Ražošanas jaudu izveide	2.1.2.4. aktivitāte "Augstas pievienotās vērtības investīcijas" (314 239 299 EUR) 2.3.2.2. aktivitāte "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem" (40 159 176 EUR) + 3.6.1.1. Nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru izaugsmes veicināšana līdzsvarotai valsts attīstībai (293 015 825 EUR) + 3.6.2.1. Atbalsts novadu pašvaldību kompleksai attīstībai (18 167 833 EUR)	3.1.1.5. Atbalsts ieguldījumiem ražošanas telpu un infrastruktūras izveidei vai rekonstrukcijai (25 130 687 EUR) 3.3.1. Palielināt privāto investīciju apjomu reģionos, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības attīstībai atbilstoši pašvaldību attīstības programmās noteiktajai teritoriju ekonomiskajai specializācijai un balstoties uz vietējo uzņēmēju vajadzībām (69 431 462 EUR) 5.6.2. Teritoriju revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām (278 263 968 EUR)
	Kopā: 354 398 405 EUR Kopā pavisam: 665 582 063 EUR Kopā, bez APV: 351 342 834 EUR	Kopā: 372 826 117 EUR
Finansējuma pieejamības veicināšana	2.2.1.1. aktivitāte "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos" (70 939 550 EUR) 2.2.1.3. aktivitāte "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai" (15 440 673 EUR) 2.2.1.4. aktivitāte "Aizdevumi komersantu konkurētspējas uzlabošanai" (103 722 715 EUR)	3.1.1.1. Aizdevumu garantijas (44 800 000 EUR) 3.1.1.2. Mezanīna aizdevumi (7 000 000 EUR) 3.1.2.1. Riska kapitāls (32 200 000 EUR) 3.1.2.2. Tehnoloģiju akselerators (13 000 000 EUR)
	Kopā: 190 102 938 EUR	Kopā: 97 000 000 EUR
Eksporta veicināšana	2.3.1.1. aktivitāte "Ārējo tirgu apgūšana" (46 094 919 EUR)	3.2.1.2. Starptautiskās konkurētspējas veicināšana (51 527 355 EUR)
	Kopā: 46 094 919 EUR	Kopā: 51 527 355 EUR

5.2. Otrais izvērtēšanas jautājums

Otrais izvērtēšanas jautājums: Kādi ir galvenie sasniegtie rezultāti gan kvalitatīvi, gan kvantitatīvi katrā no atbalsta aktivitātēm, dalījumā pa atbalsta veidiem, uzņēmumu darbības jomām pēc NACE2, OECD klasifikācijas un RIS3 specializācijas jomām un kopā? Vai ES fondu atbalsta aktivitātes papildinājušas viena otru un citus finansējuma avotus?

2. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi (1)

ID.2.1.1. Darbības programmas līmenī noteiktie mērķi lielākoties nav sasniegti, izņemot rādītāju par ekonomiski aktīvo komersantu skaitu uz 1000 iedzīvotājiem.

ID.2.1.2. Aktivitātēm piešķirts atšķirīgs iznākuma un rezultāta rādītāju skaits - no neviena līdz diviem. Rādītāju skaitam nav konstatējama saikne ar apakšaktivitāšu skaitu vai finansējuma apjomu.

ID.2.1.3. Virknei aktivitāšu izvirzīti kopīgi iznākuma un rezultāta rādītāji, šādos gadījumos visbiežāk rādītāju attiecinot uz pasākuma līmeni. Visbiežāk šādos gadījumos konstatējama rādītāja mērķu sasniegšana.

ID.2.1.4. Iznākuma rādītāji ir tuvu mērķim vai pārsniegti aktivitātēs, kas vērstas uz uzņēmējdarbības aktivitātes veicināšanu. Uz P&A vērsto aktivitāšu iznākuma rādītāju mērķi ir sasniegti pusē gadījumu. Uz ražošanas jaudu izveidi vērsto aktivitāšu iznākuma rādītāju mērķi lielākoties ir pārsniegti. Finanšu instrumentu gadījumā lielākā daļa iznākuma rādītāju sasniegto vērtību pārsniedz to noteiktos mērķus.

ID.2.1.5. Rezultāta rādītāji ir pārsniegti aktivitātēs, kas vērstas uz uzņēmējdarbības aktivitātes veicināšanu. Mainīgas sekmes ir vērojamas uz P&A vērsto aktivitāšu un uz ražošanas jaudu izveidi vērsto aktivitāšu rezultāta rādītāju mērķu sasniegšanā. Finanšu instrumentu gadījumā rezultāta rādītāju mērķi pamatā ir sasniegti.

ID.2.1.6. Iznākuma rādītājs aktivitātēm parasti ir noteikts projektu skaits vai atbalstīto komersantu skaits. Daļai aktivitāšu datu uzskaitē VIS tiek veikta, atbalstīto komersantu skaita rādītāja vietā faktiski uzskaitot projektu skaitu, neņemot vērā, ka vienam komersantam ir iespējami vairāki projekti.

ID.2.1.7. NACE griezumā atbalstīts plašs nozaru spektrs. Atbalstīti gan ražošanas uzņēmumi, gan pakalpojumu uzņēmumi. Nelielā skaitā gadījumu atbalsts sniegts arī uzņēmumiem, kuru pamatdarbība ir primārajā sektorā.

ID.2.1.8. Pēc OECD klasifikācijas, atbalstītie uzņēmumi lielākoties darbojas zemo vai vidēji augsto tehnoloģiju nozarēs. Salīdzinoši lielāks īpatsvars atbalstīto uzņēmumu augsto tehnoloģiju nozarēs novērojams 2.1.2.2. aktivitātē "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde".

ID.2.1.9. Pēc RIS3 klasifikācijas, dalījumā pa aktivitātēm salīdzinoši būtiski atšķiras atbalstīto uzņēmumu skaits – no trešdaļas līdz pat vairāk nekā 70% aktivitātē atbalstīto uzņēmumu.

Otrā izvērtēšanas jautājuma mērķis ir analizēt sasniegtos rezultātus programmā kopumā un atbalsta aktivitātēs dalījumā pa atbalsta veidiem, uzņēmumu darbības jomām pēc NACE2, OECD klasifikācijas un RIS3 specializācijas jomām. Ņemot vērā, ka viena un tā pati darbības nozare var būt vairākās RIS3 specializācijas jomās (skatīt tabulu zemāk), atkarībā no konkrētās darbības mērķiem un satura, sasniegtie rezultāti RIS3 specializācijas jomu dalījumā vērtējami tikai divās kategorijās, t.i., kā ietilpstoši vai ārpus RIS3 specializācijas jomām. Analīzē izmantots ir VID pamatdarbības veida NACE kods.

Tabula 30 **RIS3 specializācijas jomu un NACE2 savstarpējā atbilstība**

	Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība	Kīmiskā rūpniecība	Elektrisko un optisko iekārtu ražošana	Kokapstrāde	Pārtikas rūpniecība	Mašīnu un iekārtu ražošana	Nemetālisko minerālu ražošana	Transportlīdzekļu ražošana	Pārējā rūpniecība	Vieglā rūpniecība	Metālapstrāde	Papīra ražošana un poligrāfija	Būvniecība	Sabiedriskie pakalpojumi	Citi komercpakalpojumi	Tirdzniecība, izmitināšana	Transports un uzglabāšana
Bioekonomika	x	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x				
Biomedicīna	x	x	x		x									x			
IKT	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Viedie materiāli	x	x	x	x		x	x	x		x	x						
Viedā enerģētika	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x

5.2.1. Darbības programmām kopīgi izvirzīto rezultātu sasniegšana

Konteksta rādītāji

2007.-2013.gada plānošanas perioda darbības programmām izvirzīti četri kopīgi rezultāti, kā sasniegšana vērsta uz ātrāku valsts ekonomisko izaugsmi un tuvošanos ES dalībvalstu vidējam labklājības līmenim, t.i. ES dalībvalstu vidējam iekšzemes kopprodukta līmenim uz vienu iedzīvotāju. Rādītāja mērķa sasniegšana nav konstatējama nevienā gadījumā.

Tabula 31 **IKP konteksta rādītāja sasniegšana**

Rādītājs	Bāzes vērtība 2006.gadā	Sasniegtais rezultāts 2007.-2015.gada periodā
Ikgadēji saglabāt stabilu IKP pieauguma tempu 6 – 8% līmenī	11,9%	IKP ikgadējā pieauguma amplitūda robežās no 9,8% līdz - 14,2%.

Datu avots: CSP

IKP apjoma indeksi, procentuāli pret iepriekšējo gadu 2007.-2015.gada periodā piedzīvojuši gan straujus kritumus, gan mērenus kāpuma periodus. Perioda sākumā Latvija bija visstraujāk augošā ES dalībvalsts; perioda pirmajā pusē tā piedzīvoja vienu no dziļākām krīzēm; un uzreiz pēc plānošanas perioda beigām Latvijas ekonomika atkal demonstrē visdinamiskāko izaugsmi ES.

Ir pamats uzskatīt, ka ES fondu investīcijas palīdzēja tautsaimniecībai atkopties no ekonomiskās krīzes, jo tās bija vienīgais publisko attīstības resursu avots uz citādi ārkārtīgi konservatīvās fiskālās politikas fona.

Tabula 32 Nodarbinātības konteksta rādītāja sasniegšana

Rādītājs	Bāzes vērtība 2006.gadā**	Sasniegtais rezultāts 2015.gadā
Paaugstināt nodarbinātības līmeni līdz 70%, tajā skaitā sieviešu nodarbinātības līmeni – līdz 66% un vecāku cilvēku nodarbinātības līmeni – līdz 55%	Nodarbinātības līmenis – 63%, Nodarbinātības līmenis sievietēm – 62,3%, Vecāku cilvēku nodarbinātības līmenis – 53,3%	Nodarbinātības līmenis – 60,8%, Nodarbinātības līmenis sievietēm – 57,8%, Vecāku cilvēku nodarbinātības līmenis – 14,2%

Datu avots: CSP

** Datu vērtības būtiski neatbilst CSP pieejamajiem datiem, DP neiekļauj atsauci uz datu avotu

Aplūkojamajā deviņu gadu periodā kopējais nodarbinātības līmenis ir samazinājies. Periodā zemākā nodarbinātības līmeņa vērtība sasniegta 2010.gadā – 52%; vēlākajos gados turpinoties rādītāja pieaugumam, taču tam būtiski atpaliekot no rādītāja uzstādītā mērķa.

Arī abu pārējo rādītāju sasniegtās vērtības atpaliek no rādītāju mērķiem. Tas ir saistāms ar 2008.-2009.gadu ekonomisko krīzi un tās sekām. Lai arī ES fondu stimulēja kopējo pieprasījumu, veidoja jaunas darbavietas un paaugstināja cilvēkresursu kvalitāti ar izglītības un nodarbinātības pasākumiem, tautsaimniecības saraušanās atstāja noteicošu negatīvu ietekmi uz nodarbinātību.

Tabula 33 Bezdarba konteksta rādītāja sasniegšana

Rādītājs	Bāzes vērtība 2006.gadā	Sasniegtais rezultāts 2015.gadā
Samazināt bezdarba līmeni zem 6%	6,8%	9,9%

Datu avots: CSP

2007.gadā bezdarba līmenis ir 6,1%, taču nevienā no tālākajiem gadiem bezdarba līmenis nav mazāk par bāzes vērtību 2006.gadā – 6,8%. Lielākais bezdarba līmeņa pieaugums novērojams 2010.gadā – 19,5%, tam pakāpeniski samazinoties tālākajā laika periodā.

Ekonomiskās krīzes ietekme ir novērojama arī šajā, ar nodarbinātību nepastarpināti saistītajā rādītājā. Augsts bezdarba indikators liek saprast, ka Latvijas iedzīvotāji joprojām uzskata sevi par darba tirgum piederīgiem: turpina meklēt darbu un reģistrē bezdarbnieka statusu.

Tabula 34 Produktivitātes konteksta rādītāja sasniegšana

Rādītājs	Bāzes vērtība 2005.gadā	Sasniegtais rezultāts 2015.gadā*
Sasniegt vismaz 53% no ES vidējā produktivitātes rādītāja (IKP pēc PPS uz vienu strādājošo)	47,9%	40,7%

*Rādītājs aprēķināts, balstoties uz Eurostat datiem par ES28 un Latvijas IKP kopapjomu un nodarbināto skaitu vecumā 15-64 gadi 2015.gadā

Ražīgums, kā tautsaimniecības vidējā termiņa izaugsmes dzinējs, ir noteicošais struktūrpolicies rādītājs. Sasniegtais produktivitātes rādītājs atpaliek no uzstādītā rādītāja mērķa.

Ietekmes rādītāji

Darbības programmai "Uzņēmējdarbība un inovācijas" vai kopīgi ar pārējām darbības programmām noteikti četri ietekmes rādītāji ES fondu intervences izvērtēšanai. Viens no rādītājiem ir ticis sasniegts, divi – nav sasniegti, bet par viena rādītāja vērtību dati nav pieejami.

Tabula 35 Ilgstošā bezdarba ietekmes rādītāja sasniegšana

Rādītājs	Bāzes vērtība 2006.gadā	Sasniegtais rezultāts 2015.gadā*
Samazināt ilgstošā bezdarba rādītāju līdz 2,0% no ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaita	2,5%	4,48%

*Aprēķinam izmantoti CSP dati par bezdarbnieku skaitu un ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem vecumā no 15-64 gadiem

Lielākais ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars ekonomiski aktīvajos iedzīvotājos novērojams 2010.gadā (8,77%), tam pakāpeniski samazinoties turpmākajos gados līdz 4,48% 2015.gadā. Rādītāja vērtība nevienā no pārskata perioda gadiem nesasniedz rādītāja mērķa vērtību, kam par iemeslu ir minama ekonomiskā krīze.

Sociālās iekļaušanas un nodarbinātības pasākumu ietekme ir ierobežota uz kopējā tautsaimniecības apjoma samazināšanas fona. Vienlaicīgi uzņēmējdarbības atbalsta kritēriji bieži pieprasīja jaunu darbavietu izveidošanu vai esošo saglabāšanu, kas nenodrošināja pietiekošu pretsvaru ekonomiskās krīzes efektiem.

Tabula 36 **P&A ietekmes rādītāja sasniegšana**

Rādītājs	Bāzes vērtība 2005.gadā	Sasniegtais rezultāts 2015.gadā
Sasniegt 1,5% no IKP līmeni iekšzemes P&A izdevumiem	0,57%	0,63%

Datu avots: Eurostat

P&A izdevumu līmenis laikā no 2005.-2015.gadam saglabājies nosacīti nemainīgs, 2016.gadā tam nokrītot līdz 0,44% no IKP. Šajā laika periodā rādītāja vērtībām nav novērojama pozitīva attīstības tendence.

ERAF un ESF aktīvi iesaistījās zinātnes, pētniecības un attīstības, un inovāciju veicināšanā, bet atbalsta ierobežotie apjomi un ekonomiskā krīze nenodrošināja pietiekošu privāto investīciju pieplūdumu, lai sasniegtu izvirzīto mērķi.

Tabula 37 **Uzņēmējdarbības aktivitātes ietekmes rādītāja sasniegšana**

Rādītājs	Bāzes vērtība 2004.gadā	Sasniegtais rezultāts 2015.gadā
Paaugstināt ekonomiski aktīvo komersantu skaitu uz 1000 iedzīvotājiem līdz 32	22	51

Datu avots: CSP

Ekonomiski aktīvo komersantu skaits uz 1000 iedzīvotājiem 10 gadu periodā piedzīvojis stabilu izaugsmi, rādītāja vērtībai 2015.gadā pārsniedzot plānoto mērķa vērtību. Tas skaidrojams gan ar komersantu kopējā skaita pieaugumu, gan arī iedzīvotāju skaita samazināšanos.

Arī ESF un ERAF atbalstam var būt ietekme uz šī rādītāja izaugsmi.

Tabula 38 **Izveidoto darba vietu ietekmes rādītāja sasniegšana**

Rādītājs	Bāzes vērtība 2006.gadā	Sasniegtais rezultāts 2015.gadā
Noteikt izveidoto darba vietu skaitu darbības programmas „Uzņēmējdarbība un inovācijas” ietvaros – 5000 darba vietas (t.sk. sievietes – 2500, vīrieši – 2500)	0	n/d ⁴²

Datu avots: VIS

Izvērtētājiem nav iespējams pārliecināties par rādītāja sasniegšanas pakāpi, ņemot vērā, ka VIS šāda rādītāja vērtības neuzkrāj, citi informācijas avoti netika identificēti.

5.2.2. Iznākuma un rezultātu rādītāju sasniegšana

1.3.1.2. Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai

DPCN vērtē aktivitātes sniegumu, izmantojot iznākuma rādītāju „Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai piešķirto aizdevumu skaits”. Sasniegtā rādītāja vērtība ir:

- ▶ 1 356 uzņēmumi vai fiziskas personas atbilstoši Altum datiem par noslēgto līgumu skaitu,
- ▶ 1 431 uzņēmumi vai fiziskas personas atbilstoši ES fondu VIS uzkrātajam apstiprināto pieteikumu skaitam.

⁴² VIS nav uzkrāti dati par šo rādītāju

Turpmāk 1.3.1.2. aktivitātes "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" analizē izmantota Altum uzkrātā informācija, ņemot vērā, ka tās detalizācijas līmenis ir augstāks, t.sk., identificējami konkrēti atbalsta saņēmēji un informācija par uzņēmumu pamatdarbības veidu (NACE). Aktivitātes iznākuma rādītājs kopumā sasniegts par 93,5%.

Tabula 39 1.3.1.2.aktivitātes iznākuma rādītāja mērķis un sasniegtās vērtības

Rādītājs	Mērvienība	Kods ⁴³	Veids	Mērķis	Sasniegtā vērtība
Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai piešķirto aizdevumu skaits	Skaits	1090	Iznākuma	1450	1356 (Altum)

Lielākā daļa atbalstu saņēmušo uzņēmumu darbojas zemu tehnoloģiju nozarēs. Neskatoties uz to, ka aktivitātes atbalsts nav vērsts uz Latvijas tautsaimniecības pāreju uz augstām tehnoloģijām (atbilstoši Stratēģijai "Eiropa 2020"), tas ir risinājis citu būtisku tautsaimniecības prioritāti, t.i., bezdarba samazināšanu, kā arī tiešā veidā risināta ir DPUI identificētā attīstības problēma - zema uzņēmējdarbības aktivitāte.

Vislielākais atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaits pārstāvējuši mazumtirdzniecības nozari (204 uzņēmumi), 82 atbalstītie uzņēmumi strādājuši automobiļu un motociklu tirdzniecības un remonta nozarē, 69 savu uzņēmējdarbību uzsākuši ēdināšanas nozarē, 67 – mežsaimniecībā, 66 uzņēmumi pārstāvējuši kokrūpniecību un 66 - pārējos individuālos pakalpojumus.

Tabula 40 1.3.1.2.aktivitātes iznākuma rādītāja vērtību dalījums pret OECD klasifikāciju

Zināšanu ietilpība	Augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji zemas tehnoloģijas nozares	Zemas tehnoloģijas nozares
Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai piešķirto aizdevumu skaits	5	26	37	200

Lielākais uzņēmējdarbībai un pašnodarbinātības uzsākšanai piešķirto aizdevumu skaits ir Rīgā reģistrētiem komersantiem un fiziskām personām. Pārējos nacionālas nozīmes attīstības centros izsniegts būtiski mazāks skaits aizdevumu, tiem kopskaitā atpaliekot no Rīgas rādītāja. Arī statistisko reģionu griezumā izsniegto aizdevumu skaita priekšgalā ir Rīga.

Tabula 41 1.3.1.2.aktivitātes iznākuma rādītāja vērtību dalījums pa statistiskajiem reģioniem un nacionālas nozīmes attīstības centriem

Nacionālas nozīmes attīstības centrs	Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai piešķirto aizdevumu skaits	Statistiskais reģions	Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai piešķirto aizdevumu skaits
Daugavpils	68	Kurzeme	161
Jelgava	15	Latgale	220
Jēkabpils	46	Pierīga	208
Jūrmala	11	Rīga	356
Liepāja	43	Vidzeme	223
Rēzekne	27	Zemgale	188
Rīga	356		
Valmiera	25		
Ventspils	17		

⁴³ Šeit un turpmāk termina "Kods" lietojums atbilst ES fondu VIS datu lauka nosaukumam.

2.1.2.1. Zinātnes komercializācija un tehnoloģiju pārnese

2.1.2.1.1. apakšaktivitātes „Kompetences centri” ietvaros tika atbalstīts plānotais kompetences centru skaits. Aktivitātes iznākuma rādītāja mērķa (t.i., 50 radītās darbavietas pētniecībā un attīstībā) formālu pārpildi nodrošināja 2.1.2.1.1. apakšaktivitāte „Kompetences centri”, atbalstot 182 darbavietas, par kurām nav informācijas - vai tās ir jaunizveidotas darbavietas, vai arī darbinieki, kas iepriekš strādājuši kompetences centra dalībnieka uzņēmumā, projekta laikā reģistrētas konkrētāk kā P&A personāls.

Pētījuma ietvaros nav pieejami dati par uzņēmumu kompetences centros jaunradīto darba vietu skaitu, tāpēc nav iespējama NACE un OECD nozaru analīze.

Kompetences centru apakšaktivitātei izvirzītais iznākuma rādītājs paredzēja izveidot 50 zinātnieku un komersantu sadarbības projektus. Iepriekšējā plānošanas periodā tika uzsākti 36 šāda tipa sadarbības projekti. Projektu uzraudzības institūcijas rīcībā nav viennozīmīgas informācijas par īstenoto projektu faktiskajiem rezultātiem inovāciju un pētījumu jomās.

Nav ziņu arī par nozarēm, kurās darbojas komersanti, kas devuši ieguldījumu sadarbības projektu starp komersantiem un zinātniskajām institūcijām rādītāja mērķa vērtībā, tāpēc NACE nozaru un OECD klasifikācijas analīze nav iespējama.

2.1.2. pasākumam kopējs izvirzītais rezultāta rādītājs nosaka plānoto piesaistītā privāto finansējuma pētniecībai un attīstībai apjomu - 55 milj. eiro. Arī šī rādītāja izpildē, atbilstoši VIS datiem, lielāko ieguldījumu mērķa sasniegšanā deva kompetences centru apakšaktivitātē īstenotie projekti.

2007. – 2013.gada plānošanas periodā nav sasniegts iesniegto starptautisko patentu pieteikumu skaita mērķis – plānoti tika 43 patentu iesniegumi, taču faktiski iesniegti tika 29. Uz izvērtēšanas brīdi nav pieejama informācija par apstiprinātajiem patentiem un to izmantošanu produktu ražošanai Latvijā vai patentu ieņēmumiem citās valstīs.

Tabula 42 2.1.2.1.aktivitātes iznākuma un rezultāta rādītāju mērķi un sasniegtās vērtības

Rādītājs	Mērvienība	Kods	Veids	Mērķis DP/DPP	Sasniegtā vērtība
Izveidoto kompetences centru skaits	Skaits	198	Iznākuma	6	6 (VIS)
Radīto P&A darbavietu skaits	Skaits	179	Rezultāta	50	182 (VIS)
Projektu skaits, kas ietver sadarbību starp komersantiem un zinātniskajām institūcijām	Skaits	199	Iznākuma	50	36 (VIS)
Piesaistītais privātā sektora finansējums P&A	EUR	203	Rezultāta	55 milj.	27 199 940 (VIS)
Iesniegto starptautisko patentu pieteikumu skaits	Skaits	205	Rezultāta	43	29 (VIS)

Pieci no kompetences centriem reģistrēti Rīgā, savukārt viens – Ventspilī.

Tabula 43 2.1.2.1.aktivitātes iznākuma rādītāja vērtību dalījums pa statistiskajiem reģioniem un nacionālas nozīmes attīstības centriem

Nacionālas nozīmes attīstības centrs	Izveidoto kompetences centru skaits	Statistiskais reģions	Izveidoto kompetences centru skaits
Rīga	5	Kurzeme	1
Ventspils	1	Rīga	5

2.1.2.2. Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde

Aktivitātes iznākuma rādītājs ir komersantu skaits, kas ieviesuši jaunus produktus vai tehnoloģijas. Šis rādītājs ir kopīgs visām četrām apakšaktivitātēm – kopā 200 atbalstīti komersanti.

Datu analīzes laikā tika konstatēts, ka ES fondu VIS uzkrāti dati par rādītāja sasniegšanu projektu, nevis unikālo atbalstīto komersantu līmenī. Līdz ar to, pēc vairākkārtēju atbalstu saņēmušo komersantu izslēgšanas no rādītāja mērķa vērtības, faktiskais atbalstītais komersantu skaits ir 184. No tiem 159

komersanti īstenojuši vienu projektu, 21 komersants – katrs divus projektus, 4 komersanti – katrs trīs projektus.

Atbalstīto projektu dalījums pa apakšaktivitātēm ir:

- ▶ 2.1.2.2.1.apakšaktivitāte „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde” - 78 projekti.
- ▶ 2.1.2.2.2.apakšaktivitāte „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā” - 112 projekti.
- ▶ 2.1.2.2.3.apakšaktivitātē „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai” tika īstenots tikai viens projekts. Jāmin, ka zema īsteno to projektu skaits norāda uz īpašuma tiesību nostiprināšanas vajadzības trūkumu uzņēmumu vidū, t.i, lielāka uzmanība tiek vērsta uz produktu ieviešanu ražošanā un šo produktu tirdzniecību kā konkurences priekšrocību priekšnosacījumu, nevis produktu patentēšanu. Tāpat ir zināms, ka starptautiskā patentēšana valstu vidū atšķiras un prasa augstu uzņēmuma administratīvo kapacitāti.
- ▶ 2.1.2.2.4.apakšaktivitāte „MVK jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma” – 22 projekti. Apakšaktivitāte vērsta uz MVK jaunu produktu attīstību. Īstenoto projektu skaits uzskatāms par zemu.

Aktivitātes rezultāta rādītājs ir piesaistītais privātā sektora finansējums P&A darbībām. Tas aptver visu 2.1.2.pasākumu, izņemot 2.1.2.4. aktivitāti "Augstas pievienotās vērtības investīcijas". Vērtējot projekta līmeņa datus visās apakšaktivitātēs, rādītāja mērķis, salīdzinot ar plānoto, ir pārsniegts. Jānorāda, ka ES fondu VIS uzkrātajos datos par rādītāja izpildi nav informācijas par 2.1.2.2.4.apakšaktivitātes „MVK jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma” radīto vērtību. Apakšaktivitātēs piesaistītā privātā finansējuma apjoms ir:

- ▶ 2.1.2.2.1.apakšaktivitātē „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde” - 7,1 milj. eiro. Ņemot vērā salīdzinoši mazāku projektu skaitu, un projektu saturu, sasniegtais līmenis ir vērtējams pozitīvi.
- ▶ 2.1.2.2.2.apakšaktivitāte „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – rezultāta rādītāja izpilde aptuveni 10 reizes pārsniedz 2.1.2.2.1.apakšaktivitātes sasniegto rezultātā rādītāja līmeni, kas ir salīdzinoši augstāks rādītāja līmenis uz vienu īstenoto projektu. Tātad projekti ir salīdzinoši resursu ietilpīgāki, un to atdeve sagaidāma augstāka.
- ▶ 2.1.2.2.3.apakšaktivitātē „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai” - 19 744,48 EUR (viena projekta piesaistītais privātais finansējums).
- ▶ 2.1.2.2.4.apakšaktivitātē „MVK jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma” – nepilni 190 tūkst. eiro. MVK līdzfinansējuma kapacitāte bijusi salīdzinoši zema.

2.1.2.2. aktivitātē "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde" īstenoto projektu uzņēmēji visvairāk pārstāv vidēji augsto tehnoloģiju nozares. Visvairāk atbalstīto uzņēmumu saimniecisko darbību veic kokapstrādes nozarē (15 uzņēmumi), kam seko metālapstrāde (13) un citur neklasificēto iekārtu nozare (12). 11 atbalstītie uzņēmumi nodarbojas ar datorprogrammēšanu un 11 – ar gumijas un plastmasas rūpniecību. RIS3 nozaru uzņēmumu pieprasījums pēc atbalsta ir salīdzinoši mazs: RIS3 jomās darbojas 31% no īstenoto projektu pārstāvētajiem uzņēmumiem.

Tabula 44 2.1.2.2.aktivitātes iznākuma un rezultāta rādītāju mērķi un sasniegtās vērtības

Rādītājs	Mērvienība	Kods	Veids	Mērķis, DP/DPP	Sasniegtā vērtība
Komersantu skaits, kas ievieš jaunus produktus vai tehnoloģijas	Skaits	201	Iznākuma	200	213 (VIS)
					184*
Piesaistītais privātā sektora finansējums P&A	EUR	203	Rezultāta	55 milj.	77 607 443 (VIS)
					78 158 328 (VIS no projektu līmeņa)

*Autoru aprēķinātā vērtība, balstoties uz unikālo atbalstīto komersantu skaitu.

Vislielākais privātā finansējuma apjoms piesaistīts zemo tehnoloģiju nozarēs, neskatoties uz to, ka visvairāk projektu īstenots vidēji augstas tehnoloģijas pārstāvētos uzņēmumos. Acīmredzami, zemo tehnoloģiju nozarēs vidējā projekta izmaksas bijušas augstākas (ņemot vērā, ka ES līdzfinansējuma pieļaujamais līmenis ir vienāds neatkarīgi no piederības kādai no OECD klasifikācijas nozarēm). Nemetālisko minerālu nozares uzņēmumi piesaistījuši vislielāko privātā finansējuma apjomu (8,9 milj. eiro), kam seko kokapstrāde (8,3 milj. eiro) un gumijas un plastmasu rūpniecība (7,6 milj. eiro). 57% no piesaistītā privātā finansējuma atbilst RIS3 specializācijas jomām.

Tabula 45 **2.1.2.2.aktivitātes rādītāju vērtību dalījums pret OECD klasifikāciju**

Zināšanu ietilpība	Augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji zemas tehnoloģijas nozares	Zemas tehnoloģijas nozares
Komersantu skaits, kas ievieš jaunus produktus vai tehnoloģijas	21	45	17	43
Piesaistītais privātā sektora finansējums P&A	6 238 398,47	9 540 312,42	17 797 961,76	23 379 838,62

Lielākais skaits atbalstīto komersantu ir reģistrēti Rīgā - 102, pārējos nacionālās nozīmes attīstības centros atbalstīto komersantu skaitam nepārsniedzot 8. Arī statistisko reģionu griezumā līdere ir Rīga.

Tabula 46 **2.1.2.2.aktivitātes iznākuma rādītāja vērtību dalījums pa statistiskajiem reģioniem un nacionālās nozīmes attīstības centriem**

Nacionālās nozīmes attīstības centrs	Komersantu skaits, kas ievieš jaunus produktus vai tehnoloģijas	Statistiskais reģions	Komersantu skaits, kas ievieš jaunus produktus vai tehnoloģijas
Daugavpils	3	Kurzeme	16
Jelgava	2	Latgale	5
Jēkabpils	1	Pierīga	34
Jūrmala	3	Rīga	102
Liepāja	8	Vidzeme	11
Rēzekne	0	Zemgale	16
Rīga	102		
Valmiera	3		
Ventspils	5		

2.1.2.4. Augstas pievienotās vērtības investīcijas

Aktivitātes iznākuma rādītājs ir atbalstīto augstas pievienotās vērtības projektu skaits. Rādītāja mērķis tīcis pārsniegts gandrīz 2 reizes (skatīt tabulu zemāk). Tas saistīts ar finansējuma papildu piešķirumu šai aktivitātei. Kā aktivitātes rezultāta rādītājs definēts apgrozījuma pieaugums atbalstītajos uzņēmumos divus gadus pēc investīciju saņemšanas, tas noteikts - 20% vidējais apgrozījuma pieaugums atbalstītajiem uzņēmumiem. Iznākuma rādītāja mērķis ir novērtēt investīciju atdevi pēc to ieviešanas ražošanā. Balstoties uz datiem no ES fondu VIS, aprēķinātā rādītāja izpilde ir 1,48%. Mazāk nekā 20% īstenoto projektu VIS ir norādīta šī rādītāja sasniegtā vērtība, pārējos gadījumos norādītā vērtība ir 0 (kas liecina, ka visticamāk dati VIS nav ievadīti, nevis apgrozījuma pieaugums divus gadus pēc projektu īstenošanas ir bijis 0%). Turpmāk no analīzes nulles vērtības ir izslēgtas.

Tabula 47 **2.1.2.4.aktivitātes iznākuma un rezultāta rādītāju mērķi un sasniegtās vērtības**

Rādītājs	Mērvienība	Kods	Veids	Mērķis, DP/DPP	Sasniegtā vērtība
Atbalstīto augstas pievienotās vērtības projektu skaits	Skaits	223	Iznākuma	95	185 (VIS)
					186 (pabeigtie projekti)
Apgrozījuma pieaugums atbalstītajos uzņēmumos divus gadus pēc investīcijas saņemšanas	%	189	Rezultāta	20%	1,48% (VIS)
					24,03% (pabeigtajos projektos ar aizpildītiem datu laukiem)
Piesaistītā privātā finansējuma apjoms komercdarbības attīstībai	EUR	217	Rezultāta	210 milj.	264 milj. (VIS)
					263 milj. (saskaitot VIS projektu datus)

Lielāks atbalstīto uzņēmumu skaits darbojas zemo tehnoloģiju nozarēs un vidēji augsto tehnoloģiju nozarēs. To iespējams skaidrot caur salīdzinoši lielāku modernizācijas potenciālu šajās uzņēmumu grupās. Šo pieņēmumu apstiprina arī lielāks apgrozījuma pieaugums vidēji zemo tehnoloģiju grupas uzņēmumu vidū.

Atbalstīto projektu vidū dominē ražošanas nozares pārstāvoši uzņēmumi – kopā 151 īstenots projekts jeb 81,6% no kopējā īstenoto projektu skaita. Visvairāk tika atbalstīti projekti kokapstrādes nozarē (31 projekts) un metālapstrādes nozarē (26 projekti), citas plaši pārstāvētās nozares ir pārtikas ražošana (13 projekti), vairumtirdzniecība (11 projekti), nemetālisko minerālu apstrāde (9 projekti) un uzglabāšanas un transporta palīgdarbības (9 projekti). RIS3 nozarēs atbalstīti 120 projekti jeb 64,9% no projektu kopskaita.

Tabula 48 **2.1.2.4.aktivitātes iznākuma rādītāja vērtību dalījums pret OECD klasifikāciju**

Zināšanu ietilpība	Augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji zemas tehnoloģijas nozares	Zemas tehnoloģijas nozares
Projektu skaits	16	30	18	88
Apgrozījuma pieaugums	18,46	44,64	27,34	27,78
Piesaistītais privātais finansējums	17 203 998,33	37 304 870,52	27 223 046,63	126 944 674,61

Vidējais apgrozījuma pieaugums projektus īstenojušajiem ražošanas nozaru uzņēmumiem ir 29,96%, savukārt pakalpojumu nozaru uzņēmumiem vidēji apgrozījums ir samazinājies par 11,79%, kas var būt skaidrojams ar iekšzemes pieprasījuma kritumu krīzes ietekmē vai citiem faktoriem.

Apgrozījums visstraujāk audzis uzņēmumiem citu iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošanas nozarē - par 81,39%. Vislielākais vidējais apgrozījuma kritums (-11,49%) ir konstatēts vairumtirdzniecības nozarē strādājošajiem uzņēmumiem. RIS3 pārstāvētajās nozarēs uzņēmumu apgrozījums audzis salīdzinoši lēnāk nekā kopumā – vidēji par 20,2%.

Aktivitātes rezultāta rādītājs par piesaistītā privātā finansējuma apjomu komercdarbības attīstībai apraksta uzņēmumu tieksmi investēt pašiem. Rādītāja mērķis noteikts 210 miljonu EUR apjomā (to attiecinot pret 95 sākotnēji plānotajiem projektiem). Plānošanas perioda ietvaros ir būtiski pārsniegts atbalstīto projektu skaita mērķis un piesaistītā finansējuma apjoma rādītājs, taču, vērtējot rādītāja izpildi uz vienu projektu, tas ir salīdzinoši zemāks par plānoto. Kā, piemēram, lielāko privātā finansējuma apjomu ieguldījuši zemo tehnoloģiju nozares uzņēmumi, taču tas skaidrojams tieši ar lielāku atbalstīto projektu skaitu šajās nozarēs strādājošo uzņēmumu vidū.

Ražošanas nozares uzņēmumu privātās investīcijas veido 78,4% no kopējā piesaistītā privātā finansējuma apjoma, kas ir salīdzinoši augsts rādītājs proporcionāli atbalstīto projektu skaitam šajā nozarē. Lielākais finansējuma apjoms piesaistīts nozarē ar lielāko atbalstīto projektu skaitu – kokapstrādē (70 miljoni EUR).

Vērtējot piesaistītā privātā finansējuma apjomu pret ERAF ieguldījumiem, vidēji tas ir 1,59. Augstākais rādītājs ir gumijas un plastmasas izstrādājumu ražošanas nozarē (2,41), bet zemākais - automobiļu vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības nozarē (0,84). Savukārt ražošanas nozares ieguldījušas vidēji 1,64 EUR pret katru ERAF eiro, kamēr pakalpojumu nozares – 1,51 EUR.

Vidēji zemo un zemo tehnoloģiju nozarēs caurmērā piesaistīts lielāks privātā finansējuma apjoms pret vienu ERAF ieguldīto eiro nekā augsto un vidēji augsto tehnoloģiju nozarēs, kas papildina iepriekš secināto par plašākām modernizācijas iespējām zemāko tehnoloģiju nozarēs.

Aptuveni 71% no piesaistītā privātā finansējuma attiecas uz RIS3 nozarēm.

Gan nacionālas nozīmes attīstības centru griezumā, gan statistikas reģionu griezumā lielākais projektu skaits ir Rīgā reģistrētiem uzņēmumiem – 69 projekti.

Tabula 49 **2.1.2.4.aktivitātes iznākuma rādītāja vērtību dalījums pa statistiskajiem reģioniem un nacionālas nozīmes attīstības centriem**

Nacionālas nozīmes attīstības centrs	Atbalstīto augstas pievienotās vērtības projektu skaits	Statistiskais reģions	Atbalstīto augstas pievienotās vērtības projektu skaits
Daugavpils	5	Kurzeme	32
Jelgava	6	Latgale	12
Jēkabpils	2	Pierīga	36
Jūrmala	1	Rīga	69
Liepāja	9	Vidzeme	16
Rēzekne	0	Zemgale	21
Rīga	69		
Valmiera	3		
Ventspils	10		

2.2.1.1. Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos

Aktivitātes iznākuma rādītājs ir atbalstīto uzņēmumu skaits. Rādītāja mērķis ir kopīgs visam 2.2.1. pasākumam. Kopumā pasākuma līmenī rādītāja mērķis ir sasniegts..

Noteiktais iznākuma rādītājs – riska kapitāla finansējumu saņēmušo MVK skaits – arī ir sasniegts.

Arī rezultāta rādītājs ir noteikts kopīgs visam pasākumam – projektos piesaistītā privātā finansējuma apjoms tika plānots 312,16 milj. eiro. Pēc Altum uzkrātās informācijas darījumu līmenī, piesaistītais privāto investīciju apjoms ir 3,8 milj. eiro. Tik liela nesaskaņa rada bažas par datu uzticamību un to tālāk izmantošanas riskiem analīzes gaitā.

Balstoties uz Altum datiem, izslēdzot komersantu atkārtoti saņemtā atbalsta gadījumus, pēc autoru aprēķiniem, piešķirto garantiju vai paaugstināta riska aizdevumu iznākuma rādītāja vērtība ir 160 atbalstīti MVK. Visvairāk atbalstīto MVK (9) ir iesaistīti datorprogrammēšanā, septiņi darbojas dzērienu ražošanā, seši - vairumtirdzniecībā un seši - kokapstrādē. 21 uzņēmums darbojas zemo tehnoloģiju nozarē un 17 – vidēji augsto tehnoloģiju nozarē.

Balstoties uz Altum datiem, aprēķināts, ka MVK projektos ir ieguldīti 66,6 milj. eiro riska kapitāla finansējuma.. Vislielākais finansējums piešķirts uzņēmumiem dzērienu ražošanas nozarē (4,3 milj. eiro), datoru ražošanas nozarē un ķīmiskajā rūpniecībā. Visas iepriekš minētās nozares ietilpst kādā no RIS3 specializācijas jomām.

Gan riska kapitāla finansējuma saņēmušo uzņēmumu skaits, gan piesaistītais privātais finansējuma apjoms ir visaugstākais zemo tehnoloģiju nozaru MVK uzņēmumos. Piesaistītais privātais finansējuma apjoms ir visaugstākais dzērienu ražošanas uzņēmumu vidū (1,2 milj. eiro), aiz tās seko izglītības nozare (400 tūkst. eiro) un veselības aizsardzība (388 tūkst. eiro).

Tabula 50 **2.2.1.1.aktivitātes iznākuma un rezultāta rādītāju mērķi un sasniegtās vērtības**

Rādītājs	Mērvienība	Kods	Veids	Mērķis	Sasniegtā vērtība
Uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus	Skaits	206	Iznākuma	750	68 (Altum)
Riska kapitāla finansējumu saņēmušo MVK skaits	Skaits	207	Iznākuma	65	160 (Altum)
Piesaistīts privātais finansējums aizdevumu un līzīngā finansētiem pasākumiem	EUR	211	Rezultāta	321,16 milj.	3 796 446,92 (Altum)
MVK ieguldītā riska kapitāla finansējuma apjoms	EUR	212	Rezultāta	65 milj.	66 592 619(Altum)

Izmantojot datus no Altum par atbalstīto uzņēmumu skaitu, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumu veidā, deviņi no 69 uzņēmumiem darbojas zemo tehnoloģiju nozarēs. Vairāk kā puse (47) atbalstīto uzņēmumu darbojas mazumtirdzniecībā un 10 uzņēmumi – vairumtirdzniecībā.

Tabula 51 **2.2.1.1.aktivitātes rādītāja vērtību dalījums pret OECD klasifikāciju**

Zināšanu ietilpība	Augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji zemas tehnoloģijas nozares	Zemas tehnoloģijas nozares
Uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus	0	3	1	9
Riska kapitāla finansējumu saņēmušo MVK skaits	2	17	1	21
Piesaistīts privātais finansējums aizdevumu un līzīngā finansētiem pasākumiem, EUR	0	224 750	360 000	1 610 403,87
MVK ieguldītā riska kapitāla finansējuma apjoms, EUR	245 500	7 446 624	194 000	12 777 870

Statistikas reģionu un nacionālas nozīmes attīstības centru griezumā gan riska kapitāla finansējuma ziņā, gan aizdevumu ziņā dominē atbalsta Rīgā reģistrēti atbalsta saņēmēji.

Tabula 52 **2.2.1.1.aktivitātes iznākuma rādītāju vērtību dalījums pa statistiskajiem reģioniem un nacionālas nozīmes attīstības centriem**

Nacionālas nozīmes attīstības centrs	Riska kapitāla finansējumu saņēmušo MVK skaits	Uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus	Statistiskais reģions	Riska kapitāla finansējumu saņēmušo MVK skaits	Uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus
Daugavpils	0	0	Kurzeme	10	3
Jelgava	4	0	Latgale	3	0
Jēkabpils	0	1	Pierīga	25	18
Jūrmala	2	2	Rīga	104	39
Liepāja	1	1	Vidzeme	8	4
Rēzekne	1	0	Zemgale	10	4
Rīga	104	39			
Valmiera	3	0			
Ventspils	4	0			

2.2.1.3. Garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai

Garantiju aktivitātes pirmais iznākuma rādītājs ir atbalstīto uzņēmumu skaits, kas aktivitātes īstenošanas gaitā tika iedalīts divās daļās:

- ▶ uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumu viedā,
- ▶ uzņēmumi, kas saņēmuši īstermiņa eksporta garantijas.

Iznākuma rādītājs ir kopīgs 2.2.1.pasākumam.

Aktivitātes ietvaros izsniegtas kredītu garantijas un eksporta garantijas kopumā 276 komersantiem.

Nākamais aktivitāti raksturojošais iznākuma rādītājs ir uzņēmumu skaits, kas saņēmuši īstermiņa eksporta garantijas. Atbilstoši DPP, šis iznākuma rādītājs attiecas tikai uz 2.2.1.3.aktivitāti "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai", kaut gan identisks finanšu instruments izveidots arī 2.2.1.4.2.aktivitātes "Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai" ietvaros. Eksporta garantijas saņēmušo komersantu skaits nav liels – pēc Altum datiem, 31 uzņēmums.

Aktivitātes rezultāta rādītājs pēc būtības ir sviras indikators (skatīt arī sesto izvērtēšanas jautājumu par finanšu instrumentu sviru salīdzinājumu), t.i., privātā finansējuma piesaiste aizdevumos. Rādītājs ir vienots 2.2.1. pasākumam..

Tabula 53 **2.2.1.3.aktivitātes iznākuma un rezultāta rādītāju mērķi un sasniegtās vērtības**

Rādītājs	Mērvienība	Kods	Veids	Mērķis DP/DPP	Sasniegtā vērtība
Uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus	Skaits	206	Iznākuma	750	276 (Altum)
Komersanti, kas saņēmuši īstermiņa eksporta garantijas	Skaits	415	Iznākuma	100	31 (Altum)
Piesaistīts privātais finansējums aizdevumu un līzīngā finansētiem pasākumiem	EUR	211	Rezultāta	321,16 milj.	270 060 137 (Altum)

Visvairāk atbalstītās nozares ir ēku būvniecība (19 garantijas), specializētās būvniecības nozare (17 garantijas) un kokrūpniecībā (17 garantijas), tās visas ir RIS3 specializācijas jomās ietilpstošas nozares. Par 32 uzņēmumu piederību nozarei nav informācijas, ņemot vērā, ka šie uzņēmumi ir likvidēti un atbilstoši datu ierobežojumiem, VID nav sniedzis informāciju par likvidēto uzņēmumu pamatdarbības nozari.

Lielākā daļa kredītu garantiju tika piešķirtas uzņēmumiem, kas darbojas zemo tehnoloģiju nozarē, taču vismazākā daļa – OECD klasifikācijas augsto tehnoloģiju nozaru uzņēmumiem.

Arī eksporta garantijas pārsvarā piešķirtas uzņēmumiem, kas darbojas zemo tehnoloģiju nozarēs. Visvairāk eksporta garantiju izsniegtas uzņēmumiem pārtikas pārstrādes nozarē (6 garantijas), kokapstrādē (4 garantijas) un citu iekārtu, mehānismu un mašīnu ražošanas nozarē (4 garantijas). Divas pirmās nozares ir iekļautas Latvijas RIS3 specializācijas jomās.

Vidēji zemo tehnoloģiju nozarēs strādājošie uzņēmumi saņēmuši vislielāko kredītu apjomu, baltoties uz LGA datiem, vismazākais izsniegto kredītu apjoms ir uzņēmumiem, kas darbojas augsto tehnoloģiju nozarē. Arhitektūras un inženiertehnisko pakalpojumu nozares uzņēmumi saņēmuši kopsummā lielākos aizdevumus (42 milj. eiro) ar LGA atbalstu, tiem seko ēku būvniecības nozares uzņēmumi (40 milj. eiro) un metālu ražošanas nozares uzņēmumi (35 milj. eiro). Pirmo divu nozaru pārsvars liecina, ka šie aizdevumi bija nekustāmā īpašuma tirgus krīzes risinājumi.

Ēku būvniecība un metālapstrādes nozares ir iekļautas RIS3 specializācijas jomu sarakstā, nākamā darbības nozare, kas ietilpst kādā no RIS3 specializācijas jomām un ir plaši atbalstīta aktivitātes ietvaros ir ķīmiskā rūpniecība (15 milj. eiro).

Tabula 54 2.2.1.3.aktivitātes rādītāju vērtību dalījums pret OECD klasifikāciju

Zināšanu ietilpība	Augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji zemas tehnoloģijas nozares	Zemas tehnoloģijas nozares
Uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus	5	23	17	63
Komersanti, kas saņēmuši īstermiņa eksporta garantijas	3	5	3	15
Piesaistīts privātais finansējums aizdevumu un līzinga finansētiem pasākumiem, EUR	4 594 451,21	35 681 399,98	49 974 305,01	37 073 914,62

Gandrīz puse komersantu, kuriem izsniegtas garantijas, ir reģistrēti Rīgā. Nacionālas nozīmes attīstības centros reģistrētiem kopersantiem izsniegts salīdzinoši mazāk garantiju. Statistisko reģionu griezumā, ņemot vērā Rīgu, atbalstīto uzņēmumu skaita sadalījums ir visai atšķirīgs – no 9 līdz 44.

Tabula 55 **2.2.1.3.aktivitātes iznākuma rādītāja vērtību dalījums pa statistiskajiem reģioniem un nacionālas nozīmes attīstības centriem**

Nacionālas nozīmes attīstības centrs	Uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus	Statistiskais reģions	Uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus
Daugavpils	6	Kurzeme	44
Jelgava	8	Latgale	9
Jēkabpils	5	Pierīga	43
Jūrmala	2	Rīga	123
Liepāja	11	Vidzeme	32
Rēzekne	0	Zemgale	25
Rīga	123		
Valmiera	7		
Ventspils	9		

2.2.1.4. Aizdevumi komersantu konkurētspējas uzlabošanai

Aktivitātes iznākuma rādītājs ir uzņēmumu skaits, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus. Rādītājs ir kopīgs 2.2.1.pasākumam. Šī aktivitāte atbalstīja komersantus, gan izsniedzot garantijas, gan paaugstināta riska aizdevumus. Izslēdzot no atbalstīto komersantu skaita vairākkārtējā atbalsta darījumus, saskaņā ar Altum datiem, aktivitāte kopumā sniegusi atbalstu 702 komersantiem, tostarp 51 uzņēmums saņēmis atbalstu vairāk nekā viena darījuma ietvaros. Rādītājam izvirzītais sasniedzamais mērķis, vērtējot to pasākuma līmenī, ir sasniegts.

Aktivitātes rezultāta rādītājs ir kopīgs pasākumam – piesaistīts privātais finansējums aizdevumu un līzinga finansētiem pasākumiem. Balstoties uz Altum datiem, uzskaitot garantēto apjomu komercbanku izsniegtajiem aizdevumiem, kā arī mezanīna ietvaros izsniegto aizdevumu apjomu, aprēķināta rādītāja sasniegtā vērtība. Rādītāja mērķis nav sasniegts.

Tabula 56 **2.2.1.4.aktivitātes iznākuma un rezultāta rādītāju mērķi un sasniegtās vērtības**

Rādītājs	Mērvienība	Kods	Veids	Mērķis DP/DPP	Sasniegtā vērtība
Uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus	Skaits	206	Iznākuma	750	702 (Altum)
Piesaistīts privātais finansējums aizdevumu un līzinga finansētiem pasākumiem	EUR	211	Rezultāta	321,16 milj.	97 026 011,87 EUR (Altum)

Lielākais atbalstīto uzņēmumu skaits novērojams tirdzniecības apakšnozarēs mazumtirdzniecībā (55 uzņēmumi) un vairumtirdzniecībā (48), kā arī kokapstrādē (50).

Tehnoloģiju ietilpības ziņā, lielākais komersantu skaits pārstāv zemas tehnoloģijas nozares (142). Salīdzinoši tuvu rezultātu uzrāda vidēji augstas tehnoloģiju nozares (37) un vidēji zemas tehnoloģiju nozares (28).

Tabula 57 **2.2.1.4.aktivitātes rādītāju vērtību dalījums pret OECD klasifikāciju**

Zināšanu ietilpība	Augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji zemas tehnoloģijas nozares	Zemas tehnoloģijas nozares
Uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus	9	37	28	142

Lielākais skaits atbalstīto komersantu reģistrēti Rīgā – 210 komersanti. Statistikas reģionu griezumā seko Pierīga – 149 komersanti.

Tabula 58 **2.2.1.4.aktivitātes iznākuma rādītāja vērtību dalījums pa statistiskajiem reģioniem un nacionālas nozīmes attīstības centriem**

Nacionālas nozīmes attīstības centrs	Uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus	Statistiskais reģions	Uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus
Daugavpils	31	Kurzeme	94
Jelgava	16	Latgale	93
Jēkabpils	14	Pierīga	149
Jūrmala	13	Rīga	210
Liepāja	31	Vidzeme	82
Rēzekne	20	Zemgale	72
Rīga	210		
Valmiera	10		
Ventspils	16		

2.3.1.1. Ārējo tirgu apgūšana

2.3.1.1.1. apakšaktivitātes „Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketingš” iznākuma rādītājs ir atbalstīto projektu skaits, kas faktiski bijis vislielākais šajā darbības programmā – 3 734 īstenoti projekti. Īstenoto projektu skaits vairāk nekā 10 reizes pārsniedz plānošanas dokumentā paredzēto mērķi.

Tabula 59 **2.3.1.1.aktivitātes iznākuma rādītāja mērķi un sasniegtās vērtības**

Rādītājs	Mērvienība	Kods	Veids	Mērķis, DP/DPP	Sasniegtā vērtība
Uz ārējo tirgu apgūšanu vērsto atbalstīto projektu skaits	Skaits	218	Iznākuma	330	3734 (VIS)

Finansējuma saņēmēju starpā ir novērojams liels zemo tehnoloģiju nozaru uzņēmumu īpatsvars (999 projekti), kas lielā mērā raksturo aktuālo Latvijas tautsaimniecības struktūru (sadalījumā pēc OECD klasifikatoram, t.sk., uzņēmumu īpatsvaru, kas neietilpst nevienā no tehnoloģiju nozaru grupām).

Līdzīgs skaits – aptuveni puse – projektu attiecas gan uz ražošanas, gan pakalpojumu nozarēm. Visvairāk projektu ir apģērhu ražošanas nozarē (316), kam seko vairumtirdzniecība ar 229 projektiem un uzglabāšanas un transporta papildpakalpojumi ar 190 projektiem. Atbalstīti arī uzņēmumi, kuru pamatdarbība reģistrēta primārajā sektorā (kopā 28 projekti).

Tabula 60 **2.3.1.1.aktivitātes rādītāju vērtību dalījums pret OECD klasifikāciju**

Zināšanu ietilpība	Augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji zemas tehnoloģijas nozares	Zemas tehnoloģijas nozares
Uz ārējo tirgu apgūšanu vērsto atbalstīto projektu skaits	182	595	279	999

Lielākais skaits atbalstīto projektu ir Rīgā reģistrētiem komersantiem – 2170 projekti.

Tabula 61 **2.3.1.1.aktivitātes iznākuma rādītāja vērtību dalījums pa statistiskajiem reģioniem un nacionālas nozīmes attīstības centriem**

Nacionālas nozīmes attīstības centrs	Uz ārējo tirgu apgūšanu vērsto atbalstīto projektu skaits	Statistiskais reģions	Uz ārējo tirgu apgūšanu vērsto atbalstīto projektu skaits
Daugavpils	140	Kurzeme	258
Jelgava	31	Latgale	130
Jēkabpils	31	Pierīga	627
Jūrmala	49	Rīga	2170
Liepāja	187	Vidzeme	133
Rēzekne	19	Zemgale	177
Rīga	2170		
Valmiera	28		
Ventspils	13		

2.3.1.2. Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai

Aktivitātes iznākuma rādītājs ir iesaistīto personu skaits. Plānošanas periodā sasniegtā vērtība 18,5 reizes pārsniedz sākotnējo mērķi. Iznākuma rādītāja mērķa pārsniegšana ir vērtējama pozitīvi, tomēr pārlietu liels pārsniegums norāda uz plānošanas posmā pieļautām kļūdām vai būtisku pieejas maiņu īstenošanas posmā.

Tabula 62 **2.3.1.2.aktivitātes iznākuma rādītāja mērķi un sasniegtās vērtības**

Rādītājs	Mērvienība	Kods	Veids	Mērķis	Sasniegtā vērtība
Motivācijas programmās iesaistīto personu skaits	Skaits	219	Iznākuma	2 250	41 767 (VIS)

Nemot vērā datu ierobežojumus, kā arī aktivitātes specifiku (kur labuma guvēji ir fiziskas personas), aktivitātes gala saņēmējus nav iespējams analizēt pēc to piederības NACE un RIS3, kā arī attiecināt pret OECD klasifikāciju.

2.3.2.1. Biznesa inkubatori

Noteiktie aktivitātes iznākuma rādītāji ir

- ▶ izveidoto biznesa inkubatoru skaits (iznākuma rādītāja mērķa vērtība vienlaicīgi attiecināma arī uz 2.3.2.3. aktivitāti "Klasteru programma"),
- ▶ attīstīto inkubatoru platība.

Faktiski aktivitātes ietvaros darbojās 9 biznesa inkubatori un, pēc ES fondu VIS, attīstītā biznesa inkubatora platība pārsniedza plānoto vairāk nekā 2 reizes.

Kā rezultāta rādītājs izvirzīts ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits, kas saņēmuši atbalstu biznesa inkubatoros. Sākotnēji plānots, ka biznesa inkubatoru ietvaros atbalsts tiktu sniegts 82 uzņēmumiem, taču faktiski šis rādītājs pārsniegts vismaz 13 reizes, t.i., atbalsts sniegts vairāk nekā tūkstoš uzņēmumiem.

Turpmākā analīze veikta, ņemot vērā datu ierobežojumus, t.i., vairākos datu avotos atbalstīto uzņēmumu skaits un to piederība konkrētam biznesa inkubatoram atšķiras. Salīdzinot vairākus datu avotus, tika noteikts atbalstīto uzņēmumu skaits, par kuru atbalsta saņemšanu nav šaubu (dati vienlīdz sakrīt starp LIAA un biznesa inkubatoru operatoru atskaitēm). Par vairāk nekā 10% no atbalstīto uzņēmumu skaita nav informācijas par to piederību konkrētai uzņēmējdarbības nozarei (t.i., dati par pamatdarbības veidu nav pieejami par 124 uzņēmumiem, kas likvidēti laikā pēc 2015.gada beigām),

No rezultāta rādītāja vērtības izslēgti uzņēmumi, kas uz 2015.gada 31.decembri vairs nebija aktīvi (konstatējams likvidācijas fakts). Līdz ar to, ir identificējami 1136 komersanti, kuri saņēmuši atbalstu aktivitātes ietvaros un ir ekonomiski aktīvi plānošanas perioda beigās.

Biznesa inkubatoru atbalstītie uzņēmumi pārsvarā darbojas vidēji augsto tehnoloģiju nozarēs (214) un zemo tehnoloģiju nozarēs (202 uzņēmumi). Salīdzinoši vairāk ir pārstāvēti pakalpojumu nozaru uzņēmumi nekā ražošanas nozaru uzņēmumi. Atbalstīti arī primārā sektora uzņēmumi.

Nozaru griezumā visizplatītākie pamatdarbības veidi ir datoru programmēšana un saistītās darbības (64 uzņēmumi), kam seko citi profesionālie un zinātniskie pakalpojumi (46 uzņēmumi), cita veida ražošana (43 uzņēmumi) un kokapstrāde (40 uzņēmumi). 36% atbalstīto uzņēmumu darbojas kādā no RIS3 piederošām nozarēm.

Tabula 63 2.3.2.1.aktivitātes iznākuma un rezultāta rādītāju mērķi un sasniegtās vērtības

Rādītājs	Mērvienība	Kods	Veids	Mērķis, DP/DPP	Sasniegtā vērtība
Izveidoto biznesa inkubatoru, klasteru skaits	Skaits	220	Iznākuma	18	18 (VIS)
Attīstīto inkubatoru platība	m ²	221	Iznākuma	18 000	39 273 (VIS)
Economiski aktīvie uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu biznesa inkubatoros	Skaits	220	Rezultāta	82	1 291 (VIS)
					1 136*

*Autoru aprēķinātā vērtība, ņemot vērā aktīvos uzņēmumus uz 31.12.2015.

Tabula 64 2.3.2.1.aktivitātes rādītāju vērtību dalījums pret OECD klasifikāciju

Zināšanu ietilpība	Augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji zemas tehnoloģijas nozares	Zemas tehnoloģijas nozares
Economiski aktīvie uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu biznesa inkubatoros	44	214	79	202

Ņemot vērā, pirmkārt, ka nav veikta stingra uzskaitē par komersantu aizņemto platību biznesa inkubatoros, otrkārt, virtuālo inkubēšanas un, treškārt, dalītas darbavietas iespējas biznesa inkubatoros starp vairākiem uzņēmumiem, nav iespējams analizēt otrā iznākuma rādītāja (attīstīto inkubatoru platība) sadalījumu atbalstīto uzņēmumu pamatdarbības nozaru griezumā.

Aktivitātes ietvaros visbiežāk atbalstīti Rīgā reģistrēti uzņēmumi. Nacionālas nozīmes centros ārpus Rīgas lielākais atbalstīto uzņēmumu skaits reģistrēts Liepājā un Ventspilī. Statistikas reģionu griezumā līderes ir Rīga un Kurzeme.

Tabula 65 **2.3.2.1.aktivitātes rezultāta rādītāja vērtību dalījums pa statistiskajiem reģioniem un nacionālas nozīmes attīstības centriem**

Nacionālas nozīmes attīstības centrs	Ekonomiski aktīvie uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu biznesa inkubatoros	Statistiskais reģions	Ekonomiski aktīvie uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu biznesa inkubatoros
Daugavpils	43	Kurzeme	210
Jelgava	41	Latgale	142
Jēkabpils	31	Pierīga	183
Jūrmala	21	Rīga	359
Liepāja	66	Vidzeme	133
Rēzekne	54	Zemgale	109
Rīga	359		
Valmiera	46		
Ventspils	61		

2.3.2.2. Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem

2.3.2.2.1. apakšaktivitātes "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās" iznākums vērtējams kā atbalstu saņēmušo komersantu skaits, kas ir mikro un mazie komersanti. ES fondu VIS nodrošina šo vērtību uzkrāšanu, uzskaitot īstenoto projektu skaitu, bet ne atbalstu saņēmušo unikālo mikro un mazo komersantu skaitu. Pēc aprēķiniem no projektu līmeņa datiem, izslēdzot uzņēmumu dublikātus, sasniegtā iznākuma rādītāja vērtība ir 75 atbalstu saņēmušie mikro un mazie komersanti. Rādītāja sasniegtā vērtība ir tikai 21% no sākotnēji plānotās.

Otrs apakšaktivitātes iznākuma rādītājs ir finansējuma saņēmēju skaits, kas atbilst vidēja komersanta statusam. Kopā tika īstenoti 17 projekti (kuru īstenotāji attiecīgi bija vidējie komersanti), kur vienu no projektiem īstenojis uzņēmums, kas, atbilstoši VIS uzkrātajiem rādītāju izpildes datiem, iepriekš šīs apakšaktivitātes ietvaros īstenojis citu projektu mikro vai mazā komersanta statusā.

Savukārt 2.3.2.2.1. apakšaktivitātes "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās (IĀT)" rezultāta rādītājs ir izteikts kā apgrozījuma pieaugums atbalstītajos uzņēmumos divus gadus pēc investīciju saņemšanas, kas raksturo projekta rezultātu pēc ražošanas jaudu palielināšanas. Sasniegtā rezultātu rādītāju vērtība uzskatāma par augstu, ņemot vērā, ka ekonomiskās krīzes radītie uzņēmējdarbības ierobežojumi radīja apgrūtinājumu uzņēmējdarbībai, taču vienlaikus salīdzinoši straujo apgrozījuma pieaugumu var skaidrot ar zemākām bāzes vērtībām aktivitātes uzsākšanas laikā.

2.3.2.2.2. apakšaktivitātes "Atbalsts ieguldījumiem ražošanas telpu izveidei vai rekonstrukcijai" ietvaros atbalsts tika sniegts pašvaldībām uzņēmējdarbības infrastruktūras izveidei, līdz ar to aktivitātes sasniegto rezultātu novērtēšanai uzraudzīt nepieciešams nevis nekustamā īpašuma operatori, kas aktivitātes ietvaros veikuši telpu izbūvi, bet gan patiesos labuma guvējus, t.i., uzņēmējus, kuri telpas izmantojuši. Attiecīgi iznākuma rādītājs ir komersantu skaits, kas nomā jaunuzceltas, renovētas vai rekonstruētas ražošanas ēkas. Sasniegtā iznākuma rādītāja vērtība ir 32 uzņēmumi.

2.3.2.2.3. apakšaktivitātes "Atbalsts ieguldījumiem infrastruktūrā uzņēmējdarbības attīstībai" iznākuma rādītājs ir atbalstīto projektu skaits – sasniegtā vērtība ir 21 pabeigts projekts. 20 no 21 finansējuma saņēmēja ir pašvaldība un viena ir pašvaldības iestāde.

Tabula 66 **2.3.2.2.aktivitātes iznākuma un rezultāta rādītāju mērķi un sasniegtās vērtības**

Rādītājs	Mērvienība	Kods	Veids	Mērķis, DP/DPP	Sasniegtā vērtība
Atbalstu saņēmušie mikro un mazie komersanti ĪAT	Skaits	222	Iznākuma	360	81 (VIS)
					75*
Atbalstu saņēmušie vidējie komersanti ĪAT	Skaits	416	Iznākuma	17	17 (VIS)
					17**
Apgrozījuma pieaugums atbalstītajos uzņēmumos divus gadus pēc investīcijas saņemšanas	%	189	Rezultāta	20	487.38 (VIS)
					459,98***
Piesaistītā privātā finansējuma apjoms komercdarbības attīstībai	EUR	217	Rezultāta	15 mlj.	8 355 141.67 (VIS)
					8 670 465,04****
Komersantu skaits, kas nomā jaunuzceltas, renovētas vai rekonstruētas ražošanas ēkas	Skaits	IZN009	Iznākuma	27	32 (VIS)
Projektu skaits, kas veicina uzņēmējdarbības attīstībai būtiskās infrastruktūras sakārtošanu, vienlaicīgi sekmējot komersantu konkurētspēju, t.sk. tehnoloģiju attīstību	Skaits	IZN010	Iznākuma	16	21 (VIS)

* Autoru aprēķinātā vērtība, balstoties uz unikālo atbalstīto komersantu skaitu.

**Unikālais atbalstīto vidējo komersantu skaits ietver vienu komersantu, kurš iepriekš šajā apakšaktivitātē saņēmis atbalstu kā mikro vai mazais komersants.

***Autoru aprēķins, balstoties uz VIS datiem par vidējo apgrozījuma pieaugumu atbalstītajiem projektiem.

****Autoru aprēķins, balstoties uz VIS datiem uzņēmumu līmenī

2.3.2.2.1. apakšaktivitātē "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās"visvairāk atbalstītie mikro un mazie komersanti (17 uzņēmumi) darbojas zemo tehnoloģiju nozarēs. Atbilstoši NACE klasifikatoram, visvairāk uzņēmumi veic saimniecisko darbību kokapstrādes nozarē (atbalstīti 12 projekti), un tiem seko specializēto būvdarbu nozares uzņēmumi (8 projekti). Caurmērā aktivitātē ir novērojama liela nozaru izklīde, daudzās nozarēs ir tikai viens līdz trīs nozari pārstāvoši uzņēmumi. 54,6% atbalstīto uzņēmumu pārstāv RIS3 specializācijas jomas.

9 atbalstu saņēmušie vidējie komersanti darbojas zemo tehnoloģiju nozarēs. Četri no 17 atbalstītiem uzņēmumiem strādā kokrūpniecībā, trīs – pārtikas nozarē, divi - specializēto būvdarbu nozarē.

Vislielākais apgrozījuma pieaugums ir vērojams zemo tehnoloģiju uzņēmumos. Visstraujāk apgrozījums audzis nemetālisko minerālu apstrādes rūpniecībā (līdz 15 reizēm) un kokrūpniecībā (līdz 14 reizēm).

Kopumā privāto investīciju apjoms 2.3.2.2. aktivitātē pārsniedza 8,5 milj. eiro. Plānotais mērķis 2.3.2. aktivitātes līmenī bija 15 milj. eiro. Vislielākais privāto investīciju apjoms (1,9 milj. eiro) veikts zemo tehnoloģiju nozarēs, kas ir atbilstoši projektu skaita sadalījumam šajā grupā, t.sk., 1,15 milj. eiro ieguldīti specializēto būvdarbu nozarē, 1,06 milj. eiro – kokrūpniecībā un 1,13 milj. eiro ieguves rūpniecībā. 67% piesaistītā finansējuma atbilst kādai no RIS3 specializācijas jomām.

2.3.2.2. aktivitātē "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem" seši no 32 komersantiem klasificējās kā vidēji augsto tehnoloģiju uzņēmumi pēc OECD klasifikācijas. Šie uzņēmumi veic neklasificētu iekārtu mehānismu un darba galdu ražošanu. 15 uzņēmumi pamatdarbību veic nekustamā īpašuma nozarē, septiņi – ūdens transporta nozarē.

Tabula 67 **2.3.2.2.aktivitātes rādītāju vērtību dalījums pret OECD klasifikāciju**

Zināšanu ietilpība	Augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji zemas tehnoloģijas nozares	Zemas tehnoloģijas nozares
Atbalstu saņēmušie mikro un mazie komersanti ĪAT	1	5	3	17
Atbalstu saņēmušie vidējie komersanti ĪAT	0	1	1	9
Apgrozījuma pieaugums atbalstītajos uzņēmumos divus gadus pēc investīcijas saņemšanas	-	72,58	762,38	964,98
Piesaistītā privātā finansējuma apjoms komercdarbības attīstībai	9992,36	595 224,04	1 212 844,01	1 933 994,89
Komersantu skaits, kas nomā jaunuzceltas, renovētas vai rekonstruētas ražošanas ēkas	-	6	-	-

Nacionālo attīstības centru griezumā visbiežāk atbalstīti Rīgā reģistrēti mikro un mazie komersanti, taču projektu īstenošanas vieta šiem uzņēmumiem atšķiras no to reģistrācijas vietas. Statistisko reģionu griezumā lielākais atbalstu saņēmušo mazo un mikro uzņēmumu skaits reģistrēti Vidzemē, savukārt lielākais atbalstu saņēmušo vidējo komersantu skaits – Kurzemē.

Tabula 68 **2.3.2.2.aktivitātes iznākuma rādītāja vērtību dalījums pa statistiskajiem reģioniem un nacionālās nozīmes attīstības centriem**

Nacionālās nozīmes attīstības centrs	Atbalstu saņēmušie mikro un mazie komersanti ĪAT	Atbalstu saņēmušie vidējie komersanti ĪAT	Statistiskais reģions	Atbalstu saņēmušie mikro un mazie komersanti ĪAT	Atbalstu saņēmušie vidējie komersanti ĪAT
Daugavpils	1	0	Kurzeme	8	6
Jelgava	1	0	Latgale	13	3
Jēkabpils	2	0	Pierīga	10	1
Jūrmala	0	0	Rīga	14	2
Liepāja	1	0	Vidzeme	24	3
Rēzekne	1	0	Zemgale	6	2
Rīga	14	2			
Valmiera	1	0			
Ventspils	0	0			

2.3.2.3. Klasteru programma

Aktivitātes iznākuma rādītājs ir kopīgs ar 2.3.2.1. aktivitāti "Biznesa inkubatori". Aktivitātes ietvaros tika izveidoti 11 klasteri. Aktivitātei pieejamais finansējums tika sadalīts starp šiem 11 finansējuma saņēmējiem.

Tabula 69 **2.3.2.3.aktivitātes iznākuma rādītāju mērķi un sasniegtās vērtības**

Rādītājs	Mērvienība	Kods	Veids	Mērķis, DP/DPP	Sasniegtā vērtība
Izveidoto biznesa inkubatoru, klasteru skaits	Skaits	220	Iznākuma	18	11 (VIS)

Kopumā klasteros darbojušies 277 uzņēmumi. No tiem 71 saimniecisko darbību veic zemo tehnoloģiju nozarē (atbilstoši OECD klasifikācijai) un 57 uzņēmumi - vidēji augsto tehnoloģiju nozarē.

38 uzņēmumu pamatdarbība ir pārtikas rūpniecība, 24 – datorprogrammēšana, 24 uzņēmumi savu saimniecisko darbību veic tūrisma nozarē un 23 – metālapstrādes nozarē.

38% uzņēmumu pārstāv nozares, kas attiecas uz RIS3 specializācijas jomām.

Tabula 70 **2.3.2.3.aktivitātes rādītāju vērtību dalījums pret OECD klasifikāciju**

Zināšanu ietilpība	Augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji augstas tehnoloģijas nozares	Vidēji zemas tehnoloģijas nozares	Zemas tehnoloģijas nozares
Vērtība	30	57	4	71

Aktivitātēs atbalstīto finansējuma saņēmēju un atbalsta saņēmēju (SIA, AS, IK, publisko juridisko personu, biedrību, nodibinājumu) skaits dalījumā pa NACE nozarēm sniegts tabulā zemāk.

Uzņēmumu dalījums pēc to pamatdarbības veida ir analizējams, ņemot vērā datu ierobežojumus:

- ▶ kā uzņēmuma pamatdarbības veids norādīts VID datubāzēs aktuālākais reģistrētais, t.i., netiek ņemta vērā uzņēmuma pamatdarbības NACE nozare uz projekta uzsākšanas vai noslēgšanas brīdi,
- ▶ uzņēmuma īstenotā projekta darbības nozare var atšķirties no pamatdarbības veida, tai skaitā, ja uzņēmuma pamatdarbības veids atbilst neatbalstāmās nozares statusam, taču, projektu īstenojot atbalstāmajā nozarē, tas grāmatvediski tiek pilnībā nodalīts no pamatdarbības.

Deviņi klasteri savu darbību reģistrējuši Rīgā, pa vienam Ventspilī un Siguldā.

Tabula 71 **2.3.2.3.aktivitātes rezultāta rādītāja vērtību dalījums pa statistiskajiem reģioniem un nacionālas nozīmes attīstības centriem**

Nacionālas nozīmes attīstības centrs	Izveidoto biznesa inkubatoru, klasteru skaits	Statistiskais reģions	Izveidoto biznesa inkubatoru, klasteru skaits
Rīga	9	Kurzeme	1
Ventspils	1	Pierīga	1
		Rīga	9

Tabula 72 **Finansējuma saņēmēju un atbalsta saņēmēju skaits aktivitātēs dalījumā pa NACE**

NACE	1.3.1.2	2.1.2.2.	2.1.2.4.	2.2.1.1.	2.2.1.3.	2.2.1.3. (eksporta garantijas)	2.2.1.4.	2.3.1.1.	2.3.2.1.	2.3.2.2. (mikro un mazie komersanti)	2.3.2.2. (vidējie komersanti)	2.3.2.2.2.	2.3.2.3.	Atbilstība RIS3
1	8			1	2		6	14	6	2				+
2	67	1	1	1	7		28	7		3				+
3	1						1		1					+
4														
5	5													
6														
7														
8		2	2		3		4	6	3	3	1			
9								1		3				
10	50	4	13	4	10	6	37	182	37	1	3		38	+
11	2				1	2	1	36	2					+
12									1					
13	14	1	4		1	1	4	81	19	2				+
14	22	2			1	1	8	316	32					+
15	1						1	16	4					
16	66	15	31	3	17	4	50	156	40	12	4		10	+
17	7	2	1		5		5	12	9					+
18	14	2	8		7	1	7	46	8				2	+
19								3						
20	3	9	7		5	1	11	168	34	2				+
21		4	8		1	1	4	64	4				5	
22	9	11	5	1	8	1	9	108	19	1			1	
23	10	5	9		2	2	8	48	10	2	1		1	+
24	1		2		4	1	2	24						+
25	17	12	26	2	14		19	96	26	2	1		23	
26		9	8		4	2	5	78	19				15	+
27	2	5	5		2		1	57	22	2			10	+
28		13	9	1	6	4	12	86	19		1	6	12	
29		4	6		2		2	19	4					+
30	5	1	2	1	1		4	41	11					+
31	7	5	5		6		10	55	25		1			
32	12		2		1		2	92	43				2	
33	5	1			1		7	7	7					
34														
35			2	2	10		9	3	3	1			1	
36	1							1	1				2	

NACE	1.3.1.2	2.1.2.2.	2.1.2.4.	2.2.1.1.	2.2.1.3.	2.2.1.3. (eksporta garantijas)	2.2.1.4.	2.3.1.1.	2.3.2.1.	2.3.2.2. (mikro un mazie komersanti)	2.3.2.2. (vidējie komersanti)	2.3.2.2.2.	2.3.2.3.	Atbilstība RIS3
37	3	1					1	1					1	
38	4		1		1		3	5	2				3	
39	1				1			1					1	
40														
41	19	2		4	19		16	50	24	1			8	+
42	13	1		1	8		17	8	3	3			1	+
43	29				17		39	20	20	8	2		7	+
44														
45	82	1	1	2	3		31	17	8	3				
46	29	5	11	10	7	2	48	229	36	1	1		11	+
47	204	3	1	47			55	128	38	2	1		1	+
48														
49	24		2	4	2		13	57	3				1	+
50							1	24	1			7		+
51														+
52	6	9	9	2	5		4	190	4					+
53	1							20	2					+
54														
55	8			1	1		6	28	6	2			8	
56	69			1	1		27	17	14	1			2	
57														
58	9				2		1	27	9					
59	4			1			2	40	11					
60					1				1					
61	2	3	1		1		2	11	3				1	
62	18	11		1	3		2	148	64				24	
63	7	2	1		2		4	49	51	1			9	
64								6	1					
65														
66		2												
67														
68	4			4	4	1	10	14	15	1		15	1	
69	43			1			8	27	27	2				
70	4	1		1			1	45	21				1	
71	7	6			2		6	51	23	1			19	
72		8						40	21	1			10	
73	14	1		1	1		9	41	34	1			1	

NACE	1.3.1.2	2.1.2.2.	2.1.2.4.	2.2.1.1.	2.2.1.3.	2.2.1.3. (eksporta garantijas)	2.2.1.4.	2.3.1.1.	2.3.2.1.	2.3.2.2. (mikro un mazie komersanti)	2.3.2.2. (vidējie komersanti)	2.3.2.2.2.	2.3.2.3.	Atbilstība RIS3
74	27	2		1			10	70	46	1			5	
75	6						2		1					
76														
77	10			1	2		8	10	3	2				
78	1							1	2					
79	6			1			3	102	5				24	
80								1						
81	10				1		6	11	8	2				
82	3			2			2	5	2				1	
83														
84								75	2				1	
85	35	1		2			14	93	15					
86	40	1	3	1	4		17	35	5	4				
87														
88	3							1						
89														
90	9						3	81	16					
91								3	2					
92														
93	32				2		17	33	19				5	
94							1	87	1				1	
95	8						3	1	2					
96	66	2		1			27	2	28	2	1		1	
97														
98	1													
99														
n/d*	160	7		1	32	1	14	2	124				7	

* Saņemtajā datu failā par komersantu pamatdarbības nozari dati nav uzrādīti

5.2.2. ES fondu aktivitāšu papildinātība

2. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi (2)

ID.2.2.1. Inovāciju atbalsta apakšaktivitātes ir bijušas iecerētas kā pilna uzņēmējdarbības cikla atbalsts, t.i., no idejas līdz patentam un ieviešanai ražošanā. Tomēr pētījumā nav konstatēts neviens gadījums, kad viens komersants piedalītos vismaz divās apakšaktivitātēs.

ID.2.2.2. Plānošanas perioda sākumā ar nolūku tika pieļauts finanšu instrumentus izmantot kredītresursu nodrošināšanai grantu atbalsta īstenošanai. Taču pēc EK negatīvā audita atzinuma šis papildinošais atbalsts tika pārcelts turpmāk finansējumu piešķirot no valsts budžeta.

ID.2.2.3. Citu publisko finansējuma avotu (kā Šveices - Latvijas sadarbības programma, Eiropas Ekonomiskās zonas un Norvēģijas finanšu instruments, ES Teritoriālās sadarbības programma) atbalsts bija papildinošs ES fondu atbalstam, koncentrējoties uz tādām nišām kā zaļā inovatīvā ekonomika, mikroaizdevumi un informatīvie pasākumi.

ERAF un ESF uzņēmējdarbības aktivitātes var iedalīt piecos atbalsta virzienos:

- ▶ Atbalsts biznesa uzsācējiem, jaundibinātiem uzņēmumiem;
- ▶ Inovāciju veicināšana, sekmējot biznesa un zinātnes sektoru sadarbību;
- ▶ Ražošanas jaudu un infrastruktūras izveide;
- ▶ Finansējuma pieejamības veicināšana;
- ▶ Eksporta veicināšana.

Gadījumos, kad vienā atbalsta virzienā darbojas vairākas aktivitātes, tās pilnīgāk nosedz uzņēmēju potenciālās vajadzības un palīdz projektu iesniedzējiem precīzāk sagatavot projektu un kvalitatīvāk to īstenot. Piemēram, jauna produkta izstrādes projekta (2.1.2.2.1. „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde”) rezultātā attīstīto produktu varēja patentēt (2.1.2.2.3. „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde - atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai”) un ieviest ražošanā (2.1.2.2.2. „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā”): visu vienas aktivitātes trīs apakšaktivitāšu ietvaros. Vai jaunā izstrādātā produkta (2.1.2.2.1. „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde”) ražošanai un izplatīšanai varēja saņemt mikroaizdevumu vai mezanīna atbalstīto kredītu (2.2.1.4.2. „Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai”) vai vēlāk arī riska kapitāla finansējumu (2.2.1.1. aktivitāte "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos”).

Virkne grantu aktivitāšu, īpaši inovāciju veicināšanā un ražošanas jaudu pilnveidošanā, darbojās ar finanšu instrumentu aktivitāšu atbalstu, jo granta finansējuma saņēmējs varēja iegūt kredītu resursus ar valsts atbalstu, kas padarīja šo kredītu lētāku vai vispār iespējamu.

Bez ES fondiem būtiskākie ārvalstu publisko investīciju avoti ir Eiropas Ekonomiskās zonas finanšu instruments un Norvēģijas finanšu instruments; tie darbojās vienlaicīgi ar ERAF un ESF atbalstu 2007.-2013.gada perioda atbalstu.

Tabula 73 ES fondu aktivitāšu savstarpējā papildinātība

	1.3.1.2.	2.1.2.1.	2.1.2.2.	2.1.2.4.	2.2.1.1.	2.2.1.3.	2.2.1.4.	2.3.1.1.	2.3.1.2.	2.3.2.1.	2.3.2.2.	2.3.2.3.
1.3.1.2.												
2.1.2.1.												
2.1.2.2.		√										
2.1.2.4.												
2.2.1.1.												
2.2.1.3.		√	√	√	√							
2.2.1.4.	√	√	√	√	√							
2.3.1.1.	√	√	√									
2.3.1.2.	√											
2.3.2.1.	√							√				
2.3.2.2.						√	√					
2.3.2.3.		√	√					√				

Atbilstoši Saprašanās memorandam par Eiropas Ekonomiskās zonas finanšu instrumenta ieviešanu 2009.–2014.gadā starp Latvijas Republiku un Īslandi, Lihtenšteinas firstisti un Norvēģijas Karalisti, EEZFI 2009.-2014.gada periodā finanšu palīdzība pieejama šādos prioritātes sektoros:

- ▶ vides aizsardzība un pārvaldība;
- ▶ klimata pārmaiņas un atjaunojamā enerģija;
- ▶ pilsoniskā sabiedrība;
- ▶ cilvēkresursu un sociālā attīstība;
- ▶ kultūras mantojuma aizsardzība.

Tas nozīmē, ka uzņēmējdarbības atbalsts nebija pieejams EEZ FI ietvaros; vienlaicīgi, uzņēmumi varēja būt finansējuma saņēmēji uz citiem mērķiem vērstajos pasākumos.

Savukārt Saprašanās memorands par Norvēģijas finanšu instrumenta ieviešanu 2009.–2014.gadā starp Latvijas Republiku un Norvēģijas Karalisti nosaka, ka finanšu palīdzība ir pieejama šādos prioritātes sektoros:

- ▶ oglekļa uztveršana un uzglabāšana;
- ▶ inovācija videi labvēlīgas rūpniecības jomās;
- ▶ pētniecība un stipendijas;
- ▶ humānā un sociālā attīstība;
- ▶ tieslietas un iekšlietas;
- ▶ pienācīgas kvalitātes nodarbinātība un trīspusējas sadarbības veicināšana.

Tādējādi uzņēmējdarbības atbalsts bija pieejams kontekstā ar rūpniecisko inovāciju veicināšanu, kas lielā mērā saskan ar ERAF sniegtā atbalsta aktivitātēm.

Norvēģijas finanšu instrumenta ietvaros atbalsts uzņēmējdarbībai ir izpaužies kā:

- ▶ viens iepriekš noteiktais projekts "Zaļo" tehnoloģiju inkubators, kuru īstenoja Norvēģijas aģentūras SIVA līdzdibinātā SIA "Green Industry Innovation Center",
- ▶ Neliela apjoma grantu shēma "Atbalsts komersantiem jaunu vai būtiski uzlabotu produktu, pakalpojumu un tehnoloģiju izstrādē un ieviešanā" trijās kārtās;

- ▶ programma "Inovācijas "zaļās" ražošanas jomā" divās kārtās, kas bija finansiāli vislielākais atbalsts (15,4 milj. eiro).

Programma "Inovācijas "zaļās" ražošanas jomā" atbalstīja partnerības projektus jaunu ražošanas iekārtu iegādei ar nolūku panākt uzlabojumus šādās jomās: atjaunojamās enerģijas ražošana; videi draudzīgu un energoefektīvu materiālu un produktu radīšana ēkām un būvēm; tīra transportēšana; ūdens resursu vadība; atkritumu apsaimniekošana; ekodizains; un citu ar produktiem, tehnoloģijām vai procesiem saistītu uzlabojumu veikšana, kas dod ieguldījumu enerģijas un atjaunojamo energoresursu efektīvai izmantošanai, izmešu samazināšanai un mazākam resursu patēriņam. Kopumā tika atbalstīti 40 uzņēmējdarbības veicināšanas projekti ar kopējo attiecināmo izmaksu summu 20,3 milj. eiro.

Zaļo tehnoloģiju inkubatora un grantu shēma "Atbalsts komersantiem jaunu vai būtiski uzlabotu produktu, pakalpojumu un tehnoloģiju izstrādē un ieviešanā" papildina ERAF atbalstu inovācijām, savukārt programma "Inovācijas "zaļās" ražošanas jomā" tās atbalstīto projektu būtībā līdzinās un papildina ERAF ražošanas jaudu atbalsta programmas kā „Augstās pievienotās vērtības” aktivitāti – bet ar mazāka finanšu tvēruma projektiem.

2006.gada 27.februārī tika noslēgts Saprašanās memorands starp Šveices Konfederācijas padomi un Eiropas Kopienas par Šveices finansiālās palīdzības novirzīšanu 12 jaunajām Eiropas Savienības dalībvalstīm ekonomisko un sociālo atšķirību mazināšanai. Līdz ar to, Latvijai kā vienai no jaunajām Eiropas Savienības dalībvalstīm tika piešķirts finanšu palīdzības apjoms 49,7 milj. EUR Latvijas – Šveices sadarbības programmas īstenošanai, kas bija orientēta uz diviem mērķiem:

1. veicināt ekonomisko un sociālo atšķirību mazināšanos starp Latviju un progresīvākajām paplašinātās Eiropas Savienības dalībvalstīm,
2. veicināt Latvijā ekonomisko un sociālo atšķirību samazināšanos starp dinamiskajiem pilsētu centriem un strukturāli vājākiem perifērajiem reģioniem.

Sadarbības programmas ietvaros Altum vadībā tika īstenota 7,79 milj. EUR vērtā Mikrokreditēšanas programma maziem un mikro uzņēmumiem un pašnodarbinātām personām. Latvijas – Šveices sadarbības programmā projektu īstenošana ir pabeigta līdz 13.06.2017.

Latvija un tās reģioni piedalās desmit Eiropas Teritoriālās sadarbības programmās. Tās pārsvarā ir vērstas uz reģionu, pašvaldību un kopienu sadarbības pāri robežām veicināšanu. Lai arī atsevišķos pasākumos var piedalīties arī uzņēmēji, šo programmu mērķis nav uzņēmējdarbības attīstība vai biznesa vides veicināšana – tāpat ETS programmas tikai netiešā veidā var papildināt ERAF un ESF sniegto uzņēmējdarbības izaugsmes atbalstu ar kontaktu veidošanu un labas gribas nostiprināšanu.

5.3. Trešais izvērtēšanas jautājums

Trešais izvērtēšanas jautājums: Vai ieviešanas mehānisms nodrošinājis aktivitāšu mērķu un iznākuma un rezultāta rādītāju sasniegšanu? Kādas ir ieviešanas mehānisma stiprās un vājās puses un nepieciešamie uzlabojumi 2014. – 2020. gada plānošanas perioda atbalsta pasākumiem, salīdzinājumā ar 2007. – 2013. gada plānošanas periodu?

ES fondu atbalsts ieviests, izmantojot divus atšķirīgus investīciju vadības veidus – grantu atbalstu un finanšu instrumentu atbalstu. Finanšu instrumentu atbalsta priekšrocība ir atmaksātā finansējuma atkārtota izmantošanas iespēja turpmākām investīcijām. Atbilstoši nacionālajam ES fondu vadības regulējumam, ES fondu projektu iesniegumu atlase var būt:

- ▶ atklāta — starp ES fonda projektu iesniegumu iesniedzējiem notiek vienlīdzīga sacensība par projekta iesnieguma apstiprināšanu un ES fonda finansējuma piešķiršanu;
- ▶ ierobežota — ir iepriekš zināms ierobežots ES fonda projektu iesniedzēju loks, kas tiek aicināti iesniegt projekta iesniegumu⁴⁴. Šajā gadījumā prakse pierāda, ka apstiprināti un finansēti tiek visi ES fonda projektu iesniegumi, kuri atbilst projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijiem.

Ieviešanas mehānismu aktivitātēm iespējams vērtēt kontekstā ar mērķu un rādītāju sasniegšanu, analizējot noteiktus parametrus. Parametri, kas visbūtiskāk ietekmē mērķu un rezultātu sasniegšanas atbilstību plānotajam laikam, kā arī to sasniegšanas līmeni, saistās, pirmkārt, ar operatīvu aktivitāšu ieviešanu, kā arī projektu kvalitātes un atbilstības aspektiem. Turpmāk analizēti vairāki ieviešanas mehānisma parametri, tos izvērtējot kontekstā ar otrajā izvērtēšanas jautājumā gūtajiem secinājumiem par aktivitāšu iznākuma un rezultāta rādītāju sasniegšanu:

1. Normatīvā regulējuma izstrādes laiks aktivitātēm un apakšaktivitātēm, aprēķinot laiku no DP apstiprināšanas brīža līdz MK noteikumu par aktivitātes vai apakšaktivitātes īstenošanu apstiprināšanas brīdim. Parametrs raksturo politikas ieviešanas ieguldījumu projektu īstenošanas nosacījumu noteikšanā, kas, tai skaitā, var būt atkarīgi no detalizācijas līmeņa sākotnējā programmu izstrādes fāzē, MK noteikumu izstrādē iesaistīto pušu skaita un to viedokļu daudzveidības, administratīvās kapacitātes, nepieciešamības valsts atbalsta regulējumu saskaņot ar Eiropas Komisiju u.c.
2. Projektu iesniegumu atlases īstenošanas laiks, aprēķinot laiku no MK noteikumu par aktivitātes ieviešanu apstiprināšanas brīža līdz aktivitātē pirmajam noslēgtajam līgumam ar finansējuma saņēmēju. Grantu atbalsta programmās parametrs raksturo administratīvo kapacitāti savlaicīgi sagatavot konkursa dokumentāciju un izskatīt projekta iesniegumus, nonākot līdz lēmumam par projektu apstiprināšanu. Finanšu instrumentu atbalsta programmās parametrs raksturo finanšu starpnieka identificēšanas / atlases procesa ātrumu un iekšējo procedūru pieņemšanas ātrumu.
3. Pieprasījuma un piedāvājuma balansa novērtēšana, analizējot saņemto pieteikumu un apstiprināto projektu skaitu, kas raksturo mērķa grupas novērtēšanas precizitāti.
4. Projektu īstenošanas termiņu pagarinājumi, kas raksturo atbalsta saņēmēju spēju īstenot projektus plānotajā laikā, t.i., atbilstoši plānot procesus, ievērot projektu īstenošanas nosacījumus, spēst izpildīt administratīvās prasības u.c.
5. Īstenoto projektu īpatsvars, salīdzinot pabeigto ar apstiprināto projektu skaitu, raksturo finansējuma saņēmēju spēju atbilstoši īstenot plānotos projektus un sasniegt to mērķus, kā arī netieši norāda uz sākotnējo izpratni par aktivitātes būtību un mērķiem.

5.3.1. Normatīvā regulējuma izstrādes laiks

3. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi (1)

ID.3.1.1. Nesavlaicīga plānošanas dokumentu un MK noteikumu izstrāde, kas ir saistīta arī ar publiskās politikas plānošanas procesa nepilnībām, kavēja atbalsta praktisku sniegšanu uzņēmējiem un ierobežoja izmantot visas ES fondu sniegtās priekšrocības.

ID.3.1.2. Salīdzinoši lēns projektu iesniegumu vērtēšanas process ierobežoja uzņēmēju saimnieciskās darbības plānošanu un noveda pie nepieciešamības veikt projektu grozījumus, ko ne vienmēr pieļāva normatīvais regulējums.

⁴⁴ Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likuma 6.pants

ID.3.1.3. Neprecīzs atbalsta pieprasījuma novērtējums aktivitāšu dalījumā radīja nepieciešamību veikt līdzekļu pārdales no aktivitātēm ar mazāku pieprasījumu uz tādām, kur pieprasījums sākotnēji bija novērtēts pārāk konservatīvi.

ID.3.1.4. Mērķa rādītāju definēšana ir būtisks publiskās politikas process. ES fondu 2007. - 2013. gada perioda pieredze liecina, ka šajā jomā ir vieta uzlabojumiem. Ne visu aktivitāšu iznākuma un rezultāta rādītājiem ir noteikti sasniedzamie mērķi, kas apgrūtina sasniegtā novērtēšanu un ierobežo iespējas izprast politikas veidotāja plānus konkrētajā jomā. Iznākuma un rezultāta rādītāju mērķu sasniegšana tieši nekorelē ar aktivitāšu plānošanas procesa ātrumu, projektu iesniegumu atlases īstenošanas ātrumu, konkurences līmeni starp projektu iesniedzējiem, projektu pagarinājumu skaitu vai īstenoto un pārtraukto projektu īpatsvaru.

Vidējais dienu skaits, kas bijis nepieciešams grantu atbalsta aktivitāšu ieviešanas uzsākšanai kopš DP apstiprināšanas brīža, sasniedz gandrīz 500 dienas. Tas katras aktivitātes gadījumā ir vairāk nekā viens gads pēc DP apstiprināšanas, kas ir veltīts atbalsta programmu nosacījumu izstrādei augstākā detalizācijas pakāpē, t.i., definējot operacionālā līmeņa nosacījumus. Process ietver DPP sagatavošanu, projektu iesniegumu atlases kritēriju sagatavošanu un apstiprināšanu, MK noteikumu par aktivitātes īstenošanu sagatavošanu un apstiprināšanu. Vēlākā DP ieviešanas stadijā aktivitāšu normatīvais regulējums izstrādāts paralēli DP grozījumiem, kas izskaidro īsāku sagatavošanas un apstiprināšanas laiku.

Kā redzams nākamajā tabulā, kurā norādīts dienu skaits no DP apstiprināšanas līdz MK noteikumu apstiprināšanai kontekstuāli ar katras aktivitātes iznākuma un rezultātu rādītāju sasniegšanu, plānošanas fāzes ilgums nekorelē ar iznākuma un rezultāta rādītāju sasniegšanas sekmīgumu.

Tabula 74 **Plānošanas fāzes ilgums grantu aktivitātēm**

Aktivitāte / apakšaktivitāte	Projektu atlases veids	Dienu skaits no DP (vai grozījumu) apstiprināšanas līdz MK noteikumu par aktivitātes īstenošanu apstiprināšanai	Iznākuma rādītāju sasniegšanas pakāpe (vienam vai vairākiem rādītājiem)*	Rezultāta rādītāju sasniegšanas pakāpe (vienam vai vairākiem rādītājiem)*
2.1.2.1.1.	APIA	932	Sasniegts / Nenasniegts	Pārsniegts
2.1.2.1.2.	APIA	155	*	Pārsniegts / Nenasniegts
2.1.2.2.1.	APIA	379	Sasniegts +/-10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.2.	APIA	323	Sasniegts +/-10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.3.	APIA	379	Sasniegts +/-10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.4.	APIA	1478	Sasniegts +/-10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.4.	APIA	42	Pārsniegts**	Pārsniegts
2.3.1.1.1.	APIA	386	Pārsniegts***	Nenasniegts
2.3.1.1.2.	IPIA	757		*
2.3.1.2.	IPIA	151	Pārsniegts	*
2.3.2.1.	IPIA	379	Sasniegts / Pārsniegts	Nenasniegts
2.3.2.2.1.	APIA	57	Sasniegts / Nenasniegts	Pārsniegts / nenasniegts
2.3.2.2.2.	APIA	0	Pārsniegts	*
2.3.2.3.	APIA	1478	Sasniegts	*
Vidēji		493		

* Ne visām aktivitātēm un apakšaktivitātēm saskaņā ar DPP ir iznākuma un rezultāta rādītāji.

** Dati VIS uzkrāti mazāk nekā par 20% finansējuma saņēmēju

*** Rādītājs kopīgs vairākām aktivitātēm vai apakšaktivitātēm, kur sasniegšanas novērtējums dots pret DPP paredzēto līmeni

Finanšu instrumentu vidējais laiks līdz valdības līmeņa regulējuma apstiprināšanai ir salīdzinoši īsāks. Tas daļēji skaidrojams ar normatīvā regulējuma vienlaicīgu izstrādi plānošanas dokumentu grozījumiem, ievietojot tajos jaunas aktivitātes (2.2.1.3. aktivitātes "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai" un 2.2.1.4. aktivitātes "Aizdevumi komersantu konkurētspējas uzlabošanai" gadījumā), kas ļauj ietaupīt laiku.

Tabula 75 **Plānošanas fāzes ilgums finanšu instrumentu aktivitātēm**

Aktivitāte	Projektu atlases veids	Dienu skaits no DP (vai grozījumu) apstiprināšanas līdz MK noteikumu par aktivitātes īstenošanu apstiprināšanai	Iznākuma rādītāju sasniegšanas pakāpe (vienam vai vairākiem rādītājiem)*	Rezultāta rādītāju sasniegšanas pakāpe (vienam vai vairākiem rādītājiem)*
2.2.1.1.	IPIA	290	Pārsniegts	Nesasniegts / Pārsniegts
2.2.1.3.	IPIA	11	Pārsniegts / Nenasniegts	Pārsniegts
2.2.1.4.1.	IPIA	11	Pārsniegts	Pārsniegts
2.2.1.4.2.	IPIA	70	Pārsniegts	Pārsniegts
1.3.1.2.	IPIA	469	Sasniegts +/-10% koridorā	Pārsniegts
Vidēji		170		

* Ne visām aktivitātēm ir iznākuma un rezultāta rādītāji.

5.3.2. Projektu iesniegumu atlases īstenošanas laiks

Vidējais grantu projektu iesniegumu atlases īstenošanas laiks ir 278 dienas. Īsāks laiks novērojams ierobežotām projektu iesniegumu atlasēm, kuru ietvaros vērtēti viens vai divi projektu iesniegumi.

Atklātu projektu iesniegumu konkursu gadījumos laiks, kas veltīts projektu atlasei, ir no 108 dienām (2.3.1.1.1. apakšaktivitāte „Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketingš”) līdz pat 670 dienām (2.1.2.4. aktivitāte "Augstas pievienotās vērtības investīcijas"). Ātrāka konkursu vērtēšanas norise saistīta ar salīdzinoši vienkāršākiem aktivitāšu mērķiem un kritērijiem, kā arī mazākiem projektiem pēc to tvēruma un finanšu apjoma. 2.3.1.1.1. apakšaktivitātē „Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketingš” atlase uzskatāma par faktiski nepārtraukti atvērtu, kaut arī formāli organizēta kārtās.

Projektu iesniegumu atlases īstenošanas ilgumam nav tiešas korelācijas ar aktivitāšu iznākuma un rezultātu rādītāju sasniegšanu.

Tabula 76 **Projektu iesniegumu atlases fāzes ilgums grantu aktivitātēm**

Aktivitāte / apakšaktivitāte	Kārta	Projektu atlases veids	Dienu skaits no MK noteikumu (vai grozījumu) apstiprināšanas līdz pirmā līguma ar finansējuma saņēmēju noslēgšanai	Iznākuma rādītāju sasniegšanas pakāpe (vienam vai vairākiem rādītājiem)*	Rezultāta rādītāju sasniegšanas pakāpe (vienam vai vairākiem rādītājiem)*
2.1.2.1.1.		APIA	357	Sasniegts / Nenasniegts	Pārsniegts ***
2.1.2.1.2.		APIA	268	*	Pārsniegts*** / Nenasniegts
2.1.2.2.1.		APIA	266	Sasniegts +/- 10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.2.	1.kārta	APIA	202	Sasniegts +/- 10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.2.	2.kārta	APIA	285		
2.1.2.2.3.		APIA	532	Sasniegts +/- 10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.4.		APIA	226	Sasniegts +/- 10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.4.	1.kārta	APIA	670	Pārsniegts**	Pārsniegts
2.1.2.4.	2.kārta	APIA	274		
2.1.2.4.	3.kārta	APIA	227		
2.1.2.4.	4.kārta	APIA	143		
2.3.1.1.1.		APIA	108	Pārsniegts***	Nenasniegts
2.3.1.1.2.		IPIA	91	Pārsniegts***	*
2.3.1.2.		IPIA	497	Pārsniegts	*
2.3.2.1.		IPIA	143	Sasniegts / Pārsniegts	Nenasniegts
2.3.2.2.1.	1.kārta	APIA	210	Sasniegts / Nenasniegts	Pārsniegts / nenasniegts
2.3.2.2.1.	2.kārta	APIA	163		
2.3.2.2.2.	1.kārta	APIA	280	Pārsniegts	*
2.3.2.3.		APIA	331	Sasniegts	*
Vidēji			278		

* Ne visām aktivitātēm ir iznākuma un rezultāta rādītāji.

**Dati VIS uzkrāti mazāk nekā par 20% finansējuma saņēmēju

*** Rādītājs kopīgs vairākām aktivitātēm vai apakšaktivitātēm, kur sasniegšanas novērtējums dots pret DPP paredzēto līmeni

Avoti: www.likumi.lv, ES fondu VIS

Finanšu instrumentiem vidējais projektu iesniegumu atlases īstenošanas laiks ir 305 dienas, kas ir par 27 dienām ilgāk kā grantu projektu gadījumā. Tas skaidrojams ar salīdzinoši garāku procesu ieguldījuma fondu finanšu starpnieku atlasei / identifikācijai. Tāpat, atšķirībā no grantu aktivitātēm (kur katrai nākamajai atlases kārtai veikti atbilstoši grozījumi MK noteikumos), finanšu instrumentiem atskaites periodi rēķināti vienmēr pret MK noteikumu sākotnējo apstiprināšanas datumu. Īsākie projektu iesniegumu atlases periodi novēroti nacionāli vadīto finanšu instrumentu ieviešanā – garantijām (2.2.1.3. aktivitāte "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai") un aizdevumiem (2.2.1.4.1. apakšaktivitāte „Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai”).

Arī finanšu instrumentu gadījumā rādītāju sasniegšana tiešā veidā neizriet no projektu iesniegumu atlases norises ātruma.

Tabula 77 **Projektu iesniegumu atlases fāzes ilgums finanšu instrumentu aktivitātēm**

Aktivitāte	Projektu atlases veids	Dienu skaits no MK noteikumu apstiprināšanas līdz pirmā darījuma līguma ar komersantu noslēgšanai	Iznākuma rādītāju sasniegšanas pakāpe (vienam vai vairākiem rādītājiem)*	Rezultāta rādītāju sasniegšanas pakāpe (vienam vai vairākiem rādītājiem)*
2.2.1.1.	IPIA	699	Pārsniegts***	Nesasniegts / Pārsniegts***
2.2.1.3.	IPIA	197	Pārsniegts*** / Nesasniegts	Pārsniegts***
2.2.1.4.1.	IPIA	76	Pārsniegts***	Pārsniegts***
2.2.1.4.2.	IPIA	336	Pārsniegts***	Pārsniegts***
1.3.1.2.	IPIA	216	Sasniegts +/-10% koridorā	Pārsniegts
Vidēji		305		

* Ne visām aktivitātēm ir iznākuma un rezultāta rādītāji.

*** Rādītājs kopīgs vairākām aktivitātēm vai apakšaktivitātēm, kur sasniegšanas novērtējums dots pret DPP paredzēto līmeni

Avots: likumi.lv, VIS dati

5.3.3. Pieprasījuma un piedāvājuma balanss

Pieprasījuma un piedāvājuma balanss (t.i., līdzīgs pieprasījuma un apstiprināto projektu skaits) liecina, ka politikas veidotāji projektiem un finansējuma saņēmējiem izvirzītos nosacījumus veidojuši atbilstoši mērķa grupā esošajiem uzņēmumiem un to spējām. Aktivitātēs ar salīdzinoši līdzīgiem konkurences apstākļiem iznākuma un rezultāta rādītāji tiek gan pārsniegti, gan nesasnēgti, kas norāda, ka tieša sakarības apstiprināto un noraidīto projektu skaitam ar atbalsta mērķu sasniegšanu nav viennozīmīgas.

Finanšu instrumentu gadījumā netiek uzkrāta informācija par noraidītajiem komersantu finansējuma pieteikumiem finanšu instrumentu ietvaros.

Tabula 78 **Pieprasījuma un piedāvājuma balanss grantu aktivitātēm**

Aktivitāte	Projektu atlasē veids	Apstiprināto projektu skaits	Apstiprināto projektu īpatsvars pret iesniegtajiem projektu iesniegumiem	Noraidīto projektu skaits	Noraidīto projektu īpatsvars pret iesniegtajiem projektu iesniegumiem	Iznākuma rādītāju sasniegšanas pakāpe (vienam vai vairākiem rādītājiem)*	Rezultāta rādītāju sasniegšanas pakāpe (vienam vai vairākiem rādītājiem)*
2.1.2.1.1.	APIA	6	66%	3	37%	Sasniegts / Nesasniegts	Pārsniegts***
2.1.2.1.2.	APIA	8	80%	2	20%	*	Pārsniegts*** / Nesasniegts
2.1.2.2.1.	APIA	120	43%	169	57%	Sasniegts +/-10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.2.	APIA	166	60%	96	40%	Sasniegts +/-10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.3.	APIA	17	53%	13	43%	Sasniegts +/-10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.4.	APIA	24	59%	16	41%	Sasniegts +/-10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.4.	APIA	226	57%	170	43%	Pārsniegts*	Pārsniegts
2.3.1.1.	APIA	3900	86%	485	14%	Pārsniegts	Pārsniegts
2.3.2.2.1.	APIA	289	42%	381	58%	Sasniegts / Nesasniegts	Pārsniegts / nesasniegts
2.3.2.2.2.	APIA	8	62%	5	38%	Pārsniegts	*
2.3.2.3.	APIA	11	61%	7	39%	Sasniegts	*

* Ne visām aktivitātēm ir iznākuma un rezultāta rādītāji.

*** Rādītājs kopīgs vairākām aktivitātēm vai apakšaktivitātēm, kur sasniegšanas novērtējums dots pret DPP paredzēto līmeni

*Dati VIS uzkrāti mazāk nekā par 20% finansējuma saņēmēju

Avots: VIS

5.3.4. Projektu veiksmīga pabeigšana

Finansējuma apjoms, kas piešķirts atbalstam katrā no aktivitātēm nav atbilstošs rādītājs analīzei par aktivitāšu veiksmīgu ieviešanu, ņemot vērā, ka finansējums starp aktivitātēm tika vairākkārt pārdalīts un tāpēc ir apgrūtināta gala finansējuma salīdzināšana ar sākotnējo plānu. Līdz ar to tiek analizēts īstenoto projektu īpatsvars no apstiprinātajiem projektiem, ar mērķi salīdzināt veiksmīgāk ieviestās aktivitātes.

Novērojumi rāda, ka lielāks pabeigto projektu īpatsvars ir 2.1.2.1. aktivitātē "Zinātnes komercializācija un tehnoloģiju pārnese" un 2.3.2.3. aktivitātē "Klasteru programma", taču tas saistīts ar salīdzinoši nelielu pieteikumu skaitu, kuru iesniedzēji ir uzņēmumu grupas (kompetences centri, tehnoloģiju pārnese kontaktpunkti un klasteri).

Lielākais neīstenoto projektu īpatsvars vērojams 2.1.2.2.3. apakšaktivitātē „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde - atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai” un 2.3.2.2.1. apakšaktivitātē "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās", kas skaidrojams ar nepilnīgu izpratni par atbalsta saturu aktivitātē 2.1.2.2.3. „Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai” un salīdzinoši apgrūtināšiem ekonomiskiem apstākļiem uzņēmumiem, kas īstenojuši projektus aktivitātē 2.3.2.2.1 "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās (ĪĀT)".

Tabula 79 **Pabeigto projektu īpatsvars apstiprinātajos projektos grantu aktivitātēm**

Aktivitāte	Projektu atlases veids	Apstiprināto projektu skaits	Pabeigto projektu skaits	Pabeigto projektu īpatsvars apstiprinātajos projektos, %	Iznākuma rādītāju sasniegšanas pakāpe (vienam vai vairākiem rādītājiem)*	Rezultāta rādītāju sasniegšanas pakāpe (vienam vai vairākiem rādītājiem)*
2.1.2.1.1.	APIA	6	6	100%	Sasniegts / Nesasniegts	Pārsniegts***
2.1.2.1.2.	APIA	8	8	100%	*	Pārsniegts*** / Nesasniegts
2.1.2.2.1.	APIA	120	78	65%	Sasniegts +/-10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.2.	APIA	166	112	67%	Sasniegts +/-10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.3.	APIA	17	1	6%	Sasniegts +/-10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.4.	APIA	24	22	92%	Sasniegts +/-10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.4.	APIA	226	185	82%	Pārsniegts**	Pārsniegts
2.3.1.1.	APIA	3900	3737	96%	Pārsniegts	Pārsniegts
2.3.2.2.1.	APIA	289	108	37%	Sasniegts / Nesasniegts	Pārsniegts / nenasniegts
2.3.2.2.2.	APIA	8	8	100%	Pārsniegts	*
2.3.2.3.	APIA	11	11	100%	Sasniegts	*

* Ne visām aktivitātēm ir iznākuma un rezultāta rādītāji.

**Dati VIS uzkrāti mazāk nekā par 20% finansējuma saņēmēju

*** Rādītājs kopīgs vairākām aktivitātēm vai apakšaktivitātēm, kur sasniegšanas novērtējums dots pret DPP paredzēto līmeni

5.3.5. Projektu pagarinājumi

Projektu pagarināšana bieži ir objektīvi noteikta nepieciešamība dažādu ārējo ietekmējošo faktoru uzņēmuma saimniecisko darbību rezultātā, taču tā apgrūrina ES fondu un valsts budžeta līdzekļu plānošanu.

Lai gan projektu pagarināšana ne vienmēr ir jāuztver kā vājas plānošanas piemērs, ņemot vērā, ka vairums atbalstīto uzņēmumu ES fondu projektus īstenoja pirmo reizi bez iepriekš uzkrātas pieredzes vai iemaņām, citkārt projektu pagarinājumi ir pretrunā ar projektu iesniegumu atlases kritērijiem un var apdraudēt N+2 principa ievērošanu. Turklāt, projektu pagarinājumi ierobežo iespējas sasniegt plānotos politikas rezultātus un ietekmi konkrētā laika posmā. Nav konstatējama saikne starp projektu pagarinājumiem un iznākumu un rezultātu sasniegšanu.

Tabula 80 **Pabeigto pagarinājumu skaits grantu aktivitātēm**

Aktivitāte	Projektu atlases veids	Apstiprināto projektu skaits	Projektu laika pagarinājumu skaits	Projektu pagarinājumu skaits uz vienu projektu	Iznākuma rādītāju sasniegšanas pakāpe (vienam vai vairākiem rādītājiem)*	Rezultāta rādītāju sasniegšanas pakāpe (vienam vai vairākiem rādītājiem)*
2.1.2.1.1.	APIA	6	0	0	Sasniegts / Nesasniegts	Pārsniegts***
2.1.2.1.2.	APIA	8	0	0	*	Pārsniegts*** / Nesasniegts
2.1.2.2.1.	APIA	120	33	0,28	Sasniegts +/- 10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.2.	APIA	166	62	0,37	Sasniegts +/- 10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.3.	APIA	17	8	0,47	Sasniegts +/- 10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.2.4.	APIA	24	3	0,13	Sasniegts +/- 10% koridorā***	Pārsniegts***
2.1.2.4.	APIA	226	51	0,23	Pārsniegts**	Pārsniegts
2.3.1.1.1.	APIA	3900	35	0,01	Pārsniegts	Pārsniegts
2.3.2.2.1.	APIA	289	55	0,2	Sasniegts / Nesasniegts	Pārsniegts / nenasniegts
2.3.2.2.2.	APIA	8	0	0	Pārsniegts	*
2.3.2.3.	APIA	11	16	1,45	Sasniegts	*

* Ne visām aktivitātēm ir iznākuma un rezultāta rādītāji.

**Dati VIS uzkrāti mazāk nekā par 20% finansējuma saņēmēju

*** Rādītājs kopīgs vairākām aktivitātēm vai apakšaktivitātēm, kur sasniegšanas novērtējums dots pret DPP paredzēto līmeni

5.3.6. Ieviešanas mehānisma stiprās un vājās puses

3. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi (2)

ID.3.2.1. Vienotā grantu vadība vienā sadarbības iestādē (iepretim trim 2004. - 2006. gada plānošanas periodā) bijis veiksmīgs risinājums administratīvā sloga samazināšanai un uzņēmēju pozitīvām atziņām par atbalsta īstenošanu. Vēlāk tai sekoja arī finanšu instrumentu vadības konsolidācija Altum.

ID.3.2.2. Ir novērotas pozitīvas pārmaiņas atbalsta plānošanas uzlabojumu (kā caurspīdīguma nodrošināšanas) rezultātā, taču turpmāki uzlabojumi nepieciešami kvalitatīvākai plānošanai un komunikācijai ar mērķa grupām, t.sk. politikas satura definēšanā, līdzekļu sabalansētā sadalē pa gadiem un plānu savlaicīgā publicēšanā.

ID.3.2.3. Novēlota atbalsta piešķiršana ierobežoja pilnībā izmantot ES fondu sniegtās iespējas, atbalstam kavējoties par vienu vai vairākiem gadiem.

ID.3.2.4. Virknei aktivitāšu (finanšu instrumenti, biznesa inkubatori) pielietots vairāku līmeņu ieviešanas mehānisms, kas pasliktina informācijas apmaiņu un vadības kvalitāti, kā arī traucē uzraudzības datu iegūšanu, nodošanu un uzglabāšanu.

ID.3.2.5. Plānošanas dokumentu un normatīvo aktu komplekss (darbības programmas, darbības programmu papildinājumi, projektu iesniegumu vērtēšanas kritēriji, MK noteikumi par aktivitāšu ieviešanu, vadlīnijas finansējuma saņēmējiem, iestādes iekšējās procedūras) rada augstu administratīvo slogu valsts administrācijai un komersantiem – katrā hierarhiski nākamajā līmenī ir ieviesta dziļāka detalizācijas pakāpe attiecībā uz atbalsta saturu un nosacījumiem, kas apgrūtināja skaidru un vienkārši uztveramu komunikācijai ar finansējuma vai atbalsta saņēmējiem un apgrūtināja uzņēmējdarbības plānošanu attiecībā uz ES fondu atbalsta piesaisti, īpaši vidējā termiņā.

Izvērtējuma ietvaros sagatavots izvērtējuma izstrādē iesaistīto ekspertu vērtējums par ieviešanas mehānismu, nosakot tā stiprās un vājās puses ar mērķi konstatēt nepieciešamos uzlabojumus 2014. – 2020.gada plānošanas perioda atbalsta pasākumiem salīdzinājumā ar 2007. – 2013.gada plānošanas periodu.

Stiprās puses:

- ▶ **Vienots fondu atbalsta administrators.** 2007. – 2013. gada plānošanas perioda sākumā tika uzsāka virzība uz jaunu sadarbības modeli, kas paredzēja samazināt finansējuma saņēmēju apkalpošanā (kas atbild par projektu konkursu organizēšanu un finansējuma tālāku pārdali) iesaistīto iestāžu skaitu. Kopš 2008. gada uzņēmējdarbības atbalsta grantus administrēja tikai LIAA (kamēr 2004. – 2006. gada periodā to darīja arī VRAA un NVA). 2014. – 2020. gada plānošanas periodā turpinās šī sadarbības modeļa pilnveide, par sadarbības iestādi nosakot CFLA, neatkarīgi no politikas jomas, kurai paredzēts konkrētais atbalsts. Tādējādi ir radīta iespēja būt vienotam sadarbības partnerim ar klientu, vienvērtīgākas un vienotākas prasības, kas izvirzītas finansējuma saņēmējiem dažādu aktivitāšu un fondu ietvaros.
- ▶ **Pāreja uz nacionāla līmeņa finanšu instrumentu vadību.** 2009. gadā tika pieņemts lēmums atteikties no EIF kā ieguldījuma fonda administratora un nodot šo kompetenci LGA, kas jau iepriekš aktīvi sadarbojās ar EIF kopš 2006. gada un ieguva teorētiskās zināšanas un praktiskās iemaņas par fonda darbību laikā no 2004. līdz 2006.gadam. Strādājot pie 2014.-2020.gada plānošanas perioda, netika apsvērta izmantot ārvalstu palīdzību, jo 2007.-2013.gada periodā bija gūta pārliecība par pašmāju uzkrāto kompetenci.
- ▶ **Finanšu instrumentu vadības konsolidācija.** Pirms Latvijas iestāšanās ES tika uzsākta LHZB pārveidošana un 2013. gada beigās tika izveidota Altum, kurai pakāpeniski tika pievienotas citas nacionālā finanšu tirgus attīstības institūcijas, radot kompetences centru. Tas veiksmīgi ir uzsācis 2014. – 2020.gada plānošanas perioda atbalsta ieviešanu, īstenojot sadarbību ar visiem finanšu instrumentu atbalsta saņēmējiem vai deleģējot to komercbankām, kas ir ērtāk uzņēmējiem un privātpersonām.
- ▶ **Atbalsta plānošanas caurredzamība.** Kopš 2007.gada normatīvajos aktos nozaru ministrijām izvirzīta obligāta prasība konsultēties par atbalsta saturu un projektu atlases kritērijiem ar potenciālo atbalsta saņēmēju pārstāvošām nevalstiskām organizācijām. Konsultācijas ir nodrošinājušas savlaicīgu publisku informāciju par plānoto atbalstu, veicinot lielāku skaitu (un, iespējams, kvalitatīvāku) projektu iesniegumu sagatavošanu un iesniegšanu. Šī caurskatāmā atbalsta plānošanas prasība ir sekmīgi pārmatota jaunajā 2014. – 2020.gada plānošanas periodā.

Vājās puses:

- ▶ **Novēlota atbalsta ieviešanas uzsākšana:** 2007. – 2013.gada plānošanas perioda atbalsta piešķiršana uzņēmējiem un citiem finansējuma saņēmējiem kavējās par pusotru gadu, kas neveicināja Latvijas tautsaimniecības izaugsmi un negatīvi atsaucās uz ekonomikas noturību krīzes gados. 2014. – 2020.gada plānošanas periods atkātoja un pastiprināja šo kļūdu, kavējoties ar atbalsta piešķiršanu par vairāk nekā diviem gadiem. Politiku definēšana, ES fondu plānošanas dokumentu sagatavošana, kā arī ieviešanas regulējuma sagatavošana ir organizējama tā, lai finansējuma saņēmēji pieeju finansējumam iegūtu būtiski ātrāk nekā plānošanas perioda trešajā gadā.
- ▶ **Neoptimāli liela dokumentu kaskāde:** 2007. – 2013.gada plānošanas periodā atbalsta plānošana tika noteikta ar virkni dokumentiem, kas pārsvarā tika izstrādāti secīgi un ar

neoptimālu laika patēriņu: VSID, DP, DPP, UK lēmumi par projektu atlases kritērijiem, MK noteikumi, vadlīnijas projektu iesniedzējiem, iekšējās iestāžu procedūras u.c. Dokumentu izstrāde patērēja administratīvo kapacitāti un laiku; savukārt, praktiskais ieguvums lielākas dokumentu detalizācijas un augstākās kvalitātes izskatā ne vienmēr atsvēra zaudētu resursu un laiku, jo nākamais dokumentu līmenis ieviesa būtiskas detaļas, apgrūtinot projektu iesniegumu sagatavošanas procesu. Gan esošajā, gan īpaši 2021.-2027.gada plānošanas periodā ir jāmeklē iespējas organizēt darbu bez efektivitātes un laika zudumiem: ar mazāku dokumentu skaitu vai to vienlaicīgu publicēšanu.

- ▶ **Vāja politikas satura gatavība:** Precīzi un skaidri noformulētas politikas izvēle ir viena no būtiskākajiem priekšnosacījumiem veiksmīgas un savlaicīgas politikas ieviešanai, kas ne vienmēr bija izdevies 2007. – 2013.gada periodā. Atsevišķos gadījumos politikas lēmumi tika analizēti un pieņemti, balstoties uz ES fondu pieejamību, kas neveicināja detalizētu politikas izstrādi un stabilizēšanos. Tas atsaucās uz nepamatoti biežām līdzekļu pārdalēm, kas ne vienmēr balstījās uz asociētiem politikas lēmumiem, piemēram, līdzekļu pārdale no inovāciju atbalsta uz augstās pievienotās vērtības investīciju aktivitāti. 2014. – 2020.gada periods spēra būtisku soli politikas iepriekšējās formulēšanas virzienā, nosakot FM pakļauto CFLA par vienīgo sadarbības iestādi: tas prasa precīzi formulēt uzdevumu, kas neļauj nozaru ministrijām mainīt politikas nianšes sadarbībā ar tām pakļautām aģentūrām. Līdzīga pieeja ir jāturpina un jāpastiprina arī turpmāk.
- ▶ **Informācija un palāvība uz atbalsta pieejamību:** 2007. – 2013.gada periodā daudzu aktivitāšu ieviešana bija nepietiekoši sistemātiska: potenciāliem iesniedzējiem nebija ziņu par kārtu skaitu un sagaidāmo laiku, vairākās aktivitātēs tika īstenota tikai viena kārtā, neizmantojie līdzekļi netika piedāvāti atkārtoti, bet pārdalīti uz citām aktivitātēm. Tas viss veidoja neproduktīvu vidi uzņēmējdarbības plānošanai un lika iesniegt sasteigtus un nekvalitatīvus projektu iesniegumus, kas vēlāk bija jāpagarina un būtiski jāgroza. Ir rekomendējams sistemātiski pieiet atbalsta plānošanai kārtās un finansiāli sabalansēt atbalstu pa perioda gadiem, kā arī kvalitatīvi komunicēt par šiem jautājumiem ar potenciālos iesniedzējus pārstāvošām NVO.

5.4. Ceturtais izvērtēšanas jautājums

Ceturtais izvērtēšanas jautājums: Kādi ir galvenie aktivitāšu un realizēto projektu veiksmes un neveiksmes cēloņi katrā no aktivitātēm un dalījumā grantu un finanšu atbalsts, kas nav granti?

4. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi

ID.4.1. Grantiem un finanšu instrumentiem ir savas stiprās un vājās puses. Politikas veidotāja atbildība ir izstrādāt pārdomātu un pamatotu abu instrumentu veidu papildināmību, lai optimāli sasniegtu skaidri definētus politikas mērķus.

ID.4.2. Neprecizitātes atbalsta pieprasījuma novērtēšana bija par iemeslu biežām līdzekļu pārdalēm starp aktivitātēm un starp atbalsta veidiem visa plānošanas perioda laikā, kas ne vienmēr bija balstītas politikas izmaiņās.

ID.4.3. Iznākumu un rezultātu rādītāju sasniegšanā izšķirošā nozīme ir plānošanas kvalitātei, nevis atbalsta veidam vai atbalsta politikas mērķim. Aktivitāšu / apakšaktivitāšu vidū ir konstatēti gan precīzi sasniegti mērķi, gan lielas novirzes.

ID.4.4. Finanšu instrumentiem piemīt spēja ātrāk novirzīt finanšu resursus ekonomikā, kas krīzes apstākļos bija ļoti svarīgi. Vienlaicīgi, finanšu instrumentiem (kas sākotnēji tika finansēti no ERAF un vēlāk tika no valsts budžeta) bija būtiska loma kredītu nodrošināšanā arī grantu projektu īstenošanai.

ID.4.5. Atsevišķiem finanšu instrumentiem ir salīdzinoši zema svira (svira nerasniedz 1), kas padara daudzas to priekšrocības mazāk vērtīgas.

ID.4.6. Atsevišķās aktivitātēs (piemēram, 2.1.2.2.apakšaktivitātē "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā") projektu atlases kvalitātes kritēriji tika grozīti samazinot prasības projektu iesniedzējiem, tādējādi neveicinot politikas mērķu sasniegšanu (ieguldījumu līmeni P&A).

Ceturtais izvērtēšanas jautājuma mērķis ir veikt aktivitāšu un realizēto projektu veiksmes un neveiksmes cēloņu analīzi katrā no aktivitātēm un dalījumā pēc atbalsta veida. Analizējamo aktivitāšu klāstā astoņas aktivitātes tiek ieviestas kā grantu projekti, trīs – kā finanšu instrumenti, un viena – kā kombinēts atbalsts, t.i., plānošanas dokumenta līmenī netiek izšķirts granta un finanšu instrumenta finansējuma komponentes. Turpmāk šī analīze iekļauta finanšu instrumentu atbalsta veida grupā, ņemot vērā dominējošu finanšu instrumenta komponenti (aizdevumu uzņēmējdarbības uzsākšanai).

Grantu aktivitātēs saskaņā ar ES fondu VIS informāciju kopējais ES fondu finansējums bijis 425 258 346 EUR, savukārt finanšu instrumentos ieguldīti 376 515 051 EUR. Kopējais finansējums kopš sākotnējā DP plāna līdz noslēgšanas brīdim ir pieaudzis grantu aktivitātēm, bet samazinājies finanšu instrumentiem. Salīdzinot grantu un finanšu instrumentu finansējuma piešķiršanas kārtību un attiecīgi ātrumu, ar kādu finansējums tiek investēts ekonomikā, laikā līdz 2012.gadam finanšu instrumentu maksājumu summa uzņēmējiem pārsniedza grantu aktivitātēs izmaksāto finansējumu. Savukārt laikā pēc 2012.gada pieauga grantu maksājumi komersantiem, īpaši grantu projektu īstenošanas noslēguma fāzē.

Tabula 81 Aktivitāšu ES fondu finansējums

ES fondu finansējums (eiro) - granti			ES fondu finansējums (eiro) – finanšu instrumenti		
Aktivitāte	Sākotnējā DP	Noslēguma DP	Aktivitāte	Sākotnējā DP	Noslēguma DP
2.1.2.1.	57 720 000	55 861 590	2.2.1.1.	166 730 000	60 173 796
2.1.2.2.	125 190 000	46 183 628	2.2.1.3.	0	15 440 673
2.1.2.4.	0	150 970 153	2.2.1.4.	0	71 900 917
2.3.1.1.	10 000 000	25 387 177	1.3.1.2.*	17 313 438	17 313 438
2.3.1.2.	2 440 000	2 439 374			
2.3.2.1.	22 000 000	24 444 111			
2.3.2.2.	36 480 000	17 019 470			
2.3.2.3.	8 560 000	4 607 022			

*Kombinēts atbalsts.

Avots: DPP

Veiksmes un neveiksmes cēloņi katram no atbalsta veidiem ir izdalāmi gan atšķirīgi, gan vienoti (skatīt nākamo tabulu). Kā, piemēram, globālā finanšu krīze būtiski ietekmēja Latvijas tautsaimniecību, tai skaitā apdraudot ES fondu grantu projektu īstenošanu, t.i., uzņēmēju spēju turpināt veikt saimniecisko darbību un īstenot ES fondu investīciju projektus. Vienlaikus, tas bija iemesls ES fondu līdzekļu pārdalei no inovāciju atbalsta uz reģionālās uzņēmējdarbības attīstību, piemēram, jaudu palielināšanu (galvenokārt 2.1.2.4. aktivitāte "Augstas pievienotās vērtības investīcijas"). Pateicoties savlaicīgai finanšu instrumentu ieviešanai (2.2.1.3. aktivitāte "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai" un 2.2.1.4. aktivitāte "Aizdevumi komersantu konkurētspējas uzlabošanai"), tika risināti kredītu pieejamības ierobežojumi, kā arī veicināta grantu projektu īstenošana, atbalstot ekonomikas izaugsmi.

Finanšu instrumentu aktivitātes pēc to uzbūves caurmērā ir uzskatāmas par piemērotākām straujākai finansējuma ieguldīšanai ekonomikā, salīdzinot ar grantu aktivitātēm. Finanšu instrumentu ātrāka finansējuma novadīšana līdz komersantam sasniegta, t.sk. pateicoties nacionāli vadītu finanšu instrumentu izveidei (2.2.1.3. aktivitāte "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai" un 2.2.1.4. aktivitāte "Aizdevumi komersantu konkurētspējas uzlabošanai") laikā, kamēr netika uzsākta EIF vadītā ieguldījumu fonda darbība, kā arī ekonomiskās lejupslīdes periodā, kad bankas kritiskāk vērtēja uzņēmējdarbības riskus un samazināja kredītēšanas apjomu.

2009.gadā, izveidojot augstas pievienotās vērtības aktivitāti, un laika gaitā tai pievienojot papildu finansējumu, tā kļuva par finansējuma apjoma ziņā ietilpīgāko - ar arvien jaunu projektu iesniegumu atlases kārtu palīdzību tai tika piešķirti citās, pamatā uz inovāciju attīstību vērstās aktivitātēs tolaik projektiem nepiesaistītais finansējums. Taču šī finansējuma pārdale atstājusi negatīvās sekas - salīdzinoši zemu ieguldījumu P&A, jo inovāciju atbalsta vietā ES fondu līdzekļi tika ieguldīti ar ražošanas ciklu saistītās darbībās.

No otrā un trešā izvērtēšanas jautājuma analīzes secināts, ka rezultātu rādītāju sasniegšana aktivitāšu un atbalsta veidu līmenī nav tieši saistīta ar ieviešanas mehānismu, bet izriet no spējas skaidri definēt un prognozēt mērķa vērtības, kā arī tika ietekmēta finansējuma pārdales rezultātā.

Grantu atbalsta 2.3.1.1.1. apakšaktivitātes „Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketing” sekmīga ieviešana var tikt skaidrota ar izvēlēto pieeju projektu atlasei, proti, īstenojot nepārtrauktu projektu iesniegumu pieņemšanu, t.sk. nodrošinot efektīvu operatīvo un administratīvo darbību, kā dokumentu izskatīšanu.

Lielākajā daļā aktivitāšu, kuru mērķis bija ekonomiskās aktivitātes veicināšana teritorijās ārpus Rīgas, lielāko finansējuma daļu tomēr saņēma vai lielāko projektu skaitu īstenoja Rīgā reģistrēti uzņēmēji. 1.3.1.2. aktivitātes "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" gadījumā to iespējams skaidrot ar Altum filiāļu tīkla reorganizāciju. Savukārt lielākais pārtraukto projektu skaits novērots īpaši atbalstāmo teritoriju aktivitātē (2.3.2.2.1. apakšaktivitāte "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās"). Izvēlēta pieeja reģionālās attīstības veicināšanai tās vertikālā rakstura dēļ nebija sekmīga, jo nespēja pietiekami izolēt nelabvēlīgos ekonomiskos ārējās vides apstākļus. Jāņem vērā arī ekonomiskās krīzes radītie saimnieciskās darbības ierobežojumi, kuru rezultātā pieauga reģionos likvidēto uzņēmumu skaits (skatīt 8.izvērtēšanas jautājuma rezultātus).

Kā sistēmiska rakstura problēma uzskatāma aktivitāšu mērķa grupu neprecīza prognozēšana, kas, īpaši grantu atbalstā, ierobežoja iespējas sasniegt augstāku ES fondu ieguldījumu atdevi.

Virknē finanšu instrumentu (2.2.1.1. aktivitāte "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos") finansējuma svira ir kritiski zema, t.i., ieskaitot administrācijas izmaksas, sviras efekts nesasniedz 1. Tas rada šaubas par šī finanšu instrumenta vērtību ekonomikā, t.sk. norāda, ka nav izmantotas finanšu instrumenta priekšrocības attiecībā uz savlaicīgāku finanšu līdzekļu piešķiršanu uzņēmējiem.

Turpmāk analizēti veiksmes un neveiksmes cēloņi aktivitāšu griezumā.

Tabula 82 **Galvenie aktivitāšu veiksmes un neveiksmes cēloņi**

Atbalsta veids	Veiksmes cēloņi	Neveiksmes cēloņi
Granti	▶ Administratīvā sloga mazināšanas pasākumi finansējuma saņēmēju pusē (2.3.1.1.) ▶ Vienota sadarbības iestāde ▶ Augsta atbalsta intensitāte, kas motivē uzņēmumus pieteikties atbalstam ▶ Uzlabojumi projektu iesniegumu vērtēšanas kvalitātes kritērijos, salīdzinot ar iepriekšējo plānošanas periodu	▶ Nepietiekama informācija un palāvība uz atbalsta pieejamību 3-5 gadu perspektīvā (piem., 2.1.2.1., 2.1.2.4., 2.3.2.2.1.) ▶ Atbalsts sniegts vienas kārtas ietvaros, bez iespējām atkārtoti pretendēt uz finansējumu (2.1.2.2.1., 2.1.2.2.3.) ▶ Finansējuma pārdale no inovāciju atbalstam paredzētām aktivitātēm nesekmēja P&A mērķu sasniegšanu ▶ Reģionālās attīstības atbalsts īstenots resoriskās pieejas ietvaros, ar nepietiekošu starpministriju sadarbību ▶ Kaskādes veida projekti (2.1.2.1.1., 2.3.2.1., 2.3.2.3.)
Finanšu instrumenti	▶ Straujāka finansējuma nogādāšana tirgū perioda sākuma gados, salīdzinot ar grantu finansējumu ▶ Nacionāli vadītu finanšu instrumentu izveide ▶ Vienotas institūcijas izveide finanšu instrumentu vadībai ▶ Zemāks administratīvais slogs nekā grantos ▶ Iespēja diskusijās ar komersantu noskaidrot un pilnveidot projekta ideju	▶ Nokavēta ieviešanas uzsākšana leguldījumu fondam ▶ Zems finanšu sviras rādītājs (riskā kapitāls) ▶ Publiskais atbalsts finanšu sektorā organizēts divos viļņos, nevis pastāvīgi un pakāpeniski ▶ Finanšu instrumentu atbalstam nav noteikti politikas kritēriji (nozares, reģioni vai tml.)
Attiecināms uz abiem atbalsta veidiem	▶ Publiskā atbalsta uzņēmējdarbībai esamība fiskālās konsolidācijas periodā ▶ Publiskās politikas kvalitātes kultūras veicināšana ▶ Novērsts saistību atcelšanas (decommitment) risks	▶ Spēja precīzi definēt un prognozēt mērķa vērtības (rezultatīvos un iznākuma rādītājus) un mērķauditoriju ▶ Administrējošo iestāžu tīkla teritoriālais izvietojums, lai sekmīgāk sasniegtu klientus ārpus Rīgas ▶ Izlases veidā balstīta pēcuzraudzība

5.4.1. 1.3.1.2. Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai

Aktivitāte paredz sniegt vairāku veidu atbalstu uzņēmējdarbības uzsācējiem, t.sk., mācības uzņēmējdarbības vadībā, konsultācijas par biznesa plāna sagatavošanu, grantus komercdarbības uzsākšanai un aizdevumus uz atvieglotiem nosacījumiem (t.i., ar pazeminātiem procentmaksājumiem). Ne visi atbalsta saņēmēji izmantoja visus no pieejamajiem atbalsta veidiem, piemēram, mācību apmeklējumu vai grantu (kas skaidrojams arī ar granta atbalsta izslēgšanu no aktivitātes plānošanas perioda vidū)⁴⁵.

⁴⁵ Būtiski ierobežojumi stājās spēkā ar Ministru kabineta 10.05.2011. noteikumiem Nr.363, un aizliegums ar Ministru kabineta 02.07.2013. noteikumiem Nr.360

Tabula 83 1.3.1.2.aktivitātes īstenošanas laiks, ieviešanas veids un finansējums

Īstenošanas laiks ⁴⁶	2009.gada 31.marts – 2015.gada 27.februāris		
Ieviešanas veids	Kombinēts: mācības, grants un finanšu instruments		
Finansējuma apjoms, eiro	ESF	Publiskais finansējums ⁴⁷	Privātais finansējums
Sākotnēji DPP	17 313 438	20 368 750	0
Noslēgumā DPP	17 313 438	20 368 750	12 435 900

Mērķa grupa. LHZB/Altum sniegtais atbalsts bija pieejams jebkuram iedzīvotājam darbības vecumā, kā arī jauniešiem komersantiem. Īpaši mērķa grupas aprakstā tika nosaukti bezdarbnieki, kuri vēlētos uzsākt uzņēmējdarbību algota darba vietā. Salīdzinoši visaptveroša mērķa grupas definīcija ietver vairāk nekā vienu miljonu Latvijas iedzīvotāju. Kopš 2011. gada tika pieļauts, ka arī persona, kurai piederēja daļas iepriekš strādājošā uzņēmumā, varēja pretendēt uz atbalstu, dibinot jaunu uzņēmumu, kas darbojas citā nozarē un kurā personai pieder ne vairāk kā 25% daļu.

Projektu atlase un īstenošana. Grantu un finanšu instrumentu atbalsta saņēmēju plūsmas vadība lielā mērā balstījās uz pašatlasīto mācību un konsultāciju posmos, kā arī uz biznesa plānu vērtēšanu granta vai aizdevuma piešķiršanas posmā. Tika īstenots nepārtraukts atbalsta pieteikumu pieņemšanas process, kas ir atbilstošs mērķa grupas vajadzībām un aktivitātes saturam. Aktivitāte ir starp tām, kas devusi salīdzinoši lielāko ieguldījumu jaundibinātu uzņēmumu atbalstam Latvijā, tai skaitā nodarbinātības veicināšanā (skatīt 5.izvērtēšanas jautājuma rezultātus).

Vairāk nekā 41% no atbalstītiem uzņēmumiem bija reģistrēti galvaspilsētā un Pierīgā, saņemot 46% no kopējā aktivitātes finansējuma. Tas daļēji ir pretrunā aktivitātes mērķim atbalstīt saimnieciskās darbības aktivitātes pieaugumu īpaši teritorijās ārpus Rīgas. Iespējams, ka šis rezultāts ir saistīts ar LHZB reorganizācijas procesu, kā rezultātā virkne reģionālo biroju tika pārveidoti par konsultāciju centriem vai slēgti, ierobežojot informācijas pieejamību un atbalsta iespēju vieglāku sasniedzamību.

Aktivitātes izpēti laikā tika identificēti 36 uzņēmumi, kas saņēmuši aktivitātes atbalstu atkārtoti⁴⁸.

Rādītāji. DPP aktivitātes mērķis bija piešķirt aizdevumus 1450 uzņēmējdarbības vai pašnodarbinātības uzsācējiem, taču mērķis nav ticis sasniegts - kopumā tika atbalstīti 1320 atbalsta saņēmēji (1356 projekti). Atbalsta saņēmēji bija SIA, IK, pašnodarbinātie un fiziskas personas.

Pētījuma veikšanas laikā 10,3% no atbalstītajiem uzņēmumiem ir tikuši likvidēti vai reorganizēti, zaudējot NMRN. Ņemot vērā datu ierobežojumus, informācija nav pieejama par pašnodarbināto un fizisko personu uzņēmējdarbības dzīvotspēju.

Atbilstība ekonomiskai situācijai. Aktivitātes mērķis bija paaugstināt saimnieciskās darbības aktivitāti, attīstot personu zināšanas un iemaņas, kā arī sniedzot nepieciešamo finansiālo atbalstu saimnieciskās darbības uzsākšanai. Konkrētajā ekonomiskajā situācijā, kad krīzes laikā liela daļa uzņēmumu piedzīvoja grūtības (t.sk. maksātnespēju un likvidāciju), šis mērķis bija īpaši aktuāls.

Svarīgi atzīmēt arī, ka aktivitāte samazināja bezdarba spiedienu tautsaimniecībā. Latvijas ekonomikā atgūstoties, ir vērojams pretējs efekts – darba tirgū pastāv darbinieku trūkums un vienlaikus uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem Latvijā ir lielāks nekā vidēji ES. Līdz ar to ir jāizvērtē turpmāka šāda veida programmu īstenošana vai arī tās ir jāpapildina ar citu politiku mērķiem – piemēram, Partnerības līguma sākotnējā izvērtējumā tika ieteikts koncentrēt atbalstu uz inovatīviem jauniem uzņēmumiem.

5.4.2. 2.1.2.1. Zinātnes komercializācija un tehnoloģiju pārnese

Aktivitāti veido divas apakšaktivitātes, kas vērstas uz sadarbības starp uzņēmējiem un zinātniekiem, kā arī sadarbību uzņēmēju starpā veicināšanu. Tā rezultātā tika sagaidīts pieaugums inovāciju komercializācijā un P&A.

Kompetences centru apakšaktivitātes mērķis bija veicināt Latvijas komersantu konkurētspēju, stimulējot pētniecības un rūpniecības sektoru sadarbību pētījumos un inovācijās, konkrētāk - uzņēmējiem ar

⁴⁶ Šeit un turpmāk – kā aktivitātes īstenošanas sākuma laiks norādīts MK noteikumu par aktivitātes īstenošanu datums, kā aktivitātes īstenošanas beigu laiks norādīts pēdējā aktivitāte projekta pabeigšanas datums vai finanšu instrumentu gadījumā pēdējā noslēgtā darījuma datums.

⁴⁷ Šeit un turpmāk – publiskais finansējums atbilst DPP lietotajai publiskā finansējuma izpratnei (ES fonda finansējums un nacionālais publiskais finansējums).

⁴⁸ Saskaņā ar Altum sniegto informāciju programmas nosaucījumi pieļāva, ka viena biznesa plāna ietvaros vienam un tam pašam komersantam vai fiziskai personai varēja būt vairāki aizdevumi, nepārsniedzot maksimāli pieļaujamo atbalsta summu.

ERAF līdzfinansējuma atbalstu finansējot P&A darbu, uzlabojot zinātnieku izpratni par uzņēmēju vajadzībām, veicinot darbaspēka mobilitāti starp sektoriem, kā arī sekmējot ārvalstu uzņēmumu sadarbību ar Latvijas zinātniekiem. Visās, izņemto pēdējo no darbības virzieniem ir novērots zināms progress.

Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu apakšaktivitātes mērķis bija sekmēt informācijas apmaiņu starp komersantiem un zinātniekiem, sekmējot zinātnieku un uzņēmēju sadarbību, t.sk. intelektuālā īpašuma aizsardzību un attīstību. Plānotās darbības apakšaktivitātes ietvaros bija komercializācijas piedāvājumu sagatavošana, intelektuālā un rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanu, dalība informācijas izplatīšanas pasākumos, kā arī to organizēšana.

Tabula 84 **2.1.2.1.aktivitātes īstenošanas laiks, ieviešanas veids un finansējums**

Īstenošanas laiks	2008.gada 26.februāris - 2015.gada 31.decembris		
Ieviešanas veids	Granti		
Finansējuma apjoms, eiro	ERAF	Publiskais finansējums	Privātais finansējums
Sākotnēji DPP	57 720 000	67 905 882	17 226 667
Noslēgumā DPP	55 861 590	55 861 590	23 408 000

Mērķa grupa. Aktivitātes definētā mērķa grupa bija uz inovācijām orientēti komersanti un augstskolas, zinātniskie institūti un zinātnieki. Mērķa grupa bija definēta pietiekami plaša, taču vienlaikus praktiskā sadarbība paredzēja uzņemties visai aktīvu dalību, tai skaitā līdzfinansējuma pienākumu, kas nodrošinātu tādu uzņēmēju iesaisti, kuru investīcijas P&A uzskatāmas ar potenciāli augstu ienesīgumu.

Projektu atlase un īstenošana. Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu projekti tika atlasīti vienā projektu iesniegumu atlases kārtā. Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu projekti tika īstenoti astoņās augstskolās.

Kompetences centru atbalsts tika īstenots, atlasot sešus finansējuma saņēmējus, bet par kompetences centra dalībniekiem uzņēmēji varēja kļūt nepārtraukti, iesaistoties dažāda garuma un satura projektos. Finansēti tika 6 kompetences centri, kur uz pašorganizācijas principiem darbojās kopā vairāk kā 100 juridiskās personas (uzņēmumi, augstskolas, institūti, nodibinājumi), tai skaitā bija dalībnieki, kas darbojās vairākos centros vienlaicīgi. Uzņēmumi, kas tika atbalstīti kompetences centros, demonstrē salīdzinoši labu ilgtspēju – tikai 6,6% likvidēto uzņēmumu izvērtējuma sagatavošanas laikā.

Rādītāji. Kompetences centriem izvirzītais iznākuma rādītāja mērķis "Atbalstīti seši kompetences centri" ir izpildīts, bet otrs iznākuma mērķis "Īstenoti 50 pētījumi" nav sasniegts - faktiski īstenoto pētījumu skaits ir 36. Rezultāta rādītāja mērķis "50 P&A darbavietas" ir izpildīts, savukārt no plānotajiem 265 milj. eiro ieguldījumiem P&A faktiskie ieguldījumi sasniedza 105 milj. eiro.

Tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu sniegums ir: 444 sagatavoti komercializācijas piedāvājumi⁴⁹, 29 iesniegti starptautisko patentu pieteikumi (plānotais skaits - 43).

Atbilstība ekonomiskai situācijai. Ņemot vērā ekonomiskās krīzes radītos apstākļus, var uzskatīt, ka aktivitātes potenciālu nav izdevies pilnībā sasniegt, jo liela daļa uzņēmumu galvenokārt bija orientēti uz uzņēmējdarbības stabilizēšanu, retāk uz tā attīstību (kas balstīts P&A). Līdzīgs viedoklis bija arī EM un MK, kas lēma samazināt aktivitātes finansējumu 2011.gadā. Vienlaikus, šis lēmums ir pastiprinājis negatīvās sekas (P&A izdevumu un inovāciju zemo līmeni tautsaimniecībā), ierobežojot DPUI definētās problēmas attiecībā uz P&A izdevumiem un inovācijām risināšanas iespējas.

5.4.3. 2.1.2.2. Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde

Aktivitātes mērķis ir jaunu vai nozīmīgi uzlabotu produktu vai tehnoloģiju izstrādes atbalsts, t.sk. atbalsts jaunu produktu, pakalpojumu vai tehnoloģisko procesu patentēšanai un ieviešanai ražošanā. Aktivitātē ietilpa četras apakšaktivitātes, kas atbalstīja jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādi, jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanu ražošanā, rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanu, un MVK jaunu produktu un tehnoloģiju attīstību.

Attiecīgi DPUI tika paredzēts pilna inovācijas cikla atbalsts no idejas izstrādes līdz patentēšanai un ieviešanai ražošanā. Pētījuma ietvaros nav identificēts neviens uzņēmums vai produkts/tehnoloģija,

⁴⁹ DPP iznākuma rādītājs noteikts pret 2.1.2.1.3.apakšaktivitāti, bet VIS sasniegtā vērtība uzskaitīta pret 2.1.2.1.2.apakšaktivitāti.

kas būtu saņēmis pilna cikla atbalstu (t.i., lielajiem uzņēmumiem atbalsts bija pieejams trīs pirmajās minētajās apakšaktivitātēs, un MVK - pirmajā, trešajā un ceturtajā apakšaktivitātē).

Tabula 85 **2.1.2.2.aktivitātes īstenošanas laiks, ieviešanas veids un finansējums**

Īstenošanas laiks	2008.gada 12.augusts – 2015.gada 30.jūnijs		
Ieviešanas veids	Granti		
Finansējuma apjoms, eiro	ERAF	Publiskais finansējums	Privātais finansējums
Sākotnēji DPP	125 190 000	147 282 353	83 463 333
Noslēgumā DPP	46 183 628	46 183 628	14 555 540

Mērķa grupa. Pirmajā un otrajā apakšaktivitātē mērķa grupa ir uz inovācijām orientēti komersanti, savukārt trešajā un ceturtajā – MVK⁵⁰.

Inovāciju (un projekta iesnieguma atbilstības) noteikšanā izmantotā jaunā produkta definīcija ir visai plaša - jauns produkts ir pilnīgi jauns vai būtiski uzlabots pēc to funkcionālās īpašības vai paredzamā lietošanas veida. Inovācijas izdalītas trīs līmeņu:

- ▶ pasaulē,
- ▶ Latvijā,
- ▶ uzņēmumā (ja uzņēmums ir koncerna daļa, tad šī koncerna Latvijas uzņēmumā).

Jauna tehnoloģija savukārt definēta kā būtiskas izmaiņas tehnoloģijās, iekārtās un programmatūrā, ko ieviešot projekta iesniedzējs nodrošina jaunu produktu ražošanu. Lai arī mazāk inovatīva projekta pieteikšana atbalstam ir zemāk novērtēta, arī projekts, kas vērsts uz jaunu produktu (ne viennozīmīgi inovatīvu) ražošanu varēja kvalificēties atbalstam.

Projektu atlases pirmais kritērijs „Inovācijas pakāpe, ko nodrošinātu projekta realizācija”⁵¹ paredzēja, ka finansējuma saņēmējam jādemonstrē ieguldījumi P&A, kas ir ne mazāki kā 10% no iesniegtā projekta summas; ar vēlākiem MK noteikumu grozījumiem šis kritērijs tika grozīts, jo liela daļa projekta iesniedzēju nespēja demonstrēt P&A ieguldījumus. Tas pats kritērijs definēja inovāciju pakāpes, un vēlākās redakcijās pieļāva projektus ar zemāku inovācijas pakāpi, kas nav inovatīva pasaules vai ES līmenī un kas nebalstās patentos.

Projektu atlases kvalitātes kritērijs paredzēja, ka projekts tiek īstenots augsto tehnoloģiju nozarē, atbilstoši OECD vai Eurostat klasifikācijai, vai projekts dizaina nozarē. Taču faktiski atbalstītie uzņēmumi caurmērā nedarbojas augsto tehnoloģiju nozarēm ne pēc OECD, ne Eurostat klasifikācijas. Kā, piemēram, starp prioritāri atbalstāmām nozarēm faktiski nav atbalstītas NACE21 (Farmaceitisko pamatvielu un farmaceitisko preparātu ražošana) un NACE26 (Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana) nozares, kas ir divas no trim augsto tehnoloģiju nozarēm OECD klasifikācijā un vienīgās augsto tehnoloģiju nozares Eurostat klasifikācijā. Kritērijā ietvertu prioritāro nozaru uzskatījumā atbilstoši OECD klasifikācijai ietilpst viena augsto tehnoloģiju nozare un viena vidēji augsto tehnoloģiju nozare. Citas noteiktās prioritārās nozares ir vidēji zemo tehnoloģiju nozares vai nozares ārpus OECD vai Eurostat klasifikācijām par nozaru tehnoloģisko ietilpību.

Projektu atlase un īstenošana. Pirmajā un trešajā apakšaktivitātē (katrā) tika īstenota viena projektu iesniegumu atlases kārtā. Trešajā apakšaktivitātē, acīmredzami, nebija pietiekoša komersantu interese, taču pirmajā apakšaktivitātē pieprasījums bija salīdzinoši augstāks, lai būtu pareizi atvērt vēl vismaz vienu projektu iesniegumu atlases kārtu, lai dotu iespēju arī citu inovatīvo ideju virzītājiem. Līdzīgi arī ceturtajā apakšaktivitātē – lai arī interese sākotnēji nebija pietiekoša, lai izmantotu visu atlases kārtai piešķirto finansējuma apjomu, ar vienu kārtu sistēmiski ir nepietiekami. Otrajā apakšaktivitātē notika divas atlases kārtas, kas var tikt uzskatīts par nepieciešamo minimumu.

Ir pamats izvirzīt hipotēzi, ka ievērojama daļa mērķa grupas nepilnīgi saprata konkursu prasības, jo noraidīto projektu skaits (294) ir lielāks nekā pabeigto projektu skaits (213), taču šī konstatējuma pārbaudīšanai būtu nepieciešams pārliecināties par atlases rezultātā noraidīto projektu iemesliem – administratīvo vai kvalitātes kritēriju neizpildi.

⁵⁰ Atbilstoši DPP, 2.1.2.2.1. un 2.1.2.2.2.apakšaktivitāšu mērķa grupa ir komersanti, savukārt 2.1.2.2.3. un 2.1.2.2.4.apakšaktivitāšu mērķa grupa ir MVK. Arī 2.1.2.2.4. nosaukums norāda uz atbalstu specifiski MVK - MVK jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma.

⁵¹ Sākotnējā 2010.gada 21.septembra MK noteikumu Nr 888 redakcija, ka bija spēkā 21.09.2010.-01.02.2011.

Pirmajā apakšaktivitātē dominē nozares vidēji augsto un augsto tehnoloģiju nozarēs, taču atbalsts ieviešanai ražošanā biežāk īstenots vidēji zemo un zemo tehnoloģiju nozaru uzņēmumos. Iespēju patentēt inovāciju sekmīgi izmantoja tikai viens uzņēmums, kas darbojas zinātniskās pētniecības darba nozarē.

Ceturtās apakšaktivitātes ietvaros īstenoti pieci projekti uzņēmumos, kas pārstāv vidēji augsto tehnoloģiju nozares, četri projekti – uzņēmumos, kas pārstāv zemo tehnoloģiju nozares, kā arī viens projekts uzņēmumā, kas darbojas vidēji zemo tehnoloģiju nozarē.

Rādītāji. Aktivitātes ietvaros uzraudzības iznākuma rādītāja mērķis bija 200 komersanti, kas izstrādājuši jaunus produktus vai tehnoloģijas. Šis mērķis nav ticis sasniegts - unikālo atbalstīto komersantu skaits visās apakšaktivitātēs ir 184. Taču to īstenoto projektu skaits pārsniedz 200.

Atbilstība ekonomiskai situācijai. Nevienā no visu četru apakšaktivitāšu kārtām atbilstošu projektu iesniegumu pieprasījums nesasniedza attiecīgajai kārtai piešķirtā finansējuma apjomu. Tā iemesla dēļ (kā arī ņemot vērā ekonomiskās krīzes radītās sekas), EM un MK lēma par līdzekļu pārdali par labu citām uzņēmējdarbības atbalsta aktivitātēm.

5.4.4. 2.1.2.4. Augstas pievienotās vērtības investīcijas

Aktivitāte paredz augstas publiskās intensitātes granta piešķiršanu ražošanas modernizācijai, ar mērķi ražot augstas pievienotās vērtības produktus. Papildu aktivitātes mērķi ir ārvalstu investīciju piesaiste un tehnoloģiju pārnese. Atbilstoši projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijiem, projektiem bija plānots radīt vismaz 11 382,97 EUR pievienoto vērtību, rēķinot uz vienu darbinieku gadā.

Tabula 86 2.1.2.4.aktivitātes īstenošanas laiks, ieviešanas veids un finansējums

Īstenošanas laiks	2009.gada 24.februāris – 2016.gada 1.janvāris		
Ieviešanas veids	Granti		
Finansējuma apjoms, eiro	ERAF	Publiskais finansējums	Privātais finansējums
Sākotnēji DPP	0	0	0
Noslēgumā DPP	150 970 153	158 481 587	155 757 712

Mērķa grupa. Izveidojot aktivitāti 2009.gadā, tās mērķa grupa DP un DPP definēta - komersanti, kas gatavi veidot „paraugdarbavietas”, ieguldot vairāk kapitāla uz darbavietu nekā citās ražotnēs, ieviešot augstākas tehnoloģijas, modernākas vadības struktūras un izveidojot darbavietas ar augstāku pievienoto vērtību. Projektiem jākalpo par piemēru citiem investoriem (gan vietējiem, gan ārvalstu), kā vislabāk izmantot vietējos resursus, sasniedzot maksimālo ekonomisko rezultātu gan algu, gan peļņas ziņā.

Līdzīgi kā 2.1.2.2. aktivitātes “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde” gadījumā, projektu atlases kvalitātes kritērijs⁵² paredzēja, ka nozares, kurās tiks īstenots projekts, atbilst augsto tehnoloģiju nozarēm, atbilstoši OECD un Eurostat klasifikācijai, vai dizaina nozarei. Taču nozares, kuras iepriekš minētajā projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijā uzskaitītas kā prioritāras, neatbilst augsto tehnoloģiju nozarēm ne pēc OECD, ne Eurostat klasifikācijas. Starp prioritāri atbalstāmām nozarēm nav NACE21 un NACE26 pārstāvošās nozares, kas ir divas no trim augsto tehnoloģiju nozarēm atbilstoši OECD klasifikācijai un vienīgās augsto tehnoloģiju nozares atbilstoši Eurostat klasifikācijai. Atlases kritērijā ietvertā prioritāro nozaru uzskatījumā atbilstoši OECD klasifikācijai ietilpst viena augsto tehnoloģiju nozare un viena vidēji augsto tehnoloģiju nozare. Pārējās ir vidēji zemo tehnoloģiju nozares vai nozares ārpus OECD un Eurostat klasifikācijām.

Atbalsta apjoms. Aktivitāte ir izveidota 2009.gadā, paredzot ERAF finansējumu 28 milj. eiro apmērā. Laika gaitā pēc vairākkārtējām līdzekļu pārdalēm tā kļuvusi par DPUI finansējuma ziņā apjomīgāko aktivitāti, ERAF finansējumam pārsniedzot 150 milj. eiro robežu. Lielā mērā aktivitāte kalpojusi kā iespēja piesaistīt projektiem DPUI finansējumu, novirzot finanšu resursus no inovācijas sekmējošām aktivitātēm. Attiecīgi, šīs finanšu pārdales nav atbalstījušas P&A un inovāciju mērķu sasniegšanu.

Projektu atlase un īstenošana. Piecu gadā laikā notika četras projektu iesniegumu atlases kārtas. Taču, uzsākot aktivitāti, mērķa grupai nebija informācijas par kārtu norisi ar šādu regularitāti piecu gadu perspektīvā, t.i., par katras nākamās kārtas organizēšanu informācija bija pieejama tikai vairākus mēnešus iepriekš.

⁵² Ministru kabineta 2009.gada 24.februāra noteikumiem Nr.200 5.pielikums, 1.kritērijs

Uzņēmēji liela mēroga investīciju projektus tradicionāli ievieš plānveidīgi ar pienācīgu sagatavošanas periodu, kas ir apvienojams ar regulāru valsts atbalsta pieejamību, t.i. nav nepieciešamības pēc pastāvīgi atvērtas pieteikšanās iespējas. Efektīvai politikas ieviešanai, lielākus investīciju projektus ir nepieciešams savstarpēji salīdzināt, lai ES fondu līdzekļi tiktu ieguldīti ar pēc iespējas augstāku atdevi, tas attiecīgi padara pastāvīgi atvērtu pieteikšanos šādam atbalsta veidam neiespējamu.

Kopā tika iesniegti 400 projektu pieteikumi, no tiem apstiprināti tika 156 uzņēmumu 186 projekti. Visai liels apstiprināto projektu skaits (44) netika īstenoti – tie tika pārtraukti vai neuzsākti.

Lielākā daļa projektu ir īstenoti OECD klasifikācijas zemo tehnoloģiju nozarēs, kas, no vienas puses, ir sekas neprecīzai aktivitātes mērķēšanai, pieļaujot dažādas tehnoloģiskās intensitātes nozaru projektu atbalstu, bet, no otras puses, arī skaidrojams ar to, ka tieši šajās nozarēs ir lielākais modernizācijas potenciāls, ko var uzskatāmāk demonstrēt projekta iesniegumā.

Finansējuma apjoms vienam projektam variē no 100 tūkst. eiro līdz 4,2 milj. eiro. Nevienā citā ES fondu aktivitātē, kas analizētas šajā noslēguma izvērtējumā, un nevienā citā politikas jomā projekta atbalsta summas izkliede nav tik plaša. Tas varēja traucēt koncentrēties uz precīzāku mērķa grupas definēšanu un uzrunāšanu.

Divi atbalstītie uzņēmumi pašlaik ir likvidēti (1,3% no atbalstītajiem), kas ir ļoti augsts ilgspējas rādītājs.

Rādītāji. Aktivitātes iznākuma mērķis ir atbalstīto augstas pievienotās vērtības projektu skaits (sākotnēji 10 projekti, vēlāk 95). Rādītājs ir pārsniegts, pateicoties finansējuma pārdalēm.

Attiecībā uz aktivitātes rezultāta rādītājiem - to mērķa vērtība bija atbalstīto uzņēmumu apgrozījuma pieaugums par 20% 2 gadus pēc investīcijas saņemšanas. Faktiski dati par šī rādītāja izpildi ES fondu VIS ir apkopoti par mazāk nekā 20% uzņēmumu, kuri pabeiguši projekta īstenošanu, kas liecina par salīdzinoši ierobežotu pēcuzraudzību un faktiskā snieguma uzskaiti pēc atbalsta saņemšanas.

Atbilstība ekonomiskai situācijai. APV aktivitāte lielā mērā atrodas uz konkurences politikas robežas, un ir pamats uzskatīt, ka tieši ekonomiskās krīzes apstākļi bija par iemeslu valsts atbalsta programmas saskaņošanai Eiropas Komisijā. Var pamatoti uzskatīt, ka šī aktivitāte deva ieguldījumu Latvijas tautsaimniecībā (skatīt arī 5.izvērtēšanas jautājumu), tai skaitā atbalstot uz darbības pārtraukšanas robežas esošos uzņēmumus un atjaunojot to saimniecisko darbību.

5.4.5. 2.2.1.1. Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos

DPUI definē ļoti plašu šīs aktivitātes mērķi⁵³, turklāt netika izveidoti visi, atbilstoši DPUI mērķim, sākotnēji plānotie finanšu instrumenti, un vienlaikus netika veikti grozījumi normatīvajos aktos, atbilstoši faktiskajai situācijai. Korekcijas iemesls bija uzskats, ka aktivitātes ieviesējs, EIF, nedarbojas pietiekami ātri kredītresursu novirzīšanai Latvijas tautsaimniecībā krīzes apstākļos. Pēc daļas līdzekļu un uzdevumu nodošanas LGA, finanšu instrumentu sagatavošanas periods kļuva īsāks, ko tai skaitā veicināja iepriekš EIF sagatavotie darba dokumentu uzmetumi.

Aktivitātes ietvaros tika īstenota atbalstīto kredītu shēma caur divām Latvijas komercbankām un mikroaizdevumu programma caur divām finanšu institūcijām, un uzsākta trīs riska kapitāla fondu darbības, t.sk. viena sēklas fonda darbība. Pateicoties ERAF ieguldījumam, komercbankas varēja atļauties izsniegt kredītus lielākam skaitam komersantu. Sēklas kapitāla fonds 100% paredzēto ERAF līdzfinansējumu ieguldīja jaunu uzņēmumu inovatīvu ideju īstenošanā, savukārt riska kapitāla fondi veica riska ieguldījumus ātri augošos uzņēmumos.

⁵³ Aktivitātes mērķis ir nodrošināt maziem un vidējiem komersantiem pieeju finansējumam komercdarbības uzsākšanai un attīstībai, saņemot aizdevumu vai riska kapitālu, ja paša nodrošinājums nav pietiekams kredītresursu piesaistei nepieciešamajā apmērā, kā arī veicināt Latvijas komersantu konkurētspēju ārējos tirgos, sekmēt jaunu tirgu apgūšanu un nostiprināšanos esošajos tirgos, attīstot un nodrošinot Latvijas komersantiem tādu finanšu instrumentus kā eksporta garantijas eksporta veicināšanai.

Tabula 87 **2.2.1.1.aktivitātes īstenošanas laiks, ieviešanas veids un finansējums**

Īstenošanas laiks	2008.gada 10.jūlijs ⁵⁴ – 2016.gada 30.oktobris		
Ieviešanas veids	Finanšu instruments		
Finansējuma apjoms, eiro	ERAF	Publiskais finansējums	Privātais finansējums
Sākotnēji DPP	166 730 000	183 185 892	31 490 000
Noslēgumā DPP	60 173 796	65 265 196	5 674 354

Mērķa grupa. Aktivitātes mērķa grupa noteikta kā uzņēmējdarbības uzsācēji, komersanti un investori. Aktivitātes uzsākšanas brīdī riska kapitāla tirgus Latvijā nebija attīstīts, un var pamatoti uzskatīt, ka tieši DPUI atbalsts deva būtisku grūdienu šī segmenta izaugsmei.

Komerčiālo aizdevumu tirgus apjoms pirms krīzes, t.i., 2008.gadā, bija 14 milj. eiro. Krīzes ietekmē tas saruka par gandrīz trešdaļu līdz 2012.gadam. Ir pamats uzskatīt, ka bez ERAF atbalsta kreditēšanas apjomu kritums būtu vēl lielāks.

Projektu atlase un īstenošana. Finanšu instrumentu vadības kompāniju atlasei, EIF organizēja publiskajam iepirkumam līdzīgu konkursu. Pie lielāka tirgus dalībnieku (komercbanku, fondu, u.c.) skaita, iespējams, panāktais sviras efekts būtu bijis lielāks, jo konkurences apstākļos tiktu piedāvāts augstāks privātā finansējuma apjoms. Esošajā situācijā atsevišķos riska kapitāla fondos finanšu starpnieka ieguldījums ir tikai 5%, kas uzskatāms par salīdzinoši niecīgu un faktiski nesamazina publiskā finansējuma riskus.

Uz finanšu instrumentu atbalstu varēja pieteikties pastāvīgi. Taču, vērtējot darījumu noslēgšanas tendences, novērojami noteikti kampaņveidīgi risinājumi, kas, iespējams, varētu būt arī saistīts ar n+2 un / vai finanšu instrumentu starpnieku līgumos noteiktu nosacījumu izpildi laikā.

Rādītāji. Kopā tika īstenoti 74 aizdevumu darījumi par kopējo kredītu summu 7,6 milj. eiro. Dažāda apjoma 186 riska kapitāla investīciju darījumos tika ieguldīti 66,6 milj. eiro. Attiecīgi, aktivitātes ietvaros sasniezamais rezultāta rādītājs (riska kapitāla finansējuma apjoms MVK 65 milj. eiro), vērtējot pret MVK ieguldījumiem, netika sasniegts, taču pret visiem riska kapitāla ieguldījumiem, tas ir sasniegts.

Iznākuma rādītāja noteiktais mērķis (investīciju saņēmušo skaits - 65 MVK) netika sasniegts - atbalstot 63 MVK. Kopējais riska kapitāla investīciju atbalstīto uzņēmumu skaits - 145 uzņēmumi. Lielākā daļa atbalstīto riska kapitāla uzņēmumu nepieder MVK, bet gan sīko komersantu grupai.

Uzņēmumu dzīvotspējas ziņā tikai 4,9% no atbalstītajiem uzņēmumiem ir likvidēti.

Atbilstība ekonomiskai situācijai. Ir pamats uzskatīt, ka aktivitātes atbalsts stabilizēja finanšu tirgu krīzes apstākļos, kompensējot kreditēšanas apjomu kritumu, kā arī bija nozīmīgs finansējuma avots riska kapitāla ieguldījumiem.

5.4.6. 2.2.1.3. Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai

Aktivitātei izvirzītais mērķis ir nodrošināt komersantiem pieeju finansējumam komercdarbības attīstībai, saņemot garantijas, lai kompensētu augstus darījumu riskus vai ķīlas neesamību. Īpaši tika uzsvērtā nepieciešamība radīt iespēju īstenot ES fondu projektus, jo virkne grantu aktivtāšu finansējuma pretendenti atzina, ka nespēj iegūt kredīta līdzekļus komercbankās. Sākotnēji abi atbalsta veidi (grants un finanšu instruments) tika finansēti no ERAF, taču pēc Eiropas Komisijas audita finanšu instrumentu finansējuma avots tika nomainīts uz nacionālo finansējumu.

Tabula 88 **2.2.1.3.aktivitātes īstenošanas laiks, ieviešanas veids un finansējums**

Īstenošanas laiks	2009.gada 10.marts – 2013.gada 18.decembris		
Ieviešanas veids	Finanšu instruments		
Finansējuma apjoms, eiro	ERAF	Publiskais finansējums	Privātais finansējums
Sākotnēji DPP	0	0	0
Noslēgumā DPP	15 440 673	15 440 673	0

Mērķa grupa. DPP noteiktā aktivitātes mērķa grupa ir komersanti - attiecīgi visi komersanti, kas attiecīgajā laikā plānoja pieprasīt aizņēmumu.

⁵⁴ Latvijas Republikas valdības un Eiropas Investīciju fonda līgums par Eiropas Savienības struktūrfondu ieguldījumu fonda ieviešanu, <https://likumi.lv/doc.php?id=182993>

Atbalsta apjoms. Aktivitāte ir izveidota 2009.gada martā ar ERAF līdzfinansējumu 28,5 milj. eiro. Vairāku grozījumu rezultātā publiskais finansējums pieauga līdz 86 milj. eiro, bet vēlāk tika samazināts līdz 15 milj. eiro.

Projektu atlase un īstenošana. LGA kā finansējuma saņēmējs tika noteikts MK noteikumos, balstoties uz tās nacionālā līmenī noteikto kompetenci. Savukārt atbalsta saņēmēji varēja pieteikties pastāvīgi, atbilstoši atbalsta atlases nosacījumiem un mērķa grupas vajadzībām.

Aktivitātes darbības laikā 276 uzņēmumiem tika izsniegta 131 eksporta garantija un 383 kredītu garantijas, atbalstot kredīta un eksporta darījumus ar kopējo vērtību 285 milj. eiro apmērā. Šajā aktivitātē ir konstatēts visaugstākais atkārtotā atbalsta skaits (pat virs 10 reizēm), kas ir atbilstošs regulējumam, kā arī saskan ar aktivitātes būtību – gan eksporta darījumiem, gan kredītu pieprasījumiem ir tieksme atkārtoties.

Rādītāji. Pirmā iznākuma rādītāja mērķis – izsniegt 320 kredītu garantijas – ir sasniegts. Savukārt, otrais iznākuma mērķis - eksporta garantijas piešķirtas 100 komersantiem - nav izpildīts, jo tikai 31 uzņēmums izmantoja eksporta garantiju iespēju. Šo var uzskatīt, iespējams, par norādi uz nepieciešamību plašāk informēt mērķa grupu, piemēram ar LIAA, kā kompetencē ir eksporta veicināšanas atbalsta programmas, dalību.

9,8% no atbalstītajiem uzņēmumiem pašlaik ir likvidēti, kas ir visai augsts īpatsvars, bet joprojām šajā aktivitātē atbalstu saņēmušo uzņēmumu dzīvotspēja ir virs Latvijas visu uzņēmumu vidējā snieguma.

Atbilstība ekonomiskai situācijai. Var uzskatīt, ka LGA parakstītās kredītu garantijas palīdzēja stabilizēt kredītešanas tirgu, īpaši ekonomiskās krīzes laikā. Vienlaikus LGA kredītgarantijas ļāva īstenot ievērojamu daļu ERAF grantu projektu.

5.4.7. 2.2.1.4. Aizdevumi komersantu konkurētspējas uzlabošanai

Aktivitātes ietvaros tika izsniegti ERAF atbalstītie kredīti komersantiem un mezanīna instrumenta atbalstītie kredīti komersantiem.

Tabula 89 2.2.1.4.aktivitātes īstenošanas laiks, ieviešanas veids un finansējums

Īstenošanas laiks	2009.gada 10.marts – 2015.gada 29.decembris		
Ieviešanas veids	Finanšu instruments		
Finansējuma apjoms, eiro	ERAF	Publiskais finansējums	Privātais finansējums
Sākotnēji DPP	0	0	0
Noslēgumā DPP	71 900 917	82 314 734	21 298 651

Mērķa grupa. DPP noteiktā aktivitātes mērķa grupa ir komersanti. Tādējādi iespējams uzskatīt, ka mērķa grupa ir visi komersanti, kas plāno aizņemties, bet visticamāk neatbilst komercbanku izvirzītajiem kvalifikācijas nosacījumiem (paaugstinātu risku vai ģīlas trūkuma dēļ).

Atbalsta apjoms. Aktivitāte tika izveidota 2009.gada martā ar ERAF līdzfinansējumu 57 milj. eiro. 2011.gadā šai aktivitātei tikai pievienota mezanīna apakšaktivitāte. Savukārt 2014.gadā aktivitātei tika pievienota iepriekš LGA īstenotā garantiju programma. Līdz ar to aktivitātes īstenošanas gaitā finansējums pieauga līdz 114 milj. eiro, bet plānošanas perioda beigās tas tika samazināts līdz 71,9 milj. eiro.

Projektu atlase un īstenošana. Līdzīgi kā citās finanšu instrumentu aktivitātēs, LGA (un vēlāk – Altum) sniedza atbalstu.

Rādītāji. Aktivitātei izvirzītais mērķis tika grozīts atbilstoši finansējuma izmaiņām. Sākotnēji tika noteikts, ka jāsniedz atbalsts 430 komersantu aizdevumiem, bet vēlāk šo mērķi samazināja līdz 90 komersantiem. Faktiski kredītus ar šīs aktivitātes atbalstu saņēma 519 uzņēmēji.

Tika izsniegti 100 investīciju un apgrozāmo līdzekļu kredīti, 128 mikroaizdevumi, 265 aizdevumi uzņēmējdarbības uzsācējiem, 28 mezanīna atbalstīti kredīti, parakstītas 217 kredītu garantijas un 79 eksporta garantijas.

Kopumā aktivitātes ietvaros tika atbalstīti 702 uzņēmumi. Daudzi saņēma atbalstu atkārtoti, kas ir pieļaujams šīs aktivitātes ietvaros.

2,3% no atbalstītajiem uzņēmumiem ir likvidēti, kas vērtējams kā augsts dzīvotspējas rādītājs.

Atbilstība ekonomiskai situācijai. Nacionāli vadīto finanšu instrumentu finansējums bija starp pirmajiem tautsaimniecībā ieguldītajiem ES fondu līdzekļiem 2007. - 2013.gada plānošanas periodā. Lai arī lielākā daļa šīs aktivitātes ietvaros strādājošo finanšu instrumentu ir darbojušies laikā pēc ekonomiskās krīzes, var uzskatīt, ka aktivitātes īstenošana palīdzēja stabilizēt un attīstīt finanšu tirgu Latvijā.

5.4.8. 2.3.1.1. Ārējo tirgu apgūšana

Aktivitāte sastāv no divām apakšaktivitātēm apvienotām ar vienu mērķi - veicināt Latvijas produktu un pakalpojumu eksportu. Pirmajā apakšaktivitātē tika sniegts (pastāvīgi atvērts) atbalsts dalībai izstādēs un tirdzniecības misijās, kā arī LIAA speciālistu konsultatīvs atbalsts eksporta jautājumos. Otrajā apakšaktivitātē tika īstenoti divi nozares projekti: LIAA projekts eksporta atbalstam un investīciju piesaistei, t.sk. Latvijas ārvalstu ekonomisko pārstāvniecību darbība, un Tūrisma attīstības un valsts aģentūras projekts ienākošā tūrisma veicināšanai (2015.gadā Tūrisma attīstības un valsts aģentūra tika pievienota LIAA).

Tabula 90 **2.3.1.1.aktivitātes īstenošanas laiks, ieviešanas veids un finansējums**

Īstenošanas laiks	2009.gada 24.februāris – 2015.gada 30.septembris		
Ieviešanas veids	Granti, grants LIAA, grants TAVA		
Finansējuma apjoms, eiro	ERAF	Publiskais finansējums	Privātais finansējums
Sākotnēji DPP	10 000 000	0	10 000 000
Noslēgumā DPP	25 387 177	30 992 374	15 102 545

Mērķa grupa. DPP definētā aktivitātes mērķa grupa ietver ne tikai komersantus, bet arī biedrības, nodibinājumus, kooperatīvās sabiedrības, ostu pārvaldes, zemnieku un zvejnieku saimniecības un publiskās personas vai to iestādes. Taču pamatā aktivitātes mērķa grupu veido uz eksportu orientēti komersanti, kas ir būtiska daļa no visiem Latvijas uzņēmējiem.

Projektu atlase un īstenošana. Pirmās apakšaktivitātes atbalsts, lai arī pēc MK noteikumu nosacījumu uzbūves organizēts atlases kārtās, bija pastāvīgi pieejams, kas atbilst aktivitātes mērķim un būtībai. Atklāta konkursa veidā apakšaktivitātē līdzfinansēja 3 734 projektus, kas ir vislielākais atbalstīto projektu skaits vienā apakšaktivitātē iepriekšējā plānošanas periodā. Jāatzīmē, ka atbalstu saņēma 1301 juridiska persona - vairāki uzņēmumi plānošanas perioda laikā īstenoja pat virs 15 projektiem, kas bija pieļaujams šajā aktivitātē, t.i. piedalījās vairākās izstādēs dažādās valstīs. 485 projektu iesniegumi tika noraidīti.

Perioda otrajā pusē birokrātiskais slogs būtiski samazinājās, ļaujot komersantiem neiesniegt projekta iesniegumu dalībai katrā konkrētajā izstādē, bet gan noslēgt sadarbības līgumu ar LIAA un iesniegt izdevumus pamatojošo dokumentus atmaksai pēc to rašanās un apmaksas.

Finansējuma saņēmēji otrajā apakšaktivitātē bija LIAA un Tūrisma attīstības un valsts aģentūra, kas sniedza atbalstu 600 uzņēmumiem, finansējot komersantu dalību nacionālajos standos un organizējot ienākošās importētāju, investoru un sadarbības partneru vizītes Latvijā.

4,5% no abās apakšaktivitātēs atbalstītajiem komersantiem ir pašlaik likvidēti, kas ir salīdzinoši augsts dzīvotspējas rādītājs.

Rādītāji. Aktivitātes mērķis bija atbalstīti 330 uz ārējo tirgu vērsti projekti. Abas apakšaktivitātes pārsniedza tām noteikto mērķi, kas saistāms ar būtiski lielāku pieprasījumu no komersantu puses nekā sākotnēji paredzēts.

Atbilstība ekonomiskai situācijai. Aktivitātes loma bija palīdzēt pārorientēt Latvijas uzņēmumus uz alternatīviem, krīzes ietekmei mazāk pakļautiem noieta tirgiem.

5.4.9. 2.3.1.2. Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai

Aktivitātes mērķis bija informēt un iedrošināt pēc iespējas plašāku sabiedrības daļu uzsākt uzņēmējdarbību. Tas zināmā mērā sakrīt ar vairāku citu aktivitāšu mērķiem (ESF atbalsts uzņēmējdarbības uzsācējiem un ERAF atbalstītie biznesa inkubatori), kas liecina par sistēmisku pieeju uzņēmējdarbības veicināšanai.

Atbalsta ietvaros notika apmācības skolēniem, studējošiem un pedagogiem, semināri, konferences un informatīvie pasākumi. Procesa mērķis bija veidot sabiedrībā vidi un nostāju, kas būtu atbalstoša uzņēmējdarbībai.

Tabula 91 **2.3.1.2.aktivitātes īstenošanas laiks, ieviešanas veids un finansējums**

Īstenošanas laiks	2008.gada 22.decembris – 2015.gada 31.decembris		
Ieviešanas veids	Grants LIAA		
Finansējuma apjoms, eiro	ERAF	Publiskais finansējums	Privātais finansējums
Sākotnēji DPP	2 440 000	2 870 588	0
Noslēgumā DPP	2 439 374	2 869 962	0

Mērķa grupa. Aktivitātes mērķa grupa ir definēta ļoti plaši: izglītības iestādēs apmācāmie, potenciālie uzņēmējdarbības uzsācēji, komersanti, NVO, pašvaldības, valsts iestādes un sabiedrība kopumā. Daļai no mērķa grupas nav tūlītēja saikne ar iespēju reģistrēt uzņēmumu (piemēram, skolēni). Tāpat mērķa grupa ietver publisko sektoru, kas faktiski nevar būt tiešā mērķauditorija jaunu uzņēmumu dibināšanai.

Projektu atlase un īstenošana. Aktivitātes ietvaros īstenots viens projekts, kur finansējuma saņēmējs ir LIAA. Pieteikšanās dalībai mācībās, semināros, konferencēs un informatīvajos pasākumos bija atvērta pastāvīgi, kas ir atbilstošs risinājums šāda veida atbalstam.

Rādītāji. Aktivitātes ietvaros sasniedzamais uzraudzības iznākuma rādītājs ir motivācijas programmā iesaistīto personu skaits - 2 250. Faktiski tika iesaistītas 41,7 tūkstoši personas (lai arī dati neļauj pārliecināties par atkārtotu dalībnieku piedalīšanos), kas ir ļoti liels rādītāja mērķa pārsniegums. Taču tas nav vērtējams gluži kā efektivitātes ieguvums, bet ir skaidrojams kā plaša mērķa auditorijas noteikšanu, plānojot atbalstu.

Uzraudzības sistēma neļauj vērtēt, kā atbalsta pasākumu dalībnieki faktiski iesaistījušies uzņēmējdarbībā, jo nav uzkrāti dalībnieku dati, kas ļautu nešaubīgi identificēt konkrētās personas, datus pārbaudot pret uzņēmumu dibinātājiem - fiziskām personām.

Atbilstība ekonomiskai situācijai. Aktivitātes ietekmi uz tautsaimniecību nav iespējams novērtēt datu ierobežotas pieejamības dēļ (faktiski neuzkrātu datu rezultātā). Analizējot motivācijas programmas iznākuma rādītājus gadu griezumā, kā arī vērtējot tos salīdzinājumā ar komersantu reģistrācijas dinamiku, nav konstatējama tieša sakarība starp programmā atbalstīto personu skaita izmaiņām un uzņēmumu reģistrācijas statistiku – kaut būtu sagaidāms, ja motivācijas programmas ietekmes efekts būtu tūlītējs, t.i. ar minimālu laika nobīdi no intervences brīža. Laika posmā no 2008. - 2015.gadam tikai trīs gados ir novērojama vienādi vērsta rādītāju izmaiņa (pieaugums) starp motivācijas programmā atbalstīto personu skaitu un reģistrēto uzņēmumu skaitu.

5.4.10. 2.3.2.1. Biznesa inkubatori

Aktivitāte nodrošināja biznesa inkubatoru pakalpojumus, t.i., inkubācijas telpas un konsultācijas par uzņēmējdarbības jautājumiem: administrāciju, biznesa plānošanu, grāmatvedību, nodokļiem, mārketingu u.c. Tika atvērti desmit inkubatori reģionos, un vēlāk radošais industriju inkubators Rīgā. Bija pieejams arī tā saucamais virtuālās inkubācijas pakalpojums – attālināts konsultāciju nodrošinājums.

Tabula 92 **2.3.2.1.aktivitātes īstenošanas laiks, ieviešanas veids un finansējums**

Īstenošanas laiks	2008.gada 7.oktobris – 2015.gada 31.oktobris		
Ieviešanas veids	Grants LIAA		
Finansējuma apjoms, eiro	ERAF	Publiskais finansējums	Privātais finansējums
Sākotnēji DPP	22 000 000	25 878 824	0
Noslēgumā DPP	24 444 111	28 754 249	0

Mērķa grupa. Mērķa grupa DPP ir plaši definēta (pašvaldības, kuru teritorijā tiks veicināta komercdarbība, biznesa inkubatora operatori un biznesa inkubatoros izvietotie, izveidotie un citu veidu atbalstu saņēmušie komersanti). Faktiski mērķa grupa ir uzņēmējdarbības uzsācēji, t.i., personas, kuras nodibināja uzņēmumu ne senāk kā divus gadus pirms iestāšanās inkubatorā. Izvērtējuma ietvaros nebija iespējams pārliecināties par šī nosacījuma izpildi, jo ne pilnībā pieejami dati par uzņēmumu iestāšanās inkubatorā datumiem (precizitāte ir gada robežās).

Projektu atlase un īstenošana. Finansējuma saņēmējs ir LIAA, aktivitātes ietvaros īstenojot vienu projektu. Projekta ietvaros LIAA veica iepirkumu par inkubatoru pakalpojumu nodrošināšanu, savukārt

inkubatoru operatori sniedza pakalpojumu uzņēmējdarbības uzsācējiem, kas varēja inkubatoros uz atbalstu pieteikties pastāvīgi. Ieviešanas risinājums ir vairāku līmeņu - kaskadējot atbalstu līdz tiešajam labuma guvējam komersantam, kā rezultātā zūd atbalsta izsekojamība. Ir pamats uzskatīt, ka jaunajā plānošanas periodā ieviestais risinājums (t.i., inkubatori ir LIAA struktūrvienības) ir vieglāk vadāms un uzraugāms.

Pastāvīgi pieejams atbalsts ir atbilstošs risinājums mērķa grupas vajadzību apmierināšanai.

Biznesa inkubatoru atbalstītie uzņēmumi pārsvarā darbojas zemo tehnoloģiju nozarēs (202 uzņēmumi) un vidēji augsto tehnoloģiju nozarē (214). Vairāk ir pārstāvēti pakalpojumu nozaru uzņēmumi nekā ražošanas nozaru uzņēmumi.

Lai arī aktivitāte sākotnēji nesniedza atbalstu Rīgā, 32% no atbalstītajiem uzņēmumiem ir Rīgā reģistrētie. Tas daļēji ir pretrunā aktivitātes mērķim par komercdarbības aktivitātes pieaugumu Latvijas reģionos ārpus Rīgas.

Rādītāji. Aktivitātes ietvaros sasniedzamie iznākuma rādītāji ir divi, pirmais ir izveidoto biznesa inkubatoru skaits – kas ir sasniegts precīzi (11). Otrais rādītājs ir attīstīto biznesa inkubatoru platība - rādītāja sasniegtā vērtība pārsniedz mērķi vairāk kā 2 reizes (faktiski 39 273 m² salīdzinājumā pret plānotiem 18 000 m²).

Atbalstīto uzņēmumu skaits ir 14 reizes lielāks kā plānotais (faktiski 1185⁵⁵ uzņēmumu salīdzinājumā pret plānotajiem 82 uzņēmumiem). Uzraudzības sistēma nenodrošina iespēju identificēt visus VIS iekļautajā sasniegtajā rādītājā pieskaitītos uzņēmumus (1291). Tāpat uzraudzības sistēma nenodrošināja iespēju sekot līdzi atbalstīto uzņēmumu tālākai darbībai pēc inkubācijas perioda beigām.

173 atbalstīto uzņēmumu ir likvidēti, kas ir 15% no viennozīmīgi identificētajiem atbalstītajiem – šis īpatsvars ir salīdzinoši augsts un liecina par kopumā zemu inkubēto uzņēmumu dzīvotspēju.

Atbilstība ekonomiskai situācijai. Spriežot pēc atbalstīto uzņēmumu apgrozījuma un citiem komercdarbības raksturlielumiem, vairākums atbalsta saņēmēju bija dzīves stila uzņēmumi. Attiecīgi aktivitāte palīdzēja mazināt pelēkās ekonomikas īpatsvaru un līdz ar to veicināja nodokļu iekasēšanu.

Analizējot jaundibinātu uzņēmumu pamata vajadzības un biznesa inkubatoru pakalpojumu klāsta piedāvājumu, uzņēmumu dzīvotspējai kritiskākie pakalpojumi var būt saistīti ar noieta tirgu meklēšanu.

5.4.11. 2.3.2.2. Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem

2007. – 2013. gada plānošanas perioda sākumā bija paredzēta tikai viena aktivitāte, kas sniegtu atbalstu uzņēmumiem īpaši atbalstāmās teritorijās (turpmāk – ĪAT) ražošanas iekārtu iegādei. Taču 2013.gadā aktivitātei tika pievienota otra apakšaktivitāte, kas atbalstīja ēku un infrastruktūru modernizāciju visā Latvijas teritorijā. Savukārt 2014.gadā tika izveidota trešā apakšaktivitāte, kas bija vērsta uz pašvaldību lomu uzņēmējdarbības infrastruktūras izveidē.

Pirmā apakšaktivitāte ir turpināta no 2004. - 2006.gada plānošanas perioda, kas savukārt pārņemta no visai populāras Phare un valsts budžeta finansētas reģionālās uzņēmējdarbības veicināšanas programmas, kuras pirmsākumi ir meklējami 1990.-tajos gados. Tās mērķis ir veicināt komercdarbības attīstību īpaši atbalstāmajās teritorijās, kas pilnībā sakrīt ar vienu no ES fondu horizontālajām politikām un ar vienu no DPUI būtiskākajām Latvijas attīstības problēmām.

Otrās apakšaktivitātes mērķis ir veicināt komersantu paplašināšanos vai jaunu komersantu veidošanos, attīstot industriālo telpu izveidi reģionos – taču ne konkrēti ĪAT, kas padara mērķauditoriju plašāku.

Savukārt trešās apakšaktivitātes mērķis ir veicināt valsts līdzsvarotu attīstību, veicot ieguldījumus uzņēmējdarbības attīstību un konkurētspēju sekmējošā publiskā infrastruktūrā saskaņā ar integrētām pašvaldību attīstības programmām. Atbalsta mērķa auditorija ir noteikta plašāk salīdzinājumā ar sākotnējā DPUI aktivitātes mērķa redakciju.

⁵⁵ Biznesa inkubatoros atbalstīto uzņēmumu skaits atšķiras atkarībā no datu avotu, vairāk skatīt 4.nodaļā par datu kvalitāti un to atļasi.

Tabula 93 2.3.2.2.aktivitātes īstenošanas laiks, ieviešanas veids un finansējums

Īstenošanas laiks	2009.gada 24.februāris - 2016.gada 30.jūnijs		
Ieviešanas veids	Granti		
Finansējuma apjoms, eiro	ERAF	Publiskais finansējums	Privātais finansējums
Sākotnēji DPP	36 480 000	36 480 000	36 480 000
Noslēgumā DPP	17 019 470	17 019 470	23 139 706

Mērķa grupa. Mērķa grupa noteikta privātie mikro, mazie un vidējie komersanti ar plāniem īstenot projektu ĪAT. Otrajā apakšaktivitātē mērķa grupa ir komersanti un ostu pārvaldes; savukārt publiskās infrastruktūras apakšaktivitātē finansējuma saņēmēji ir pašvaldības, kas sniegs atbalstu uzņēmējiem.

Mērķa grupa tika definēta ārpus komersantu loka. Diemžēl joprojām nav pamata uzskatīt, ka reģionālās uzņēmējdarbības atšķirības ir zudušas vai nav aktuālas.

Jāatzīmē, ka finansiāli ietilpīgākā apakšaktivitāte ir 2.3.2.2.2.Atbalsts ieguldījumiem ražošanas telpu izveidei vai rekonstrukcijai, kas nekoncentrēja atbalstu uz ĪAT.

Projektu atlase un īstenošana. ĪAT apakšaktivitāte tika īstenota divās projektu iesniegumu atlases kārtās. Ražošanas telpu atbalsts arī notika divās kārtās. Šīs pieejas piemērs ir negatīvi vērtējams, jo netika veidota plānveida un regulāra atbalsta sniegšana, ar kādu varētu rēķināties uzņēmēji, veidojot savus modernizācijas un paplašināšanas plānus.

Pašvaldību projektu apakšaktivitātes projekti tika pārcelti no DPIP pēc to apstiprināšanas un īstenošanas.

Kopumā 127 projekti ir pabeigti šajā apakšaktivitātē. Savukārt, 181 apstiprinātais projekts tika pārtraukts un vēl 18 apstiprināti projekti ir atsaukti. Vienlaicīgi 386 projekti tika atzīti par neatbilstošiem pēc kvalitātes un ilgtspējas rādītājiem – un noraidīti.

Rādītāji. ĪAT apakšaktivitātes iznākuma rādītājs bija noteikts 360 atbalstu saņēmušie mikro un mazie komersanti ĪAT, bet sasniegti tika tikai 751 uzņēmumi. Tas liecina par plānošanas fāzes atšķirībām salīdzinājumā ar ieviešanas fāzi.

Otrs ĪAT rādītājs paredzēja sniegt atbalstu 17 vidējiem komersantiem ĪAT, kas arī tika (precīzi) sasniegts.

Apakšaktivitātes rezultāta rādītāja mērķis ir izteikts kā 20% apgrozījuma pieaugums atbalstītajos uzņēmumos divus gadus pēc investīcijas saņemšanas, kas norādītu uz projekta rezultātu pēc pilnīgas projekta ražošanas jaudu iedarbināšanas. Sasniegumi ir uzskatāmi par ļoti ievērojamiem, jo pat ar tautsaimniecības izeju no ekonomiskās krīzes ne katram izdodas palielināt noietu 4,5 reizes (pētnieku aprēķini nosaka pieaugumu 459,98%, bet VIS fiksētais sasniedz 487,38%), taču vienlaikus tas skaidrojams arī ar zemām apgrozījuma bāzes vērtībām.

Otrās apakšaktivitātes rezultāta mērķis ir atbalstīti 27 komersanti, kas nomā jaunuzceltas, renovētas vai rekonstruētas ražošanas ēkas – faktiskais pieprasījums ir bijis lielāks (32 projektu iesniegumi).

Trešās apakšaktivitātes iznākuma rādītāja mērķis ir 16 projekti, kas veicina uzņēmējdarbības attīstībai būtiskās infrastruktūras sakārtošanu, vienlaikus sekmējot komersantu konkurētspējas celšanos, tai skaitā tehnoloģiju attīstību. Faktiski tika īstenots 21 projekts.

13,6% atbalstītie komersanti ir likvidēti, kas atbilst tautsaimniecības vidējam rādītājam.

Atbilstība ekonomiskai situācijai. Izmaiņas aktivitātes īstenošanā demonstrēja sekošanu pieprasījumam un atteikšanos no reģionālās politikas mērķiem, kas turpmāk neveicināja saimnieciskās darbības izlīdzināšanu starp reģioniem.

Savukārt, pašvaldību projektu pārceļšana no DPIP bija spiesta rīcība, kas nodrošināja n+2 principa ievērošanu DPUI 2014.gadā; tāpat tai nebija politikas veidošanas saturs jeb mērķis radīt jauna veida atbalstu.

5.4.12. 2.3.2.3. Klasteru programma

Aktivitāte ir paredzēta komersantu, pētniecības, izglītības un citu institūciju sadarbības veicināšanai, kas pēc projektu īstenošanas veicinātu uzņēmumu konkurētspēju un inovācijas. Lielā mērā var

pieņemt, ka aktivitāte ir līdzīga 2.1.2.1.aktivitātei "Zinātnes komercializācija un tehnoloģiju pārnese" pēc tās satura, vienīgi ar mazāku uzsvāru uz inovācijām.

Programma finansēja klastera darbību (koordināciju, administrēšanu, personāla un biedru darbinieku apmācības, informācijas un tīklošanas pasākumus) un pakalpojumus klastera biedriem (inovāciju plānošana, mārketinga, komercializācija, efektivitātes un ražīguma konsultācijas).

Tabula 94: **2.3.2.3.aktivitātes īstenošanas laiks, ieviešanas veids un finansējums**

Īstenošanas laiks	2011.gada 11.oktobris – 2015.gada 31.decembris		
Ieviešanas veids	Granti		
Finansējuma apjoms, eiro	ERAF	Publiskais finansējums	Privātais finansējums
Sākotnēji DPP	8 560 000	10 070 588	0
Noslēgumā DPP	4 607 022	4 848 135	817 389

Mērķa grupa. Aktivitātes mērķa grupa definēta kā klasteru sadarbības partneri: komersanti, izglītības un pētniecības institūcijas un citi. Jāatzīmē, ka atbalsta uzsākšanas brīdī (2011.gadā) Latvijā šis bija (un savā ziņā joprojām ir) salīdzinoši jauns sadarbības modelis, kas visupirms prasa klastera izveidi, t.i., pietiekamu skaitu komersantu, kas šo klasteri ir gatavi kopīgi dibināt.

Projektu atlase un īstenošana. Aktivitāte īstenota ar vienas projektu iesniegumu atlases kārtas starpniecību, kā ietvaros tika atbalstīti 11 klasteru projekti. Daļībai klasteros uzņēmumi varēja pieteikties pastāvīgi.

Kopā 11 klasteru projekti apvienoja 492 juridiskās personas (t.sk. 399 uzņēmumus), vairākas juridiskās personas bija sadarbības partneri vairāk kā vienā klasterā.

15 uzņēmumi (3,8%) pašlaik ir likvidēti, kas ir pozitīvi vērtējams uzņēmumu dzīvotspējas līmenis.

Rādītāji. Aktivitātei ir kopīgs iznākuma rādītājs ar biznesa inkubatoru aktivitāti, mērķis ir 18 atbalsta vienības - inkubatori un klasteri. Inkubatori bija 11 un 11 izveidoti klasteri šajā aktivitātē, kas ļauj uzskatīt mērķi par sasniegtu.

No uzraudzības sistēmas uzbūves viedokļa, būtu nepieciešams paredzēt arī rezultāta vai ietekmes rādītāju, kas raksturotu uzņēmējdarbības un pētniecības sektoru sadarbības ilgtspēju.

Atbilstība ekonomiskai situācijai. Neskatoties uz to, ka 8 no 11 klasteriem turpināja savu darbību, aktivitātei izvirzītu skaidru rezultātu un ietekmes mērķu neesamība, pēcu uzraudzības trūkums un ekonomiskā krīze neļauj spriest par šī atbalsta ieceres pamatotību un veiksmi.

6. Otrā darba uzdevuma izvērtējuma rezultāti

Darba uzdevums II “Veikt ES fondu ieguldījumu uzņēmējdarbības un inovāciju atbalsta aktivitāšu efektivitātes un ietekmes, t.sk. kontradiktuālās ietekmes izvērtējumu”

Otrā darba uzdevuma izvērtējuma rezultāti raksturo ES fondu finansējumu saņēmušo uzņēmumu konkurētspēju un dzīvotspēju salīdzinājumā ar izlasi, kas raksturo ģenerālo uzņēmumu kopu Latvijas tautsaimniecībā, ar mērķi novērtēt ES fondu ietekmi uz uzņēmumu saimniecisko darbību īsternā un vidējā termiņā. Ieguldīto ES fondu efektivitāte tiek novērtēta pēc sniegtā atbalsta veida – aktivitāšu līmenī, kā arī reģionālā, nozaru un citos analītiskajos griezumos.

6.1. Piektais izvērtēšanas jautājums

Piektais izvērtēšanas jautājums: Kāda ir ES fondu atbalsta ietekme uz komersantu konkurētspējas pieaugumu (analizējot vismaz šādus uzņēmumu darbību raksturojošos rādītājus – uzņēmuma apgrozījums, darbinieku skaits, peļņa, produktivitāte, nomaksāto nodokļu apjoms, kā arī citus manīgos, kas atbilst konkrētas aktivitātes mērķim)? Kādas ir atšķirības starp jaunuzņēmumiem un esošajiem komersantiem, kas saņēmuši ES fondu atbalstu?

5. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi (1)

ID.5.1.1. Caurmērā visās aktivitātēs / apakšaktivitātēs novērojama gan īsternā, gan vidējā termiņā pozitīva intervences ietekme uz uzņēmumu apgrozījumu, darbinieku skaitu un bruto peļņu.

ID.5.1.2. Statistiski nenozīmīgi rezultāti par kopējo intervences ietekmi ir aktivitātēs 2.1.2.1.1. “Kompetences centri”, 2.1.2.2.1. “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde” un 2.3.2.3. “Klasteru programma”, taču šajās aktivitātēs / apakšaktivitātēs ES fondu atbalsta ietekme ir statistiski nozīmīga pozitīva uzņēmumiem ar apgrozījumu zem 2 milj. eiro pirms projektu uzsākšanas.

ID.5.1.3. Vairākās aktivitātēs ir novērojami gan pozitīvi, gan negatīvi rezultāti vienlaikus, izteikta pretēju ietekmju sakarība novērota 1.3.1.2. “Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai”, 2.2.1.4.1. “Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai”, 2.2.1.4.2. “Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai”, 2.3.1.1.1. “Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketinga” un 2.3.2.2.1. “Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās” aktivitātēs, kurās pastāv negatīva intervences ietekme uz neto peļņu un vienlaikus pozitīva ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu.

ID.5.1.4. Īsternā negatīvi efekti var kļūt ar pozitīvu ietekmi uz uzņēmumu konkurētspēju vidējā termiņā, kā, piemēram, aktivitātēs 2.1.2.4. “Augstas pievienotās vērtības investīcijas”, 2.2.1.1. “Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos” un 2.2.1.3. “Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai” īsternā novērots radītās pievienotās vērtības uz vienu darbinieku kritums, taču tas atgūst pieauguma tempus un ir ar pozitīvu ietekmi laika periodā tieši pēc projektu īstenošanas (salīdzinot otro un trešo references gadu).

ID.5.1.5. Pastāv caurmērā pozitīva ietekme uz uzņēmumiem, kas darbojas citās, nevis A (Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība), B (Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde), C (Apstrādes rūpniecība) vai F (Būvniecība) nozarēs un nozarēs, kas neietilpst OECD klasifikatorā, taču tas ir tieši saistīts ar mazo izlašu skaitu šajās darbības nozaru grupās, līdz ar to nav iespējams apstiprināt, ka A (Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība), B (Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde), C (Apstrādes rūpniecība) vai F (Būvniecība) un OECD klasifikatora nozarēs intervences ietekme nav bijusi pozitīva un nozīmīga.

ID.5.1.6. Visās aktivitātēs, kurās novērota pozitīva intervences ietekme vidējā termiņā, straujāk kā kontroles grupā pieaudzis nomaksāto nodokļu apjoms (salīdzinot pirmo un trešo references gadu). Pozitīva ietekme uz bruto un neto peļņas rādītājiem vidējā termiņā ir uzņēmumiem aktivitātēs 2.1.2.4. “Augstas pievienotās vērtības investīcijas”, 2.2.1.1. “Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos”, un 2.3.2.1. “Biznesa inkubatori” (salīdzinot pirmo un trešo references gadu), kā arī 2.2.1.4.2. “Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai” laikā pēc projektu īstenošanas (salīdzinot otro un trešo references gadu). Laikā pēc projektu noslēgšanas pozitīva ietekme uz nodokļu nomaksu novērota aktivitātēs 2.1.2.2.2. “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā”, 2.2.1.3. “Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai” un 2.3.1.1.1. “Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketinga”, savukārt uz

radīto pievienoto vērtību – aktivitātēs 2.1.2.4. “Augstas pievienotās vērtības investīcijas”, 2.2.1.1. “Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos”, 2.2.1.3. “Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai”.

ID.5.1.7. Vairākās no atbalsta aktivitātēm uzņēmumu īpatsvars OECD klasifikācijas nozarēs atšķiras no kontroles grupas īpatsvara jeb aktivitātēs caurmērā biežāk piedalās uzņēmumi, kuri atbilst kādai no OECD klasifikācijas nozarēm, kamēr Latvijas tautsaimniecībā lielāko īpatsvaru veido uzņēmumi, kas neietilpst šīs klasifikācijas nozarēs. Līdzīga situācija veidojas reģionālajam griezumam, kur Latvijas tautsaimniecību raksturo īpaši liels reģistrēto uzņēmumu īpatsvars Rīgā un Pierīgā, bet vairākās no aktivitātēm, it īpaši, 2.3.2.2.1. “Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās”, intervences grupas īpatsvars neatbilst tautsaimniecības raksturojumam un tas ietver vairāk reģionālo (ārpus Rīgas un Pierīgas) uzņēmumu, taču kontroles grupas izlase ir nepietiekama kontrafaktuālā izvērtējuma veikšanai pēc šiem kritērijiem.

ID.5.1.8. Būtisks ierobežojums kontrafaktuālās analīzes rezultātu ticamībai un interpretācijai ir izmantoto datu kvalitāte. Neskatoties uz to, ka datu avots ir Valsts ieņēmumu dienesta datubāzes, konstatētas ir vairākas datu neskartības. Tāpat jāņem vērā, ka datu par uzņēmumu pamatdarbības veidu (NACE kodu) nepieejamības no VID datubāzēm rezultātā veidojas atšķirības likvidēto uzņēmumu īpatsvarā kontroles grupā – tas ir zemāks, kā ģenerālajā kopā. Tā ietekmē pieļaujams, ka kontroles grupas rezultāti novērtēti caurmērā augstāki, nekā faktiski tautsaimniecībā, jo zemāks likvidēto uzņēmumu īpatsvars paredz retāku nulles vērtību iekļaušanu analītiskā rādītāja vidējās vērtības aprēķināšanā. Tas savukārt rada negatīvu ietekmi uz “Atšķirība-atšķirībā” koeficientu.

ID.5.1.9. Novērojami gadījumi, kad kontroles grupas izmaiņas laikā bijušas negatīvas, bet intervences grupai nelielas pozitīvas vai nelielas negatīvas, kā rezultātā intervences efekts ir pozitīvs, pat ja uzņēmuma analītiskais rādītājs ir laikā krities – tas norāda, ka ES fondu atbalsts ir absorbējis ekonomiskās aktivitātes vai konkurētspējas kritumu atbalstīto uzņēmumu vidū salīdzinājumā pret kontroles grupu (ņemot vērā, ka pētāmais laika periods aptver arī globālo ekonomisko krīzi un atgūšanās periodu ar salīdzinoši svārstīgu uzņēmējdarbības vidi).

Piektajā izvērtēšanas jautājumā tiek veikta kontrafaktuālā analīze “Atšķirība-atšķirībā”, kas raksturo intervences grupas konkurētspējas pieauguma izmaiņas pēc projekta īstenošanas salīdzinājumā ar kontroles grupu. Intervences efekts tiek vērtēts caur astoņiem analītiskajiem rādītājiem, un tas var būt gan pozitīvs, gan negatīvs, ja regresijas koeficients, kas raksturo “Atšķirību-atšķirībā” ietekmi ir statistiski nozīmīgs. Rezultāti ir apkopoti, izmantojot trīs statistiskās nozīmības līmeņus (skatīt tabulu zemāk).

Tabula 95 **Kontrafaktuālajā analīzē turpmāk izmantotie statistiskās nozīmības līmeņi un to apzīmējumi**

Statistiskās nozīmības līmenis	Apzīmējums
$p \leq 0,10$	*
$p \leq 0,05$	**
$p \leq 0,01$	***

Aktivitāte / apakšaktivitāte	Intervences grupas novērojumu skaits (T1-T2)
1.3.1.2	657
2.1.2.1.1	83
2.1.2.2.1	76
2.1.2.2.2	111
2.1.2.2.4	20
2.1.2.4	181
2.2.1.1	141
2.2.1.3	489
2.2.1.4.1	417
2.2.1.4.2	163
2.3.1.1.1	310 9
2.3.2.1	794
2.3.2.2.1	95
2.3.2.3	265

T1-T2						
Apgrozījums						
Darbinieku skaits						
Bruto peļņa						
Neto peļņa						
Nomaksātie nodokļi						
Apgrozījuma – aktīvu attiecība						
Pamatkapitāla rentabilitāte						
Rādītā pievienotā vērtība						

[illegible][illegible]

Tabula 96 Kontrafaktuālās analīzes izvērtējuma rezultāti uz uzņēmumu konkurētspēju

Novērojumi kontrafaktuālās analīzes uzņēmumu apakšgrupās	
Negatīva intervences ietekme vidējā termiņā ir uzņēmumiem Kurzemes reģionā. (ID.5.1.10.)	
Īstermiņā intervences ietekme bijusi nozīmīga, pozitīva nelieliem un jauniem uzņēmumiem. (ID.5.1.11.)	
Īstermiņā pozitīva, bet vidējā termiņā negatīva intervences ietekme vērojama nelieliem uzņēmumiem un uzņēmumiem, kas darbojas nozarēs, kas neietilpst OECD klasifikatorā. Pozitīva intervences ietekme vidējā termiņā vērojama uzņēmumiem novados uz to neto apgrozījumu un peļņas rādītājiem. (ID.5.1.12.)	
Pozitīva intervence gan īstermiņā, gan vidējā termiņā novērota uzņēmumiem kuru pamatdarbības veids neietilpst OECD klasifikatorā, kā arī nav A, B, C vai F darbības nozares. Intervence vidējā termiņā bijusi nozīmīga uzņēmumiem Pierīgā un novados kopumā. (ID.5.1.13.)	
Ietekme ir pozitīva uz uzņēmumiem, kas reģistrēti Rīgā. (ID.5.1.14.)	
Īsā un vidējā termiņā pozitīva ietekme ir uzņēmumiem, kas darbojas citās, izņemot A, B, C vai F pamatdarbības nozarēs vai nozarēs, kas neietilpst OECD klasifikatorā, kā arī vidējā termiņā - pilsētā reģistrētiem uzņēmumiem un nelieliem uzņēmumiem. (ID.5.1.15.)	
Nozīmīga, pozitīva ietekme bijusi gan uz jauniem, gan senāk reģistrētiem uzņēmumiem, taču laikā pēc projektu noslēgšanas ietekme bijusi pozitīva uz jauno uzņēmumu un uzņēmumu, kas reģistrēti Rīgā vai Pierīgā, neto peļņu un radīto pievienoto vērtību. (ID.5.1.16.)	
Caurmērā negatīva intervences ietekme ir nelieliem uzņēmumiem, ar izņēmumu īstermiņā, kur intervences ietekme ir pozitīva uz neto apgrozījumu, darbinieku skaitu, nomaksātajiem nodokļiem (bet negatīva uz peļņas rādītājiem un radīto pievienoto vērtību). Pirmā un trešā references gada analīzē nozīmīga, pozitīva intervences ietekme vērojama uzņēmumiem zemo tehnoloģiju nozarēs, C un F nozarēs, un uzņēmumiem pilsētās. (ID.5.1.17.)	
No projekta uzsākšanas līdz vidēja termiņa beigām pozitīva intervences ietekme vērojama jauniem uzņēmumiem un uzņēmumiem Pierīgā. (ID.5.1.18.)	
Vidējā termiņā nozīmīga, pozitīva (izņemot uz neto peļņu - negatīva) intervences ietekme vērojama jauniem uzņēmumiem. (ID.5.1.19.)	
Nozīmīga, pozitīva intervences ietekme vērojama uzņēmumiem Pierīgā un novados kopumā visos analizētajos laika periodos. Īstermiņā pozitīvs, bet vidējā termiņā negatīvs intervences efekts uz neto apgrozījumu un darbinieku skaitu novērots nelieliem uzņēmumiem. (ID.5.1.20.)	
Nozīmīgāka ietekme novērojama uz uzņēmumiem, kas darbojas C un F nozarēs. (ID.5.1.21.)	
Gan īstermiņā, gan vidējā termiņā pozitīva intervences ietekme vērojama uz senāk reģistrētiem uzņēmumiem, kā arī uzņēmumiem Rīgā. (ID.5.1.22.)	
Ietekme ir pozitīva nelieliem uzņēmumiem. (ID.5.1.23.)	

6.1.1. 1.3.1.2. "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" atbalsta aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitāte 1.3.1.2. "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" tika uzsākta 2009. gadā, un tajā ir piedalījušies uzņēmumi, kas dibināti kopš 2007. gada. Vienlaikus, ņemot vērā nosacījumu par atbalsta piešķiršanu tikai jauniem uzņēmumiem, t.i., kuru vecums nepārsniedz 3 gadus, kontroles grupā iekļauti uzņēmumi, kuri dibināti kopš 2006. gada.

Atbilstoši aktivitātes mērķim atbalstu varēja saņemt arī komersanti, kuri dibināti pēc projekta apstiprināšanas datuma. Šādos gadījumos nav iespējams identificēt (analītisko rādītāju) datus gadam pirms projekta uzsākšanas un par pirmo analīzes periodu tiek izmantots dibināšanas gads jeb projekta uzsākšanas gads.

Kā gads pēc projekta tiek definēts trešais gads pēc projekta uzsākšanas vai komersanta dibināšanas. Attiecīgi projekti, kas uzsākti 2014. un 2015. gadā netiek analizēti, jo to otrais references gads (attiecīgi 2017. un 2018. gads) ir ārpus novērojamā perioda par komersantu darbību.

Aktivitātes 1.3.1.2. "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" intervences grupā ir iekļauti arī tādi komersanti, kas saņēmuši atbalstu vairākkārt, katram no šiem projektiem veicot analīzi atbilstoši atbalsta saņemšanas gadam. Šajos gadījumos atkārtota atbalsta saņemšana rada papildu stimulu uzņēmējdarbības attīstīšanai, ko no analīzes nav vēlams izslēgt. Kopumā intervences grupu veido 869 ES fondu atbalsta saņemšanas gadījumu.

Tabula 97 **Aktivitātes 1.3.1.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NACE**

Sadalījums pēc NACE	A un B	C un F	Cits pamatdarbības veids
Intervences grupa	45	232	592
Kontroles grupa	33	345	1473

Tabula 98 **Aktivitātes 1.3.1.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc OECD klasifikācijas**

Sadalījums pēc OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	Zemo tehnoloģiju nozares	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā
Intervences grupa		2	3	12	852
Kontroles grupa	7	129	22	76	1617

Kontrafaktuālais novērtējums atbalstam aktivitātes 1.3.1.2. "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" ietvaros nav veikts griezumā pēc uzņēmuma vecuma un lieluma, ņemot vērā, ka atbalstīti tika jaundibinātie, mazie un vidējie komersanti. Nepietiekamu novērojumu skaita dēļ, nav iespējams analizēt arī augsto, vidēji augsto un vidēji zemo tehnoloģiju nozares un katru no deviņiem nacionālās nozīmes attīstības centriem.

Tabula 99 **Aktivitātes 1.3.1.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3**

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Intervences grupa	269	139	136	102	111	112
Kontroles grupa	1332	450	18	17	21	13

Tabula 100 **Aktivitātes 1.3.1.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra**

Sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra	Rīga	Daugavpils	Jēkabpils	Jelgava	Jūrmala	Liepāja	Rēzekne	Valmiera	Ventspils
Intervences grupa	269	47	30	9	10	30	17	17	12
Kontroles grupa	1330	4	2	7	64	4	2	1	5

Tabula 101 **Aktivitātes 1.3.1.2. intervences un kontroles grupas sadalījums citās apakškategoriās**

Sadalījums citās apakškategoriās	Pilsēta	Novads	Jauns	Senāk reģistrēts	Liels	Neliels
Intervences grupa	441	428				
Kontroles grupa	1419	432				

Tabula 102 **Aktivitātes 1.3.1.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc pirmā references gada**

T=1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kopā
Intervences grupa		3	62	203	271	202	128			869
Kontroles grupa (UGP)		78	244	490	568	457	14			1851
Kontroles grupa (nodokļi)		77	239	463	477	376	10			1642

Tabula 103 **Aktivitātes 1.3.1.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc trešā references gada**

T=3	2016
Intervences grupa	657
Kontroles grupa (UGP)	1439
Kontroles grupa (nodokļi)	1296

No 1851 kontroles grupas uzņēmumiem par 209 uzņēmumiem VID datubāzēs nav informācijas par veiktajiem nodokļu maksājumiem. Vidēja termiņa kontrafaktuālais izvērtējums veikts, visiem novērojumiem par trešo references gadu definējot 2016. gadu, jo faktiskais piecu gadu periods pēc projektu pabeigšanas visos gadījumos ir pēc 2016. gada. No vidēja termiņa analīzes izslēgti 212 intervences un 412 kontroles grupas novērojumi, kuru otrais references gads ir 2016. gads.

Īstermiņā statistiski nozīmīga pozitīva ietekme no intervences vērojama uz darbinieku skaita pieaugumu un nomaksāto nodokļu apjomu, vienlaikus statistiski nozīmīga negatīva ietekme ir uz intervences grupas bruto peļņas un neto peļņas rādītājiem (ar izņēmumu Vidzemē, kur intervences rezultātā ir pozitīva ietekme arī uz peļņas rādītājiem). Arī vidējā termiņā caurmērā statistiski nozīmīga pozitīva ietekme ir vērojama uz darbinieku skaita pieaugumu un nomaksātajiem nodokļiem. Caurmērā negatīvs intervences efekts vidējā termiņā novērojams uzņēmumiem no Kurzemes.⁵⁶

⁵⁶ Jebkura kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāts interpretējams salīdzinājumā ar konkrētajai aktivitātei pēc nejaušas atlases principa veidoto kontroles grupu.

Tabula 104 1.3.1.2. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 - T2									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī			***		* (neg.)	***			
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B		**						
	C un F		***		* (neg.)	***			
	Cits pamatdarbības veids		***			**			
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā		***		* (neg.)	***			
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga		***			**			
	Pierīga		***						
	Vidzeme	*		**	**				*
	Kurzeme	*	**		* (neg.)				
	Zemgale			** (neg.)	*** (neg.)				
	Latgale								
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta		***			***			
	Novads		***						

Tabula 105 1.3.1.2. aktivitātes pirmā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī			***			**			
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B						*		
	C un F	**	***			*			
	Cits pamatdarbības veids		***			*			
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares		* (neg.)						
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā		***			**			
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga		***						
	Pierīga		***			**			
	Vidzeme								
	Kurzeme	**		*** (neg.)	** (neg.)		** (neg.)		
	Zemgale								** (neg.)
	Latgale					*			* (neg.)
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta		***			*			
	Novads		**						

Tabula 106 1.3.1.2. aktivitātes otrā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T2 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī									
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B								
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids								
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā								
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga								
	Pierīga								
	Vidzeme								
	Kurzeme		** (neg.)	* (neg.)			** (neg.)		
	Zemgale						*		
	Latgale								* (neg.)
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta								
	Novads								

6.1.2. 2.1.2.1.1. "Kompetences centri" atbalsta aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

2.1.2.1.1. aktivitātes "Kompetences centri" atbalsta aktivitātes intervences grupu veido 83 komersanti – kompetences centru sadarbības partneri jeb dalībnieki, kas atlasīti, papildus vispārējiem intervences grupas atlases kritērijiem, izslēdzot arī pašus atbalsta saņēmējus, t.i., kompetences centrus, kuru uzņēmējdarbības veids ir SIA, taču, tie uzskatāmi par ES fondu finansējuma tālākiem pārdalītājiem, bet ne gala saņēmējiem un gala labuma guvējiem. 2.1.2.1.1. "Kompetences centri" aktivitātes kontrafaktuālajā analīzē komersanti uzskaitīti vienreiz, ņemot vērā, ka pieejamie dati neietver informāciju par dalībnieku aktivitāti atkārtoti vairākus gadus vai ilgstoši viena projekta ietvaros.

Visi kompetences centri savu darbību uzsākuši 2011. gadā, līdz ar to gads pirms atbalsta saņemšanas ir 2010. gads vai gads, kad uzņēmums ir dibināts, ja dibināšanas gads seko pēc 2010. gada. Savukārt aktivitāte ir noslēgta 2015. gadā vai vēlākais 2016. gada janvārī, līdz ar to gads pēc projekta pabeigšanas visiem atbalsta saņēmējiem ir 2016. gads. Vienlaikus faktiskais atbalsta saņemšanas periods katram no komersantiem var būt īsāks un uzsākts vēlāk kā 2011. gadā, taču ierobežojumi uzkrātajos datos nedod pilnu pārliecību par konkrētu atbalsta saņemšanas periodu, līdz ar to kontrafaktuālā analīze veicama par references gadiem izmantojot 2010. gadu (vai dibināšanas gadu) un 2016. gadu visiem atbalsta saņēmējiem. Attiecīgi, šai aktivitātei nav iespējams veikt vidēja termiņa kontrafaktuālo analīzi par sniegtā ES fondu atbalsta ietekmi piecus gadus pēc perioda beigām.

Kompetences centru dalībnieku īpatsvars augsto un vidēji augsto tehnoloģiju nozarēs ir izteikti lielāks kā kontroles grupā, kas raksturo Latvijas tautsaimniecības ģenerālo uzņēmumu kopu. Tas liecina, ka kompetences centros iesaistīti uzņēmumi, kuri vairāk orientēti uz augstākas pievienotās vērtības ražošanu. Taču nepietiekamo novērojumu skaita dēļ, intervences ietekmes analīzi uzņēmumiem pēc šiem kritērijiem nav iespējams veikt.

Tabula 107 **Apakšaktivitātes 2.1.2.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NACE**

Sadalījums pēc NACE	A un B	C un F	Cits pamatdarbības veids
Intervences grupa		34	49
Kontroles grupa	3	39	140

Tabula 108 **Apakšaktivitātes 2.1.2.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc OECD klasifikācijas**

Sadalījums pēc OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	Zemo tehnoloģiju nozares	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā
Intervences grupa	31	24	3	4	21
Kontroles grupa	2	8	2	15	155

Lielākā daļa gan intervences, gan kontroles grupas dalībnieku reģistrēti Rīgā un Pierīgā. Ņemot vērā nelielo novērojumu skaitu, kontrafaktuālo analīzi nav iespējams veikt par citiem plānošanas reģioniem. Tāpat kontrafaktuālā analīze nav iespējama katram no deviņiem nacionāla līmeņa attīstības centriem.

Tabula 109 **Apakšaktivitātes 2.1.2.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3**

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Intervences grupa	47	23	3	6	4	
Kontroles grupa	139	37	2	2	1	1

Kompetences centros salīdzinājumā ar kontroles grupu biežāk pārstāvēti ir arī lieli uzņēmumi, taču nelielā novērojumu skaita dēļ kontrafaktuālo analīzi pēc konkrētā uzņēmuma izmēra apakškritērija nav iespējams veikt.

Tabula 110 **Apakšaktivitātes 2.1.2.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra**

Sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra	Rīga	Daugavpils	Jēkabpils	Jelgava	Jūrmala	Liepāja	Rēzekne	Valmiera	Ventspils
Intervences grupa	47				1			2	5
Kontroles grupa	139			1	5		1		

Tabula 111 **Apakšaktivitātes 2.1.2.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums citās apakškategorijs**

Sadalījums citās apakškategorijs	Pilsēta	Novads	Jauns	Senāk reģistrēts	Liels	Neliels
Intervences grupa	55	28	38	45	23	60
Kontroles grupa	146	36	87	95	3	179

Par astoņiem kontroles grupas uzņēmumiem nav pieejama nodokļu informācija, kas, analizējot analītiskos rādītājus, kas saistīti ar nodokļu ieņēmumu uzskaiti (nomaksātie nodokļi un radītā pievienotā vērtība), samazina izlases apjomu (un maina iepriekš aprakstīto sadalījumu).

Tabula 112 **Apakšaktivitātes 2.1.2.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc pirmā references gada**

T=1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kopā
Intervences grupa				56	15	5	4	2	1	83
Kontroles grupa (UGP)				156	26					182
Kontroles grupa (nodokļi)				152	21					173

No kontrafaktuālās analīzes rezultātiem secināms, ka caurmērā intervences ietekme (īstermiņā) bijusi nozīmīgāka nelieliem un jauniem uzņēmumiem.⁵⁷

⁵⁷ Jebkura kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāts interpretējams salīdzinājumā ar konkrētajai aktivitātei pēc nejaušas atlases principa veidoto kontroles grupu.

Tabula 113 2.1.2.1.1. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 - T2									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī									
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids								
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā								
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga								
	Pierīga								
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta								
	Novads								
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nelielie uzņēmumi				***				**
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	*	***	*		*			*
	Senāk reģistrētie uzņēmumi								

6.1.3. 2.1.2.2.1. “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde” atbalsta aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

Intervences grupu veido 76 ES fondu atbalsta gadījumi, neizslēdzot uzņēmumus, kas atbalstu saņēmuši vairākkārt. Ņemot vērā salīdzinoši nelielu novērojumu skaitu, kontrafaktuālo analīzi nav iespējams veikt uzņēmumu apakšgrupās, kuru pamatdarbības veids atbilst A vai B darbību nozares grupai, uzņēmumiem, kas darbojas kādā no OECD klasifikācijas tehnoloģiju nozarēm, uzņēmumiem, kas reģistrēti ārpus Rīgas vai Pierīgas, un uzņēmumiem, kas atbilst jauna vai liela uzņēmuma kritērijam, un katram no deviņiem nacionālās attīstības centriem. Kontrafaktuālās analīzes rezultāti vērtējami kā statistiski nenozīmīgi, kas, galvenokārt, saistīts ar salīdzinoši nelielo izlasi. Pozitīva intervences ietekme vidējā termiņā vērojama uzņēmumiem novados uz to peļņas rādītājiem.⁵⁸

Tabula 114 Aktivitātes 2.1.2.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NACE

Sadalījums pēc NACE	A un B	C un F	Cits pamatdarbības veids
Intervences grupa	1	33	42
Kontroles grupa	5	36	104

Tabula 115 Aktivitātes 2.1.2.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc OECD klasifikācijas

Sadalījums pēc OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	Zemo tehnoloģiju nozares	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā
Intervences grupa	16	37	1	3	19
Kontroles grupa	1	4	4	8	128

Tabula 116 Aktivitātes 2.1.2.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Intervences grupa	56	14		3	2	1
Kontroles grupa	107	30		2	3	3

Tabula 117 Aktivitātes 2.1.2.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra

Sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra	Rīga	Daugavpils	Jēkabpils	Jelgava	Jūrmala	Liepāja	Rēzekne	Valmiera	Ventspils
Intervences grupa	56				1	1			1
Kontroles grupa	107	1		2	4		1		

Tabula 118 Aktivitātes 2.1.2.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums citās apakškategorijs

Sadalījums citās apakškategorijs	Pilsēta	Novads	Jauns	Senāk reģistrēts	Liels	Neliels
Intervences grupa	59	17	7	69	28	48
Kontroles grupa	115	30	46	99	9	136

Tabula 119 Aktivitātes 2.1.2.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc pirmā references gada

T=1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kopā
Intervences grupa		69	7							76
Kontroles grupa (UGP)		120	23	2						145
Kontroles grupa (nodokļi)		119	23	1						143

⁵⁸ Jebkura kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāts interpretējams salīdzinājumā ar konkrētajai aktivitātei pēc nejausās atlases principa veidoto kontroles grupu.

Tabula 120 2.1.2.2.1. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 - T2									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī									
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids								
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā		*(neg.)			*	*		
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga								
	Pierīga				*				
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta						*		
	Novads				***				
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nelielie uzņēmumi			**			**		
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	-	-	-	-	-	-	-	-
	Senāk reģistrētie uzņēmumi								

Tabula 121 2.1.2.2.1. aktivitātes pirmā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Agrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Agrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī									
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids		* (neg.)	*					
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā			* (neg.)	*** (neg.)				
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga								
	Pierīga	**			***				
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta								
	Novads	**		*	***				
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi								* (neg.)
	Nelielie uzņēmumi	* (neg.)		*** (neg.)					
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	-	-	-	-	-	-	-	-
	Senāk reģistrētie uzņēmumi								

Tabula 122 2.1.2.2.1. aktivitātes otrā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Tabula 122.2.1.2.1.1. Aktivitātes otra un trešā referenču gada kontrafaktuālās izvērtējuma									
Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T2 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī									
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids								
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	** (neg.)			** (neg.)				
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga								
	Pierīga				**				
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta						* (neg.)		
	Novads				*				
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nelielie uzņēmumi	* (neg.)					* (neg.)		
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	-	-	-	-	-	-	-	-
	Senāk reģistrētie uzņēmumi								

6.1.4. 2.1.2.2.2. “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā” atbalsta aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

Intervences grupu veido 111 ES fondu atbalstu saņemšanas gadījumu. Projekti uzsākti kopš 2009. gada, attiecīgi agrākais pirmais references gads ir 2008. gads. Divus projektus pārņēma reorganizācijas procesā jaunizveidoti uzņēmumi, attiecīgi kontrafaktuālajā analīzē par pirmo references gadu izvēlēts reorganizētā uzņēmuma dibināšanas gads.

Nemot vērā salīdzinoši nelielo izlasi, nepietiekams novērojumu skaits kontrafaktuālā izvērtējuma veikšanai ir uzņēmumiem, kas atbilst šiem kritērijiem:

- ▶ to pamatdarbības veids atbilst A vai B darbības nozarei,
- ▶ tie darbojas augsto vai vidēji zemo tehnoloģiju nozarē, atbilstoši OECD klasifikācijai pēc nozaru zināšanu ietilpības,
- ▶ tie reģistrēti ārpus Rīgas vai Pierīgas plānošanas reģioniem,
- ▶ tie atrodas kādā no nacionālās nozīmes attīstības centriem (izņemot Rīgu),
- ▶ lieli uzņēmumi.

Tabula 123 **Aktivitātes 2.1.2.2.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NACE**

Sadalījums pēc NACE	A un B	C un F	Cits pamatdarbības veids
Intervences grupa	2	89	20
Kontroles grupa	5	39	192

Tabula 124 **Aktivitātes 2.1.2.2.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc OECD klasifikācijas**

Sadalījums pēc OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	Zemo tehnoloģiju nozares	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā
Intervences grupa	13	18	19	39	22
Kontroles grupa	2	11	2	13	208

Tabula 125 **Aktivitātes 2.1.2.2.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3**

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Intervences grupa	50	22	13	10	12	4
Kontroles grupa	171	53	3	4	4	1

Tabula 126 **Aktivitātes 2.1.2.2.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra**

Sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra	Rīga	Daugavpils	Jēkabpils	Jelgava	Jūrmala	Liepāja	Rēzekne	Valmiera	Ventspils
Intervences grupa	50	3	1	2	1	6		4	3
Kontroles grupa	171			2	7	1		1	

Tabula 127 **Aktivitātes 2.1.2.2.2. intervences un kontroles grupas sadalījums citās apakškategorijās**

Sadalījums citās apakškategorijās	Pilsēta	Novads	Jauns	Senāk reģistrēts	Liels	Neliels
Intervences grupa	70	41	17	94	64	47
Kontroles grupa	182	54	101	135	5	231

Tabula 128 **Aktivitātes 2.1.2.2.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc pirmā references gada**

T=1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kopā
Intervences grupa		29	3	74	3		1	1		111
Kontroles grupa (UGP)		54	6	146	30					236
Kontroles grupa (nodokļi)		54	6	144	21					225

Tabula 129 **Aktivitātes 2.1.2.2.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc trešā references gada**

T=3	2014	2015	2016	Kopā
Intervences grupa	8	13	89	110
Kontroles grupa (UGP)	15	25	194	234
Kontroles grupa (nodokļi)	15	25	183	223

Īstermiņā un vidējā termiņā intervencei ir nozīmīga, pozitīva ietekme uz uzņēmumu intervences grupas uzņēmumu apgrozījumu, darbinieku skaitu, kā arī nomaksātajiem nodokļiem nelielu un jaunu uzņēmumu grupās. Pozitīva intervence gan īstermiņā, gan vidējā termiņā novērota uzņēmumu apakšgrupās, kuru pamatdarbības veids neietilpst OECD klasifikatorā, kā arī nav A, B, C vai F darbības nozares.

Intervence vidējā termiņā bijusi nozīmīga uzņēmumiem Pierīgā – gan jauniem, gan senāk reģistrētiem uzņēmumiem. Vidējā termiņā novērojama nozīmīga pozitīva ietekme no intervences uz nomaksāto nodokļu apjomu.⁵⁹

⁵⁹ Jebkura kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāts interpretējams salīdzinājumā ar konkrētajai aktivitātei pēc nejaušas atlases principa veidoto kontroles grupu.

Tabula 130 2.1.2.2.2. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 - T2									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		**	**			**			
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids	***		***	**				
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	***	**						
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga								
	Pierīga		**						
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta								
	Novads		**						
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nelielie uzņēmumi			*** (neg.)		**			
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi			*		***			
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	*	**						

Tabula 131 2.1.2.2.2. aktivitātes pirmā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Agrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Agrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		***	***			***			
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids	***		**	***	***			
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares							* (neg.)	
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	***	**	**	*	**			
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga		*			***			
	Pierīga	**	***	*		*			
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta					***			
	Novads	**	**			*			
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nelielie uzņēmumi			*** (neg.)	*** (neg.)	***			
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi			**	**	***			***
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	**	**			**			

Tabula 132 2.1.2.2.2. aktivitātes otrā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Agrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Agrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T2 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī									
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids					***			
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares							* (neg.)	
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā					***			
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga								
	Pierīga								
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta								
	Novads								
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nelielie uzņēmumi	* (neg.)			* (neg.)	**			
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi					***			**
	Senāk reģistrētie uzņēmumi								

6.1.5. 2.1.2.2.3. “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai” atbalsta aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

Atbilstoši FM sniegtajiem īstenoto projektu datiem, šajā aktivitātē projektu Dabas gāzes saspiešanas paņēmiena un tās uzpildīšanai transportlīdzekļi paredzētās iekārtas rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšana īstenoja tikai viens atbalsta saņēmējs – sabiedrība ar ierobežotu atbildību “HYGEN”, kas dibināta 2009. gada decembrī un projektu uzsākusi 2010. gada janvārī (projekta līguma datums ir 2010. gada 2. marts). Uzņēmuma reģistrācijas adrese ir Rīgā un pamatdarbības veids (atbilstoši aktuālākajai informācijai no VID) ir pārējo pētījumu un eksperimentālo izstrāžu veikšana dabaszinātnēs un inženierzinātnēs (7219), kas pēc OECD klasifikācijas atbilst augsto tehnoloģiju industrijai. Uzņēmuma aktīvāka komercdarbība sākusies 2013. gadā (līdz 2012. gadam uzņēmuma neto apgrozījums bijis 0,00 eiro un vidējais darbinieku skaits bijis 1). Vidējais darbinieku skaits sešu gadu laikā pieaudzis līdz 25 personām (2016.gadā), taču ne apgrozījuma, ne bilances vērtības vēl nav pārsniegušas MVU sliekšni.

6.1.6. 2.1.2.2.4. “Mikro, mazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma” atbalsta aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

No divdesmit diviem atbalsta saņemšanas gadījumiem intervences grupā iekļauti 20 (ņemot vērā, ka otram references gadam ir jābūt vēlākais 2016. gadam). Projekti ir uzsākti salīdzinoši vēlu – 2013. un 2014. gadā un pabeigti gada laikā. Ņemot vērā ka 11 no 20 gadījumiem T2 periods ir 2016. gads, apakšaktivitātei iespējams veikt tikai īstermiņa ietekmes novērtējumu.

Tāpat nelielā izlase būtiski ierobežo kontrafaktuālā izvērtējuma analīzi uzņēmumu grupām pēc to kritērijiem, t.i., analīzi nav iespējams veikt dalījumā pēc NACE, OECD klasifikācijas, citiem, izņemot Rīgas, plānošanas reģioniem un nacionālās nozīmes attīstības centriem, kā arī novados reģistrēto uzņēmumu grupai. Šajā aktivitātē neviens no 20 intervences grupas novērojumiem nav uzņēmums, kas dibināts pēc 2006. gada (skatīt kritēriju jauns sadalījumam citās apakškategorijs).

Projektus īstenot varēja tikai mazie un vidējie uzņēmumi, līdz ar to analizēti netiek uzņēmumi dalījumā pēc to lieluma.

Tabula 133 Aktivitātes 2.1.2.2.4. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NACE

Sadalījums pēc NACE	A un B	C un F	Cits pamatdarbības veids
Intervences grupa		11	9
Kontroles grupa		8	72

Tabula 134 Aktivitātes 2.1.2.2.4. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc OECD klasifikācijas

Sadalījums pēc OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	Zemo tehnoloģiju nozares	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā
Intervences grupa	3	5	1	4	7
Kontroles grupa	1	5	1	6	67

Tabula 135 Aktivitātes 2.1.2.2.4. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Intervences grupa	13	3		2	2	
Kontroles grupa	62	12	1	1	3	1

Tabula 136 **Aktivitātes 2.1.2.2.4. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra**

Sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra	Rīga	Daugavpils	Jēkabpils	Jelgava	Jūrmala	Liepāja	Rēzekne	Valmiera	Ventspils
Intervences grupa	13								1
Kontroles grupa	62			1	1	1			

Tabula 137 **Aktivitātes 2.1.2.2.4. intervences un kontroles grupas sadalījums citās apakškategorijs**

Sadalījums citās apakškategorijs	Pilsēta	Novads	Jauns	Senāk reģistrēts	Liels	Neliels
Intervences grupa	14	6	0	20		
Kontroles grupa	65	15	39	41		

Tabula 138 **Aktivitātes 2.1.2.2.4. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc pirmā references gada**

T=1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kopā
Intervences grupa						9	11			20
Kontroles grupa (UGP)						35	45			80
Kontroles grupa (nodokļi)						35	45			80

Īstermiņā pozitīva intervences ietekme vērojama uz uzņēmumu neto un bruto peļņu un nodokļu maksājumiem. Ietekme ir pozitīva uz uzņēmumiem, kas reģistrēti Rīgā, t.sk. uz šo uzņēmumu radīto pievienoto vērtību.⁶⁰

⁶⁰ Jebkura kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāts interpretējams salīdzinājumā ar konkrētajai aktivitātei pēc nejaušas atlases principa veidoto kontroles grupu.

Tabula 139 2.1.2.2.4. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 - T2									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī					**	**			
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F	-	-	-	-	-	-	-	-
	Cits pamatdarbības veids	-	-	-	-	-	-	-	-
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	-	-	-	-	-	-	-	-
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga			**	***	***			**
	Pierīga	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta			*	***	***			**
	Novads	-	-	-	-	-	-	-	-
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	-	-	-	-	-	-	-	-
	Senāk reģistrētie uzņēmumi								

6.1.7. 2.1.2.4. “Augstas pievienotās vērtības investīcijas” atbalsta aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

Intervences grupu veido 181 ES fondu atbalsta saņemšanas gadījumi. To īpatsvars ir salīdzinoši lielāks OECD klasifikatorā iekļautajās nozarēs, kā nozarēs, kas OECD klasifikatorā neietilpst, taču nelielās izlases rezultātā kontrafaktuālo analīzi nav iespējams veikt uzņēmumiem pēc kritērijiem:

- ▶ augsto tehnoloģiju nozares,
- ▶ vidēji zemo tehnoloģiju nozares.

Tāpat pārāk nelielas izlases ir plānošanas reģionos ārpus Rīgas un Pierīgas, ko šoreiz ietekmē nelielās kontroles grupas katrā no šiem kritērijiem. Līdzīgi kā citās aktivitātēs, pārāk neliels skaits projektu, kontrafaktuālās analīzes veikšanai, īstenoti nacionālās attīstības centros, izņemot Rīgu.

Tabula 140 **Aktivitātes 2.1.2.4. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NACE**

Sadalījums pēc NACE	A un B	C un F	Cits pamatdarbības veids
Intervences grupa	3	147	31
Kontroles grupa	10	87	357

Tabula 141 **Aktivitātes 2.1.2.4. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc OECD klasifikācijas**

Sadalījums pēc OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	Zemo tehnoloģiju nozares	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā
Intervences grupa	17	31	15	85	33
Kontroles grupa	1	28	6	21	398

Tabula 142 **Aktivitātes 2.1.2.4. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3**

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Intervences grupa	69	35	15	30	20	12
Kontroles grupa	327	105	5	7	5	5

Tabula 143 **Aktivitātes 2.1.2.4. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra**

Sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra	Rīga	Daugavpils	Jēkabpils	Jelgava	Jūrmala	Liepāja	Rēzekne	Valmiera	Ventspils
Intervences grupa	69	5	2	6	1	9		3	8
Kontroles grupa	327	3	1	3	12	1			1

Tabula 144 **Aktivitātes 2.1.2.4. intervences un kontroles grupas sadalījums citās apakškategorijs**

Sadalījums citās apakškategorijs	Pilsēta	Novads	Jauns	Senāk reģistrēts	Liels	Neliels
Intervences grupa	103	78	46	135	136	45
Kontroles grupa	348	106	236	218	15	439

Tabula 145 **Aktivitātes 2.1.2.4. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc pirmā references gada**

T=1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kopā
Intervences grupa		3	14	1	11	29	121	2		181
Kontroles grupa (UGP)		6	21	8	31	78	310			454
Kontroles grupa (nodokļi)		6	21	7	27	69	284			414

Tabula 146 **Aktivitātes 2.1.2.4. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc trešā references gada**

T=3	2016
Intervences grupa	58
Kontroles grupa (UGP)	139
Kontroles grupa (nodokļi)	126

Sniegtais atbalsts 2.1.2.4. aktivitātes “Augstas pievienotās vērtības investīcijas” ietvaros ir ar pozitīvu ietekmi uz uzņēmumu konkurētspēju. Īstermiņā pozitīva intervences ietekme novērojama uz uzņēmumu apgrozījumu, darbinieku skaitu un peļņas rādītājiem. Vienlaikus negatīva īstermiņa ietekme novērojama uz radīto pievienoto vērtību uz vienu darbinieku.

Vidējā termiņā ieguvumi turpina pieaugt un ir novērojami gan lielākajā daļā analītisko rādītāju (izņemot apgrozījuma – aktīvu atdevi un pamatkapitāla rentabilitāti, taču šoreiz pozitīva ietekme ir arī uz radīto pievienoto vērtību), gan analizētajās uzņēmumu apakšgrupās, t.sk. Rīgā reģistrētiem uzņēmumiem un uzņēmumiem, kuru pamatdarbības veids nav A, B, C vai F darbības nozaru grupās, kā arī uzņēmumiem, kuri nepieder pie OECD klasifikatorā iekļautajām nozarēm, turklāt uzņēmumiem neatkarīgi no to vecuma. Viennozīmīgi pozitīva intervences ietekme vidējā termiņā ir uz uzņēmumu apgrozījumu, peļņas rādītājiem, nomaksātajiem nodokļiem un radīto pievienoto vērtību.⁶¹

⁶¹ Jebkura kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāts interpretējams salīdzinājumā ar konkrētajai aktivitātei pēc nejaušas atlases principa veidoto kontroles grupu.

Tabula 147 2.1.2.4. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Agrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Agrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T2									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		**		***					** (neg.)
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids		***	**					*** (neg.)
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu tetiptības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares							**	
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā		***	***	**				*** (neg.)
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga		*						
	Pierīga	*		***					* (neg.)
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta								* (neg.)
	Novads	**		**					* (neg.)
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi						*** (neg.)		*** (neg.)
	Nelielie uzņēmumi	*			*** (neg.)				*** (neg.)
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi		***			***			*** (neg.)
	Senāk reģistrētie uzņēmumi			***					

Tabula 148 2.1.2.4. aktivitātes pirmā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Aproģējums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Aproģējuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		**		**	***	***			***
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids			***	***	***			***
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares						*** (neg.)		
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	*		***	***	***			***
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga	**			***	***			
	Pierīga				**				
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	*		*	***	**			**
	Novads	*							*
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi						* (neg.)		
	Nelielie uzņēmumi				***	***			
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	**		*	**				**
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	*			**	**			**

Tabula 149 2.1.2.4. aktivitātes otrā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Aproģējums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Aproģējuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T2 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī									**
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids								***
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā								***
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga								
	Pierīga				*				
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta								*
	Novads								
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi						** (neg.)		
	Nelielie uzņēmumi				***	***			***
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi								**
	Senāk reģistrētie uzņēmumi								

6.1.8. 2.2.1.1. "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos" atbalsta aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

ES fondu atbalsts 2.2.1.1. aktivitātē "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos", kas atbilst kontrafaktuālās analīzes veikšanas kritērijiem, sniegts 141 reizi. Pārāk neliels novērojumu skaits uzņēmumiem šādās grupās liedz iespēju veikt kontrafaktuālo analīzi augstākā detalizācijas līmenī:

- ▶ A un B pamatdarbības veida nozares,
- ▶ augsto un vidēji zemo tehnoloģiju nozares,
- ▶ Vidzemes, Kurzemes, Zemgales un Latgales plānošanas reģioni,
- ▶ nacionālās nozīmes attīstības centri, izņemot Rīgu.

Tabula 150 **Aktivitātes 2.2.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NACE**

Sadalījums pēc NACE	A un B	C un F	Cits pamatdarbības veids
Intervences grupa	2	45	94
Kontroles grupa	8	113	443

Tabula 151 **Aktivitātes 2.2.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc OECD klasifikācijas**

Sadalījums pēc OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	Zemo tehnoloģiju nozares	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā
Intervences grupa	9	38	3	19	72
Kontroles grupa	7	33	13	28	483

Tabula 152 **Aktivitātes 2.2.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3**

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Intervences grupa	87	33	5	8	6	2
Kontroles grupa	419	128	3	6	3	5

Tabula 153 **Aktivitātes 2.2.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra**

Sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra	Rīga	Daugavpils	Jēkabpils	Jelgava	Jūrmala	Liepāja	Rēzekne	Valmiera	Ventspils
Intervences grupa	87	1		1	3	1		1	2
Kontroles grupa	419			2	10	2	1		3

Tabula 154 **Aktivitātes 2.2.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums citās apakškategorijs**

Sadalījums citās apakškategorijs	Pilsēta	Novads	Jauns	Senāk reģistrēts	Liels	Neliels
Intervences grupa	96	45	106	35		
Kontroles grupa	437	127	294	270		

Ņemot vērā aktivitātes mērķa grupu – mazos un vidējos komersantus, kontrafaktuālā analīze netiek veikta dalījumā pēc uzņēmuma lieluma.

Tabula 155 **Aktivitātes 2.2.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc pirmā references gada**

T=1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kopā
Intervences grupa			7	19	10	15	52	38		141
Kontroles grupa (UGP)			17	56	36	86	230	139		564
Kontroles grupa (nodokļi)			17	55	33	75	211	124		515

Tabula 156 **Aktivitātes 2.2.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc trešā references gada**

T=3	2016
Intervences grupa	76
Kontroles grupa (UGP)	312
Kontroles grupa (nodokļi)	284

Izstrādājot vidēja termiņa kontrafaktuālās analīzes modeli, visos gadījumos trešais references gads seko pēc 2016.gada, līdz ar to vidēja termiņa analīze nav pilnībā iespējama (t.i., nevienam no novērojumiem nav pagājuši 5 gadi kopš projekta īstenošanas). 65 no 141 gadījumiem intervences grupā un 252 no 564 gadījumiem kontroles grupā otrais references gads īstermiņa analīzē ir 2016.gads, līdz ar to šie novērojumi no vidēja termiņa analīzes izslēgti.

Īstermiņā negatīva intervences ietekme ir uz uzņēmumu neto peļņas un radītās pievienotās vērtības uz vienu darbinieku konkurētspēju raksturojošiem rādītājiem. Taču vienlaikus no analīzes redzams, ka pievienotās vērtības radīšana notiek visstraujāk laikā pēc projekta īstenošanas beigām (otrā un trešā references gada analīze). Īstermiņa pozitīva ietekme daļā no uzņēmumu apakšgrupām vērojama gan uz uzņēmumu apgrozījumu, darbinieku skaitu, bruto peļņu un nomaksātajiem nodokļiem. Savukārt vidējā termiņā novērojama viennozīmīgi pozitīva intervences ietekme uz nomaksāto nodokļu apjomu, kā arī uzņēmumu apgrozījumu daļā no uzņēmumu apakšgrupām. Caurmērā nozīmīgāka vidēja termiņa ietekme bijusi gan uz jauniem uzņēmumiem un uzņēmumiem, kas reģistrēti Pierīgā.⁶²

⁶² Jebkura kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāts interpretējams salīdzinājumā ar konkrētajai aktivitātei pēc nejaušas atlases principa veidoto kontroles grupu.

Tabula 157 2.2.1.1. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Agrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Agrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 - T2									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		*	*	**		**			*** (neg.)
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								*** (neg.)
	Cits pamatdarbības veids	*		*	* (neg.)	*		*** (neg.)	*** (neg.)
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu rādītāja	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares				** (neg.)				*** (neg.)
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	**		***					
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga	***		**	** (neg.)	**			*** (neg.)
	Pierīga		**		** (neg.)				*** (neg.)
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	***		**	** (neg.)	**			*** (neg.)
	Novads								*** (neg.)
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	*	***		*** (neg.)				*** (neg.)
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	**		***		***			

Tabula 158 2.2.1.1. aktivitātes pirmā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Agrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Agrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		*		*		**			
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F					**			
	Cits pamatdarbības veids				*** (neg.)				
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares					*			
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	*	*						
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga	***							
	Pierīga		***	***		**			
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	***				*			
	Novads					*			
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	***	**	***		*			
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	**				***		**	

Tabula 159 2.2.1.1. aktivitātes otrā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T2 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī									***
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								**
	Cits pamatdarbības veids		** (neg.)					**	**
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares								*
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā		** (neg.)	** (neg.)					
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga								***
	Pierīga				***	*			
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta								***
	Novads								
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi				***				***
	Senāk reģistrētie uzņēmumi								

6.1.9. 2.2.1.3. “Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai” atbalsta aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

Viens no lielākajiem sniegtajiem atbalstiem pēc to skaita ir 2.2.1.3. aktivitātē “Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai”. Kontrafaktuālā analīze aptver 489 šādus ES fondu atbalsta gadījumus. Lielāks novērojumu skaits kā citās aktivitātēs dod iespēju veikt kontrafaktuālo novērtējumu arī reģionālā griezumā (izņemot Latgales reģionu) un atbilstoši OECD klasifikācijai. Nepietiekams novērojumu skaits analīzes veikšanai ir uzņēmumu grupā, kas darbojas A vai B nozarēs, kā arī nacionālās nozīmes centros (izņemot Rīgu).

Tabula 160 **Aktivitātes 2.2.1.3. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NACE**

Sadalījums pēc NACE	A un B	C un F	Cits pamatdarbības veids
Intervences grupa	9	383	97
Kontroles grupa	33	367	1560

Tabula 161 **Aktivitātes 2.2.1.3. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc OECD klasifikācijas**

Sadalījums pēc OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	Zemo tehnoloģiju nozares	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā
Intervences grupa	16	70	42	214	147
Kontroles grupa	10	92	33	101	1724

Tabula 162 **Aktivitātes 2.2.1.3. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3**

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Intervences grupa	275	70	46	55	35	8
Kontroles grupa	1480	399	22	20	20	19

Tabula 163 **Aktivitātes 2.2.1.3. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra**

Sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra	Rīga	Daugavpils	Jēkabpils	Jelgava	Jūrmala	Liepāja	Rēzekne	Valmiera	Ventspils
Intervences grupa	275	5	7	10	2	13		9	11
Kontroles grupa	1480	8	1	10	69	5	4	2	2

Tabula 164 **Aktivitātes 2.2.1.3. intervences un kontroles grupas sadalījums citās apakškategorijās**

Sadalījums citās apakškategorijās	Pilsēta	Novads	Jauns	Senāk reģistrēts	Liels	Neliels
Intervences grupa	332	157	131	358	289	200
Kontroles grupa	1581	379	901	1059	64	1896

Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai tika izsniegtas kopš 2009. gada, līdz ar to gads pirms projekta ir 2008. gads. Vidēja termiņa analīzē saglabājas pilna intervences grupa, ņemot vērā, ka otrais references gads nevienam no novērojumiem īstermiņa analīzē nav 2016. gads. 239 gadījumos no 348 intervences grupā un 1041 gadījumā no 1960 kontroles grupā faktiskais trešais references gads ir pēc 2016. gada, kas tiek aizvietots ar 2016.gadu, par kuru pieejami uzņēmumu saimnieciskās darbības dati.

Tabula 165 **Aktivitātes 2.2.1.3. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc pirmā references gada**

T=1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kopā
Intervences grupa		78	114	108	92	97				489
Kontroles grupa (UGP)		245	382	442	420	458	13			1960
Kontroles grupa (nodokļi)		242	380	429	388	412	12			1863

Tabula 166 **Aktivitātes 2.2.1.3. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc trešā references gada**

T=3	2014	2015	2016	Kopā
Intervences grupa	45	96	348	489
Kontroles grupa (UGP)	150	339	1471	1960
Kontroles grupa (nodokļi)	147	335	1381	1863

Īstermiņā novērojama negatīva intervences ietekme uz radīto pievienoto vērtību uz vienu darbinieku, kas vidējā termiņā samazinās (t.i., pirmā un trešā references gada analīzē joprojām intervences ietekme ir caurmērā negatīva, taču tā ir caurmērā pozitīva, salīdzinot otro un trešo references gadu jeb uzņēmumu darbību pēc projekta pabeigšanas). Īstermiņā intervence ir radījusi pozitīvu ietekmi uz uzņēmumu neto apgrozījumu, arī vidējā termiņā neto apgrozījums intervences grupā pieaudzis straujāk, izņemot nelielu uzņēmumu un jaunu uzņēmumu apakšgrupās laika periodā pēc projekta īstenošanas.

Neviennozīmīga ir intervences ietekme uz peļņas rādītājiem īstermiņā, taču vidējā termiņā neto peļņa intervences grupā bijusi statistiski nozīmīgi zemāka kā kontroles grupā (negatīvs intervences efekts). Zemāki neto peļņas rādītāji ir saistīti ar lielākiem nomaksājamiem nodokļiem, kas kontrafaktuālās analīzes rezultātā ir statistiski nozīmīgi pieauguši straujāk vidējā termiņā salīdzinājumā ar kontroles grupu.⁶³

⁶³ Jebkura kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāts interpretējams salīdzinājumā ar konkrētajai aktivitātei pēc nejaušas atlases principa veidoto kontroles grupu.

Tabula 167 2.2.1.3. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 - T2									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		***		**	***				** (neg.)
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B								
	C un F	**			***				
	Cits pamatdarbības veids	**		***	**				*** (neg.)
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares								** (neg.)
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares								
	Zemo tehnoloģiju nozares				***				*
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	**							** (neg.)
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga	***		**	***				
	Pierīga			**	** (neg.)	** (neg.)			*** (neg.)
	Vidzeme						*		
	Kurzeme							** (neg.)	
	Zemgale								
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	***		**	***				
	Novads								** (neg.)
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi						**		
	Nelielie uzņēmumi	***	***	*** (neg.)	*** (neg.)	***			*** (neg.)
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	***	***		*** (neg.)				*** (neg.)
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	***		**	***				

Tabula 168 **2.2.1.3. aktivitātes pirmā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums**

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		***		**	***	***			
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B								
	C un F	***			***	***			***
	Cits pamatdarbības veids	**		***	*** (neg.)	**			*** (neg.)
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares				** (neg.)				** (neg.)
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares								*
	Zemo tehnoloģiju nozares	**			***	***		**	***
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā				*** (neg.)				*** (neg.)
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga	***		**	***	***			
	Pierīga				***	***			**
	Vidzeme						*		
	Kurzeme								
	Zemgale								
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	***		**	***	***			
	Novads					**			
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi				**		**	** (neg.)	
	Nelielie uzņēmumi	*** (neg.)	*	*** (neg.)	*** (neg.)	***			** (neg.)
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi		***		** (neg.)	***			*
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	***		**	***	***			

Tabula 169 **2.2.1.3. aktivitātes otrā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums**

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T2 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		**				***			***
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B								
	C un F					***			**
	Cits pamatdarbības veids				*** (neg.)	**			
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares				* (neg.)		*		
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares				**	**		*	**
	Zemo tehnoloģiju nozares					***			
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā			** (neg.)	*** (neg.)	*			* (neg.)
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga	**				***			***
	Pierīga	**			***	***			***
	Vidzeme								
	Kurzeme								
	Zemgale								
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	**				***			***
	Novads	*			**	***			
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi					*	** (neg.)		
	Nelielie uzņēmumi	*** (neg.)		**					***
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	*** (neg.)			***	***			***
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	**				***			

6.1.10. 2.2.1.4.1. "Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai" atbalsta aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

2.2.1.4.1. "Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai" aktivitāte ir otrā lielākā pēc sniegtā atbalsta skaita kontrafaktuālās analīzes ietvaros. Intervences grupas novērojumu skaits pārsniedz 400 atbalsta sniegšanas gadījumu, labi pārstāvētas ir visas trīs darbību nozaru grupas, OECD klasifikācijas nozares (izņemot augsto tehnoloģiju nozares) un plānošanas reģionus. Nepietiekams novērojumu skaits joprojām ir nacionālā līmeņa attīstības centros, izņemot Rīgu.

Tabula 170 Aktivitātes 2.2.1.4.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NACE

Sadalījums pēc NACE	A un B	C un F	Cits pamatdarbības veids
Intervences grupa	26	174	217
Kontroles grupa	26	354	1460

Tabula 171 Aktivitātes 2.2.1.4.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc OECD klasifikācijas

Sadalījums pēc OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	Zemo tehnoloģiju nozares	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā
Intervences grupa	2	23	13	109	270
Kontroles grupa	10	122	28	94	1586

Tabula 172 Aktivitātes 2.2.1.4.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Intervences grupa	100	79	63	60	48	67
Kontroles grupa	1354	395	22	26	26	17

Tabula 173 Aktivitātes 2.2.1.4.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra

Sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra	Rīga	Daugavpils	Jēkabpils	Jelgava	Jūrmala	Liepāja	Rēzekne	Valmiera	Ventspils
Intervences grupa	100	25	9	7	5	18	15	5	13
Kontroles grupa	1352	4	1	7	55	5	1	5	6

Tabula 174 Aktivitātes 2.2.1.4.1. intervences un kontroles grupas sadalījums citās apakškategorijās

Sadalījums citās apakškategorijās	Pilsēta	Novads	Jauns	Senāk reģistrēts	Liels	Neliels
Intervences grupa	197	220	334	83	40	377
Kontroles grupa	1433	407	927	913	56	1784

Tabula 175 Aktivitātes 2.2.1.4.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc pirmā references gada

T=1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kopā
Intervences grupa		12	16	17	15	17	50	171	119	417
Kontroles grupa (UGP)		46	43	70	67	81	278	1255		1840
Kontroles grupa (nodokļi)		45	43	66	56	75	258	1164		1707

Tabula 176 **Aktivitātes 2.2.1.4.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc trešā references gada**

T=3	2014	2015	2016	Kopā
Intervences grupa	1	7	120	128
Kontroles grupa (UGP)	3	23	507	533
Kontroles grupa (nodokļi)	3	23	469	495

Īstermiņā dažās no uzņēmumu grupām (kā nelielie uzņēmumi, senāk reģistrētie uzņēmumi un Pierīgā reģistrētie uzņēmumi) uzņēmumi ir guvuši pozitīvu ietekmi uz neto apgrozījumu un darbinieku skaitu no intervences, taču citu analītisko rādītāju rezultāti norāda uz intervences negatīvo ietekmi īstermiņā.

Lai periodā pēc projektu noslēgšanas (otrā un trešā references gada analīze), novērota negatīva intervences ietekme uz vidējo darbinieku skaitu, taču statistiski nozīmīga pozitīva ietekme vērojama uz intervences grupas peļņas rādītājiem, kas pieauguši straujāk tieši pēc projektu īstenošanas, kamēr īstermiņā intervences efekts bijis negatīvs.⁶⁴

⁶⁴ Jebkura kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāts interpretējams salīdzinājumā ar konkrētajai aktivitātei pēc nejaušas atlases principa veidoto kontroles grupu.

Tabula 177 2.2.1.4.1. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T2									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī			*		*** (neg.)				
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B								
	C un F	*		** (neg.)	** (neg.)				* (neg.)
	Cits pamatdarbības veids								
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares								
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā							* (neg.)	
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga			* (neg.)	* (neg.)				
	Pierīga	***			*			** (neg.)	
	Vidzeme						* (neg.)		
	Kurzeme								
	Zemgale								
	Latgale						**		* (neg.)
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta				*** (neg.)				
	Novads	*						* (neg.)	
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi								
	Nelielie uzņēmumi	**	***	*** (neg.)	*** (neg.)	**			
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi		***		** (neg.)				
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	**			**				

Tabula 178 2.2.1.4.1. aktivitātes pirmā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Agrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī									
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B								
	C un F								**
	Cits pamatdarbības veids								
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	* (neg.)							
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares								
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā								
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga		* (neg.)	***					
	Pierīga	***		*	***	***			**
	Vidzeme								
	Kurzeme				** (neg.)				
	Zemgale								
	Latgale						*		
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta			* (neg.)					
	Novads					***			*
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi			* (neg.)					
	Nelielie uzņēmumi					**			
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	***	***	***		*			
	Senāk reģistrētie uzņēmumi				*				

Tabula 179 **2.2.1.4.1. aktivitātes otrā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums**

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T2 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī				**	***				
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B								
	C un F			*	**			* (neg.)	**
	Cits pamatdarbības veids								
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares								
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā								
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga		*** (neg.)	***	***				
	Pierīga					***			**
	Vidzeme						*		
	Kurzeme								
	Zemgale								
	Latgale								
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta		*** (neg.)	***	***				
	Novads					*			
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi								
	Nelielie uzņēmumi		*** (neg.)	***	***				
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi		** (neg.)	***	***				
	Senāk reģistrētie uzņēmumi								

6.1.11. 2.2.1.4.2. “Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai” atbalsta aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

2.2.1.4.2. aktivitātes “Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai” intervences grupu veido 163 atbalsta sniegšanas gadījumi. Ņemot vērā salīdzinoši nelielo izlasi aktivitātes līmenī, izlases uzņēmumu grupu līmenī ir caurmērā nepietiekamas kontrafaktuālās analīzes izvērtējumam, līdz ar to intervences ietekmes novērtējumu nav iespējams veikt uzņēmumiem, kas atbilst šādiem kritērijiem:

- ▶ tie darbojas A vai B nozarēs,
- ▶ tie darbojas augsto, vidēji augsto vai vidēji zemo tehnoloģiju nozarēs pēc OECD klasifikācijas,
- ▶ tie ir reģistrēti Vidzemē, Kurzemē, Zemgalē vai Latgalē,
- ▶ tie ir reģistrēti kādā no nacionālā līmeņa attīstības centriem, izņemot Rīgu.

Tabula 180 **Aktivitātes 2.2.1.4.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NACE**

Sadalījums pēc NACE	A un B	C un F	Cits pamatdarbības veids
Intervences grupa	6	110	47
Kontroles grupa	10	144	575

Tabula 181 **Aktivitātes 2.2.1.4.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc OECD klasifikācijas**

Sadalījums pēc OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	Zemo tehnoloģiju nozares	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā
Intervences grupa	5	9	9	60	80
Kontroles grupa	4	41	8	40	636

Tabula 182 **Aktivitātes 2.2.1.4.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3**

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Intervences grupa	84	35	12	23	6	3
Kontroles grupa	542	160	5	10	8	4

Tabula 183 **Aktivitātes 2.2.1.4.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra**

Sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra	Rīga	Daugavpils	Jēkabpils	Jelgava	Jūrmala	Liepāja	Rēzekne	Valmiera	Ventspils
Intervences grupa	84			4	3	11	2	3	4
Kontroles grupa	541	1	1	3	25	4		1	1

Tabula 184 **Aktivitātes 2.2.1.4.2. intervences un kontroles grupas sadalījums citās apakškategorijs**

Sadalījums citās apakškategorijs	Pilsēta	Novads	Jauns	Senāk reģistrēts	Liels	Neliels
Intervences grupa	111	52	47	116	82	81
Kontroles grupa	577	152	357	372	15	714

Tabula 185 **Aktivitātes 2.2.1.4.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc pirmā references gada**

T=1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kopā
Intervences grupa					3	5	58	97		163
Kontroles grupa (UGP)					13	21	256	439		729
Kontroles grupa (nodokļi)					13	20	238	403		674

Tabula 186 **Aktivitātes 2.2.1.4.2. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc trešā references gada**

T=3	2016
Intervences grupa	41
Kontroles grupa (UGP)	180
Kontroles grupa (nodokļi)	170

Trešais references gads visiem novērojumiem seko pēc 2016. gada, līdz ar to vidēja termiņa analīze veicama par trešo references gadu, izmantojot 2016. gadu. Līdz ar to tā faktiski ietver īsāku laika posmu nekā piecu gadu periods pēc projektu īstenošanas un secinājumi par intervences ietekmi vidējā termiņā nav izdarāmi pilnīgi. 122 gadījumos no 163 un 549 gadījumos no 729 otrais references gads īstermiņa analīzē ir bijis 2016. gads, kas no vidēja termiņa analīzes ir izslēdzami, līdz ar to būtiski samazinās arī vidēja termiņa izvērtējuma izlase (skatīt tabulu augstāk).

Īstermiņa analīzes rezultāti norāda, ka intervencei ir pozitīva ietekme uz darbinieku skaitu un nomaksāto nodokļu apjomu, bet negatīva ietekme uz intervences grupas peļņas rādītājiem. Līdzīgas, bet ne viennozīmīgi apstiprināmas ietekmes (ņemot vērā mazo izlasi un laika periodu, kas faktiski ir īsāks par vidēju termiņu), ir novērotas arī laikā līdz 2016.gadam tiem projektiem, kas noslēgušies agrāk kā 2015.gadā.⁶⁵

⁶⁵ Jebkura kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāts interpretējams salīdzinājumā ar konkrētajai aktivitātei pēc nejaušas atlases principa veidoto kontroles grupu.

Tabula 187 2.2.1.4.2. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T2									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī									
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids		***		** (neg.)	**			
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā		**		** (neg.)	*			
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga			** (neg.)		*			
	Pierīga				*** (neg.)	*			
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta			* (neg.)					
	Novads				* (neg.)				
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi						**		
	Nelielie uzņēmumi		***		*** (neg.)	**			
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi		***		** (neg.)	**			
	Senāk reģistrētie uzņēmumi							** (neg.)	

Tabula 188 2.2.1.4.2. aktivitātes pirmā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Agrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Agrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī									
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids	***	***		** (neg.)	***			
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	*		**		***			
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga								
	Pierīga				*** (neg.)	*			
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta								
	Novads					***			
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi						***		
	Nelielie uzņēmumi		*	*		***			
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	*	**	***	* (neg.)	***			**
	Senāk reģistrētie uzņēmumi							***	

Tabula 189 2.2.1.4.2. aktivitātes otrā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T2 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī						***			*
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F					*			
	Cits pamatdarbības veids			*** (neg.)		* (neg.)			
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā								
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga				*				
	Pierīga	** (neg.)		* (neg.)					
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta								
	Novads					***			*
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi						**		
	Nelielie uzņēmumi				*** (neg.)				
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi								
	Senāk reģistrētie uzņēmumi					**			

6.1.12. 2.3.1.1.1. "Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketingš" atbalsta aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

2.3.1.1.1. aktivitāte "Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketingš" aptver pēc skaita lielāko grantu programmu, kur kontrafaktuālās analīzes intervences grupa pārsniedz 3100 uzņēmumu, savukārt kontroles grupa – 7,5 tūkstošus uzņēmumu. Līdz ar to ir iespējams veikt analīzi arī atsevišķu nacionālā līmeņa attīstības centru līmenī, t.i., uzņēmumiem, kas reģistrēti Daugavpilī, Jelgavā, Jūrmalā, Liepājā vai Ventspilī.

Lai gan analīzi iespējams veikt uzņēmumu grupām pēc visiem kritērijiem, vairākos no gadījumiem kontroles grupa ir mazāka par intervences grupu, līdz ar to rezultāti interpretējami piesardzīgi. Kā piemēram, aktivitātē salīdzinoši lielāks īpatsvars ir uzņēmumu, kas darbojas OECD klasifikācijas nozarēs, kamēr ģenerālo kopu caurmērā raksturo uzņēmumi, kas neietilpst OECD klasifikatorā.

Augstāks uzņēmumu īpatsvars intervences grupā novērojams arī citos reģionos, izņemot Rīgas un Pierīgas reģionus, salīdzinājumā ar kontroles grupu. Lielāks ir arī lielo uzņēmumu īpatsvars intervences grupā.

Tabula 190 Aktivitātes 2.3.1.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NACE

Sadalījums pēc NACE	A un B	C un F	Cits pamatdarbības veids
Intervences grupa	11	1692	1406
Kontroles grupa	92	1483	6020

Tabula 191 Aktivitātes 2.3.1.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc OECD klasifikācijas

Sadalījums pēc OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	Zemo tehnoloģiju nozares	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā
Intervences grupa	169	528	235	909	1268
Kontroles grupa	39	430	137	407	6582

Tabula 192 Aktivitātes 2.3.1.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Intervences grupa	1925	552	118	240	154	120
Kontroles grupa	5710	1556	72	84	101	72

Tabula 193 Aktivitātes 2.3.1.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra

Sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra	Rīga	Daugavpils	Jēkabpils	Jelgava	Jūrmala	Liepāja	Rēzekne	Valmiera	Ventspils
Intervences grupa	1925	75	29	29	41	181	17	24	12
Kontroles grupa	5704	19	5	38	239	20	8	8	27

Tabula 194 Aktivitātes 2.3.1.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums citās apakšgrupās

Sadalījums citās apakškategorijās	Pilsēta	Novads	Jauns	Senāk reģistrēts	Liels	Neliels
Intervences grupa	2333	776	1160	1949	1080	2029
Kontroles grupa	6068	1527	3715	3880	241	7354

Intervences grupā iekļautie projekti uzsākti laika periodā no 2009. – 2015. gadam, līdz ar to agrākais pirmais references gads ir 2008. gads un vēlākais otrais references gads ir 2016. gads. Arī šajā

aktivitātē gadījumos, kad uzņēmums dibināts projekta iesniegšanas gadā, šis uzņēmējdarbības gads izmantojams par pirmo references gadu.

Tabula 195 **Aktivitātes 2.3.1.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc pirmā references gada**

T=1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kopā
Intervences grupa		201	258	320	413	589	696	626	6	3109
Kontroles grupa (UGP)		372	498	663	1138	1535	1805	1584		7595
Kontroles grupa (nodokļi)		369	493	644	1054	1395	1662	1473		7090

961 gadījumā no 3109 intervences grupā un 2482 gadījumos no 7595 kontroles grupā otrais references gads ir 2016.gads, līdz ar to šie novērojumi izslēdzami no vidēja termiņa kontrafaktuālās analīzes. Vidējā termiņā izlase samazinās līdz nepietiekamai intervences ietekmes novērtēšanai uzņēmumiem, kas reģistrēti Ventspilī.

Tabula 196 **Aktivitātes 2.3.1.1.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc trešā references gada**

T=3	2014	2015	2016	Kopā
Intervences grupa	87	246	1815	2148
Kontroles grupa (UGP)	165	480	4468	5113
Kontroles grupa (nodokļi)	165	470	4159	4794

Gan īstermiņā, gan vidējā termiņā intervence radījusi negatīvu ietekmi uz uzņēmumu neto peļņu, bet pozitīvu ietekmi uz nomaksāto nodokļu apjomu. Vairākās no uzņēmumu apakšgrupām negatīva ietekme ir novērojama arī pamatkapitāla rentabilitātei, apgrozījuma – aktīvu attiecībai un radītajai pievienotajai vērtībai, taču tas nenorāda uz viennozīmīgu intervences ietekmi, ņemot vērā, ka citās uzņēmumu grupās šie analītiskie rādītāji ir nozīmīgi labāki par kontroles grupu (novērota pozitīva ietekme). Īstermiņā novērojama pozitīva intervences ietekme arī uz uzņēmumu apgrozījumu un darbinieku skaitu, taču vidējā termiņā ietekme uz šiem rādītājiem ir negatīva nelielu uzņēmumu grupai.

Intervences rezultātā eksporta straujāks pieaugums intervences grupā kā kontroles grupā novērots A un B uzņēmumu un citu uzņēmumu, kas neietilpst OECD klasifikācijas nozarēs, vidū (gan īsā, gan vidējā termiņā). Īstermiņā pozitīva intervence bijusi nelieliem un senāk reģistrētiem uzņēmumiem, taču vidējā termiņā pēc projektu īstenošanas novērota negatīva intervences ietekme uz nelieliem un jauniem uzņēmumiem.

Jūrmalā īsā un vidējā termiņā novērojama negatīva intervences ietekme uz neto peļņas rādītājiem, savukārt Liepājā un radīto pievienoto vērtību (taču jāuzsver, ka kontroles grupa pēc šī kritērija ir 10 reižu mazāka par intervences grupu, līdz ar to rezultāti nav uzskatāmi par viennozīmīgiem). Daugavpilī vērojama pozitīva ietekme uz samaksāto nodokļu apjomu (arī šai grupā kontroles grupa ir salīdzinoši neliela).⁶⁶

⁶⁶ Jebkura kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāts interpretējams salīdzinājumā ar konkrētajai aktivitātei pēc nejaušas atlases principa veidoto kontroles grupu.

Tabula 197 2.3.1.1.1. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Agrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Agrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T2									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		*	*	**		***			
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B								
	C un F					**			
	Cits pamatdarbības veids				** (neg.)	**		** (neg.)	
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares								
	Zemo tehnoloģiju nozares						* (neg.)		
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā				*** (neg.)	*		* (neg.)	
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga					**			
	Pierīga	**	*	***		***			
	Vidzeme					*			
	Kurzeme								
	Zemgale								
	Latgale								
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta					**			
	Novads	*		***		***			
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi								
	Nelielie uzņēmumi	***	***		* (neg.)	***			
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi		***		*** (neg.)	***			
	Senāk reģistrētie uzņēmumi			*		***			

Tabula 198 2.3.1.1.1. aktivitātes pirmā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma - aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		**		**	** (neg.)	***			
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	***				*			
	C un F					***			
	Cits pamatdarbības veids				*** (neg.)	*		*	
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares				*** (neg.)	*			
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares			**	***				
	Zemo tehnoloģiju nozares					**			
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā				*** (neg.)			**	
reģions plānošanas Statistiskais (NUTS3)	Rīga				*** (neg.)	**			
	Pierīga	***	**	***		***		***	
	Vidzeme					**			**
	Kurzeme						* (neg.)		** (neg.)
	Zemgale					**			
	Latgale				* (neg.)				
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta				** (neg.)	***			
	Novads	**	**	***		***		***	
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi							*** (neg.)	** (neg.)
	Nelielie uzņēmumi	** (neg.)	** (neg.)		* (neg.)	***		*	*
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi		***		*** (neg.)	***		*	
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	*		*	* (neg.)	***		*** (neg.)	

Tabula 199 **2.3.1.1.1. aktivitātes otrā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums**

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma - aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T2 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī					*			***	
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B					**			
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids							***	
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares								**
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares				**				
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares				(neg.)				
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā							***	
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga				*				
	Pierīga			*		*		***	
	Vidzeme								*
	Kurzeme						*		*
	Zemgale						(neg.)		(neg.)
	Latgale								
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta				***	**			
	Novads							***	
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi						***	***	*
	Nelielie uzņēmumi	***	***			***		(neg.)	(neg.)
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi					**		***	
	Senāk reģistrētie uzņēmumi				*			***	

Tabula 200 2.3.1.1.1. Aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums uz eksporta pieaugumu

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		T1-T2	T1-T3	T2-T3
Eksports				
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī				
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	***	***	***
	C un F			
	Cits pamatdarbības veids		*	
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares			
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares			
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares			
	Zemo tehnoloģiju nozares			
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā		***	**
Statistiskais reģions plānošanas centrs (NUTS3)	Rīga			
	Pierīga			
	Vidzeme			
	Kurzeme			
	Zemgale			
	Latgale		* (neg.)	* (neg.)
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta			
	Novads			
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi			
	Nelielie uzņēmumi	***		* (neg.)
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi			* (neg.)
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	***		

Tabula 201 2.3.1.1.1. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums
(Daugavpils, Jelgava, Jūrmala, Liepāja, Ventspils)

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā	Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma - aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T2								
Daugavpils					*			
Jelgava								
Jūrmala				** (neg.)				
Liepāja								*** (neg.)
Ventspils								

Tabula 202 2.3.1.1.1. aktivitātes pirmā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums
(Daugavpils, Jelgava, Jūrmala, Liepāja, Ventspils)

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā	Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma - aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T3								
Daugavpils					**		** (neg.)	
Jelgava						* (neg.)		
Jūrmala				*** (neg.)	*			
Liepāja								** (neg.)
Ventspils	-	-	-	-	-	-	-	-

Tabula 203 2.3.1.1.1. aktivitātes otrā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums
(Daugavpils, Jelgava, Jūrmala, Liepāja, Ventspils)

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā	Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma - aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T2 – T3								
Daugavpils							*	
Jelgava								
Jūrmala								
Liepāja								
Ventspils	-	-	-	-	-	-	-	-

6.1.13. 2.3.2.1. “Biznesa inkubatori” aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

Biznesa inkubatoros uzņemto dalībnieku skaits ir lielāks, nekā intervencē iekļautais, jo no intervences grupas šīs aktivitātes kontrafaktuālās analīzes novērtējuma izstrādei ir izslēgti tie atbalsta gadījumi, kur uzņēmums ir mainījis biznesa inkubatoru, ņemot vērā tikai pirmo inkubācijas uzsākšanas gadu.

Kontrafaktuālā analīze ir balstīta uz inkubācijas gada uzsākšanu vai dibināšanas gadu, ņemot vērā, ka ir būtiski inkubācijas perioda noteikšanas laika datu ierobežojamu. No pieejamajiem datiem tika konstatēts, ka 80% gadījumu uzņēmumi biznesa inkubatorā pavadījuši līdz diviem gadiem, līdz ar to projekta ilgums visiem intervences grupas dalībniekiem pieņemts vienāds – otrais references gads ir trešais gads pēc iestāšanās biznesa inkubatorā vai reģistrācijas gada, ja tas ir vienāds ar inkubācijas uzsākšanas gadu.

Ministru kabineta noteikumi tika izstrādāti 2008. gada oktobrī, un biznesa inkubatori savu darbību uzsāka 2009. gadā, līdz ar to, neskatoties, ka intervences grupā ir tikai jaundibinātie uzņēmumi (laikā kopš 2007. gada 1. janvāra), kontroles grupā tiek iekļauti uzņēmumi, kas dibināti kopš 2006. gada, jo pieejamība biznesa inkubatora atbalstam bija arī šai uzņēmumu grupai.

Kopumā intervences grupa sastāv no 794 uzņēmumiem, atbilstoši kontroles grupas atlases kritērijiem, kas aprakstīti 4. nodaļā. Taču, neskatoties uz salīdzinoši lielo izlasi, nepietiekams novērojumu skaits kontrafaktuālās analīzes veikšanai augstākā detalizācijas līmenī uzņēmumiem, kas darbojas A vai B nozarēs, augsto tehnoloģiju nozarēs pēc OECD klasifikatora (nepietiekams kontroles grupas novērojumu skaits), vai ir reģistrēti nacionālā līmeņa attīstības centros, izņemot Rīgu un Jūrmalu.

Tabula 204 **Aktivitātes 2.3.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NACE**

Sadalījums pēc NACE	A un B	C un F	Cits pamatdarbības veids
Intervences grupa	8	354	432
Kontroles grupa	20	317	1356

Tabula 205 **Aktivitātes 2.3.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc OECD klasifikācijas**

Sadalījums pēc OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	Zemo tehnoloģiju nozares	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā
Intervences grupa	37	164	61	170	362
Kontroles grupa	6	108	23	72	1484

Tabula 206 **Aktivitātes 2.3.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3**

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Intervences grupa	246	116	101	148	85	98
Kontroles grupa	1252	385	12	11	18	15

Tabula 207 **Aktivitātes 2.3.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc nacionāla līmeņa attīstības centra**

Sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra	Rīga	Daugavpils	Jēkabpils	Jelgava	Jūrmala	Liepāja	Rēzekne	Valmiera	Ventspils
Intervences grupa	246	38	28	30	14	42	30	34	43
Kontroles grupa	1252	3	1	10	53	2	2	1	2

Tabula 208 **Aktivitātes 2.3.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums citās apakšgrupās**

Sadalījums citās apakšgrupās	Pilsēta	Novads	Jauns	Senāk reģistrēts	Liels	Neliels
Intervences grupa	505	289				
Kontroles grupa	1326	367				

Tabula 209 **Aktivitātes 2.3.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc pirmā references gada**

T=1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kopā
Intervences grupa			176	195	205	132	86			794
Kontroles grupa (UGP)		68	237	413	517	443	15			1693
Kontroles grupa (nodokļi)		66	235	390	454	375	13			1533

Tabula 210 **Aktivitātes 2.3.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc trešā references gada**

T=3	2014	2015	2016	Kopā
Intervences grupa	5	21	668	694
Kontroles grupa (UGP)			1288	1288
Kontroles grupa (nodokļi)			1182	1182

No vidēja termiņa analīzes izslēdzami 100 intervences grupas novērojumi un 405 kontroles grupas novērojumi, ņemot vērā, ka to otrais references gads īstermiņa analīzē ir bijis 2016.gads.

Pozitīva īstermiņa ietekme no intervences vērojama uz uzņēmumu darbinieku skaita un nomaksāto nodokļu pieaugumu. Intervences ietekme bijusi visnozīmīgākā uzņēmumiem, kuri darbojas C vai F pamatdarbības nozarēs, šiem uzņēmumiem pozitīva ietekme bijusi arī uz to neto apgrozījumu, bruto peļņu, apgrozījumu – aktīvu attiecību un radīto pievienoto vērtību. Vidējā termiņā novērojama nozīmīga pozitīva ietekme uz visiem, izņemot neto peļņas rādītāju. Kontrafaktuālās analīze tika veikta arī Jūrmalā reģistrētiem uzņēmumiem, jo to skaits ir pietiekams gan intervences, gan kontroles grupās. Taču ietekmes rezultāti ne īsā, ne vidējā termiņā uzņēmumiem, kas reģistrēti Jūrmalā nav statistiski nozīmīgi.⁶⁷

⁶⁷ Jebkura kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāts interpretējams salīdzinājumā ar konkrētajai aktivitātei pēc nejaušas atlases principa veidoto kontroles grupu.

Tabula 211 2.3.2.1. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Agrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Agrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 - T2									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī			***			***			
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F	***	*	**		**	*		**
	Cits pamatdarbības veids		***			*			
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietīpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares		**			**			**
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares		*						
	Zemo tehnoloģiju nozares								*
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā		***			*			
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga		**			*			
	Pierīga							** (neg.)	
	Vidzeme	***							
	Kurzeme				** (neg.)	***			
	Zemgale						**		
	Latgale								
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta		***			*			
	Novads	*	***			***			

Tabula 212 **2.3.2.1. aktivitātes pirmā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums**

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Agrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Agrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		***	***	***		**		**	
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F	***	***	***			*		**
	Cits pamatdarbības veids	*				*		***	
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	**	**						
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares		*						
	Zemo tehnoloģiju nozares								*
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā								
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga				** (neg.)			***	
	Pierīga	*		**					
	Vidzeme	***							
	Kurzeme								
	Zemgale						**		
	Latgale								
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	**	**	**				**	
	Novads	***	***	**					

Tabula 213 2.3.2.1. aktivitātes otrā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T2 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī									
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids							*	
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares								
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā								
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga								
	Pierīga			*				*	
	Vidzeme								
	Kurzeme								
	Zemgale								
	Latgale								
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta								
	Novads								

6.1.14. 2.3.2.2.1. "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās (ĪAT)" aktivitātes atbalsta kontrafaktuālais izvērtējums

2.3.2.2.1. aktivitātes "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās (ĪAT)" kontrafaktuālā izvērtējuma intervences grupā ir 95 atbalsta saņemšanas gadījumi. Ņemot vērā aktivitātes atbalsta mērķi īpaši atbalstāmajās teritorijās, sadalījums pa plānošanas reģioniem ir salīdzinoši vienmērīgāks un ne tik koncentrēts Rīgas un Pierīgas reģionos, kā citās aktivitātēs. Taču, ņemot vērā ģenerālās kopas un līdz ar to kontroles grupas īpaši augsto īpatsvaru Rīgas un Pierīgas reģionos, citiem reģioniem kontrafaktuālo analīzi nav iespējams veikt, tāpat kā uzņēmumiem, kuri darbojas A vai B darbības nozarēs un augsto tehnoloģiju nozarēs.

Tabula 214 **Aktivitātes 2.3.2.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NACE**

Sadalījums pēc NACE	A un B	C un F	Cits pamatdarbības veids
Intervences grupa	11	56	28
Kontroles grupa	7	62	311

Tabula 215 **Aktivitātes 2.3.2.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc OECD klasifikācijas**

Sadalījums pēc OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	Zemo tehnoloģiju nozares	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā
Intervences grupa	1	7	8	28	51
Kontroles grupa		19	3	19	339

Tabula 216 **Aktivitātes 2.3.2.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3**

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Intervences grupa	20	10	28	14	6	17
Kontroles grupa	280	86	5	2	3	4

Tabula 217 **Aktivitātes 2.3.2.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra**

Sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra	Rīga	Daugavpils	Jēkabpils	Jelgava	Jūrmala	Liepāja	Rēzekne	Valmiera	Ventspils
Intervences grupa	20	2	1	1		1	2	1	
Kontroles grupa	280	2		1	13	1		1	1

Tabula 218 **Aktivitātes 2.3.2.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums citās apakškategorijs**

Sadalījums citās apakškategorijs	Pilsēta	Novads	Jauns	Senāk reģistrēts	Liels	Neliels
Intervences grupa	28	67	59	36		
Kontroles grupa	299	81	121	259		

Pirmais references gads ir kopš 2007. gada, jo projekti uzsākti 2008. gadā. Ņemot vērā aktivitātes agro uzsākšanu, iespējams veikt vidēja termiņa analīzi pilnai izlasei, kur īsākajiem no projektiem, kas uzsākti un pabeigti 2008. gada laikā, piecu gadu termiņš pēc projekta beigām ir 2013. gads.

Tabula 219 **Aktivitātes 2.3.2.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc pirmā references gada**

T=1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kopā
Intervences grupa	30	39	26							95
Kontroles grupa (UGP)	118	146	107	9						380
Kontroles grupa (nodokļi)	117	146	107	6						376

Tabula 220 **Aktivitātes 2.3.2.2.1. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc trešā references gada**

T=3	2013	2014	2015	2016	Kopā
Intervences grupa	8	30	47	10	95
Kontroles grupa (UGP)	29	117	187	47	380
Kontroles grupa (nodokļi)	28	117	186	45	376

Caurmērā negatīva īstermiņa un vidēja termiņa ietekme vērojama uz uzņēmumu peļņas rādītājiem, taču pozitīva ietekme ir uz uzņēmumu neto apgrozījumu, darbinieku skaitu un nomaksāto nodokļu apjomu. Pozitīva intervences ietekme uz vairākiem analītiskajiem rādītājiem gan īstermiņā, gan vidējā termiņā vērojama uzņēmumiem, kuri dibināti pirms 2007. gada 1. janvāra.⁶⁸

⁶⁸ Jebkura kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāts interpretējams salīdzinājumā ar konkrētajai aktivitātei pēc nejaušas atlases principa veidoto kontroles grupu.

Tabula 221 2.3.2.2.1. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 - T2									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		***							
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids				*** (neg.)				
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā			* (neg.)	*** (neg.)				
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga		***						
	Pierīga			* (neg.)	** (neg.)	*		** (neg.)	
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	**			* (neg.)				
	Novads								
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi								***
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	***	***	***	***	***			

Tabula 222 **2.3.2.2.1. aktivitātes pirmā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums**

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		***	*	***					
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F	*		*					* (neg.)
	Cits pamatdarbības veids					*			
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā			* (neg.)	*** (neg.)				
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga	**	***			*		*	
	Pierīga		**		** (neg.)	***			
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	*							
	Novads	*							
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi								**
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	***	***	***	***	***		**	

Tabula 223 **2.3.2.2.1. aktivitātes otrā un trešā references gada kontrafaktuālais izvērtējums**

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes “Atšķirība-atšķirībā” rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Apgrozījums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Apgrozījuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T2 – T3									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī									
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids								**
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā								
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga					*			
	Pierīga								
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta								
	Novads								
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi								
	Senāk reģistrētie uzņēmumi								

6.1.15. 2.3.2.2.2. "Atbalsts ieguldījumiem ražošanas telpu izveidei vai rekonstrukcijai" atbalsta aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

Atbalsta programmas ietvaros ir pabeigti astoņi projekti, kurus īstenojuši pieci unikāli atbalsta saņēmēji:

- ▶ NP Jelgavas biznesa parks, SIA;
- ▶ PUMAC LIEPAJA, Liepājas speciālās ekonomiskās zonas SIA;
- ▶ Ditton pievadķēžu rūpnīca, AS;
- ▶ Ventspils brīvostas pārvalde;
- ▶ Plienciema 16, SIA.

Projekti ir uzsākti 2014. gadā (izņemot vienu projektu, kas uzsākts 2013. gada decembrī, taču līgums par projekta īstenošanu ir noslēgts 2014. gada maijā). Projekti ir aptvēruši ražošanas ēku un telpu izbūvi vai rekonstrukciju.

2013. gadā četru uzņēmumu (t.i., neskaitot Ventspils brīvostas pārvaldi) kopējais neto apgrozījums bija 8,9 miljoni latu jeb 12,7 miljoni eiro, taču 2016. gadā tas bijis par vienu miljonu mazāks, par 45% sarucis ir arī kopējais vidējais nodarbināto skaits (samazinājumu rada vidējais nodarbināto skaita samazinājums AS Ditton pievadķēžu rūpnīcā no 322 uz 165 nodarbinātām personām laika periodā no 2013.gada un 2016.gadam).

6.1.16. 2.3.2.3. "Klasteru programma" atbalsta aktivitātes kontrafaktuālais izvērtējums

Intervences grupu veido 265 atbalsta saņēmēji (uzņēmumi uzskaitīti vienreiz), pēc visu datubāzēs uzskaitīto atbalsta saņēmēju atlases, ņemot vērā ne tikai metodoloģiskos atlases kritērijus (kā pamatdarbības veids, uzņēmējdarbības tips, neto apgrozījums vismaz vienā no pētāmā perioda gadiem u.c.), bet arī datu uzskaites kvalitātes ierobežojumu, t.i., no diviem dažādiem datu avotiem iegūtie atbalstu saņēmēju saraksti atšķiras, līdz ar to intervences grupā iekļauti tikai tie atbalsta saņēmēji, kas reģistrēti abos datu uzskaites dokumentos.

Intervences grupā nav pārstāvētas A un B darbības nozares, taču biežāk kā kontroles grupā ir pārstāvētas augsto tehnoloģiju un vidēji augsto tehnoloģiju nozares. Iepriekš minētajām uzņēmumu grupām nav iespējams veikt kontrafaktuālo ietekmes novērtējumu nepietiekamu novērojumu skaita dēļ. Intervences grupā biežāk kā kontroles grupā pārstāvēti lielie uzņēmumi.

Tabula 224 **Aktivitātes 2.3.2.3. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NACE**

Sadalījums pēc NACE	A un B	C un F	Cits pamatdarbības veids
Intervences grupa		132	133
Kontroles grupa	7	136	540

Tabula 225 **Aktivitātes 2.3.2.3. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc OECD klasifikācija**

Sadalījums pēc OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	Zemo tehnoloģiju nozares	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā
Intervences grupa	32	49	5	69	110
Kontroles grupa		52	10	42	579

Tabula 226 **Aktivitātes 2.3.2.3. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc NUTS3**

Sadalījums pēc NUTS3	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Intervences grupa	136	66	26	19	8	10
Kontroles grupa	488	169	5	6	8	7

Kontrafaktuālo analīzi nav iespējams veikt par uzņēmumiem, kas reģistrēti Vidzemē, Kurzēmē, Zemgalē vai Latgalē, vai nacionālā līmeņa attīstības centrā (izņemot Rīgu).

Tabula 227 **Aktivitātes 2.3.2.3. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra**

Sadalījums pēc nacionālā līmeņa attīstības centra	Rīga	Daugavpils	Jēkabpils	Jelgava	Jūrmala	Liepāja	Rēzekne	Valmiera	Ventspils
Intervences grupa	136	4		4	1	4	2	8	8
Kontroles grupa	488	3	1	1	23	2	2		1

Tabula 228 **Aktivitātes 2.3.2.3. intervences un kontroles grupas sadalījums citās apakškategorijs**

Sadalījums citās apakškategorijs		Novads	Jauns	Senāk reģistrēts	Liels	Neliels
Intervences grupa	167	98	84	181	99	166
Kontroles grupa	521	162	330	353	23	660

Atbalsts klasteru programmas ietvaros tika saņemts no 2012. līdz 2015.gadam, līdz ar to pirmais references gads ir gads pirms atbalsta saņemšanas, t.i. no 2011. līdz 2014.gadam, izņemot piecus gadījumus, kad pirmais references gads ir uzņēmuma dibināšanas un vienlaikus atbalsta saņemšanas gads. Ņemot vērā, ka klasteru programma noslēdzās 2015.gadā, gads pēc projekta jeb otrais references gads ir 2016.gads. Gads pēc projekta beigām pieņemts visiem uzņēmumiem vienāds, neatkarīgi no katra dalībnieka iesaistes ilguma kompetences centrā, tas saistīts ar datu pieejamības ierobežojumiem – no esošajiem datu avotiem nav iespējams konstatēt projekta beigu termiņu katra dalībnieka līmenī. Ņemot vērā augstāk minēto, šai aktivitātei nav iespējams veikt vidēja termiņa kontrafaktuālo izvērtējumu.

Analītisko rādītāju – nomaksātie nodokļi un radītā pievienotā vērtība – kontrafaktuālajā izvērtējuma kontroles grupas apjoms ir mazāks un sadalījums mainās, ņemot vērā datu par nodokļu ieņēmumiem ierobežojumus kontroles grupai.

Tabula 229 **Aktivitātes 2.3.2.3. intervences un kontroles grupas sadalījums pēc pirmā references gada**

T=1	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Kopā
Intervences grupa					67	72	70	56		265
Kontroles grupa (UGP)					166	186	193	138		683
Kontroles grupa (nodokļi)					157	171	172	125		625

Atbalsts klasteru programmas ietvaros bijis ar nozīmīgāku ietekmi nelieliem un jauniem uzņēmumiem, un uzņēmumiem Pierīgā, taču ietekme vērojama tikai uz nelielu skaitu analītisko rādītāju.⁶⁹

⁶⁹ Jebkura kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāts interpretējams salīdzinājumā ar konkrētajai aktivitātei pēc nejausās atlases principa veidoto kontroles grupu.

Tabula 230 2.3.2.3. aktivitātes pirmā un otrā references gada kontrafaktuālais izvērtējums

Aktivitātes / apakšaktivitātes kontrafaktuālās analīzes "Atšķirība-atšķirībā" rezultātu statistiskā nozīmība analītisko rādītāju un kritēriju griezumā		Aproģējums	Darbinieku skaits	Bruto peļņa	Neto peļņa	Nomaksātie nodokļi	Aproģējuma – aktīvu attiecība	Pamatkapitāla rentabilitāte	Radītā pievienotā vērtība
Analīzes periodi T1 - T2									
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī									
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	-	-	-	-	-	-	-	-
	C un F								
	Cits pamatdarbības veids								
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares								
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares								
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā								
Statistiskais reģions (NUTS3)	Rīga								
	Pierīga								*
	Vidzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kurzeme	-	-	-	-	-	-	-	-
	Zemgale	-	-	-	-	-	-	-	-
	Latgale	-	-	-	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta								
	Novads								
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi								
	Nelielie uzņēmumi			*	**	***			
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi					*			
	Senāk reģistrētie uzņēmumi								

6.1.17. Ražošanas funkcija – darbaspēka, kapitāla un kopējās faktoru produktivitātes novērtējums

5. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi (2)

ID.5.2.1. Kapitāla produktivitāte pēc ES fondu finansētu projektu īstenošanas ir pieaugusi uzņēmumiem visās aktivitātēs, izņemot 2.1.2.1.1. "Kompetences centri", 2.1.2.2.4. "MVK jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma", 2.2.1.1. "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos", 2.3.2.1. "Biznesa inkubatori".

ID.5.2.2. Darbaspēka produktivitāte pēc ES fondu finansētu projektu īstenošanas ir pieaugusi uzņēmumiem visās aktivitātēs, izņemot 2.1.2.2.1. "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde", 2.2.1.4.1. "Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai" un 2.3.2.2.1. "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās".

ID.5.2.3. ES fondu projektu īstenošanas rezultātā lielākajā daļā no aktivitātēm ir kritusies kopējā faktoru produktivitāte, taču tas saistāms tieši ar vienlaicīgu darbaspēka produktivitātes pieaugumu, izņemot 2.2.1.4.1. "Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai" un 2.3.2.2.1. "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās", kur kopējās produktivitātes kritums ir amortizēts caur kapitāla produktivitātes kāpumu.

ID.5.2.4. Uzņēmumiem, kas saņēmuši atbalstu aktivitātē 2.3.2.2.1. "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās (IĀT)" ir izteikti zema kopējā faktoru produktivitāte, vienlaikus šiem uzņēmumiem ir augstākā darbaspēka produktivitāte.

Lai novērtētu ES fondu atbalsta ietekmi uz komersantu konkurētspējas pieaugumu, papildus kontrafaktuālai intervences izvērtēšanai, ir izmantota ražošanas funkcija aktivitāšu līmenī. Ražošanas funkcijas novērojumu skaits ir mazāks par kontrafaktuālajā analīzē intervences grupu novērojumu skaitu, ņemot vērā, ka izslēgti novērojumi, kuru apgrozījuma, darbaspēka vai kapitāla vērtība bijusi nulle, jo ražošanas funkcija paredz logaritmiski lineāras regresijas veidošanu, kur logaritmam no nulles nav vērtības.

Liels novērojumu skaits ir atmests biznesa inkubatoros atbalstu saņēmušo uzņēmumu vidū, kā arī 1.3.1.2. aktivitātē "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai", kas saistīts ar faktu, ka uzņēmējdarbību uzsākušie uzņēmēji nav veikuši investīcijas pamatlīdzekļos.

Tabula 231 **Ražošanas funkcija atbalsta saņēmējiem**

Aktivitāte / apakšaktivitāte		Gads pirms intervences (T1)				Gads pēc intervences (T2)			
		Novērojumu skaits	TFP	α	β	Novērojumu skaits	TFP	α	β
1.3.1.2.		318	4,819	0,525	0,131	462	4,364	0,557	0,194
2.1.2.1.1.		57	4,119	0,646	0,161	69	1,547	0,835	0,150
2.1.2.2.	2.1.2.2.1.	68	2,736	0,626	0,264	67	3,438	0,567	0,297
	2.1.2.2.2.	102	3,890	0,688	0,161	108	2,081	0,762	0,212
	2.1.2.2.4.	14	4,511	0,523	0,282	18	1,618	0,805	0,216
2.1.2.4.		161	4,221	0,705	0,136	176	1,920	0,794	0,191
2.2.1.1.		74	4,711	0,483	0,278	107	2,908	0,694	0,187
2.2.1.3.		448	4,426	0,607	0,218	462	2,926	0,657	0,274
2.2.1.4.	2.2.1.4.1.	231	3,150	0,702	0,190	292	2,777	0,653	0,259
	2.2.1.4.2.	155	3,924	0,715	0,157	159	3,080	0,755	0,161
2.3.1.1.1.		2724	4,307	0,660	0,157	2801	3,963	0,678	0,160
2.3.2.1.		178	4,060	0,522	0,212	330	4,788	0,563	0,145
2.3.2.2.1.		72	0,583	0,841	0,269	90	0,522	0,820	0,286
2.3.2.3.		228	4,003	0,694	0,143	228	2,157	0,754	0,207

TFP – kopējā faktoru produktivitāte (no angļu val. total factor productivity), α – darbaspēka produktivitāte, β – kapitāla produktivitāte

6.2. Sestais izvērtēšanas jautājums

Sestais izvērtēšanas jautājums: Cik lielā apmērā finanšu instrumenti spējuši piesaistīt privāto finansējumu (noteikt sviras efektu) finanšu instrumenta un finansējuma saņēmēju līmenī (ALTUM, LGA, riska kapitāla fondu pārvaldnieki)?

6. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi

ID.6.1. ES fondu 2007. - 2013. gada plānošanas perioda finanšu instrumentu svira darījumiem atrodas robežās no 1 līdz 3. Vislielāko sviru sasnieguši mezanīna instrumenta darījumi, jo šis instruments sedz tikai kredītiestādes papildu risku.

ID.6.2. LHZB/Altum vadītā aizdevumu programma demonstrējusi zemāku sviras rezultātu nekā EIF vadītā programma ar divām Latvijas komercbankām un divām finanšu institūcijām kā finanšu starpniekiem. Tas var būt skaidrojams ar komercbanku ciešāku sadarbību ar to klientiem, kā arī atšķirīgu kredītu tirgus situāciju šo programmu īstenošanas gados.

ID.6.3. LGA vadībā garantiju programmas sasniedza augstāku sviru nekā Altum vadītās garantiju programmas perioda vēlākā posmā. Ņemot vērā, ka pēc uzbūves atbalsts ir identisks, skaidrojums visticamāk ir Altum programmas darbības īsāks laiks un atšķirīga ekonomiskā situācija programmas īstenošanas laikā – tāpat, nav iespējams izdarīt secinājumus par divu finanšu starpnieku salīdzinošu darbības efektivitāti.

ID.6.4. Mikroaizdevumu programma strādāja ar augstāku sviru nekā līdzīgas tās pašas kredītiestādes ESF un ERAF uzsācēju programmas. Tas, visticamāk, ir saistīts ar uzņēmējdarbības uzsācēju augstākiem riskiem un trūkstošu nodrošinājumu.

ID.6.5. Riska kapitāla fondu sviras ir zemākas nekā citiem apskatītiem finanšu instrumentiem, kā arī atsevišķos gadījumos fonda vadības izmaksas pārsniedz fonda pārvaldnieka privāto investīciju apjomu – tāpat ne viss ERAF finansējums ir faktiski piešķirts atbalsta saņēmējiem. Atbalsta programmas shēma pieļāva šādu rezultātu.

ID.6.6. Papildinot analīzi ar informāciju par katrā finanšu instrumentā ieguldīto ES fondu apjomu, nav izdevies gūt visaptverošu ieskatu instrumentu un to vadītāju darbības efektivitātē. Ievērojamā līdzekļu pārdale finanšu instrumentu aktivitātēs perioda noslēgumā un plānošanas dokumentos norādītajam publiskajam piešķīrumam esot būtiski zemākam nekā finanšu instrumentos ieguldītajam piešķīrumam, padara sviras aprēķinus neinformatīvus.

Viena no finanšu instrumentu būtiskākām priekšrocībām salīdzinājumā ar grantiem ir iespēja piesaistīt privāto finansējumu publisko mērķu, proti, uzņēmējdarbības veicināšanas, sasniegšanai. Piesaistītā privāto finansējuma nozīmi mērķu sasniegšanā novērtē, aprēķinot sviras efektu, t.i., attiecību starp kopējo finansējuma apjomu un finanšu instrumenta ieguldīto publisko finansējumu. Sviras efekts pieaug, ja finanšu līdzekļi tiek izmantoti atkārtoti finanšu instrumenta ietvaros – līdz ar kāda no darījuma (aizdevuma, riska kapitāla, utml.) saņēmēja saistību izpildi, atgūtie finanšu līdzekļi var tikt atkārtoti ieguldīti. Atkārtota finanšu līdzekļu izmantošana turpinās arī pēc programmas slēgšanas, šajā gadījumā – pēc plānošanas perioda beigām, jo finansējums, kas atgūts pēc 2007. – 2013. gada plānošanas perioda finanšu instrumentu slēgšanas (daļa instrumentu joprojām darbojas, kā piemēram, riska kapitāla fondi), ir pieejams līdzīgu politikas mērķu sasniegšanai. Pašlaik atgūtie finanšu līdzekļi tiek izmantoti kā Altum pašu finansējums jaunu uzņēmējdarbības finanšu instrumentu finansēšanai.

Tabula 232 Finanšu instrumenti

Riska kapitāla fonds	Uzsākšanas kapitāla fonds	Sēklas kapitāla fonds	Dalīta riska aizdevumu fonds		Izaugsmes kapitāla fonds		
BaltCap Management Latvia SIA	Imprimatur Capital Fund Management SIA	Imprimatur Capital Fund Management SIA	Swedbank AS	SEB banka AS	Expansion capital SIA	FlyCap SIA	ZGI Capital SIA

6.2.1. Sviras efekts finanšu instrumentu līmenī

Finanšu instrumentiem sviras efekts analizēts finanšu instrumentu darījumu līmenī un finanšu instrumentu līmenī dalījumā pa aktivitātēm un apakšaktivitātēm un tajās ietvertajiem finanšu instrumentiem. Pastāv vairāki finanšu instrumentu parametri, piemēram, riska pakāpe, publiskā atbalsta intensitāte, finanšu instrumenta atbalstītais uzņēmējdarbības posms, mērķa grupas īpašības u.c., kas nosaka gan privātā resursa piesaistes nosacījumus, gan sagaidāmos zaudējumu apjomus. Šie nosacījumi pamato sviras (privātā līdzfinansējuma) prasību programmu izstrādē.

6.2.1.1. 2.2.1.1. Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos

Aizdevumi. EIF kā ieguldījumu fonda pārvaldnieks 2010. gadā īstenoja valsts atbalsta programmu finanšu starpnieku atlasī, kurā tiesības kļūt par fondu pārvaldniekiem ieguva AS Swedbank un AS SEB. Četrus gadus vēlāk par fondu pārvaldniekiem kļuva arī SIA GrandCredit un AS Capitalia.

Atbilstoši konkursa nosacījumiem, kredītiestādei, kas īsteno atbalsta programmu, ir jānodrošina puse kredīta apjoma no tās līdzekļiem. Neviens no finanšu starpniekiem nepiedāvāja par minimālajām prasībām labvēlīgākus nosacījumus. Līdz ar to visos darījumos ir vienāds privātā līdzfinansējuma īpatsvars jeb svira: puse līdzekļu nāca no publiskiem avotiem un puse no privātiem, tādējādi svirai esot 2.

Aizdevumu instrumentu līmenī svira ir 0,17. Svira noteikta uz komersantiem izsniegtā finansējuma apjomu 31.10.2016., kur apjomīgākie aizdevumu instrumenti darbojušies jau ilgāk nekā pusi no līgumā ar finanšu starpnieku paredzētā termiņa (10 gadiem). Sviras uzlabojums iespējams turpmākajā finanšu instrumentu darbības periodā, izsniedzot jaunus aizdevumus komersantiem.

Kopā aktivitātes ietvaros tika izsniegti 74 aizdevumi. Viena aizdevuma apjoms svārstās no 1,5 tūkst. līdz 1,2 milj. eiro. Visvairāk aizdevumu (42) izsniegusi AS Capitalia, taču pēc aizdevumu kopsummas vislielāko portfeli veidoja AS Swedbank aizdevumi ar kopējo apjomu 4,36 milj. eiro.

Tabula 233 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finansējuma saņēmējs	Laika periods	Izsniegtais finanšu instrumenta aizdevumu apjoms, EUR	Kopējās aizdevumu izmaksas, EUR	Svira finanšu instrumenta darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
EIF / LGA	2010. – 2015.gads	3 796 447	7 592 894	2	0,17

Lielākais darījumu skaits un apjoms ir Rīgas statistiskajā reģionā. Darījumu skaita ziņā ceturtdaļa attiecas uz Pierīgu, savukārt darījumu apjoma ziņā gandrīz trešdaļa finansējuma veikta ar komersantiem Kurzēmē.

Tabula 234 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	4	5%	18 425	<1%
Latgale	0	0%	0	0%
Pierīga	18	24%	186 900	5%
Rīga	44	60%	2 253 629	59%
Vidzeme	4	5%	112 493	3%
Zemgale	4	5%	12 25 000	32%

Riska kapitāls. Riska kapitāla investīcijas, t.sk. sēklas kapitāla investīcijas, ir aizdevumi pamatkapitāla veidošanai ar visaugstāko risku, tāpēc piesaistītā privātā līdzfinansējuma īpatsvars jeb svira ir salīdzinoši zema. EIF organizētajā konkursā riska kapitāla fondu pārvaldnieki sacentās arī ar piedāvāto sviras līmeni, taču tirgus ierobežotais apjoms (piemēram, sēklas fonda vadībai tika iesniegts tikai viens piedāvājums) neveicināja sviras pieaugumu. Svira variē atkarībā no riska kapitāla fonda parametriem

un riskiem. Kopumā sešus riska kapitāla fondus vadīja pieci finanšu starpnieki. Kopā tika īstenoti dažāda apjoma 186 riska kapitāla investīciju darījumi. Privātā līdzfinansējuma īpatsvars jeb svira visos no riska kapitāla fondiem ir vienāda, 1,17.

Riska kapitāla instrumentu līmenī svira ir 0,86. Svira noteikta uz komersantos ieguldītā finansējuma apjomu 31.10.2016., kur finansējuma ziņā apjomīgākie riska kapitāla instrumenti darbojušies jau ilgāk nekā pusi no līgumā ar finanšu starpnieku paredzētā termiņa (10 gadiem). Sviras uzlabojums iespējams turpmākajā finanšu instrumentu darbības periodā, vienlaicīgi sviras uzlabojumus ierobežo administrācijas izmaksu segšana no riska kapitāla fondā ieguldītiem līdzekļiem.

Tabula 235 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finansējuma saņēmējs	Laika periods	Ieguldītais finanšu instrumenta apjoms, EUR	Kopējais ieguldījums, EUR	Svira finanšu instrumenta darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
EIF / LGA	2010.-2015.gads	56 943 134	66 592 619	1,17	0,86

Lielākais riska kapitāla darījumu skaits īstenots Rīgā. Pārējos reģionos darījumu skaits ir robežās no 2-15% no kopējā darījumu skaita. Arī darījumu apjoma ziņā līdere ir Rīga, aptverot gandrīz 2/3 finansējuma.

Tabula 236 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	10	5%	7 858 333	14%
Latgale	3	2%	3 335 135	6%
Pierīga	28	15%	4 489 813	8%
Rīga	127	68%	36 810 591	65%
Vidzeme	8	4%	1 709 737	3%
Zemgale	10	5%	2 739 524	4%

6.2.1.2. 2.2.1.3. Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai

Kredītu garantijas. Balstoties uz 2004. – 2006. gada plānošanas periodā iegūto pieredzi, LGA 2007. – 2013. gada plānošanas periodā turpināja izsniegt garantijas komercbanku aizdevumiem komersantiem. Šim finanšu instrumentam svira ir salīdzinoši augsta, pateicoties atkārtotās izmantošanas iespējai. Līdz 2013. gada beigām tika izsniegtas 383 garantijas mazo un vidējo komersantu aizdevumiem, kur daļa no tiem bija aizdevumi ERAF grantu projektu finansēšanai.

Tabula 237 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finansējuma saņēmējs	Laika periods	Garantiju apjoms, EUR	Garantēto kredītu apjoms, EUR	Svira finanšu instrumenta darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
LGA	2009. – 2013.gads	124 419 313	270 060 137	2,17	

Darījumu skaita ziņā līdere ir Rīga ar vairāk nekā pusi no parakstītajām garantijām. Finansējuma apjoma ziņā Rīgas finansējuma apjoms ir nedaudz mazāks nekā puse no darījumu kopējā apjoma.

Tabula 238 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	51	13%	25 929 164	21%
Latgale	9	2%	2 450 828	2%
Pierīga	53	14%	15 663 970	13%
Rīga	205	54%	57 627 297	46%
Vidzeme	35	9%	10 347 425	8%
Zemgale	30	8%	12 400 630	10%

Eksporta garantijas. 2007. – 2013. gada plānošanas periodā tika izdalīts atsevišķs eksporta garantijas tips. To izsniegšana tika veikta no 2009. līdz 2013. gadam, kad Latvijas tautsaimniecību ietekmēja globālā ekonomiskā krīze, līdz ar to garantiju loma bija atbalstīt komersantus eksporta noieta veicināšanā, ņemot vērā, ka iekšzemes pieprasījums būtiski saruka. Augstā riska dēļ, eksporta garantiju svira ir zemāka nekā kredītu garantijām. Kopumā LGA izsniedza 131 garantiju eksporta darījumiem ar partneriem galvenokārt Krievijā, Baltkrievijā un Kazahstānā.

Tabula 239 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finansējuma saņēmējs	Laika periods	Garantiju apjoms, EUR	Apstiprinātais atliktā maksājuma limits, EUR	Svira finanšu instrumenta darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
LGA	2009. – 2013.gads	12 546 198	14 681 989	1,17	

Arī eksporta garantiju skaita un apjoma ziņā vadošās pozīcijas ieņem Rīga. Salīdzinoši liels darījumu skaits attiecas uz komersantiem Kurzēm, taču to finansējuma apjoms ir visai mazs.

Tabula 240 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	57	31%	360 525	3%
Latgale	1	<1%	12 150	<1%
Pierīga	27	15%	1 635 574	13%
Rīga	80	44%	8 662 856	69%
Vidzeme	11	6%	1 673 884	13%
Zemgale	6	3%	201 209	2%

6.2.1.3. 2.2.1.4.1. Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai

Investīciju un apgrozāmo līdzekļu aizdevumi. Laikā no 2009. – 2015. gadam LHVB (vēlāk Altum) uzņēmējiem izsniedza ERAF līdzfinansētos investīciju un apgrozāmo līdzekļu aizdevumus. Daļēji šī atbalsta programma pārklājas ar 2.2.1.1.aktivitātes "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos" ietvaros īstenoto kredītu programmu, ņemot vērā atbalsta specifiku un mērķa grupu.

LHVB kā valsts attīstības bankas mērķa grupa bija augstāka riska kredīti, vienlaicīgi šo kredītu termiņi bija caurmērā īsāki. Šī finanšu instrumenta līdzfinansējumu LHVB nodrošināja ar pašu kapitālu. Taču LHVB līdzekļi nav pilnībā uzskatāmi par privāto finansējumu, tas noteikts ar īpašu LHVB (vēlāk Altum) statusu Latvijā.

Tabula 241 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finansējuma saņēmējs	Laika periods	Izsniegtais finanšu instrumenta aizdevumu apjoms, EUR	Kopējās aizdevuma izmaksas, EUR	Svira finanšu instrumenta darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
LHZB / Altum	2009. – 2015.gads	76 885 107	104 762 770	1,36	

Aizdevumu sadalījums pēc projekta mērķa bija:

- ▶ aptuveni trešā daļa – apgrozāmo līdzekļu aizdevumi,
- ▶ aptuveni divas trešdaļas – investīcijas.

Kopumā tika izsniegti 126 aizdevumi, kuru summas svārstījās no 7,7 tūkstošiem eiro apgrozāmo līdzekļu aizdevumos līdz 7,1 milj. eiro investīciju projektos.

Darījumu skaita ziņā trim reģioniem tas atrodas robežās no 21-27%, kamēr citiem trim – robežās no 8-12%. Finanšu apjoma ziņā lielākais finansējums nonācis komersantiem Rīgā.

Tabula 242 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	15	12%	9 392 009	12%
Latgale	12	10%	6 104 320	8%
Pierīga	29	23%	14 802 727	19%
Rīga	34	27%	26 738 572	35%
Vidzeme	26	21%	11 372 037	15%
Zemgale	10	8%	8 539 443	11%

Mikroaizdevumi. Kā risinājumu attiecināmo izmaksu summas nodrošināšanai 2014. – 2015. gadā Altum īstenoja mikroaizdevumu programmu. Programmai piemīt būtiski augstākas administratīvās izmaksas, ņemot vērā mazāku vidējo darījuma apjomu, taču ne augstāks risks. Mikroaizdevumu programmas svira ir tikai nedaudz zemāka par investīciju un apgrozāmo līdzekļu aizdevumu programmas sviru (1,33). Altum arī šajā aizdevumu programmā nodrošināja sviras efektu ar pašu līdzekļu piesaisti.

Divu gadu laikā tika izsniegti 128 mikroaizdevumi, aizdevumu summām svārstoties starp diviem un 25 tūkstošiem eiro.

Tabula 243 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finansējuma saņēmējs	Laika periods	Izsniegtais finanšu instrumenta aizdevumu apjoms, EUR	Kopējās aizdevuma izmaksas, EUR	Svira finanšu instrumenta darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
Altum	2014. – 2015. gads	1 602 683	2 124 514	1,33	

Mikroaizdevumi ir vienīgais finanšu instruments, kurā lielākais darījumu skaits veikts ar komersantiem Latgales reģionā. Darījumu kopapjoma ziņā līdere ir Rīga.

Tabula 244 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	17	13%	250 620	15%
Latgale	30	23%	339 873	21%
Pierīga	20	16%	264 012	16%
Rīga	27	21%	389 043	24%
Vidzeme	20	16%	210 960	13%
Zemgale	14	11%	148 176	9%

Aizdevumi saimnieciskās darbības uzsācējiem. Lai stimulētu ESF līdzfinansēto programmu ietekmi un nodrošinātu attiecināmo izmaksu apjomu, 2014. – 2015. gadā Altum īstenoja aizdevumu programmu saimnieciskās darbības uzsācējiem, kuru projekti tai skaitā līdzfinansēti no ERAF.

2014. un 2015. gadā abas programmas darbojās vienlaicīgi. Balstoties uz iepriekšējos gados iegūto pieredzi, ERAF projektu īstenošanas zemāki riski pamatoja salīdzinoši augstu sviru (1,26). Altum nodrošināja līdzfinansējumu no pašu līdzekļiem. Baltoties uz biznesa plānu analīzi, Altum piešķirā aizdevumus 265 uzņēmējdarbības uzsācējiem, viena aizdevuma summa svārstījās no nepilna tūkstoša līdz pat 77 tūkstošiem eiro.

Tabula 245 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finansējuma saņēmējs	Laika periods	Izsniegtais finanšu instrumenta aizdevumu apjoms, EUR	Kopējās aizdevuma izmaksas, EUR	Svira finanšu instrumenta darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
Altum	2014. – 2015. gads	4 464 889	5 638 948	1,26	

Gan aizdevumu skaits saimnieciskās darbības uzsākšanai, gan darījumu apjoms ir salīdzinoši izlīdzināts reģionu starpā.

Tabula 246 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	39	15%	734 905	16%
Latgale	46	17%	815 464	18%
Pierīga	50	19%	816 541	18%
Rīga	54	20%	863 990	19%
Vidzeme	35	13%	478 411	11%
Zemgale	41	15%	755 577	17%

6.2.1.4. 2.2.1.4.2. Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai

Mezanīna aizdevumi. Ar mērķi nodrošināt ātrāku kredīta palielināšanu Latvijas tautsaimniecībai laika periodā, izejot no globālās finanšu krīzes, LGA (vēlāk Altum) īstenoja mezanīna aizdevumu programmu. Instrumenta uzbūve nosaka, ka publiskie līdzekļi tiek izmantoti papildu riska segumam, un tāpēc svira ir salīdzinoši augsta. Šajā programmā piedalījās 13 kredītiestādes – komercbankas, kā arī līzīnga darījumu finansētāji. Piecu gadu laikā programmas ietvaros tika īstenoti 28 darījumi.

Tabula 247 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finansējuma saņēmējs	Laika periods	Izsniegtais finanšu instrumenta aizdevumu apjoms, EUR	Kopējās aizdevuma izmaksas, EUR	Svira finanšu instrumenta darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
LGA /Altum	2012. – 2016.gads	14 270 081	39 194 690	2,75	

Mezanīna aizdevumi vienlīdz daudz izsniegti uzņēmumiem Rīgā un Pierīgā. Darījumu apjoma ziņā līdere ir Rīga, sekojot Pierīgai un Kurzemei.

Tabula 248 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	5	18%	3 428 649	24%
Latgale	0	0%	0	0%
Pierīga	10	36%	3 389 684	24%
Rīga	10	36%	5 768 000	40%
Vidzeme	1	4%	290 118	2%
Zemgale	2	7%	1 393 631	10%

Kredītu garantijas. Pēc LGA pievienošanas Altum, Altum turpināja izsniegt kredītu garantijas uzņēmējiem (iepiekšējā programma pārtrauca savu darbu 2013.gada beigās). Šīs programmas atrašanās citā aktivitātē saistāma primāri ar attiecināmo izmaksu summas nodrošināšanu. Svira nebūtiski saruka Altum vadības gados salīdzinājumā ar pirmajiem garantiju programmas gadiem LGA vadībā. Kopā tika piešķirtas 217 kredītu garantijas.

Tabula 249 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finansējuma saņēmējs	Laika periods	Garantiju apjoms, EUR	Garantēto kredītu apjoms, EUR	Svira finanšu instrumenta darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
Altum	2014. – 2016.gads	46 130 690	75 763 620	1,64	

Vairāk nekā puse darījumu skaita un apjoma ziņā attiecas uz Rīgu. Salīdzinoši liels darījumu apjoms veikts arī ar Pierīgā reģistrētiem uzņēmumiem.

Tabula 250 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	22	10%	4 277 010	9%
Latgale	7	3%	1 103 960	2%
Pierīga	47	22%	11 237 299	24%
Rīga	121	56%	24 266 637	53%
Vidzeme	16	7%	4 277 784	9%
Zemgale	4	2%	968 000	2%

Eksporta garantijas. Arī eksporta garantiju piešķiršana Altum vadībā turpinājās ar salīdzināmu sviru iepriekš LGA īstenotajai eksporta garantiju programmai. Šīs programmas atrašanās citā aktivitātē, nekā LGA īstenotā eksporta kredīta programma saistāma primāri ar attiecināmo izmaksu summas

nodrošināšanu. Programmas ietvaros pēdējos trīs gados garantēti tika 79 eksporta darījumi ar partneriem galvenokārt Krievijā, Ukrainā un Baltkrievijā.

Tabula 251 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finansējuma saņēmējs	Laika periods	Garantiju apjoms, EUR	Apstiprinātais atliktā maksājuma limits, EUR	Svira finanšu instrumenta darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
Altum	2014. – 2016.gads	6 008 279	6 818 317	1,13	

Arī eksporta garantiju darījumi lielākoties veikti ar Rīgā un Pierīgā reģistrētiem komersantiem.

Tabula 252 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	7	9%	414 900	7%
Latgale	1	1%	216 000	4%
Pierīga	21	27%	1 933 019	32%
Rīga	44	56%	3 103 391	52%
Vidzeme	1	1%	18 000	<1%
Zemgale	5	6%	322 969	1%

6.2.1.5. 1.3.1.2. Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai

ESF programma paredzēja apmācības uzņēmējdarbības uzsācējiem, grantu komponenti (grants uzņēmējdarbības uzsākšanai, gants aizdevuma atmaksai un procentlikmju subsīdija), kā arī aizdevumu. Granta komponente perioda laikā pakāpeniski samazinājās un perioda beigās netika ieviesta. Pēc pētnieku aprēķiniem no 25 806 681 EUR aktivitātes kopējā apjoma, 6 275 261,38 EUR tika izmaksāti kā granti, tātad 76% no aktivitātes resursiem tika novirzīti aizdevumiem. Aizdevumu darījumu apjoms ir 23 138 229,98 EUR. Kopā izsniegti 1356 aizdevumi gan jaundibinātiem uzņēmumiem (SIA), gan individuālajiem komersantiem, kā arī pašnodarbinātajiem un fiziskām personām.

Tabula 253 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finansējuma saņēmējs	Laika periods	Izsniegtais finanšu instrumenta aizdevumu apjoms, EUR	Kopējās aizdevuma izmaksas, EUR	Svira finanšu instrumenta darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
LHQB / Altum	2009. – 2015.gads	23 138 230	23 138 230	1	

Lai arī instruments primāri mērķēja uz uzņēmējdarbības aktivitātes veicināšanu ārpus Rīgas, lielākais atbalstīto uzņēmējdarbības uzsācēju skaits novērojams Rīgā. Arī darījumu finansējuma apjoma ziņā līdere ir Rīga.

Tabula 254 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	161	12%	2 626 184	11%
Latgale	220	16%	3 384 723	15%
Pierīga	208	15%	3 600 989	16%
Rīga	356	26%	7 100 307	30%
Vidzeme	223	16%	3 613 998	16%
Zemgale	188	14%	2 812 029	12%

6.2.2. Sviras efekts finansējuma saņēmēju līmenī

Sviras efekts finansējuma saņēmējiem analizēts darījumu līmenī, iedalot finanšu instrumentus Altum (iepriekš LHZB un EIF), LGA un riska kapitāla fondu pārvaldnieku griezumā.

6.2.2.1. Altum (t.sk. LHZB un EIF)

Altum darījumu svira aprēķināta, summējot trīs aktivitāšu ietvaros veikto darījumu finanšu informāciju (1.3.1.2. aktivitāte "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai", 2.2.1.1. aktivitāte "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos" un 2.2.1.4. aktivitāte "Aizdevumi komersantu konkurētspējas uzlabošanai"). Tās ir aktivitātes, kurās finanšu instrumentu programmas īstenoja LHZB un Altum (pēc LHZB pārveidošanas un LGA pievienošanas, kas pārņēma EIF vadīto ieguldījumu fondu).

Svira 1,42 apjomā ir salīdzinoši augsta, īpaši, ja ņem vērā, ka aprēķinos ietilpst riska kapitāla, iesācēju kredītu un garantiju operācijas. Kopumā visos Altum finanšu instrumentos veikti 2459 darījumi.

Svira finanšu instrumentu līmenī 1,97 aprēķināta, kopējo darījumu apjomu attiecinot pret iepriekš minēto triju DPUI aktivitāšu publiskā finansējuma piešķirumu perioda beigās. Aktivitāšu publiskā finansējuma piešķirums DP ir ievērojami mazāks nekā plānošanas periodā finanšu instrumentos ieguldītais publiskais finansējums (samazinot finansējuma apjomu DPUI nebija iespējams samazināt Altum pamatkapitālu, kas faktiski nozīmē, ka daļa ieguldījuma ir veikta no ERAF un daļa no valsts budžeta līdzekļiem), kas ir iemesls tam, ka svira finanšu instrumentu līmenī pārsniedz darījuma līmeņa sviru.

Tabula 255 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finansējuma saņēmējs	Laika periods	Finanšu instrumentu darījumu apjoms, EUR	Kopējais darījumu apjoms, EUR	Svira finansējuma saņēmēja darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
Altum (t.sk. LHZB un EIF)	2009. – 2016.gads	233 303 541	331 626 601	1,42	1,97

Lielākais Altum īstenojo darījumu skaits ir ar komersantiem Rīgā. Pārējie reģioni darījumu skaita ziņā ir robežās no 11-18% no darījumu kopapjoma. Darījumu apjoma ziņā Rīga ieguvusi vēl lielāku pārsvaru.

Tabula 256 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	280	11%	29 001 035	12%
Latgale	319	13%	15 299 475	7%
Pierīga	431	18%	40 720 984	17%
Rīga	817	33%	107 294 160	46%
Vidzeme	334	14%	22 083 538	9%
Zemgale	278	11%	18 904 349	8%

6.2.2.2. Latvijas Garantiju aģentūra

LGA laikā no 2009. līdz 2013.gadam strādāja ar kredītu garantiju un eksporta garantiju finanšu instrumentiem. Garantiju kopējā apjomā dominēja (aptuveni 90%) kredītu garantijas. LGA sasniegtā svira darījumu līmenī (2,08) ir viena no augstākajām starp analizē aplūkotajiem finanšu instrumentiem, kas skaidrojams ar atkārtotu garantiju fonda izmantošanu, t.i., līdzekļi, kas tika atgūti no atmaksātiem garantētiem aizdevumiem, tika atkārtoti ieguldīti. Kopumā LGA veica 514 aizdevumu un eksporta garantiju darījumus.

Svira finanšu instrumentu līmenī 18,44 aprēķināta, komersantiem parakstīto kopējo garantēto darījumu apjomu attiecinot pret 2.2.1.3.aktivitātes "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai" publiskā finansējuma piešķirumu perioda beigās. Aktivitātes publiskā finansējuma piešķirums perioda beigās ir samazināts līdz 15 milj. EUR, kas aritmētiski paskaidro nozīmīgo sviras atšķirību finanšu instrumenta un darījumu līmenī (garantiju programmas darbības laikā līdzekļu apjoms bija daudz lielāks nekā perioda beigās).

Tabula 257 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finansējuma saņēmējs	Laika periods	Garantiju apjoms, EUR	Apstiprinātais kredīta apjoms vai atliktā maksājuma limits, EUR	Svira finansējuma saņēmēja darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
LGA	2009. – 2013.gads	136 965 511	284 742 126	2,08	18,44

Lielākais LGA parakstīto garantiju skaits ir komersantiem Rīgā – vairāk nekā puse no kopējā darījumu skaita. Arī darījumu apjoma ziņā izteikta līdere ir Rīga.

Tabula 258 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	57	11%	26 289 689	19%
Latgale	10	2%	2 462 978	2%
Pierīga	80	16%	17 299 544	13%
Rīga	285	55%	66 290 153	48%
Vidzeme	46	9%	12 021 309	9%
Zemgale	36	7%	12 601 839	9%

6.2.2.3. Riska kapitāla fondu starpnieki un to sniegums

Imprimatur Capital Seed Fund KS. Imprimatur ir salīdzinoši pieredzējis riska kapitāla uzņēmums Latvijas un Baltijas tirgū, kas 2007. – 2013. gada plānošanas periodā vadīja divus riska kapitāla fondus. Sēklas fonda darbība tika pilnībā finansēta no ERAF līdzekļiem (svira ir 1), ņemot vērā šī fonda augstāku riska profilu, kā arī faktu, ka iepriekš Latvijā šāds finanšu instruments netika īstenots.

Uz 2016.gada 31.oktobri svira riska kapitāla fonda līmenī ir 0,7. Ne viss finansējums ir komersantiem izsniegts pirmreizēji. Vadības izmaksas pret komersantiem izsniegtā finansējuma apjomu veido attiecību 1:6,4, šim riska kapitāla fondam esot dārgākajam administrēšanas izmaksu ziņā. Šī dārdzība ir pamatota ar to, ka fonds darbojas ar sēklas darījumu finansēšanu, kas prasa daudz lielāku darbu ar atbalstīto uzņēmumu un paredz caurmērā zemāku atdevi nekā cita veida riska kapitāla darījumiem.

Tabula 259 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finanšu starpnieks	Laika periods	Ieguldītais finanšu instrumenta apjoms, EUR	Kopējais ieguldījums, EUR	Svira finanšu starpnieka darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
Imprimatur Capital Fund Management SIA	2010. – 2016.gads	6 990 933	6 990 933	1	0,70

Kopumā veikts 80 darījums. Galvenokārt no sēklas kapitāla fonda tika atbalstīti IKT nozares uzņēmumi. 50 gadījumos riska kapitāls ieguldīts datorprogrammēšanas uzņēmumos, 5 gadījumos – datoru ražošanas nozares uzņēmumos, 2 gadījumos – informācijas pakalpojumu nozares uzņēmumos. 11 uzņēmumi, kuros veiktas riska kapitāla investīcijas, nodarbojas ar zinātniskās pētniecības darbu.

Izteikts vairākums darījumu skaitā un darījumu apjomā ieguldīts uzņēmumos Rīgā.

Tabula 260 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	2	3%	250 000	4%
Latgale	0	0%	0	0%
Pierīga	8	10%	560 000	8%
Rīga	69	85%	6 030 933	86%
Vidzeme	1	1%	50 000	<1%
Zemgale	1	1%	100 000	1%

Imprimatur Capital Technology Venture Fund KS. Tehnoloģijas riska kapitāla fonds darbojas ar sviru 1,5, kas ir visai augsta salīdzinājumā ar vēlākā laika posmā uzsāktiem riska kapitāla fondiem ar sviru 1,05. Fonds kopumā veicis 9 investīciju darījumus, no kuriem pieci atbalstītie uzņēmumi darbojas IT sektorā, veicot datorprogrammēšanu.

Uz 2016.gada 31.oktobri svira riska kapitāla fonda līmenī ir 0,97. Ne viss finansējums ir komersantiem izsniegts pirmreizēji. Vadības izmaksas pret komersantiem izsniegtā finansējuma apjomu veido attiecību 1:7,4.

Tabula 261 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finanšu starpnieks	Laika periods	Ieguldītais finanšu instrumenta apjoms, EUR	Kopējais ieguldījums, EUR	Svira finanšu starpnieka darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
Imprimatur Capital Fund Management SIA	2011. – 2014.gads	3 219 647	4 805 443	1,5	0,97

Riska kapitāla investīcijas fonds veicis divos statistiskajos reģionos – Rīgā un Pierīgā.

Tabula 262 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	0	0%	0	0%
Latgale	0	0%	0	0%
Pierīga	1	13%	318 250	10%
Rīga	7	87%	2 901 397	90%
Vidzeme	0	0%	0	0%
Zemgale	0	0%	0	0%

BaltCap Latvia Venture Capital Fund KS. BaltCap vadītais fonds īstenoja riska finanšu starpnieka darbību atbilstoši minimālām konkursa prasībām, t.i., ar sviru 1,5 darījumu līmenī. Fonda darbības laikā tika īstenoti 15 investīciju darījumi, no kuriem sešos gadījumos investīcijas veiktas mazos uzņēmumos, vēl sešos gadījumos – mikro uzņēmumos un 3 gadījumos – vidējos uzņēmumos. No nozaru viedokļa līderību daļa datorprogrammēšanas un konsultēšanas nozare ar pasta un kurjeru nozari, kur katrai pa trīs riska kapitāla darījumiem.

Uz 2016.gada 31.oktobri svira riska kapitāla fonda līmenī ir 0,95. Ne viss finansējums ir komersantiem izsniegts pirmreizēji. Vadības izmaksas pret komersantiem izsniegtā finansējuma apjomu veido attiecību 1:7,4.

Tabula 263 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finanšu starpnieks	Laika periods	Ieguldītais finanšu instrumenta apjoms, EUR	Kopējais ieguldījums, EUR	Svira finanšu starpnieka darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
BaltCap Management Latvia SIA	2010. – 2015.gads	12 726 802	19 090 203	1,5	0,95

Darījumu skaita un finansējuma apjoma ziņā dominējošās pozīcijas ir Rīgas un Pierīgas uzņēmumiem. Nevienam darījumam nav veikts 2 reģionos.

Tabula 264 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	2	13%	1 971 667	15%
Latgale	0	0%	0	0%
Pierīga	6	40%	3 286 667	26%
Rīga	6	40%	6 468 469	51%
Vidzeme	1	7%	1 000 000	8%
Zemgale	0	0%	0	0%

Fonds ZGI-3. ZGI Capital vadītais fonds darbojās ar visai zemu sviru (1,05), t.i., investīciju darījumu līmenī tikai 5% līdzekļu piesaistīti no privātā finansējuma avotiem. Svira līmenis ir atbilstošs konkrētā konkursa prasībām. Fonds īstenoja 23 investīciju darījumus, t.sk., deviņos gadījumos investīcijas veiktas mazos uzņēmumos, vēl deviņos gadījumos – mikro uzņēmumos un piecos gadījumos – vidējos uzņēmumos. Pa trīs darījumiem īstenoti pārtikas produkcijas ražošanas nozarē un informācijas pakalpojumu nozarē.

Uz 2016.gada 31.oktobri svira riska kapitāla fonda līmenī ir 0,8. Ne viss finansējums ir komersantiem izsniegts pirmreizēji. Vadības izmaksas pret komersantiem izsniegtā finansējuma apjomu veido attiecību 1:9,7.

Tabula 265 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finanšu starpnieks	Laika periods	Ieguldītais finanšu instrumenta apjoms, EUR	Kopējais ieguldījums, EUR	Svira finanšu starpnieka darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
ZGI Capital SIA	2014. – 2016.gads	9 028 190	9 479 600	1,05	0,80

Darījumu skaita un finansējuma apjoma ziņā līdere ir Rīga, taču salīdzinoši daudz darījumu veikti arī ar komersantiem Zemgales reģionā.

Tabula 266 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	1	4%	285 714	3%
Latgale	0	0%	0	0%
Pierīga	2	9%	143 810	16%
Rīga	13	57%	4 851 048	54%
Vidzeme	2	9%	550 000	6%
Zemgale	5	22%	2 957 143	33%

FlyCap Investment Fund I. FlyCap Investment vadītā fonda svira (1,05) arī tika noteikta minimālo prasību līmenī, t.i., ar 5% privāto ieguldījumu. Fonds veica 24 investīciju darījumus, no kuriem 7 gadījumos investīcijas veiktas mazos uzņēmumos, vienpadsmit – mikro uzņēmumos un sešos – vidējos uzņēmumos. Trīs darījumi notika ar uzņēmumiem, kas darbojas veselības aizsardzībā, pa diviem pārtikas pārstrādē, ķīmiskajā rūpniecībā, datorprogrammēšanā, informācijas pakalpojumos, un iznomāšanas un līzinga nozarēs.

Uz 2016.gada 31.oktobri svira riska kapitāla fonda līmenī ir 0,81. Ne viss finansējums ir komersantiem izsniegts pirmreizēji. Vadības izmaksas pret komersantiem izsniegtā finansējuma apjomu veido attiecību 1:11.

Tabula 267 Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira

Finanšu starpnieks	Laika periods	Ieguldītais finanšu instrumenta apjoms, EUR	Kopējais ieguldījums, EUR	Svira finanšu starpnieka darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
FlyCap Investment	2014. – 2016.gads	11 561 601	12 139 681	1,05	0,81

Gan lielākais darījumu skaits, gan apmērs – virs divām trešdaļām - attiecas uz Rīgu.

Tabula 268 Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	2	8%	1 304 781	11%
Latgale	1	4%	380 952	3%
Pierīga	2	8%	1 642 323	14%
Rīga	17	71%	7 183 068	62%

Vidzeme	1	4%	498 095	4%
Zemgale	1	4%	319 048	3%

Expansion Capital Fund. Expansion Capital fonds darījumu līmenī piesaistīja tikai 5% privāto līdzfinansējumu, kas atbilst minimālajai robežai (svira 1,05). Šis fonds veicis visvairāk investīciju darījumu – kopā 35, taču tie ir caurmērā mazāki nekā citos riska kapitāla fondos. Īstenojot investīcijas, tika atbalstīti 15 mazie uzņēmumi, 18 mikro un divi vidējie uzņēmumi. Seši investīciju projekti īstenoti uzņēmumos, kas darbojas kokapstrādes nozarē.

Uz 2016.gada 31.oktobri svira riska kapitāla fonda līmenī ir 0,94. Ne viss finansējums ir komersantiem izsniegts pirmreizēji. Vadības izmaksas pret komersantiem izsniegtā finansējuma apjomu veido attiecību 1:12,8, šim fondam esot efektīvākajam administrēšanas izmaksu ziņā.

Tabula 269 **Darījumos izsniegtais finansējuma apmērs un svira**

Finanšu starpnieks	Laika periods	Ieguldītais finanšu instrumenta apjoms, EUR	Kopējais ieguldījums, EUR	Svira finanšu starpnieka darījumu līmenī	Svira finanšu instrumenta līmenī
Expansion Capital SIA	2014. – 2016.gads	13 415 961	14 086 759	1,05	0,94

Lielākais darījumu skaits attiecas uz Rīgu, kamēr darījumu apjoma ziņā līdere ir Pierīga ar salīdzinoši lielāku vidējo darījuma apjomu.

Tabula 270 **Darījumu skaits un apmērs dalījumā pa statistiskajiem reģioniem**

Statistiskais reģions	Darījumu skaits	Darījumu īpatsvars, %	Finanšu instrumenta apmērs darījumos, EUR	Finanšu instrumenta īpatsvars, %
Kurzeme	3	9%	1 586 514	12%
Latgale	2	6%	331 281	2%
Pierīga	9	26%	6 017 476	45%
Rīga	15	43%	3 359 737	25%
Vidzeme	3	9%	711 429	5%
Zemgale	3	9%	1 409 524	11%

6.3. Septītais izvērtēšanas jautājums

Septītais izvērtēšanas jautājums: Kāda ir ES fondu atbalsta ietekme uz jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādes un ražošanas veicināšanu atbalstītajos komersantos, kā arī sadarbības veicināšanu starp pētniecības un uzņēmējdarbības sektoriem? Kas raksturo šo sadarbību un vai tā ir ilgtspējīga?

7. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi

ID.7.1. Korelācija starp attīstības izmaksām un uzņēmumu apgrozījumu, kas šī izvērtēšanas jautājuma kontekstā raksturo jauno produktu un tehnoloģiju izstrādi un ražošanu, nepastāv.

ID.7.2. Korelācija starp nemateriālajiem ieguldījumiem un eksporta-apgrozījuma attiecību nepastāv.

ID.7.3. Kopš 2013.gada korelācijas koeficients starp attīstības izmaksām un eksporta-apgrozījuma attiecību ir audzis (ar nelielu kritumu 2016.gadā), eksportspējas un attīstības izmaksu līmenim ir savstarpēja – vidēji cieša sakarība.

ID.7.4. Kopš 2011. gada vidējās attīstības izmaksas ir būtiski augušas uzņēmumos ar lieliem sadarbības partneriem (t.i., ar kuriem darījumu vērtība pārsniedz 50% no kopējās ar PVN apliekamo darījumu vērtības).

Septītā izvērtēšanas jautājuma mērķis ir analizēt uzņēmējdarbības un pētniecības sektoru sadarbību jaunu produktu un tehnoloģiju izstrādē un ražošanas veicināšanā. Kā jau iepriekš šajā izvērtēšanas ziņojumā ir minēts, būtisks pētniecības analīzes ierobežojums ir datu pieejamība:

1. Uzņēmēju vidū pārsvarā netiek uzskaitītas P&A izmaksas;
2. No VID datu bāzēs esošajiem uzņēmumu gadu pārskatiem nav iespējams iegūt datus par peļņas un zaudējumu aprēķina pielikumā uzskaitītajiem pētniecības izdevumiem.

Attīstības izmaksas norādījuši vien ļoti neliels uzņēmumu skaits, kas saņēmuši ES fondu atbalstu (skatīt tabulu zemāk). Kopā šis uzņēmumu skaits pārsniedz 200, taču viena gada ietvaros tikai nedaudz virs 100 uzņēmumu ir iegrāmatojuši attīstības izmaksas. 95% uzņēmumu nav norādījuši attīstības izmaksas nevienā no pētāmā perioda gadiem. Savukārt no uzņēmumiem, kas norādījuši attīstības izmaksas vismaz vienā no gadiem, mazāk kā puse (46%) uzņēmumu veic eksporta darījumus.

Tabula 271 **ES fondu atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaits, kas norādījuši attīstības izmaksas un nemateriālos ieguldījumus to gada pārskatos**

UGP datu postenis	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Attīstības izmaksas	15	25	38	56	74	81	104	107	112	107
Nemateriālie ieguldījumi kopā	668	745	808	933	1020	1107	1184	1261	1270	1171
Kopējais atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaits*										5124

* Atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaits, par kuriem pieprasīti uzņēmumu gada pārskata dati, pirms datu kvalitātes pārbaudes un datu atlases analītiskajiem aprēķiniem, t.sk. periodā likvidētie un jaundibinātie uzņēmumi

Ņemot vērā augstāk minēto, t.i., salīdzinoši nelielu novērojumu skaitu, septītā izvērtēšanas jautājuma analīze nav veikta aktivitāšu un apakšaktivitāšu, kā arī citos analītiskajos griezumos. Kā piemēram, lielākais attīstības izmaksu uzrādījušo uzņēmumu skaits ir 2.3.1.1.1. apakšaktivitātē „Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketinga” – kopā tikai 98 uzņēmumi, aiz tās seko 2.3.2.3. aktivitātes “Klasteru programma” atbalsta saņēmēji – kopā 49 uzņēmēji šajā aktivitātē ir uzrādījuši attīstības izmaksas vismaz vienā no gadiem.

Veicot korelāciju analīzi starp attīstības izmaksām un uzņēmumu apgrozījumu kā aproksimāciju jauno produktu un tehnoloģiju izstrādei un ražošanai, tika konstatēts, ka sakarība nepastāv (augstākais korelācijas koeficients 0,08 bijis 2007. gadā, t.sk. analizējot tikai tos uzņēmumus, kuri ir uzrādījuši attīstības izmaksas vismaz vienā no pētāmā perioda gadiem, t.i., izslēdzot nulles vērtības).

Līdz ar to jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde un ražošanas veicināšana inovāciju kontekstā turpmāk tiek aplūkota kā uzņēmēja eksportspēja (raksturojošais analītiskais rādītājs ir eksporta-apgrozījuma attiecība). Korelācija starp attīstības izmaksām un eksporta-apgrozījuma attiecību pētāmajā laikā

periodā ir bijusi svārstīga, taču starp nemateriālajiem ieguldījumiem un eksporta-apgrozījuma attiecību faktiski tuvu nullei (skatīt nākamo tabulu).

No korelāciju analīzes ir novērojams, ka pirmajā 2007. – 2013. gada plānošanas perioda gadā sakarība starp attīstības izmaksām un eksporta-apgrozījuma attiecību ir bijusi negatīva, vienlaikus arī vidējā eksporta-apgrozījuma attiecība ir bijusi salīdzinoši zemāka kā citos plānošanas perioda gados. Šo situāciju skaidro gan labvēlīgi vietējās ekonomikas apstākļi, t.i., pietiekams iekšējā tirgus pieprasījums, gan arī augsts ārējais pieprasījums, kas bijis pietiekami liels, lai inovācijas nebūtu priekšnoteikums eksporta līmeņa kāpumam uzņēmumu vidū. Negatīva, taču faktiski tuvu nullei abu rādītāju sakarība novērojama arī pēc krīzes laikā (2011. un 2012. gadā), ko, visticamāk, var skaidrot ar salīdzinoši zemu brīvo līdzekļu pieejamību uzņēmēju vidū ieguldījumu P&A veikšanai, vienlaikus vidējā eksporta-apgrozījuma attiecība šajā laikā ir bijusi viena no augstākajām, jo pēc recesijas ir atjaunojies sākotnējais ārējais pieprasījums.

Būtiski norādīt, ka kopš 2013.gada korelācijas koeficients starp attīstības izmaksām un eksporta-apgrozījuma attiecību ir audzis (ar nelielu kritumu 2016.gadā), kas norāda, ka eksportspējas un attīstības izmaksu līmenim ir savstarpēja – vidēji cieša sakarība.

Tabula 272 Pētniecības un attīstības raksturojošo rādītāju korelācija ar eksportspēju

Īpatsvars vai korelācijas koeficients*	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Vidējā eksporta-apgrozījuma attiecība uzņēmumos, kas norādījuši attīstības izmaksas	13,9%	12,0%	16,8%	22,6%	15,7%	16,4%	17,1%	17,0%	19,2%	16,9%
Attīstības izmaksas un eksporta-apgrozījuma attiecība	-0,07	0,11	0,03	0,37	-0,05	-0,09	0,34	0,41	0,34	0,19
Vidējā eksporta-apgrozījuma attiecība uzņēmumos, kas norādījuši nemateriālos ieguldījumus	6,1%	6,1%	7,2%	7,7%	8,0%	6,6%	6,9%	6,5%	6,9%	6,2%
Nemateriālie ieguldījumi kopā un eksporta-apgrozījuma attiecība	0,084	0,015	0,054	0,061	0,009	0,039	0,051	0,001	-0,004	-0,007

* Aprēķini veikti 2010.gada salīdzināmajās cenās

Neskatoties uz to, ka vairāk uzņēmumu ir veikuši nemateriālo ieguldījumu uzskaiti (37,5% uzņēmumu no ES fondu atbalstu saņēmušajiem uzņēmumu gada pārskatā norādījuši nemateriālos ieguldījumu vismaz vienā no pētāmā perioda gadiem), šim rādītājam nav korelācijas ar uzņēmumu eksporta-apgrozījuma apjomu. Vienlaikus uzņēmumu vidū, kas veikuši nemateriālos ieguldījumus, eksporta-apgrozījuma attiecība jeb eksporta īpatsvars ir vidēji zemāks kā uzņēmumos ar uzrādītām attīstības izmaksām. Tas norāda, ka, iespējams, šie uzņēmumi biežāk darbojas vietējā tirgū. Jāņem vērā arī, ka šis UGP datu postenis ietver vairākus citus, ar P&A nesaistītus izmaksu veidus, piemēram, licences.

Salīdzinot vidējās attīstības izmaksas uzņēmumos, kuru lielākais sadarbības partneris pēc darījuma vērtības pārsniedz vai nepārsniedz 50% no kopējās uzņēmuma darījumu vērtības, secināms, ka 2010. gadā vidēji augstākas attīstības izmaksas bija uzņēmumos bez lieliem sadarbības partneriem. Taču kopš 2011. gada vidējās attīstības izmaksas ir būtiski augušas uzņēmumos ar lieliem sadarbības partneriem, turklāt 2015. un 2016. gadā šajos uzņēmumos tās pārsniegušas 15 tūkst. eiro gadā.

Tabula 273 **Vidējās attīstības izmaksas uzņēmumu grupās ar un bez lieliem sadarbības partneriem**

Vidējās attīstības izmaksas, eiro*	Uzņēmumi*, kuriem ir lieli sadarbības partneri (ar darījumu vērtību virs 50%)	Uzņēmumi*, kuriem nav lielu sadarbības partneru	Uzņēmumi*, par kuru sadarbības partneriem nav informācijas
2010	139,90	626,87	1091,87
2011	2294,19	954,41	1865,58
2012	940,17	787,03	3680,97
2013	4827,96	922,99	13277,51
2014	7192,45	3179,10	3950,87
2015	15358,41	3539,22	6555,58
2016	15515,10	4211,38	5084,40

* Aprēķini veikti 2010.gada salīdzināmajās cenās

* Uzņēmumu skaits katrā gadā ir mainīgs, piemēram, uzņēmumu skaits, kuriem ir lieli sadarbības partneri svārstās no nepilniem 200 uzņēmumiem perioda sākumā līdz virs 400 uzņēmumiem kopš 2013. gada. Uzņēmumu skaits, par kuriem nav informācijas par to sadarbības partneriem svārstās ap 300 uzņēmumiem.

6.4. Astotais izvērtēšanas jautājums

Astotais izvērtēšanas jautājums: Cik lielā mērā ES fondu atbalsts veicinājis jaunu komersantu veidošanos? Kāds ir jaunuzņēmumu dzīves cikls un vai tas ir atšķirīgs no vispārējiem komersantu darbības rādītājiem dalījumā pa nozarēm un reģioniem?

8. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi (1)

ID.8.1.1. 2007. - 2013. gada ES fondu plānošanas perioda darbības laikā Latvijā kopumā 138,5 tūkstoši uzņēmumu bija jauni uzņēmumi. Par jaunu uzņēmumu uzskatāms uzņēmums, kurš ir dibināts mazāk nekā trīs gadus pirms finansējuma piešķiršanas sākuma. No tiem ES fondu atbalstu guva 3 322 uzņēmumi, kas ir mazāk par 2,4% jaundibināto uzņēmumu no to kopējā skaita.

ID.8.1.2. Visvairāk jaunu uzņēmumu tika atbalstīti šim mērķim izveidotajās aktivitātēs - uzņēmējdarbības uzsācēju aizdevumos un biznesa inkubatoros. Taču visās aktivitātēs jaunu uzņēmumu īpatsvars ir visai augsts – pārsvarā virs 40%.

ID.8.1.3. Jauni uzņēmumi (25% no atbalstītajiem komersantiem) ne retāk kā senāki uzņēmumi izmantoja iespējas īstenot vairākus ES fondu projektus.

ID.8.1.4. Nav konstatēta sakarība starp uzņēmumu reģistrācijas dinamiku un ES fondu atbalsta pieejamību uzņēmumiem kā finansējuma vai atbalsta saņēmējiem. Tas var būt skaidrojams ar visai mazu pieteikšanās intensitāti, kā arī to, ka lielā daļā aktivitāšu atbalsts bija pieejams atkārtoti (pastāvīgi vai vairāk nekā vienā projektu iesniegumu atlases kārtā), kas neveidoja motivāciju dibināt uzņēmumu konkrētajā brīdī.

Laikā no 2006. gada 1. janvāra līdz 2015. gada 31. decembrim Latvijā reģistrēti 138,5 tūkstoši jaundibināti uzņēmumi⁷⁰ – SIA, AS un IK. Analīzes periods izvēlēts no 2006. līdz 2015. gadam atbilstoši iepriekšējā ES fondu plānošanas perioda aktivitāšu uzsākšanas laikam, t.i. 2009. gadam – lai analīzes periods būtu tāds, kas aptvertu laika posmu, kā ietvaros novērot visus plānošanas perioda laikam attiecinātus jaundibinātus uzņēmumus.

2007. – 2013. gada plānošanas periodā kopumā izvērtējumā analizēto ES fondu aktivitāšu ietvaros atbalstīti 3322 jaundibināti uzņēmumi. Lielākais atbalstīto jaundibināto uzņēmumu skaits novērojams aktivitātēs, kuru primārais mērķis bijis atbalsts jauniem uzņēmumiem – atbalstu ir saņēmuši 1236 jaundibinātie uzņēmumi 1.3.1.2. aktivitātē "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" un 1064 jaundibinātie uzņēmumi 2.3.2.1. aktivitātē "Biznesa inkubatori". 859 uzņēmumi ES fondu atbalstu kā jaundibināti uzņēmumi saņēmuši vairāk nekā vienu reizi vienas vai vairāku aktivitāšu ietvaros.

Tabula 274 **Latvijā reģistrētie uzņēmumi 2006.-2015.gadā un ES fondu atbalstītie jaundibinātie uzņēmumi**

Uzņēmumu grupa	Kopējais skaits	Aktīvie komersanti	Likvidētie komersanti
ES fondu atbalstu saņēmušie jaundibinātie uzņēmumi	3 322	2 984	338
Latvijā reģistrētie jaundibinātie uzņēmumi kopā (SIA, AS, IK)	138 543	102 794	35 749

UR atvērto datu bāzē tiek publicētas uzņēmumu reģistrācijas adreses, kuras iespējams grupēt pa statistiskajiem plānošanas reģioniem, savukārt dati par uzņēmumu pamatdarbības veidu (atbilstoši NACE klasifikatoram) iegūstami no VID.

Pēc datu pieprasījuma par jaundibinātajiem uzņēmumiem secināts, ka lielā daļā gadījumu informācija par pamatdarbības veidu nav pieejama, īpaši likvidētajiem uzņēmumiem, līdz ar to datu ierobežojumi liedz īstenot uzņēmumu dzīvotspējas analīzi pamatdarbības nozaru griezumā.

⁷⁰ Atbilstoši metodoloģijai, par jaundibinātu uzņēmumu tiek dēvēta tāda SIA, AS vai IK, kas dibināts kopš 2006. gada 1. janvāra.

Tabula 275 **Datu pieejamība par jaundibinātu uzņēmumu pārstāvētajām nozarēm un atrašanās reģionu**

Datu griezumš	ES fondu atbalstu saņēmušie jaundibinātie uzņēmumi un to datu pieejamība		Latvijā reģistrētie jaundibinātie uzņēmumi un to datu pieejamība	
	Skaitš	%	Skaitš	%
Reģionālā dalījuma datu pieejamība	3322	100%	138 543	100%
▶ t.sk. aktīvie komersnti	2984	100%	102 794	100%
▶ t.sk. likvidētie komersanti	338	100%	35 749	100%
NACE kodu pieejamība	2984	89,8%	101 397	73,2%
▶ t.sk. aktīvie komersnti	2933	98,3%	99 321	96,6%
▶ t.sk. likvidētie komersanti	51	15%	2076	5,8%

Vērtējot jaundibināto uzņēmumu īpatsvaru visu atbalstu saņēmušo uzņēmumu skaitā, tikai četrās aktivitātēs tas ir zemāks par 40%. Līdz ar to, ņemot vērā, ka lielākā daļa aktivitāšu pēc to uzbūves nav orientētas konkrēti uz jaundibinātu uzņēmumu atbalstīšanu, atbalstīto jaundibināto uzņēmumu īpatsvars uzskatāms par īpaši augstu⁷¹.

Uzņēmumu reģistrācijas dinamika laika periodā no 2006. gada līdz 2015. gadam ceturkšņu griezumā atbilst ekonomiskajam ciklam, ko ietekmēja ekonomiskā krīze:

- ▶ jaundibināto uzņēmumu skaita pieaugums bija straujāks līdz 2007. gada 1. ceturksnim un laika periodā no 2009. gada 3. ceturkšņa līdz 2011.gada 1.ceturksnim,
- ▶ savukārt jaundibināto uzņēmumu skaita pieaugums kritās laikā no 2007.gada 1.ceturkšņa līdz 2009. gada 3. ceturksnim un no 2011. gada pirmā ceturkšņa līdz 2015. gada beigām.

Astotā izvērtēšanas jautājuma mērķis ir analizēt, vai ES fondu atbalsts ir veicinājis jaunu komersantu veidošanos. Tādējādi var tikt analizēta sakarība starp informācijas publicēšanu par ES fondu atbalsta pieejamību tuvākā gada laikā ar uzņēmumu dibināšanas dinamiku. Šim mērķim tiek analizētas aktivitātes, kuras organizētas vairākās atlases kārtās un kuru ietvaros uzņēmumiem bija pieejams lielākais finansējuma apjoms, t.i., 2.1.2.2. aktivitāte "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde", 2.1.2.4. aktivitāte "Augstas pievienotās vērtības investīcijas", 2.3.2.2.1. apakšaktivitāte "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās".

Pirmkārt, jāņem vērā, ka ES fondu finansējums kopumā piešķirts tikai nelielam īpatsvaram jaundibināto uzņēmumu – aptuveni 2,4% no kopējā jaundibināto uzņēmumu skaita. Otrkārt, ir vērojams, ka vairāki no iepriekš minēto aktivitāšu atlases kārtu konkursiem noslēgušies tajos ceturkšņos, kad jaundibinātu uzņēmumu reģistrācijas līmenis ir zems, piemēram, 2.1.2.2. aktivitātes "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde" projektu iesniegumu atlases kārtu divi konkursi noslēgušies brīdī (07.11.2008. un 23.01.2009.), kad laika periodā no 2006. – 2015.gadam ir zemākais uzņēmumu reģistrācijas līmenis, krituma fāzei ilgstot vairāk nekā 1,5 gadu. Savukārt vēl viena projektu iesniegumu kārta šai pašai aktivitātei noslēgusies brīdī (07.03.2011.), kad novērots perioda laikā augstākais uzņēmumu reģistrācijas līmenis, pirms tā vairāk kā gadu esot augšupejošai uzņēmumu reģistrācijas dinamikai.

Visas četras 2.1.2.4. aktivitātes "Augstas pievienotās vērtības investīcijas" projektu iesniegumu atlases kārtas norisinājušās lejupejošas uzņēmumu reģistrācijas dinamikas laikā. Līdzīga sakarība vērojama arī 2.3.2.2.1. apakšaktivitātes "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās" gadījumā. Līdz ar to ir secināms, ka nav noteikta pozitīva sakarība starp ES fondu finansējuma pieejamību pārskatāmā nākotnē un izmaiņām uzņēmumu reģistrācijas dinamikā.

⁷¹ 2.1.2.4. "Augstas pievienotās vērtības investīcijas", bija iespēja dibināt jaunu uzņēmumu projekta ieviešanai, kas vienlaikus bija saistīts ar jau esošam un ilgākstrādājošam uzņēmumam.

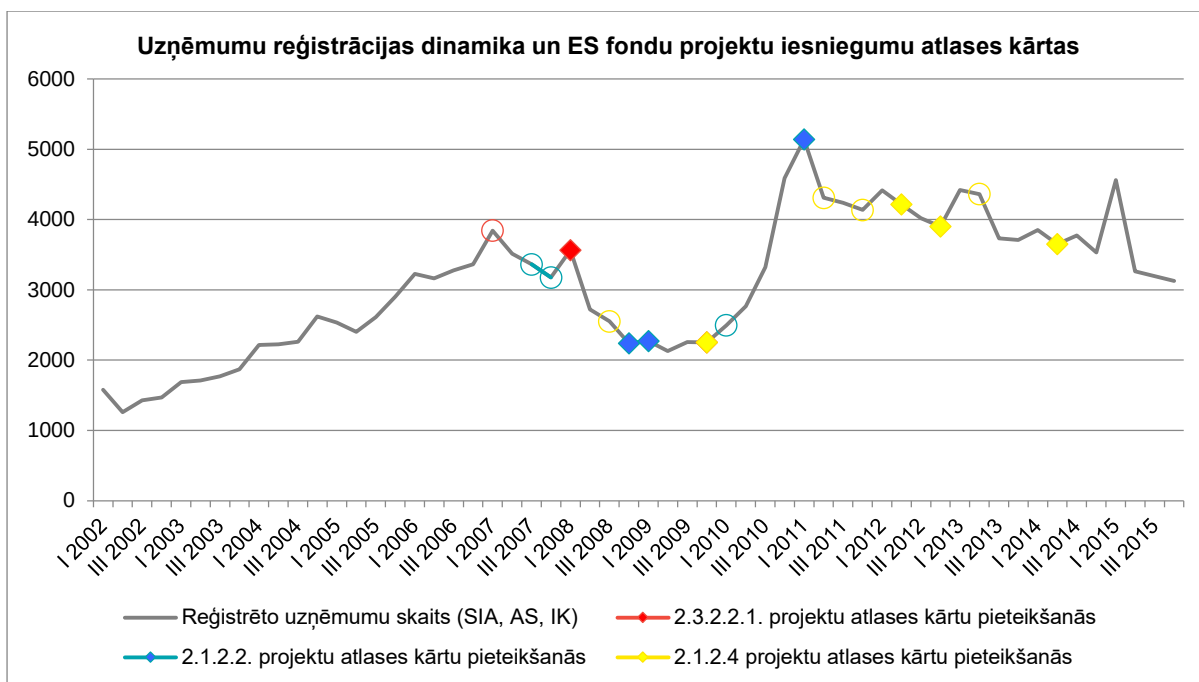
Tabula 276 **ES fondu atbalstītie jaundibinātie uzņēmumi dalījumā pa aktivitātēm**

Aktivitāte	Jaundibināto uzņēmumu skaits, kuri saņēmuši ES fondu atbalstu	Jaundibināto uzņēmumu īstenoto projektu skaits	Jaundibināto uzņēmumu īpatsvars kopējā atbalstīto komersantu skaitā
1.3.1.2.	1236 ⁷²	1269	93,6%
2.1.2.1.	50	51	44,2%
2.1.2.2.	45	47	23,9%
2.1.2.4.	20	25	12,8%
2.2.1.1.	140	152	61,9%
2.2.1.3.	66	98	23,9%
2.2.1.4.	351	362	49,5%
2.3.1.1.	605	1063	46,5%
2.3.2.1.	1064	1064	100%
2.3.2.2.	49	51	40,5%
2.3.2.3.	110	110	23,5%

Atbalstīto jauno uzņēmumu skaits aktivitātēs, kas tiešā veidā vērstas uz šo mērķa grupu (1.3.1.2. aktivitāte "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai", 2.3.2.1. aktivitāte "Biznesa inkubatori", un 2.2.1.1. aktivitāte "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos"), pa gadiem ir salīdzinoši neliels pret kopējo jaundibināto uzņēmumu skaitu. Laikā no 2010. līdz 2014.gadam tas ir vidēji 2,6 līdz 3,6%, bet tas samazinās līdz 1% robežai aktivitāšu ieviešanas uzsākšanas un noslēguma gados.

Tādējādi caurmērā 3 no 100 Latvijā jaundibinātiem uzņēmumiem ir saņēmuši atbalstu aktivitātēs, kur tie definēti kā mērķa grupa. Tāpat, atbilstoši pirmajā izvērtēšanas jautājumā secinātajam, nav konstatējama sakarība starp motivācijas programmā atbalstīto personu skaita izmaiņām un uzņēmumu reģistrācijas dinamiku. Līdz ar to secināms, ka ES fondu atbalsts no atbalstīto uzņēmumu īpatsvara viedokļa bijis nozīmīgs finansējuma avots jaunu komersantu attīstībai, taču finansēts salīdzinoši neliels apjoms no kopējā jaundibināto uzņēmumu skaita. ES fondu finansējuma pieejamība, lai komersants kļūtu par finansējuma saņēmēju vai tiešo labuma guvēju, nav noteicošais faktors komersantu reģistrācijas dinamikā.

⁷² No analīzes izslēgtas pašnodarbinātās personas un fiziskas personas, kā arī SIA, kur līguma parakstīšanas brīdī atbilstoši UR datiem jau pārsniedza 3 gadu vecumu, kas nesaskan ar programmas nosacījumiem.

Attēls 14 Uzņēmumu reģistrācijas dinamika un ES fondu projektu iesniegumu atlases kārtas

Avoti: UR, LIAA

6.4.1. Uzņēmumu ilgtspēja

8. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi (2)

ID.8.2.1. ES fondu atbalstītie jaundibinātie uzņēmumi (finansējuma un atbalsta saņēmēji) demonstrē ievērojami lielāku ilgtspēju nekā pārējie Latvijas uzņēmumi visos to pastāvēšanas gados. Tas ir atbilstoši ekonomikas teorijā plaši aprakstītam atlases novirzes principam un viennozīmīgi nepierāda, ka ES fondu atbalsts bija izšķirošs šo uzņēmumu ilgtspējai.

ID.8.2.2. Mazākais likvidācijas risks visu veidu uzņēmumiem ir pirmajā darbības gadā, bet vislielākie riski ES fondu atbalstītiem uzņēmumiem un citiem uzņēmumiem iekrīt dažādos gados (attiecināmi desmitajā un divpadsmitajā dzīves gadā).

ID.8.2.3. Reģionālajā griezumā abās grupās (atbalstītie un neatbalstītie uzņēmumi) Rīgā un Pierīgā reģistrētie uzņēmumi pārsvarā ir dzīvotspējīgāki. Atsevišķos gados dzīvotspēja ir augstāka uzņēmumiem Kurzēmē un Zemgalē. Visvājākā ilgtspēja ir Latgalē reģistrētiem uzņēmumiem – gan ES fondu atbalstu guvušiem jaundibinātajiem uzņēmumiem, gan kopumā jaundibinātiem uzņēmumiem.

ID.8.2.4. Vērtējot dažādu aktivitāšu atbalstīto jaundibināto uzņēmumu ilgtspēju, visaugstākā dzīvotspēja ir uzņēmumiem, kas īstenoja augstas pievienotās vērtības projektus, kas netieši atkārtoti demonstrē atlases novirzes principu: aktivitātē projektus iesnieguši uzņēmumi, kuru finansiālā un administratīvā kapacitāte ļāva īstenot liela mēroga ražošanas modernizācijas vai izveidošanas projektus ar salīdzinoši zemu atbalsta intensitāti.

ID.8.2.5. Jaundibinātu uzņēmumu dzīvotspējas ziņā vājākie ir finanšu instrumentu atbalsta - garantiju un subsidēto kredītu - un uzņēmējdarbības iesācēju kredītu saņēmēji, kas ir skaidrojams ar zemu atbalsta intensitāti un mazāk striktu pieeju projektu iesniegumu atlasei. Vairākos gados jaundibinātie riska kapitāla atbalsta saņēmēji demonstrē būtiski labāku dzīvotspēju nekā citu finanšu instrumentu saņēmēji, kas var būt skaidrojams ar riska kapitāla investoru atbalstu biznesa vadībā.

ID.8.2.6. Starp grantu aktivitātēm visbiežāk likvidēti biznesa inkubatoru klienti (iespējams, daļa efekta radusies, IK pārreģistrējot par SIA vai AS) un īpaši atbalstāmo teritoriju aktivitātes finansējuma saņēmēji (uzņēmumi, kas darbojas nelabvēlīgākajos ekonomiskajos apstākļos).

Komersantu darbības ilgtspēja ir būtisks uzņēmējdarbības atbalsta aspekts, kas ir īpaši aktuāls jauniem uzņēmumiem. Valsts atbalsts tiek piešķirts ar mērķi, t.sk. radīt pozitīvu vidē vai ilgtermiņa ietekmi. Tiek pieņemts, ka atbalstītais uzņēmums turpinās darbību, balstoties uz valsts atbalsta rezultātā iegūto efektivitātes uzlabojumu, proti, jaunu ražošanas procesu, kvalificētiem darbiniekiem, papildu noieta tirgu, u.c.

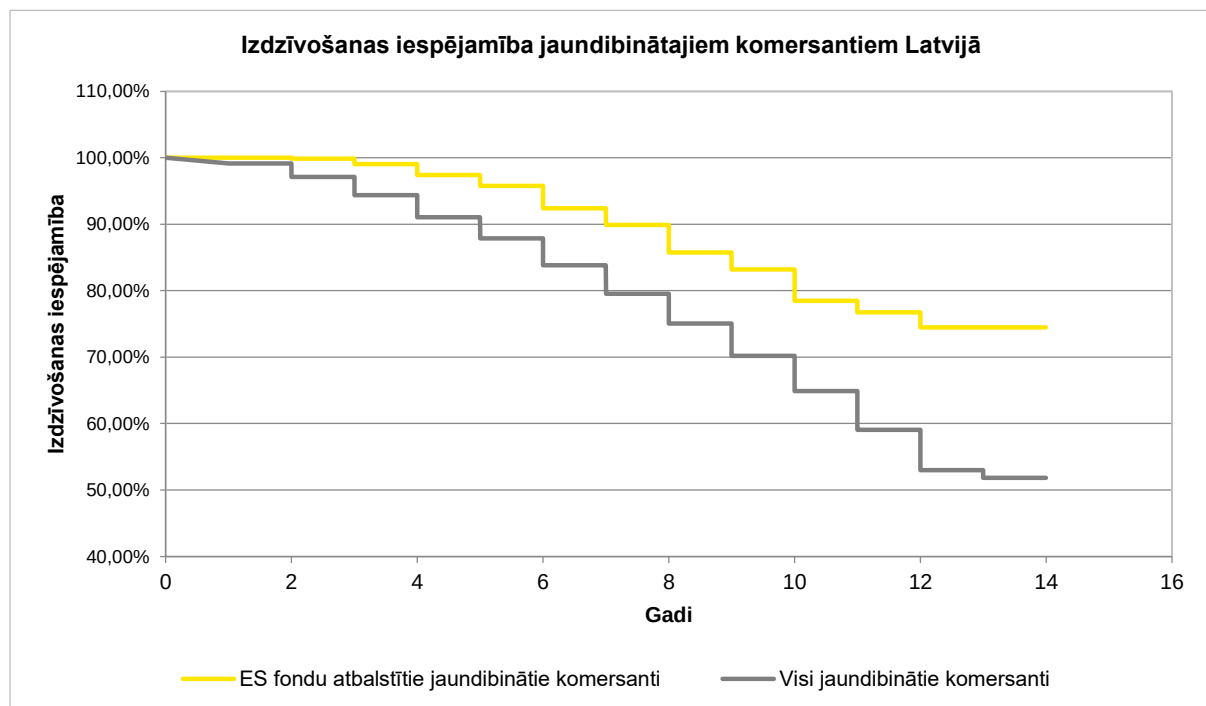
Jauno uzņēmumu atbalstā ilgtspēja ir īpaši būtiska, ņemot vērā, ka publiskais atbalsts tiek piešķirts, balstoties uz biznesa plānu, inovatīvu ideju, dibinātāju kvalifikāciju un citiem grūtāk vērtējamiem uzņēmējdarbības parametriem.

Visi ES fondos atbalstītie jaundibinātie uzņēmumi ir veikuši saimniecisko darbību vismaz vienu gadu, kamēr no visiem Latvijā jaundibinātiem uzņēmumiem 0,85% uzņēmumu ir likvidēti, nerasniedzot to darbības pirmā gada beigas. Arī turpmākajos darbības gados ES fondu atbalsta saņēmēju vidū dzīvotspēja ir lielāka: pie piecus gadus ilgas saimnieciskās darbības atzīmes rādītāja starpība (starp likvidēto jaundibināto uzņēmumu īpatsvariem ES fondu atbalsta saņēmēju un visu jaundibināto uzņēmumu vidū) ir gandrīz 8 procentpunkti, bet pēc desmit darbības gadiem – jau virs 13,5 procentpunktiem.

Šāds rezultāts bija sagaidāms, līdzīgi secinājumi ir plaši aprakstīti zinātniskajā literatūrā kā atlases novirze (no angļu val. selection bias), t.i., atlases rezultātā atbalstīti tiek dzīvotspējīgākie uzņēmumi jeb ES fondu atbalstītie uzņēmumi, un to projekti ir caurmērā labākas kvalitātes nekā neatbalstītie vai uz atbalstu nepretendējušie Latvijas uzņēmumi un to biznesa plāni.

Tabula 277 Jaundibinātu uzņēmumu dzīvotspēja

Izdzīvojušo jaundibināto uzņēmumu īpatsvars 1 gadu pēc dibināšanas, %		Izdzīvojušo jaundibināto uzņēmumu īpatsvars 5 gadus pēc dibināšanas, %		Izdzīvojušo jaundibināto uzņēmumu īpatsvars 10 gadus pēc dibināšanas, %	
ES fondu atbalstītie jaundibinātie uzņēmumi	Visi jaundibinātie uzņēmumi	ES fondu atbalstītie jaundibinātie uzņēmumi	Visi jaundibinātie uzņēmumi	ES fondu atbalstītie jaundibinātie uzņēmumi	Visi jaundibinātie uzņēmumi
100,00%	99,15%	95,78%	87,85%	78,48%	64,88%

Attēls 15 Izdzīvošanas iespējamība jaundibinātajiem komersantiem Latvijā

Lielākā likvidācijas varbūtība (grafiski gada pret gadu izdzīvojušo uzņēmumu samazinājums) jaundibināto uzņēmumu vidū ir 12. un 11. dzīves gados. ES fondu atbalstītajiem uzņēmumiem augstākais risks ir 10. un 8. darbības gadā.

6.4.2. Reģionālais griezumš

Viens no trīs ES fondu politikas virzieniem ir reģionālās attīstības politika. Lai gan ES dalībvalstu vidū Latvija ir viens NUTSII līmeņa reģions, nacionālā mērogā plānošanas reģionu nevienmērīga attīstība ir atzīta pa vienu no tautsaimniecības izaugsmes šķēršļiem. Tas pamato nepieciešamību apskatīt arī ERAF un ESF atbalstīto jaundibināto uzņēmumu ilgtermiņu reģionālajā griezumā.

Līdzīgi kā visā Latvijas teritorijā, ES fondu atbalstītie uzņēmumi katrā no reģioniem pabeidz pirmo dzīves gadu pilnā sastāvā, kad caurmērā viens uzņēmums no jaundibinātajiem uzņēmumiem reģionā jau ir likvidēts. Pie piecu gadu atzīmes ES fondu atbalstītie Kurzemes uzņēmumi demonstrē visvājākās pozīcijas (pastāv 93% uzņēmumu), savukārt ekonomiski mazāk attīstītā Latgale rada visvājāko sniegumu visā populācijā (pastāv 83% uzņēmumu).

Desmit gados gan ES fondu atbalstītie uzņēmumi, gan visi Latvijas uzņēmumi zemāko izdzīvošanas iespējamību demonstrē Latgales reģionā (attiecīgi 69% un 55%), savukārt vislabākie rādītāji ir Zemgales ES fondu atbalstītiem uzņēmumiem un Pierīgas uzņēmumiem, kas neguva ES fondu atbalstu. Zemgales reģiona veiksmi šajā rādītājā nevar skaidrot ar acīmredzamiem iemesliem, īpaši ņemot vērā, ka pie 12 gadu atzīmes tieši Zemgales ES fondu atbalstītie uzņēmumi piedzīvo vislielāko izdzīvošanas tieksmes kritumu (par 26 procentpunktiem).

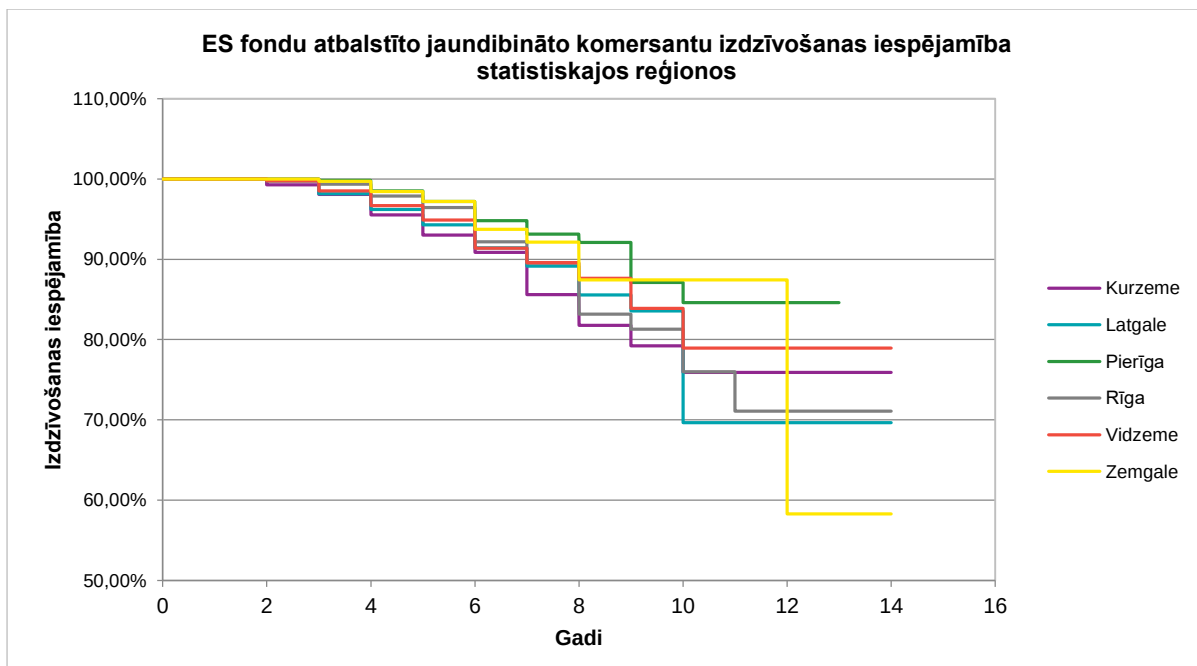
Tabula 278 ES fondu atbalstīto jaundibināto uzņēmumu skaits dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

	Rīga	Pierīga	Vidzeme	Kurzeme	Zemgale	Latgale
Jaundibināto uzņēmumu skaits, kuri saņēmuši ES fondu atbalstu	1221	560	402	416	342	381
► t.sk. aktīvie komersanti	1078	526	362	364	316	338
► t.sk. likvidētie komersanti	143	34	40	52	26	43

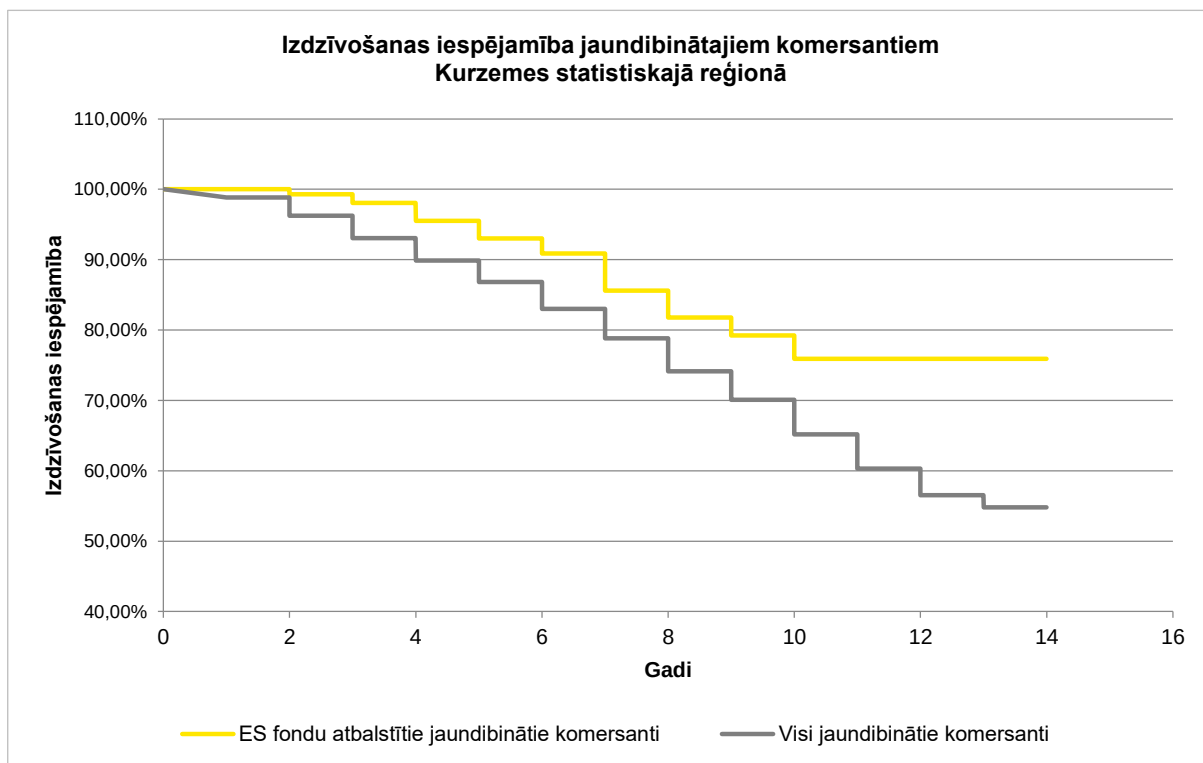
Tabula 279 Jaundibināto uzņēmumu dzīvotspēja dalījumā pa statistiskajiem reģioniem

Statistiskais reģions	Izdzīvojušo jaundibināto uzņēmumu īpatsvars 1 gadu pēc dibināšanas, %		Izdzīvojušo jaundibināto uzņēmumu īpatsvars 5 gadus pēc dibināšanas, %		Izdzīvojušo jaundibināto uzņēmumu īpatsvars 10 gadus pēc dibināšanas, %	
	ES fondu atbalstītie komersanti	Visi komersanti	ES fondu atbalstītie komersanti	Visi komersanti	ES fondu atbalstītie komersanti	Visi komersanti
Kurzeme	100,00%	98,83%	93,03%	86,81%	75,92%	65,15%
Latgale	100,00%	98,08%	94,27%	83,42%	69,64%	55,23%
Pierīga	100,00%	99,41%	97,20%	90,43%	84,62%	70,39%
Rīga	100,00%	99,26%	96,43%	87,47%	76,01%	63,81%
Vidzeme	100,00%	99,08%	94,90%	89,49%	78,96%	69,46%
Zemgale	100,00%	98,70%	97,22%	87,94%	87,45%	65,06%

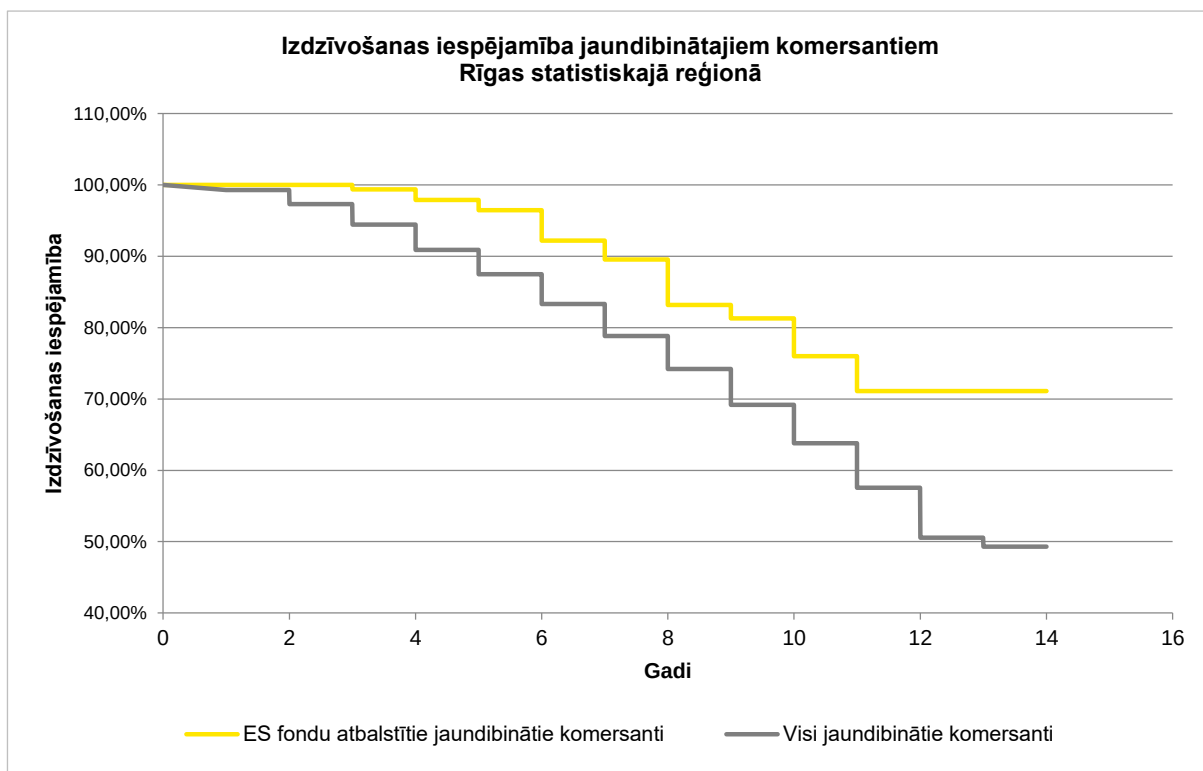
Plānošanas reģionu dalījumā, īpaši augsta jaundibināto uzņēmumu likvidācijas novērota Zemgalē un Latgalē, kā arī Rīgā.

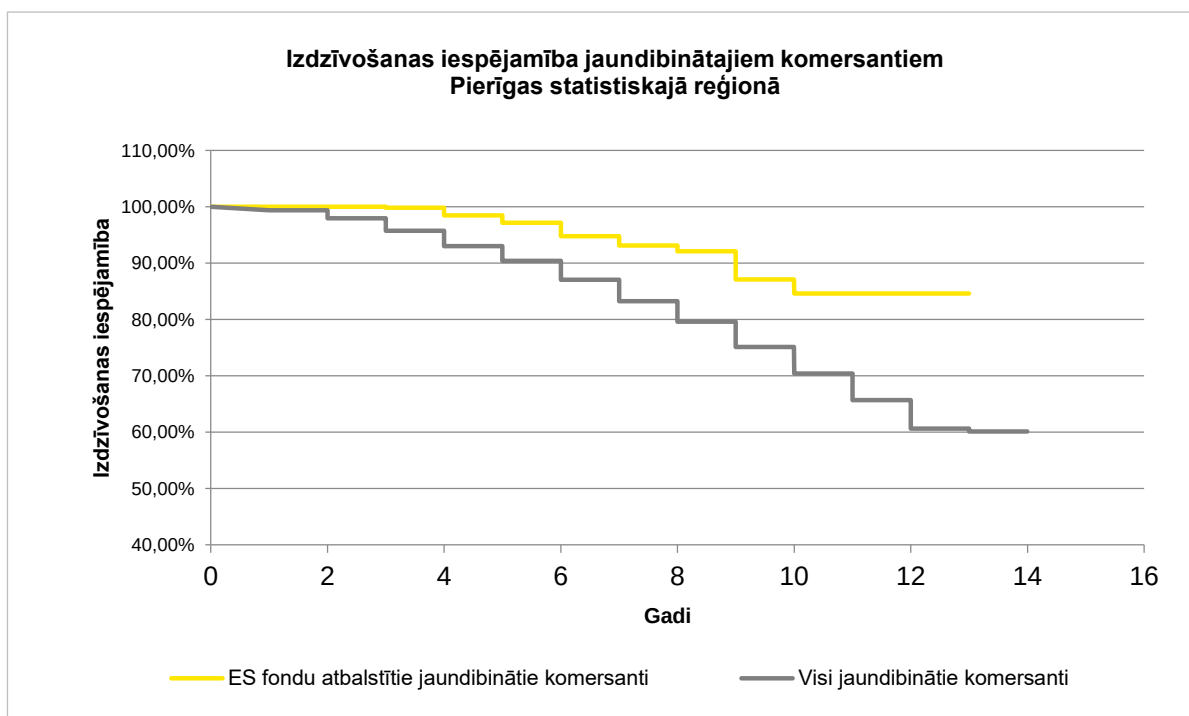
Attēls 16 ES fondu atbalstīto jaundibināto komersantu izdzīvošanas iespējamība statistiskajos reģionos

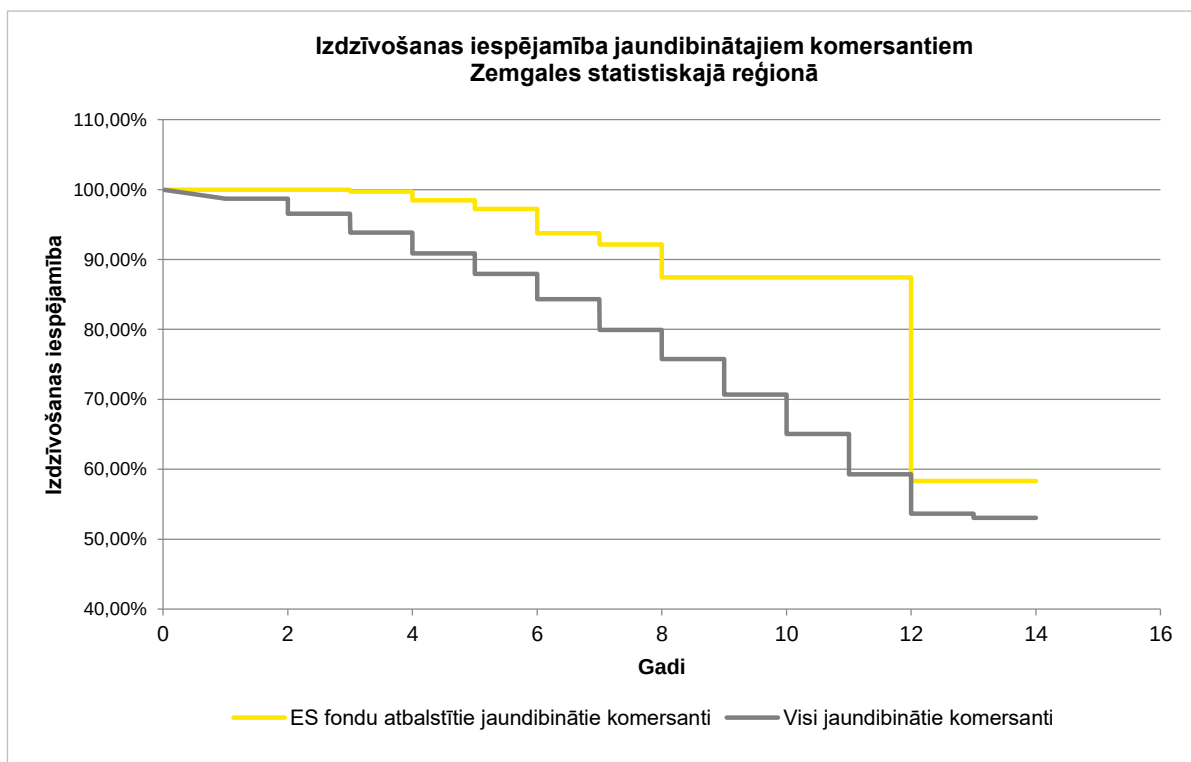
Attēls 17 Izdzīvošanas iespējamība jaundibinātajiem komersantiem Kurzemes statistiskajā reģionā

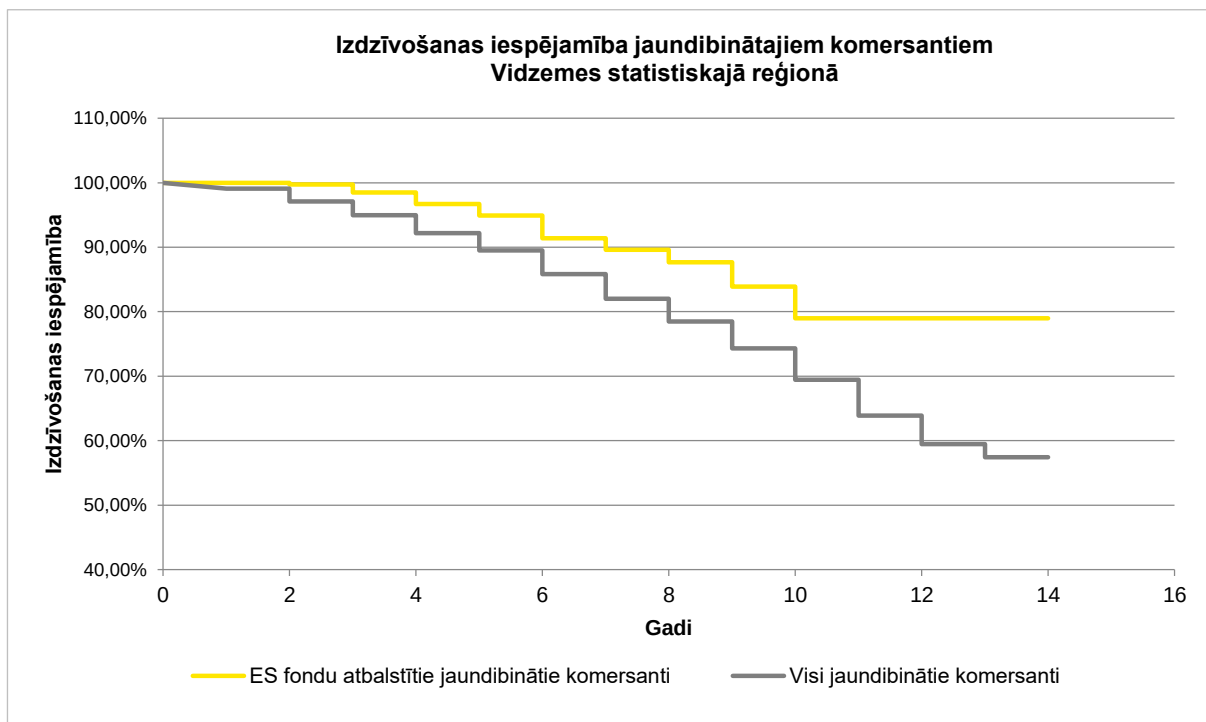
Attēls 18 **Izdzīvošanas iespējamība jaundibinātajiem komersantiem Rīgas statistiskajā reģionā**

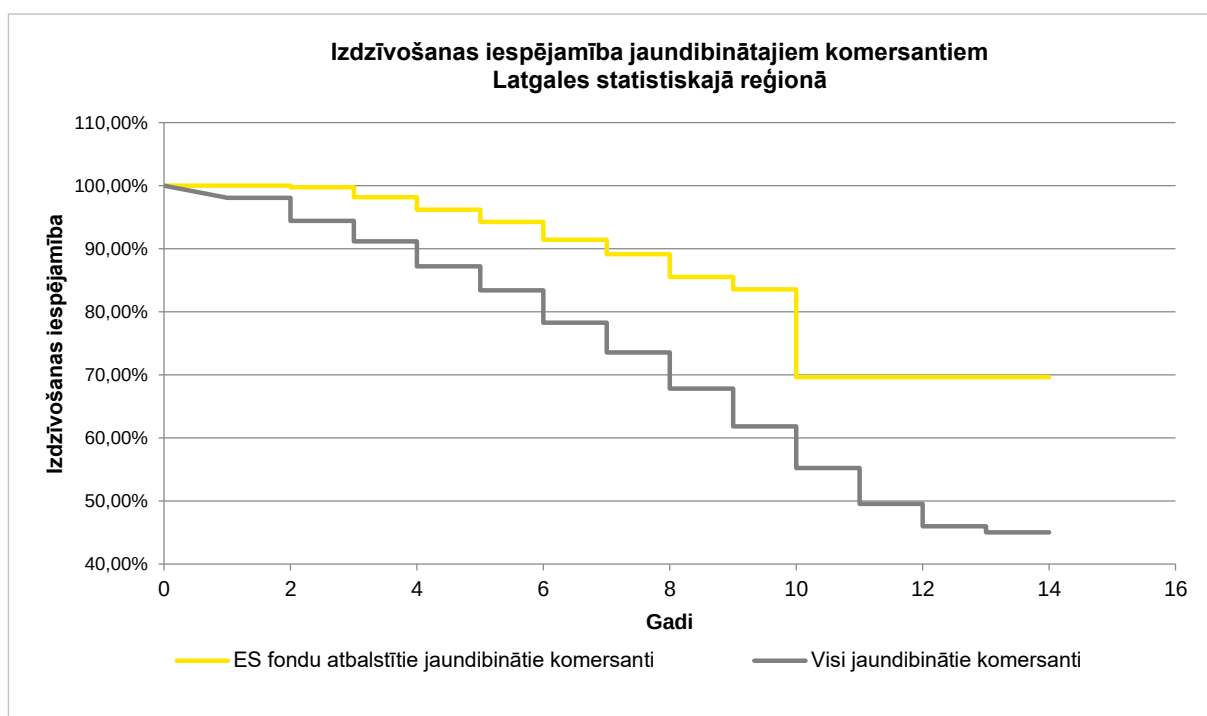
Attēls 19 **Izdzīvošanas iespējamība jaundibinātajiem komersantiem Pierīgas statistiskajā reģionā**

Attēls 20 **Izdzīvošanas iespējamība jaundibinātajiem komersantiem Zemgales statistiskajā reģionā**

Attēls 21 **Izdzīvošanas iespējamība jaundibinātajiem komersantiem Vidzemes statistiskajā reģionā**

Attēls 22 Izdzīvošanas iespējamība jaundibinātajiem komersantiem Latgales statistiskajā reģionā

6.4.3. ES fondu atbalstīto jaundibināto uzņēmumu dzīves cikls dalījumā pa aktivitātēm

Garantiju saņēmēji (2.2.1.3. aktivitāte "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai") demonstrē viszemāko tieksmi pārvarēt piecu gadu saimnieciskās darbības ilgtspēju, kam seko ieguldījuma fonda atbalsta (subsīdēto kredītu un riska kapitāla) saņēmēji (2.2.1.1. aktivitāte "Ieguldījumu fonda investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos") un uzņēmējdarbības iesācēju kredītu programmas (1.3.1.2. aktivitāte "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai") saņēmēji.

Savukārt 10 gadu periodā kopš dibināšanas viszemākais izdzīvojušo jaundibināto uzņēmumu īpatsvars ir citu finanšu instrumentu (mezanīna, garantiju un mikroaizdevumu) atbalsta saņēmēju vidū, kam seko sākotnējās garantiju programmas (2.2.1.3. aktivitāte "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai") atbalsta saņēmēji.

Zemu izdzīvošanu demonstrē arī atbalstītie komersanti, īpaši atbalstāmo teritoriju aktivitātē (2.3.2.2. aktivitāte "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem", un komersanti, kuri guvuši atbalstu biznesa inkubatoru aktivitātē (2.3.2.1. aktivitāte "Biznesa inkubatori"). Taču inkubēto uzņēmumu analīzē jāņem vērā, ka ievērojama daļa inkubatoru atbalsta saņēmēju reģistrējušies kā IK un, ja vēlākā laika posmā tā pati fiziskā persona izvēlējusies mainīt uzņēmējdarbības formu uz SIA, UR šī izmaiņa tiek reģistrēta kā IK likvidācija. Savukārt īpaši atbalstāmās teritorijās ekonomiskā aktivitāte ir zemāka, un salīdzinoši zema ilgtspēja ir sagaidāma.

Absolūti labāko sniegumu demonstrē augstas pievienotās vērtības aktivitātes (2.1.2.4. aktivitāte "Augstas pievienotās vērtības investīcijas") projektus īstenojušie jaundibinātie uzņēmumi. Šis pozitīvais iznākums viennozīmīgi ir saistīts ar augstu atbalsta intensitāti un lielu projektu apjomu. Nākamais labākais sniegums ir eksporta veicināšanas aktivitātes (2.3.1.1. aktivitāte "Ārējo tirgu apgūšana") atbalsta saņēmēji. To izdzīvošanas tieksmi, iespējams, uzlabo uz eksportu vērsta uzņēmējdarbības pieeja un mazāka atkarība no pašmāju tirgus.

Tabula 280 ES fondu atbalstīto jaundibinātu uzņēmumu dzīvotspēja dalījumā pa aktivitātēm

Aktivitāte	Izdzīvojušo jaundibināto uzņēmumu īpatsvars 1 gadu pēc dibināšanas, %	Izdzīvojušo jaundibināto uzņēmumu īpatsvars 5 gadus pēc dibināšanas, %	Izdzīvojušo jaundibināto uzņēmumu īpatsvars 10 gadus pēc dibināšanas, %
1.3.1.2.	100,00%	94,95%	84,15%
2.1.2.1.	100,00%	97,87%	88,83%
2.1.2.2.	100,00%	100,00%	80,48%
2.1.2.4.	100,00%	100,00%	100,00%*
2.2.1.1.	100,00%	92,18%	84,6%
2.2.1.3.	100,00%	91,12%	64,51%
2.2.1.4.	100,00%	99,14%	57,26%
2.3.1.1.	100,00%	98,66%	91,91%
2.3.2.1.	100,00%	95,51%	76,02%
2.3.2.2.	100,00%	100,00%	77,83%
2.3.2.3.	100,00%	100,00%	84,38%

* 9 gadu periodā, ņemot vērā pēdējos pieejamos novērojumus

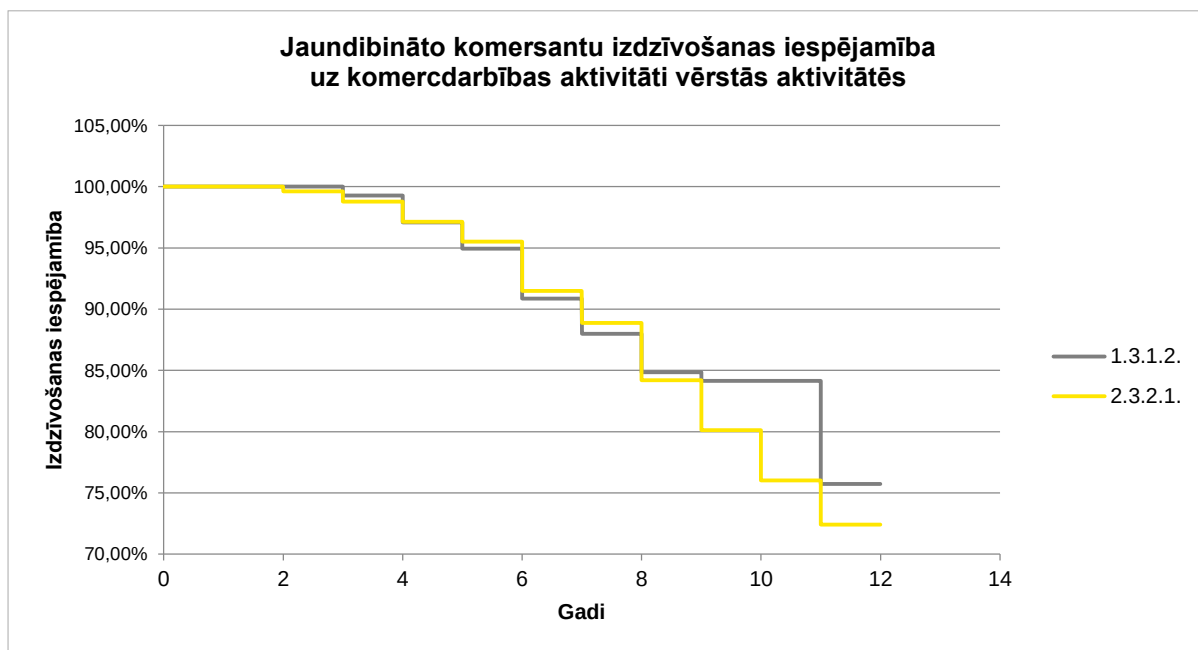
Jaunu uzņēmumu atbalsts – aktivitātes 1.3.1.2. aktivitāte "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai", 2.3.2.1. aktivitāte "Biznesa inkubatori", kas atbilstoši to mērķim koncentrējās uz jaunu uzņēmumu dibināšanu, demonstrē līdzīgu atbalstīto jaundibināto uzņēmumu izdzīvošanas tieksmi. Zemākas intensitātes atbalsts biznesa inkubatoros atspoguļojas arī zemākā izdzīvošanas tieksmē salīdzinājumā ar 1.3.1.2. aktivitātes "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" atbalsta saņēmējiem, kuriem tiek sniegts kombinēts atbalsts, t.i., apmācības, grants un/vai aizdevums.

Ražošanas jaudu izveide – izdzīvošanas tieksme ražošanas iekārtu un infrastruktūras atbalsta finansējuma saņēmēju vidū ir ar plašu izkliedi. Augstas pievienotās vērtības aktivitātes (2.1.2.4. aktivitāte "Augstas pievienotās vērtības investīcijas") ietvaros atbalstīto jaundibināto komersantu izdzīvošana ir visaugstākā. Savukārt aptuveni puse aizdevumu komersantu konkurētspējai (2.2.1.4.

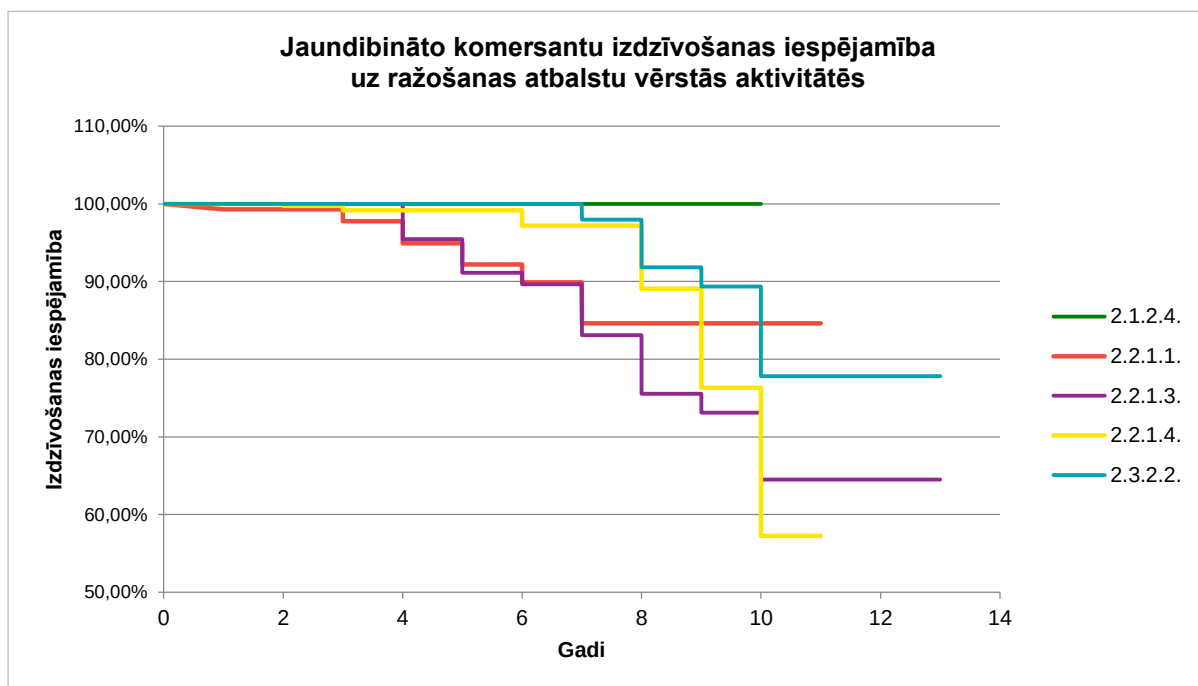
aktivitāte "Aizdevumi komersantu konkurētspējas uzlabošanai") saņēmēji pēc desmit gadu darbības ir likvidēti. Nesasniedzot projekta termiņa beigas, likvidāciju piedzīvojuši 8% ieguldījumu fonda (2.2.1.1. aktivitāte "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos") finansēto komersantu, un 17% pie desmit gadu atzīmes. Garantiju saņēmēju (2.2.1.3. aktivitāte "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai") ilgtspēja desmitajā gadā arī pietuvojas 60%, kas ir salīdzinoši zems līmenis.

Inovāciju veicināšana – inovāciju atbalsta finansējuma saņēmēju izdzīvošanas tieksme variē no 90% zinātnes komercializācijas aktivitātē (2.1.2.1. aktivitāte "Zinātnes komercializācija un tehnoloģiju pārnese") līdz 75% jaunu produktu un tehnoloģiju aktivitātē (2.1.2.2. aktivitāte "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde") atbalstu saņēmušo starpā. No analīzes var secināt, ka vidēji 5 gadi ir laika periods, kurā uzņēmums pārliecinās par jaunā produkta konkurētspēju. Klasteru programmas (2.3.2.3. aktivitāte "Klasteru programma") sniegums ilgtspējas analīzē var tikt raksturots kā vidējs.

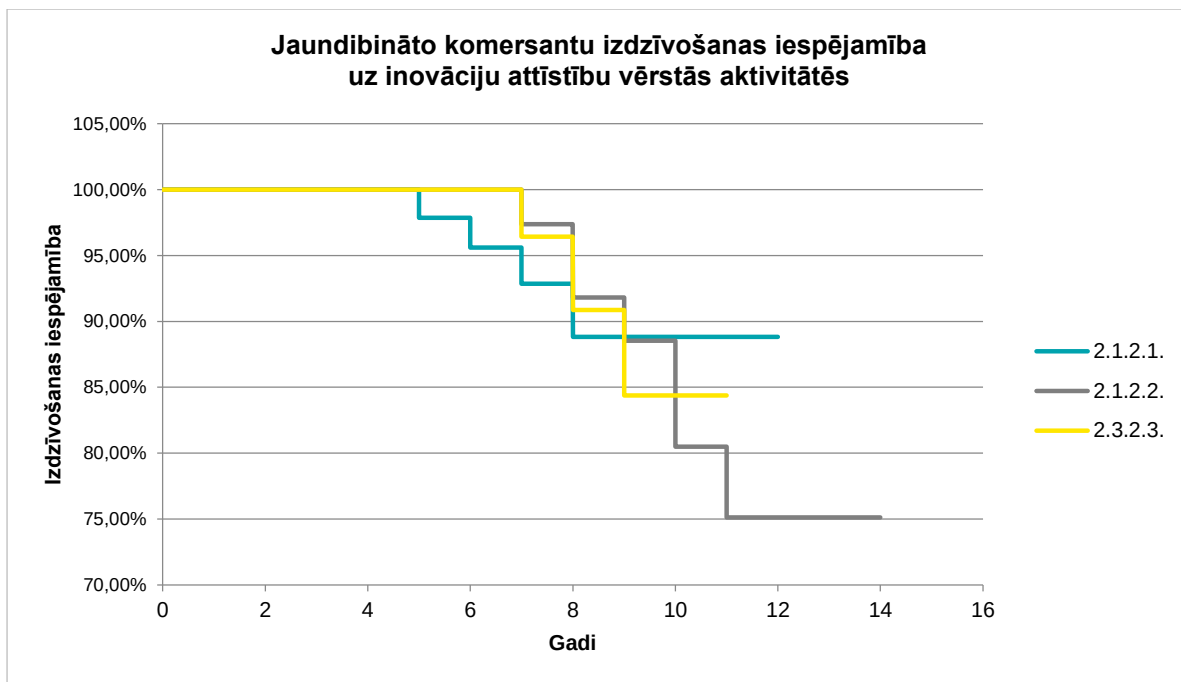
Eksporta veicināšana – eksporta veicināšanas aktivitātes (2.3.1.1. aktivitāte "Ārējo tirgu apgūšana") finansējuma un atbalsta saņēmēji demonstrē salīdzinoši augstu dzīvotspēju. Šajā aktivitātē atbalstīts lielākais jaundibināto komersantu skaits ārpus aktivitātēm, kuras tieši vērstas uz jaundibināto uzņēmumu atbalstu – kopā 605 komersanti.

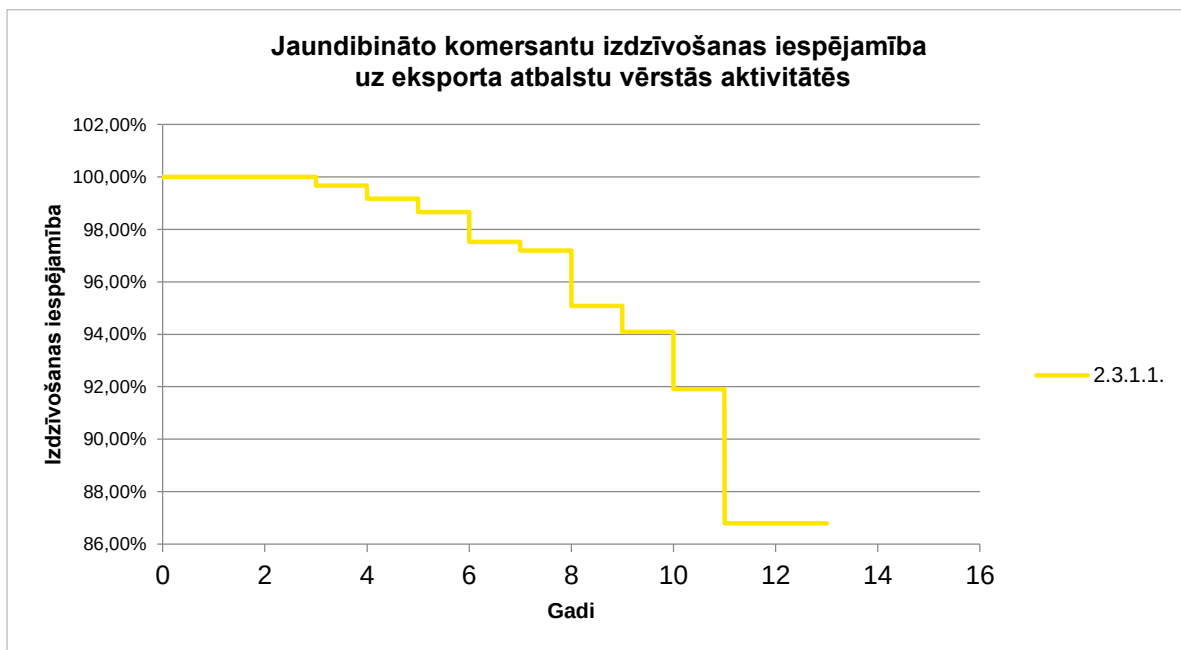
Attēls 23 Jaundibināto komersantu izdzīvošanas iespējamība uz komercdarbības aktivitāti vērtās aktivitātēs

Attēls 24 Jaundibināto komersantu izdzīvošanas iespējamība uz ražošanas atbalstu vērtās aktivitātēs

Attēls 25 Jaundibināto komersantu izdzīvošanas iespējamība uz inovāciju attīstību vērstās aktivitātēs

Attēls 26 Jaundibināto komersantu izdzīvošanas iespējamība uz eksporta atbalstu vērstās aktivitātēs

6.5. Devītais izvērtēšanas jautājums

Devītais izvērtēšanas jautājums: Cik efektīvs ir bijis ES fondu ieguldījums (aprēķinot finansiālo ieguldījumu apjomu pret novērojamajām izmaiņām 5. punktā norādītajiem uzņēmumu darbības rādītājiem)?

9. Izvērtēšanas jautājuma secinājumi

ID.9.1. Ieguldījumi bijuši ar visaugstāko efektivitāti grantu atbalsta programmās 2.1.2.2.2. "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā", 2.3.1.1.1. "Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketinga" un 2.3.2.2.1. "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās" un finanšu instrumentu aktivitātē 2.2.1.4.2. "Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai", ņemot vērā statistiski nozīmīgus intervences rezultātus. ES fondu līdzekļi visefektīvāk ieguldīti Pierīgā, kā arī Rīgā un Vidzemē, taču šie analīzes rezultāti ir tieši atkarīgi no novērojumu skaita, kas ir mazāks reģionos ārpus Rīgas un Pierīgas reģioniem. ES fondu līdzekļi efektīvāk ieguldīti nelielos uzņēmumos, kā arī uzņēmumos, kas darbojas nozarēs ārpus A,B,C, F un ārpus OECD klasifikācijas.

ID.9.2. ES fondu efektīva izmantošana gandrīz visos reģionos konstatēta aktivitātē 1.3.1.2. "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai", izņemot Zemgales reģionu un Latgales reģionu (kurā ES fondu līdzekļi ieguldīti ar salīdzinoši augstu atdevi, taču intervences efekts nav statistiski nozīmīgs). 9 no 13 aktivitātēm nav izdarāmi secinājumi par ES fondu efektivitāti reģionos (ārpus Rīgas un Pierīgas reģioniem), jo ir nepietiekams novērojumu skaits analīzes veikšanai šajās uzņēmumu grupās.

ID.9.3. Statistiski nozīmīgi kontrafaktuālās analīzes rezultāti iegūti grupās ar lielāko uzņēmumu īpatsvaru – nozarēs, kas neatbilst A, B, C vai F nozaru grupai, kā arī nozarēs, kas nav iekļautas OECD klasifikatorā. Attiecīgi ES fondu līdzekļi šajās uzņēmumu grupās ir novērtēti kā efektīvāk ieguldīti aktivitātēs 2.1.2.2.2. "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā", 2.1.2.4. "Augstas pievienotās vērtības investīcijas" un 2.2.1.4.2. "Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai". Vienlaikus, ES fondu līdzekļi ir efektīvi ieguldīti 1.3.1.2. aktivitātē "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" A un B nozarēs strādājošajos uzņēmumos.

ID.9.4. Augsto tehnoloģiju nozarēs ES fondu līdzekļu lietderība bijusi visaugstākā aktivitātē 2.2.1.4.1. "Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai" attiecībā uz darbinieku skaita pieaugumu intervences rezultātā (kam ir statistiski nozīmīga pozitīva ietekme), kā arī caurmērā uz visiem konkurētspējas rādītājiem aktivitātēs 2.2.1.3. "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai" un 2.3.1.1.1. "Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketinga" (taču šajās aktivitātēs intervences efekts nav statistiski nozīmīgs). Taču arī šī griežuma analīzes rezultātus būtiski ietekmē salīdzinoši neliels novērojumu skaits, kas ir nepietiekams analīzes veikšanai augsto tehnoloģiju uzņēmumu grupai 10 no 13 analizētajās aktivitātēs / apakšaktivitātēs.

ID.9.5. Aktivitātes un apakšaktivitātes ar lielāko ES fondu atdevi jauno uzņēmumu vidū (t.i., uzņēmumiem, kas reģistrēti kopš 2007.gada 1.janvāra) ir 2.1.2.4. "Augstas pievienotās vērtības investīcijas" un 2.2.1.4.2. "Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai", bet senāk reģistrētu uzņēmumu vidū – 2.3.2.2.1. "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās" un 2.2.1.1. "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos". ES fondu līdzekļi novados visefektīvāk ieguldīti caur atbalstu aktivitātēs 2.1.2.2.2. "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā", 2.1.2.4. "Augstas pievienotās vērtības investīcijas", 2.3.1.1.1. "Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketinga".

ID.9.6. Neto apgrozījuma pieaugums visstraujāk (proporcionāli ieguldītajiem ES fondu līdzekļiem) audzis uzņēmumiem, kas atbalstu saņēmuši aktivitātēs 2.1.2.1.1. "Kompetences centri", 2.1.2.2.4. "MVK jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma" un 2.3.2.3. "Klasteru programma", taču šajās aktivitātēs, ES fondu ieguldījumi nav ieguldīti efektīvi, jo intervences efekts, t.sk., nevienā no uzņēmumu grupām, nav statistiski nozīmīgs. Aktivitātes, kur ES fondu līdzekļi ieguldīti visefektīvāk ar statistiski nozīmīgu pozitīvu ietekmi uz neto apgrozījuma pieaugumu ir 2.1.2.2.2. "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā" ("Cits pamatdarbības veids" un "Nozares, kas neietilpst OECD klasifikatorā" uzņēmumu grupās), 2.3.1.1.1. "Ārējo tirgu

apgūšana – ārējais mārketingš” (“Novads” un “Pierīga” uzņēmumu grupās) un 2.3.2.2.1. “Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās” (“Senāk reģistrētie uzņēmumi” uzņēmumu grupā).

ID.9.7. Darbinieku skaita pieaugumu visefektīvāk veicinājuši ES fondu ieguldījumi aktivitātēs 2.2.1.4.1. “Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai”, 2.2.1.4.2. “Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai”, 2.3.2.2.1. “Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās”.

ID.9.8. Bruto peļņa pieaugusi visstraujāk salīdzinājumā pret ieguldītajiem ES fondu līdzekļiem aktivitātēs 2.1.2.2.2. “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā”, 2.1.2.4. “Augstas pievienotās vērtības investīcijas” un 2.3.2.2.1. “Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās”. Savukārt ES fondu efektivitāte uz neto peļņas pieaugumu bijusi visaugstākā aktivitātēs 2.2.1.3. “Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai” un 2.1.2.2.2. “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā”.

ID.9.9. Visstraujākais samaksāto nodokļu pieaugums pret ieguldītajiem ES fondu līdzekļiem panākts aktivitātēs 2.2.1.4.2. “Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai”, 2.3.1.1.1. “Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketingš” un 2.3.2.2.1. “Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās”.

ES fondu ieguldījumu efektivitāte novērtēta, salīdzinot katrā no aktivitātēm / apakšaktivitātēm ieguldītos ES fondu līdzekļus (tikai projektiem, kas iekļauti kontrafaktuālās analīzes izvērtējumā) pret kontrafaktuālajā analīzē iegūtajiem rezultātiem par intervences ietekmi. Līdz ar to efektivitātes novērtējums tiek izteikts eiro uz vienu “Atšķirība-atšķirībā” koeficienta vienību, t.i., apgrozījuma pieaugumu par vienu eiro, vidējā darbinieku skaita pieaugumu par vienu nodarbināto, u.tml. ES fondu ieguldījumu efektivitāte tiek skaidrota kā ieguldītais finanšu apjoms, lai panāktu analītiskā rādītāja straujāku pieaugumu intervences grupā salīdzinājumā ar kontroles grupu. Zemāks koeficients norāda uz augstāku ES fondu ieguldījumu efektivitāti, t.i., pozitīvu atdevi uz uzņēmumu konkurētspēju iespējams panākt ar mazākiem ES fondu ieguldījumiem.

ES fondu ieguldījumu efektivitātes novērtēšanai nepietiek salīdzināt analītiskā rādītāja (piemēram, apgrozījuma, vidējā darbinieku skaita u.c.) izmaiņas laikā intervences grupā jeb atbalstu saņēmušo uzņēmumu vidū, ņemot vērā, ka iespējamās divu tipu novirzes, kas rada kļūdainus secinājumus:

1. Intervences grupas analītiskā rādītāja pieaugums laikā var būt pozitīvs, taču intervences efekts ir negatīvs, ja kontroles grupas analītiskā rādītāja pieaugums laikā bijis straujāks. Neskatoties uz to, ka ES fondu ieguldījumu pozitīvo atdevi, faktiskie ieguldījumi nav bijuši efektīvi.
2. Intervences grupas analītiskā rādītāja izmaiņas laikā var būt negatīvas, taču intervences efekts ir pozitīvs, ja kontroles grupas analītiskā rādītāja kritums ir bijis straujāks. Neskatoties uz to, ka ES fondu ieguldījumu neefektivitāti (jo analītiskā rādītāja vērtība laikā ir samazinājusies), faktiskie ieguldījumi ir strādājuši, absorbējot uzņēmējdarbības konkurētspējas kritumu.

ES fondu ieguldījums novērtēts atbilstoši īstermiņa ES fondu ietekmes analīzei (t.i., kontrafaktuālajai analīzei par ietekmi laikā no pirmā līdz otrajam references gada), rezultātus attēlojot divos līmeņos:

- ▶ ja ES fondu ieguldījumu efekts bijis starp augstākajiem analītisko griezumu ietvaros, taču intervences efekta “Atšķirība-atšķirībā” koeficients nav statistiski nozīmīgs, izmantots gaiši zaļas krāsas apzīmējums (■),
- ▶ ja ES fondu ieguldījumu efekts bijis starp augstākajiem analītisko griezumu ietvaros un intervences efekta “Atšķirība-atšķirībā” koeficients ir statistiski nozīmīgs, izmantots tumši zaļas krāsas apzīmējums (■).

Datu ierobežojumu dēļ ES fondu ieguldījumu efektivitāte pret kontrafaktuālās analīzes rezultātiem nav vērtējama biznesa inkubatoros atbalstītajiem uzņēmumiem. Šie datu ierobežojumi saistīti, pirmkārt, ar datu nesakritībām starp vairākiem datu avotiem par piešķirto atbalstu inkubētajiem uzņēmumiem, un, otrkārt, joprojām īstenotu pēcuzraudzību, kuras laikā daļa atbalsta finansējuma konstatēts kā neattiecināms un attiecīgi atgūstams no uzņēmēja, taču vienlaikus trūkst informācijas par atmaksātajām summām (arī tā iemesla dēļ, ka pēcuzraudzība tiek veikta agregētā – biznesa inkubatora līmenī). Līdz ar to faktiski saņemto gala atbalsta apjomu katram inkubētajam uzņēmumam nav iespējams noteikt.

Turpmāk aprakstīti ES fondu ieguldījumu efektivitātes rezultāti katrai no aktivitātēm.

Tabula 281 ES fondu ieguldījumu efektivitāte - 1.3.1.2.aktivitāte

ES fondu ieguldījumu efektivitāte (eiro uz "Atšķirība-atšķirībā" koeficienta vienu vienību)		Kopējais ES fondu ieguldījums, EUR	Apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits, EUR / darbavieta	Bruto peļņa, EUR	Neto peļņa, EUR	Nomaksātie nodokļi, EUR
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		19 616 027,30	9002,3	14996962,8	-23888,8	-2088,4	5351,0
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	1 123 816,78	8,5	1088969,8	95,8	-355,0	-1284,5
	C un F	6 065 234,93	143,2	2786051,9	1550,1	-872,0	1036,6
	Cits pamatdarbības veids	12 426 975,59	-985,8	11960515,5	-5246,6	-1246,2	3525,4
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	0,00	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	58 053,17	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	56 139,19	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares	312 864,03	-5,3	-172092,4	-28,9	-21,3	-47,3
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	19 188 970,91	22242,5	13975943,9	-7697,5	-1820,0	5035,0
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	6 822 597,72	1029,6	5192235,7	-5083,9	-512,9	105,3
	Pierīga	2 903 854,91	188,3	2001278,4	358,9	-580,9	817,8
	Vidzeme	2 976 258,17	23,5	1395339,0	115,2	310,6	557,9
	Kurzeme	2 149 838,89	10,3	872499,5	-188,7	-153,7	673,6
	Zemgale	2 372 923,35	93,5	-5977136,9	-140,2	-136,4	2814,5
	Latgale	2 390 554,27	55,1	3133098,6	254,8	516,2	497,8
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	10 691 134,70	-1567,0	7996361,0	-5493,0	-887,1	2024,6
	Novads	8 924 892,60	268,7	7049678,2	1644,2	-2940,2	6468,5

ES fondu ieguldījumi uzņēmējdarbības attīstībā aktivitātes 1.3.1.2. "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai" ietvaros bijuši ar visaugstāko atdevi uzņēmumiem, kuri darbojas A un B nozarēs. Šo uzņēmumu vidū ES fondu ieguldījumi veicinājuši apgrozījuma un bruto peļņas pieaugumu un vidējā darbinieku skaita pieaugumu, t.sk. vidējā darbinieku skaita pieaugums šajā intervences (atbalstīto uzņēmumu) grupā bijis statistiski nozīmīgi straujāks, nekā kontroles grupā. Reģionālā griezumā ES fondu ieguldījumu efektivitāte bijusi visaugstākā Pierīgā (vērtējot atdevi uz vidējo darbinieku skaita un bruto peļņas pieaugumu), Vidzemē (augstākā atdeve uz bruto un neto peļņas rādītājiem) un Kurzemē (statistiski nozīmīgs pozitīvs intervences efekts uz uzņēmumu apgrozījuma un vidējā darbinieku skaita pieaugumu). Nodokļu nomaksas rādītāji uz katru ES fondu ieguldīto eiro visstraujāk pieauguši Rīgā. Neskatoties uz to, ka intervences efekts nav bijis statistiski nozīmīgs uzņēmumiem no Latgales reģiona, ieguldītais ES fondu apjoms Latgalē ir vērtējams kā efektīvs, īpaši vērtējot bruto un neto peļņas rādītāju un nomaksāto nodokļu pieaugumu šo uzņēmumu vidū (salīdzinājumā ar kontroles grupas uzņēmumiem).

Salīdzinoši neliels novērojumu skaits 2.1.2.1.1. aktivitātē "Kompetences centri" ierobežo ES fondu ieguldījumu novērtējumu kompetences centru dalībnieku vidū darbības nozaru un reģionālajā griezumā. Taču ES fondu ieguldījumu efektivitātes aprēķini, kas prezentēti tabulā augstāk, norāda, ka caurmērā ES fondi ieguldīti efektīvāk to uzņēmumu vidū, kas reģistrēti novados, un uzņēmumos, kas

reģistrēti līdz 2007. gada 1. janvārim. Vienlaikus jāņem vērā, ka kontrafaktuālās analīzes rezultāti caurmērā nav bijuši statistiski nozīmīgi, kas norāda, ka ES fondu ieguldījums nav veicinājis būtiski straujāku analītisko rādītāju pieaugumu salīdzinājumā ar kontroles grupu.

Tabula 282 ES fondu ieguldījumu efektivitāte - 2.1.2.1.1. aktivitāte

ES fondu ieguldījumu efektivitāte (eiro uz "Atšķirība-atšķirībā" koeficienta vienu vienību)		Kopējais ES fondu ieguldījums, EUR	Apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits, EUR / darbavieta	Bruto peļņa, EUR	Neto peļņa, EUR	Nomaksātie nodokļi, EUR
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		27 755 679,08	6,86	909634,55	22,80	121,44	45,86
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	0,00	-	-	-	-	-
	C un F	12 757 011,17	1,36	202904,49	4,56	47,34	14,40
	Cits pamatdarbības veids	14 998 667,92	38,84	1793026,65	118,52	74,12	36,21
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	11 099 875,99	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	12 259 348,17	9,34	1319344,40	30,43	-3345,11	24,62
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	421 613,74	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares	563 537,75	0,02	5474,80	0,11	0,63	0,26
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	3 411 303,43	12,78	1400370,87	31,49	7,81	6,59
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	16 667 823,22	5,00	823956,86	33,61	72,97	22,39
	Pierīga	5 783 010,68	1,18	112861,25	1,75	20,98	11,84
	Vidzeme	431 931,90	-	-	-	-	-
	Kurzeme	4 110 347,33	-	-	-	-	-
	Zemgale	762 565,94	-	-	-	-	-
	Latgale	0,00	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	21 299 525,05	5,37	898069,95	50,07	96,32	31,31
	Novads	6 456 154,04	1,53	147410,87	2,33	26,78	14,19
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	11 239 485,63	-	-	-	-	-
	Nelielie uzņēmumi	16 516 193,45	312,96	7266253,17	-1808,55	-229,32	953,62
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	10 089 503,60	11,25	1118694,27	51,06	-210,05	125,31
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	17 666 175,48	2,64	362680,67	8,50	38,22	16,85

Tabula 283 ES fondu ieguldījumu efektivitāte - 2.1.2.2.1. aktivitāte

ES fondu ieguldījumu efektivitāte (eiro uz "Atšķirība-atšķirībā" koeficienta vienu vienību)		Kopējais ES fondu ieguldījums, EUR	Apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits, EUR / darbavieta	Bruto peļņa, EUR	Neto peļņa, EUR	Nomaksātie nodokļi, EUR
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		6 859 945,91	12,17	-529521,10	37,96	-326,38	-35,90
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	103 018,44	-	-	-	-	-
	C un F	2 723 603,69	2,40	1018550,37	3,86	-39,24	615,39
	Cits pamatdarbības veids	4 033 323,78	27,22	-171769,68	-19,43	228,65	-11,92
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	1 753 558,24	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	2 911 771,35	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	66 018,43	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares	138 350,73	-	-	-	-	-
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	1 990 247,16	1,76	-147502,20	-18,27	65,36	-11,02
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	5 597 364,71	14,53	-323341,50	25,33	-85,95	-20,76
	Pierīga	827 088,66	0,75	-225549,13	15,57	6,06	27,22
	Vidzeme	0,00	-	-	-	-	-
	Kurzeme	260 525,00	-	-	-	-	-
	Zemgale	103 284,77	-	-	-	-	-
	Latgale	71 682,77	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	5 851 797,09	16,86	-346178,25	30,17	-75,60	-22,26
	Novads	1 008 148,82	0,76	1112747,04	7,46	5,75	17,31
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	3 362 865,78	-	-	-	-	-
	Nelielie uzņēmumi	3 497 080,13	-124,88	-14755612,36	-59,49	-778,49	917,88
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	347 441,24	-	-	-	-	-
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	6 512 504,67	10,74	-456121,63	31,39	-216,71	-31,81

2.1.2.2.1. aktivitātes "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde" kontrafaktuālais un ES fondu ieguldījumu efektivitātes novērtējums balstās uz 76 novērojumiem (atbalsta saņemšanas jeb īstenoto projektu gadījumiem) salīdzinājumā ar 145 kontroles grupas uzņēmumiem. Neskatoties uz to, ka intervences grupā lielāks īpatsvars uzņēmumu darbojas augsto un vidēji augsto tehnoloģiju nozarēs, šajā griezumā nav iespējams vērtēt ES fondu ieguldījumu lietderību, jo kontroles grupā (kas raksturo Latvijas tautsaimniecībā strādājošos uzņēmumus) uzņēmumi caurmērā darbojas nozarēs, kas neietilpst OECD klasifikatorā, un attiecīgi citās OECD klasifikatora grupās novērojumu skaits ir nepietiekams. Balstoties uz ES fondu ieguldījumu efektivitātes aprēķiniem par 2.1.2.2.1. aktivitātē "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde" atbalstu saņēmušajiem uzņēmumiem, ES fondu atbalsts ar augstāku atdevi bijis uzņēmumiem novados.

Tabula 284 ES fondu ieguldījumu efektivitāte - 2.1.2.2.2. aktivitāte

ES fondu ieguldījumu efektivitāte (eiro uz "Atšķirība-atšķirībā" koeficienta vienu vienību)		Kopējais ES fondu ieguldījums, EUR	Apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits, EUR / darbavieta	Bruto peļņa, EUR	Neto peļņa, EUR	Nomaksātie nodokļi, EUR
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		35 281 409,63	9,87	1061446,18	94,99	146,65	171,31
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	795 340,32	-	-	-	-	-
	C un F	27 390 046,40	7,33	660478,57	93,40	149,09	99,23
	Cits pamatdarbības veids	7 096 022,91	1,97	491108,24	10,02	15,65	369,85
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	2 242 906,44	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	4 189 125,99	1,49	754661,50	91,21	1034,7 2	56,08
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	7 988 051,27	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares	12 106 764,08	3,91	379558,08	50,26	19455, 71	84,31
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	8 754 561,85	2,67	293826,54	23,06	108,88	- 195,91
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	14 659 364,57	6,00	736651,49	30,74	105,13	111,90
	Pierīga	6 850 588,18	2,04	97203,18	62,65	16,23	16,91
	Vidzeme	3 939 542,58	-	-	-	-	-
	Kurzeme	4 506 598,50	-	-	-	-	-
	Zemgale	4 199 367,88	-	-	-	-	-
	Latgale	1 125 947,92	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	21 254 139,57	7,48	1036635,59	57,25	105,24	167,07
	Novads	14 027 270,06	2,89	250183,17	36,17	44,90	40,29
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	23 479 249,39	-	-	-	-	-
	Nelielie uzņēmumi	11 802 160,24	103,0 8	2414023,37	89,12	199,76	366,94
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	7 891 634,45	3,44	395174,48	16,02	36,27	105,21
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	27 389 775,18	7,02	751949,90	77,69	113,95	119,26

ES fondu ieguldījumi aktivitātē 2.1.2.2.2. "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā" stimulējuši darbinieku skaita pieaugumu atbalstīto uzņēmumu vidū, un investīciju efektivitāte bijusi visaugstākā uzņēmumos, kas darbojas citās, izņemot OECD klasifikatora, nozarēs, un uzņēmumos novados (īpaši Pierīgā). Taču salīdzinoši mazā novērojumu skaita dēļ nav iespējams vērtēt ES fondu ieguldījumu atdevi reģionos (t.i., izņemot Rīgu un Pierīgu).

ES fondu ieguldījumu atdeve uz bruto un neto peļņas rādītājiem bijusi efektīvāka jaunajos uzņēmumos, t.i., uzņēmumos, kas dibināti kopš 2007. gada 1. janvāra.

Tabula 285 ES fondu ieguldījumu efektivitāte - 2.1.2.2.4. aktivitāte

ES fondu ieguldījumu efektivitāte (eiro uz "Atšķirība-atšķirībā" koeficienta vienu vienību)		Kopējais ES fondu ieguldījums, EUR	Apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits, EUR / darbavieta	Bruto peļņa, EUR	Neto peļņa, EUR	Nomaksātie nodokļi, EUR
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		210 212,26	0,11	11630,00	0,52	1,46	1,30
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	0,00	-	-	-	-	-
	C un F	116 018,25	0,04	4008,51	0,16	0,40	0,43
	Cits pamatdarbības veids	94 194,01	0,60	17799,32	5,24	-4,09	3,06
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	35 363,34	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	50 101,32	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	13 036,10	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares	42 880,07	-	-	-	-	-
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	68 831,43	-	-	-	-	-
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	130 437,89	0,04	4852,06	0,18	0,42	0,49
	Pierīga	32 764,89	-	-	-	-	-
	Vidzeme	0,00	-	-	-	-	-
	Kurzeme	26 757,29	-	-	-	-	-
	Zemgale	20 252,19	-	-	-	-	-
	Latgale	0,00	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centris vai novads	Pilsēta	144 666,61	0,05	5790,37	0,22	0,50	0,58
	Novads	65545,65	-	-	-	-	-
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	39 348,94	0,02	9415,87	-1,86	0,30	0,06
	Nelielie uzņēmumi	170 863,32	0,61	37039,52	1,72	29,65	6,69
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	0,00	-	-	-	-	-
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	210 212,26	0,12	11832,28	0,52	1,40	1,30

Kontrafaktuālajā analizē iekļautais atbalstīto mikro, mazo un vidējo komersantu skaits 2.1.2.2.4. "MVK jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma" aktivitātes ietvaros ir tikai 20 uzņēmumi, kas ir ļoti mazs novērojumu skaits statistiski nozīmīgu secinājumu un pilnīgas pārliecības gūšanai par intervences ietekmi un ES fondu ieguldījumu lietderību.

Vienlaikus ES fondu ieguldījumu efektivitāte ir vērtējama kā augstāka C un F pamatdarbības nozarēs strādājošiem uzņēmumiem, taču intervences efekts nav statistiski nozīmīgs.

Augstu pievienoto vērtību investīciju (2.1.2.4. "Augstas pievienotās vērtības investīcijas" aktivitātes) analīzes rezultāti liecina, ka ES fondu finansējums bijis efektīvāks uzņēmumos, kas darbojas OECD klasifikatorā neietilpstošās nozarēs. Taču tas saistīts ar nepietiekamu novērojumu skaitu tieši OECD klasifikācijas nozarēs, līdz ar to ES fondu ieguldījumu efektivitāte vērtējama ļoti ierobežoti.

Tabula 286 ES fondu ieguldījumu efektivitāte - 2.1.2.4. aktivitāte

ES fondu ieguldījumu efektivitāte (eiro uz "Atšķirība-atšķirībā" koeficienta vienu vienību)		Kopējais ES fondu ieguldījums, EUR	Apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits, EUR / darbavieta	Bruto peļņa, EUR	Neto peļņa, EUR	Nomaksātie nodokļi, EUR
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		164 621 822,30	30,82	5425364,08	89,63	-3657,64	434,87
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	3 887 035,72	-	-	-	-	-
	C un F	126 002 001,15	21,33	6169914,85	66,18	-505,71	408,72
	Cits pamatdarbības veids	34 732 785,43	9,45	446804,38	29,35	48,20	38,93
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	13 250 206,23	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	30 229 846,06	95,37	-12701615,99	2159,61	-61,91	-340,07
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	12 532 555,29	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares	70 829 985,86	8,99	4780318,95	83,09	1351,71	293,08
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	37 779 228,86	8,25	513360,54	21,61	39,85	45,91
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	55 845 600,51	10,38	1202351,08	103,55	-204,66	86,20
	Pierīga	32 477 432,47	5,48	1552161,75	5,30	-72,09	76,83
	Vidzeme	14 151 125,68	-	-	-	-	-
	Kurzeme	29 873 882,85	-	-	-	-	-
	Zemgale	21 442 218,96	-	-	-	-	-
	Latgale	10 831 561,83	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai	Pilsēta	89 561 354,82	19,11	2404525,33	147,31	-660,53	181,78
	Novads	75 060 467,48	11,69	3520990,12	21,74	1199,66	333,43
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	111 588 549,28	-9,45	-12375352,03	81,39	-694,73	1287,22
	Nelielie uzņēmumi	53 033 273,02	335,39	-48565268,33	8149,99	-194,06	-2756,52
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	52 499 978,00	12,34	774976,06	66,85	-457,49	69,97
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	112 121 844,30	18,73	6375630,86	50,91	-19412,11	434,22

Tabula 287 ES fondu ieguldījumu efektivitāte - 2.2.1.1. aktivitāte

ES fondu ieguldījumu efektivitāte (eiro uz "Atšķirība-atšķirībā" koeficienta vienu vienību)		Kopējais ES fondu ieguldījums, EUR	Apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits, EUR / darbavieta	Bruto peļņa, EUR	Neto peļņa, EUR	Nomaksātie nodokļi, EUR
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		36 457 129,41	53,79	8233317,39	279,54	-1501,05	1012,11
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	7 850,00	-	-	-	-	-
	C un F	17 984 096,10	10,70	2795600,20	56,39	2563,62	322,29
	Cits pamatdarbības veids	18 465 183,31	85,39	5429339,40	437,85	-483,54	692,44
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	4 621 930,00	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	11 529 091,02	40,31	1813605,63	369,55	-79,36	151,76
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	1 014 000,00	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares	7 549 093,10	2,29	919723,82	13,61	49,95	177,56
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	11 743 015,29	38,95	5244758,95	145,95	751,48	520,21
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	21 323 398,91	41,36	4420273,41	222,61	-429,70	415,32
	Pierīga	6 488 218,00	34,60	1604009,39	152,47	-208,19	-417,28
	Vidzeme	1 761 500,00	-	-	-	-	-
	Kurzeme	3 564 370,00	-	-	-	-	-
	Zemgale	2 875 000,00	-	-	-	-	-
	Latgale	444 642,50	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	24 590 541,41	51,53	5217598,43	287,70	-506,85	521,85
	Novads	11 866 588,00	10,89	3269933,31	52,31	439,05	1086,36
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	20 014 343,01	111,18	7498817,16	977,53	-488,62	-6506,69
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	16 442 786,40	7,64	1933535,56	36,12	677,20	111,53

2.2.1.1. "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos" efektivitāte bijusi augstāka zemo tehnoloģiju nozarēs un senāk reģistrēto uzņēmumu vidū. Ierobežoto novērojumu skaita dēļ analīzi nav iespējams pilnvērtīgi veikt reģionālā griezumā. Taču salīdzinot ES fondu ieguldījumus Rīgā un Pierīgā, secināms, ka Pierīgā ieguldīti trīs reizes mazāk ES fondu līdzekļi, taču šie ieguldītie līdzekļi bijuši ar augstāku efektivitāti uz neto apgrozījuma, darbinieku skaita un bruto peļņas rādītājiem salīdzinājumā pret ieguldījumiem Rīgā.

Tabula 288 ES fondu ieguldījumu efektivitāte - 2.2.1.3. aktivitātē

ES fondu ieguldījumu efektivitāte (eiro uz "Atšķirība-atšķirībā" koeficienta vienu vienību)		Kopējais ES fondu ieguldījums, EUR	Apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits, EUR / darbavieta	Bruto peļņa, EUR	Neto peļņa, EUR	Nomaksātie nodokļi, EUR
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		88 085 947,36	15,66	21792663,87	358,12	43,05	11560,86
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	1 711 660,57	4,06	192993,64	14,05	35,21	16,80
	C un F	69 300 645,97	10,02	9273470,62	348,92	26,75	3200,49
	Cits pamatdarbības veids	17 073 640,82	12,54	-2517864,74	37,46	138,69	12483,61
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	3 759 059,07	32,92	474748,56	6,03	10,48	11,29
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	17 824 659,28	25,58	-2615887,77	109,75	-1630,14	162,96
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	8 881 724,66	-2,43	-4255737,74	63,54	-9,82	-21,33
	Zemo tehnoloģiju nozares	28 634 924,84	2,26	3757371,06	81,07	5,86	280,27
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	28 985 579,51	26,87	7664087,65	194,07	-531,55	-331,12
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	42 011 540,44	4,27	18139697,94	111,01	11,19	594,85
	Pierīga	10 027 796,84	-5,65	2329878,45	69,01	-21,68	-37,20
	Vidzeme	8 547 850,51	10,43	2712742,15	119,02	414,21	1666,30
	Kurzeme	17 636 184,50	15,10	3077868,15	-741,76	-174,71	-145,51
	Zemgale	8 153 818,68	4,42	912979,36	41,11	36,42	38,21
	Latgale	1 708 756,39	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	56 512 552,03	6,79	15759216,96	174,77	18,12	961,56
	Novads	31 573 395,33	-796,83	6326065,98	347,93	-145,00	-317,57
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	58 474 774,81	18,54	-2412624,29	419,56	18,50	-211,73
	Nelielie uzņēmumi	29 611 172,55	233,56	7610170,28	-232,20	-123,23	838,82
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	25 016 923,36	8,66	1757546,96	233,59	-95,25	-907,24
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	63 069 024,00	9,53	103391842,62	209,17	21,81	3083,61

ES fondu ieguldījumu efektivitāte 2.2.1.3. aktivitātē "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai" visaugstākā bijusi uz A un B nozarēs strādājošajiem uzņēmumiem, augsto tehnoloģiju

nozares uzņēmumiem un uzņēmumiem, kas reģistrēti Zemgalē. Vienlaikus šajās grupās kontrafaktuālais intervences ietekmes rezultāts nav bijis statistiski nozīmīgs. Statistiski nozīmīgi un efektīvi ES fondu ieguldījumi veikti uzņēmumos, kas reģistrēti Rīgā un Pierīgā.

Visaugstāko (t.i., arī statistiski nozīmīgu) atdevi ES fondu ieguldījumi 2.2.1.4.1. aktivitātē "Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai" radījuši uz darbinieku skaita pieaugumu augsto tehnoloģiju nozaru uzņēmumos. ES fondu ieguldījumi vērtējami kā lietderīgi arī citās OECD klasifikatora uzņēmumu grupās, kā arī visos, izņemot Rīgas reģiona, uzņēmumos.

ES fondu ieguldījumi 2.2.1.4.2. aktivitātē "Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai" būtiski veicinājuši augstāku nodokļu nomaksu intervences grupas uzņēmumu vidū (salīdzinājumā ar kontroles grupu). Ar augstāku lietderību ES fondu ieguldījumi ir bijuši jaunajos uzņēmumos un uzņēmumos, kas darbojas citās, izņemot A, B, C vai F, darbības nozarēs.

Tabula 289 ES fondu ieguldījumu efektivitāte - 2.2.1.4.1. aktivitāte

ES fondu ieguldījumu efektivitāte (eiro uz "Atšķirība-atšķirībā" koeficienta vienu vienību)		Kopējais ES fondu ieguldījums, EUR	Apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits, EUR / darbavieta	Bruto peļņa, EUR	Neto peļņa, EUR	Nomaksātie nodokļi, EUR
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		75 304 682,47	357,67	23149302,94	-1150,70	-833,28	19446,23
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	812 394,00	-	-	-	-	-
	C un F	59 863 226,10	113,34	11669244,85	-331,33	-268,50	137284,29
	Cits pamatdarbības veids	14 629 062,37	1834,35	7848209,43	1160,48	10610,64	2651,40
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	1 068 700,00	-145,74	100347,42	-94,61	-2,28	-108,51
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	10 562 062,00	-46,35	-2001907,13	-64,44	102,58	-232,81
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	4 021 570,00	8,30	840804,93	-69,99	-71,10	44,69
	Zemo tehnoloģiju nozares	42 801 852,98	56,26	4940195,40	-162,50	-113,72	7540,39
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	16 850 497,48	492,88	8799215,40	780,43	3002,83	5237,47
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	26 571 198,68	-124,21	10607264,94	-68,89	-57,08	-2785,20
	Pierīga	12 366 307,00	27,11	4432368,10	394,73	436,84	656,70
	Vidzeme	11 885 099,18	31,27	4220560,79	-288,16	-432,15	-671,22
	Kurzeme	10 945 683,87	-320,18	1419489,54	-115,28	-77,76	802,76
	Zemgale	10 635 484,11	26,44	46852352,89	145,35	106,42	1229,78
	Latgale	2 900 909,63	19,73	3021780,87	72,44	1834,23	413,86
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	42 774 878,84	743,75	10680369,25	-231,46	-198,60	-22258,13
	Novads	32 529 803,63	86,27	14161864,88	889,34	1470,92	3455,47
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	33 180 659,24	-31,65	-17839064,11	-95,62	758,17	-294,61
	Nelielie uzņēmumi	42 124 023,23	943,92	15306694,49	-593,39	-345,07	6134,84
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	32 379 718,10	485,95	10418184,72	-460,87	-265,77	10397,80
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	42 924 964,37	59,76	14675201,49	-1787,04	689,09	53275,62

Tabula 290 ES fondu ieguldījumu efektivitāte - 2.2.1.4.2. aktivitāte

ES fondu ieguldījumu efektivitāte (eiro uz "Atšķirība-atšķirībā" koeficienta vienu vienību)		Kopējais ES fondu ieguldījums, EUR	Apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits, EUR / darbavieta	Bruto peļņa, EUR	Neto peļņa, EUR	Nomaksātie nodokļi, EUR
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		19 539 453,32	47,45	2233590,91	-39,10	-94,76	93,91
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	558 149,26	-	-	-	-	-
	C un F	13 460 609,64	18,27	2291557,65	-17,84	-52,45	52,17
	Cits pamatdarbības veids	5 520 694,42	10,71	289374,90	84,95	-60,48	30,65
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	637 229,59	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	2 306 111,00	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	1 058 295,96	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares	7 098 888,56	2,96	2426141,00	-47,37	-253,34	12,53
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	8 438 928,21	98,77	897567,35	-14082,84	-128,65	76,72
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	9 606 642,57	50,36	652625,17	-8,66	-37,64	22,30
	Pierīga	4 493 761,91	-23,80	-20426190,5	-133,35	-38,66	66,68
	Vidzeme	1 723 209,30	-	-	-	-	-
	Kurzeme	2 562 403,78	-	-	-	-	-
	Zemgale	928 475,76	-	-	-	-	-
	Latgale	224 960,00	-	-	-	-	-
Nacionālā īmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	13 696 010,71	51,21	1050388,12	-16,29	-55,62	41,77
	Novads	5 843 442,61	8,49	-8989911,71	25,20	-50,43	-119,50
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	12 290 060,30	4,05	388962,89	-8,99	-28,24	14,34
	Nelielie uzņēmumi	7 249 393,02	119,48	1248603,69	452,93	-117,72	316,52
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	5 407 606,17	7,58	274191,57	54,02	-100,32	31,79
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	14 131 847,15	46,94	3291834,88	-18,87	-52,14	62,61

Ārējo tirgu apgūšanas 2.3.1.1.1. "Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketingš" apakšaktivitātes atbalstīto uzņēmumu skaits ir viens no lielākajiem analizēto aktivitāšu un apakšaktivitāšu vidū, līdz ar to šai intervences grupai ir veikta kontrafaktuālā un ES fondu ieguldījumu efektivitātes analīze visos griezumos, bez izņēmumiem. Rezultāti liecina, ka visaugstākā ES fondu ieguldījumu atdeve vērojama augsto un vidēji zemo tehnoloģiju nozaru uzņēmumiem, kā arī uzņēmumiem novados, īpaši Pierīgā.

Tabula 291 ES fondu ieguldījumu efektivitāte - 2.3.1.1.1. aktivitāte

ES fondu ieguldījumu efektivitāte (eiro uz "Atšķirība-atšķirībā" koeficienta vienu vienību)		Kopējais ES fondu ieguldījums, EUR	Apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits, EUR / darbavieta	Bruto peļņa, EUR	Neto peļņa, EUR	Nomaksātie nodokļi, EUR
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		14 710 487,23	22,42	2800397,34	88,47	-468,54	124,89
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	37 857,54	0,01	-2588,37	-8,52	-0,37	-2,82
	C un F	8 325 539,10	11,85	1791208,93	30,94	6147,61	58,30
	Cits pamatdarbības veids	6 347 090,59	11,26	1005718,68	119,96	-86,41	67,18
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	1 154 373,22	0,92	58143,11	0,56	-6,97	4,75
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	2 899 001,77	12,61	588152,11	39,98	-51,96	40,67
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	1 173 928,45	0,48	107374,78	4,92	5,65	7,10
	Zemo tehnoloģiju nozares	4 147 012,78	10,28	-7751425,76	66,22	114,84	26,06
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	5 336 171,01	8,94	909522,93	395,00	-54,63	62,76
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	9 156 818,55	39,55	2246520,74	1703,68	-336,68	92,63
	Pierīga	2 606 505,93	1,45	175972,59	3,01	-21,13	13,59
	Vidzeme	455 605,58	0,17	55717,94	3,92	4,26	2,16
	Kurzeme	1 234 237,82	4,25	-263163,71	-64,85	17,57	14,82
	Zemgale	596 047,33	0,39	310603,09	5,95	-13,07	5,80
	Latgale	661 272,02	-4,01	580572,45	-112,71	-6,02	10,42
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	11 400 571,11	26,94	2908308,96	3301,05	-792,45	119,49
	Novads	3 309 916,12	2,45	360753,80	5,03	-40,00	17,88
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	7 352 395,69	-19,42	-1845944,19	-97,02	-68,60	159,90
	Nelielie uzņēmumi	7 358 091,54	174,48	6152250,45	2238,33	-527,37	680,10
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	4 065 319,87	13,29	803581,71	75,75	-142,60	61,51
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	10 645 167,36	12,19	1918048,17	45,71	-336,12	71,52

Tabula 292 ES fondu ieguldījumu efektivitāte - 2.3.2.2.1.aktivitāte

ES fondu ieguldījumu efektivitāte (eiro uz "Atšķirība-atšķirība" koeficienta vienu vienību)		Kopējais ES fondu ieguldījums, EUR	Apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits, EUR / darbavieta	Bruto peļņa, EUR	Neto peļņa, EUR	Nomaksātie nodokļi, EUR
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		7 272 908,26	13,88	2349889,58	166,95	858,50	1622,50
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	1 037 719,64	-	-	-	-	-
	C un F	4 854 676,99	6,70	1267208,82	69,63	215,68	-358,61
	Cits pamatdarbības veids	1 380 511,63	6,89	-1712793,59	-98,20	-50,80	87,95
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	12 103,32	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	554 090,63	-	-	-	-	-
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	930 311,37	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares	2 279 327,52	3,07	799764,04	82,25	46,58	321,22
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	3 497 075,42	20,99	7635535,85	-81,77	-64,66	197,44
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	1 701 019,30	9,08	355712,94	-381,33	263,38	-1868,96
	Pierīga	766 855,33	2,45	311350,11	-10,74	-11,19	11,99
	Vidzeme	1 987 781,12	-	-	-	-	-
	Kurzeme	995 939,79	-	-	-	-	-
	Zemgale	384 606,31	-	-	-	-	-
	Latgale	1 436 706,41	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	2 239 390,75	7,74	741765,73	-112,09	-64,42	-838,77
	Novads	5 033 517,51	8,20	2015019,02	61,65	152,67	716,36
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	4 440 065,08	-	-	-	-	-
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	2 832 843,18	1,82	111974,51	15,49	51,01	48,94

ES fondu atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās bijis visefektīvākais uzņēmumiem, kas reģistrēti pirms 2007. gada.

Ņemot vērā salīdzinoši mazo kontroles grupas novērojumu skaitu reģionos, analīzi nav iespējams veikt par citiem, izņemot Rīgas un Pierīgas reģioniem. Taču vienlaikus atbalstu saņēmušo skaits intervences grupā ir proporcionāli lielāks Vidzemē, Latgalē un Kurzemē.

Tabula 293 ES fondu ieguldījumu efektivitāte - 2.3.2.3.aktivitāte

ES fondu ieguldījumu efektivitāte (eiro uz "Atšķirība-atšķirībā" koeficienta vienu vienību)		Kopējais ES fondu ieguldījums, EUR	Apgrozījums, EUR	Darbinieku skaits, EUR / darbavieta	Bruto peļņa, EUR	Neto peļņa, EUR	Nomaksātie nodokļi, EUR
Aktivitātes / apakšaktivitātes līmenī		2 511 233,38	2,98	738380,88	12,56	-51,74	18,49
Pamatdarbības veids pēc NACE klasifikācijas	A un B	0,00	-	-	-	-	-
	C un F	1 259 175,37	0,85	478956,02	2,25	-12,09	6,74
	Cits pamatdarbības veids	1 252 058,01	6,29	296415,25	-7,78	5305,08	14,21
OECD klasifikācija pēc nozaru zināšanu ietilpības	Augsto tehnoloģiju nozares	331 071,20	-	-	-	-	-
	Vidēji augsto tehnoloģiju nozares	440 598,67	-3,08	6960,48	-0,79	-5,95	2,94
	Vidēji zemo tehnoloģiju nozares	57 304,03	-	-	-	-	-
	Zemo tehnoloģiju nozares	617 162,46	0,27	926670,36	1,89	37,10	2,45
	Nozare, kas neietilpst OECD klasifikatorā	1 065 097,02	9,71	536572,81	302,41	-36,85	42,48
Statistiskais plānošanas reģions (NUTS3)	Rīga	1 376 311,52	1,18	430097,35	-10,03	48,33	16,40
	Pierīga	607 967,18	1,07	438648,76	0,56	-6,78	3,81
	Vidzeme	262 398,66	-	-	-	-	-
	Kurzeme	150 529,43	-	-	-	-	-
	Zemgale	46 999,68	-	-	-	-	-
	Latgale	67 026,92	-	-	-	-	-
Nacionālā līmeņa attīstības centrs vai novads	Pilsēta	1 641 212,26	1,59	384538,96	-14,96	-55,21	12,71
	Novads	870 021,12	1,72	491537,36	1,19	-10,31	5,86
Uzņēmuma izmērs	Lielie uzņēmumi	1 009 113,55	1,70	-48695,34	6,25	-7,60	-21,31
	Nelielie uzņēmumi	1 502 119,83	245,38	809331,81	-59,68	-48,57	53,94
Uzņēmuma darbības ilgums	Jaunie uzņēmumi	685 194,03	-6,36	391763,31	43,92	-18,44	7,23
	Senāk reģistrētie uzņēmumi	1 826 039,35	1,42	442247,36	6,47	-30,70	11,93

Klasteru programmas analīzes rezultāti ir salīdzinoši līdzīgi rezultātiem par kompetences centru programmu. Pirmkārt, caurmērā kontrafaktuālā izvērtējuma rezultāti nav statistiski nozīmīgi, un, otrkārt, ES fondu ieguldījumu atdeve vērtējama kā augstāka uzņēmumiem, kas darbojas zemo tehnoloģiju jomā.

7. Secinājumi un rekomendācijas

Turpmāk apkopoti būtiskākie ES fondu ieguldījumu lietderības izvērtējuma secinājumi par 2007. – 2013. plānošanas perioda ES fondu ieguldījumiem uzņēmējdarbības un inovāciju atbalstā, tos iedalot vairākās apakšgrupās:

1. Secinājumi par ES fondu ieguldījumu sasniegtajiem rezultātiem, kas aptver:
 - ▶ secinājumus par ES fondu ietekmi uz politikas mērķiem,
 - ▶ secinājumus par ES fondu ieviešanas sistēmas efektivitāti.
2. Secinājumi par ES fondu ieguldījumu ietekmi uz komersantu konkurētspēju, kas raksturo aktivitāšu un apakšaktivitāšu lomu uzņēmēju saimnieciskajā darbībā, ņemot vērā uzņēmumu pamatdarbības veidu, reģionālo piederību un dibināšanas gadu.

Uz secinājumu pamata ir sagatavoti ieteikumi 2014. – 2020. gada plānošanas perioda un turpmāko ES fondu ieguldījumu uzņēmējdarbības un inovāciju atbalsta aktivitāšu plānošanai un īstenošanai.

7.1. Secinājumi par ES fondu ietekmi uz politikas mērķiem un ES fondu ieviešanas sistēmas efektivitāti

1. **ES fondu ieguldījums uzņēmējdarbībā 2007. – 2013.gada plānošanas periodā bija galvenokārt orientēts uz uzņēmējdarbības aktivitātes un ražošanas jaudu atbalstu.** Sākotnēji DPUI saturā bija trīs atbalsta virzieni – atbalsts uzņēmējdarbības uzsācējiem, inovāciju veicināšanai un reģionālajai attīstībai. Taču programmas grozījumu un līdzekļu pārdales rezultātā par finansiāli apjomīgāko kļuva atbalsts ražošanas jaudu paaugstināšanai, ņemot vērā uzņēmuma darbības nozari vai reģionālo piederību. (ID.1.2.1., ID.1.2.3., ID.2.1.1.)
2. Vairākas no finansējuma pārdaļēm starp aktivitātēm bija balstītas uz pieprasījumu, nevis valdības kā politikas veidotāja mērķtiecīgu tautsaimniecības struktūras problēmu risināšanu. Sākotnējās līdzekļu pārdales bija stratēģiski pamatotas ar ekonomisko krīzi un nepieciešamību lielākus finanšu līdzekļus ieguldīt aktivitātēs, kas nodrošinātu ātrāku līdzekļu pieejamību uzņēmējiem. Vēlākos plānošanas perioda posmos finansējuma izmaiņas starp aktivitātēm bija balstītas uz nepieciešamību īstenot ES fondu līdzekļu ieguldījumus pilnā apmērā. **Finansējuma samazināšana pētniecības un attīstības atbalsta aktivitātēs** ierobežoja iespējas sasniegt P&A mērķi. (ID.1.1.4., ID.1.2.2., ID.2.2.1.)
3. **Latvija ir pārsniegusi ES vidējo radītāju uzņēmumu skaitā uz 1000 iedzīvotājiem**, daļēji pateicoties ES fondu ieguldījumiem uzņēmējdarbības aktivitātes sekmēšanai. Neskatoties uz to, ka ir pamatoti uzskatīt, ka mikrouzņēmumu nodokļa režīmam ir bijusi ietekme šī rādītāja sekmēšanā, arī ESF un ERAF ieguldījumiem uzņēmēju iesācēju atbalstā ir bijusi loma uzņēmumu skaita pieauguma veicināšanā, tas pieaudzis no 20 komercsabiedrībām 2004.gadā līdz 52 komercsabiedrībām 2016.gadā. Ņemot vērā pašreizējo Latvijas uzņēmumu skaitu uz 1000 iedzīvotājiem, uzņēmējdarbības uzsācēju atbalsts var nebūt prioritāte turpmāk, novirzot līdzekļus aktuālākām politikām. (ID.1.1.3.)
4. Inovāciju atbalsts paredzēja **pārāk plašu jauno produktu un jauno tehnoloģiju izpratni**, projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijos attiecībā uz inovācijām pieļaujot kā globālā un Eiropas līmeņa, tā arī valsts un uzņēmuma līmeņa inovācijas, kas, savukārt, pieļāva lielāko daļu finansējuma izlietot zemāka līmeņa, t.i., uzņēmuma, inovācijām un nesniedza ietekmi uz P&A investīciju pieaugumu vai atbalstīto uzņēmumu konkurētspēju. (ID.1.1.4., ID.4.6.)
5. Neskatoties uz to, ka augsta līmeņa plānošanas dokumenti noteica Latvijas tautsaimniecības virzību uz augsto tehnoloģiju nozarēm un nozarēm ar augstu pievienoto vērtību, **inovāciju un augstas pievienotās vērtības aktivitātēs atbalsts nebija mērķtiecīgi vērsts uz augsto tehnoloģiju nozarēm**, kā arī neprecīzi ir izmantotas OECD un Eurostat nozaru tehnoloģiskās ietilpības klasifikācija projektu atlasē. (ID.4.6.)
6. No finanšu instrumentu atbalstu veidu analīzes secināms, ka **nacionāli vadītie finanšu instrumenti spēja ātrāk nodrošināt ES fondu līdzekļu pieejamību saņēmējiem, t.i., nonāksanu kredītu tirgū** nekā ārvalstu iestāžu vadītie finanšu instrumenti. Ņemot vērā LGA uzkrāto pieredzi un zināšanas, kas tika pārņemtas no EIF iepriekš izstrādātajiem plānošanas dokumentiem, kā arī Latvijas tirgus vajadzību labāku pārzināšanu, nacionāli vadīto finanšu instrumentu darbība uzskatāma par efektīvāku, vērtējot finanšu aprites ciklu un finanšu resursu

atkalizmantošanu. Perioda beigās tika īstenota efektivitātes un koordinācijas apsvērumu pamatota virzība uz finanšu instrumentu vadības konsolidāciju. (ID.1.4.6., ID.3.2.1.)

7. Neprecīzi **novērtēti mērķa grupas apjomi un atbalsta pieprasījums** neļāva pilnvērtīgi izmantot ES fondu iespējas. Dažu aktivitāšu projektu iesniegumu atlases kārtās iesniegto projektu finansiālais pieprasījums vairākkārtīgi pārsniedza kārtā pieejamo līdzekļu apjomu; savukārt citos gadījumos – netika pieprasīts pietiekošs apjoms. Tā vietā, lai precizētu atlases nosacījumus, līdzekļi tika pārdalīti no aktivitātēm ar mazāku pieprasījumu uz aktivitātēm ar lielāku pieprasījumu. (ID.3.1.3., ID.4.3.)
8. Konstatēts **fiskālās disciplīnas trūkums atbalstīto komersantu finanšu vadībā**, saņemot publisko finansējumu, bet neiesniedzot VID gada pārskatus. Nav nodrošināta atgriezeniskā saite no VID uz ES fondu vadības iestādēm, kas ļautu konstatēt finansējuma saņēmēju neatbilstošu rīcību, piemēram, vai nav iestājusies situācija, kad VID uzskata komersantu par saimniecisko darbību izbeigušu laikā, bet tas aktīvi sadarbojas ar LIAA un saņem un izmanto ES un/vai valsts budžeta līdzekļus. (1.pielikums)
9. 2007. – 2013. gada plānošanas periodā konstatēta **nepietiekami savlaicīga publiskās informācijas par atbalstu pieejamība**, kas apgrūtināja uzņēmējdarbības plānošanu attiecībā uz ES fondu atbalsta piesaisti, īpaši vidējā termiņā. Kamēr daļa aktivitāšu bija atvērtas pastāvīgi, citas tika organizētas vienā vai vairākās kārtās bez caurskatāmas pieejas sadalījumam pa gadiem vai plānošanas periodā kopumā. Uzņēmējiem tika sniegta iespēja iepazīties ar plānošanas dokumentiem un informatīviem materiāliem, taču ierobežota bija informācija par atbalsta plānošanas laiku nākotnē. (ID.3.1.1., ID.3.1.2.)
10. Nav bijusi **sabalansēta finansējuma izlietošana perioda ietvaros**. Lai arī ES fondu vadības iestāžu rīcība risku vadībā paredz “N+2” principa ievērošanu, līdzekļu nevienmērīgs sadalījums pa plānošanas perioda gadiem ierobežoja potenciāliem atbalsta saņēmējiem savlaicīgi plānot savu darbību. (ID.1.2.2.)
11. Pielietoti **smagnēji ieviešanas mehānismi**, īpaši finanšu instrumentu un biznesa inkubatoru sniegtajā atbalstā. Atsevišķu finanšu instrumentu, īpaši riska kapitāla, administrācijas izmaksas ir tik lielas, ka, neskatoties uz riska kapitāla īstenotāj-iestādes līdzfinansējumu, tirgū nonāca mazāks finansējuma apjoms nekā instrumentā ieguldīja ERAF. Daudzpakāpju ieviešanas sistēma pasliktināja atbalsta vadāmību un nenodrošināja politikas veidotājiem datus par atbalstu, t.sk. par atbalstītiem un neatbalstītiem uzņēmumiem pilnā apjomā. (ID.3.2.4., ID.3.2.5., ID.4.5.)
12. Īpaši **vairāku līmeņu veida projektu ieviešana apgrūtināja uzraudzību** attiecībā uz komersantu darbības raksturlielumiem un to tālāko attīstību. Jo vairāk līmeņu tika izmantoti atbalsta administrēšanā, jo mazāk un sliktākas kvalitātes dati ir pieejami par konkrēto atbalstu. Acīmredzami, izveidotās procedūras un to piemērošana nenodrošināja datu apkopošanas un uzkrāšanas procesu tā, lai dati būtu viennozīmīgi izsekojami un ticami. Ne visi atbalsta sniedzēji joprojām pastāv (piemēram, biznesa inkubatori), un par daudziem dati nav vai nav viegli iegūstami no informācijas sistēmām vai dokumentiem. (1.pielikums)

7.2. Secinājumi par ES fondu ieguldījumu kontrafaktuālās ietekmes un efektivitātes novērtējuma rezultātiem

13. Caurmērā visās analizētajās aktivitātēs / apakšaktivitātēs **novērojama pozitīva intervences ietekme** uz uzņēmumu neto apgrozījumu, vidējo darbinieku skaitu un bruto peļņu, kā arī kapitāla vai darbaspēka produktivitātes pieaugumu. (ID.5.1.1., ID.5.2.1., ID.5.2.2.)
14. Efektīvi ir **risināts** Stratēģijas “**Eiropa 2020**” **mērķis veicināt jaunu darba vietu izveidi** – lielākajā daļā aktivitāšu pozitīvs intervences efekts novērojams tieši uz vidējo darbinieku skaita pieaugumu. (ID.5.1.1.)
15. **Neto apgrozījuma pieaugums visefektīvāk veicināts aktivitātēs, kas vērstas uz ieguldījumiem pamatdarbības paplašināšanā.** Aktivitātes / apakšaktivitātes, kur ES fondu līdzekļi ieguldīti visefektīvāk attiecībā uz neto apgrozījuma pieaugumu, ņemot vērā intervences statistiski nozīmīgu pozitīvu ietekmi, ir 2.1.2.2.2. “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā” (“Cits pamatdarbības veids” un “Nozares, kas neietilpst OECD klasifikatorā” uzņēmumu grupās), 2.3.1.1.1. “Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketing” (“Novads” un “Pierīga” uzņēmumu grupās) un 2.3.2.2.1. “Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās (IĀT)” (“Senāk reģistrētie uzņēmumi” uzņēmumu grupā). Vienlaikus jāatzīmē, ka 2.3.1.1.1. “Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketing” aktivitātes intervences grupas vidū, iespējams, pastāv atlases novirze (no angļu val. *selection bias*), ņemot vērā, ka uz aktivitāti visticamāk pieteikušies uzņēmumi, kuri var tikt raksturoti kā aktīvāki eksporta tirgu paplašināšanā (kas rezultējas neto apgrozījuma pieaugumā), nekā uzņēmumi, kas aktivitātei nav pieteikušies. (ID.5.1.1., ID.9.6.)
16. Aktivitāte **2.1.2.4. “Augstas pievienotās vērtības investīcijas” vidējā termiņā bijusi konkurētspēju visstimulējošākā no grantu atbalsta aktivitātēm.** Šīs aktivitātes vidēja termiņa ietekme bijusi pozitīva ne tikai uz uzņēmumu apgrozījumu un darbinieku skaitu, bet arī bruto un neto peļņas rādītājiem un radīto pievienoto vērtību uz vienu darbinieku. 2.1.2.4. “Augstas pievienotās vērtības investīcijas” aktivitātē ieguldītie ES fondu līdzekļi bijuši visefektīvākie attiecībā uz bruto peļņas pieaugumu. ES fondu investīciju ietekme uz uzņēmumu konkurētspēju novērota caurmērā uzņēmumiem, kas darbojas citās, izņemot A (Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība), B (Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde), C (Apstrādes rūpniecība), F (Būvniecība) vai OECD klasifikācijas, nozarēs un ir reģistrēti Pierīgā, tie ir nelieli vai jaundibināti uzņēmumi. Pozitīvu ietekmi uz uzņēmumu konkurētspēju vidējā termiņā radījuši ES fondu ieguldījumi arī grantu atbalsta aktivitātēs 2.1.2.2.2. “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā” un 2.3.2.2.1. “Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās (IĀT)”, kā arī 2.3.2.1. “Biznesa inkubatori” aktivitātes atbalsts. (ID.6.1.1., ID.5.1.6., ID.9.3., ID.9.5., ID.9.8.)
17. **ES fondu atbalsts uzņēmējdarbības un pētniecības sektora sadarbībai īstermiņā nav bijis ar statistiski nozīmīgu ietekmi uz kompetences centru un klasteru sadarbības partneriem, izņemot nelieliem un jauniem uzņēmumiem.** Taču, lai izdarītu pilnīgus secinājumus par uzņēmējdarbības un pētniecības sektoru sadarbības rezultātiem šajās aktivitātēs / apakšaktivitātēs, nepieciešams veikt vidēja termiņa analīzi, kas pašlaik nav iespējama, bet ko iespējams veikt 2021. gadā, analizējot kompetences centru un klasteru sadarbības partneru uzņēmējdarbības rādītājus par 2020. gadu. (ID.5.1.2.)
18. **Finanšu instrumentos atbalstīto uzņēmēju neto peļņa un radītā pievienotā vērtība īstermiņā bijusi drīzāk negatīva, taču vidējā termiņā – pozitīva.** Neskatoties uz īstermiņā neto peļņas kritumu, vēlākos gados ieguldījumu atdeve uz nomaksāto nodokļu un pievienotās vērtības pieaugumu bijusi augstāka, nekā kontroles grupai un, salīdzinājumā ar grantu finansējumu saņēmušiem komersantiem, biežāk statistiski nozīmīga pozitīva intervences ietekme novērota laika periodā tieši pēc projektu īstenošanas (salīdzinot otro un trešo references gadus). (ID.5.1.3., ID.5.1.4., ID.5.1.6.)
19. **Gandrīz nevienā no grantu atbalsta aktivitātēm ES fondu atbalsts nav bijis ar pozitīvu ietekmi uz uzņēmēju radīto pievienoto vērtību vidējā termiņā, izņemot grantu atbalsta aktivitāti 2.1.2.4. “Augstas pievienotās vērtības investīcijas”.** Laikā pēc ES fondu projektu beigām pozitīva intervences ietekme novērota tikai uz nodokļu nomaksas pieaugumu tikai divās grantu apakšaktivitātēs (2.1.2.2.2. “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā” un 2.3.1.1.1. “Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketing”), bet arī uz citiem konkurētspējas rādītājiem visās finanšu instrumentu aktivitātēs (ar izņēmumu tikai 2.2.1.4.2. “Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju

konkurētspējas uzlabošanai"). Līdz ar to finanšu instrumentu finansējums uzskatāms par caurmērā ilgtspējīgāku, nodrošinot intervences efektu vidējā termiņā, t.sk. pēc projektu īstenošanas. (ID.5.1.6.)

20. **Finanšu instrumentu atbalsts ir bijis pārsvarā efektīvāks jauno uzņēmumu vidū** (kas dibināti kopš 2007. gada 1. janvāra), ar izņēmumu aktivitātē 2.2.1.1. "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos", kur ES fondu finansējums bijis ar pozitīvu intervences ietekmi gan uz jauniem, gan senāk reģistrētiem uzņēmumiem, taču ES fondu līdzekļi efektīvāk ieguldīti uzņēmumos, kas reģistrēti senāk (pirms 2007.gada 1.janvāra). Līdz ar to secināms, ka augsta riska ieguldījumi senākos uzņēmumos ir bijuši ar augstāku atdevi. (ID.5.1.16., ID.5.1.18., ID.5.1.19., ID.9.5.)
21. **Uzņēmējdarbības reģionos (ārpus Rīgas un Pierīgas reģioniem) atbalsta efektivitāte nav izvērtējama pilnā apmērā, pielietojot kontrafaktuālās analīzes metodes**, ņemot vērā salīdzinoši nelielu reģionos (ārpus Rīgas un Pierīgas reģioniem) reģistrēto uzņēmumu skaitu katrā no aktivitātēm / apakšaktivitātēm. Līdz ar to kontrafaktuālās analīzes rezultāti par ES fondu atbalsta lomu uzņēmējdarbību reģionos (ārpus Rīgas un Pierīgas reģioniem) ir caurmērā statistiski nenozīmīgi. (ID.9.2.)
22. **2.3.2.2.1. "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās" bijis efektīvāks uz konkurētspējas pieaugumu senāko uzņēmumu vidū** (reģistrēti pirms 2007. gada 1. janvāra). ES fondu līdzekļi bijuši ar augstu efektivitāti šajā uzņēmumu grupā gan uz apgrozījuma pieaugumu, gan uz bruto un neto peļņas rādītājiem, gan nomaksāto nodokļu apjomu. **Uzņēmumiem, kas saņēmuši atbalstu šajā aktivitātē, ir izteikti zema kopējā faktoru produktivitāte, bet vienlaikus augstākā darbaspēka produktivitāte.** Kontrafaktuālā analīze šai aktivitātei nav veikta reģionu (ārpus Rīgas un Pierīgas reģioniem) griezumā, ņemot vērā nepietiekamu novērojumu skaitu, taču šīs aktivitātes atbalsta ietekme uz uzņēmumiem, kas reģistrēti novados kopumā, nav statistiski nozīmīga. Līdz ar to rezultāti norāda, ka **ar pozitīvu intervences ietekmi projekti īpaši atbalstāmajās teritorijās ir bijuši uzņēmumiem, kuru juridiskā adrese ir tieši Rīgā**, taču no analīzes nav izdarāmi secinājumi par projektu izdošanās padziļinātiem iemesliem. (ID.5.1.22., ID.5.2.4., ID.9.5.)
23. **ES fondu ieguldījumi ir bijuši efektīvi A** (Lauksaimniecība, mežsaimniecība un zivsaimniecība), **B** (Ieguves rūpniecība un karjeru izstrāde), **C** (Apstrādes rūpniecība) **un F** (Būvniecība) **nozarēs strādājošajiem uzņēmumiem, kas atbalstu saņēmuši aktivitātē 1.3.1.2. "Atbalsts pašnodarbinātības un uzņēmējdarbības uzsākšanai"**. Intervences efekts ir statistiski nozīmīgs C un F nozarēs strādājošajiem uzņēmumiem, kuriem piešķirtas garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai (2.2.1.3.), kā arī inkubētiem uzņēmumiem (2.3.2.1.). **Citās aktivitātēs statistiski nozīmīgi ES fondu ieguldījumi ir novēroti tikai uzņēmumiem, kas darbojas pamatdarbības nozarēs ārpus A, B, C vai F nozarēm.** Latvijas tautsaimniecībā ir liels uzņēmumu īpatsvars, kas veic saimniecisko darbību OECD klasifikatorā neiekļautajās nozarēs, caurmērā šajā grupā ES fondu līdzekļu statistiski nozīmīga pozitīva ietekme uz konkurētspēju ir novērota biežāk, ko daļēji skaidro tieši pietiekams novērojumu skaits kontrafaktuālās analīzes veikšanai. 2.2.1.3. "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai" ir devušas pozitīvu ietekmi uz uzņēmumiem zemo tehnoloģiju nozarēs – intervences rezultātā straujāks pieaugums bijis šo uzņēmumu apgrozījumam, neto peļņai, nomaksātajiem nodokļiem un radītajai pievienotajai vērtībai. (ID.5.1.5., ID.5.1.17., ID.5.1.21., ID.9.3.)

7.3. Ieteikumi turpmāko ES fondu ieguldījumu uzņēmējdarbības un inovāciju atbalsta aktivitāšu plānošanai un īstenošanai

1. Ņemot vērā uzņēmējdarbības aktivitātes mērķa sasniegšanas pakāpi, **jāizvērtē iespējas turpmāk uzņēmējdarbības uzsācēju atbalstu īstenot, vienlaikus paredzot sniegt atbalstu arī citu politikas mērķu sasniegšanā**, piemēram, atbalstīt jaunu strauji augošu uzņēmumu veidošanu, uzņēmumu veidošanu konkrētās nozarēs vai reģionos, dzimumu līdztiesību uzņēmējdarbībā vai tml.
2. **Inovāciju veicināšanā ir jāpilnveido sadarbība starp EM un IZM**, lai precīzāk saskaņotu zinātnei un inovācijām sniegto atbalstu un uzlabotu to papildināmību, kā arī, piešķirot atbalstu, metodiski jārada priekšnosacījumi P&A izdevumu sistemātiskai attēlošanai uzņēmumu gada pārskatos un valsts statistikā.
3. **Ieviešanas nosacījumiem ir jānodrošina cieša saikne ar politikas mērķiem un izvēlētajiem atbalsta risinājumiem**, un jebkurām izmaiņām nosacījumos (it īpaši potenciālo finansējuma saņēmēju ierosinātām izmaiņām) ir jāatbilst politikas saturam un jāveicina mērķu sasniegšana.
4. Atbalsta sniedzēju konsolidācija ir pamatota no vairākiem aspektiem - tā nodrošina ērtāku atbalsta piešķiršanu saņēmējiem, samazina atbalsta sniegšanas izmaksas, uzlabo atbalsta pārvaldību, nodrošina augstāku uzraudzības kvalitāti, kā arī veicina atbalsta saņemšanas pieejamību no teritoriālās sasniedzamības perspektīvas. Finansējuma saņēmēju optimālākai apkalpošanai, t.sk. no teritoriālās sasniedzamības viedokļa, **jāizvērtē CFLA klientu apkalpošanas un konsultēšanas funkcijas izvietojumu Altum reģionālajā tīklā**.
5. Jāizstrādā **skaidri, projektu ciklam atbilstoši atbalsta sniegšanas nosacījumi**, un jānodrošina vienmērīga finansējuma sadalījuma pa gadiem plānošana, kā arī jānodrošina **savlaicīga un kvalitatīva komunikācija ar potenciālajiem atbalsta saņēmējiem** par nākotnē plānoto atbalstu un pietiekama šī plāna ieviešanas uzraudzība un kontrole.
6. Uzraudzības rādītājiem uzņēmumu līmenī ir jābūt tieši saistītiem ar konkrētā atbalsta nosacījumiem. **Jānodrošina ciešāka atgriezeniskā saite** starp rādītāju izpildes nosacījumiem un sankcijām par to faktisko neizpildi.
7. **Vienā datubāzē jāiekļauj informācija un dati par visiem finansējuma un atbalsta gala saņēmējiem neatkarīgi no finansējuma vai atbalsta sniedzēja veida vai formas**, t.i., KPVIS jāparedz arī datu kvalitātes par gala saņēmējiem uzraudzības funkcija, lai nodrošinātu, ka dati ir iesniegti, patiesi un ticami.
8. **Nošķirt divu politikas mērķu - P&A investīciju un uzņēmējdarbības reģionos veicināšana - sasniegšanu**, ņemot vērā, ka, pirmkārt, reģionālās uzņēmējdarbības problēmas visefektīvāk risinātas caur investīcijām pamatdarbības paplašināšanā, t.sk. caur ārējo tirgu apgūšanu, un, otrkārt, atbalsts īpaši atbalstāmajās teritorijās bijis visefektīvākais to uzņēmumu vidū, kas reģistrēti pirms 2007. gada 1. janvāra, kamēr investīcijas P&A bijušas ar augstāku atdevi jauno un nelielo uzņēmumu vidū.
9. **2014. – 2020. gada plānošanas perioda beigās veikt izvērtējumu par kompetences centru un klasteru vidēja termiņa ietekmi uz P&A mērķu sasniegšanu** ar mērķi pilnvērtīgāk izprast uzņēmējdarbības un pētniecības sektora sadarbības rezultātus.
10. **Palielināt finanšu instrumentu īpatsvaru kopējā ES fondu atbalstā uzņēmējiem** (vienlaikus neatsakoties no grantu atbalsta), tādējādi veicinot ilgtspējīgāku, t.i., vidēja termiņa ietekmi uz uzņēmēju konkurētspēju.

8. Literatūras un datu avoti

1. Plānošanas dokumenti

- ▶ Darbības programma “Uzņēmējdarbība un inovācijas”
- ▶ Darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājums
- ▶ Darbības programma “Cilvēkresursi un nodarbinātība”
- ▶ Darbības programmas “Cilvēkresursi un nodarbinātība” papildinājums
- ▶ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2007. – 2013.gadam
- ▶ Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020.gadam
- ▶ Stratēģija “Eiropa 2020”
- ▶ Valsts stratēģiskais ietvardokuments

2. Zinātniskā literatūra

- ▶ Cobb, C. W., Douglas, P. H. (1928). A Theory of Production. American Economic Review
- ▶ Goel, M. K., Khanna, P., & Kishore, J. (2010). Understanding survival analysis: Kaplan-Meier estimate. International Journal of Ayurveda Research, 1(4). <http://doi.org/10.4103/0974-7788.76794>
- ▶ Jakiela, P., Ozier. O. Difference-in-Difference Estimation. University of Maryland, College Park. http://economics.ozier.com/econ626/lec/econ626lecture3_handout.pdf
- ▶ Gruberte D. (2015) Does the European Union Structural Funds Support Improve Competitiveness of Enterprises? Medium Term Impact Study of 2004-2006 Period. SSE Riga Student Research Papers (2015: 10 (175)) <https://www.sseriga.edu/en/research/student-research/page:3/>

3. Datu avoti

- ▶ Finanšu ministrijas dati no VIS
- ▶ Finanšu ministrijas dati portālā www.esfondi.lv
- ▶ Finanšu institūcijas “Altum” Izpildītājam iesniegtie noslēguma pārskati
- ▶ Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras iesniegtie īstenoto atbalsta aktivitāšu datu faili
- ▶ Valsts ieņēmumu dienesta datu bāzes un informācijas sistēmas
- ▶ SIA Lursoft IT
- ▶ Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapa www.csb.gov.lv
- ▶ Eiropas Komisijas Statistikas biroja mājas lapa ec.europa.eu/eurostat

4. Ziņojumi

- ▶ Informatīvie ziņojumi par valsts budžeta virssaistību iespējām ES fondu aktivitātēs, pieejami - <http://www.esfondi.lv/page.php?id=1142>.
- ▶ Atbildīgo iestāžu pusgada ziņojumi par ES fondu finansējumu., pieejami - <http://www.esfondi.lv/page.php?id=338>.
- ▶ 2007.-2013.gada plānošanas perioda ES fondu VSID prioritāšu, pasākumu un aktivitāšu ieviešanas efektivitātes vidus posma (mid-term) izvērtējums (Pamata daļa) (1.lote), pieejams <http://www.esfondi.lv/page.php?id=1104>.
- ▶ ES struktūrfondu un Kohēzijas fonda plānošanas dokumentu 2007.-2013.gadam sākotnējais (ex-ante) izvērtējums, pieejams <http://www.esfondi.lv/page.php?id=306>.

5. Normatīvie akti

- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.1.1.1.aktivitātes “Atbalsts zinātnei un pētniecībai” otro un trešo projektu iesniegumu atlases kārtu, pieejami - <https://likumi.lv/doc.php?id=254171>

- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.1.2.1.1.apakšaktivitāti “Kompetences centri”, pieejami <http://likumi.lv/doc.php?id=209078>.
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.1.2.1.2.apakšaktivitāti “Tehnoloģiju pārnese kontaktpunkti”, pieejami - <http://likumi.lv/doc.php?id=172703>.
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.1.2.2.aktivitātes “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde” 2.1.2.2.1.apakšaktivitāti “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde” un 2.1.2.2.3.apakšaktivitāti “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai”, pieejami - <http://likumi.lv/doc.php?id=183245>.
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.1.2.2.aktivitātes “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde” 2.1.2.2.2.apakšaktivitātes “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā” projektu iesniegumu atlases pirmo kārtu, pieejami- <https://likumi.lv/doc.php?id=180010>
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.1.2.2.aktivitātes “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde” 2.1.2.2.2.apakšaktivitātes “Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts jaunu produktu un tehnoloģiju ieviešanai ražošanā” projektu iesniegumu atlases otro un turpmākajām kārtām”, pieejami- <https://likumi.lv/doc.php?id=219070>
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.1.2.2.4.apakšaktivitāti “Mikro, mazo un vidējo komersantu jaunu produktu un tehnoloģiju attīstības programma”, pieejami - <http://likumi.lv/doc.php?id=238294>.
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.1.2.4.aktivitātes “Augstas pievienotās vērtības investīcijas” projektu iesniegumu atlases pirmo kārtu, pieejami - <https://likumi.lv/doc.php?id=189067>
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.1.2.4.aktivitātes “Augstas pievienotās vērtības investīcijas” projektu iesniegumu atlases otro un turpmākajām kārtām, pieejami - <http://likumi.lv/doc.php?id=238461>.
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.2.1.1.aktivitāti “Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentos”, <http://likumi.lv/doc.php?id=238462>.
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.2.1.3.aktivitāti “Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai”, pieejami- <http://likumi.lv/doc.php?id=189264>.
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.2.1.4.1.apakšaktivitāti “Atbalsts aizdevumu veidā komersantu konkurētspējas uzlabošanai”, pieejami- <https://likumi.lv/doc.php?id=189263>
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.2.1.4.2.apakšaktivitāti “Mezanīna aizdevumi un nodrošinājuma garantijas saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai”, pieejami- <http://likumi.lv/doc.php?id=234581>.
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.3.1.1.aktivitātes “Ārējo tirgu apgūšana” 2.3.1.1.2.apakšaktivitāti “Ārējo tirgu apgūšana – nozaru starptautiskās konkurētspējas stiprināšana”, pieejami - <http://likumi.lv/doc.php?id=219069>.
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.3.1.1.1.apakšaktivitātes “Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketing” sesto un turpmākajām kārtām, pieejami- <http://likumi.lv/doc.php?id=194223>.
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.3.1.2.aktivitāti “Pasākumi motivācijas celšanai inovācijām un uzņēmējdarbības uzsākšanai”, <http://likumi.lv/doc.php?id=185801>.
- ▶ Noteikumi par darbības programmas “Uzņēmējdarbība un inovācijas” papildinājuma 2.3.2.1.aktivitāti “Biznesa inkubatori”, pieejami <http://likumi.lv/doc.php?id=183034>.

- ▶ Noteikumi par darbības programmas "Uzņēmējdarbība un inovācijas" papildinājuma 2.3.2.2.1.apakšaktivitāti "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās", pieejami <http://likumi.lv/doc.php?id=189065>.
- ▶ Noteikumi par darbības programmas "Uzņēmējdarbība un inovācijas" papildinājuma 2.3.2.2.2.apakšaktivitāti "Atbalsts ieguldījumiem ražošanas telpu izveidei vai rekonstrukcijai", pieejami - <http://likumi.lv/doc.php?id=257096>.
- ▶ Noteikumi par darbības programmas "Uzņēmējdarbība un inovācijas" papildinājuma 2.3.2.3.aktivitāti "Klasteru programma", pieejami - <http://likumi.lv/doc.php?id=238455>.

9. Pielikums Nr.1 Datu kvalitātes pārbaudes un konstatējumi

Pirmais izvērtēšanas jautājums

Analīzei izmantoti dati par aktivitātēs īstenoto projektu skaitu vai darījumu skaitu finanšu instrumentu ietvaros. Datu avots ir VIS, Altum Noslēguma pārskati par finanšu instrumentiem, LIAA un biznesa inkubatoru operatoru atskaites.

P&A izdevumi atbalstītajiem komersantiem aprēķināti no VID sniegtajiem uzņēmumu gada pārskatu datiem.

Komersantiem veiktais maksājumu apjoms pa gadiem un kopā grantu projektu gadījumā aprēķināts, izmantojot VIS standarta pārskata formu "ES fondu ieviešanas statusa tabula". Finanšu instrumentu gadījumā darījumu apjoms par komersantiem pa gadiem un kopā noteikts, summējot darījumu apjomu gadu griezumā, kā arī kopumā.

Otrais izvērtēšanas jautājums

Analīzei par iznākuma un rezultāta rādītāju sasniegšanu izmantoti VIS uzkrātie projektu līmeņa dati par rādītāju sasniegšanu (Pasūtītāja iesniegtā apkopojošā tabulā) un Altum dati par darījumiem finanšu instrumentu ietvaros (Altum iesniegto finanšu instrumentu noslēguma pārskatu dati). Uzņēmumu līmeņa dati salīdzināti ar VIS uzkrātajiem datiem aktivitāšu līmenī, izmantojot VIS standarta pārskata formu "Plānotie un sasniegtie uzraudzības rādītāji". Rādītāju sasniegtās mērķa vērtības pārskata formā aktivitātes līmenī nolasītas 2018. gada 9. aprīlī kolonnā "Aktuālā vērtība". Rādītāju atbilstība pret aktivitātēm, apakšaktivitātēm vai citu ieviešanas līmeni, kā arī rādītāju mērķu plānotās vērtības noteiktas, balstoties uz DPPUI konsolidēto versiju pēc MK 23.03.2016. rīkojuma Nr. 229 apstiprināšanas.

Finanšu instrumentu aktivitātēs datu kvalitātes pārbaudes laikā konstatētas datu atšķirības starp VIS uzkrātajiem un Altum noslēguma pārskatos ietvertajiem datiem par iznākuma un rezultātu rādītāju sasniegšanu. Tabulā zemāk apkopotas datu atšķirības starp datu avotiem par plānošanas periodā kopumā sasniegtajām rādītāju vērtībām. Datu analīzē otrajā izvērtēšanas jautājumā turpmāk norādīts datu avots, no kura dati tiek izmantoti.

Tabula 294 **Sasniegto iznākuma un rezultāta rādītāju vērtības VIS un Altum uzkrātajos datos**

Aktivitāte	Rādītājs	Mērvienība	VIS	Altum
1.3.1.2.	Uzņēmējdarbības un pašnodarbinātības uzsākšanai piešķirto aizdevumu skaits	Skaits	1431	1356
2.2.1.1.	Uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus	Skaits	115	68
2.2.1.1.	Riska kapitāla finansējumu saņēmušo MVK skaits	Skaits	159	160
2.2.1.1.	Piesaistītais privātais finansējums aizdevumu un līzinga finansētiem pasākumiem	EUR	13 766 021	3 796 447
2.2.1.3.	Uzņēmumi, kas saņēmuši īstermiņa eksporta garantijas	Skaits	33	31
2.2.1.3.	Piesaistītais privātais finansējums aizdevumu un līzinga finansētiem pasākumiem	EUR	250 476 723	270 060 137
2.2.1.4.	Uzņēmumi, kas saņēmuši atbalstu garantijas vai paaugstināta riska aizdevumus	Skaits	507	702
2.2.1.4.	Piesaistītais privātais finansējums aizdevumu un līzinga finansētiem pasākumiem	EUR	25 232 216	97 026 012

Datu atšķirības sasniegtajās rādītāju vērtībās variē no 1% līdz pat 3 reizēm. Nesakritības Altum un VIS datos par darījumiem, iznākuma un rezultāta rādītājiem laikā un apjomā ir būtisks pētījuma

ierobežojums. Ne visās aktivitātēs VIS ir uzkrāti dati par rādītāju izpildi. VIS neuzkrāj datus par DPP noteiktā rezultāta rādītāja "Apgrozījuma pieaugums atbalstītajos uzņēmumos divus gadus pēc investīciju / aizdevuma saņemšanas" sasniegtās vērtības 2.2.1.3. "Garantijas komersantu konkurētspējas uzlabošanai" un 2.2.1.4. "Aizdevumi komersantu konkurētspējas uzlabošanai" aktivitātēm, lai arī atbilstoši DPP šis rādītājs būtu attiecināms uz abām minētajām aktivitātēm. 2.2.1. pasākuma līmenī šī rādītāja vērtība ir identiska 2.2.1.1. "Ieguldījumu fonds investīcijām garantijās, paaugstināta riska aizdevumos, riska kapitāla fondos un cita veida finanšu instrumentiem" aktivitātes sasniegtajai vērtībai, vienlaikus neaptverot visus pasākuma ietvaros atbalstītos komersantus.

Datu lauks par atbalstīto komersantu apgrozījuma pieaugumu divus gadus pēc projekta īstenošanas beigām 2.1.2.4. "Augstas pievienotās vērtības investīcijas" aktivitātē VIS uzkrāts par 18% no visiem atbalsta saņēmējiem. Savukārt VIS rādītāja vērtība aktivitātes līmenī noteikta, pieņemot, ka uzņēmumos, par kuriem dati nav pieejami (vairāk nekā 80% gadījumu), apgrozījuma pieaugums ir 0. Tas rada nepatiesu priekšstatu par faktisko rādītāja sasniegšanu aktivitātē kopumā.

Tāpat VIS neuzkrāj datus par DP noteikto ietekmes rādītājiem jaunizveidoto darba vietu skaits un nodarbināto sadalījums pēc dzimuma.

Tādējādi VIS trūkst datu rezultātu un ietekmes rādītāju vērtību noteikšanai, kā arī nav informācijas par atbalstīto komersantu un uzņēmumu tālāku attīstību, kā rezultātā pastāv būtiski datu ierobežojumi iznākuma un rezultātu rādītāju analīzē.

2.3.2.1. aktivitātes "Biznesa inkubatori" datu analīzes procesā konstatēts, ka vairākos datu avotos (LIAA kopsavilkumos par biznesa inkubatoros atbalstītajiem uzņēmumiem un katra biznesa inkubatora gala atskaitēs un DPUI noslēguma ziņojumā) norādītais atbalstīto uzņēmumu skaits un to piederība konkrētam biznesa inkubatoram atšķiras. Salīdzinot šos datu avotus, tika noteikts atbalstīto uzņēmumu skaits, par kuru atbalsta saņemšanu nav šaubu (konkrētie uzņēmumi uzrādīti visos datu avotos). Kopā VID tika pieprasīta finanšu informācija par 1185 uzņēmumiem. Taču vairāk nekā 10% gadījumu nav informācijas par atbalstīto uzņēmumu piederību konkrētai uzņēmējdarbības nozarei (t.i., dati par pamatdarbības veidu nav pieejami par 124 uzņēmumiem, kas likvidēti laikā pēc 2015. gada beigām).

Tāpat no aktivitātes rezultāta rādītāja vērtības izslēgti uzņēmumi, kas uz 2015. gada 31. decembri vairs nebija aktīvi (konstatējams likvidācijas fakts). Līdz ar to, ir identificējami 1136 komersanti, kuri saņēmuši atbalstu aktivitātes ietvaros un ir ekonomiski aktīvi plānošanas perioda beigās, būtiski atšķiroties no DP Noslēguma ziņojumā norādītās sasniegtās rādītāja vērtības – 1291.

Datu kvalitātes pārbaudes procesā novērota nekonsekventa pieeja iznākuma rādītāju definēšanā un datu uzkrāšanā attiecībā uz atbalstīto projektu un atbalstīto komersantu skaitu, tos interpretējot kā sinonīmus. Atbalstīto komersantu skaits ir definēts kā iznākuma rādītājs DPP aktivitātēm / apakšaktivitātēm 2.1.2.2. "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde" un 2.3.2.2.1. "Atbalsts ieguldījumiem mikro, maziem un vidējiem komersantiem īpaši atbalstāmajās teritorijās (IĀT)", taču VIS uzskaitīti atbalstītie projekti. Savukārt VIS un VI atskaitēs šo rādītāju vērtības tiek summētas, neskatoties uz to, ka atsevišķās aktivitātēs uzņēmumiem bija vairāki projekti.

Otrā izvērtējuma jautājuma vajadzībām dalījums pēc NACE2 klasifikatora veikts, balstoties uz Pasūtītāja sniegto, no VID datu bāzes 2018. gada janvārī izgūto informāciju par uzņēmumu pamatdarbības veidu. Gadījumos, kad VID rīcībā nav informācijas par uzņēmuma pamatdarbības veidu, uzņēmums klasificēts kategorijā "n/d" (nav datu).

Rādītāju analīzes procesā, identificējot datu laukus, kas iegūstami no VID datu bāzēm, konstatēti komersanti, kas 2007. – 2013. gada plānošanas periodā saņēmuši ES fondu atbalstu, taču dati par to gada pārskatiem, nodokļu nomaksu un/vai NACE kodu nav pieejami nevienā no to gada pārskatiem laika periodā no 2007. līdz 2016. gadam.

Dalījums pa statistiskajiem reģioniem un nacionālas nozīmes attīstības centriem veikts, izmantojot UR atvērtajos datos uzrādītās uzņēmumu reģistrācijas adreses.

Trešais izvērtēšanas jautājums

Attiecībā uz aktivitāšu iznākuma un rezultāta rādītāju sasniegšanu izmantoti otrajā izvērtēšanas jautājumā iegūtie secinājumi. Dienu skaits no DP apstiprināšanas līdz MK noteikumu par aktivitātes ieviešanu noteikts, veicot laika mērījumu dienās starp Eiropas Komisijas lēmumu par DPUI vai DPCN apripināšanu un attiecīgās aktivitātes MK noteikumu apstiprināšanas datumu. To aktivitāšu gadījumā, kas plānošanas dokumentos iekļautas vēlāk, atskaites sākuma brīdis ir lēmums, kas groza DP, iekļaujot šīs aktivitātes (vai apakšaktivitāšu gadījumā – DPP grozījumu izdarīšanas lēmuma datums).

Dienu skaits no MK noteikumu par aktivitātes vai apakšaktivitātes īstenošanu apstiprināšanas līdz pirmā līguma ar finansējuma saņēmēju noslēgšanai grantu projektu gadījumos noteikts kā laiks starp MK noteikumu apstiprināšanas datumu un VIS reģistrēto agrāko aktivitātes vai apakšaktivitātes ietvaros noslēgto līgumu. Finanšu instrumentu gadījumā par atskaites periodu izmantots agrākā darījuma līguma ar komersantu noslēgšanas laiks aktivitātes ietvaros izveidotajā finanšu instrumentā (-tos). Datu avoti ir www.likumi.lv, VIS un Altum noslēguma pārskati par finanšu instrumentiem.

Projektu iesniegumu atlasēs iesniegto projektu iesniegumu skaits, apstiprināto projektu skaits, noraidīto projektu skaits, pārtraukto projektu skaits aktivitātes vai apakšaktivitātes līmenī aprēķināts, balstoties uz projektu līmeņa datiem VIS par līgumu summām (Pasūtītāja iesniegtā apkopojošā tabulā).

Pabeigto projektu pagarinājumu skaits grantu aktivitātēm noteikts, balstoties uz projektu līmeņa datiem VIS par līgumu grozījumiem (Pasūtītāja iesniegtā apkopojošā tabulā).

Piektais izvērtēšanas jautājums

Pēc FM iesniegtajiem datiem, kas izgūti no FM ES fondu uzskaites VIS, identificētais unikālo atbalsta saņēmēju skaits noslēguma izvērtējuma ietvertajās aktivitātēs un apakšaktivitātēs ir 1619. Šie unikālie atbalsta saņēmēji neietver biznesa inkubatoros darbojušos uzņēmumus un kompetences centru un klasteru sadarbības partnerus jeb dalībniekus atbalsta saņēmējus, par kuriem informācija iegūta no LIAA. Atbilstoši metodoloģijai, kontrafaktuālais izvērtējums veicams tikai SIA un AS, līdz ar to turpmāk no šiem atbalsta saņēmējiem izslēgti un kontrafaktuālajā izvērtējumā netiks analizēti:

- ▶ akciju sabiedrības Altum un SIA Latvijas Garantiju aģentūra, un citi atbalsta saņēmēji, kas faktiski bijuši fondu pārvaldnieki,
- ▶ pašvaldības, to aģentūras un iestādes, un pašvaldību SIA (33),
- ▶ valsts aģentūras, valsts akciju sabiedrības un valsts pārvaldes iestādes (8), valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību (6), atvasinātas publiskas personas izņemot pašvaldības un plānošanas reģionus (11), valsts izglītības iestādes (14),
- ▶ biedrības un nodibinājumi (46),
- ▶ 4 kooperatīvās sabiedrības, viena zemnieku saimniecība,
- ▶ kompetences centri, kas ir sabiedrības ar ierobežotu atbildību (9),
- ▶ 13 uzņēmumi, kuru neto apgrozījums visā pētāmajā periodā (no 2007. līdz 2016.gadam) ir bijis 0 eiro vai nav bijis norādīts,
- ▶ 12 individuālie komersanti.

Unikāls atbalsta saņēmēju skaits pēc datu atlases ir 1 469, no kuriem lielākā daļa atbalsta saņēmēju ir aktivitātē 2.3.1.1.1. "Ārējo tirgu apgūšana – ārējais mārketingš". Taču kontrafaktuālajā analīzē intervences grupu izmērs katrā no aktivitātēm vai apakšaktivitātēm atšķiras no unikālo atbalstu saņēmēju skaita konkrētajā aktivitātē vai apakšaktivitātē, jo tiek ņemts vērā, ka:

1. Katrs atbalsta saņēmējs ir varējis piedalīties vairākās no atbalsta aktivitātēm vai apakšaktivitātēm;
2. Katrs atbalsta saņēmējs ir varējis piedalīties vienā aktivitātē vai apakšaktivitātē vairākkārt.

Biznesa inkubatoros atbalstu saņēmušo uzņēmumu intervences grupa veidota no mazākā inkubēto uzņēmumu skaita, kas novērots starp dažādiem datu avotiem, tādā veidā gūstot pārliecību, ka konkrētajam uzņēmumam atbalsts ir viennozīmīgi sniegts. Kontrafaktuālās analīzes intervences grupā ir 1016 uzņēmumi no 1185 (skatīt tabulu zemāk), izslēdzot atbalsta saņēmējus, atbilstoši iepriekš minētajiem atlases kritērijiem.

Tabula 295 Inkubēto uzņēmumu skaits

Inkubatoru darbības laika periods	Inkubēto uzņēmumu skaits LIAA kopsavilkumos 2017.gada decembrī	Inkubēto uzņēmumu skaits Biznesa inkubatoru atskaitēs	Inkubēto uzņēmumu skaits otrās darbības programmas noslēguma ziņojumā
Unikālu ierakstu skaits kopā*	1185**	1273	1291
Unikālu uzņēmumu skaits starp visiem Biznesa inkubatoriem 2009. – 2014. gadā	1005	1096	nav datu
Unikālu uzņēmumu skaits starp visiem Biznesa inkubatoriem 2015.gadā	232	235	nav datu

* Kopējais unikālo ierakstu skaits ir mazāks kā abu periodu unikālo ierakstu skaitu summa, ņemot vērā, ka ir komersanti, kas saņēmuši atbalstu abos periodos.

** Valsts ieņēmumu dienestam iesniegtajā datu pieprasījumā iekļautais unikālo ierakstu skaits.

Atbilstoši LIAA uzkrātajiem datiem par klasteru darbību, atbalstu saņēmuši nepilni 500 unikāli klasteru sadarbības partneri, tai skaitā ne tikai SIA un AS, bet arī individuālie komersanti, biedrības, nodibinājumi, atvasinātas publiskas personas un aģentūras, pašvaldības un to iestādes, valsts izglītības iestādes, zemnieku saimniecības, korporatīvās sabiedrības u.c. Uzņēmumu skaits atšķiras starp datu avotiem (kopsavilkuma un katra klastera atskaitēm), kā arī par daļu no uzņēmumiem nav bijusi informācija par saņemto ES fondu atbalsta summu (tā nav norādīta vai tā norādīta 0 eiro).

Atbilstoši LIAA uzkrātajiem datiem par kompetences centru darbību, atbalstu saņēmuši nepilni 150 unikāli kompetences centru sadarbības partneri, tai skaitā ne tikai SIA un AS, bet arī bezpeļņas organizācijas, atvasinātas publiskas personas un aģentūras, valsts SIA un valsts AS u.c.

Sākotnējais atbalsta saņēmēju skaits, no kuriem veikta intervences grupas atlase finanšu instrumentu aktivitātēs, sniegts tabulā zemāk.

Tabula 296 Finanšu instrumentu atbalsta saņēmēju skaits intervences grupā

Atbalsta numurs	aktivitātes	Apakšaktivitātes nosaukums	Sākotnējo ierakstu skaits	Unikālu atbalsta saņēmēju skaits
1.3.1.2.			1356	1319
2.2.1.1.		Aizdevumi	74	68
		Riska kapitāls	187	158
2.2.1.3.		Eksporta garantijas	131	33
		Kredīta garantijas	383	248
2.2.1.4.		2.2.1.4. / 2.1.	106	72
		2.2.1.4. / 2.2.	419	412
		Mezanīna aizdevumi	28	25
		Eksporta garantijas	79	31
		Kredīta garantijas	217	182
Kopā				2548
Kopā unikālu atbalsta saņēmēju skaits, neskaitot duplikātus arī starp aktivitātēm				2411*

* Kopējais unikālo atbalsta saņēmēju skaits ir 2410 komersants, taču viens komersants ir atbalsta saņemšanas laikā reorganizēts, saistības pārnesot uz citu komersantu.

10. Pielikums Nr.2 Projektu iesniegumu vērtēšanas kritērija par nozaru tehnoloģisko ietilpību piemērošana

Atbilstoši 2008. gada 7. oktobra Ministru kabineta noteikumu Nr. 834 "Noteikumi par darbības programmas "Uzņēmējdarbība un inovācijas" papildinājuma 2.1.2.2.aktivitātes "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde" 2.1.2.2.1. apakšaktivitāti "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde" un 2.1.2.2.3. apakšaktivitāti "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai"" un 2009.gada 24.februāra noteikumu Nr. 200 "Noteikumi par darbības programmas "Uzņēmējdarbība un inovācijas" papildinājuma 2.1.2.4.aktivitātes "Augstas pievienotās vērtības investīcijas" projektu iesniegumu atlases pirmo kārtu" projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijiem⁷³, aktivitātēs/apakšaktivitātēs 2.1.2.4. "Augstas pievienotās vērtības investīcijas", 2.1.2.2.1. "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde" un 2.1.2.2.3. "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde – atbalsts rūpnieciskā īpašuma tiesību nostiprināšanai" priekšroka tika dota projektiem, kas atbilstoši OECD un Eurostat klasifikācijai tika īstenoti augsto tehnoloģiju nozarēs. Kritērijs tika piemērots, atsaucoties uz NACE 1.1.redakciju.

Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (EK) Nr. 1893/2006 (2006. gada 20. decembrī), ar ko izveido NACE 2. redakcijas saimniecisko darbību statistisko klasifikāciju, kā arī groza Padomes Regulu (EEK) Nr. 3037/90 un atsevišķas EK regulas par īpašām statistikas jomām, 21. pantam, šī regula piemērojama no 2008. gada 1. janvāra. Attiecīgi laikā, kad izstrādāti iepriekš minētie Ministru kabineta noteikumi par 2.1.2.2. "Jaunu produktu un tehnoloģiju izstrāde" apakšaktivitāšu ieviešanu un 2.1.2.4.aktivitātes "Augstas pievienotās vērtības investīcijas" pirmās kārtas ieviešanu, spēkā bija stājusies NACE 2. redakcija un atsaucē uz NACE 1.1. redakciju projektu vērtēšanas kritērijos ir uzskatāma par neatbilstošu.

Projektu iesniegumu vērtēšanas kritēriji iepriekš minētajos Ministru kabineta noteikumos paredzēja NACE 1.1. redakcijas saimniecisko darbības veidu uzskaitījumu (skatīt tabulu zemāk), kuri, atbilstoši kritērijā ietvertajam formulējumam, pieder augsto tehnoloģiju nozarēm pēc OECD un Eurostat klasifikācijas.

Tabula 297 **Projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijā aptvertās nozares atbilstoši NACE 1.1.redakcijai**

NACE 1.1.redakcijas kods, kas ietverts projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijā kā OECD un Eurostat klasifikācijas augstas tehnoloģijas nozare	MK noteikumu Nr. 200 5.pielikums 1.kritērijs	MK noteikumi Nr.834. 7.pielikums 2.2.kritērijs
20 Koksnes, koka un korķa izstrādājumu ražošana, izņemot mēbeles; salmu un pīto izstrādājumu ražošana	Jā	Nē
24 Ķīmisko vielu, to izstrādājumu un ķīmisko šķiedru ražošana	Jā	Jā
29 Iekārtu, mehānismu un darba mašīnu ražošana	Jā	Jā
30 Biroja tehnikas un datoru ražošana;	Jā	Jā
31 Elektrisko mašīnu un aparātu ražošana	Jā	Jā
32 Radio, televīzijas un sakaru iekārtu un aparatūras ražošana	Jā	Jā
33 Medicīnisko, precīzijas un optikas instrumentu, pulksteņu ražošana	Jā	Jā
34 Automobiļu, piekabju un puspiekabju ražošana	Jā	Jā
35 Citu transportlīdzekļu ražošana (izņemot 35.1 Kuģu un laivu būve un remonts)	Jā	Jā
64.2 Telekomunikācijas	Jā	Jā
72 Datori un saistītās aktivitātes	Jā	Jā
73 Pētniecība un attīstība	Jā	Jā

⁷³ MK noteikumu Nr. 834. 7.pielikums 2.2.kritērijs un MK noteikumu Nr. 200 5.pielikums 1.kritērijs

Kā redzams tabulā Nr. 297 NACE 1.1. redakcijas saimniecisko darbības veidu uzskaitījums starp Ministru kabineta noteikumiem atšķiras, un abu Ministru kabineta noteikumu gadījumos tas aptver lielāku skaitu nozaru kā OECD un Eurostat klasifikācijā paredzētais.

Pēc OECD klasifikācijas, augstas tehnoloģijas nozares atbilstoši NACE 2. redakcijai ietver trīs nozaru grupas:

- ▶ 21 (Farmaceitisko pamatvielu un farmaceitisko preparātu ražošana),
- ▶ 26 (Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana),
- ▶ 72 (Zinātniskās pētniecības darbs).

Eurostat klasifikācijā atbilstoši NACE 2. redakcijai augstas tehnoloģijas nozares ietver divas nozaru grupas:

- ▶ 21 (Farmaceitisko pamatvielu un farmaceitisko preparātu ražošana),
- ▶ 26 (Datoru, elektronisko un optisko iekārtu ražošana).

Līdz ar to, pirmkārt, projektu vērtēšanas kritērijs neskaidro, kura no klasifikācijām (OECD vai Eurostat) ir piemērojama, ņemot vērā atšķirības starp tām. Otrkārt, kā jau iepriekš minēts, projektu vērtēšanas kritēriju saraksts aptver lielāku skaitu nozaru nekā OECD un Eurostat klasifikācijās iekļautais. Tabulas Nr. 298 kolonnā "Kods pēc NACE 1.1.red." apkopoti visi NACE 1.1. redakcijas kodi četrus zīmju līmeņus, kas atbilst projektu iesnieguma vērtēšanas kritērijā minētajiem (divu zīmju līmeņa saimnieciskās darbības nozarēm). Attiecīgi, visas no šīm saimnieciskās darbības nozarēm Ministru kabineta noteikumu izpratnē ir uzskatītas par augsto tehnoloģiju nozarēm. Kolonnā "Kods pēc NACE 2.red." norādīts NACE 2. redakcijai atbilstošais kods. Pārejai no NACE 1.1. redakcijas koda uz NACE 2. redakcijas kodu izmantoti Eurostat NACE kodu korespondējošās tabulas⁷⁴.

Lai identificētu, kuras no nozarēm, kas projektu vērtēšanas kritērijos iekļautas kā augsto tehnoloģiju nozares, faktiski neatbilst augsto tehnoloģiju nozarēm OECD un Eurostat klasifikācijās (četrus zīmju līmeņus), tabulas kolonnā "Nozares klasifikācija pēc tehnoloģiskās ietilpības atbilstoši OECD" datu lauki iekrāsoti, izmantojot šādus apzīmējumus:

- ▶ ar sarkanu (■) iekrāsotie lauki norāda uz nozarēm, kuru NACE kodi pēc OECD klasifikācijas pieder zemo vai vidēji zemo tehnoloģijas nozarēm, vai atrodas ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas,
- ▶ ar dzeltenu (■) iekrāsotie lauki norāda uz nozarēm, kuru NACE kodi pēc OECD klasifikācijas pieder vidēji augsto tehnoloģijas nozarēm.

Līdzīgi, kolonnā "Nozares klasifikācija pēc tehnoloģiskās ietilpības atbilstoši Eurostat" ietverta norāde par nozares tehnoloģisko ietilpību atbilstoši Eurostat klasifikācijai pret NACE 2 redakciju.

Kā redzams no iekrāsoto lauku skaita, virkne projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijā ietverto saimniecisko darbības nozaru, atbilstoši NACE 1.1. redakcijai, atbilst zemo, vidēji zemo, vidēji augsto tehnoloģiju nozarēm, vai atrodas ārpus OECD un Eurostat klasifikācijas, kas attiecīgi norāda uz nekorekti attiecināto augsto tehnoloģiju nozaru projektu iesniegumu vērtēšanas kritēriju.

⁷⁴ Eiropas Savienības statistikas biroja (Eurostat) NACE 2. redakcijas atbilstības tabulas, pieejamas tiešsaistē: http://ec.europa.eu/eurostat/web/nace-rev2/correspondence_tables

Tabula 298 **Projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijos minēto NACE 1.redakcijas kodu atbilstība NACE 2.redakcijai un nozaru tehnoloģiskai ietilpībai pret OECD un Eurostat klasifikācijām**

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
20.1	Sawmilling and planing of wood; impregnation of wood	16.1	Sawmilling and planing of wood	Zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
20.2	Manufacture of veneer sheets; manufacture of plywood, laminboard, particle board, fibre board and other panels and boards	16.21	Manufacture of veneer sheets and wood-based panels	Zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
20.3	Manufacture of builders' carpentry and joinery	16.22	Manufacture of assembled parquet floors	Zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
20.3	Manufacture of builders' carpentry and joinery	16.23	Manufacture of other builders' carpentry and joinery	Zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
20.3	Manufacture of builders' carpentry and joinery	41.2	Construction of residential and non-residential buildings	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
20.3	Manufacture of builders' carpentry and joinery	43.32	Joinery installation	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
20.3	Manufacture of builders' carpentry and joinery	43.91	Roofing activities	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
20.4	Manufacture of wooden containers	16.24	Manufacture of wooden containers	Zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
20.4	Manufacture of wooden containers	33.19	Repair of other equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
20.51	Manufacture of other products of wood	16.29	Manufacture of other products of wood; manufacture of articles of cork, straw and plaiting materiāls	Zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
20.51	Manufacture of other products of wood	32.99	Other manufacturing n.e.c.	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
20.51	Manufacture of other products of wood	33.19	Repair of other equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
20.52	Manufacture of articles of cork, straw and plaiting materiāls	16.29	Manufacture of other products of wood; manufacture of articles of cork, straw and plaiting materiāls	Zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
20.52	Manufacture of articles of cork, straw and plaiting materiāls	32.99	Other manufacturing n.e.c.	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
24.11	Manufacture of industrial gases	20.11	Manufacture of industrial gases	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.12	Manufacture of dyes and pigments	20.12	Manufacture of dyes and pigments	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.13	Manufacture of other inorganic basic chemicals	20.13	Manufacture of other inorganic basic chemicals	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.14	Manufacture of other organic basic chemicals	19.1	Manufacture of coke oven products	Zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
24.14	Manufacture of other organic basic chemicals	20.14	Manufacture of other organic basic chemicals	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.15	Manufacture of fertilizers and nitrogen compounds	20.15	Manufacture of fertilisers and nitrogen compounds	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.15	Manufacture of fertilizers and nitrogen compounds	38.21	Treatment and disposal of non-hazardous waste	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
24.16	Manufacture of plastics in primary forms	20.16	Manufacture of plastics in primary forms	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.17	Manufacture of synthetic rubber in primary forms	20.17	Manufacture of synthetic rubber in primary forms	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.2	Manufacture of pesticides and other agro-chemical products	20.2	Manufacture of pesticides and other agrochemical products	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.3	Manufacture of paints, varnishes and similar coatings, printing ink and mastics	20.3	Manufacture of paints, varnishes and similar coatings, printing ink and mastics	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
24.41	Manufacture of basic pharmaceutical products	21.1	Manufacture of basic pharmaceutical products	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
24.42	Manufacture of pharmaceutical preparations	21.2	Manufacture of pharmaceutical preparations	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
24.42	Manufacture of pharmaceutical preparations	32.5	Manufacture of medical and dental instruments and supplies	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
24.51	Manufacture of soap and detergents, cleaning and polishing preparations	20.41	Manufacture of soap and detergents, cleaning and polishing preparations	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.51	Manufacture of soap and detergents, cleaning and polishing preparations	20.42	Manufacture of perfumes and toilet preparations	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.52	Manufacture of perfumes and toilet preparations	20.42	Manufacture of perfumes and toilet preparations	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.61	Manufacture of explosives	20.51	Manufacture of explosives	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.62	Manufacture of glues and gelatines	20.52	Manufacture of glues	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.62	Manufacture of glues and gelatines	20.59	Manufacture of other chemical products n.e.c.	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.63	Manufacture of essential oils	20.53	Manufacture of essential oils	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.64	Manufacture of photographic chemical material	20.59	Manufacture of other chemical products n.e.c.	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.65	Manufacture of prepared unrecorded media	26.8	Manufacture of magnetic and optical media	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
24.66	Manufacture of other chemical products n.e.c.	20.59	Manufacture of other chemical products n.e.c.	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
24.66	Manufacture of other chemical products n.e.c.	26.11	Manufacture of electronic components	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
24.7	Manufacture of man-made fibres	20.6	Manufacture of man-made fibres	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29	Manufacture of machinery and equipment n.e.c.	33.2	Installation of industrial machinery and equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.11	Manufacture of engines and turbines, except aircraft, vehicle and cycle engines	28.11	Manufacture of engines and turbines, except aircraft, vehicle and cycle engines	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.11	Manufacture of engines and turbines, except aircraft, vehicle and cycle engines	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.12	Manufacture of pumps and compressors	28.11	Manufacture of engines and turbines, except aircraft, vehicle and cycle engines	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.12	Manufacture of pumps and compressors	28.12	Manufacture of fluid power equipment	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.12	Manufacture of pumps and compressors	28.13	Manufacture of other pumps and compressors	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.12	Manufacture of pumps and compressors	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.13	Manufacture of taps and valves	28.12	Manufacture of fluid power equipment	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.13	Manufacture of taps and valves	28.14	Manufacture of other taps and valves	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.13	Manufacture of taps and valves	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.14	Manufacture of bearings, gears, gearing and driving elements	28.15	Manufacture of bearings, gears, gearing and driving elements	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.14	Manufacture of bearings, gears, gearing and driving elements	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
29.21	Manufacture of furnaces and furnace burners	28.21	Manufacture of ovens, furnaces and furnace burners	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.21	Manufacture of furnaces and furnace burners	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.22	Manufacture of lifting and handling equipment	28.22	Manufacture of lifting and handling equipment	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.22	Manufacture of lifting and handling equipment	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.22	Manufacture of lifting and handling equipment	43.29	Other construction installation	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
29.23	Manufacture of non-domestic cooling and ventilation equipment	28.25	Manufacture of non-domestic cooling and ventilation equipment	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.23	Manufacture of non-domestic cooling and ventilation equipment	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.24	Manufacture of other general purpose machinery n.e.c.	28.29	Manufacture of other general-purpose machinery n.e.c.	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.24	Manufacture of other general purpose machinery n.e.c.	32.5	Manufacture of medical and dental instruments and supplies	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
29.24	Manufacture of other general purpose machinery n.e.c.	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.24	Manufacture of other general purpose machinery n.e.c.	33.13	Repair of electronic and optical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.31	Manufacture of agricultural tractors	28.3	Manufacture of agricultural and forestry machinery	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.31	Manufacture of agricultural tractors	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.32	Manufacture of other agricultural and forestry machinery	28.3	Manufacture of agricultural and forestry machinery	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
29.32	Manufacture of other agricultural and forestry machinery	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.32	Manufacture of other agricultural and forestry machinery	95.22	Repair of household appliances and home and garden equipment	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
29.41	Manufacture of portable hand held power tools	28.24	Manufacture of power-driven hand tools	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.41	Manufacture of portable hand held power tools	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.42	Manufacture of other metalworking machine tools	28.41	Manufacture of metal forming machinery	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.42	Manufacture of other metalworking machine tools	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.43	Manufacture of other machine tools n.e.c.	27.9	Manufacture of other electrical equipment	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.43	Manufacture of other machine tools n.e.c.	28.29	Manufacture of other general-purpose machinery n.e.c.	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.43	Manufacture of other machine tools n.e.c.	28.49	Manufacture of other machine tools	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.43	Manufacture of other machine tools n.e.c.	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.51	Manufacture of machinery for metallurgy	28.91	Manufacture of machinery for metallurgy	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.51	Manufacture of machinery for metallurgy	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.52	Manufacture of machinery for mining, quarrying and construction	28.92	Manufacture of machinery for mining, quarrying and construction	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.52	Manufacture of machinery for mining, quarrying and construction	28.99	Manufacture of other special-purpose machinery n.e.c.	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
29.52	Manufacture of machinery for mining, quarrying and construction	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.53	Manufacture of machinery for food, beverage and tobacco processing	28.3	Manufacture of agricultural and forestry machinery	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.53	Manufacture of machinery for food, beverage and tobacco processing	28.93	Manufacture of machinery for food, beverage and tobacco processing	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.53	Manufacture of machinery for food, beverage and tobacco processing	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.54	Manufacture of machinery for textile, apparel and leather production	28.94	Manufacture of machinery for textile, apparel and leather production	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.54	Manufacture of machinery for textile, apparel and leather production	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.55	Manufacture of machinery for paper and paperboard production	28.95	Manufacture of machinery for paper and paperboard production	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.55	Manufacture of machinery for paper and paperboard production	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.56	Manufacture of other special purpose machinery n.e.c.	25.73	Manufacture of tools	Zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.56	Manufacture of other special purpose machinery n.e.c.	28.94	Manufacture of machinery for textile, apparel and leather production	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.56	Manufacture of other special purpose machinery n.e.c.	28.96	Manufacture of plastics and rubber machinery	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.56	Manufacture of other special purpose machinery n.e.c.	28.99	Manufacture of other special-purpose machinery n.e.c.	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.56	Manufacture of other special purpose machinery n.e.c.	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
29.6	Manufacture of weapons and ammunition	25.4	Manufacture of weapons and ammunition	Zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.6	Manufacture of weapons and ammunition	30.3	Manufacture of air and spacecraft and related machinery	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.6	Manufacture of weapons and ammunition	30.4	Manufacture of military fighting vehicles	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.6	Manufacture of weapons and ammunition	33.11	Repair of fabricated metal products	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.71	Manufacture of electric domestic appliances	27.51	Manufacture of electric domestic appliances	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.71	Manufacture of electric domestic appliances	28.21	Manufacture of ovens, furnaces and furnace burners	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.71	Manufacture of electric domestic appliances	28.25	Manufacture of non-domestic cooling and ventilation equipment	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.71	Manufacture of electric domestic appliances	33.14	Repair of electrical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
29.72	Manufacture of non-electric domestic appliances	27.52	Manufacture of non-electric domestic appliances	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
29.72	Manufacture of non-electric domestic appliances	28.21	Manufacture of ovens, furnaces and furnace burners	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
30	Manufacture of office machinery and computers	33.2	Installation of industrial machinery and equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
30.01	Manufacture of office machinery	28.23	Manufacture of office machinery and equipment (except computers and peripheral equipment)	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
30.02	Manufacture of computers and other information processing equipment	26.2	Manufacture of computers and peripheral equipment	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
30.02	Manufacture of computers and other information processing equipment	62.09	Other information technology and computer service activities	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
31	Manufacture of electrical machinery and apparatus n.e.c.	33.2	Installation of industrial machinery and equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
31.1	Manufacture of electric motors, generators and transformers	26.11	Manufacture of electronic components	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
31.1	Manufacture of electric motors, generators and transformers	27.11	Manufacture of electric motors, generators and transformers	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.1	Manufacture of electric motors, generators and transformers	33.13	Repair of electronic and optical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
31.1	Manufacture of electric motors, generators and transformers	33.14	Repair of electrical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
31.2	Manufacture of electricity distribution and control apparatus	26.11	Manufacture of electronic components	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
31.2	Manufacture of electricity distribution and control apparatus	27.12	Manufacture of electricity distribution and control apparatus	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.2	Manufacture of electricity distribution and control apparatus	27.33	Manufacture of wiring devices	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.2	Manufacture of electricity distribution and control apparatus	27.9	Manufacture of other electrical equipment	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.2	Manufacture of electricity distribution and control apparatus	33.14	Repair of electrical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
31.3	Manufacture of insulated wire and cable	26.11	Manufacture of electronic components	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
31.3	Manufacture of insulated wire and cable	27.31	Manufacture of fibre optic cables	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
31.3	Manufacture of insulated wire and cable	27.32	Manufacture of other electronic and electric wires and cables	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.3	Manufacture of insulated wire and cable	27.9	Manufacture of other electrical equipment	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.4	Manufacture of accumulators, primary cells and primary batteries	27.2	Manufacture of batteries and accumulators	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.5	Manufacture of lighting equipment and electric lamps	27.4	Manufacture of electric lighting equipment	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.61	Manufacture of electrical equipment for engines and vehicles n.e.c.	27.4	Manufacture of electric lighting equipment	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.61	Manufacture of electrical equipment for engines and vehicles n.e.c.	29.31	Manufacture of electrical and electronic equipment for motor vehicles	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.62	Manufacture of other electrical equipment n.e.c.	23.44	Manufacture of other technical ceramic products	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
31.62	Manufacture of other electrical equipment n.e.c.	25.99	Manufacture of other fabricated metal products n.e.c.	Zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
31.62	Manufacture of other electrical equipment n.e.c.	26.3	Manufacture of communication equipment	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
31.62	Manufacture of other electrical equipment n.e.c.	26.51	Manufacture of instruments and appliances for measuring, testing and navigation	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
31.62	Manufacture of other electrical equipment n.e.c.	27.11	Manufacture of electric motors, generators and transformers	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.62	Manufacture of other electrical equipment n.e.c.	27.4	Manufacture of electric lighting equipment	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.62	Manufacture of other electrical equipment n.e.c.	27.9	Manufacture of other electrical equipment	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
31.62	Manufacture of other electrical equipment n.e.c.	28.49	Manufacture of other machine tools	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.62	Manufacture of other electrical equipment n.e.c.	28.99	Manufacture of other special-purpose machinery n.e.c.	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.62	Manufacture of other electrical equipment n.e.c.	29.31	Manufacture of electrical and electronic equipment for motor vehicles	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.62	Manufacture of other electrical equipment n.e.c.	30.2	Manufacture of railway locomotives and rolling stock	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
31.62	Manufacture of other electrical equipment n.e.c.	33.13	Repair of electronic and optical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
31.62	Manufacture of other electrical equipment n.e.c.	33.14	Repair of electrical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
32	Manufacture of radio, television and communication equipment and apparatus	33.2	Installation of industrial machinery and equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
32.1	Manufacture of electronic valves and tubes and other electronic components	26.11	Manufacture of electronic components	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
32.1	Manufacture of electronic valves and tubes and other electronic components	26.12	Manufacture of loaded electronic boards	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
32.1	Manufacture of electronic valves and tubes and other electronic components	27.9	Manufacture of other electrical equipment	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
32.1	Manufacture of electronic valves and tubes and other electronic components	33.13	Repair of electronic and optical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
32.2	Manufacture of television and radio transmitters and apparatus for line telephony and line telegraphy	26.3	Manufacture of communication equipment	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
32.2	Manufacture of television and radio transmitters and apparatus for line telephony and line telegraphy	95.12	Repair of communication equipment	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
32.3	Manufacture of television and radio receivers, sound or video recording or reproducing apparatus and associated goods	26.11	Manufacture of electronic components	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
32.3	Manufacture of television and radio receivers, sound or video recording or reproducing apparatus and associated goods	26.2	Manufacture of computers and peripheral equipment	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
32.3	Manufacture of television and radio receivers, sound or video recording or reproducing apparatus and associated goods	26.3	Manufacture of communication equipment	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
32.3	Manufacture of television and radio receivers, sound or video recording or reproducing apparatus and associated goods	26.4	Manufacture of consumer electronics	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
32.3	Manufacture of television and radio receivers, sound or video recording or reproducing apparatus and associated goods	26.7	Manufacture of optical instruments and photographic equipment	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
32.3	Manufacture of television and radio receivers, sound or video recording or reproducing apparatus and associated goods	28.23	Manufacture of office machinery and equipment (except computers and peripheral equipment)	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
32.3	Manufacture of television and radio receivers, sound or video recording or reproducing apparatus and associated goods	33.13	Repair of electronic and optical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
33	Manufacture of medical, precision and optical instruments, watches and clocks	33.2	Installation of industrial machinery and equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
33.1	Manufacture of medical and surgical equipment and orthopaedic appliances	26.6	Manufacture of irradiation, electromedical and electrotherapeutic equipment	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
33.1	Manufacture of medical and surgical equipment and orthopaedic appliances	32.5	Manufacture of medical and dental instruments and supplies	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
33.1	Manufacture of medical and surgical equipment and orthopaedic appliances	32.99	Other manufacturing n.e.c.	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
33.1	Manufacture of medical and surgical equipment and orthopaedic appliances	33.13	Repair of electronic and optical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
33.1	Manufacture of medical and surgical equipment and orthopaedic appliances	33.14	Repair of electrical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
33.2	Manufacture of instruments and appliances for measuring, checking, testing, navigating and other purposes, except industrial process control equipment	26.51	Manufacture of instruments and appliances for measuring, testing and navigation	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
33.2	Manufacture of instruments and appliances for measuring, checking, testing, navigating and other purposes, except industrial process control equipment	26.7	Manufacture of optical instruments and photographic equipment	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
33.2	Manufacture of instruments and appliances for measuring, checking, testing, navigating and other purposes, except industrial process control equipment	28.29	Manufacture of other general-purpose machinery n.e.c.	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
33.2	Manufacture of instruments and appliances for measuring, checking, testing, navigating and other purposes, except industrial process control equipment	28.99	Manufacture of other special-purpose machinery n.e.c.	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
33.2	Manufacture of instruments and appliances for measuring, checking, testing, navigating and other purposes, except industrial process control equipment	32.5	Manufacture of medical and dental instruments and supplies	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
33.2	Manufacture of instruments and appliances for measuring, checking, testing, navigating and other purposes, except industrial process control equipment	33.13	Repair of electronic and optical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
33.2	Manufacture of instruments and appliances for measuring, checking, testing, navigating and other purposes, except industrial process control equipment	33.14	Repair of electrical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
33.3	Manufacture of industrial process control equipment	33.2	Installation of industrial machinery and equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
33.4	Manufacture of optical instruments and photographic equipment	26.7	Manufacture of optical instruments and photographic equipment	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
33.4	Manufacture of optical instruments and photographic equipment	27.31	Manufacture of fibre optic cables	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
33.4	Manufacture of optical instruments and photographic equipment	28.99	Manufacture of other special-purpose machinery n.e.c.	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
33.4	Manufacture of optical instruments and photographic equipment	32.5	Manufacture of medical and dental instruments and supplies	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
33.4	Manufacture of optical instruments and photographic equipment	33.13	Repair of electronic and optical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
33.5	Manufacture of watches and clocks	26.52	Manufacture of watches and clocks	Augstas tehnoloģijas nozare	Augstas tehnoloģijas nozare
33.5	Manufacture of watches and clocks	32.12	Manufacture of jewellery and related articles	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
33.5	Manufacture of watches and clocks	32.13	Manufacture of imitation jewellery and related articles	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
33.5	Manufacture of watches and clocks	33.13	Repair of electronic and optical equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
34	Manufacture of motor vehicles, trailers and semi-trailers	33.2	Installation of industrial machinery and equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
34.1	Manufacture of motor vehicles	28.92	Manufacture of machinery for mining, quarrying and construction	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
34.1	Manufacture of motor vehicles	29.1	Manufacture of motor vehicles	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
34.1	Manufacture of motor vehicles	30.91	Manufacture of motorcycles	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
34.2	Manufacture of bodies (coachwork) for motor vehicles; manufacture of trailers and semi-trailers	29.2	Manufacture of bodies (coachwork) for motor vehicles; manufacture of trailers and semi-trailers	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
34.2	Manufacture of bodies (coachwork) for motor vehicles; manufacture of trailers and semi-trailers	33.11	Repair of fabricated metal products	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
34.3	Manufacture of parts and accessories for motor vehicles and their engines	28.11	Manufacture of engines and turbines, except aircraft, vehicle and cycle engines	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
34.3	Manufacture of parts and accessories for motor vehicles and their engines	29.32	Manufacture of other parts and accessories for motor vehicles	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
35	Manufacture of other transport equipment	33.2	Installation of industrial machinery and equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
35.11	Building and repairing of ships	30.11	Building of ships and floating structures	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
35.11	Building and repairing of ships	33.15	Repair and maintenance of ships and boats	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
35.12	Building and repairing of pleasure and sporting boats	30.12	Building of pleasure and sporting boats	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
35.12	Building and repairing of pleasure and sporting boats	33.15	Repair and maintenance of ships and boats	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
35.2	Manufacture of railway and tramway locomotives and rolling stock	30.2	Manufacture of railway locomotives and rolling stock	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
35.2	Manufacture of railway and tramway locomotives and rolling stock	33.17	Repair and maintenance of other transport equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
35.3	Manufacture of aircraft and spacecraft	28.99	Manufacture of other special-purpose machinery n.e.c.	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
35.3	Manufacture of aircraft and spacecraft	30.3	Manufacture of air and spacecraft and related machinery	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
35.3	Manufacture of aircraft and spacecraft	33.16	Repair and maintenance of aircraft and spacecraft	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
35.41	Manufacture of motorcycles	30.91	Manufacture of motorcycles	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
35.42	Manufacture of bicycles	30.92	Manufacture of bicycles and invalid carriages	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
35.43	Manufacture of invalid carriages	30.92	Manufacture of bicycles and invalid carriages	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
35.43	Manufacture of invalid carriages	33.17	Repair and maintenance of other transport equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
35.5	Manufacture of other transport equipment n.e.c.	28.22	Manufacture of lifting and handling equipment	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
35.5	Manufacture of other transport equipment n.e.c.	30.99	Manufacture of other transport equipment n.e.c.	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare
35.5	Manufacture of other transport equipment n.e.c.	31.01	Manufacture of office and shop furniture	Zemas tehnoloģijas nozare	Zemas tehnoloģijas nozare
35.5	Manufacture of other transport equipment n.e.c.	33.11	Repair of fabricated metal products	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
35.5	Manufacture of other transport equipment n.e.c.	33.17	Repair and maintenance of other transport equipment	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare
64.2	Telecommunications	60.1	Radio broadcasting	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
64.2	Telecommunications	60.2	Television programming and broadcasting activities	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
64.2	Telecommunications	61.1	Wired telecommunications activities	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
64.2	Telecommunications	61.2	Wireless telecommunications activities	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
64.2	Telecommunications	61.3	Satellite telecommunications activities	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
64.2	Telecommunications	61.9	Other telecommunications activities	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.1	Hardware consultancy	62.02	Computer consultancy activities	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.21	Publishing of software	58.21	Publishing of computer games	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.21	Publishing of software	58.29	Other software publishing	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.21	Publishing of software	62.01	Computer programming activities	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.22	Other software consultancy and supply	62.01	Computer programming activities	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.22	Other software consultancy and supply	62.02	Computer consultancy activities	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.22	Other software consultancy and supply	62.09	Other information technology and computer service activities	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.3	Data processing	62.03	Computer facilities management activities	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
72.3	Data processing	63.11	Data processing, hosting and related activities	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.4	Database activities	58.11	Book publishing	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.4	Database activities	58.12	Publishing of directories and mailing lists	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.4	Database activities	58.13	Publishing of newspapers	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.4	Database activities	58.14	Publishing of journals and periodicals	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.4	Database activities	58.19	Other publishing activities	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.4	Database activities	58.21	Publishing of computer games	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.4	Database activities	58.29	Other software publishing	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.4	Database activities	59.2	Sound recording and music publishing activities	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.4	Database activities	60.1	Radio broadcasting	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.4	Database activities	60.2	Television programming and broadcasting activities	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.4	Database activities	62.01	Computer programming activities	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.4	Database activities	63.11	Data processing, hosting and related activities	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.4	Database activities	63.12	Web portāls	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.5	Maintenance and repair of office, accounting and computing machinery	33.12	Repair of machinery	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare	Vidēji zemas tehnoloģijas nozare

Kods pēc NACE 1.1.red.	Koda atšifrējums NACE 1.1.red.	Kods pēc NACE 2.red.	Koda atšifrējums NACE 2.redakcijā	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
72.5	Maintenance and repair of office, accounting and computing machinery	95.11	Repair of computers and peripheral equipment	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
72.6	Other computer related activities	62.09	Other information technology and computer service activities	Vidēji augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
73.1	Research and experimental development on natural sciences and engineering	72.11	Research and experimental development on biotechnology	Augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
73.1	Research and experimental development on natural sciences and engineering	72.19	Other research and experimental development on natural sciences and engineering	Augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
73.1	Research and experimental development on natural sciences and engineering	72.2	Research and experimental development on social sciences and humanities	Augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
73.2	Research and experimental development on social sciences and humanities	72.2	Research and experimental development on social sciences and humanities	Augstas tehnoloģijas nozare	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas

2009.gada 24.februāra noteikumu Nr. 200 "Noteikumi par darbības programmas "Uzņēmējdarbība un inovācijas" papildinājuma 2.1.2.4.aktivitātes "Augstas pievienotās vērtības investīcijas" projektu iesniegumu atlases pirmo kārtu" 5. pielikuma pirmais projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijs par prioritāri atbalstāmām nozarēm nosaka arī:

- ▶ specializētos projektēšanas darbus, izņemot iekštelpu dekoratoru darbības,
- ▶ inženiertehnisko projektēšanu.

Taču neviena no šīm nozarēm nav uzskatāma par augsto tehnoloģiju nozarēm (skatīt tabulu zemāk).

Tabula 299 **Projektu iesniegumu vērtēšanas kritērijā aptvertās nozares atbilstoši NACE 2.redakcijai**

Prioritāri atbalstāmās nozares (NACE 2.red.)	OECD tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija	Eurostat tehnoloģiskās ietilpības nozaru klasifikācija
74.10 Specializētie projektēšanas darbi, izņemot iekštelpu dekoratoru darbība	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas
71.12 Inženiertehniskā projektēšana	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas	Ārpus tehnoloģiju ietilpības klasifikācijas